ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 փր.. Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678–63
Dimanche 1 Octobre 1950 Կիրակի 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6269–Նոր շրջան թիւ 1680

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՉ ԻՄԿ ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՆ...

Ամէն անգամ որ պարտաճանաչութեան կոչ մը կ'ուղղենք Հայկական Արտասահմանի զրոյցբրոցներուն, միշտ աչքի առջեւ ունինք հիմնական խնդիրներ :

Ոչ միայն ամենօրեայ ելեւէջը, այլեւ մօտաւոր ապագան արթնութեան կը հրաւիրեն բոլոր պիտանի ուժերը: Առանց տարիքի եւ դաւանանքի խտրութեան :

Այդ հիմնական խնդիրներէն մէկն է՝ ազգ. մշակոյթի պաշտպանութեան եւ զարգացմանհոգը:

Գիտենք որ այս ճակատին վրայ եւս ճեղքեր բացուած են, իրրեւ հետեւանք ցաւագար իմաստակութեանց եւ քարացած նախապաշարմունքներու:

Հայրենասիրութեան սեւ չուկացիները այս առումին ջուրերն ալ պղտորած են, դիտակցաբար փակելով իրենց աչքերը՝ անցողօք իրականութեան հանդէպ :

Մխա կողմէ, կան բազմաթիւ բարեմիտներ, որոնք ոչ իսկ պատուհանէն կը նային, անցուդարձը դիտելու եւ անոր համեմատ խորհելու, դատելու համար :

Եւ այս՝ ոչ միայն Արարատեան հորիզոնին վրայ, այլեւ գաղութէ գաղութ :

Տարիներէ ի վեր անոնք իրերը կը դատեն, դիրքեր կը ճշդեն չքեղ մեկուսացումով: Հանդիսատեսած՝ բազմոցին անկիւնը:

Եւ ընդհանրապէս ծուռ կը նային, կամ աչքերը չփելով կը յօրանջեն, եթէ փորձես խոսվել իրենց երանաւէտ թմրութիւնը :

Ուրիշ տեւէ ժողովուրդի մէջ մահացու մեղք պիտի համարուէր այս չքեղ մեկուսացումը կամ թիւրատեսութիւնը: Մանաւանդ երիտասարդութեան համար :

Եթէ երեւանը ամուր փակած է դուռ - պատուհան, ըլլալով ենթակայ՝ մխիւնոյն դաժան կարգուսարքին, այդ չի նշանակեր թէ « անելիք չունինք »:

Թող հեռուէն լսեն աղատ մտաւորականութեան ձայնը, հոգ չէ թէ անմիջական ազդեցութիւն չունենայ :

Թող իմանան թէ իրենք ամէն բան չեն, հետեւաբար իրաւունք չունին իրենց ուզած կամ պարտադրուած կաղապարին մէջ ձուլելու հայկական մշակոյթը: Ծաղրանկարի վերածելու դրականութիւնը եւ արուեստը : Լեզո՛ւն :

Մենք վստահ՝ ենք որ երբ օր մը ամէն պատուար խորտակուի հայրենիքին եւ Հայկական Արտասահմանի միջեւ, երեւանը ինք պիտի դատապարտէ մեր անտաղերութիւնը եւ ապիկարութիւնը :

Պիտի ըսէ.— Իմ ձեռքերս եւ լեզուս կապուած էին. իսկ դուք ի՞նչ կը բանէիք սանձարձակ ազատութեան մէջ, յանուն մշակոյթի անկախութեան :

Աւելի բարձրացնելով ձայնը, պիտի ասասէ. — Դո՛ւք ալ մեղսակիցներն էք բռնութեան եւ ապիտութեան գործիքներուն, քանի որ չուզեցիք տէր դառնալ դարաւոր վաստակին:

Ու վերջապէս,— Դուք չէի՞ք որ կապկօրէն ընդառաջ երթալով, արտասահման փոխադրեցիք ուղղափառական, լեզուական խառնիճաղանճը, իբրեւ թէ հայրենիքի չահերուն ծառայելու համար: Եւ սուտ - խեղդ ձեւացաք, երբ քարերն անգամ կ'աղաղակէին :

Ազատ Արտասահմանի զրոյց - բրոցներու դասալքութեան, ապիկարութեան մէկ երեսն է այս :

Նոյնքան վրդովիչ է անոնց դիրքը՝ զաղութէ զաղութ :

Այս ճակատին վրայ եւս, ոչ իսկ պատուհանէն կը նային: կամ եթէ բարեհաճին ակնարկ մը նետել, օտարոտի նայուածք մը կը մատնեն անմիջապէս :

Շատ չատերը զաղափար անգամ չունին, օրինակ, թէ ի՛նչ հերոսական աշխատանքներ կը կատարուին Միջին Արեւելքի մէջ, վառ պահելու համար մշակոյթի ճրագը :

Ձիւերը՝ ոչ միայն եղածը պահելով, այլեւ բազմապատկելով : Ստեղծագործութեան չունչը տագնապելով երբեմնի արիւնազանգ ճամբաններուն վերեւ :

Շատերուն հորիզոնը կը սկսի ու կը վերջանայ իրենց չրջապատին մէջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՁԱՆՁՆԱԼ ԻՐԵՆՆԵՐԸ

Կ'արժէր տասը խմբագրական նուիրել այն յօդուածին որ «զործնական առաջարկ» մը կը ներկայացնէր, իրրեւ ազգապահպանման դլխաւոր ազդակ :

Յօդուածագիրը ձախաւեր գաղափարը ունեցած էր, իրրեւ օրինակ ցոյց տալու Հրեան, «որ ոչ մէկ տեղ իր լեզուն չի խօսիր, բայց ամէն տեղ ինքզինքը Հրեայ կը զգայ»:

Իր առաջարկը.— « Նիւթական կապերով» եւ օգնութեան հիման վրայ միացնել հայ անհատը իր հաւաքականութեան, կրնայ միջոցներէն մէկը ըլլալ, բայց շատ հեռաւոր, եթէ դասաւորենք այդ միջոցները, կարեւորութեան կարգով :

Օտար երկինքի տակ ծնած տղան նախ պէտք է գիտնայ իր Հայ ըլլալը, որպէսզի աւելի վերջը ինքզինքը պաշտպանուած զգայ իրեններէն :

Ի՞նչպէս պիտի գիտնայ, եթէ իր ընտանիքէն ներս չլսէ իր մայրենի լեզուն, եթէ չսորվի իր ազգային ուրոյն դիմագիծը ներկայացնող աւանդութիւնները: Եթէ իր սեփական հայրենիքին սէրը չներշնչեն իրեն: Եթէ իր պատմութեան, իր մշակոյթին մասին զաղափար մը զոնէ չտրուի իրեն :

Այս բոլորէն զրկուած, այս բոլորը չգիտցող մանուկը, պատանին, երիտասարդը, ի՞նչէն դիտնայ իր Հայ ըլլալը, որպէսզի ճանչնայ ու փնտռէ « իրեններըե»: Զինքը ի՞նչպէս պիտի զանեն ու ճանչնան, իրեն օգնելու կամ կեանքի մէջ իրեն զօրավիդ ըլլալու համար :

Հրեան, որ աւելի աչխարհաքաղաքացի է քան մենք, հարիւր անգամ աւելի հարուստ է քանմենք, անհրաժեչտ դասւ իր սեփական հայրենիքը ստեղծել: Այսօր Փարիզի ամէնէն բանուկ պողոտաներուն վրայ հրէական դիրեր կը տեսնենք խանութներու ցուցափեղկերուն վրայ: Եւ իր խօսած ա – ռաջին լեզուն կամ երրայեցերէնն է կամ եիտիչ:

Ի՞նչպէս կարելի է օգնութիւն սպասել «ազ–գ»էն, անոր երես զարձնելէ, անոր լեզուն, կրօնը եւ մնացեալը մոռացութեան տալէ վերջ: ՍՕՍԻ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ 1500ԱՄԵԱԿԸ

Երկկ ստացանք « ԷՋմիածին» ամսագրէ 1950 Մայիս — Ցունիսի թիւը, ուր հրատարակուած կաթողիկոսական երկար կոնդակէ մը կը տեղեկանանք թէ «1951 թուի Հուն Բարեկենդանը յայտարարուած է Աւարայրի հերոսական ճակատա – մարտի եւ Ղեւոնդեանց նահատակութեան 1500 – մեակի համազգային–եկեղեցական տօն»:

Այս առթիւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսու – թեան պաչտօնաթերթը խմբագրականով մըն ալ կը փառաբանէ «Ազգային Մեծ Տօնը» եւ կը պատուիրէ զայն տօնել «ազգովին եւ չքեղ : Մի կողմ պիտի դրուին զաղութահայութեան մէջ բոյն դրած խմբակցական նեղ եւ կրքոտ վէճերն ու դժուութիւնները: Ամէնքի հայեացքը պիտի ուղ – դուի դէպի Հայրենիք»:

Ո՛ւր էր որ այս խմաստութեան առաջին արտայայտիչներն ըլլային էջմիածինն ու Երեւանը, փոխանակ խորացնելու ճեղքերը: կաթողիկոսա – կան կոնդակն անգամ չէ կրցած թօթափել այս մեղքը ...

ԱՊԻԼ ԷՌՄԱՆ, որ Ակադեմիայէն վտարուած էր իրրեւ գործակից Գերմանիոյ, մեռաւ առջի օր: 1945 Դեկտ. 15ին ցկեանս խցարգելութեան դատապարտուած էր, բայց ներում ստացաւ 1948 փետր. 23ին: 88 տարեկան էր եւ քալ քերականագէտ :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ Զինաստանի մէկ ներկայացուցիչը պիտի հրաւիրուի Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին, Փորմոզայի հարցին քննութեան առթիւ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարութիւնը հրատարակեց դրքոյկ մը արտաքին քաղաքականութեան մասին: Նախագահ Թրումըն այս առթիւ կը բացատրէ թէ ուժի քաղաքականութեան չնորհիւ, յոյս կայ որ հասկացողութիւն մը գոյանայ Խ. Միութեան հետ: Այս ուժն է որ ՄԱԿի հաւանաւորութեամբ պիտի կրնայ ամրացնել աչխարհի խաղաղութիւնը եւ ազատութիւնը, ընդդէմ համայնավար ճնչումներու եւ դրդռութեանց:

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ բաց պիտի ըլլան չաբաթ առտուները, Հոկտ. 7էն սկսեալ :

Խրտուվներ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ԱՌԻՆ

Համայնավարները որոշած ըլլալով ցոյցեր սարքել առ նուազն տասը զերմանական քաղաքներու մէջ, Արեւմտեան Գերմանիոյ դաչնակցային կառավարութիւնն ու զրաման իչխանութիւնները բացառիկ եւ խիստ միջոցներ ձեռք առին:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն խորհրդային չրջանի հարեւան սահմանները զօրացուած են 1200 ոստիկաններով, իսկ Ռուրի չրջանին բոլոր ոստիկանական ուժերը կը պահուին կազմ ու պատրաստ վիճակի մէջ: Կարգ մը բրիտանական զօրամասեր ալ փոխադրուեցան վերադարձուած են աչնային ռազմախորհներէն՝ Ռուրի չրջանին մէջ հսկողութիւնը զօրացնելու համար:

Արեւմտեան չրջանի Գերմանացիները ունին 96 հազար ոստիկաններ, որոնք զինուած են ատրճանակներով, բիրերով եւ արտասուաբեր կաղերով: Համայնավարները յայտարարած էին թէ հարիւր հազար երիտասարդներ ժողովի պիտի գումարեն կիրակի օր, բայց ժողովը արգիլուած ըլլալով, ուրիչ ցոյցերու ձեռնարկած են: Ռուրի վարչապետը Պ. Ք. Արնոլտ ազդարարեց, թէ հանրային անդորրութիւնը խանգարողները պիտի ձերբակալուին եւ պիտի պատժուին: Ուժեղ եւ անողոք պիտի ըլլայ պետական դիմադարձութիւնը:

Հազարաւոր համայնավարներ արդէն սպըրդած են արեւմտեան Գերմանիոյ սահմաններէն ներս, մեծ մասով դիչեր ժամանակ: Առանց մէկ կան համայնավար «Ազատ Երիտասարդութիւն» կազմակերպութենէն չատ մը անդամներ: Իչխանութիւնները հրահանգած են քաղաքացիներուն՝ կիրակի օրը փողոց չելլել եւ ոստիկանական չրջաթներ կազմուած են կարգ մը քաղաքներու չուրջ, արգիլելու համար համայնավարներու մուտքը: « Խաղաղութեան համար պայքարող երիտասարդներու» կազմակերպութիւնը Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ՝ Տուսէլտորֆի մէջ յայտարարած է, թէ որոշուած ցոյցերը տեղի պիտի ունենան, եթէ նոյնիսկ «Ատրնաուըրի ոստիկանութիւնը» ահագին ամենախիստ միջոցները ձեռք առնէ իրենց դէմ: Արգիլուած են ամէն կարգի հաւաքոյթները զոց սրահներու կամ բացօթեայ վայրերու մէջ: Քէօլնի մէջ պիտի հաւաքուին տասը հազար կարմիր երիտասարդներ: Իսկ Համպուրկի մէջ զործի կանչուած են հազար պահեստի ոստիկաններ :

ՖՐԱՆՍԱԶԻ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՇԱՐԺԻՆ

Ազգ. պահակազօրքի կազմութեան առթիւ, զոր հաղորդած էինք երէկ, համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն բողոքի բանաձեւ մը քուէարկած է Սեպտ. 29ին: կեդր. կոմիտէն «ոճրապարտ քաղաքականութիւն» կոչելով տըրուած որոշումը, կ'ըսէ թէ անոր նպատակն է «փութացնել պատերազմի պատրաստութիւնները Ֆրանսայի բարեկամին եւ դինակցին, Խ. Միութեան դէմ» եւ կը հրաւիրէ «բոլոր աչխատաւորները, հանրապետականները, հայրենասէրները» միանալ եւ զործել,—

Ա.— Ի զերեւ հանելու համար պատերազմի հրձիգներուն ծրագիրները:

Բ.— Ազդարարելու անոնց որ կը փորձուին կամաւոր զրուիլ պահակազօրքին մէջ՝ թէ պիտի համարուին ժողովուրդի թչնամիներ, իրրեւ զործակալները ամերիկացի աչխարհակալներու :

Գ.— Զանգուածային չարժումներով ընդդիմանալու համար, հիմնարկներու, քաղաքներու եւ դիւղերու մէջ, նոր պահակազօրքի (միլիս) կազմութեան, եւ այսպէս զօրացնելու համար պայքարը՝ ի խնդիր հացի, ազատութեան, խաղաղութեան եւ ազգ. անկախութեան :

× Մոռիս Թորէզ, համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, դեկուցում տալով կեդր. կոմիտէին առջեւ, բացատրեց թէ «պատերազմը անխուսափելի չէ». եւ հրաւիրեց միացեալ ճակատ կազմել, «չահելու համար խաղաղութեան եւ ազգ. անկախութեան պայքարը»:

× Քլէմոն Թէոնի դլխաւոր հրապարակին վրայ սարքուած համայնավարական ցոյց մը արդիլուեցաւ նահանգապետութեան կողմէ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԻՈՅ նախարարական խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ դաւադրութիւն մը երեւան հանուած է պետութեան դէմ: Ձերբակալուած է Պ. Միւնիր Ալճանի, երեսփոխան Դամասկոսի եւ նախկին նախարար: Դաւը երեւան հանուած էր մէկ ամիս առաջ: Սեպտեմբեր 8ին զինուորական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց դեր - զնդապետ Պէհիճ Քալլասը եւ ուրիչ սպաներ, այն ամբաստանութեամբ թէ կ'ուզէին տապալել օրէնքի իչխանութիւնը, գլուխ հանելու համար Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը, այսինքն Սուրիան ձուլել Իրաքի եւ Յորդանանի հետ, Հաչիմեան արքայատոհմի տիրապետութեան տակ :

Ժողովուրդ մը որ չուզեր մեռնիլ...

(ՈՒՐՖԱՑԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Թուրանի աշխրհքը՝ մեծցած եւ բազմապատկուած սադուռնական նախճիրներով, դարերու մէջէն բարձր բռնած է ճչնկիզ խանի դրօշը: Ա – բիւնաներկ եաթաղանը իր չուքը տարածած է Մոնկոլիոյ տափաստաններէն մինչեւ յունական թեբակզզին, պալքանեան երկիրները ու վերջա – պէս կանգ առած Վիէննայի դուռներուն առջեւ, չնորհիւ Լեհաստանի արքայ Սոպիէսքիի դիւցազնական մարտնչումներուն:

Երեւակայեցէք, դեհենային մոլուցքը Մոնկոլ Խաքանին չառաւիղներուն, սկսեալ Պոլսոյ գրաւման օրերէն (1453ի Մայիսի վերջերը) յունական կղզիներուն մէջ, Միսոլոնկին, Սոֆիայի եւ Վալաքիոյ արհաւիրքները, Սասունը, Կիլիկեան, Մեծ Եղեռնը:

Պատմութիւնը կը հաստատէ թէ՝ 1914ի ապրիլեան սարսափներուն, ապստամբական որեւէ ծրագիր չեն մշակած մեր երեք կուսակցութեանց վերին մարմինները: Ապացոյց այն որ անոնք ամէն կերպով խուսափեցան ընդհարումի որեւէ պատրուակ ստեղծելէ եւ զոհ դարձան Թուրքի դաւին: (Ճիշդ է Իշխանը, Վոամեանը եւ ուրիշներ):

Եղեռնոյ ճակատագիրը աշնան թողուած էր, ճիշդ առոր համար իր փորձանիշը աւելի բարձր էր: Դժբախտաբար ծայրայեղ խոհեմութիւնը սուղի նստաւ իր մեծամեծներուն: Անոնք քալ ծանօթ էին աքսորականներու եղերական Ողիսականին, որովհետեւ կարաւանները կ'անցնէին իրենց ծը – նընդավայրէն: Մինչեւ իսկ զանոնք կերակրած, հագուեցուցած եւ պատսպարած էին, բայց նախընտրեցին գիտակցաբար դիմել մահուան, Մնայորդացին կեանքը վտանգի չենթարկելու վսեմ՝ այլ միամիտ ակնկալութեամբ:

Սթափում ... դերեզմանէն անդին, Գուտէմէի եւ Շէյթան Տէրէսիի ճամբաններուն վրայ: Երկու հարիւրնոց կարաւանէն՝ Արտաւազդ վար – դապետ, Յ. Տէր Խորէնեան, Զօհրապ, Վարդգէս, յետոյ 500 դժբախտ հայ զինուորներ, կ'ըմբռնէ զարհուրանքը եղեռնին...

Մկրտիչէ արդոսեան աչքը չառնոց տեսած էր ահաւոր դալիքը: Մեղքը իրը չէր բնականաբար, եթէ անոնք իրենց պարանոցը երկարած էին դահիճի եաթաղանին: Բաժակը յորդած էր... Պատմական ոսոհմ մը, որ հին դարերուն կանգնած էր թանգարաններ, մատենադարաններ եւ զպրութեանց տաճարներ, ալ չէր կրնար հանդուրժել բազմապատկուած աչերէթի մը կողմէ բռնադատուած անէացման: Զարդի նախասահմանուած կարաւանները կը չարունակէին քալել դէպի Տէր Զօր: Քալարի Հայդուկը հանդիպած էր անոնց դիակներուն մահասարուռ ճամբաներուն վրայ, վարանումը կը նշանակէր վտանգել Մնայորդացին գլուխը: Կարգը իրենցն էր:

Մեռնիլ: Վերածնունդի ամենափառահեղ չըրջանին, երբ արուեստը, դիտութիւնը եւ գրական նուիրումը իրենց լոյսովը կ'ողողէին ամբողջ Հայաշխարհը, մեռնիլ ձեռքովը բարբարոս ցեղի մը, որ ոչինչ տուած, ոչինչ սորվեցուցած էր աշխարհի, այլ միայն արհաւիրքի յիշատակները թողած, հիմնայատակ ըրած արուեստի կոթողները, մոխիրներու չեղջակոյտի վերածած վանքերն ու եկեղեցիները, բռնաբարած էր իր թաթին տակ ինկած գժբախտ կիները, յօշոտած էր օրօրոցի մանուկներէն մինչեւ մահուան հովիտն իջած ծերունիները, վայրագ գազանի սառնասրտութեամբ...

Տանթէական է պատկերը, քամհնելի, որ պիտի սահմռկեցնէր մարդս ոտքի մատներէն մինչեւ մազերուն արմատը: Քանի որ բախտը այդպէս տնօրինած էր, պէտք էր ընդունիլ նետուած ձեռնոցը, գլուխը բարձր, արիաբար, խուսափելու համար Տէր Զօրի կարաւաններուն դժնէ ճակատագրէն:

Վանի Հայութիւնը, ապրիլեան օրերուն, յանդգնաբար նետած էր իր ուժերը նժարին մէջ, յաղթած էր օգտուիլ հիւսիսի հսկային ներխուժումէն:

Շապին Գարահիսարը ինքն ալ փորձած էր դիմադրել, բայց նուազ բախտաւոր եղած էր: Արեւարանց հայդուկը տեղեակ էր արծուենոյնի ափ մը քաջերու խոյանքին, որ վերջացած էր սըրատաճմլիկ ողբերգութեամբ մը:

Անապատին մէկ եզերքը, չորս կողմէ չրջապատուած արիւնռուչտ հարեւաններով, եղեսիոյ ինքնապաշտպանութեան յաղթութիւնն ալ կը մնար խնդրական, ինչպէս եղերաբախտ Շապին Գարահիսարինը: Սակայն, հրահանգիչ էր օրինակը,— մեռնիլ Մեծն Անդրանիկի հայրենակիցնե – րուն պէս, դիւցազնօրէն:

Մեռնիլ, ապրելու համար ... Խորենացիի բնաբանը կարծես հրեղէն ոդիի մը փոխակեր – պուած՝ կը ներխուժէր տեղացի երիտասարդու – թեան արիւնէն ներս, կը խենդեցնէր սիրտերը սանձակոտոր խիզախութեամբ.— Մահ՝ իմաց – եալ անմահութիւն է:

Եղեսիոյ դիւցազնամարտին յիշատակը վե – րակոչուած է բազմիցս: Ամէնուն բերանն է իր բուռ մը քաջերուն խիզախումը ընդդէմ թշնամիներուն, «հեղեղի պէս, փոթորիկի պէս...»: Ա – նոնք ցցուեցան հարիւրի դէմ մէկ, Գալապօյունի խուժանին, Սուրուճի աշխրհքին եւ Ֆախրի փա – շայի զօրաբանակին յանդիման, Թլվտուրի բար – ձունքներէն արձակուած գնդացիրի եւ թնդանօթի ռումբերու տարափին տակ, թուր թրի, կոկորդ կոկորդի, եղունգներով, պատնէշներու եռեւէն, Գասթլիի աւերակներուն մէջ կամ հնադարեան մայր եկեղեցիի կամարներուն տակ, մինչեւ որ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Այս քանի չաթաթ է, զոցուեր է հոգիս: Փականքով կղպեր են զայն: Չեմ գիտեր ինչ կը կատարուի ինծի հետ, երբ այս առտու, արեւոտ կիրակի, պատուհանիս քով, ցանկապատէն ան – դին, տանկատ՞նկ, տանկըտա՞նկ, մուրճի բիրտ հարուածներդ կը զարնես գանկիս եւ յուզումս կը յորդի:

Եկեղեցի, դուն ի՞նչ կ'ըսես ինծի: Ես նոյնիսկ դուռդ չանցայ երբ ծերունազարդ Հայրապետն էր եկեր այցի: Բայց քու ճայնդ, փրթելով բարձրախօսէն, արեւին թաթիկներուն վրայ, թռուռաւ, եկաւ ինծի այցի, այն առեն տակաւին հե – ռաւոր տեղ մը, պարտէզի մը դիրկը: Ան որ կը կրկնէ, — « Զաւակներս, միասան եղէք: Մնացէք հաւատարիմ Հայեր: Սիրեցէք ազգը եւ իր աւանդութիւնները »: Եւ անշուշտ, ինքն ալ կը փղձկի ու կ'արտասուէ, ինչպէս ահա ես հոս:

Եկեղեցի, դուն ի՞նչ կը խօսիս մեզի: Կը բերես լուրե՞ր հին հայրենիքէն, հեռացած, տեսլացած այլեւս երազային երգերէն, որ իր աւերներուն մէջ ինկեր է ջարդուփշուր եւ արիւնլուայ եւ ինքն ալ կուլայ: Ինչ լուր անկէ, եկեղեցի: Այս նոյն կա՞նչն էր, երէկ ալ, այնտեղ: Եւ հրաշալի ժամեր: Եւ դղեակի պէս վանքեր: Եւ ուխտաղնացութիւններ ու մատաղներ: Հեթանոսականը քրիստոնէականին հետ ընդելուզուած: Ե՛ւ ժողովուրդ եւ ազգութիւն: Կը յիշե՞ս, եկեղեցի, ինչպէս տարբեր էր ամէն ինչ այն առեն: Եւ ինչպէս, ինչպէս, տարօրինակօրէն տարբեր այսօր:

Հիմա հոս, քանի մը բեկորներ անցեալէն: Հայրենիքի բոլոր անկիւններէն: Իրրեւ նմոյշ չատ, իսկ իրրեւ ժողովուրդ չատ քիչ: Որ հաւատարիմ հայրենի աւանդութիւններուն ու հոլուանոց, կերտեր են քեզ, այստեղ, կրելէ վերջ իրենց սրտերուն ու հոգիներուն մէջ, այստեղ, օտար հողի վրայ: Ու դու նորէն լեզու ելեր ես, լեզու կ'ելլես, նոյն խօսքերով, նոյն ճայնով, նոյն խորքով ու չեչտերով, ինչպէս երէկ, այնտեղ: Եկեղեցի, ի՞նչ կը բերես մեզի:

Ահա, նայէ վրանիս, տասն անգամ տասը գաղթական ու թափառական: Աչքերուդ առջեւ աչքերուն առջեւ Արարչին: Ան՝ որուն թարգմանն ես մեր մօտ: Աչխարհ դլխիվայր է չրջեր ու փոխուեր ամէն ինչ: Միայն քու ճայնդ ու չեչտդ կը մնան նոյնը: Ինչպէս երէկ: Ինչպէս անհաչիւ դարեր առաջ, երբ, կը յիշե՞ս, արքաները, իչխանները, զօրավարներ, հայրապետներ, կը մանէին խոչոր ու փառահեղ դուռերդ ներս: Երբ հայ զօրականներու փողերը եւ կանչերը կը հոսէին հայ դաչտերուն վրայ եւ հայ լեռներէն վեր եւ Հայաստանի հովիտներուն օդոստափառ ուղիներէն: Երբ երկիրը կը շնչէր չէն, առոյգ, կայտառ, տիրապար: Անկէ եառ Մինչեւ դար: Բագրատունիք: Ռուբինեաններ: Գերութիւն: Անճիտութիւն: Աքսոր: Փախուստ: Երկրի բոլոր անկիւններուն վրայ: Եւ ամէն տեղ դուն մեզի, եւ մենք քեզի հետ: Մենք փոխուեցանք: Ամէն ինչ տակնուվրայ եղաւ: Մի – այն դու կը մնաս նոյնը:

Եկեղեցի, մենք մեր պարտքը կատարեցինք քեզի հանդէպ, Աստծուն հանդէպ, Քրիստոսի, Սուրբերուն եւ նահատակներուն հանդէպ: Հայ – րենիքին հանդէպ՝ դեռ դեռ արիւն տալով: Իսկ ահա տես արդիւնքը: Այսքան զոհողութենէ, այսքան մարտնչումէ եւ այսքան, այսքան անճնուիրութենէ վերջ: Մի՞թէ արժանի ենք այս վիճակին:

Եկեղեցի, հին, փառաչուք, եկեղեցի հայկական, կոթող, պինդ եւ անքակտելի չաղաթ, դարերով ազգը միացուցած, դուն որ մինչեւ հիմա Աստուծոյ պատգամն էիր մեր մօտ, հիմա ալ եղիր, գոնէ մէկ անգամ, մեր պատգամը Անոր մօտ: Դուն որ դարեր ու դարեր անոր խօսքը բերիր ու քարոզեցիր մեզի, անգամ մըն ալ մեր խօսքը տար Անոր: Չարցուր: Դիտես ըսելիքդ: Ու

ԱԶՔ ՈՒ ՍԻՐ

Տե՛ս, աչէդն ներս լոյսի խալ կայ·
Լոյս – խաղին մէջ սիրոյ տաղ կայ·
Սէրը լոյսէ սարսուռի պէս
Երգի դողո՛վ կ'անցնի սրտէս ...:

Է՛ն մտերիմն աչէին՝ լոյսն է·
Բիբէ՛ն սէր – լոյսն հոգին կ'իջնէ·
Լոկ՝ Արարիչ լոյսն առաջի՛ն
Աչէէ անկախ կ'անցնի հոգին ...:

Ա՛չքն է սիրոյ բիւր – ճիւղ լեզուն·
Սրտէ սիրտ կայ սահման անհուն,
Որ կը ճեղնայ տակաւ՝ երբոր
Աչէի դպի ժպիտ աղուոր ...:

Այդ սահմանն երբ հուսկ անհետի՝
Գիտցի՛ր, լանջ է հպեր լանջի,
Ուր համբոյրի դողեր կ'եփին՝
Իբրեւ դրախտի ե՛րգը շատ հին ...:

Ժպիտն ի՛նչ է՝ աչէը կ'ըսէ·
Սիրոյ բառն ալ աչէէ՛ն լսէ՛·
Աչէի բարբառն անբաւ, հոսուն
Շարահիւսել կրնա՞յ լեզուն:

Մօրըս աչէէն գութ ... կը ծորէր·
Հօրըս աչէէն՝ գրգռանք ու սէր ...
Ո՛ւ երկուքէն՝ աչէերէն չորս՝
Անսահման յո՛յզ արարչահոս:
Բայց միւս անմեղ աչէէն անուշ
Ինչե՞ր ինկան հոգիս իբր յուշ ...
Բի՛բս է վկայ այդ «ինչեր»ուն,
Զոր չի կրնար պատմել լեզուն ...:
.....
Սէրը լոյսէ սարսուռի պէս
Երգի դողո՛վ կ'անցնի սրտէս ...:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՏՕՆՃՈՑԵՆՑ

պատասխան բեր մեզի: Ի՞նչ էր մեր մեղքը, մեղքը ժողովուրդի մը, մեծով պղտիկով, որ իրեն հաւատաց, որ ղինք փառաբանեց, գարէ գար, մինչեւ այսօր, հասնելու համար այս պատիժին, այս վիճակին, մինչեւ հոս, ու մինչեւ հեռաւոր ու մօտաւոր հոսերը:

Կիրակի առաւօտ: Աչնան զով ու արեւոտ առաւօտ: Նստած պատուհանիս առջեւ, կը նայիմ ամպերուն, նոր լոգցուած սպիտակ գառնուկներ, որ մերթ կ'ըլլան Արարատ, եւ մերթ Արագած, մերթ Սիփան, մերթ Նեմրութ ու Տաւրոս: Կը վերցնեն քօղը ու կը ժպտեցնեն Սեւանը, Վանայ եւ Գեղամայ ծովերը, ու նորէն, հօտի պէս, կը խլուին կ'երթան: Կիրակի առաւօտ, հայրենիքի, անոր աւանդութիւններուն, սովորոյթներուն ու սրբութիւններուն ողջոյնը կը բերես մեզի:

Տանկըտան, տանկըտանկ, տանկըտանկ: Մեր կողմէն ալ ողջոյն քեզի, եկեղեցի հայկական: Ոչ քէն, ոչ առելութիւն: Այլ յուզում: Մտածումներ, կախօրէան եղած դարերուն եւ անոնց անդունդ – ներուն ու արեան բոսոր ժապաւէններուն վրայ: Հայկական բարձրաւանդակէն մինչեւ տափաս – տաններ ու անապատ: Եւ անդօր պոռթկում: Եւ յուզում: Եւ արցունք:

Եւ ովկիանոսներով հառաչ ու կարօտ: Ազգին համար, հայրենիքին համար: Ուր կը թռչի ահա հոգիս, հեծած մեղեդիներուդ չեչտերը, թափառական այս ճամբաներուն վրայ, միշտ, միշտ իր բոլոր ուժովը, եւ այնքան, այնքան թչուառ թափով ու կարօտով:

ԵՐ. ՔՈՉԵԱՆ

ՀԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ կուսակիցներու Բ. համագումարը, որ տեղի պիտի ունենար Նոյեմբեր 13 — 19, Շէֆիլտի մէջ (Անգլիա), արգիլուեցաւ բրիտանական կառավարութեան կողմէ: Վարչապետը նամակ մը ուղղելով կազմակերպութեան անգլ. մասնաճիւղի ընդհ. քարտուղարին, կ'ըսէ թէ Մեծն Բրիտանիա չի կրնար ներս առնել ուէ կասկածելի օտարական:

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Առաջին օրը

— Եւ մինակ թողուցեր են, ըսաւ բժշկապետը, երբ լսեց թիւ 15 մահճակալը գրաւող հիւանդին աղաղակները :

Ան մինակ չէր վայրկեան մը առաջ սակայն , այլ 26 թիւ վերջին հիւանդը խնամող երկու ասիճանաւոր հիւանդապահուհիներ իրենց գործը կը կատարէին չափազիտական չարժուձեւերով , այդ ծերուկ հիւանդին միզափամփուշտին ներարկելով մէկ լիտրէն աւելի զանազան հեղուկ դեղեր :

Շքախումբէն նորընծայ բժիշկ մը — որ խօսիլը դեռ չատ կը սիրէ անշուշտ — իր պետին այդ մեղմ դանդատը հաղորդեց հիւանդապահուհիին , ան ալ թիթեռի մը պէս թռաւ եւ — ի՞նչ կը պատահի, լուէ քիչ մը, ատե՞նը գտար, զուսպ զայրոյթով մը սաստեց հիւանդը :

— Կա՛յ-րի՛, կայրի՛՛, հազիւ կրցաւ պատասխանել ալեհերը, ու չարունակեց իր ողբաձայն կաղկանձը համաձայն ցաւի խորութեան , մինչեւ որ թոյլ տրուի իրեն արտաքսել դժուարամիզութեան ժանդը կամ իր ջրանցքին տիղմը : Իր հեկեկանքն ու տրտնջալից հնհնուքը մերթ բողոքի, յաճախ ղղումի արտայայտութեանց ձեւեր կ'առնեն կարծես որոշ անձի մը ուղղուած : Իր երիտասարդութեան արդեօ՞ք ...:

Ես այս առտու մտայ այս սրահը, թերեւս ատոր համար է որ մինակ ես, աղղուած եմ ամէն տառապագին արտայայտութենէ: Շուրջս բոլորը անտարբեր են, եթէ ոչ ինչպէս կրցած են հանդուրժել թիւ 18ի անընդհատ հազէն: Այդքի պահապան ըլլալիք մարդ մը եթէ կայ, ան ալ այս հիւանդը կրնայ ըլլալ: Լարուած՝ հազի ժամադոյզ մը է, բայց աւրուած ժամացոյց մը որուն ձայնը այս չոր հազին պէս կը լսուի, բայց իր սլաքները չատոնց դադրած են ճիշդ ժամը ցոյց տալէ : Գործիք մը որուն պէտակէն միայն կը զուշակուի իր դերի կոչումը :

Մարդը անընդհատ եւ նոյնաձեւ կը հազայ , կ'աշխատի բան մը փոխել, քանդել, անանուն հազով մը, ինչպէս քարակոփը իր փոքրիկ աննշան մուրճով կը ջանայ փշրել ժայռը, արձագանգը տարածելով ձորին մէջ կողմնակի ապառաժներ կուրծքէն խլելով նոյն զգկզարկի քանդող հնչիւնը :

— Գիշերը երկար է, կ'ըսէ թիւ 5ը, 6ին, ինծի — ժամը 21էն վերջ հսկումի լոյսը կը մնայ մխայն, մխաս աչքերը կը կուրնան, կապար լուսթիւն կը տիրէ :

— « Պարոն 18ը» այլեւս պիտի չհազա՞յ, կը հարցնեմ փութով եւ մտատանջ: Նախ բացատկապէս անտեղեակ կը թուի եւ նոր կ'անդրադառնայ պարոն 5ը թէ հազացող կայ այս պահուս :

— Բայց գիշերը բոլոր թիւերը կը հազան, կը խօսին ալ, ամէն ոք բան մը ունի ըսելիք: Ոմանք կը խնդան, ուրիշներ կուլան կամ կը հայհոյեն, միւս բացականերու ուղղուած· անձանօթ մարդոց որոնք իրենց կարգին թիւեր են թերեւս: Գիշերը երկար է, կը կրկնէ թիւ 5ը, ու խոր տառապանքով մը կը դառնայ ալ կողին: Ան իր ամբողջ պատմութիւնը արդէն լրացուցած էր, երբ առաւն կանուխ կեդծ, դրսի ժպիտով մը բարեւեցի :

— Քու ունեցածդ ոչինչ է, դեռ երկու թիւ 15 մը մեկնեցաւ, երեւակայէ որ գործողութենէն հապատած կը խնդար նոյնիսկ: Ան մեկնեցաւ, պիւ ազատած կը խնդար նոյնիսկ: Ան մեկնեցաւ, (ուրեմն խնդումին չօրդեց հազը): Տարբեր է իմ վիճակս, դժբախտութիւն դժբախտութեան վրայ :

— Կը ծխե՞ք, կ'ընդմիջեմ իր ցաւերուն խնայելու համար :

— Բայց ան կը չարունակէ, տես ձախ ձեռքս երկու մատ, աշէս ցուցամատը կորսնցնելէս ի վեր այլեւս չեմ ծխեր : Այդ ոչինչ, քանի մը ամիս առաջ կողմնակի հաչմանդամ եղայ, թէեւ հիմա կրնամ երբեմն չարժել, եւ խորհիլ որ քառասուն տարի դիշերը ցերեկին խառնելի բանի մը սիրտ նալու համար :

Ձեմ ուզեր սպիտակ սարեակի մը պէս մինակ մնալ, կը դառնամ թիւ 7ին եւ նոր կ'անդրադառնամ որ պարոն թիւ 7ը բացակայ է: Պարոն թիւ 8ը նամ որ պարոն թիւ 7ը բացակայ է: Պարոն թիւ 8ը նիհար ու խանձկռտած տղայ մըն է: Անոր «բարեկամութեան սովորութեամբ» ծխիկ մը կը հրամցնեմ: Ան ալ ոչ միայն ծխող չէ, այլ եւ չարժուձեւով կը հասկնայ թէ արդիլուած է: Կը զղջամ որ ներս մտնելէ առաջ զոնչ երկու տասնեակ մը չկրցայ չնչել: Ի՞նչ դիտնամ զալիքը, զոնչ ծխելով մեկնիմ:

Կոպամարտիկի արտաքինով մէկը սրահ կը մտնէ «փեռուր ծանրութեան» դասակարգէն: Ա– մերիկացի հաւ–գողներուն պէս ձիւթ կը ծամէ , բայց վստահեցնեմ որ բնաւ չի չարմարիր իրեն: Հետեւողներ ալ ունի եւ ի զարմանս ինծի՝ կը սկսի հիւանդները քննել: Երդում ընելու է որ հաւատացող ըլլայ թէ բժիշկ է, զոնչ ծամոնը կանչ բերնէն: Բայց ոչ մեծ կարեւորութիւն կուտայ իրեն չըլլապատողները: Տեսնենք թող հասնի ինծի :

Եւ ահա լուսաչող ժպիտով մը կը կպնի դէմս, կարճ բարեւով մը կը չափէ դիմագիծս . ու — աւ քեզի նորութիւն: Քովի եռասող հիւանդապահուհիին դառնալով .

— Երկկ եւ այսօր, ինչ փոփոխութիւն կայ հոս, այդպէս չէ՞, ըմ, խօսակիցը գլխի չարժումով եւ լայն ժպիտով մը կը հաստատէ, ինծի անհասկնալի այդ ակնարկը:

Անոնց հեռանալէն վերջ միայն, պարոն 5էն կը լուսաբանուիմ:

Երկկ այս մահճակալէն թիւ 6 մը մեկնած է յաւիտենական ուղեւորութեան անցագիրը ստանալով՝ «գնդախաղի» այսինքն գործողութեան սեղանէն: Գոնչ բարեւ մը տուած ըլլայի իրբեւ փոխանորդ ...:

Իրական մարդը առանց դէթ մէկ անդամ հիւանդանալու կը նմանի արուեստական թուփի մը, իսկ բուն հիւանդը առանց հիւանդանոց մնալու չի կրնար գնահատել կեանքի արժէքը: Բայց երանի այդ արկածները չզուգադիպին կեանքի վերջալոյսին, կամ գոնչ մեկնին երկուստն պարոն թիւ 6ին պէս :

— Հը հը հը, կը հազար պարոն թիւ 18ը : Եւ դեռ զինքը հոս բերած չեն այդ հազինհամար, այլ իր թափանի երակին:

Եւ, սակայն իրբեւ տեւական զարդարանք՝ «Գթութեան քոյրերը» սրահի միջանցքէն անպակաս են, ինչպէս երկու ծառաչարքերուն միջեւ պարոյ՝ սպիտակ թիթեռները, երբ օրը բարի է :

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

ՊՈՒՏՄ ԵՒՄԱՂ

« ՈՒՂԵՂ ԵՒ ԳԱՆՁ ... »

Պատրաստուեցայ: Գոց ըրի « Հայր մեր»ը: « Հաւատով խոստովանիմ»էն քանի մը տուն: Եկեղեցւոյ Դաւանանք — Հաւատամքին վրայէն անցայ մի քանի հեղ: Նուիրապետական կարգերը, տիրացու, քահանայ, վարդապետ, եպիսկոպոս, կաթողիկոսի պէս գիտելիքներ մտքիս մէջ տպաւորեցի :

Ըսած էին ինծի: Եկեղեցւոյ վարչութեան անդամ ըլլալու համար, զոնչ, այս տեսակի բաներ մը գիտնալու է: Թէեւ կարեւոր չէ, բայց կրնայ պէտք գալ ...

Անհամբեր, քուէարկութեան կը սպասէի՝ երբ յանկարծ՝ «Արեւմուտք»ի վերջին թիւը ոտքի պէս ինկաւ :

Թերթը, բոլորովին անակնկալ եւ խելքէ մտքէ չանցնելիք, խիստ պայմաններ մէջտեղ կը դնէր, ժամուն իշխանաւոր ընտրուելու համար :

Այսպէս: « Հարկատու չըլլալ ոեւէ հաղաքական հոսանքի: Ունենալ շէն սիրտ, ուղեղ եւ գանձ: Անձնուէր ըլլալ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ յաւիտենական շահերուն: Գործով հաւատացեալ ըլլալ: Պատրաստ ըլլալ, իր պաշտօնակիցներուն հետ միասնաբար աշխատելու»...

Որովհետեւ « Հայաստանեայց եկեղեցին կապիրիթ ունի եղեր, անձնուէր եւ խելացի պաշտպաններու: Փարիզի հայութեան, հոգեկան, բարոյական եւ մտաւորական ազգային շահերուն ծառայողներուն՝ հսկելու համար, աշխարհի ոեւէ կէտին վրայ, մեր ժողովուրդի փիզիքական գոյութեան եւ բարօրութեան վրայ ...»:

Համմէ՞: Փարիզի ժամուն ընտրեալնե՞րը պիտի հսկեն, «աշխարհի ոեւէ կէտին վրայ թառած հայութեան ֆիզիքական գոյութեան եւ բարօրութեան վրա՛յ... Ի՞նչ համեստ յաւակնութիւն...

Ահա այս տեսակ, առաքինազարդ եւ ատուածահաճոյ անձերէն պէտք է կազմուին Փարիզի Հայոց ժամին երեւելիները՝ կ'ըսէ «Արեւմուտք»:

Ձեմ կարծեր, որ ուրիշ ազգեր, այս բարե– մասնութիւնները պահանջեն, իրենց եկեղեցա– վարներէն ...

Այս գերմարդկային յատկութիւններէն ոեւէ մէկը չունենալով՝ յոյս կտրեցի Փարիզի եկեղեցիին թաղական ընտրուելէ: Նոյնիսկ ընտրող ըլլալու արժանի չգտայ ես զիս:

Թէեւ քաղաքական ոեւէ հոսանքի չեմ պատկանիր, բայց, քանի որ Մայիս 28ի տօներուն ներկայ կ'ըլլամ, Բարեգործականին, սանկ չիլ կը նայիմ երբեմն եւ «Ճառաչդիմական»ը «Հ»ով կը գրեմ, իսկ « Բարիզ»ը «Փ»ով, ուրեմն, Դաչնակցութեան «հարկատու» կրնամ նկատուիլ :

« Հայաստանեայց եկեղեցւոյ յաւիտենական չահերուն » ինչ ըլլալը՝ մանաւանդ « յաւիտենական»ը՝ իմ ըմբռնելու կարողութենէս վեր է՝ աստուածաբանական համալսարան աւարտած չըլլալով:

Ձէ՞ք կարծեր որ այդ չահերը, վաղը, Պոլսոյ Աւետարանեան տեղապահ սրբազանին գրպանը մտնեն : Կամ, Էջմիածնի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին նոր դեկրետ մը ստորագրել տան, հիներուն տեղ նոր չահեր հաստատելու :

« Գործով հաւատացեալ»ի պայմանն ալ չեմ լրացներ, քանի որ զրկուած եմ բանկալը մոմ վաճառելէ եւ մաս բաժնելէ: «Եկեղեցւոյ պնակն է, անտես մի առնէք»ով ժողովուրդ հրմշտկելէ: Տարին քանի մը հեղ, հանդիսաւոր պարագաներուն, դասին մէջ, պաշտօնապէս չարքի կենալու փառքէն :

Ատոնց մէջ, ամենաղժուարինը, « շէն սիրտ. ուղեղ եւ գանձ ունենալ»ու պայմանն է:

Առաջին երկուքը հաստատելու համար, վիրաբուժական գործողութեան պէտք է ենթարկել թեկնածուները՝ «սիրտ»ին չէնութիւնը, եւ «ուղեղ»ին գոյութիւնը ստուգելու համար:

« Ուղեղ ունենալու » խնդիրն ալ բաւական մշուշային է: Ինչի՞ ուղեղ: Մարդո՞ւ, ազուէսի՞ թէ սատանի: ուղեղ է պահանջուածը, որոշ չէ :

Բարեբախտաբար, « Արեւմուտք » մեղմագուչիկ մը ղրած է այս բոլոր դրակոնեան պահանջներուն մէջ, «գանձ ունենալու» պայմանը:

Երբ մարդ գանձ ունի, ուրեմն ունի եւ բոլոր միւս առաքինութիւնները: Եթէ իսկ չունի զանոնք, հոգ չէ: Գանձը, ղրամը կրնայ փոխանորդել այդ բոլորին ...

Եթէ չկենար դանձաւոր ըլլալու պարագան , միւս դերմարդկային առաքինութիւններուն քառորդովը օժտուած ոչ թէ եկեղեցւոյ վարչութեան անդամներ, այլ կաթողիկոսցու դառնելն ալ անկարելի պիտի ըլլար :

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (187)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ժ.

Ցայտնի էր թէ ում համար... Միամիտ եւ յիմար են կեավուրները: Նրանք չեն հասկանում թէ ինչ է սպասում իրանց եւ այնքան ուրախ են, որ ուղղահաւատները քիչ բարեհամ աչք ունեն իրանց վրայ :

Թող այդպէս էլ լինի, ի՞նչ վնաս: Առանց Մարզարէի մատի չէր կարող հաստատուել այսպիսի դրութիւն: Մարզարէն իր ծառաների համար հրաչալի յոյզութիւն է պատրաստում. նա պիտէ որ անհաւատներն անդիտակ պիտի մնան , եւ ահա առել է այդ շների խելքը: Մի քանի հանդիսատ չաթաթներ եւս, եւ այստեղ ապրել կը կարողանան միայն նրանք, որոնք կ'ընդունեն նրա հաւատը: Բայց մինչեւ այդ՝ կեավուրների ամենապզեղեցիկ հիւրին իր չքնաղ դէմքը կը զարձնէ դէպի Մէքքա ու վարդ չրթունքներով կը խոստովանէ, որ չկայ ուրիշ աստուած, բացի Ալլահից եւ Մուհամմէտը նրա մարգարէն է ...

Այդպէս էր խօսում Բէկը, երբ վերադառնում էր Մելիքի ամրոցից: Օրը հինգ անգամ նա այդ խնդրուածքներն ուղղում էր դէպի հարաւ նամազի սրբազան խօսքերի հետ, որոնք թռչում էին վկայելու թէ ինչ անհուն չերմեռանդութիւն կայ այդ ուղղահաւատի մէջ, որ նստել է Վարանդայի սրտին ու պատրաստուած է զոհելու այդ սիրուն երկիրը մի արիւնածարաւ աստուծու ...

Գայիանէն մէկ մի անգամ, փորձի համար, թուլացնում էր իր գործադրած զգուշութիւնները: Հետեւանքը չատ զոհացուցիչ էր: Պարզ երեւում էր որ նրա նչանածը չատ է հեռու զնացել եւ այլեւս չէ կարողանում նկատել իր քթի տակ եղածը: Միայն մի բան նա երբեք չէնթարկեց փորձի. երբեք թոյլ չտուեց, որ Նազլուն երեւայ Բէկի կամ տասնապետ Ահմէտի աչքին: Անհնարին էր, որ աղջիկը երեւար ու կասկածներ չյարուցանէր:

Եւ իրաւ, Նազլուն այժմ ուրիշ մարդ էր: Նախկին խնդիքի հետքն անգամ չէր երեւում այս մշտալուռ, ինքն իր մէջ փակուած խեղճի վրայ: Նրա դէմքն աւելի եւս մաչուել էր, այժմ աւելի խիստ էր ընդծում սրտամաչ ցաւերի հետքերը: Բայց նրա ամբողջ էութեան վրայ իջել էր մի հանդարտութիւն, որ հարթում , հաւասարեցնում էր տանջանքների գործած աւերմունքները: Կարծես այլեւս կամք չէր մնացել նրա մէջ. կարծես յոգնել էր նա, ուժասպառ դարձել :

— Ձեմ կարողանում, Մելիքի կին, չեմ կարողանում, ասում էր նա ամէն անգամ, երբ Աննա Խաթունը նկատողութիւն էր անում թէ ինչու նա լուռ է, կարծես մի բան էր կորցրել եւ չէ կարողանում գտնել :

Նրան այդպէս հալում պարզում էր աղբանոցի տնակում կատարուած չարագործութիւնը :

Քոռեալի պատերազմը

ՎԵՐՋԱՑԱՒ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻ

Հարաւային Քորէայի ուժերը, զինակից բանակներու մէջ առաջինը եղան, որ հասան 38րդ զուգահեռականը եւ ամբակոծեցին կարմիրներու դիրքերը սահմանին վրայ: Հրամայուեցաւ անոնց կանգ առնել այնտեղ եւ չմտնել զուգահեռականէն ներս:

Սէուլէն դէպի հիւսիս բարձրացող ամերիկեան ուժերը դեռ սահմանէն 22 քիլմ. հեռուն կը գտնուին: Համայնավարները ուժեղ յարձակում մը գործեցին Հան գետին միւս կողմը նաւազներէ բազկացած ամերիկեան Ա. գունդին վրայ, բայց եա մղուեցան: Թշնամին ու Ամերիկացիները ծանր կորուստներ ունեցան: Նոր հասած աւստրալիական զօրամասերն ալ կը հետապնդեն նահանջող կարմիրները: Հարաւային Քորէայի մէջ պաշարուած համայնավարներու թիւը կը հասնի 30.000ի: Իսկ զուգահեռականէն ներս կրցած են ապաստանիլ 30.000 կարմիրներ:

Զօր. Մէք Արթըր անձամբ ներկայ եղաւ Սէուլի քաղաքապետարանին մէջ կատարուած հանդիսութեանց եւ Ամենակալին ուղղուած աղօթքէ մը վերջ, յանձնեց մայրաքաղաքը հարաւային Քորէայի հանրապետութեան նախագահ Պ. Ռիին:

Դաշնակից ցամաքային ուժերու հրամանատարը զօր. Ուոքըր յայտարարեց, թէ կարմիր բանակը ջախջախուած է: «Մեր հաշուով պատերազմը վերջացած է: Թշնամի բանակը վերածուած է իրարմէ անջատուած զօրախումբերու, որոնք յարձակողական ոչ մէկ ուժ կը ներկայացնեն»: Զօրավարը աւելցուց, թէ վերջին երեք ամիսներու ընթացքին ՄԱԿի ուժերը սպաննեցին 75.000 համայնավարներ: Ահիկա հաւասար է 7 կարմիր զօրաբաժիններու, իսկ մաքրագործման գործողութեանց հետեւանքով, անոնց կորուստները աւելի պիտի չատնան:

Զոհերու ընտանիքներուն հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, Քորէայի մէջ, Ամերիկացիները, մինչեւ Սեպտեմբերի 22ը ունեցած են 17.220 կորուստներ, որոնցմէ մեռեալներ 2541, վիրաւորներ 10.820 եւ կորսուածներ 3959:

Թաժոնի բանտին բակը փորուած գոյդ մը փոսերու մէջ գտնուած են հարաւային քորէացի 400 ոստիկաններու եւ քաղաքացիներու դիակները: Նոյն բանտին մօտը երկու ջրհորներու մէջ ալ գտնուած են ուրիշ դիակներ, որոնց թիւը դեռ չէ ճշդուած: Առնցմէ առաջ, խրամատի մը մէջ գտնուած էին դիակները 40 ամերիկացի ռազմագերիներու, որոնք խժդժօրէն սպաննուած էին կարմիրներու կողմէ:

Նախագահ Թրումըն հեռագրով շնորհաւորեց զօր. Մէք Արթըրը իր ապահոված մեծ յաղթանակին համար: Նախագահը յատկապէս կը դնահատէ այն ճարտար ռազմավարութիւնը որու շնորհիւ ազատագրուեցաւ Սէուլը:

× Սէուլի մէջ սպաննուած են 30.000 քաղաքացիներ: Այս թիւին վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ համայնավարներու կողմէ քաղաքական պատճառներով սպաննուած 20.000 հոգի եւ վերջապէս ուրիշ 20 հազար հոգի ալ, որոնք որպէս պատանդ հիւսիսային Քորէա քշուած են:

× Մակի բրիտանական պատուիրակութիւնն ու այլ 7 երկիրներու ներկայացուցիչները ներկայացուցին առաջարկ մը, որուն հիման վրայ կը յանձնարարեն՝ զօր. Մէք Արթըրին հայեցողութեան ձգել 38րդ զուգահեռականէն անդին ալ կարմիր ուժերը հետապնդելու հարցին լուծումը:

Այս նոր առաջարկը անմիջապէս պիտի քննուի ընդհ. ժողովի Քաղաքական Յանձնախումբին կողմէ:

ԹՈՒՐՔ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ մը, Սատրի Մաքսու – տի, որ Փարիզ գալով պանդոկ մը իջած էր Վոժիռառ փողոցին մէջ, ոստիկանութեան յայտնեց թէ գողցած են իր պայուսակը: Իր յայտարարութեան համաձայն գողցած են 115.000 ֆր. ֆրանք, 370 տոլար, 600 գուից. ֆրանք, ինչպէս եւ ճեքմակեղէններ, գանգան իրեր եւ վաւերագիր մը՝ համագումարի մը մասին:

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՆեՑԱՆ ինը զրամանենգներ, որոնք կեղծ տոլարներ, ֆրանքներ, մարքեր, եւն. կը տպէին եւ կը տարածէին Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ: Խուզարկութեան ատեն 80 քիլօ ծանրութեամբ կեղծ մարքեր գտնուեցան: Քանի մը միլիոն կը հաշուեն իրենց չորթած դրամներները:

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդի ոչ – մնայուն անդամ ընտրուեցան Հոլանտա եւ Պրազիլիա: Երբորդ մնայուն անդամը, որ պիտի ներկայացնէ արաբական աշխարհը յաջորդելով Եգիպտոսի, դեռ կարելի չէ եղած ընտրել, Թուրքիոյ եւ Լիբանանի միջեւ ծագած վէճին հետեւանքով:

ՄԱՐՍԷԼ ՔԱՂԱՔԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի դպրոցը կը վերաբացուի հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 5ին, ժամը 2ին: Արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան այս հինգշաբթի, 28 Սեպտեմբեր, ժամը 3ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

Մարսէյլի Մշակ. Միութիւնը

Իր տարեբոլքանը կը բանայ, աննախընթաց դասախօսութեամբ մը, նախագահութեամբ՝ Mr J. BALLARDի, անօրէն՝ «Cahier du Sud»ի:

Ֆրանսերէն կը խօսի բանաստեղծ LUC ANDRÉ MARCEL: Նիւթը՝ ՀԱՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Այս շաբաթ, 7 Հոկտեմբեր, իրիկուան ժամը 8ին, 9ին, Palet d'Or սրահին մէջ (La Canebière):

ՄՈՒՏՔԸ ՄԻԱՑՆ ՀՐԱԻԻՐԱՏՈՒՄՈՎ:

Դիմել Միութեան անդամներուն եւ դասախօսութեան օրը՝ սրահին դուռը:

Հանդիսաւոր տօնակատարութիւն

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՍԱՀԱԿ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՀԱՊԱՏԱՑԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ հարիւրամեակի առթիւ, Մարսէյլի մէջ:

Կիրակի, մէկ Հոկտեմբեր: Առտուն, հոգեհանգիստ Փրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ, իսկ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, բուն հանդէսը Սալ Մազընոյի մէջ:

Կը նախագահէ Պ. Ա. ՔԻՕՍԷԵԱՆ
Կը խօսին ՏԻՐԱՆ ԹԻՒՐԻԵԱՆ եւ Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ
Ուղերձներ Միութեանց կողմէ:
Մուտքը ազատ է:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

ԺԱՆԹԻՑԻ – ՊԻՍԷՔՐԻ դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 5ին: Ցերեկուան դասաւանդութիւնները, հինգշաբթի օրերը, իսկ դիշերային դասերը՝ ուրբաթ երեկոները ժամը 8.30էն սկսեալ:

ՊԻՎՎԻԼԻ դպրոցը կը վերաբացուի 5 Հոկտեմբեր, հինգշաբթի օրէն սկսեալ: Դասերը՝ աւտուան ժամը 9—11.30, կէսօրէ վերջ 2—4.30:

Փոխուած է դպրոցին վայրը, որ է՝ Pavillon Poebla, Պիւթ Շօմօնի դեղեցիկ պարտէզին մէջ: Մուտքը 43 Ave. S. Bolivarի դիմացի գռնէն:

ՊՈՒՎՎԱՐ ՕՏՏՈՑԻ (Մարսէյլ) կապոյտ Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 2ին, երկուշաբթի ժամը 5ին: Արձանագրութիւնները սկսած են Սեպտ. 28ին: Ուսուցիչն է Պ. Ազդին Մաքրոսեան:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ դպրոցին վերաբացումը այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, տեսչութեամբ Տիկին Տէօմէնեանի: Դասաւանդութիւնը շաբաթը երկու օր:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ եկեղեցւոյ հովանաւորած դպրոցը պիտի վերաբացուի Հոկտ. 5ին, հինգշաբթի օր: Կրթական մարմինը կը հրաւիրէ չըրջանի հայրենակիցները որ փութան ուղարկել իրենց զաւակները:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԱՆԿԷՆԻ մասնաճիւղի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէնի դասընթացքը պիտի վերաբացուի Հոկտ. 5ին, հինգշաբթի, ժամը 14—17, նոյն տեղը, Mairie Annexe de Deuilի սրահը: Ծը – նողքներէն կը խնդրուի նոյն օրը դալ եւ արձանագրել իրենց զաւակները:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ
ՀԱՑԵՐԷՆ-ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ
Ընդարձակ քառարաւը
ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹ, ՄԱԲՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
1160 ԷՋ, 85·000 ԲԱՌ
Գին՝ Փառակազմ 400 ե. Դ.
Կաշեկազմ 300 »
Արտասահման՝ 10 տոլար
Կիպրոս եւ այլ երկիրներ 63 շիլին
Սուրիա եւ Լիբանան՝ 2500 Ս. Դ.
Ֆրանսա 3000 Ֆրանք
Հեղինակին հասցէն՝
P O. B. 812, Cairo (Egypt). Հեռ. 52850

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար կարող կարուհի mécanicienne մը եւ մէկ ֆինիսէօզ արդուկող:
Կ'ուզուին նաեւ իրենց տան մէջ աշխատող լաւ կարուհիներ: Տեւական դործ:
Դիմել MINASSIAN, 32 rue des Annelets, Paris (19), *մէթրօ* Botzaris *կամ* Jourdain:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **service**ներ այրերու համար:
ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՁ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05–78

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ., Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա բոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Նիւթը՝ «Մէկնա – դարեան հայ բանաստեղծութիւն», Քուչակեան տաղաչարք.— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆի կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, ինչպէս եւ համակիրները այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, métro Cadetի դէմ, Café Régentի վերնայարկը:

ՊԻՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 9.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի առաջին հաւաքոյթը, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Salle de l'Europeի մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ժողովները կը վերսկսին այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, նոյն սրահին մէջ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15ին, ընկերուհի Գազազեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Տօն Վարագայ Ս. Խաչի, դիւղին մատրան մէջ կը պատարագէ Եսայի քահանայ Քհնյ. Ալթունեան, իր քահանայագործման 30ամեակին առթիւ: Եկեղեցական երգեցողութիւնը պիտի կատարուին եռաձայն, փարիզէն հրաւիրուած դպիրներու կողմէ:

× Պատարագէն վերջ հոգեհանգիստ ի յիշատակ Տէր եւ Տիկին ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՆՈՒՇԱԿԵԱՆի որոնք իրենց ունեցած 10 հազար ֆրանքը եւ 3 օսմ. հնչուն ոսկին յետ մահու կտակած էին Շաւիլի դպրոցին:

ՀԱՑ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ

Սախալոպաբար 2—4 սենեակնոց ոչ – luxe բնակարան մը կը փնտռէ, փարիզի մէջ, (Portesերէն ներս): Դիմել՝ Bar «Trio», 24 rue Pasquier, Paris (8):

Envoi sur L'ARMENIE
ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. *ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻՆ, ՀԱԴՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ:*
Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԻԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԻԿ ՆԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:
ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris (10)**
Tél. TRU. 72–60
Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի:

Ծախու է

Իսկի հայաշատ թաղի մը մէջ նպարավաճառի բանուկ խանութ մը, տրամադրելի բնակարանով:
Պայմաններու համար դիմել ՏԻԿԻՆ ՏԷ – ՄԻՐՃԵԱՆի, 16 rue de la Défense, Issy les Mouli - neaux:

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐՆ Է
ՁԱՃԱՐԱՆ
« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)
Տէր եւ Տիկոջ ՓԼԷՄԱՆ ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ
Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասաբկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական fousfousովը:
ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍ ՄԱՏՉԵԼԻ:
Արտասահմանէն փարիզ հասած մեր հայրենակիցները մեծ գովեստով կը խօսին այս ճաշարանի մասին:
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը:
Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նչանառութի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար:
Հեռ. **Tru. 85-47**: Հաղորդակցութիւն.— **Métro**–ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:
Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe **250 ֆր.**

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678-63
Mardi 3 Octobre 1950 Երեքշաբթի 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6270–Նոր շրջան թիւ 1681 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԻՇՏ ԿԸ ՅՈՒՄԱՑ

Վերջին հեռագիրները կը հաստատեն թէ Թուրքիա հրաւիրուած է մասնակցելու Ատլան – տեանի զինակցութեան միջերկրականեան մաս – նախումբին աշխատանքներուն :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Անգարայի մէջ բարենշան կը համարին այս հրաւէրը, իրրեւ ա – պացոյց մը թէ «արեւմտեան պետութիւնները կ'ըմբռնեն Թուրքիոյ կացութիւնը եւ պէտքերը» :

Անշուշտ Անգարան պիտի նախընտրէր որ իր – րեւ անդամ ընդունուէր Ատլանտեանի Դաշինքին :

Մանաւանդ որ ամէն դուռ զարկած, յայղպե – լու համար : Բայց երեք Մեծերը եւ Ատլանտեանի զինակիցները յարմար չդատեցին :

Հակառակ այս նոր յուսախաբութեան, Թուր – քերը իրենց ուզուած հրաւէրը կը նկատեն առա – ջին քայլ մը՝ Թրքական բանակն ալ միացնելու ա – րեւմտեան պետութեանց ռազմավարական ծրա – գիրներուն ,

Այս լուրերուն իմաստը հասկնալու համար , կ'արժէ ակնարկ մը նետել վերջին չաթաթներու անցուդարձին վրայ :

Անգարան արտակարգ իրարանցումի մը մատ – նուեցաւ, երբ պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ նորէն մերժուած է Թուրքիոյ թեկնածութիւնը՝ իրրեւ անդամ Ատլանտեանի դաշինքին :

Լուրը հաղորդուած օրն իսկ, արտաքին գոր – ծոյվարը՝ Ֆուատ Քէօփրիւլիւ յուշագիրներ ուղղեց Ֆրանսական եւ բրիտանական կառավարութեանց, Թուրքիոյ ցաւը յայտնելով ժխտական պատաս – խանին առթիւ : Դահլիճն ալ բացառիկ նիստ մը դումարեց, որ տեւեց հինգ ժամ :

Երեք օր վերջ, նոյնպէս բացառիկ նիստ մը դումարեց ազգ. պաշտպանութեան բարձրագոյն Խորհուրդը, մասնակցութեամբ նախարարներու , լայնօրէն քննելու համար միջազգային կացու – թիւնը եւ ժխտական պատասխանին հետեւանք – ները :

Այս ամէն թերթերը դրեցին թէ մօտերս զինուորական պատուիրակութիւն մը պիտի ղըր – կուի Ամերիկա, պաշտպանութեան նոր միջոցներ փնտռելու համար : Մինչեւ անդամ հաւանական կը դտնէին թուրքեամերիկեան զինակցութիւնը :

Ինչպէս կ'երեւայ, այս լրարանցումը եւ գա – նգատն ձեռնարկներ ապարդիւն չեն անցած :

Թուրքերը, հին ազուէս, լաւ սերտած են ա – րեւմտեան պետութեանց սովորութիւնները :

Ամէնէն աննպաստ պարագաներուն մէջ ալ, անոնք ճար մը կը դտնեն սոդոսկելու, ճեղք մը, ելք մը դտնելու, մասնաւորապէս օգտադործելով իրենց աշխարհագրական դիրքը :

Ի հարկին բարոյական ճնշում կը փորձեն, ժպիտները փոխանակելով հիւսիսի հզօր տէրե – րին հետ, որուն գործնական աջակցութիւնը վա – յելեցին աւելի քան 25 տարի, միացեալ ճակատ կազմելով անդլեսաքսոն ուժերուն դէմ :

Մոսկուայի ներկայ խորհրդաւոր դիրքն իսկ որոշ յոյսեր կը ներշնչէ Անգարայի վարիչներուն :

Ամէն պարագայի մէջ, արեւմտեան պետու – թիւնները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին անցուդարձին :

Անոնք միշտ պատրաստ են նոր դիջումներու, որպէսզի իրենց դերակշռութեան ցանկէն չխու – սափի երբեմնի «Հիւանդ Մարդը», որ պարբերա – բար կը վայելէ մէկուն եւ միւսին չնորհները, ոտ – քի կանգնելու համար ...

Ահաւասիկ վերջին դիջումը,— Թուրքիան այ մասնակից Ատլանտեանի ռազմավարական խոր – հրդակցութեանց :

Ինչպէս վերջին հարիւր տարիներու ընթաց – քին, այս անդամ ալ մեծ պետութեանց ագդեցու – թեան պայքարն է որ միշտ նոր յոյսեր կը ներ – շնչէ իրեն :

Ո՞վ կրնայ ապացուցանել թէ այսօր թանկա – գին, ցանկալի՛ ուժ մը պիտի ներկայացնէր Թուրքիան, եթէ հնչած չըլլար «Դէպի տուն»ի ցաւագար ազդանշանը՝ 1917ին : Եթէ, այդ ճակա – տագրական դասալքութենէն վերջ, Անգարան վա – յելած չըլլար Մոսկուայի անվերապահ եւ անփո – խարինելի աջակցութիւնը, Սեվրը Լոզանի վերա – ծելու համար ...

Պարզապէս դերակատարները փոխուած են, 25 — 30 տարի վերջը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԿԻՆՔԷՆ ԻՋԱԾ Չի...

Ի՞նչ պատկեր է Սուրիոյ դիւղերուն եւ գիւ – ղաքաղաքներուն մէջ ցրուած եւ դէշ – ազէկ իրենց բոյնը չինած մեր ժողովուրդին այս օրուան վի – ճակը :

Ե՛ւ կաղդուրիչ, ե՛ւ սրտաճմլիկ :

Կարդալով հրատարակուած տեղեկութիւննե – րը, անդամ մը եւս չէ՞ք յիշեր Եփրատի միւս ա – փը : Քէսապի կռնակի այն միւս լեռները, մինչեւ Արաքս եւ Սեւ Ծով : Մինչեւ Թրակիա եւ Մար – մարա ուր նոյն այդ ժողովուրդը հիւղաւաններու եւ թիթեղապատ դպրոցներու մէջ չէր որ կը բնա – կէր եւ կ'ուսանէր : Գլուխը քարին ,ոտքը մացառին չէր զարներ իր հացը ճարելու համար : Իր օրհ – նուած արտն ու տունը .հազար ու մէկ բարիք կր պարգեւէին իրեն :

Բայց եւ այնպէս, կարդացէք— Գամբըլը, Տէր Զօր, Տէրզէսիէ, Ճարապլուս, Բաս – Իւլ – Այն, Բաքքա, Թէլ Ապիատ... Մնացորդացը ամենայ – տին անկիւնը ուր գլուխը դնելիք տեղ մը գտած է : դպրոց ունի, եկեղեցի ունի, Օգնութեան Խաչ , ակումբ ու մանաւանդ Հ. Մ. Ը. Մ. :

Գիտէ՞ք ինչ են այդ դպրոցները եւ եկեղեցի – ները : Պիտի չուզէի ձեր խղճմը եւ սիրտը վիրա – ւորել, բաղդատելով զանոնք ձեր թաւշապատ հիւրանոցներուն հետ :

Բայց եւ այնպէս... : Իրենց տունէն առաջ չի – նած են զանոնք, հաւաքական աշխատանքով, սե – փական քրտինքով : Կին ու մանուկ քալ եւ հող կրած են իրենց դիրկով :

Եւ ամէն մէկ անկիւն, ուր կայ երիտասար – դական այն հոյակապ չարժումը որ պարծանքով կը կրէ Հ. Մ. Ը. Մ. նուէրը, իր սեփական ակում – բը ու դաշտն ունի : Ջուններ քրիչերուն ալ նպա – տակակէտն է անպայման «ԻՐԵՆՑ»ը ունենալ :

Կէտ մը սակայն կ'ուզէի որ պարզ ըլլար ձեր բոլորին համար, մանաւանդ ձեզի, երիտասարդ – ներ .

— Այդ բոլորը երկինքէն չիննկան իրրեւ պար – գեւ : ՍՕՍԻ

ՎԱՀԱՆ ԵԱՐՋԱՆԵԱՆ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Յաւով կ'իմանանք թէ երեք օր առաջ յան – կարծամահ եղած է Պ. Վահան Եարճանեան :

Հանդուցեալը , մօտ 65 տարեկան, եղբայրն էր բանաստեղծ Սիամանթոյի եւ տարիներէ ի վեր իրաւաղիտական գործերով կը զբաղէր Փարիզի մէջ : Ունէր լայն կապեր վարչական չրջանակնե – րու հետ : Ծանօթ էր նաեւ հանրային գործու – նէութեամբ : Տարիներով եղած է նախագահը « Համազգային»ի Փարիզի մասնաճիւղին : Անցեալ դինադադարին կարդ մը դրական փորձեր ալ կա – տարեց :

Վերջին տարիներս մեկուսացեալ կեանք մը կը վարէր , դժբախտ ամուսնութեան մը հետե – ւանքով :

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պա – րագաներուն , ինչպէս եւ Աբտաւազդ արք. իր որուն զարմիկն էր :

✕ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, Դչ., ժամը 2ին, Փարիզի Հայոց Եկեղեցին :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ կրթական նախարարութիւնը ո – րոշեց պարտաւորիչ դարձնել կրօնի ուսումը տար – րական դպրոցներու մէջ : Քէմալական յեղաշրջու – մէն ի վեր առաջին անդամ է որ իսլամական կրօ – նի ուսումը պարտաւորիչ կը յայտարարուի : Քա – ղաքական չրջանակներու մէջ այս որոշումը կը համարուի կարեւոր քայլ մը դէպի վերիսլամա – գում :

ՔԱՆԱԴԱ. ազատ հոչակեց տոլարի վաճառու – մը, չնչելով պաշտօնական սակերը, որպէսզի դրամը «կարենայ դանել իր մակարդակը» մի – ջազգային չուկային վրայ :

ԳԻՆԵՐՈՒ ԲՈՒՐՉՈՒԱՅՈՒՄԸ արդիլելու հա – մար, կառավարութիւնը որոշեց անժամապէս դադրեցնել կարգ մը ապրանքներու մաքսատուր – քը : Պաշտօնաթերթը կիրակի օր հրատարակեց հրամանագիրը որուն համաձայն մաքսէ ազատ պիտի ըլլան բուրդէ եւ բամպակէ թելերը եւ կերպասները, աշխատանքի հագուստները, առ – անին ձերմակեղէնները, կօշիկները, անուադօտի – ները (փնէօ) եւն. : Միջոցներ ձեռք առնուած են որպէսզի ժան ծախուին այս ապրանքները :

Քորէայի պատերազմը

Վերջնագիր պատերազմում

Դաշնակից բանակներու ընդհ. հրամանատա – րը զօր. Մէք Արթըր, ձայնասփիւռի միջոցով հիւսիսային Քորէայի ուժերու ընդհ. հրամանա – տարին ուղղեց վերջնագիր մը, ուր կ'ըսէ .—

« Անխուսափելի են ձեր զինեալ ուժերուն եւ պատերազմական միջոցներուն արագ պարտու – թիւնն ու ամբողջական ոչնչացումը : Մակի որո – շումները, մարդկային նուազագոյն կորուստնե – րով եւ նիւթական քայքայումով կիրարկելու հա – մար, ես, Մակի ուժերու ընդհ. հրամանատարի հանդամանքով, կը պահանջեմ ձեր հրամանա – տուն ենթակայ եւ Քորէայի որեւէ մէկ կողմը պահող ուժերէն վար դնել իրենց զէնքերը եւ դադրեցնել թշնամութիւնները, իմ նշանակելիք զինուորական իշխանութեան տակ : Կը հրաւիրեմ ձեզ անմիջապէս ազատ արձակել Մակի բոլոր ռազմագերիներն ու քաղաքական աքսորականները եւ միջոցներ ձեռք առնել անոնց պաշտպանու – թեան, հոգատարութեան, պարենաւորման եւ անմիջական առաքման համար այն վայրերը, որոն – ցեւ պիտի նշանակեմ : Հիւս. Քորէայի ուժերն ու մեր ձեռքն անցած ռազմագերիները պիտի չա – րունակեն վայելել՝ քաղաքակիրթ աշխարհի սո – վորութեանց համապատասխանող հոգածութիւնը : Պիտի թոյլատրուի անոնց վերադառնալ իրենց տուները, անմիջապէս որ կարելի ըլլայ : Կը սպա – սեմ արագ որոշում մը իմ այս հրաւէրին, որ ա – ւելի երկարատեւ եւ այլեւս անօգուտ արիւնհե – ղութենէ մը, ինչպէս նաեւ նիւթական այլ կո – րուստներէ խուսափելու պատեհութիւն մը կը ներկայացնէ» :

Այս հրաւէրը, որ տպագրուած երկու միլիոն օրինակներով նետուած է Քորէայի ամէն կողմը եւ մանաւանդ հիւս. Քորէայի մայրաքաղաք Փիոնկ – եանկի վրայ, կը նկատուի արամաբանական միակ ելքը չախչախիչ պարտութեան մատնուած կար – միրներուն համար : Պայմանաժամ չէ սահման – ուած, բայց եթէ երբեք թշնամին ընթացք չտայ դօր. Մէք Արթըրի այս պահանջին, այն ատեն պիտի հրամայուի չարունակել զինուորական գոր – ծողութիւնները եւ ամբողջովին բնաջնջել կարմիր ուժերը, Քորէայի բոլոր կէտերուն վրայ : Հակա – ռակ 48 ժամեր անցած ըլլալուն, կարմիր հրա – մանատարութիւնը տակաւին չէ պատասխանած Մէք Արթրրի այս հրաւէրին :

Հարաւ. Քորէայի ուժերը, կիրակի առաւօտ անցան 38րդ զուգահեռականը, արեւելեան ծովե – զերքի երկայնքով, եւ առանց որեւէ դիմադրու – թիւն դտնելու, տասը քիլ. է չափ յառաջացան : Նոյն օրը երեկոյեան, սակայն, այս ուժերը եւս դարձան եւ կանգ առին զուգահեռականէն մէկ ու կէս քիլ. դէպի հիւսիս չրջանակի մը մէջ : Զուգահեռականը անցնելու հրամանը տրուած է ՄԱԿի ցամաքային ուժերու հրամանատար զօր. Ուոքըրի կողմէ : Զուգահեռականին հարաւային կողմը գործող ամերիկեան զօրամասերն ալ կը մօտենան արեւելեան սահմանագիծին քանի մը կիլոմէթ միանգամայն :

Սեպտեմբեր 23 — 30, կարմիր բանակը ունե – ցած է 24.000 մեռեալներ, վիրաւորներ եւ գերի – ներ : Իսկ սկիզբէն մինչեւ այսօր կարմիրներու ամբողջ կորուստը կը հասնի 100.000 հոգիի :

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ

Համաչնաւար Չինաստանի վարչապետը Չու Ըն Լէյ՝ «Փրավտա»յի մէջ հրատարակած յօդուա – ծով մը կը յայտարարէ, թէ Չինաստան անտարբեր պիտի չկենայ, եթէ ամերիկեան ուժերը ճեղքեն 38րդ զուգահեռականը, հիւս. Քորէան ամբող – ջական գրաւման ենթարկելու նպատակով : Ու կ'աւելցնէ, թէ Ֆորմոզան «պիտի ազատագրուի», հակառակ Մ. Նահանգներու քաղաքականութեան, «պիտի ազատագրուի» նաեւ Թիպէթը եւ Չինաս – տան, ամէն ուղղութեամբ պիտի ապահովէ իր սահմանները : Կը յուսայ որ Թիպէթի «ազատա – գրումը» տեղի պիտի ունենայ դիւանագիտական միջոցներով, բայց եթէ այդ միջոցները ձախո – ղին, Չինաստան դէնքի պիտի դիմէ :

Չին վարչապետը այնպէս կը ձեւացնէ թէ Հիւս. Քորէան ընդ առաջ պիտի երթայ Մէք Ա – րթրրի անձնատուութեան հրաւէրին, որովհետեւ , կ'ըսէ, թէ Քորէայի պատերազմը երկար պիտի տեւէ եւ հիւս. Քորէացիներն են որ ի վերջոյ յաղթական դուրս պիտի գան :

Շեչտելէ վերջ թէ Մ. Նահանգները Չինաս – տանի ամէնէն վտանգաւոր թշնամին են, վարչա – պետը կ'ըսէ թէ վերջ ի վերջոյ իր դլուխը պիտի չախչախէ ան, որ կը փորձէ ՄԱԿին դուրս ձդել 500 միլիոններոց Չինաստանը : Չինաստան, իր չահերով, համակրանքով եւ զինակցութիւններով Ս. Միու – թեան եւ անոր գործակիցներուն հետ է :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ ծանօթ կոմա – մարտիկ կարպիս Զաքարեան Սեպտեմբեր 23ին մրցելով հելլենական խումբի լաւագոյն կոմա – մարտիկներէն Լամպրիախի հետ՝ պարտութեան մատնած է զայն, կատարի գօտեմարտ մը վերջ :

ՀԱՅ-ՌՈՒՍ ԳՐԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐԸ

ՀՄԲ.— Սեպտ· 14ին ամփոփեր Էինք տեսութիւն մը՝ պրոֆ· Ռ· Յովհաննիսեանի հետեւեալ գրքի մասին — « Ռուս գրականութիւնը հայ հասարակական մտքի գնահատմամբ»:

« Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրի նոյն թիւէն (1950 Յունիս) կը հաղեցնենք ուրիշ տեսութիւն մը, զանց առնելով ֆնիադատական մասը·—

Մեր գրականութեան մէջ սա հարցը արծարծուած է թէ, ե՞րբ, ո՞ւր, ո՞վ եւ ինչպէ՞ս առաջին անգամ հայ իրականութեան մէջ արտայայտուած, գրած, եւ ենթարկած է տեսական գնահատութեան հայ-ռուս գրական կապերը:

Մինչեւ վերջերս կը թուէր թէ 30ական թուականներու վերջերը, 40ական թուականներու սկիզբները Մկրտիչ Խմին ըլլալով Լազարեան ճեմարանի ուսուցիչ, իր դասերուն մէջ խօսած է ռուս գրականութեան, մասնաւորապէս Պուշկինի եւ Լերմոնդովի մասին, թարգմանելով անոնց ոմանց գործերը հայերէն :

Այս տուեալի հիմքը Ռաֆայէլ Պատկանեանի վկայութիւնն է, ուր ըսուած է, թէ Խմինը «այդ կերպով մեր մէջ սէր եւ ճաշակ կը դնէր այդ (Պուշկինի եւ Լերմոնդովի) եւ ուրիշ հեղինակներու մասին :

Զանտեսելով այս փաստը, պրոֆ· Ռ· Յով հաննիսեան «Ռուս Գրականութիւնը հայ հասարակական մտքի գնահատութեամբ» աշխատութեան մէջ, ձգտած է այդ հարցի մէջ աւելի յստակութիւն եւ պարզութիւն դնել: Եւ ասոր համար ալ ան չէ հիմնուած յիշողական գրականութեան մէջ պահպանուած վկայութիւններու վրայ, այլ պարզապէս նկատի է առած, թէ մեր գրականութեան մէջ երբ եւ ով առաջին անգամ յօդուած եւ ուսումնասիրութիւն տպագրած է ռուս գրականութեան մասին :

« Բազմավէպ »ը 1845ին տպագրած է «Քոլչով ռուս բանաստեղծը» վերնագրով անստորագիր յօդուած մը: Նոյն պարբերականը 1846ին լոյս ընծայած է ուրիշ յօդուած մը՝ այս անգամ արդէն Դմիտրեւի մասին :

Յովհաննիսեան կը յիշատակէ այս յօդուածները, կը վերլուծէ անոնց մէջ արծարծուած միտքերը, ըսելով թէ այդ յօդուածները առաջին ինքնուրոյն քննադատականներն են ռուս գրողներու մասին հայ գրականութեան մէջ:

Յովհաննիսեանի այս եզրակացութիւնը կարօտ եւ ճշդումի եւ լրացումի :

Այս ճշդումը կարեւոր է ոչ միայն այն տեսակէտէն, թէ ռուս գրականութեան գնահատութիւնը հայ իրականութեան մէջ տեղի է ունեցած 10—12 տարի աւելի չուտ, քան ինչ որ կը մատնանչէ Յովհաննիսեան, այլեւ կրնայ օգնել հայ մտքի կողմէ ռուս գրականութիւնը գնահատելու, անոր եռին տեսնելու զարգացման տարբեր աստիճաններ: Այն ժամանակաշրջանը զոր Յովհաննիսեան ցոյց տուած է իբրեւ ռուս գրականութեան գնահատութեան առաջին փորձ հայ իրականութեան մէջ, ընդհակառակն, կը նշանաւորէ նոր եւ աւելի բարձր փուլ այդ հարցին մէջ: Այդ տարի – ներուն Աբովեան ըսած է թէ ռուս ժողովուրդին ըրած պատմութեան մէջ դուրս կուգայ երկրի մը ազգային սահմաններէն, ձեռք կը բերէ աւելի լայն, ընդհանրական հանդամանք: Ռուս ժողովուրդի պատմական դերի այսպիսի գիտակցութեան լոյսի տակ Աբովեան, ռուսական լեզուին, ռուսական մշակոյթին կուտայ ոչ միայն բարձր գնահատութիւն, այլեւ մեծ դեր: Աբովեան ռուսական մշակոյթի արժեւորման խնդրին մէջ բարձրացաւ ոչ միայն «Բազմավէպ»ի անյայտ յօդուածագրէն, այլեւ կանխեց իր չատ հեռաւոր յաջորդները :

1834ին Մոսկուայի մէջ լոյս տեսած է Ռահինի «Գոթոդիա» ողբերգութեան հայերէն թարգմանութիւնը, որուն կցուած է ընդարձակ յառաջաբան մը: Հեղինակն է Մոսկուայի համալսարանի Լեզուաբանական բաժնի երիտասարդ, հպիւ 22 տարեկան Սարգիս Տիգրանեան: Անոր հետաքրքրութիւնը հայ գրական - թատերական քննադատական ուշադրաւ էջերէն մէկն է: Հայ թատերադիտական անդրանիկ աշխատութիւնն է: Ան ուրուագծած է ողբերգութեան պատմական ուղին հին դարերէն մինչեւ ԺԹ. դարու սկիզբները: Բացի հին թատերգութիւններէն, ան կը խօսի, Ֆրանսական, անգլիական, գերմանական թատերգութեանց մասին: Կը խօսի նաեւ ռուսական թատերգութեան մասին, կանգ կ'առնէ հայ թատրոնի, Լվովի մէջ կազմակերպուած հայկական ներկայացումներուն վրայ, կը յիշատակէ Դաւիթ Անյաղթին «Գիրք Պիտոյից» եւ կը բացատրէ թէ կարգ մը հասկացողութիւններ ինչպէս ըմբռնած են հայ հին գրականութեան մէջ :

Տիգրանեանի այս ներածական ուսումնասիրութիւնը ծնունդ առած է ռուս հրապարակագրական մտքի ազդեցութեան մթնոլորտին մէջ: Ուսած ըլլալով Մոսկուայի համալսարանին մէջ Տիգրանեանէ տեսական պատկերացումները խմորուած ու ձեւակերպուած են այն շրջանին ռուս ժողովուրդին մէջ տարածուած գիրքերու, ինչպէս եւ համալսարանի ռուս դասախօսներու մտքերու ազդեցութեան տակ :

Տիգրանեանի թատերագիտական այս աշխատութիւնը գրուած է 1832ին, բայց գործը լոյս տեսած է 1834ին, այսինքն երբ տպագրուեցաւ Բելինսկիի առաջին ծաւալուն քննադատական յօդուածաշարքը: «Գրական երազանքները», որով եւ սկսաւ ռուս մեծ քննադատի ժողովրդականութիւնը: Բելինսկին եւ Տիգրանեան երեք տարի ուսած են միեւնոյն համալսարանին մէջ, չնչած են նոյն գրական մթնոլորտը, լսած են նոյն դասախօսութիւնները: Հաւանական է որ անոնք հանդիպած ըլլան իրարու, եւ զրոյց ըրած միասին :

Ռուս թատերգակներէն Տիգրանեան կը յիշատակէ Տրեդեակովսկին, Լոմոնոսովը, Կնեաժնին, Խերսակովը, Մայկովը, Նիկոլեւը, Սումարոկովը եւ կ'ըսէ թէ ասոնք ողբերգութեան մէջ չունեցան այն յաջողութիւնը, ինչ որ ուրիշ սեռերու մէջ: Տիգրանեան ոչ միայն կը յիշատակէ անոնց անունները, այլեւ կը բնորոշէ զանոնք, ցոյց կուտայ մէկին առաւելութիւնը միւսին վրայ :

Տիգրանեան մասնաւոր յիշատակութիւն կ'ընէ Օզերովի եւ անոր գործերուն մասին: Կը նկատէ որ Օզերով մասնաւոր ձիրք ունի «կանանց բնաւորութիւնը կենդանագրելով» :Օզերովի ստեղծագործութեամբ աւելի չատ կը զբաղի որովհետեւ անոր գրականութեան չուրջ 10ական եւ 20ական թուականներուն մեծ պայքար կար: Օզերովի նախորդները չատ կարեւոր դեր կուտային ճակատագրին: Օզերով յառաջ քաշեց զգացմունքը, որով հերոսի կերպարին ուրիշ լուծում տուաւ :

Համաստուածութեան վրայ հիմնուած Օզերով կրօնական նախապաշարումներու դէմ կ'արտայայտուի : Ան դասականներէն հեռանալով փոխանցման շրջանը կը ներկայացնէ, պահելով հանդերձ դասականութեան արտաքին ձեւերը: Տիգրանեան ամէնէն աւելի կը գրաւուի անոր վաւերականութեամբ (Դեմետորի Դանախիան նով) : Օզերովի հայրենասիրութեամբը ոգեւորուելով՝ Տիգրանեան կը մատնէր իր սեփական հայրենիքին մէջ տեղի ունեցած դէպքերուն մասին: Ռուսերու մուտքը Հայաստան, ռուսական զէնքի յաղթանակը պարսկական տիրապետութեան դէմ : Տիգրանեանի կարծիքով, ամէն անգամ երբ թշնամին կը սպառնայ, պէտք է ժողովուրդին յիշեցնել իր հերոսական անցեալը: Այս հանգամանքը որոշ չափով կը պարզէ թէ Տիգրանեան ինչու իր նախասիրութիւնով կը հակի դէպի ողբերգական սեռը: Ան կանգնած էր այն տեսակէտի վրայ, թէ պատմութեան պատկերումը ողբերգութեան մէջ ինքնանպատակ չէ, թէ այդ պատկերումը պէտք է ծառայէ արդիականութեան :

Այս տեսակէտէն ուշադրութեան արժանի է այն հարցը, թէ Տիգրանեան ինչու անպայման «Գոթոդիան»(Athalie) թարգմանած է: Զեւ մըն էր որ իրեն կարելիութիւն կուտար, թերեւս քօղարկուած ձեւով, ընթերցողը մղելու դէպի համեմատութիւնը այն դէպքերու, որ տեղի են ունեցած «Գոթոդիայի» մէջ եւ իր հայրենի երկրի ճակատագրի միջեւ :

Տիգրանեանի ռուս գրականութեան նուիրուած էջերը պէտք է գնահատել· Նկատի ունենալով թանձրացեալ պատմական իրադրութիւնը, հայ հասարակական մտքի զարգացման աստիճանը:

Այդ գործը գրած է Աբովեանի կեանքի Դորպատեան շրջանին, որու գալիք գործունէութիւնը գրականութեան եւ թատրոնի հարցերուն մէջ նոր եւ բարձր աստիճան կը նշանակէր: Այս շրջանին Ներսէսեան գպրոցին մէջ այլեւս չկար հայրենասիրական վիկացած մթնոլորտը: Այս ան շրջանն է, երբ Աբել Դուրդիմբէկեանի նամակը հայ թատրոն կազմակերպելու մասին, Ներսէսեան գպրոցի դեկավարները կը թողուն անպատասխանի ,— Աւելի վատթար էր կացութիւնը էջմիածնի մէջ : Այն շրջանն է երբ երկու ամիս ժրաջան գործունէութենէ վերջ Թաղիադեան հալածանքներէն նեղուելով , կը փախչի էջմիածնէն :

Սարգիս Տիգրանեան իբրեւ մտածող՝ նախաարեւմտեան շրջանի գրական — թատերական մտքի արտայայտութիւն է : Ռուս ողբերգակի մասին անոր գրածը ոչ միայն ռուս գրականութեան առաջին տպագրուած տեսական գնահատութիւնն է, այլեւ այն տարիներուն, երբ Հայաստան նոր էր միայն մտած ռուսական պետութեան կազմի մէջ, ռուս եւ հայ ժողովուրդներու բարեկամութիւնը ամրապնդող օղակ մը:

Այս յօդուածին նպատակն է ուշադրաւ փաստով լրացնել եւ ճշդրտել պրոֆ· Ռ· Յովհաննիսեանի այն տեսութիւնը թէ երբ, ուր եւ ինչպէս առաջին անգամ գնահատուած է ռուս գրականութիւնը հայ մտքի կողմէ: Ուրեմն ռուս գրականութեան մասին առաջին տպագրած տեսական գրական գնահատութիւնը եղած է ոչ թէ 1845 — 46ին, այլ 10—12 տարի առաջ, 1834ին, ոչ թէ Վիեննական, այլ Մոսկուա, Սարգիս Տիգրանեանի կողմէ: Մէկը որուն ճակատագիրը ողբերգուցած է բանասիրական յեղափոխական դէմոկրատ Միքայէլ Նալբանդեանը :

Ռ. ՉԱՐԵԱՆ

Ողբացեալ տիկին Քնար

Պոլսոյ Քաղաքապետական թատրոնի վաստակաւոր դերասաններէն վաստիկ Բիզա Զօպու Տիկին Քնարի մասին հետեւեալ յիշատակները կը պատմէ *Ճիմհուրիյէթի* մէջ·

— Այս մեծ արուեստագիտուհին առաջին անգամ տեսայ 1912ին, Շէհզատէպաշը, Ֆէրահ Թատրոնը: Տասնամեայ տղեկ մըն էի, բայց հակառակ ասոր, խոր ազդեցութիւն մը գործեց իմ վրաս : Եւ երբ հինգ տարի վերջ իբր ուսանող մտայ Տարիւլպէտայիի, անմիջապէս ճանչցայ զինքը, մինչ իր միւս ընկերները մոռցեր էի :

1917 — 1924, *Տարիւլպէտայիի մէջ բախտ ունեցայ Տիկին Քնարի հետ միասին աշխատելու: Իրմով ներշնչուեցայ, իր ամենօրեայ կեանքէն սորվեցայ թէ ինչ կը նշանակէն արուեստ եւ արուեստագէտի դաստիարակութիւն :*

Այլազան ընդունակութիւններ եւ ձիրքեր ունէր, որոնց հիացումով կը հետեւէի : Աստուած Թատրոնի համար ստեղծած էր զինքը: Հոգեպէս թէ Ֆիզիքապէս խանդաբորբ զգացումներ ունէր : Թատրոնէն դուրս կեանքը՞ ոչնչութիւն մըն էր իրեն համար: Երկու նուիրականութիւն ունէր, — իր մեռած զաւակը եւ Թատրոնը :

Մեր Թատրոնի փորձապէտներէն Աչոտ Մաթաթ իր գործին «Մեր բեմական Արժէքներ»ուն մէջ, մասնաւոր տեղ մը յատկացուցած է Տիկին Քնարի, եւ ուսած անոր կեանքն ու վաստակը : Արտակարգ յիշողութիւն ունէր, փորձերու առեն ջուրի պէս դուց սորված էր իր դերը :

Թուխակի պէս չէր սորվեր իր դերը, այլ խաղակիցն ալ միասին կը սորվէր: Երիտասարդութեան օրերուն ամբողջ Թատերախաղը դուց կը սորվէր :

Ես Քնար հանըմի բերնէն կնոջական որեւէ բամբասանք չխմացայ :

Ոչ ոքի մասին նպաստաւոր կամ աննպաստ խօսք մը կ'ըսէր: Բայց երբ աննշան սխալ մը գործուէր յանուն արուեստին, ասստիկ կը յուղուէր եւ կ'ըլլար մաքրակրօն ուսուցչուհի մը: Մէ՛ղք որ կարելի չեղաւ իրմէ օգտուիլ այս ուղղութեամբ : 1917էն մինչեւ իր մահը, սգաւոր կը պատէր, միշտ սեւ զգեստներու մէջ, իր կապը խզած աչխարհիկ հաճոյքներուն, կնոջական սեթեւեթներուն հետ :

74 *տարեկան մեռաւ ,բայց 1920ին, երբ 44 տարու էր, այս մեծ արուեստագիտուհին հիանալի ճարտարութեամբ մը դպրոցական աղջկան , մանկամարզուհիի դերեր կը կատարէր : Կը յիշեմ, Թատերախաղի մը մէջ, իրեն տրուած տարիքտա մօր մը դերը :*

Լսեցինք թէ նեղսրտած էր այս դերին համար եւ չէր ուզեր խաղալ զայն : Ցետադային դլուխ ծռեց բախտին առջեւ, եւ ծերունիներու դերերը իւրացուց միեւնոյն ձեռնհասութեամբ: Անգամ մը չանթահարեց բանաստեղծ Տոքթ· Հիւսէյին Սուատ պէյը, որ իր տարիքը երեսին կուտար եւ կ'ըսէր·

— Դուք բնաւ չէք ծերանար, Քնար հանըմ, ես բժշկական վարժարան կ'երթայի, դուք նորէն այս կինն էիք :

Տիկին Քնար խռովեցաւ, բայց իր յուղումը պարակեց մեծ հանդարտութեամբ մը, մեզի դարձաւ եւ տխուր ձայնով մը ըսաւ·—

— Հէ՛յ եարէպպի, նուրբ բանաստեղծը ա՞յս է միթէ :

Այդ օրէն եաք, ալ չտեսանք Հիւսէյին Սուատ պէյը :

Մեծ արուեստագիտուհի մըն էր, եւ մինչեւ վերջին ժամը, պահեց իր մեծութիւնը: Երեք տարի առաջ Քաղաքապետական Թատրոնի բեմին վրայ երեւցաւ եւ խաղաց երիտասարդ ամբէօրնիոու հետ: Գայի դիտել դինքը: Ականջները բնաւ չէին լսեր, հետաքրքրութեամբ ուզեցի դիտնալ թէ ի՞նչպէս պիտի լսէ իր հետ խաղացողներուն խօսքերը, ի՞նչպէս պիտի պատասխանէ անոնց: Իր յիշողութեան չափ իմացականութիւնն ալ արտակարգ էր: Շուքի մէջ Թողուց իր հետ խաղացող երիտասարդները, որոնք կը կակազէին յաճախ: Երբ վարագոյրը փակուեցաւ, հիացումէս եւ չուարումէս գամուեր մնացեր էի :

Քաղաքապետական Թատրոնէ բաժնուելէ վերջ, ոչ իսկ անգամ մը այցելեց հոն: Զափազանց դիւրազգած եւ պատուախնդիր էր, եւ երբ անգամ մը այցելեցի իրեն, Գատըդիւղ, կորուկ ձայնով մը ըսաւ·

— Ձեմ գար, ձեր մէջ կարդ մը նորամուտ

ԻՆՉ ԿԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Գերմանիոյ խորհրդային գրաւման չրջանէն հասած ճամբորդներ հետաքրքրական բաներ կը պատմեն այդ տեղի կեանքին մասին: Մասրեւ քաղուածք մը, իրենց տեսածներէն ու պատմածներէն. —

Ռուսերը, «Ֆոլքսփոլիցայ»ի պէս (ժողովրդային ոստիկան) ամէն տեղ են խորհրդային Գերմանիոյ մէջ, բայց անոնց ներկայութիւնը, տեսնուելէ աւելի կը զգացուի: Հասարակութեան հետ ուղղակի չփում հաստատելու պէտք չունին, որովհետեւ «Ֆոլքսփոլիցայ» կը կատարէ այդ դերը իրենց համար: Երբ իրենց հաչւոյն մէկը պէտք է ձերբակալել, ոստիկանութիւնը կը դործադրէ հրահանդը անմիջապէս: Ռուսական պահակազօրք ունեցող քաղաքներու մէջ միայն Ռուսերը աչքի կը զարնեն: Այդ տեսակ քաղաք մըն է Շվերինը, Մէքլէնպուրկ – Ֆորփոմէրնի մայրաքաղաքը:

Քաղաքին ամէն կողմը լեցուն են կարմիր ներկուած հսկայ յուցանակներ, որոնք հակամերիկեան քարոզութեանց կը ծառայեն: Այդ յուցանակներուն վրայ գրուած կամ նկարուած են զանազան կոչեր ու պատկերներ: Մէկ հատին վրայ գծուած են դեռնախնձորը փճացնող պատեհաթեւ միջատներ (տորիֆոր) եւ տակը գրուած է.— «Ատոնք Ամերիկայէն կուգան: Իսկ ուրիշ մը վրայ՝ մեքենաչարժ արօրներ, որոնց տակը գրուած է.— «Ատոնք Ֆ. Միւլթենէն կուգան»:

Մեծ յուցափեղկի մը մէջ նկարուած են ամերիկեան օդանաւեր, որոնք կրծող միջատներ « կը նետեն», քովը ուրիշ նկար մը չորցած դեռնախնձորի տունկերով եւ աւելի անդին՝ այրող քաղաքի մը փլատակները, վրան գրուած «Քոլէա»:

Այս քաղաքի հանրակառքի դիծերէն մէկը կ'անցնի թաղամասէ մը, ուր միայն Ռուսեր կը բնակին (զինուոր եւ քաղաքացի, բոլորն ալ այրեր): Մուտքը եւ ելքը պաշտպանուած են զինեալ ռուս պահակներով: Անցքը «Թրանզիթ» է եւ ոչ ոք կրնայ վար իջնել:

Հանրակառքի վերջին կայարանին վերեւ կը մարդիկ կան: Կ'ելլեն կը խորհին թէ գործ փընտռելու համար ձեր թատրոնին դուռը ափ առած եմ »:

Հակառակ բոլոր ջանքերուս, չկրցայ զինքը տարհամոզել:

Անդամ մըն ալ խօսք բացի, վաստակաւոր դերասաններուն յատկացուած կենսաթոշակի մասին: Լուրիչներու մասին կը խօսէի, բայց խելացի Տիկին ինծի անմիջապէս կռահեց եւ խօսքս ընդհատեց.

— Ես դեռ կարօտութեան այդ աստիճանին չհասայ, փառք տիրոջ:

Աստուած լսեց սրտին մուրատը, այդ ձեւով մեռաւ, առանց մուրացկանութեան: Զաւկին քով թաղուեցաւ, համաձայն իր կտակին: Նախանձեցայ այս մեծ կնոջ փառաւոր կեանքին: Աստուած ամէնուս մխիթարիչ ձիրքերը պարգեւէ:

Գաղութէ գաղութ

Ա.ԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Իրաքի գաղութին ազգ. ընդհ. ժողովը դուռ – մարուած է Օգոստ. 4ին: Բացառիկ հետաքրքրութեամբ այս տարի բազմաթիւ ունկնդիրներ ներկայ եղած են ժողովին: Նախկին Քաղաք. ժողովին 11 ամսուան եւ նոր մարմնի մէկ ամսուան դործունէութեան տեղեկագրէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները:

Դպրոցական շէնքը.— Պ. Սեւենէքերիմ Քէչիէանի նուիրատուութեամբ՝ 600 տինարով, Քաղաք. ժողովը կառուցած է մանկապարտէզի համար չորս սենեակ, կցուած Ազգ. Մէթցեալ վարժարանի (Թարզմանչաց եւ Սվաճեան) նորակառոյց շէնքին: Եղած նուէրներուն վրայ Ազգ. սընտուկէն աւելցուցած են 238 տինար, լրացնելու համար չորս սենեակներու կառուցումը: Կարելի եղած է վերաքանալ, Մուսուլի Թաղ. խորհուրդին աջակցութեամբ, Զախոյի ազգ. վարժարանը փակ էր տարիներէ ի վեր:

Գաղութին քահանաներու պահանջին համար բարձրանայ Շվերինի անթելի կայանը, որուն դիմաց պաշտօնեաներէն մէկն է խնդրել Պերլինի ամերիկեան կայանին հաղորդումները:

Ռուսերը կը ճամբորդեն կառախումբերու մէջ իրենց յատկացուած վակոններով: Արգիլուած է ռուսերէրէնի «եղբայրացումը»: Մոռցուած չեն դեռ 1945ի առեւանգումներն ու աւարառութիւնները: Ռուսերը կը նախընտրեն, որ Գերմանացի – ները, սիրելու տեղ առեն զիրենք, որովհետեւ վախը, զրաւման ենթակայ ժողովուրդ մը կառավարելու լաւագոյն զէնքն է: Մնաց որ չատ քիչ Ռուսեր գերմաներէն կը խօսին:

Երկաթուղին առ հասարակ ամէն տեղ մէկ գիծէ կը բաղկանայ, ինչ որ մեծապէս կը դանդաղեցնէ փոխադրութիւնները: Երկրորդ գիծերը եւ յատելուածական ուրիչ գիծեր քակուած եւ Ռուսիա փոխադրուած են:

Կը կարծուի թէ Հոկտեմբեր 15ին տեղի ունենալիք ընտրութիւնները ծանրակչիռ հետեւանք – ներ պիտի ունենան: Ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան խորհրդային դրութեամբ, այսինքն թեկնածուներու միակ ցանկով: Ընտրողը պէտք է « այո » կամ «ոչ» ըսէ այդ ցանկին: Քուէարկութիւնը պարտաւորիչ է: Շատ քիչեր միայն պիտի կրնան «ոչ» ըսելու յանդգնութիւնը ունենալ: Սպիտակ քուէները «այո» պիտի նշանակեն:

Այս ընտրութիւններէն վերջ հաստատուելիք խորհրդային վարչաձեւը, անկասկած եւ բոլորո – վին պիտի ջնջէ մասնաւոր նախաձեռնութիւնը եւ ուղղակի յարձակողականի պիտի անցնի Եկեղեցիին դէմ: Ամէն մարդ պարտաւոր պիտի ըլլայ անդամակցելու համաչնաւոր որեւէ կազմակերպութեան եւ հնազանդելու տրուած հրամաններուն:

Գերմանացիները կը կարծեն, թէ իրենց երկիրը, քանի մը տարիէն պիտի դառնայ «խորհրդային հանրապետութիւն», կցուելով Ֆ. Միութեան:

մարդիկ կան: Կ'ելլեն կը խորհին թէ գործ փընտռելու համար ձեր թատրոնին դուռը ափ առած եմ »:

Հակառակ բոլոր ջանքերուս, չկրցայ զինքը տարհամոզել:

Անդամ մըն ալ խօսք բացի, վաստակաւոր դերասաններուն յատկացուած կենսաթոշակի մասին: Լուրիչներու մասին կը խօսէի, բայց խելացի Տիկին ինծի անմիջապէս կռահեց եւ խօսքս ընդհատեց.

— Ես դեռ կարօտութեան այդ աստիճանին չհասայ, փառք տիրոջ:

Աստուած լսեց սրտին մուրատը, այդ ձեւով մեռաւ, առանց մուրացկանութեան: Զաւկին քով թաղուեցաւ, համաձայն իր կտակին: Նախանձեցայ այս մեծ կնոջ փառաւոր կեանքին: Աստուած ամէնուս մխիթարիչ ձիրքերը պարգեւէ:

դիմում եղած է Բերլոյ (Հալէպի) առաջնորդին Զարեհ եպիս. Փայասլեանի:

Յարաբերութիւնները Ս. Էջմիածնի հետ եղած են թոյլ: Շնորհաւորական հեռագիրներու փոխանակութիւն միայն, մէկ ալ տեղեկագրի պահանջ եկած է Էջմիածինէն, եկեղեցիներու եւ հոգեւորականներու մասին: 1949 Մայիսի նամակը Քաղաք. ժողովին հասած է 1949 Սեպտ.ին:

Իրաքի մէջ ուսուցչութիւնը մխիթարական պատկեր չի ներկայացներ: Բժիշկ Բ. Փափազեան ժողովին առաջարկած է որ չրջանաւարտները դրկուին պետական դպրոցները, լրացնելու համար երկրորդական ուսումը, եւ մտնելու պետական ուսուցչանոցները, որպէսզի քանի մը տարիէն ունենան պետութեան պահանջած վկայեալ ուսուցիչներ թէ նախակրթարանի, թէ միջնակարգի համար, արաբերէն լեզուով դասերու համար, լեզու, գիտութիւն, մաթեմաթիք, պատմութիւն: Որովհետեւ օտարը չի կրնար պէտք եղած չափ մութեամբ մօտենալ կրթ. հարցին եւ պէտք եղած օգուտը տալ հայ վարժարանին մէջ: Եթէ անհրաժեշտ ըլլայ, պէտք է նիւթապէս օգնել այդ ուսանողներու ընտանիքներուն: Պէտք է ամէն տարի աշակերտ մը ղրկել Պէյրութ Փալանճեան ճեմարանը կամ որեւէ հայ երկրորդական վարժարան, 4 տարի եւոք ունենալու համար առաջին հայ չրջանաւարտը, եւ անկէ եւոք ամէն տարի հատ մը, որոնք Իրաքցի ըլլալով պիտի վերադառնան ու պաշտօնավարեն: Նկատելով որ անմիջական չէ այս, պէտք է ուսուցիչներու համառնային դասընթացք մը հաստատել, մանկավարժութեան, հոգեբանութեան, հայերէն լեզուի եւ դիտութեան: Շրջաններէն եկողներու համար պէտք է տրամադրել դպրոցի չէնքը:

Ժողովը անհրաժեշտ դանելով այս առաջարկները, որոշեց հարցը յղել ընդհ. Ուսումն. Խորհուրդին:

Ելեմտացոյցի հարցը քննելով, ժողովականները դտած են որ գաղութը բաւեկեցիկ է եւ չատ բան կրնայ ընել եթէ զոհողութեան ոգիով մօտենայ խնդրին: Առաջարկուած է որ դպրոցը պահուի կալուածական եկամուտներէն անկախ միջոցներով եւ եկամուտները յատկացուին կալուածներու բարելաւման:

ՀԱԼԷՊԻ Ա.ԶԳ. «ՔԱՌԻՆ ԵՓՓԷ» ճեմարանի չինութիւնները աւարտած են, ինչպէս կը հաղորդէ «Արեւելք»: Այսպէս, ճեմարանի վերջին եւ վերջնթեր դասարանները, դրադարանի եւ քիմիական աշխատանոցի երկու սենեակները, տեսչարանը, դրասենեակ մը եւ ուսուցչարանը, նաեւ յարակից անյետաձգելի չինութիւններ որոնք կ'ամբողջացնեն առողջապահական անհրաժեշտութիւնները: Ընդարձակուած է ճեմարանի պարտէզը՝ ծառաստանի մասով, ընդարձակ խաղավայրով եւ պասքէթպոլի յատուկ մարզարանով:

Ներամակալութիւնը եւ ազգ. իշխանութիւնները ամէն ճիդ կը թափեն եւ զոհողութիւնները կ'ընենն արդիական վարժարանի մը վերածելու ճեմարանը: Ուսուցչական կազմը եւս զօրացած է նոր տարրերով:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԻԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ. ՄԵ – ԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՃՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ժ.

Փերիի մահը արիւն ու ոսկոր էր ստացել, միչտ նրա աչքի առաջ էր, մեն էր գալիս դողդողալով, չարունակ անբաւական էր, լաց էր լինում, անմխիթար, սոսկալի, փայտացնող:

Դա փոքրիկ Մարթան էր... Փերին այնքան քիչ էր սիրում իր թոռնիկին, որ նրան մենակ թողնէր այս աշխարհում, օտարների մէջ: Նա կըուէր էր սկսել իր գերեզմանից. առնում էր երեխային օտարների գրկից, քաչում տանում էր դէպի իրան, եւ հակառակուել այդ սարսափելի կամքին անկարելի էր: Մինչ նա չէր տեսնում՝ ինչպէս այժմ լաւ է ապրում Մարթան, մինչ չայտնի չէ նրան, որ Մելիքի տանը երեխան ընդհանուրի ուշադրութեան առարկայ է, որ նրան հագցնում են, ուտեցնում են ...

Աննա Յաթունը չաճախ կրկնում էր, որ փերին անմեղ զոհ է ուրիչի համար, Գայիանէի համար: Նա իր պարտքն էր համարում չուտ - չուտ յիշել այդ բանը եւ չդիտէր թէ ինչ հարուածներ է տալիս Նաղլուի սրտին: Նաղլուն էլ ուզում էր զոհուել ուրիչի համար, այս փոքրիկ երեխայի համար: Բայց որքան անողորմ է խեղճի ճակատագիրը. նոյնիսկ ուրիչի համար զոհ դառնալն էլ չէր տրուած նրան:

Երեխան հալւում էր բարակ մոմի նման: Ոչ մի բան բաւականութիւն չէր տալիս նրան. մահուան ազդարարը մի չարագուչակ փայլի կերպարանքով նստել էր նրա աչքերի մէջ: Մի անտանելի, չչմեցնող յամառութեամբ այդ աչքերը որոնում էին պառաւին, որոնում էին նրա ծանօթ ցնցոտիները, նրա ծոցում դրած մի կտոր չոր հացը... Այդ կարօտութիւնը լափում էր փոքրիկին, եւ Նաղլուն ի զուր տանջում էր իրան, որ մի ճար դանէ ...

Ոչինչ չէր օգնում: Նա մի մի տանում էր երեխային մի որեւէ անկիւն, պառկեցնում էր իր դողում, սկսում էր հանդարտ ողբ կանչել: Մարթան լսում էր, բայց ոչ երկար. նա չուտ էր հասկանում, որ դա իր տատի ողբը չէ... Ահա այդ անյայտողութիւնից յետոյ էր, որ Նաղլուն այնպիսի դանդաղութեամբ, սրտառուչ ձայնով ասում էր.

— Չեմ կարողանում, Մելիքի կին, չեմ կարողանում ...

Աւելի պարզ ու որոշ նա խօսում էր իր նոր քոյրիկի հետ: Պատմում էր նրան իր սրտի դառն մտրմոքները, թրջում էր նրա ճերքերն իր արտասուքներով:

Այլեւս մօր անուն չէր տալիս, այլեւս չէր համարձակւում իր համար մի փոքրիկ ուրախութիւն խնդրել: — Ոչ. միայն ուրախացնել երեխային, այնպիսի հնար դտնել, որ լցուեն նրա թշերը:

Գայիանէն յուսադրում էր նրան, ցոյց էր տալիս, որ նա արդէն չատ բան է արել, այն էլ ոչ թէ մի կամ երկու մարդու համար, այլ մի ամբողջ երկրի, մի մեծ ժողովուրդի համար: Մելիքը Աւանը չէր թագցնում, որ իր աչքերը բաց անողը Նաղլուն էր: Նա ասում էր որ եթէ Վարանդայում Նաղլու չլինէր, Ղարաբաղը կը չարունակէր խամբալ այլանդակ, հրէշաւոր քնի մէջ մինչեւ այն օրը, երբ ընդհանուր կործանումը կը դար եւ ամէն ինչ կը թաղէր խոր գերեզմանում... Մինչ դա փոքր բան է...

Ժ.

Բէկը նստած էր իր զրքանչի մօտ եւ, ինչպէս միչտ, մանրամասն հարց ու փորձ էր ենթարկում նրան: Նա միչտ միեւնոյն մտքով էր մտնում Մելիքի տունը. նոյն հարցերն էին Գայիանէի մասին, նոյն վաւաչոտ կրքերն էին, որ չորացնում էին նրա չրթունքները: Ե՞րբ է վերջանում ժամանակը, աղջիկը կչատացո՞ւ, թէ էլի իր նշանածի մասին է մտածում ու խօսում ...

Տանջում, այրում էին այդ հարցերը, եւ մայրը հնարում էր նոր նոր պատմութիւններ, քննացնելու նոր միջոցներ: Անտանելի էր նրա դրութիւնը. մի կողմից խաբել, անդադար խաբել, երկիւղ կրելով թէ գուցէ լաւ չէ խաբում, գուցէ այդքանը բաւական չէ, միւս կողմից պատիւ պահել, չափը չկորցնել, հասկանալով որ կայ ապադայ, կայ ամօթ:

Կաոմիրներու խրտուվիներ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ

Հեռագիրները կը հաղորդեն թէ կիրակի օր կազմակերպուած համայնավար խռովութիւնները բոլորովին ձախողեցան Արեւմտեան Գերմանիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ: Ցոյցեր տեղի ունեցան Համպուրկ, Տիւսէլտորֆ, Քէօլն, Ֆրանքֆուրթ, Միւնխէն, Պոխում եւ Կայզէնքիրխէն: Ամէն տեղ սակայն ցուցարարները զէմ առ զէմ գտնուեցան ոստիկանութեան հետ, որ յաջողեցաւ ցրուել զանոնք:

Ամէնէն ծանրակշիռ ցոյցը տեղի ունեցաւ Համպուրկի մէջ, ուր 3000 երիտասարդ համայնաւարներ թափօր կազմելով եւ համայնավար երգեր թնդացնելով անցան փողոցներէն: Ցուցարարները փորձեցին յարձակիլ քաղաքապետի բնակարանին վրայ: Տեղի ունեցաւ ընդհարում մը ոստիկանութեան հետ, որ կրցաւ ցրուել զանոնք, ձերբակալելով 86 կարմիրներ: Վիրաւորուեցան 16 ոստիկաններ: Ուրիշ քաղաքներու մէջ սար քուած ցոյցերը խեղդուեցան իրենց սաղմին մէջ: Ամբողջ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ ձերբակալուած կարմիրներու թիւը կը հասնի 1000—1400 հոգիի: Արեւելեան Գերմանիայէն կարմիրներու խուժումը արգիլելու համար սահմանները ղըր կուած էին 1200 յատկացուածական ոստիկաններ:

Վարչապետ Ատընաուըը յայտարարեց. — «Կիրակին ցոյց տուաւ, որ կարելի է պահման մը դնել համայնավար խռովարարներու դրդռուքեանց, երբ որոշուի կիրարկել պետութեան տրամադրութեան տակ եղած միջոցները»:

Աւստրիոյ մէջ եւ կը շարունակուի խռովայոյզ կացութիւնը: Համայնավարները վերջնագրով մը կը պահանջեն կառավարութենէն ընդունիլ իրենց պահանջները աշխատավարձերու յաւելման մասին, մինչեւ երեքշաբթի կէս գիշեր, այլապէս կը սպառնան ընդհ. գործադուլի դիմել եւ փողոցները իջնել: Կառավարութիւնը անընդունելի կը գտնէ կարմիրներու պահանջները, որոնք քաոսի մէջ պիտի նետէին երկրի տնտեսութիւնը: Վիէննա փոխադրուած են ոստիկանական նոր ուժեր, իսկ ի հարկին պիտի խնդրուի նաեւ զրաւման արեւմտեան իշխանութեանց զինեալ ոյժերու միջամտութիւնը: Այս վերջինները կը շարունակեն մեղադրել խորհրդային զրաւման իշխանութիւնները, համայնավար խռովարարներուն տրուած նեցուկն եւ բարոյական օժանդակութեան համար:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՑի պուլկար եւ ռումէն դեսպանները յայտնած են ամերիկեան դեսպան Պ. Էլչն Քիրքին, թէ սպարապետ Սթալին կը փափաքի տեսնուիլ Նախագահ Թրումընի հետ Շուէյտի կամ Զուիցերիոյ մէջ, 50 տարուան խաղաղութիւն մը ապահովելու համար: Ամերիկեան դեսպան թէ բացատրած է: Միեւնոյն աղբիւրին համաձայն, Մոլոթով աչքէ ինկած է, Քորէայի համայնավարներու պարտութեան հետեւանքով:

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՈՉԱԿ պիտնական Այնչթայն պատրաստվով մը իր ցաւը կը յայտնէ, թէ պիտուլիթիւնը կը չհագործուի «քաղաքական կոյր ուժերու կողմէ» եւ պիտնականները պատրաստած են այնպիսի գործիքներ, որոնք կը ծառայեն մարդկութեան ամբողջական բնաջնջման: «Տըն — տեսական եւ քաղաքական իշխանութեանց կեդրոնացումը ափ մը մարդոց մէջ՝ սարկութեան են թարկած է պիտնականները»:

ՏԱՍԸ ՀԱՋԱՐՆՈՑ քանատական զօրամաս մը դրուած է ՄԱԿի տրամադրութեան տակ, երբ պայի պաշտպանութեան համար: 1951ի ամառէն առաջ 20 դաշնակից զօրաբաժիններ համախմբուած պիտի ըլլան Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ:

ՄԱՐՈՒԻ ՍՈՒԼԹԱՆը փարիզ կը հասնի հոկտեմբեր 10ին, իբրեւ հիւրը հանրապետութեան նախագահին:

ՊԵԼՃԻՈՑ դերման հրամանատարը, զօր. Ժաքընհաուզըն, որ կը դատուի Պրիւսէլի մէջ, իբրեւ պատերազմի ոճրագործ, բաւ թէ գերման զօրավարները Հիթլէրը տապալած պիտի ըլլային 1938ին, եթէ Զէմպըլէյն աւելի վճռական դիրք բռնած ըլլար Միւնխէի մէջ: Փաստաբանն ալ յայտարարեց թէ վաւերագիր մը ունի որուն համաձայն ամբաստանեալ զօրավարը իշխանութեան գլուխ պիտի անցնէր եւ պիտի բանակցէր Դաշնակիցներուն հետ, եթէ Հիթլէրը սպաննուած ըլլար 1944 Յուլիսին:

ԷՒ – ՖՐԱՆՍԻ վարչութիւնը որոշեց ճամբել, ցնոր տնօրինութիւն, Օրլիի արհեւանդոցին պաշտօնեաները, որոնք «ծանր եւ կրկնակի յանցանքներ գործած էին Սեպտ. 29ին ընկերութեան տնօրէններուն դէմ»:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄի մը պարագային, Քալիֆորնիոյ տասը միլիոնոց քաղաքային բը նակչութեան մեծ մասը պիտի փոխադրուի հարիւրաւոր քիլոմեթր դէպի ներս, Նեվատա եւ Արիզոնա: Այժմէն ծրագիրներ կը մշակուին Մ. Նահանգներուն մէջ: Ասկէ զատ 39 նահանգներ միջոցներ ձեռք առած են, նոյն մտահոգութեամբ:

ՅԱՌԱՋի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկեր Սիմոն Աւտոյեանէ (Մարսէյլ) 500 ֆրանք, «Յառաջ»ի 25ամեակին առթիւ:

Մարսէյլի Մշակութային Միութիւնը

Իր տարեշրջանը կը բանայ, աննախընթաց դասախօսութեամբ մը, նախագահութեամբ՝ Mr. J. BALLARDի, տնօրէնն՝ «Cahiers du Sud»ի:

Ֆրանսերէն կը խօսի բանաստեղծ LUC ANDRÉ MARCEL: Նիւթը՝ ՀԱՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Այս շաբաթ, 7 Հոկտեմբեր, իրիկուան ժամը ճիշդ 9ին, Palet d'Orի սրահին մէջ (La Canebière):

ՄՈՒՏՔԸ ՄԻԱՑՆ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՒՄՈՎ:

Դիմել Միութեան անդամներուն եւ դասախօսութեան օրը՝ սրահին դուռը:

Պարագիկ թէյասեղան

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի Ֆ. Կ. Խաչի Սաւուտիներու:

Այս կիրակի ժամը 3—8, Salle Hélvetiqueի մէջ (107 rue Dugesclin):

Նախագահութեամբ Տիկ. ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆի

Գեղարուեստական բաժին: Հայկ. եւ եւրոպ. նուագ եւ զանազան անակնկալներ:

Կը խնդրուի չբերել տասը տարեկանէն վար պզտիկները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Արշալոյս Կիւլէսէրեան կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Արտաշէս, Երուանդ եւ Ռամսես Կիւլէսէրեաններ, հօրեղբայրը՝ Քրիս տափոր Կիւլէսէրեան, հօրաքրոջը զաւակները՝ Լիւսի եւ Աւետիս Աւետիքեաններ (Մարաչկի), ինչպէս նաեւ Լեւոն եղբօրը աղջիկները՝ Փելա, Սօնա եւ Յասմիկ, Ներսէս եղբօրը տղան Վահրամ, որոնք Անգլիա կը գտնուին: Ատենօրէ եր. ուանդը տեսնուած է Ցունաստանի որքանոցներուն մէջ (Յովսէփ Թօփալեան անունի տակ փոխանակ Երուանդ Կիւլէսէրեանի): Տեղեկացնել Տիկին Ա. Կիւլէսէրեանի, 13 rue Descartes, Asnières Seine:

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւաթի իւղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, *բոլոր գոյներով:*

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) *նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: 100 ՖՐ. քառ. մեթրը:*

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար

ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր.:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԵԼԱՐԴԵԼՈՎ, ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:

ԳԻՆ՝ **3980** *ՖՐԱՆՔ*

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՁԱՆԱՁԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**

Բաց է ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր

ՄԱՆՈՒԱԿՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

Apreski-Pythons

Lezards - Crocodiles

Chèvres - doublures

G. DE BOISSEZON

41, Rue Sénac, 41

MARSEILLE

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵՒՍ

Մասնաւորաբար Միութիւններու եւ զանազան կազմակերպութեանց կը յիշեցնենք թէ ի վիճակի չենք ձրի կամ ապառիկ ծանուցումներ հրատարակելու:

Կը խնդրուի այս պարագան նկատի առնել նաեւ հեռաձայնով մահազդ, հոգեհանգիստ եւ ուրիշ ազդեր հաղորդած ատեն:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ., Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի Պ. Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆ: Նիւթը՝ «Միջնադարեան հայ բանաստեղծութիւն», Քուչակեան տաղաչարք.— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի առաջին հաւաքոյթը, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Salle de l'Europeի մէջ: Պարատուրիչ ներկայութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Ս. Մինասեան» եւ «Յ. Շահրիկեան» խումբերը, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատետրով: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ «ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ

Այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, Փլէյէլի Տրպիւսի սրահին մէջ, 252 Fbg. St. Honoré: Կը խօսի Պ. ՇԱՀԱՆ ՊԼԸՊԼԸԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ Հայկական ոգին (Spiritualité Arménienne): Մուտքը ազատ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Նիւ Եորքէն Դանիէլ Գասպարեան եւ Թումիկ Անժէլօ Զարիճեանի հասցէն պիտի ըսնդրուի դրել Տիկին Տիրուհի Զարիճեանի, 4 rue St. Etienne du Mont, Paris (5): Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԶՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ

20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier

LYON

Սուրճի ամէնէ գնումի համար թիւք-փուխմներ կը տրուին: Հարիւր թիւէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիքէօռի:

25·000 ֆր. հատուցում կուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսյա 800 ֆր. · Տար. 1600. արտ. 2500 ֆր.

Tél GOB 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 4 Octobre 1950 Չորեքշաբթի 4 ՀՈԿՏԵՄԲ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6271–Նոր շրջան թիւ 1682

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԳՕՏԻՆԵՐ

Օր մը, երբ մեր տարագիր եւ ցիրուցան բազմութեանց պատմութիւնը գրուի, կարելի պիտի չըլլայ պարտկել անողոք իրականութիւն մը,—

Թանկագին պատեհութիւններ, տարինե՛ր կորնչուցինք թարթափումներով: Կամ տնավարի ձգձգումներով եւ չուկայիկ հաշիւներով:

Արդարեւ, լաւ չըմբռնեցինք դէպքերու ընթացքը: Իմա՛սաը: Մա՛նաւանդ նոր սերունդին փրկութեան հարցին խորութիւնը:

Մեր միտքէն չանցնիր խաւացնել գոյները, ամէն բան սեւ տեսնելով:

Որքա՞ն լուսաւոր, կազդուրիչ եւ պատուաբեր իրողութիւններ՝ անցեալ քսանեւհինգ տարիներու ընթացքին:

Ոչ միայն կրթարաններու ցանց մը ի սփիւռս աշխարհի, այլեւ ստեղծագործ երկունք եւ վաստակ, հակառակ բազմապիսի խոչընդոտներու: Մասնաւորապէս Պալքաններու եւ Միջին Արեւելքի մէջ, ուր պայմանները աւելի նպաստաւոր էին:

Նոր հորիզոններ բացուեցան ամէն տեղ, օտարութեան տագնապներուն, ապրուստի հոգերուն եւ խարուսիկ յոյսերու մթնոլորտի մը մէջ:

Այնպէս որ, այսօր ունինք բաղդատաբար հասատուն խարիսխներ, չատ մը գաղութներու մէջ: Փրկութեան գօտիներ, որոնք վստահութիւն, կորով կը ներշնչեն ապագային համար:

Այս բոլոր խրախուսիչ իրողութիւնները արձանագրած ենք տարիներու ընթացքին, լայն մանրամասնութիւններով:

Ի հարկին պայքարած ենք ճակատ ճակատի, բոլոր անոնց դէմ որ կամ հարեւանցի վճիռներ արձակած եւ կամ վարձու ակնոցներ փոխ առած են, ժխտելու, նսեմացնելու համար կատարուած աշխատանքը:

Ի՞նչ ըսել կ'ուզենք այսօր, ողբալով կորուսը թանկագին պատեհութեանց: Նոյնիսկ թարթափումներ մատնանշելով:

Պարզապէս մէկ բան,— չփորձեցինք մեր բարոյական եւ նիւթական կարողութեանց առաւելագոյնը, դիմագրաւելու համար վտանգը:

Եթէ այս կամ այն չրջանին մէջ մարդիկ եղան աւելի պայծառատես եւ հեռատես, լարելով ի բրենց բոլոր ուժերը, այլուր բախտին ձգեցին ամէն բան: Ամուլ մարզանքներ կատարեցին կամ խուսափեցան գործնական զոհողութիւններէ:

Հաւատքի եւ խանդավառութեան պակասն ալ աւերներ գործեց, աւելի դժուարացնելով չատ մը տարրական ձեռնարկներ:

Որոշ սթափում կը տեսնուի, վերջին պատերազմէն ի վեր:

Կը թուի թէ ամէնէն թմրածներն ու անտարբերներն ալ արթնցած են Ամերիկայի եւ Եւրոպայի մէջ (Ֆրանսա), ուր սրընթաց կը գործէ հարթիչ գլանը, անխնայ տրորելով նոր սերունդը:

Ահակոչին հետ, ձեռնարկներ կամ ծրագիրներ ալ կը ծանուցուին, փրկութեան գօտիները բազմապատկելու, զօրացնելու համար:

Այսպէս, ուրախութեամբ իմացանք թէ Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ը (Կ. Մաչ) իր վերջին պատգամ. ժողովին մէջ առած է հետեւեալ որոշումները.—

1. Կրթական մարմին մը կազմել, զբաղելու համար նոր սերունդին փրկութեան խնդիրներով:

2. Ճարմար սրահներ եւ չէնքեր գտնել, դասընթացքներ հաստատելու համար:

3. Կրթական հիմնադրամ (ֆոնտ) հաստատել:

4. Ուսումնասիրել երկրորդական վարժարանի մը հարցը:

5. Մանկապարտէզներ հաստատել ուր որ հնարաւոր է:

6. Մասնաւոր դասընթացքներ հաստատել կեդրոնական քաղաքներու մէջ:

7. Պաշտօնի կոչել ձեռնհաս ուսուցիչներ:

8. Բացլաերել ուշիմ ուսանողները եւ ազգ. գործին ծառայող մտաւորականներ պատրաստել:

9. Կրթական քննիչ մը նշանակել:

10. Հայերէնի դասընթացք հաստատել ամերիկեան այն վարժարաններուն մէջ ուր հայ աշակերտներ եւ ուսանողներ կան:

Հրատարակուած զեկոյցին համաձայն, մասնաւորական առեւտրական մը, Պ. Ֆերահեան, հազար տոլար խոստացած է, միջնակարգ վարժարանի մը հաստատման համար:

Այս կազդուրիչ տեղեկութիւնները արձանագրենք վերջ, անցնինք մեր օրակարգին:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՐՔԱԿԱՆ «ՄԱՐԻՖԷԹ»Ը

Քորէայի պատերազմը վերջանալու վրայ է արդէն, բայց, ի ձայն փողոյ եւ թմբկի պատրաստուած Թրքական ուժերը տակաւին չերեւցան ռազմաբեմին վրայ: Ճամբայ ելած են, բայց տեղ չեն հասած: Ու պիտի հասնին գործը գործէն անցնելէ վերջ: Առանց կաթիլ մը արիւն թափելու: Առանց քրտնելու: Առանց յոգնելու եւ վտանգուելու:

Աւելնաք, Սամաթիոյ հրշէջներն ալ այսպէս էին: Իրենց «խովուչ»ներէն ճամբայ կ'ելլէին վազելով, Պէշիկթաշի հրդեհը մարելու համար եւ տեղ կը հասնէին երբ արդէն ամէն ինչ վերջացած կ'ըլլար: Այդ ջրհանկիրները հիմա չկան անշուշտ, բայց կայ անոնց գործելու եղանակը, որ հինէն կուգայ եւ ծանօթ է Թրքավարի «եավաշ – եավաշ»ով:

Գիտէք, անշուշտ, մանրավէպը անգլիացի եւ Թուրք երկու զինուորներու, որոնցմէ առաջինը, իր սպայի մէկ հրահանգը գործադրելու համար ճամբայ կ'ելլէ եւ կը վերադառնայ ճիշդ նախատեսուած րոպէին, մինչ նման հրահանգ մը ստացած Թուրք զինուորը, կէս ժամէ աւելի ժամանակ կը կորսնցնէ իր կօշիկին թէլը փնտռելով...

Դանդաղութիւնը Թուրքի յատկանիշ է, եւ, ո՛րքան ալ «նապաստակը կառքով որսայ» ան, իր ֆէյֆն ու հանգիստը չի կորսնցներ աճապարանքի կամ արագութեան մէջ:

Քորէայի պատերազմին մէջ իր ցոյց տուած դանդաղութիւնը, սակայն, աւելի քան նպատակաւոր է: — Հասնիլ ռազմադաշտ այն պահուն, երբ թշնամին հետքը չէ մնացած: Այլապէս ի՛նչ դժուար բան էր մէկ ամսուան մէջ պատրաստուիլ եւ հասնիլ կրակի գիծը: Անգլիացիները հասան հեռաւոր կէտերէ եւ կռուեցան, Աւստրալիացիները նետուեցան կրակին մէջ, մինչ Թուրքերը դէ՛ռ պիտի հասնին եւ իրենց մարիֆէթը պիտի ցուցնեն յաղթական զօրամասերու տողանցին մասնակցելով եւ ուրիշներու պատրաստած կոչունքին սեղանակից դառնալով...

Այդպէս ըրին «պատերազմ հռչակելով» 1944ի ամառը Գերմանիոյ դէմ, որ հոգի տալու վրայ էր արդէն: Ու զարձան զինակից յաղթական Դաշնակիցներուն: Այդպէս ըրին եւ այսօր, բոլորի քթին խնդալով:

Ե՞րբ է եղեր որ Թուրքը ուրիչին գրպաննե – րուն մէջ չտաքցնէ իր ձեռքերը: Կամ ուրիչի ունեցածովը չհչտացնէ իր փորը:

ԿԱՐՕ

ՍԹԱԼԻՆի «Համայնավար կուսակցութեան պատմութիւնը Խ. Միութեան մէջ» գիրքը (հատոր) վերջին 12 տարիներու ընթացքին հրատարակուած է 38 միլիոն օրինակ եւ 66 լեզուներով (248 անգամ տպագրուած):

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ, ամերիկեան, ֆրանսական եւ բրիտանական կառավարութեանց ուղղած պատասխան - ծանուցագրովմը կը յայտնէ, թէ դերմանացի ռազմագերիներու հայրենադարձը չատոնց վերջացած է: Ներկայիս Խ. Միութեան մէջ կը գտնուին 9717 գերմանացի պատերազմի ոճրագործներ, 3315 պատերազմի ոճրագործութեամբ մեղադրուածներ եւ 14 հիւանդներ: Գերմանական կառավարութիւնը, ասկէ առաջ, 100 հազարէն աւելի կը հաշուէր Ռուսիոյ մէջ վար դրուած Գերմանացիներու թիւը:

ՆՒ – ՅՐԱՆԻ 2500 աշխատաւորները, որոնք արձակուելէ վերջ կանչուած էին անհատապէս, երկկ մեծ մասով վերսկսան աշխատանքը: Միջադէպին պատճառը այն էր որ խումբ մը բանուորներ արդելափակած էին երկու տնօրէնները, երբ անոնք արհեստանոց իջած էին, քննութիւն մը կատարելու համար: Օդանաւային երթեւեկը կը չարունակուի սովորականին պէս:— Բանուորական Ուժը բողոքեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան «սթալինեան մեթոտներուն» եւ չափազանց կեդրոնացման դէմ:

ԵՒԿՈՍԼԱՒԻԱՑԻՆ խմբովին կը վտարուին կասկածելի անձեր, համաձայն Լոնտոն հասած տեղեկութեանց: Վերջին երկու ամիսներու ընթացքին Թրիէսթէի ազատ չրջանը քչուած են 1500 սպիտակ Ռուսեր:

Մոսկուա կը պահանջէ պատերազմը դադրեցնել

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԱՐՊԵԼ ՔՈՐԷԱՆ ԵՒԱՑԱԾ

Մակի ընդհ. ժողովի քաղաքական յանձնա – խումբը իր վերջին նիստի ընթացքին լսեց Սովետներու արտաքին նախարար Պ. Վիշինսքիի ըսած մէկ ճառը ամերիկեան քաղաքականութեան դէմ:

Խորհրդային պատուիրակը նորէն յայտարարեց, թէ Ուշինկթըն կը չարափոխէ իրողութիւնները եւ կ'ուզէ Քորէայի դէպքերուն պատասխանատուութիւնը Խ.Միութեան վրայ նետել: Մակի սկզբունքներուն դէմ նկատելով բրիտ. առաջարկը (Քորէայի միացման եւ վերազինման մասին), ըսաւ թէ է դէմ ց իր պատուիրակութեան կը ներկայացնէ նախագիծ մը՝ Քորէայի մէջ Թշնամութեանց անմիջական դադարման մասին: Նախագիծը, որ ստորագրուած է նաեւ արբանեակ երկիրներու պատուիրակութեանց կողմէ, կը պարունակէ հետեւեալ եօթը կէտերը.—

1) Թշնամութեանց անմիջական դադարեցում:

2) Ամերիկեան եւ ուրիշ օտար երկիրներու բանակներու անմիջական հեռացումը Քորէայէն, «որպէսզի կարելի ըլլայ քորէացի ժողովուրդին հնարաւորութիւն տալ ազատօրէն կարգադրելու իր պետական գործերը»:

3) Ընդհ. ընտրութիւններ՝ օտար բանակներու հեռանալէն վերջը:

4) Կազմութիւն ընտրական յանձնախումբի մը, որուն պիտի անդամակցին հիւսիսային եւ հարաւային Քորէացիները:

5) Ընտրութեանց պիտի հսկէ Մակի դիտողներէն կազմուած յանձնախումբ մը, մասնակցութեամբ սահմանակից Խ. Միութեան եւ Չինաստանի ներկայացուցիչներուն:

6) Ծրագրի մը մշակումը Մակի ընկերային եւ տնտեսական Խորհուրդին կողմէ, Քորէային օգնելու համար, մասնակցութեամբ քորէացի ներկայացուցիչներու:

7) Ապահովութեան Խորհուրդը պէտք է քննէ Քորէայի Մակին անդամակցելու հարցը, քորէական միացեալ կառավարութեան մը կազմութենէն վերջը:

Մակի չրջանակները, ներկայացուած այս նախագիծի ամէնէն կարեւոր մասը կը նկատեն առնոր 4րդ եւ 5րդ կէտերը: Ամէնէն անընդունելին սակայն 2րդ կէտն է, որուն ընդունուիլը ի զուր պահանջեց մինչեւ հիմա Խ. Միութիւնը Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ:

Հարաւային Քորէայի հանրապետութեան արտաքին նախարարը, Պ. Լիմպ յայտարարեց թէ 38րդ զուգահեռականի սահմանագիծը գոյութենէ դադրած ըլլալով, պէտք է Քորէան միացնել իր կառավարութեան իշխանութեան տակ եւ հիւսիսային չրջանին մէջ կազմակերպել անհրաժեշտ ընտրութիւնները, իբրեւ լրացուցիչ մաս նախապէս կատարուած ընտրութեանց:

Քորէայի պատերազմը

ՀԱՐԱՒԻՑԻՆԵՐԸ 50 ՔԻԼՕՄԵԹՐ ՆԵՐՍ ՄՏԱՆ

Պարզուած չէ տակաւին, թէ ով հրամայած է հարաւ - քորէական զօրամասերուն ճեղքել 38րդ զուգահեռականը եւ յառաջանալ հիւսիսային Քորէայի մէջ: Զօր. Մէք Արթըրի բանակատեղին կը մերժէ որեւէ յայտարարութիւն ընել այս մասին, մինչեւ որ հիւսիսային բանակի հրամանատարութեան ուղղուած վերջնագրին արդիւնքը չիմացուի: Ամէն պարագայի տակ, Հարաւային Քորէացիները կ'ըսեն, թէ ճեղքելու հրամանը իրենց հաղորդուած է «օդանաւէ մը արձակուած հրամանագրով»:

Տրուած հրամանը կը գործադրուի կայծակնային արագութեամբ: Հարաւ. Քորէայի ուժերը, չատ քիչ դիմադրութիւն գտնելով նախ գրաւեցին Եանկեանկը եւ ապա արագօրէն առաջ չարժելով հասան Քանդոնկ քաղաքը, սահմանագիծէն 50 քլմ. դէպի հիւսիս: Այսպէսով հարթած կ'ըլլան անոնք ճամբան դէպի Վոնդան, որ սահմանագիծէն 100 քլմ. դէպի հիւսիս կարեւոր նաւահանգիստ մըն է: Կը կարծուի թէ թշնամին այս քաղաքին չուրջը պիտի կազմակերպէ ուժեղ դիմադրութիւն մը, մայրաքաղաք Փեոնկ – Եանկի ճամբան խցելու համար:

Հարաւային Քորէացիներու յառաջխաղացումը կը կատարուի՝ ծովեզերքը քերող նաւատորմի եւ ամերիկեան օդանաւերու պաշտպանութեան տակ: Օդանաւերը անխնայ կը ռմբակոծեն թշնամի քաղաքները, օդանաւային կայանները, երկաթուղիները, մթերանոցներն ու զինուորական համախմբումները զուգահեռականի հիւսիսային կողմը: Բուռն կերպով ռմբակոծուեցաւ հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքն ու Նանամը, որ կը գտնուի խորհրդային սահմանագլուխէն 100 քլմ. դէպի հարաւ: Այս սահմանագլուխէն 50 քլմ. դէպի հարաւ ոչ մէկ կէտ ռմբակոծելու մասին խիստ հրա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐԸ

Ոչ թէ երկու կառուինալ՝ այլ, հիմա, եթէ առաջարկեն քանի մը մարեշալ ալ կլլել, պի – ալ ընդունիմ բարբարոս ախորժակով: Մե՛ղք որ մերժեցի, կարծելով թէ ինքնեկ նիրհը պիտի օ – րօրէ երազնեբս:

« Պարոն 18»ին հազը չէ որ արդելք կ'ըլլայ աչք զոցելու: Ընդհակառակն կ'ուզէի որ ան, ցերեկուան պէս զգացնէր իր ներկայութիւնը, մինչդեռ ան հիմա խորունկին կը քնանայ: Թէեւ հազը արթուն է մէջս, բայց չի կրնար խափանել սա կաթիլներու հոգեհան թափթափը:

Թիւ 14ը այսօր կը զանգատէր թէ ախորժակը փախած է: Դժգոհ էր մանաւանդ որ իր ծորակը չի գործեր առաջուան պէս, վայրկեանը անգամ մը :

Պատճառը կաթիլներն են, իր կաթիլները, անիծուած, անպատկառ կաթիլները թըք , թիք, թըք, որ երկար երթ ու դարձի գոյդ՝ ձգախիժ խողովակ մը աղեզալար՝ զանոնք կը փոխադրէ Պարոն 14ին թորիչ պարկին մէջ, բարձր ձողէ մը առկախ ամանէն, օր ու գիշեր յամրաբար սահե – լով մղել մղուելով ծալքէ ծալք պրպտելով բո – լոր խորչերը : Որսորդ մանրէներու գոյամարտն է որ տեղի կ'ունենայ Զօրավար Գիտութեան հը – րամանով :

Պարոն 14ը նորահաս պատանիի մը երեւոյ – թով երիտասարդ մըն է, հետը բերած է պատ – մութեան անցած փոսք ա կալէն մը ու չեմ գի – տեր թէ որ ձայնպլիքին կ'ունկնդրէ , ընկալուչը գետեղած օդանաւորդի մը հանդիսաւորութեամբ: Ու հպարտ է աքլորի մը պէս :

Ան կարճլիկ մայր մը ունի զզզուած՝ զու – լու մազերով, զլուխը փակած ողնասիւնին, որ ժամը 20էն առաջ միայն կ'այցելէ իր տղուն, եւ երկու կարեւոր բաներով կ'արդարացնէ իր ներ – կայութիւնը.— երթեւեկին երկու համբոյր՝ եւ անութին փակած ծրար մը ուտելիք: Տղան առա – ջին արարողութիւնը կարճ կը կապէ , յօդոտելու համար մօրը բերած ուտելիքները, մինչդեռ սրա – հէն աւելցուքը՝ ջուլիր մը կամ երամակ մը խոզե – րու դիւրաւ կը կշտացնէ ամէն օր: Հողմարեկ մորճիկի մը երեւոյթով մայրիկը զիչերները արտօնուած է այցի զալու իր զաւկին, իր խրճի - թի միակ սիւնին, եւ ողբերգութիւնը առով կը պարզուի: Ուղղակի աչխատանոցէն կուգայ մա – խաղի պէս բան մը ուսէն կախ, ու ցաւի ահագին բեռան տակ կքած :

— Թի՛կ, թը՛ք , թա՛ք, կաթիլներու ձայնը չի ձգեր որ քնանամ, կապոյտ փոքրիկ լուսակն ալ կը մարմրի: Սրահը կատարեալ չիրմաստան մըն է, զառանցանքով, խորհրդաւոր հառաչանքներով միայն տարբեր: Բազմահազար ծղրիթներու զրզ – ուելի խառնիճաղանճը գլխուս մէջ՝ չի կրնար դադրեցնել կաթիլներու ձայնը.

— Թիկ, թակ թակ թակ: Հաճելի է ջուրին երաժչտութիւնը. ժայռերէ թափած համանուա – դով, ջրվէժներու արտաբերած անվերատեղծելի , անկանոն, անարուեստ ներդաշնակութեամբ : Անձնասէր զարճած եմ ու կ'ամչնամ խոստովանիլ թէ՝ ոչ մէկ հիւանդով չեմ հետաքրքրուեր այլ – եւս: Ախ, սա ահազանգեր ծնող լուութեանը մէջ, կաթիլներու անդադրում ծակծկոցը: Ինծի ինչ թիւ 24ին վիճակը, որուն պատճառով ներքին երկու բռնակալ ձայներէս մին մարակեց հոգիս, ինքներէնս բաւական զարմացայ, զուարճացայ, ամչցայ, մարած մոմի պէս մխացի եւ ալ չեմ ու – զեր այդ հիւանդին վրայ մտածել: Բայց ան երբ առաջին անգամ սկսաւ զալարաձայն կակղանչել, յանձարձակ պատաչել, ես զարմացայ թէ պատաւ կին մը ինչ զործ ունի մեր սրահին մէջ, եւ գիւ – տիս համոզուած յաչա՝ հաչտուեցայ, անոր ներ – կայութիւնը կապելով վարկածի մը թէ գոնէ այրե – րը կնոջ մը ներկայութեան այլեւս պիտի զպչեն իրենց ցաւերը, եւ բարձրաղաղակները պիտի աք – ցանուին իրենց ծնօտներուն մէջ: Բայց կ'ամչնամ, այս ամէնքը չփոթ սխալներ են մխայն, որովհե – տեւ այսօր կրցայ տատուել որ թիւ 24ը ոչ թէ պա – ռաւ մըն է, այլ երիտասարդ մը, ամբողջովին ոսկրակոյտ զարճած, պուլվառի տղու մը անա – զարտ զիմագծով: կէնկէրեաները կը յիչե՞ն հիմա արդեօք, խեղճ տղայ :

« Մեր » սրահը աւելի պատուհան ունի քան որմ, որոնցմէ կը պարզուի կիսատ համայնապատ – կեր մը կառափնային: Ծառերու զագաթներ կ'ե – բեւան, որոնք այս ժամուն եղերամայրերու պէս իրենց գլուխները կը տարուբերեն կուրծք ծեծե – լու չարժուձեւերով: կ'ուզէի անոնց՝ — ծառերու — ճամբով երթալ բարդիներու, սպիտակ կաղա – մախիներու ծփծփուն հովանուտները, խորհրդա – ւոր թաւուտներու թնճուկներէն խոցոտուելու գինով: Բայց՝ սա կաթկթուքը սարդի մը պէս իր ոտայնին մէջ բռնած կը քամէ ուժերս :

Կարծես բռնակալներու տանջարանին մէջ ըլ –

Նոր Նախիջեւանի եւ Հիւսիսային Կովկասի թեմերը

ՄՄԲ.— Նոր Նախիջեւանի եւ Հիւսիսային Կովկասի Հայոց Թեմերու առաջն. փոխառնորդ Կարապետ վրդ. Ասլամազեան 1949ին հովուական այցելութիւն մը կատարած ըլլալով, գրի առած իր տպաւորութիւնները, « էջմիածին » ամսագրի Մայիս – Յունիսի միացեալ թիւին մէջ: Կ'ամփո – փենք հիմնական մասերը.—

Կաթողիկոսը բարի ճանապարհ մաղթելով ը – սած է, «Հայր Կարապետ ես դիտեմ, որ դուն կամք ունիս, դու սիրում ես ժողովրդին եւ խո – սիլ գիտես, դնա աչխատիր, օգտակար եղիր մեր Եկեղեցուն եւ մեր սիրելի ժողովրդին: Ես հաւա – տացած եմ դու կը սերտացնես Նոր Նախիջեւանի եւ Հիւսիս. Կովկասի թեմի հաւատացեալների կապը Մայր Աթոռի հետ»:

Նոր Նախիջեւանի մէջ, ուրս ժողովուրդի հետ միասին, կ'ապրին բազմաթիւ Հայեր: Քաղա – քին մէջ կայ երկու եկեղեցի, մէկը Ս. Լուսաւորիչ միւսը՝ գերեզմանատան Ս. Կար. եկեղեցին: Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին ունի 2 հովիւներ, Մկրտիչ Ա. քհնյ. Զորչոփեան եւ Գէորգ քհնյ. Դաբրին – եան: Եկեղեցին ունի նաեւ քառաձայն խումբ, ղող կը վարէ Գէորգ քահանան: Եկեղեցին բաւա – կան մեծ է եւ գեղեցիկ, ունի ընդարձակ ծառա – զարդ բակ :

Բաւական գեղեցիկ է նաեւ Նոր Նախիջեւանի գերեզմանատան Ս. Կարապետ եկեղեցին, չրջա – պատուած ծառերով ու ծաղիկներով: Գերեզմա – նատունը կը պատկանի Հայերուն եւ Ռուսերուն : Հողեւոր հովիւն է Յուսիկ քհնյ. Զանգուլեան , համեստ եւ բարձր բարեմասնութիւններով օժ – տուած: Այս եկեղեցիին մէջն է նաեւ ուրս քահա – նան, եղբայրական մտերմութեամբ կապուած Յուսիկ քահանայի հետ :

Մեծ նուիրումով կ'աչխատին երէցփոխները, մանաւանդ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիի երէցփոխ Եփրեմ Շիչմանեան, ինչպէս եւ գերեզմանատան եկեղեցիին Աւդէի Բաբիկեան որ չանք չեն խնայեր դեղեցկացնելու եւ կազմակերպելու եկեղեցինե – րու եկամուտները:

Կարապետ վրդ. այցելած է նաեւ Զալթը ու Թոփտի Հայաբնակ գիւղերը, ուր կան հայկական դպրոցներ եւ եկեղեցիներ: Բոլոր գիւղացիներն ալ իբրեւ կոլխոզնիկներ կ'ապրին «փաքթամ կեանք», ունին սեփական մէկ յարկանի բնակա – րաններ, իրենց յարմարութիւններով ու բակով : Սենեակները մաքուր են եւ կարասիները ճաչակով դասաւորուած : Այս երկու գիւղերուն մէջ կան հոյակապ եկեղեցիներ: Կարապետ վրդ.ի եւ իրեն ընկերացող Մկրտիչ Ա. քհնյ.ի եւ երէցփոխ Շիչ – մանեանի յանձնարարութեամբ Զալթը գիւղին մէջ կը հաւաքեն 4620 րուպլի եկեղեցիին վերանո – րոգման համար (վնասուած պատերազմի ուամ – բերէն): Զալթը գիւղին քահանան, խոհուն, միջ – նակարգ կրթութեամբ , իսկ Թոփտի գիւղի քա – հանան Տ. Յակոբը դատիարակուած՝ համեստ է :

Մեծ Սալա գիւղը որ 18 քիլոմեթր է Ռոստո – վէն, ունի վիթխարի բարձրութեամբ եւ մեծու – թեամբ եկեղեցի : Սալացիներու մչակութայէն կեանքը մեծ հիացում պատճառած է, մաքուր սենեակներ, գեղեցիկ կարասիներ քաղաքավար վերաբերմունք: Կոլխոզնիկներու բնակարաննե – րուն մէջ կան էլեկտրական լոյս, ռատիօ – ընդու – նիչ, հեռախօս եւայլն:

Նոր Նախիջեւանէն վերջ այցելած են Արմա – ւիր, որ ամբողջ Կովկասի ամէնէն գեղեցիկ եկե – ղեցին ունի: Քահանան է Գրիգոր Ազնաեան որ կրցած է եկեղեցիի չուրջ հաւաքել հաւատացեալ – ները: Շատ սերտ յարաբերութիւն կը տիրէն հայ եւ ռուս հոգեւորականներու միջեւ : Արմաւիրէն վերջ մեկնած են Զաուճիկայա (նախկին Վլադի – կովկաս): Հայոց եկեղեցին բաւական հին կա – ռուցուածք ունի, հատ սիւներ, որոնց վրայ կը խոյանայ գմբէթը: Քահանան է Վահան Թաւա – դեան, ճեմարանաւարտ, պատրաստուած անճ – նաւորութիւն: Մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ երէցփոխ Բէկլարեան, խոհեմ, կազմակերպչա – կան մեծ ընդունակութեամբ օժտուած անձնաւո – րութիւն մը :

Զաուճիկայէն մեկնած են Կրասնոտար: Եկե – ղեցին փայտաչէն է, ընդարձակ: Քահանան է Ծա – բունի Վահան Մկրտիչեան, հեզաբարոյ հովիւ մը, որ մեծ հեղինակութիւն ունի համայնքին մէջ:

Կրասնոտարէն մեկնած են Քուդիոնովսկ, որ ունի փայտաչէն եկեղեցի: Քահանան է Յակոբ Տէր Յակոբեան: Բոլոր Հայերը կը խօսին մայրենի լեզուն :

Այցելած են նաեւ թեմի միւս քաղաքները :

Ամէն տեղ հայ համայնքը յարդալիր ընդու – նելութիւն կատարած է: Եկեղեցիներուն մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ կարդացած են կաթողիկո – սին կոնդակը, որ խոր տպաւորութիւն թողած է:

Միեւնոյն ատեն Կարապետ վարդապետ խո – սած է Հայաստանի վերելքի, կրթական – դիտա – կան հաստատութիւններու , գիտահետազոտական հիմնարկներու, գործարաններու մասին:

Կարապետ վարդապետ ամէն տեղ այցելու – թիւն տուած է Ռուս հոգեւորականներուն եւ ըն – դունած անոնց փոխ – այցելութիւնը :

Հայրապետին յոբելեանը որ պիտի կատար – ուէր Սեպտեմբեր 30ին, մեծ ուրախութիւն պատ – ճառած է Նոր Նախիջեւանի ժողովուրդին ուր կա – թողիկոսը բարեկամներ եւ աչակերտներ ունի, Հայոց դպրոցին մէջ իր մանկավարժական աչխա – տանքներու չրջանէն: Թեմին բոլոր համայնքները պատչաճ վայելչութեամբ պիտի տօնեն հայրապե – տին յոբելեանը :

Բոլոր այս համայնքներուն մէջ հաւատաց – եալները վառ զգացումներով կապուած են Մայր Աթոռին: Եւ կ'աչխատին նիւթապէս օգնել ձեմա – րանին :

ԶՈՐՍ ՀՈՎԵՐԻՆ

ՓՆԱՅՈՂ ԳԻՒՂ ՄԸ ԿԸ ՍԱՀԻ ԳԵՏԻՆ ՄԷՋ

Շուէյտ կոթէնպուրկ քաղաքին մերձակայ Սուրթէ գիւղը, որ երկու հազար բնակիչ ունի , անցեալ ուրբաթ առաւօտ սահելով իննած է մէ – կուկէս քիլմ. հեռու գտնուող գետին մէջ:

Սահանքը, որ դիւրացած էր գիւղին բլրա – կողմ մը վրայ կառուցուած ըլլալուն պատճառով, առաջ եկաւ գիւղին տակը գտնուող կաւային գտ – նուածէ մը տեղափոխութենէն: Շարաթներով տեղացող անձրեւները չարժման մէջ դրածէինայս հսկայ ցեխակոյտը, որ առտուան ժամերուն իր հետը քշեց նաեւ գիւղը, տուներու մէջ կամ ճամ – բաներու վրայ գտնուող իր բնակիչներովը միա – սին :

Բնակիչներուն կէսը իրենց անկողինները կը գտնուէին դեռ, երբ սարսափահար արթնցան երկրաչարժի նմանող ցնցումներով եւ արթուն մնացած մարդոց խելայեղ ճիչերով: Շատեր կը պոռային, թէ «աչխարհի վերջն է»: Կարգ մը տու – ներ մինչեւ իրենց տանիքները մխրճուած էին ցե – խի մէջ: Առաջին քչուողները եղած են եռայարկ չէնքերէ բաղկացած եւ 500 բնակիչ ունեցող թա – ղամաս մը, երկաթուղիի կայարանը եւ բանուո – րական բնակարաններ: Երկաթուղիի գիծ մը եւ խճուղիի մը կէսը անհետացան: Էլեկտրական հո – սանքի թելերը եւ կապի ու ջուրի գետեղումներ կծիկներու վերածուեցան : Բեռնատար կառա – խումբ մը ինկաւ գետին մէջ: Հեծանիւի վրայ ճամբորդ մը գտնուեցաւ ճիշդ այն կէտին վրայ , ուր ճամբան երկուքի կը կիսուէր: Մարդը հազիւ կրցաւ ցատկել եւ ազատիլ: Շատ մը մարդիկ կըր – ցան դուրս գալ իրենց տուներու կտուրներէն: Ա – զատաբար խումբեր փութացին աղէտի վայրը, տապալած տուներու մէջ գտնուողները փրկելու համար: Քանի մը մեռելներ եւ չատ մը կոր – սուածներ կան :

խուսափիլ այդ սաթայէլական կաթկթոցէն կարճ չրթաները, հիւանդանոցի մահիճներուն պէս կը պարտադրեն կաթիլներուն : Մինչդեռ կաթիլները ժայռեր իսկ կը գլորեն զէպի ձորերը: Ինչպէ՞ս դիմանալ «կաթիլներու պատիժին» ու չմեկնիլ , մարդ ծնած ըլլալուն զղջալով: Եւ այս տիան յոյ – սը զրած է կաթ կըթ, կըթ կաթ – իլ - ներուն վը· բայ որոնք տարբեր են գինք հոս բերող միւս թըշ – ուառական կաթիլներէն :

— կաթ – կըթ, կըթ – կաթ անխմանալի, ա ներեւոյթ պայքարը կը չարունակուի լոյսին ու խաւարին մէջ: Զօրավար Գիտութիւնը պիտի յաղթէ, «այդ է հարցը»: Մինչ այդ՝ ես հաճոյ – քով պիտի կուլ տայի քանի մը կարտիճալ կամ ծիներալ ի խնդիր թմրութեան . . . :

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

Ալճաարը երէկ եւ այսօր

ԱՑՆՃԱՐ (Լիբանան), 10 Սեպտ.— Հերոսամարտական ճակատներէն կը ճեպագրեն, թէ Մուսայի պարտադրուած բռնապաղթի տասնըմէկամեակը քանի մը օրէն կը լրանայ :

Հեռաւոր ու պաչտելի ճէպէլ – Մուսայի հայրենակից վեց գիւղերու չարաչարք արտագաղթը սկսաւ 1939 Յուլիս 17ին եւ վերջ գտաւ Յուլիս 23ին : Վեց օրուան մէջ դատարկուեցաւ մեր ծնունդավայրը – հայրենիքը, գոհ դառնալով քաղաքականութիւն մութ ու նենգ խաղերու :

Օրերով ու շաբաթներով, կիզիչ արեւուն տակ, կայանէ կայան փոխադրուելով, 1939 Սեպտեմբեր 14ին վերջապէս հասանք մեր վերջի կայանը՝ մեր այժմու բնակավայրը, Այնճար, ուր կ'ապրինք տասնըմէկ տարիներէ ի վեր :

Այնճար, որ կը նշանակէ բխող ակ, գուտ հայաբնակ գիւղաքաղաք մըն է, բաղկացած միայն ճէպէլ – Մուսայի վեց գիւղերու (Եողուն Օլուգ, Խաըրպէյ, Վագըֆ, Գէպուսիյէ, Պիթիաս եւ Հաճի Հապիպլի) հայ բնակիչներէն : Առժամապահ հոս փոխադրուած են նաեւ մեզի պէս իրենց հայրենիքէն զրկուած տասնեակ մը այլ գաղթական ընտանիքներ :

Այնճար կը գտնուի Պէքաայի ընդարձակ դաշտին, Լիբանանի եւ Սուրիոյ ճիշդ սահմանագծին վրայ, Պէյրութէն ու Դամասկոսը, երկու մայրաքաղաքներն իրար միացնող խճուղիէն քանի մը վայրկեան հեռու : Հիւղաւանի երկայնքն է 1800 մեթր, իսկ լայնքը՝ 600 մեթր, կը բաղկանայ 1064 տուներէ :

Տուները մէկական սենեակ ունին միայն, որոնք թէ ննջասենեակի, թէ ճաշասենեակի, թէ խոհանոցի եւ թէ հիւրանոցի դեր կը կատարեն : Հիւղաւանին բարձրութիւնն է ծովու մակերեսէն 912 մեթր :

Այնճարի՝ հայկական այս նորակերտ բոյնին կառուցման պատմութեան հետ կապուած կը մնայ ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեանի անունը : ճէպէլ – Մուսայի արժանաւոր այս զաւակը ըրաւ ինչ որ պէտք էր ընել հերոսական այս ժողովուրդը անատուգութենէ փրկելու համար :

Ջմեռները երբեմն խիստ, երբեմն մեղմ են : Տարի կ'ըլլայ, որ մէկ մեթր թանձրութեամբ ձիւն կուգայ : Երբեմն ալ ձմրան արեւոտ օրերը գարնան տպաւորութիւն կը ձգեն :

Այնճար ունի առատ եւ անապատ ջուր : Կլիման չատ առողջարար է ու չոր : Խոնաւութիւնը բնաւ դղալի չէ : Մալարիան այժմ կարծես բոլորովին չքացած է, տարիներ չարունակ բազմաթիւ գոհեր խլելէ ետք :

Այժմ ժողովուրդին առողջական ընդհանուր վիճակը գոհացուցիչ է : Երբեմնի դալկահար դէմքերը, ամէն տարիքէ եւ ամէն սեռէ, այսօր գարձած են վարդագոյն, նոր կեանքի պայմաններուն հետ :

Նոր կազմուած վիճակագրութեան մը համաձայն, գիւղաքաղաքիս այժմու բնակիչներուն ընդհանուր թիւն է 3367 հոգի, բաղկացած 611 ընտանիքներէ, հաշուելով նաեւ այն ընտանիքները, որոնք, գործի բերումով, առժամապահ կը բնակին Պէյրութ, Դամասկոս, Հալէպ, Թրիփոլի եւ այլուր : Մեր այս կազմած վիճակագրութեան մէջ անչուշտ կը մտնեն նաեւ ներգաղթէն եաք տեղի ունեցած բնական աճը եւ նոր կազմուած բնտանիքները : Երկու կարաւանով կատարուած ներգաղթէն ա – ռաջ տեղւոյս բնակիչներուն ընդհ. դումարն էր 4756:

Հոս կան երեք յարանուանութիւններ, հայ լուսաւորչական, հայ կաթողիկէ եւ հայ աւետարանական : Ունին իրենց առանձին եկեղեցիները : Հայ լուսաւորչականները կը կազմեն բացարձակ մեծամասնութիւն, 80 առ հարիւր համեմատաբար : Թերեւս քիչ մըն ալ աւելի, Մեծ եկեղեցի չունինք : Մատուռներու մէջ կը կատարուին արարողութիւնները : Նախկին չրջանին, երբ նոր էինք հաստատուած հոս, եկեղեցական արարողութիւնները տեղի կ'ունենային Վրան – Եկեղեցիին մէջ : Սակայն երբ կառուցուեցաւ Մուսա – Լերան հայ ազգ. «Ճառագ» վարժարանի դեղեցիկ չէնքը, որ իր տիրական դիրքովը կ'իշխէ բովանդակ Այնճարի վրայ եւ որուն կառուցումը կը պարտինք Փարիզի մեր յաւէտ սիրելի «ՅԱՌԱՋ»ին, եկեղեցին ալ փոխադրեցինք հոն : Այժմ նոյն չէնքը թէ դպրոցի եւ թէ եկեղեցիի դեր կը կատարէ, գոհացում տալով մեր մտաւոր եւ հոգեկան պահանջներուն :

Ց. Գ. ՊՈՒՐՍԱԼԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ վերջին թղթակիցէն կը ստանք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

ԱՆԳԱՐԱ, 26 Սեպտ.— Սոֆիայի ճայնասփիւռին կողմէ հրատարակուած ծանուցագիրը նոր յանձնուեցաւ : Այս պարագան միջազգային կանոններուն հակառակ կը նկատուի եւ չզգպրգռութիւնը կը չարունակուի Անգարայի մէջ : Մէկ կողմէ Պուլկարները համախումբ տեղահան կ'ընեն Թուրք փոքրամանութիւնը եւ միւս կողմէ վերաւորան կան խօսքերով իրականութիւնը սքօղել կ'ուզեն : Արար – աչխարհ կը խոստովանի թէ երեք ամսուան մէջ անկարելի է 250 հազար հոգի այլուր փոխադրել, բնականոն պայմաններու տակ, անոնց ինչքերն ու կալուածները պահպանելով :

Պուլկարներու ելոյթը բնաւ չի պատչաճիր բարիդրացնութեան սկզբունքներուն, այլ կը ձգտի վէճ եւ խնդիր յարուցանել եւ մտքերու մէջ տեւական չփոթութիւն ստեղծել, Թուրք կառավարութիւնը արժանի պատասխանը պիտի տայ պուլկարական ծանուցագրին :

Մինչ այդ գաղթականները ամէն օր կը խուժեն Էսքիրնէ : Երեք օրուան մէջ 1800 հոգի եկան : Այսօր ալ 500 գաղթական եկան Էսքիրնէ, 234 հոգի կառախումբով Իսթանպուլ ղրկուեցան : Միայն թէ Թուրք իշխանութիւնը արթուն կը հսկէ, եւ գաղթականներուն հետ ղրկուած գինւոներու քանակը ճշդուեցաւ, եւ այդպէսիները գատ չէնքի մը մէջ հսկողութեան տակ առնուեցան : Գինւոնները անմիջապէս Պուլկարիա վերադարձնելու համար մէկ քանի օրէն համաձայնութիւն մը պիտի դոյանայ երկու կառավարութեանց միջեւ :

Բացարձակապէս հաստատուած է թէ Պուլկարները կ'ուզէին զօրաւոր Հինգերորդ թեւ մը տարածել Թուրքիոյ մէջ, եւ այս նպատակով ղրկած են այդ Ղըպտիները, անոնցմէ օգտուելու համար : Ճշդուած է որ եկած գինւոներուն մէջ համայնավար գործակալներ կան : Պուլկարները արդէն դիմամբ ստեղծեցին գաղթականական խնդիրը, որպէսզի կարմիր գործակալները դիւրաւ սպրդին վտարանդիներուն հետ : Վերջին անգամ հազար գինւոներ ղրկուած են Թուրքիա, գանազան հնարքներով : Կառավարութիւնը ամենակարճ ջրջանի մէջ պիտի հաւաքէ եւ վերադարձնէ այս մարդիկը :

ՀԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ԶԿԱՑ ԻՄԻՐԻ ՄԷՋ

Ֆալիհ Րըֆքը Աքայ կը գրէ ճիմհուրիյէթի մէջ.

— Աչքերովս տեսայ թէ «կեավուր Իմիր»ը ինչպէս այրելով մոխիրի վերածուեցաւ եւ ցաւը կը պահեմ սրտիս մէջ : Հանրապետութիւնը նորոգեց Իմիրը, Թուրք Իմիր մը ստեղծեց, հինէն աւելի լաւ ճամբաներով, թաղերով, մթերանոցներով, դարաստաններով, եւն. : Ամէն ինչ լաւ է, բայց հին կեանքը չեն կրցեր վերահաստատել Իմիրի մէջ : Ով որ Իմիրի մէջ դրամ կը չահի, կուգայ Իսթանպուլ ապրիլ : Հին կեանքը, ընկերային կեանքը եւ մանաւանդ այր ու կնոջ միութիւնով ստեղծուած կեանքը վերատեսնել կ'ուզենք Իմիրի մէջ :

Այդ մթնոլորտը կը դանենք միայն Իսթանպուլի մէջ, ուր հաւաքուած են քրիստոնեայ փոքրամանութիւնները եւ մանր - Ֆրանսական գաղութները :

Կեավուր որակուած Իմիրը այսպիսի կեդրոն մըն էր ահաւասիկ : Երբ fազիուօն, fլիւպր, փողոցը եւ ճաչարանը «ամուրի»անման են, հաւաքականութիւնները ընկերութիւն չեն նկատուիր, այլ բազմութիւն պարզապէս : Մեր աւանները, քաղաքները չէն չեն, որովհետեւ կին չկայ : Մենք հարէմին վարագոյրը պատռեցինք, բայց չկրցանք կործանել զայն :

Զարմանալի պարագայ մըն ալ. երբեմն Անգարայի եւ Իսթանպուլի բարեկամներուս կը հարցընեմ թէ ինչու Իմիր չեն երթար.— Պանդոկ չկայ, կը պատասխանեն : Իսկ Իմիրցի կարճամիտներն ալ հետեւեալ պատասխանը կուտան.— Ճաճախորդ չկայ որ պանդոկ շինենք :

Եւ խորհիլ որ Իմիր արեւմտեան աչխարհին համար օթօրան մըն է, Պէրկմանի մէկ կողմ, եփեսոսը միւս կողմ : Հապա՞ արդիւնաբեր գօտիները, որ քիչ մնաց խեղդամահ պիտի ընէին Իմիրը :

Տօնավաճառը լաւ խորհեցան, աւերակները չէնցան, անկուած ծառերը հասակ նետեցին, բայց արդիւնքը մէկտեղն է, այս բոլորը անբաւական են Իմիրի համար :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Մարսէյլէն կը լսենք թէ Ալբազ (Յակոբ Գազանճեան) ձեռնարկած է հապարակ հանելու քանըհինգ ձայնապնակներ յիսուն հայկական երգերով, Polydor ընկերութեան միջոցաւ :

Այդ ձայնապնակներուն համար Մարսէյլէն խումբ մը երիտասարդ սիրողներ Օր. Սիւզան, Օր. Մարի Սիմոնեան, Օր. Ա. Սերինկիւլեան, Օր. Զորպաճեան, Պ. Ս. Աւտոյեան Պ. Զէօրէքճեան (Ջութակ), փարիզ գալով, երգած են ծանօթ եւ սիրուած ազգային կամ ժողովրդական եղանակներ, ինչպէս եւ երկու դեղեցիկ բանաստեղծութիւններ Սիամանթոյէն :

Վստահ ենք թէ հանրութիւնը ջերմապէս պիտի քաջալերէ այս ձեռնարկը, որ գնահատելի է ամէն կերպով, իբրեւ նոր ազդակ մը ազգապահպանման :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՑԵՐԷՆԷ ԱՆԳԼԷՐԷՆ : Կազմեց՝ Մեսրոպ Կ. Գույումճեան : 1150 էջ : Ընտիր տպագրութեամբ : Բուն բառարանի մասէն զատ, կը պարունակէ մասնագիտական բառեր – քոյկ առեւտրական, բժշկապետական, երաժշտական, գինուորական, իմաստասիրական պիտութեանց մասին, քերականական գիտելիքներ, առեւտրական կրճատումներ, վեցլեզուեան առեւտրական բառգրքոյկ եւ ուրիչ բազմազան ծանօթութիւններ :

Գին (կաշեկազմ) Ֆրանսայի համար 3000 ֆր., ուրիչ երկիրներ՝ տասը տոլար : Հասցէ. — P. O. Box 812, Caire (Egypte) :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (189)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Եւ ահա մինչդեռ նա պատմում էր, խոկ սանձահարուած զազանը լսում էր համբութեամբ, յանկարծ ներս մտաւ կոյս Հեղինէն եւ յայտնեց որ դանգատներ ունի :

Նա հագել էր նոր չորեր, խոնարհ էր, վերին աստիճանի պատկառանքով էր վերաբերւում Թուրք իշխանաւորին : Սեւ գլխաչորի տակից դուրս թափուած նրա սպիտակ մազերը այդ ժամին մի առանձին յարգանք էին ազդում : Բոլորովին անարդար բան էր երեւում, որ նրա մանելուն պէս ոչ ոք ոտի չկանգնեց, պատիւներ չարաւ : Բէկը, ընդհակառակն, մի թեթեւ դէմք ցոյց տուեց : Նրան խանգարեցին, նա անբաւական էր ...

Հեղինէն նկատեց այդ բանը, բայց արդէն սկսել էր, այլեւս եաք կանգնել չէր կարելի : Ա – սաց, որ կուսանոցում ապրում են աչխարհից հեռացած աղջիկները, որոնց գործը միայն աղօթք անելն է, ապաչխարելը, իրանց մեղքերի համար լաց լինելը. նրանք երբեք գործ չեն ունեցել դրսի հետ, նրանք մեռած են աչխարհային գործերի համար : Եւ սակայն կուսանոցի դռնով ներս էր մտել Քէօսա Մուխտարը, մտել էր զօռով (բռնի), ուշադրութիւն չդարձնելով կոյսերի դիմադրութեան, աղաղակների վրայ : Նա դիտեց վանքի բոլոր անկիւնները, մտաւ կոյսերի խուցերը, տեսաւ ամէն ինչ : Բայց կուսանոցը նրա տեղը չէ. ինչո՞ւ է մտել ... Հեղինէն ազաչում էր, որ Բէկը իր պաչտպանութեան տակ առնէ կոյսերի վանքը :

— Շա՞տ են քո աղջիկները, հարցրեց Բէկը :

— Ութը հոգի :

— Ջահի՞լ են ...

Դողդողուն ձայնով արտասանուեցին մի քանի անորոչ, խուսափողական պատասխաններ : Բայց ի զուր. Բէկը թոյլ չտուեց չեղուել, բարկացաւ : Եւ կոյսն ստիպուած եղաւ խոստովանել, որ կան ջահիլներ :

— Կեավուրները միչտ խարում են ... Ինչո՞ւ ես լեզուդ ծամծմում ... Ջահիլութիւնը դեռ բաւական չէ, դու այն ասա, դեղեցի՞կ են ...

Նրա զղուելի ծիծաղը մայրապետի մէջ մի յամառութիւն հաստատեց, կրօնաւորի այն յամառութիւնը, որ մարտիրոսների դարում տանում էր նրան դէպի տանջանքները եւ մահ : Բայց Հեղինէին յամառութիւնը միայն լռութեան մէջ էր. նա միաք չունէր խոնարհ ու ցած աղաչաւորի դերից դուրս գալ : Եւ չվրդովուեց, երբ Թուրքը նոյն լիրբ եղանակով չարունակեց .

Առանց քո ասելու էլ հասկանում եմ որ պէդեցիկ են ... Եթէ սատանայի պէս անչնորհ լի – նէին, Մուխտարը, միամիտ մնացիր, չէր մտնի ձեզ մօտ ... Նա լաւ է ճանաչում իր ապրանքը :

Անպատասխան թողնելով այդ խօսքերը, պառաւ կոյսը սկսեց խօսել երկնքի, Աստուծու մասին, մէջտեղ բերեց քրիստոնեաների սրբութիւնները, ասաց որ սուրբ վայրերում չկան աչխար – հային հասկացողութիւններ դեղեցկութեան եւ տգեղութեան մասին :

ԼԻՕ

հանգներ տրուած են ամերիկացի օդանաւորդնե
րուն :

Մաքրագործման գործողութիւնները ու ցըր
ուած զօրամասերու անճնաուութիւնը կը չա
րունակուին հարաւ. Քորէացի այն չրջաններուն
մէջ, ուր պաշարուած են հիւս. Քորէացիները :

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հիւս.
Քորէացիները չեն պատասխանած զօր. Մէք Ա
թըրի վերջնագրին, ինչ որ տեղի կուտայ զանա
զան ենթադրութեանց :

× Մ. Նահանգներու նաւային գործողու
թեանց հրամանատարը՝ ծովակալ Շէրմըն, յայ
տարարեց թէ ռուսական ականներ գտած են Քո
րէացի ջուրերուն մէջ :

× Հնդկաստանի վարչապետը Ներու, յոռե
տես յայտարարութիւններ ըրաւ կացութեան մա
սին : Իր կարծիքով, նոր բարդութիւններ կրնան
ծագիլ, եթէ պատերազմը չուտ չվերջնայ եւ
յաղթականները չարունակեն յառաջ խաղալ դէպի
հիւսիսային Քորէա, քանի որ սահմանին վրայ կան
երկու զօրաւոր զրացիներ, Չինաստան եւ Խ. Մի
ութիւնը :

ԴԱՒ ՄԸ ԱԻՏՐԻՈՑ ՄԷՋ

Աւստրիոյ ներքին նախարարութեան տեղե
կութեանց համաձայն, համայնավարները դաւ մը
սարքած են, տապալելու համար կառավարու
թիւնը :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ կուսակցութեան փոթո
րիկ խումբերը որոնք սպառազինուած են ռուսա
կան զէնքերով, որոշեր են գրաւել հանրային չէն
քերը : Միւնհըն առեն գաղտնի հրահանգներ տը
ուած են իրենց համակիրներուն որպէսզի խանգա
րեն կենսական հաղորդակցութիւնները :

Ներքին նախարարութիւնը որոշեց խմբովին
արձակել բոլոր կասկածելի ոստիկանները : Ասոնց
մէջ կը գտնուին Վիէննայի ոստիկանութեան ան
դամներ եւ առնուազն մէկ հազարապետ որոնք
բացէ ի բաց ներկայ եղած են համայնավարներու
կողմէ սարքուած ժողովի մը : Կառավարութիւնը
արտակարգ միջոցներ ձեռք առած է չորեքչաբթի
օրուան (այսօր) ընդհ. գործադուլին առթիւ :
Վիէննայի բանուորական թաղին մէջ խուզարկու
թիւններ կատարուեցան տունէ տուն, զէնք փըն
տռելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԹԵՐԼԻՆԻ նոր դին մը պիտի որոշուի, հա
մաձայն չրջած զրոյցներու : Ելմտական նախարա
րին օգնականը Մ. Նահանգները պիտի երթայ,
խորհրդակցելու համար այս հարցի մասին :

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ (Վիչէթ - Նամ) ապստամբներուն
միջնաբերդը, Թայ Նկուչէն Ֆրանսացիներուն
ձեռքը ինկաւ բուռն կռիւներէ վերջ : Այս յաղթա
նակով կը փարատի Թոնկինի ապառնացող վտան
գը :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ յառաջիկայ եր
կու տարիներու ընթացքին պիտի արժէ երկու հա
զար միլիառ ֆրանքի ծախք մը, որուն կէսը պիտի
ստացուի Մ. Նահանգներէն : Ֆրանսա, այս ծախ
քերը պիտի հոգայ 500ական միլիառ աւելցնելով
1951ի եւ 1952ի ելմտացոյցերուն մէջ, իսկ այս
գումարները պիտի ճարուին սահմանուելիք նոր
տուրքերով : Այս երկու տարիներու ընթացքին
Ֆրանսա պիտի դինէ 20 զօրաբաժիններ :

Տ�էր եւ Տիկին Սմբատեան, Այրի Տիկին Պօյա
ճեան, Տիկին Զապէլ Համբարձումեան, Դեր. Ա
տաւազդ արք. Սիւրմէեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր
Աղամեան եւ զաւակները, Պ. Նուպար Պօյաճեան,
Այրի Տիկին Ա. Աղապէկեան եւ զաւակը, Բարու
նակեան, Սիւրմէեան, Բէյհեան, Քէպապճեան,
Սիւրմէլեան, Պէտան պէյ, Դերձակեան եւ Ման
կիկեան ընտանիքները եւ բոլոր բարեկամները
խորին ցաւով կը ծանուցանեն զառնաղէտ մահը
իրենց եղբօր, աներձագին, զարմիկին եւ ազգա
կանին՝

Պ. ՎԱՀԱՆ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆԻ

(եղբայրը բանաստեղծ Սիամանթոյի)

որ տեղի ունեցաւ Սեպտ. 28ին, իր բնակարանին
մէջ, 63 տարեկան :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ
սօր, չորեքչաբթի, 4 Հոկտեմբեր, ժամը ճիշդ
2.15ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմի
նը պիտի տեղափոխուի Thiais - Parisienի գերեզմա
նատունը :

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Զարեհ Ռաֆայէլեան իր
խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին
Փառնակ եւ Այրի Տիկին Պայծառ Պէյլէրեաններ
րուն, ողբացեալ Պ. ՊԱՐԻՏ Պէյլէրեանի դա
նաղէտ մահուան առթիւ :

Ծախու է

Իսիի հայաչատ թաղի մը մէջ նպարավաճառի
բանուկ խանութ մը, տրամադրելի բնակարանով :

Պայմաններու համար դիմել ՏԻԿԻՆ ՏԷ
ՄԻՐՃԵԱՆի, 16 rue de la Défense, Issy les Mouli
neaux :

Հացկատոր - խնջոյք

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմիտէն կազմակեր
պած է հացկերոյթ խնջոյք մը, այս կիրակի ժամը
19.30ին Café Le Cadetի վերնայարկը (17 rue Cadet,
63 rue Lafayette)

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵՒՆ ԵԿԱԾ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

կը հրաւիրուին Փարիզի եւ չրջաններու վա
փաքող ընկերներն ու համակիրները : Ծախքերու
մասնակցութեան համար արձանագրուիլ մինչեւ
ուրբաթ երեկոյ, Բալուեան, Հր. Սամուէլ եւ
Պարսամեան զրասուններէն եւ «Յառաջ»ի խմբա
գրատունը :

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք.—

Պ. Նչան Համբարձումեանէ հազար ֆրանք ,
«Յառաջ»ի 25ամեակին առթիւ :

Նոյն առթիւ 500 ֆրանք Պ. Ղազար Ներկա
բարեանէ (Սարսէլ) :

× Պ. Ներկարարեան մխիթարեան առեն հազար
ֆրանք ալ կը տրամադրէ Այնճարի «Յառաջ» դպ
րոցին :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՏԻԿԻՆ ՅԱՄՄԻԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ :

Պ. Նչան Համբարձումեան (ամուսինը) կը
նուիրէ երկու հազար ֆրանք Ֆ. Կապ. Խաչի Փա
րիզի մասնաճիւղին, 3000 ֆրանք՝ Սեբաստացի
Մուրատ Ուսումն. Միութեան Ֆոնտին :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

× Պ. Մանուկ Ատանացեան (Ամերիկայէն)
փոխան Ծաղկեպսակի ողբացեալ Տիկին Յամմիկ
Համբարձումեանի կը նուիրէ տասը տոլար Ֆ.
Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին : Ստանալ
«Յառաջ»էն :

Ն. Ս. ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անգրանիկ»
խումբի նոր չրջանի երգի եւ հայերէնի դասերը կը
սկսին այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, դպրոցի սրա
հը : Անշուշտ ներկայ պիտի ըլլան բոլոր ընկեր
ընկերուհիները :

Այս դասընթացքներուն կրնան հետեւիլ բոլոր
այն երիտասարդ ու երիտասարդուհիները, որոնք
թէեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամ չեն, սա
կայն կը փափաքին սորվիլ մայրենի լեզուն, Հա
յոց պատմութիւնը եւհայերէն երգերը :

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԱՌ Ի

ՋԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »

6 rue de Maubeuge, Paris (9)

ՏԷՐ եւ ՏՕՐԵՑ ՔԼԷՄԱՆ ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր
ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկու
թեամբ, ինչպէս եւ անմահական fուսfուսովը :

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ :

Արտասահմանէն փարիզ հասած մեր հայրե
նակիցները մեծ գովեստով կը խօսին այս ճաշա
րանի մասին :

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկու
շաբթի օրերը :

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փա
փաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանի
քի, նշանուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ
հաւաքոյթներու համար :

Հեռ. **Tru. 85-47** : Հաղորդակցութիւն.— **Métro**
ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:

Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe **250 ֆր.**

N. PAPAZIAN

2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Մեծաքանակ պատպրաւճիներու համար դիմել

Օր. ԹԱԳՈՒՀԻ ԳԱՊԱՔՃԵԱՆ
Պ. ՑՈՎՀԱՆՆԻՍ ԵՍԱՑԵԱՆ
Ամուսնացած

կնքահայրութեամբ Պ. կիւրեղ եսայեանի :

Փարիզ 1950 Օգոստոս Լա Սիոթա

× Ընկեր Ղազարոս Գապաքճեան իր աղջկան
Օր. Թագուհիի ամուսնութեան առթիւ կը նուիրէ
հազար ֆրանք Լա Սիոթայի Նոր Սերունդին, հա
զարական ֆրանք Կրընոպլի Կապոյտ Խաչին եւ Նոր
Սերունդին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ., Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա
րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգ
շաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:
Կը խօսի Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Նիւթը՝ «Միջնա
դարեան հայ բանաստեղծութիւն», Քուչակեան
տաղաչարք.— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին
ընդհ ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30-
ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Կարեւոր
օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէն
ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Ս. Մինասեան» եւ
«Ց. Շահրիկեան» խումբերը, այս ուրբաթ իրի
կուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:
Ներկայանալ անդամատետրով: Կարեւոր օրա
կարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան են
թակոմիտէն սահպղաբար ժողովի կը հրաւիրէ
Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը, այսօր ,
Զորեքչաբթի իրիկուն՝ ժամը 9ին, 26 rue des
Pâquerettesի սրահը (au Petite Auberge) :

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՒՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վար
դան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի
ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին (Սար
սէլ) : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի բոլոր
ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակունքի ենթակոմի
տէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական
հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ.
« Բրիստափոր » ենթակոմիտէի :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահա
րոնեան» սրահին մէջ :

Նիւթ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ եւ իր ՀԻՄՔԵՐԸ

Պիտի խօսին ընկեր Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ եւ Պ. Գ.
ԹԻՒՐԻԼԵԱՆ, ընկերներ՝ Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ
Մ. Խ. ԹԱՇՃԵԱՆ :

Սիրով կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համա
կիրներ, կապոյտ Խաչուհիները, Նոր Սերունդի
անդամները եւ հակիրները :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

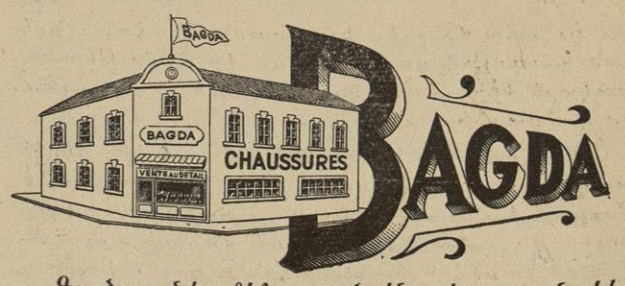
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա
ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա
յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser**
vietteներ այրերու համար :

ՄԵՆՔ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՈՒԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի
ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախ
ուին մեծաքանակի գինով :

Ձեր չահն իսկ կը պահանջէ՝ համոզուելու
համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme , Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վիճակ 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 6 Octobre 1950 Ուրբաթ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6273 — Նոր շրջան թիւ 1684 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐԵԼԻ ՉԷ ԱՆՁՐԿԻԼ

Տեսակ մը ունակութիւն դարձած է ամէնէն առաջ նիւթական դժուարութիւններու մասին խօսիլ, երբ հանրային ձեռնարկ մը կը ծրագրուի :

Այս պարագան աչքի կը զարնէ մանաւանդ պակաս կրթական ճակատին վրայ :

Ճակատին այսօր ալ, քարացած նախապաշարումներ կը տիրեն դպրոցի, չէնքի, ծրագրի կամ վարժապետի մասին: «Այսպէս ալ կ'ըլլայ, այն պէս ալ »:

Հազարաւոր մանուկներ կը խմբին հասարակ մթերանոցներու, տաղաւարներու կամ ախոռներու մէջ: Զոր գեանին վրայ: Խարխուլ նստարաններ – բու առջեւ :

Որո՞ւ հոգ: Հերիք է որ կը բաբեհաճին ծաղկոց մը կամ դպրոց մը պահել:

Ճոստովանինք թէ յաճախ հոգեկան թչուառութիւն է բուն պատճառը եւ ոչ թէ նիւթականը:

Ամէնէն անճար գաղութին մէջ ալ միլոցներ չեն պակսիր, վայելուչ կրթարաններ կառուցանելու համար :

Ամէն տեղ ալ, անհատներ կան որոնք կրնան փառաւոր ուսումնարաններ, լսարաններ եւ դահլիճներ չինել տալ:

Բայց, որո՞ւ հոգ: Մանաւանդ երբ իրենք օտար դպրոց կը ղրկեն իրենց զաւակները :

Փոխանակ յառաջ երթալու, կը թուի թէ ետ գացեր ենք Պէզճեաններու , Սանասարեաններու սերունդին վրայ :

Անշուշտ բացառութիւններ կան: Բայց անարդարութի՞ւն է աւելին սպասել, երբ այնքան հարըստութիւններ կը դիզուին, ազատ ափերու վրայ: Երբ միլիոններ կը հալին մեր աչքերուն առջեւ, իբրեւ հետեւանք ամուլ անպարծութեան կամ տմարութեան :

Ամփոփուելով օրուան նիւթին վրայ, նոր սերունդի փրկութեան գործին մէջ դեր չե՞ն կրնար կատարել, օրինակ, Հայր· Միութիւնները, եթէ քիչ մը աւելի լայն բանան իրենց աչքերը :

Ինչո՞ւ ամէն օգնութիւն Ամերիկայէն սպասել, իրար խառնելով տոլարի եւ Ֆրանքի հարցեր :

Ո՛ւր որ ալ դտնուին, Հայր· Միութիւնները ամէն յարմարութիւն ունին գործօն դեր կատարելու սերունդի փրկութեան պայքարին մէջ : Սկսելով իրենց Թաղէն, գիւղէն, քաղաքէն : Իրենց իսկ զաւակներէն :

Անշուշտ հայրենասիրական գործ է համանուն աւաններ չինել Հայաստանի մէջ:

Բայց, կէս ճամբան մնացած չե՞ն ըլլար, երբ ապագայ բնակիչները — իրենց զաւակները — կ'օտարանան իրենց աչքին առջեւ :

Անոնց դերը չի սահմանափակուիր միայն հայրենակցական հոգերով եւ օգնութիւններով :

Անոնք իրապէս փրկարար դեր մը կրնան կատարել սերունդի փրկութեան, ինքնապաշտպանութեան ճակատին վրայ, մկկդի դնելով կարգ մը քարացած նախապաշարումներ: Մանաւանդ եթէ վերածուին շրջանային, նահանգային ընդհանուր միութիւններու :

Նիւթական տեսակէտով ալ, անոնք երբեք պատճառ չունին անճրկելու :

Այդ Միութիւններուն մէջ այնպիսիներ կան որոնք երբ քով քովի գան, կրնան ամբողջ դպրոցի մը ծախքը հոգալ: Կրնան դոնէ իրենց զաւակները փրկել, առանց դիւղի, Թաղի կամ քաղաքի խորութեան :

Իրենք չատ լաւ գիտեն թէ ի՛նչ դժամարներ կը մախուին, մանաւանդ Ամերիկայի մէջ, չատ նեղ ըմբռնումներով :

Եթէ այսքան կը ծանրանանք Հայր· Միութեանց դերին վրայ, այդ չի նշանակեր թէ կ'անտեսենք ուրիշ Միութիւններ ,որոնք նոյնպէս ի չիճակի են գործօն պարտականութիւններ ստանձնելու :

Այդ Միութեանց դլխապետը — միլիոնատէր բարեգործականը, տակաւին կը չարունակէ գործել ոչ միայն սեղանաւորական հաշիւներով , այլ եւ բացայայտ խորականութեամբ :

Կարելի է ըսել թէ մանաճիւղեր կան որոնք աւելի լայնամիտ են քան կեդրոնական վարչութիւնները :

Ուրիշ դլուխ մը կը բացուի այստեղ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԸՍՏ « ՊԱՏՈՒԻՐԻ »

Ի· Միութեան մէջ, « գրական դպրոցը» դարձած է «պատուէրի» վրայ հագուստ կարող դերձակատուն, ի վաղուց անտի: Կ'ապսպրես եւ ուզածդ կը ստանաս: Պայմանով որ ապսպրողի հանգամանք ունենաս: Այսինքն ըլլաս հայր Սթալինի, կամ առնուազն ընկեր Արութիւնով: Աւտր համար ալ «պատուէր»ները միշտ կուգան վերէն: կամ այդ վերին ծառայող վարչէն: Գրադէտը, բանաստեղծը, վիպասանն ու բանասէրը, «պատուէր» դուրս բան մը դրելու իրաւունքը չունին: Արդիլուած է ազատ ներշնչումը: Արդիլուած է ազատ–համարձակ քերթելը: Արդիլուած է ուզած լարիդ վրայ ուզած եղանակդ զարնելը: Ներչնչուեցա՞ր,— անչունչ կը մնաս: Քերթեցի՞ր,— կաչիդ կը քերթեն: Զարկի՞ր,— դլխուդ այնպէս մը կը զարնեն, որ ալ տեղդ չես կրնար չարժիլ:

Այս այսպէս է նաեւ «կարմիր գծից» դուրս : Սա տարբերութեամբ միայն, որ քերթուելու եւ զարնուելու վտանգը չկայ հոս: « Պատուէրէ » դուրս բան մը դրողը, չատ չատ կը հռչակուի « կրող » եւ անարժէք մտաւորական: «Անիբա տես» վիպագիրը: Մարքսեան «դիալեկտիկա»ն չըմբռնող բանասէրը կամ «մ՛ր» հայրենիքի «այսօրուան հրաչափառ իրականութիւնը» չըմբռնող բանաստեղծ: Ու ճիշդ հակառակը, բանչարը հանճար կը հռչակուի, եթէ կ'արտադրէ ըստ «պատուէր»ի եւ իր գովական տողերը կը փռէ «յոտս կայսերական գահոյից» Քրեմլինէն մինչեւ Երեւան: Եղիր ամէնէն վաւերականը մեր քերթողներէն, — արժէք մը չես ներկայացներ, եթէ քերթուածներդ իրաւակարդին գովքը չեն հիւսեր: Պիտի փառաբանես ոչ թէ հայրենիքը, այլ այսօրուան, սովետական Հայաստանը, ոչ թէ անոր վերելքը, ընդհանրապէս , այլ այսօրուան յառաջդիմութիւնը, մասնաւորապէս: Զե՞ս ըներ, — կո՛ւտ չես արժեր :

Մի զարմանաք, ուրեմն, որ « գրական դըպրոցը» դերձակատուն դարձուելէ վերջ, արուեստն ալ դարձաւ արհեստ՝ վարձկան արհեստաւորնե – րու ձեռքին: Ու զարդացաւ խորհրդահայ կոչ – ուած «գրականութիւն» մը, որ ընդհանրապէս սիրտ կը խառնէ :

ԿԱՐՕ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ստեղծագործու – թիւններու լիակատար ժողովածուն, հինդ հատորով, պիտի հրատարակուի Գիտութեանց Ակադեմիայի Գեղարուեստական կաճառին կողմէ : Ա. – ռաջին հատորը պիտի պարունակէ երաժշտագէտին Հայրերը պիտի պարունակէ երաժշտագէտին մեներդները, Բ. հատորը՝ խմբերդները, Գ. եւ Դ. հատորները՝ միւս ստեղծագործութիւննե – րը, իսկ Ե. հատորը՝ վարդապետին նամակները եւ միւս դրութիւնները :

Ա. եւ Բ. հատորները արդէն խմբագրուած են եւ չուտով կը յանձնուին տպագրութեան :

Ժողովածուն կը խմբագրէն քանի մը երաժշտագէտներ եւ քննադատներ :

ԱՐՋԱԿԱԳԻՐ ՍՏԵՓԱՆ ՋՕՐԵԱՆԻ ծննդեան 60ամեայ յոբելեանը տօնուեցաւ երաժշտական թատրոնին մէջ: Կը մասնակցին դերդներ, արուեստագէտներ, դերասաններ, դիտնականներ , ուսանողներ, բանուորներ , դպրոցականներ, կուսակցական եւ երիտասարդական գործիչներ: Ցոբելեարի կեանքի եւ գործունէութեան մասին դեկուցում կարդաց Փիլոլոդիական (բանասիրական) դիտութեանց թեկնածու Եդ. Թոփչեանը : Ողջոյնի խօսքեր ըսին պրոֆ· Մկրեանը, «Գրականութիւն» եւ «Պիոներ» ամսագիրներու խմբագիրները , Գրողներու Միութեան կողմէ՝ Գեղամ Սարեան: Եղբայրական հանրապետութեանց ներկայացուցիչներն ալ ողջոյնի հեռագիրներ ղրկած էին: Վերջին խօսքն առնելով, յոբելեարը յայտարարեց.— «Խօսք եմ տալիս ծառայել մեր սիրելի հայրենիքին »:

Սղագրեց՝ Գ. ՅԻՆԵՌՆԱԿ

ՊՈԼՍՈՑ վերջին թղթաթերէն կ'իմանանք թէ ներքին գործակարութիւնը հրահանգած է վերակազմել Հայոց ազգ· ժողովը նոր անդամներու ընտրութեամբ եւ ապա ձեռնարկել պատրիարքական ընտրութեան :— Մարմարա կը դրէ թէ Բե–

Ազգաժողովը կը ֆուէարկէ վճռամասնութեան բանաձեւը

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը չաթչը – խիչ մեծամասնութեամբ վաւերացուց Մեծն Բիր–տանիոյ եւ ուրիչ եօթը երկիրներու ծրագիրը՝ Քորէայի միացման եւ խաղաղեցման մասին: Ծրագիրը նախ քուէարկուեցաւ յօդուած առ յօդուած, ապահովելով 60 քուէներէն 45—50ը : Ամբողջական եւ վերջնական քուէարկութեան արդիւնքը եղաւ 47ի դէմ 5 եւ 7 ձեռնպահներ: Դէմ քուէարկեց խորհրդային խմբակը :

Ութ պետութեան ծրագիրը կը նախատեսէ անհրաժեշտ միջոցներ հաստատուն կացութիւն մը ստեղծելու համար Քորէայի մէջ: ՄԱԿի հսկողութեան տակ պիտի կատարուին ընդհ· ընտրութիւններ « Քորէայի ինքնօրէն պետութեան մէջ միացեալ, անկախ եւ ժողովրդավար կառավարութիւն մը ստեղծելու համար, պիտի քաչուին ՄԱԿի ուժերը՝ առաջին երկու կէտերու իրագործումէն վերջ եւ հարկ եղած բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնուին, որպէսզի իրականանայ Քորէայի տնտեսական վերականդնումը :

Այս ծրագրի քուէարկութեամբ, ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը իր լուռ հաւանութիւնը տուած կ'ըլլայ 38րդ զուգահեռականը անցնելու մասին: Քուէարկուած այս ծրագիրը պիտի յղուի ՄԱԿի ընդհ· ժողովին, որ անկասկած պիտի վաւերացնէ զայն չաբթուս ընթացքին :

Ցանձնախումբը մերժեց հնդկական առաջարկ մը, որուն համաձայն, Քորէայի մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատելու հարցին քննութիւնը պէտք է փոխանցուի մասնախումբի մը, միջին բանաձեւ մը մշակելու համար: Դէմ քուէարկեցին 32 երկիրներ եւ թերի 24: Պ· Վիշինսքի քուէարկեց ի նպաստ այս առաջարկին :

Մ· Նահանդներու արտաքին նախարարը Պ· Էչիսըն յայտարարեց, թէ ութերու եւ խորհրդային առաջարկներուն տարբերութիւնը ոչ թէ բառերու, այլ նպատակներու մէջ է, իսկ այդ նպատակները, իրարմէ հազարաւոր մղոններով հեռու են :

× Եօթը լատին երկիրներ ՄԱԿի ընդհ· ժողովին ներկայացուցին բանաձեւ մը, պահանջելով 1946ի որոշումը եւ թոյլատրել, որ պետութիւնները դիւանագիտական բնականոն յարաբերութիւններ վերահաստատեն Սպանիոյ հետ , ինչպէս նաեւ Սպանիան առնուի ՄԱԿի մասնագիտական հիմնարկութեանց մէջ :

Քորէայի պատերազմը

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՑԱՌԱՋ ԽԱՂԱԼ

Զօր· Մէք Արթըրի բանակատեղիէն կը յայտնեն թէ ամերիկեան ուժերը պիտի ճեղքեն 38րդ զուգահեռականը, անմիջապէս որ պատրաստ ըլլան, այսինքն համախմբումները վերջնանան եւ պարենաւորման դիծերը ապահովուին: Այս պարբերիւրին համաձայն, ոչ մէկ տարբերութիւն կայ հարաւ – քորէական եւ ամերիկեան ուժերուն միջեւ, քանի որ երկուքն ալ ՄԱԿին պատկանող բանակներ են :

Լատատեղեակ շրջանակները կ'ըսեն թէ զուգահեռականը անցնելը կ'ուշանայ հետեւեալ երեք դլխաւոր պատճառներով.— 1) Մէք Արթըր կը սպասէ իր վերջնագրի արդիւնքին հիւս· Քորէայի բանակի անձնատուութեան մասին: 2) Ամերիկեան ուժերուն սահմանագծին վրայ համախմբումը ժամանակի կը կարօտի: 3) Հարաւային Քորէայի մէջ մաքրագործման ձեռնարկած ուժերը պէտք է Սէուլ փոխադրուին :

Այժմ Քորէայի մէջ համախմբուած են հարիւր հազար ամերիկեան զինուորներ, տասը հազար Անգլիացիներ, Աւստրալիացիներ եւ Ֆիլիփինեներ, 30 հազար ալ հարաւային Քորէացիներ: Այս վերջինները կը պտնուին զուգահեռականէն 120 քիլմ· դէպի հիւսիս, ուր եւ կանգ առած են: Վերջին տասը օրերու ընթացքին ամերիկեան բա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

րայի թաղ· խորհուրդէն հրաժարած է Պ· Անտրէ Վահրամ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, պատր· տեղապահը, Գէորգ արք· Արսլանեան վեց տարի չարունակ ամսական 300 ոսկի ստացած է Բերայի թաղ· խորհուրդէն (համադումար 21.800 ոսկի), երբեմնի անհատ մատակարար եւ այժմ փախատական Երուանդ Ինճէեանի միջոցաւ :

ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՎԱՀԱՆ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ չորեքչաբթի օր , խուռն բազմութեամբ: Դամբանականներ խօսեցան կարապետ Ա· քհնյ· Մանուկեան, Պ· Արշակ Զօպանեան եւ Մ· Պարսամեան: Դագաղը հագիւ մահակառք դրուած, հանդուցեալին մեծ քոյրը՝ Տիկին Սմբատեան, կ'ողբար իր ամուսնին մահը, որ տեղի ունեցած էր նախորդ դիչերը, խորապէս յուզելով յուղարկաւորները : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԵՏ

Սիրելի « Ցառաջ»,— Շատ կը գրես մեր նոր սերունդին մասին, շատ չատերն ալ կը հիւրընկալես էջերուդ մէջ, որպէսզի իրենց կարծիքը եւ առաջարկները յայտնեն այս չատ կարեւոր ու այժմէական խնդրին չուրջ :

Ուշի ուշով կը կարդամ բոլորին գրածները ալ, որոնց մէջ կան քիչ մը լաւ միտքեր եւ թելադրութիւններ, չատ մըն ալ բոլորովին անգործնական եւ «լուսնկայէն նոր վար իջնող» մարդու մտածումներ :

Շատ չատերը այդ գրողներէն, անչուչտ մանաւորականներ, այն միամիտ կարծիքը ունին թէ, իրենց իրիկուան ճաչին վրայէն վառաւոր սուրճ մը խմելէ վերջ, երբ անցնին սեղանին գլուխը եւ իրենց չնաչխարհիկ մտածումները թերթին յանձնեն, արդէն նոր սերունդը կը փրկուի իրրեւ Հայ եւ իրենք ալ կ'ըլլան նոր սերունդի փրկապարներ, առանց ամենափոքր զոհողութեան :

Այս քանի մը տարիներու ընթացքին որքա՜ն աւելորդ բաներ գրուեցան, որքան դրականութիւն այս դժբախտ սերունդի մասին : Եթէ խօսքերուն մէկ հարիւրերորդը գործի վերածուէր դէթ ի բրենց՝ գրողներուն կողմէ, բաւական մը յառաջդիմութիւն ունեցած կ'ըլլայինք դէպի դլխաւոր նպատակը : Դժբախտաբար գրող, խօսող, ծրագիր կազմող չատ ունինք, իսկ գործող՝ չատ քիչ :

Քանի մը օրէ ի վեր «Ցառաջ»ի Ազդային լուրերու բաժնին մէջ (ինձի համար «Ցառաջ»ի չորրորդ էջը ազդ· լուրերու բաժինն է) ,կը կարդայի « Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ»ի Փարիզի շրջանի հաւաքոյթը : «Վաւ ըսի ինքնիրենս, մինչեւ հիմա գրողներէն չատ կարդացինք, երթանք անդամ մը գիրենք ալ տեսնենք, նայինք իրենք ինչ կ'ըսեն իրենց մասին»:

Ու չաթաթ երեկոյ քայլերս ուղղեցի դէպի Sociétés Savantesի հաւաքատեղին :

Ի՞նչ մեղքս պահեմ, քիչ մը երկմտութեամբ մօտեցայ սրահին : Երբ դուրսը Փարիզի գուար - ճութեան սրահները ու հրապարակները, չաթաթ իրիկուան այս հանդստի պահուն կը յորդին բազմաղան ու բազմազոյն երիտասարդներու խումբերով, ի՞նչ, մեր աղաքը եւ աղջիկներն պիտի դան փակուիլ այս սրահի չոր պատերու մէջ, իրարու հետ խօսելու համար եւ ան ալ, հայերէ՞ն...

Շեխակը մեղադրելու ալ չատ պատճառ պիտի չինտռէի եթէ սրահը պարապ դտնէի :

Ո՛վ զարմանք, երբ սրահէն ներս կը մտնեմ, արդէն 60 երիտասարդներ եւ երիտասարդուհի - ներ, բոլորն ալ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ուխտ - եալներ Փարիզի շրջաններէն՝ հանդարտ նստած իրենց աթոռներուն վրայ՝ ժողովը բացուելու կը սպասեն :

Վաթսուն հոգի ըսի, սիրելի «Ցառաջ», չափազանցութիւն չէ ըսածս : Ձիշդ երկու ժամ նկատի եղայ իրենց ժողովին, առանց նեղուելու, առանց ձանձրանալու հետեւեցայ իրենց խօսակցութիւններուն :Ժողովին նախագահ ընկերը քանի մը վարչական յայտարարութիւններ ընելէ վերջ , պարզեց իրենց հաւաքոյթին նպատակը, — ընկերական մտերմիկ շրջանակի մէջ անհատական կարծիքներ յայտնել «ՆորՍերունդ»ի գործունէութեան ձեւի եւ աշխատանքի մասին, թէ իբր Հ·Ց· Դ· Նոր Սերունդի կազմակերպութիւն ի՞նչ ձեւի աշխատանքներ կրնան կատարել, ի՞նչ նոր առաջարկներ կրնանք դտնել, որպէսզի յաջողինք իրականացնել մեր վրայ դրուած յոյսերը, իրրեւ հայապահպանման ազդակ :

Ու խօսեցան տասնեակ մը երիտասարդներ , մանչ թէ աղջիկ : Խօսեցան երբեմն հանդարտ ու երբեմն ալ կրքոտ ու բուռն, սակայն միշտ լուրջ ու սրտցաւ : Գտնուեցան լաւատեսներն ու քիչ մը յոռետեսները, որոնցմէ աւելի ճիշդը իրատեսութիւն կը բուէր : Մէջտեղ դրին իրենց լաւ ու թերի կողմերը· դարձեալ արծարծեցին երիտասարդութիւնը Հայ պահելու բոլոր ազդակները · — հայերէն լեզու, երդ, դասախօսութիւններ, ներկայացումներ եւայլն, հայ ընտանիքը եւ մանաւանդ հայ հայրենիքը :

Այս բոլորին մասին խօսեցան հայերէն, ոմանք բաւական մը վարժ , ուրիշներ քիչ մը աւելի մտածելով ու կմկմալով, բայց միշտ հայերէն:

Որքան խանդավառ արտայայտուեցան — Հայ ծնած բլլալու հպարտութեան մասին: Երբեք ինքզինքը նուաստ ,ճնշուած չզդալ, այլ հպարտ եւ ճակատը միշտ բարձր ... Ի՞նչ դեղեցիկ, անուշ, մեղրահամ խօսքեր, որոնց ունկնդիրը եղայ այդ երեկոյ այդ երիտասարդ հայորդիներէն :

Ըսի՞, որ, սիրելի «Ցառաջ», ես մինակ էի իրենց մէջ իրրեւ տարբեր եւ ահա պատիւ երին դիս ալ երիտասարդ համարելու իրենց պէս : Անչուչտ ուրախ եղայ : Չէ՞ որ արեւելեան առած մը կ'ըսէ· — «Մէկ ժամուան պէյութիւնն ալ պէյութիւն է»: Եւ իրրեւ չնորհ կամ պատիժ ինձմէ ալ քանի մը խօսք պահանջեցին :

Չէ, այդ մէկը չէի սպասեր : Ի՞նչ պիտի խօսէի ես հիմակ : Ի՞նչ մնաց որ ըսուած չըլլար այս

Նարեկացի վանքն ու աղօթատեղին

(Նարեկացիի ծննդեան հազարամեակին առթիւ)

Գրիգոր Նարեկացիի ծննդավայրը, Նարեկ գիւղը կը դտնուի Ռշտունեաց գաւառի մէջ, Աղթամարէն մէկ ժամ հեռու, Տաւրոս լեռնաշղթային ստորոտը: Գիւղին կեդրոնը, լայնանիստ բլրակի մը վրայ, քարաչէն բարձր պարիսպներէ ներս, չքեղ վեհութեամբ կը բարձրանար Համանուն վանքը իր եռագմբէթ հոյակապ տաճարով եւ յարակից ընդարձակ չէնքերով :

Գմբէթներէն մէկուն տակ, խորանին եռեւը, խնկաբոյր մատուռի մը մէջ, մարմարակերտ դամբարանի մը մէջ է որ կը հանդչէ մարմինը Ս· Գրիգոր Նարեկացիի, որու վրայ կը պլպլար անչէջ, աղօտ լոյսը արծաթեայ կանթեղի մը մէջ: Բարեպաչտ ժողովուրդը կը հաւատայ թէ, տարին քանի մը անդամ, լոյս կ'իջնէ սուրբին դամբարանին վրայ :

Խորանէն դամբարանը տանող քարակերտ անցքը այնքան ցած է որ, պէտք է երթալ ծնրադիր, երկրպադողի դիրքով, որու հետեւանքով անցքին սալաքարերը յղկուած ու մաչուած են :

Նարեկացին իր կեանքի վերջին տարիները անցուցած է աղօթելով վանքէն մէկ ժամ հեռու քարայրի մը մէջ՝ զոր «Աղօթքատեղ» կ'անուանեն տեղացիները :

Բարձր սարալանջի մը վրայ էր աղօթատեղին, ուրկէ դիտողին առջեւ կը տարածուին, դմայլելի տեսարանով մը, Բզնունեաց կապուտակ լիճը իր կղզիներով, Շամիրամի բերդը, Վան քաղաքն իր ընդարձակածաւալ այգիներով ու ծառախիտ արուարձաններով, երկնասլաց լեռները՝ Սիփանն , Արտօսն ու Վարագը: Ու ջինջ, անսահման հորիզոնը կը չարունակուի, տեսանելի մինչեւ Ճիւնափառ կատարներն հեռաւոր լեռներու :

Այս աղօթատեղիէն էր որ Մխիթարը տեսնելու իր պաղատագին աղօթքներուն՝ ի պատասխան , Նարեկացին, ըստ աւանդութեան, կը տեսնէ Աստուածամայրը լոյսի մէջ լուծած դիմացի ամայի կըղզիին վրայ, դիրկն ունենալով Քիստս մանուկը : Ու կը լսէ ձայն մը· «Գրիգորէ, ա՛ռ անձկալիդ, Ա՛ռ Տէր»: Նարեկացին կը համբառնայ ու ծովու վրայէն անցնելով կը հասնի Աստուածամօր, որ Մանուկը անոր բաղուկներուն մէջ դնելով կը կրկնէ .— «Ա՛ռ Տէր»: Այն օրէն ի վեր կղզին կը կոչուի «Առտէր»:

Աղօթատեղիի մուտքը հասնելու համար պէտք է մագլցիլ 3—4 մեթր բարձրութեամբ լերկ ժայռ մը, ձեռքերն ու ոտքերը ճշդութեամբ տեղաւո - րելով անոր կողերուն վրայ դտնուած փոսիկներու մէջ որոնք ձեռքի եւ ոտքի ձեւ ունին, եւ, ըստ հաւատացեալներու, Նարեկացիի ձեռքերու եւ ոտքերու տեղերն են, դոյացած հրաչքով: Դիժ - ուարին է այս մագլցումը, մանաւանդ կիներու եւ ծերերու համար :

Աղօթատեղիէն ներս, այն քարին վրայ ուր սովոր էր աղօթել Նարեկացին ծնրադիր, կան երկու ծնկաձեւ փոսիկներ: Եւ այն քարը, որու վրայ սովոր էր հանդչեցնել իր յոգնատանջ գլուխը, փոսացած է գլխաձեւ: Ուխտաւորները եր - կիւղածութեամբ կը համբուրէին զանոնք ու խունկ կը ծխէին :

Աղօթատեղիին կեդրոնը կար կլոր ձեւով լայն փորուածք մը: Կը կարծուի թէ Նարեկացին ցերմաչուչէ ցերեմն երբեմն անոր մէջ կ'իջնէր, ու կրակ կը վառէր իր ցրտահար մարմինը տաքցնելու համար: Ձաւակ չունեցող կիներ եօթն անդամ չրջան կ'ընէին անոր բոլորտիքը, վաղելով, այն հաւատքով թէ զաւակ պիտի ունենան :

Աղօթատեղին մօտ կար պաղորակ, վճիտ աղբիւր մը, մշտահոս դարերէ ի վեր, որ կը կոչուի

օրհնակելի եւ օդտակար ժողովին մէջ: Ցուղուած ու խանդավառ քանի մը խօսքեր կմկմացի : Չեմ դիտեր հասկցա՞ն իմ մտքս: Սակայն այստեղ մեր սիրելի «Ցառաջ»ին միջոցաւ կ'ուղեմ քանի մը խօսքով յայտնել իմ այդ երիկուան տպաւորութիւնները :

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի երիտասարդ ընկեր · ընկերուհիներու ճամբան, որուն կը հետեւիք լաւ է եւ չիտակ: Ձիշդ ու ճիշդ հայ աղդութիւն եւ հայ հայրենիքին տանող ճամբայ: Նոր ազդակներ, նոր միջոցներ մի փնտռէք, ինչ որ պէտք է արդէն ունիք թէ ձեր ծրագրին եւ թէ մանաւանդ ձեր մտքին մէջ: Աչխատեցէք որ ամէն տարեշրջանի, այդ ծրագրէն մասնիկ մը կարենաք իրագործել: Ուշադիր եղէք, անմիջապէս չատ չեմ պահանջեր, որովհետեւ անկարելի բաներու չեմ հաւատար: Ինչ որ տեսայ ձեր ժողովին մէջ, ամրապնդեց իմ լաւատես կարծիքս: Դուք պիտի մընաք Հայ եւ ինչպէս որ նոյն իրիկունը կը յայտարերէիք, Հայ պիտի պահէք նաեւ ձեր յաջորդ սերունդը, եթէ հայրենիքէն դուրս մնանք:

ԳՐ· ԿԻԻԼԵԱՆ

Ոսկիին գինը

Հարաւային Ափրիկէի եւմտական նախարարին միջամտութեանը վրայ ոսկիի պաչտօնական դինին խնդիրը սեղանի վրայ եկաւ վերջերս Փարիզի դումարուած Միջազդային Հիմնադրամին խորհրդաժողովին մէջ:

Նախարարը կրկնեց այն քննադատութիւնները զոր քանիցս ուղղած էր Պրիթըն Ուուտսի քաղաքականութեան դէմ, ոսկիի գինին հաստատման մասին: Անդամ մը եւս ապացուց թէ այդ քաղաքականութիւնը վնաս կը պատճառէ թանկադին մետաղը արտադրող երկիրներուն, որոնք չեն կրնար ոսկիի վաճառման դինը յարմարցնել անոր արտադրութեան պատճառած ծախքերուն, նկատի առնելով աչխատավարձերու եւ ընթացիկ ծախքերու յաւելումը, քանի որ ոսկին ալ ի վերջոյ ճարտարուեստական նախանիւթ մըն է :

Իր տարեկան տեղեկագրին մէջ Միջազդային Հիմնադրամը պահպանած էր իր այն սկզբունքը թէ ոսկին պաչտօնապէս պէտք չէ որ ծախուի աւելի սուղ քան 35 տոլար գուտ մեաղդի ունկիան (օնս, չուրջ 28ուկէս կրամ), ինչպէս որ հաստատած էր Պ· Րոզվելթ 1934ին, տոլարին արժէքը դրկումէն վերջ:

Պէտք է ընդունիլ թէ այսօր դժբաղդաբար նուազած է յիչեալ 35 տոլարի դինին եւ համաչխարհային կոչուած հրապարակներուն դիներուն տարբերութիւնը :Ամէն մարդ դիտէ պատճառը: Զի - նաստան դործնականապէս դադրեցուցած է իր դնումները Զանկ Քայ Շէքի հեռացումէն ի վեր եւ Ծայրագոյն Արեւելքի երկիրները այլեւս բաւականաչափ տրամադրելի տոլար չունին նոր դնումներ կատարելու համար, քանի որ վերջ ի վերջոյ, ինչ որ ալ ըլլան այն հիմերը որոնց վրայ տեղի կ'ունենան ոսկիի դործառնութիւնները, միչտ Միացեալ Նահանգներու տոլարով է որ կը կատարուին վճարումները, հակառակ յաջորդական միջնորդներու բազմութեան :

Ներկայիս, միջազդային հրապարակին վրայ թրանզիթ կոչուած ոսկին կը վաճառուի ունկիին 38

«Նարեկացիի աղբիւր» : Այս աղբիւրէն կը խմէր Նարեկացին ու անոր ջրովը կը լուացուէր :

Շրջակայ դիւղերու «Համբարձման Վիճակ » հանող աղջիկները, որոնք եօթը զանազան աղբիւրներէ ջուր կը հաւաքէին, այս աղբիւրէն կը սկսէին ջրահաւաքումը :Համբարձման օրուան կէսօրին ալ աղջիկները իրենց «վիճակով » աղաք իրենց «Համբարձման ծառ»ով կ'երթային անոր չուրջը, առանձին խումբերով : Առաւօտէն ի վեր անէ տուն պատելով իրենց հաւաքած խղով ու հաւկիթով կը պատրաստէին ու կ'ուտէին աւանդական ճուտղեղը : Կը խմէին աղբիւրին ջուրէն ու անով կը ցողուէին : Ցետոյ կը բարձրանային Աղօթատեղին, կը հայցէին իրենց բաղձանքներուն կատարում ու կը բաժնուէին անմեղ հոգիները դեղուն Նարեկացիի հաւատքով :

Աղօթատեղիէն ոչ հեռու, Փայխէր գիւղի բարձունքներուն վրայ են աւերակները Ռշտուն - եաց իչխաններու : Ցիչատակարաններն անդին մեր փառապանծ նախնեաց :

Նարեկայ վանքը եղած է կեդրոններէն մէկը մեր դպրութեան ու մատենադրութեան : Անոր վրայ սաւառնած է Մեծ Քերթողահօր հոգին : Անոր դպրանոցէն ելած են բազմաթիւ արժանաւոր եկեղեցականներ, մանաւանդ մեր թանկագին յիշատակարաններու պահակ անձնուէր վանահայրեր, որոնք կատարած են նաեւ ուսուցչի դեր , տարածելով մեր դիրն ու դրականութիւնը Վասպուրական աչխարհի մէջ եւ այլուր :

Վանքին յարակից չէնքերու մէջ, 1896ի կոտորածին յաջորդող երեք տարիներու ընթացքին պատսպարուեցան 60 որբեր որոնք կը տառնային աչխարհիկ կրթութիւն : Նարեկ գիւղի դպրոցն ալ միչտ այս չէնքերու մէջ եղած է, որու ծախքի մեծ մասը կը ճարուէր վանքի եկամուտներով : Այս դպրոցը վերջին տարիները ունէր 120—150 աչակերտներ 3—4 ուսուցիչներով՝ Աղթամարի թեմական դպրոցէն :

Ռշտունեաց չարդարար Եուսուֆ պէկ թէեւ 1896ին մորթեց գինքն ամէն. ամիս խորտիկներով հիւրասիրող բարի վանահայրը, կրակի տուաւ վանքին չէնքերու մէկ մասը ու չարդեց ձեռքն ինկածը, բայց Սուրբին ահէն չկամարձակեցաւ մտնել տաճարը որ այսպէս մնաց անվթար : Սակայն բարբարոս ձեռքերը, 1915ին, ինչպէս ամէն տեղ, այստեղ ալ դործեցին իրենց աւերը :

Բարի ու հաւատացեալ ժողովուրդ, որքան երջանիկ կրնայիր բլլալ դուն, եթէ թոյլ տային սպրիլ աղատ քու նախնեաց անմոռանալի սրբավայրերուն ու չիշատակարաններուն քով :ե՞րբպէսի տեսնես «Ահեղ Դատաստանը» դանոնք մոխիրի վերածող ու քեզ ալ չորս հովերուն տուող վայրադ ցեղին :

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

տոլարէն քիչ մը վեր, մինչդեռ նախապէս արժած է մինչեւ 45 եւ 50 տոլար :

Հաւանական չէ որ Պրիթըն Ուուտսի կամ Ուոշինկթընի իշխանութիւնները հրաժարին մին – չեւ հիմա բազմիցս իրենց յայտնած դիրքէն : Բայց, ինչ որ կարելի է, եւ նոյնիսկ անխուսափե– լի մնալ կը թուի, այն է թէ առաւել կամ նուազ հեռաւոր ապագայի մը մէջ ամերիկեան զրամը հետզհետէ պիտի տկարանայ, իրրեւ հետեւանք ապառաջինման ծախքերու ահագին բեռին, որուն կարեւոր մէկ մասը սահմանուած է Եւրոպայի :

Կրնայ պատահիլ նաեւ որ այս ծախքերուն անհրաժեշտ հասոյթներուն մէկ մասը ձեռք բերե– լու համար ամերիկեան կառավարութիւնը որոշէ իր կարգին վերարժեւորել 24 միլիառ տոլարի ա– հագին պահեստը, որ կը դտնուի Ֆորթ Հոքսի մէջ, ինչ որ կ'ենթադրէ ոսկիի պաշտօնական դի– նին բարձրացումը :

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԶՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԱԴԱՄԱՆԴԻ ԱՃՊԱՐԱՐ ԿԵՂԾ ԳՆՈՐԴՆԵՐ

Գերմանիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ — Պերլին, Համպուրկ, Հանովըր, Հայտելպերկ — պատահած է հետեւեալ ճարպիկ խաբեբայութիւ– նը, որուն զոհ զայած են աղամանդավաճառներ՝ կորսնցնելով մօտաւորապէս 100.000 մարք (25 հազար տոլար) :

Երկու լաւ հագուած օտարականներ կը նե– կայանան իրրեւ գնորդ աղամանդի : Կը փափաքին գնել երեք թանկարժէք քարեր : Գինին մասին կը համաձայնին, միայն կ'ուզեն քարերը ցոյց տալ իրենց ընկերոջ : Իրրեւ ապահովութիւն կը համրեն ամէնուն աչքին առջեւ՝ տասը հազար մարք (2500 տոլար) եւ կը դնեն նամակի պահարանի մը մէջ : Պահարանն ալ կը զետեղեն ձեռքի պայուսակի մը մէջ ու պայուսակը կը յանձնեն աղամանդավա – ճառին : Կը խոստանան յաջորդ օրը դալ եւ վերջ– նական գնումը կատարել :

Կ'անցնի երեք օր, եկող գացող չկայ··· խա– նութպանը լուր կուտայ ոստիկանութեան, որուն ներկայութեան պայուսակը կը բանան : Նամակի պահարանը մէջն էր : Պահարանը կը բանան եւ կը գտնեն մէջը պարզ թուղթէ արցակ մը միայն...Ա.Ճ– պարարները պայուսակին մէջ դրած չէին դրամ պարունակող պահարանը, այլ անոր նման, նա – խապէս պատրաստուած կեղծ պահարանը :

Ոստիկանութիւնը չուտով կը ձերբակալէ եր– կու կասկածելիները : Կը հաստատուի որ երկու Հրեաներ են, Լեհաստանէն : Օր մը վերջ բանտին տնօրէնը հեռախօս մը կը ստանայ Ֆրանքֆուր – թէն, Ամերիկեան բարձրաստիճան անձնաւորու – թենէ մը, որ կը հրամայէր իսկոյն ազատ արձա– կել այդ երկու անմեղները : Բանտին տնօրէնը կը հնազանդի : — Ծուղակը լինկած էր եւ խաբեբա – ները արձակուած էին···

Աչխարհը չատ լայն եւ միամիտները՝ անհա – մար : Ով դիտէ, հիմա որ երկրին մէջ վերսկսած են իրենց չահատակութեան ···

Տ.

×

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Լիոն, 1 Հոկտ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ախոյենա– կան Բ. մրցումը պիտի կատարուէր Վիէնի U. S. Arménienne խումբին դէմ : Սեպտ. 24ին կիրակի օրը Մխիթեանս վարձած երկու օթօբարները բեր– նէ բերան լեցուած էին : Տասնէ աւելի անձնական ինքնաշարժներով ճամբայ կ'ելլենք դէպի Վիէն : Քաղաքին Հ. Մ. Ը. Մ.ի եղբայրները ու U. S. A.ի վարիչները դիմաւորելու եկած էին :

Ի ներկայութեան օրուան իրաւարար Պ. Sartorի լիսանիներու քննութենէն վերջ, խաղը սկսաւ չատ կրակոտ : Երկուստեք կատաղի խաղարկու – թիւն մը ունեցան բայց ոչ վիրաւորական : Անոնք ըլլալու համար պէտք է ըսենք որ Պ. Sartorի նը– ման իրաւարարներ կը պակսին : Մեծ յաջողու – թեամբ վարեց իր դժուարին դերը :

Լիոն – Տէօին չաճախ տիրապետողի իր դերին մէջ նշանակեց Ա. կէտը ու խաղը վերջացաւ 1—0:

Երկրորդ կիսախաղին U. S. A. սկսաւ աւելի եռանդուն խաղալ ու պահ մը հանդիսատեսները կարծեցինք թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի պարտուի , բայց ահա նշանակեց Բ. կէտը : U. S. A.ի տղաքն

ԱՍԱՆԿ ԱԼ ԿԱՏԱՐԿ

Հազիւ կէս վայրկեան տեւած եւ Սթոքհոլմէն հեռարձակուած լուր մը սարսափելի խուճապ մը ստեղծեց ամբողջ Շուէտի մէջ, անցեալ չաբթու :

Սթոքհոլմի անթելը կը յայտնէր թէ արեւմա– եան երկրի մը բանակները արշաւած են չուէտա – կան հողամասէն ներս եւ Շուէտ, հաւանաբար պիտի միանայ Ռուսերուն, Արեւմուտքի եւ Արե– ւելքի միջեւ մեծ բախումի մը առիթով :

Լուրը խմանալով, պալթեան ծովուն մէջ նա– ւարկող կարգ մը նաւեր ուղղութիւնը փոխած են եւ աճապարած են դառնալ ամենամօտաւոր չուէ– տական նաւահանգիստները, իսկ ներքին պաշտ – պանութեան զօրամասերը փութացած են դրաւել իրենց դիրքերը : Թերթերը կը գրեն թէ մարդիկ նուազած են ձմեռասիրուի զօրծիքներուն առջեւ, դուրս նետուած են բաղնիքներէն եւ լարած են իր– ենց ականջները, ահագնչի սուլիչները լսելու հա– մար : Ահագին բազմութիւններ խռնուած են ձայ– նասփիւռի կայաններուն, խմբագրատուներուն եւ քաղաքային պաշտպանութեան կեդրոններուն առ– ջեւ, մանրամասնութիւններ իմանալու համար : Մէկ խօսքով, Շուէտի մէկ ծայրէն միւսը ստեղ– ծուած է աննկարագրելի խուճապ մը :

Կէս վայրկեան վերջը, ձայնասփիւռի կայանը տուած է լրացուցիչ լուսաբանութիւն : Եւ սա – կայն չատեր լսած չըլլալով, խուճապը երկար ժամանակով չարունակուած է : Տրուած լուսա – բանութեան համաձայն, «յարձակումը», դոր կա– տակի ձեւով հաղորդած է ձայնասփիւռի կայանը, տեղի ունեցած է··· 1812ին, Նափոլէոն Ա.ի բա– նակներուն կողմէ : Կայանը, այս կատակով կա – տարել ուզած է բացումը յայտագրի մը, որ Նա– փոլէոնի դէմ կազմուած Մեծ Զինակցութեան պատմական նկարագրութիւնը պիտի ընէր :

Ձայնասփիւռի կայանին վարչութիւնը, պա – տահածը լսելէ վերջ իր խորունկ ցաւը յայտնեց ըսելով, թէ հեռարձակումը, նախատեսուածէն աւելի լուրջ հետեւանքներ ունեցած է :

ՀԵԾԱՆԻՒՈՎ ԹԻՀՐԱՆԷՆ ՀՌՈՄ ԵՒ ՓԱՐԻԶ

Միլանոյի մեր թղթակիցը կը գրէ 2 Հոկտ. թուականով.— Երիտասարդ հայրենակից մը, Ա– չոտ Աւետեան, 27 տարեկան, ուսանող Արուես – տից, որ Թիհրանէն ճամբայ ելած էր Յուլիս 2ին հեծանիւով, Հռոմ հասաւ Սեպտ. 18ին :

Հռոմի թերթերը մեր հայրենակիցին լուսա – նկարը հրատարակեցին, յայտնելով որ Սուրբ Տարուան առիթ Հռոմ հասնող ուխտաւորներուն մէջ ամէնէն մեծ զոհողութիւն ընողն է եղած, հե– ծանիւով կտրելով 6000 քիլոմեթր ճամբայ :

Աւետեան Թիհրանէն մեկնելէ վերջ, անցած է Համատան, Քիրմանչահ, Պաղտատ, Դամասկոս, Պէյրութ, Հալէպ, Ատանա, Գոնիա, Պոլիս, Սե – լանիկ, Աթէնք : Ուղած է չարունակել Եուկոսլա– վիոյ ճամբով, սակայն արգելքի հանդիպած է : Որով Պուրտնէն նաւ նստած է մինչեւ Պարի, ան– կէ հեծանիւով Հռոմ :

Հռոմի մէջ Պապը մասնաւոր ունկնդրութեան ընդունեց Աւետեանը՝ իր ամառանոցին՝ Castello Gondelfoի մէջ, Պ. Յակոբ Պէրբէեանի կարգա – դրութեամբ :

Հռոմէն հեծանիւով վենետիկ գնաց եւ հիւ – բանիրուեցաւ Մուրատ – Ռափայէլեան վարժա –

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Բէկը հեռացաւ միամիտ, չմոռնալով սովորա– կանին պէս յորդորել որ չտապեն ,վերջացնենպատ– րաստութիւնները : Աննա Խաթունը չկարողացաւ մենակ չունչ քաշել, դուաւ Գայիանէին եւ վա – թաթուելով նրա չլինքին , ասաց.

— Նա չուն անուանեց մեզ, ամէնքիս··· Եւ իրաւունք ունի. չունը մեզանից վատ չէ···

Այդպէս են եղել աղաչանքները, որոնց նա մի ժամանակ հաւատում էր ···

Այդ ամօթալի արտասուքը, այդ ողորմու – թիւնը, որ նա խնդրում էր այնքան սաոր ձեւե – րով, անպատիւ խօսքերով, կրակ էին տուել Ան– նա Խաթունին : Եւ նա կը ճաքէր, եթէ Բէկը գի– ջանէր, խղճար : Բայց նա այդ չարաւ, նա չափա– զանց չատ է արհամարհում չներին, որ ուշա – գրութիւն էլ դարձնէ նրանց խնդրուածքի վրայ : Ինչպէս նա հովացրեց Աննա Խաթունի սիրտը ··· Այո, այդպէս էլ պէտք է վարուել չների հետ : Նա ինքն էլ մի չուն է եւ ուրախ է տեսնելով, որ իրանից զզւում է այն մարդը, որ իրր թէ իր փե– սան է :

— Ես տեսայ թէ ինչ է աղաչանքը եւ այսու– հետեւ ինձանից չվախենաս, Գայիանէ ··· Գիշեր– ները չեմ քնի, կը սովորեմ ոչ միայն խաբելը, այլ եւ ուրիշ չատ բաներ··· Սուտ է, չկայ աղաչանք, չկայ արտասուք, որ չարժէն նրան : Շներ ենք եւ նա դիտէ, որ մեզ պէտք է կոտրել ···

— Հիմա որ Մելիք Հիւսէյնի կինն ես, բա – ցականչեց աղջիկը եւ անզուսպ հրճուանքով սեղ– մեց մօրը իր կրծքին : — Ես ասում էի որ դու այդպէս չես մնայ ···

— Դու չատ տանջուեցիր, Գայիանէ, իմ սի – րուն երեխայ ··· Դու սուրբ էիր, դու հասկանում էիր ···

Երեկոյեան Թէոսը մի թուղթ բերեց եւ ասաց, որ կոյս Հեղինէն է ուղարկել մի երեխայի ձեռ – քով : Գայիանէն կարդաց .

« Քրիստոսի հարսներին անպատուելուց յե – տոյ դու էլ, քո տունն էլ, քո ամբողջ երկիրն էլ անէծուած կը մնաք··· Այժմ ես փակուած եմ, պահպանում եմ Տիրամօր օթեւանը : Բայց էգուց դուրս կը գամ : Աղաչանքը, ճչմարիտ է, եղաւ, բայց քիչ էր, այդ պատճառով էլ չօգնեց : Էգուց դու էլ կ'աղաչես ինձ հետ, կ'ընկնես նրա ոտնե– րը, ողորմութիւն կը խնդրես» :

— Ե՞ս, աղաղակեց Աննա Խաթունը եւ ձեռ – քերի չարժմամբ հեռու մղեց իրանից այդպիսի միտքը : Նա ուզում է ինձ էլ խայտառակել, գըլ– ուխի դարձնել : Ես չեմ անի··· Այդպէս էլ դրիր, Գայիանէ :

— Ոչ, ես չեմ դրի, պատասխանեց նա ծի – ծաղելով :— Պէտք է խղճալ նրան··· Կոյսերին ես կը թագցնեմ ··· = Ո՞րտեղ ···

— Գետնի տակ, զաղտնի սենեակում, որի մուտքը միայն քեզ է յայտնի :

— Սենեակը, բացականչեց մայրը, սաստիկ զարմանքից կծելով իր մատը :

Նոր յիշեց նա, որ գոյութիւն ունի այդ զար– մանալի զաղտնարանը : Ինչպէս նա մինչեւ այժմ մոռացել էր, որ սեւ օրուայ համար Մելիքի տուն– ը թագնուելու տեղ ունի :

Գայիանէի արած դիւտը յափշտակեց նրան : Այս վտանգաւոր հանդամանքների մէջ երեւան էր գալիս մի նոր եւ վերին աստիճանի յուսալի զաղ– նակից. եթէ գործը էյաջողուի, եթէ Հայերը կո– տորելու փոխարէն սկսեն կոտորուել, այդ դեպ– քում անցքը կը կլանէ Մելիքի ժառանգներին, կը փախցնէ նրանց : Եւ նա հաւանութիւն չտուեց Գայիանէին :

— Այդ տեղը չինուած է միայն մեզ համար , ասաց նա : Հայր, նախքան մուտքի տեղը ցոյց տալը երկար խրատեց չմոռանալ, որ միայն մենք ենք կարող պատասխարուել այնտեղ. իսկ դրսի մարդը երբեք չպիտի իմանայ թէ ինչ կայ մեր տան տակ :

— Այդ բոլորն ինձ պատմեց Մեհրին, երդ– ուընցնելով որ ոչ ոքին չասեմ : Եւ ես չեմ ասել : Բայց այժմ մեր ինչի՞ն է այդ զաղտնի ներքնա– տունը ···

Աննա Խաթունը քիչ էլ մտածեց, աչքը չհե – ռացնելով իր աղջկանից, որ բացատրում էր թէ փախուստի ճանապարհ էկայ իրանց համար, թէ ծածկուելու, աղատուելու միտքը բոլորովին չպի– տի լինի, որովհետեւ նա կարող է թուլացնել, եր– կիւղ պատճառել վճռական ժամին : Եւ մայրը , վերջապէս, մի հանդիստ ձայնով պատասխանեց.

Լ.Ո

բանին մէջ: Հռոմի մէջ պարսիկ դեսպանատան հովանաւորութիւնը եւ աջակցութիւնը կը վայե – լէր: Ս. Տարեյ Հռոմի կոմիտէն ալ վարձատրեց մեր հայրենակիցը :

Վենետիկի թերթերը մեծ գովեստով խօսե – ցան մեր հայրենակցին մասին, որ Սեպտ. 30ին չարաթ օր հասաւ Միլանօ: Հոն ալ տեղական թերթերը գրեցին իր մասին :

Այժմ Աւետեան կը պատրաստուի մեկնիլ դէպ ի Ֆրանսա, ուր ազգականներ ունի, անցնելով Զուիցերիայէն: Պիտի հանդիպի Փարիզ եւ Մարսէյլ :

նակի ձեռքը գերի ինկան 19.000 կարմիրներ: Գերիներու ընդհ. թիւն է 25.000 :

× Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ համայնավարները Եանկեոնկէն փախելէ առաջ այրած, գնդակահարած եւ սուինահար սպաննած են 700 հակահամայնավար Քորէացիներ: Սպան – նուածներուն մէջ կան անչափահասներ եւ ընտա – նիքներ :

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

Աւստրիոյ համայավարներու կազմակերպած գործադուլները կատարեալ ձախողանքի մատ – նուեցան :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ երկրին 1.500.000 բան – ուորներէն հազիւ 50.000ը կը մասնակցէին գործա – դուլին: Խռովութիւններ ստեղծելու եւ պետական հիմնարկութիւններ գրաւելու բոլոր ծրագիրները ջուրը ինկան: Այս վերջինները պաշտպանուած էին մեծ թիւով ոստիկաններու կողմէ: Վիէննայի բնակչութիւնը ամբողջ օրը սպասեց համայնա – վարներու արշաւանքին, որ սակայն տեղի չունե – ցաւ: Խորհրդային շրջանին մէջ անգամ բանուորները զանգուածօրէն չմասնակցեցան գործադու – լին: Ուշագրաւ էր որ խորհրդային իշխանութիւնը ոչ մէկ պաշտպանութիւն ընծայեց բանթողներուն: Ընդհակառակն վերցուց Աւստրիոյ ոստիկանու – թեան գործունէութեան վրայ դրուած արգելքը : Ոստիկաններն ու համայնավար քաղաքացիները ձեռնեցին այն կարմիրները, որոնք կ'ուզէին գրա – ւել պետական հաստատութիւններ: Միայն Վիէն – նայի մէջ է որ 15.000 բանթողներ խաղաղ ցոյց մը կատարեցին քաղաքապետարանին առջեւ: Ցոյցը դրուեցաւ երկու ժամ վերջը ինքնաբերաբար: Կա – ռավարական զեկոյց մը կը յայտնէ, թէ գործա – դուլը ձախողման դատապարտուելով, երկրի տն – տեսական կեանքը մտած է դարձեալ բնականոն վիճակի մէջ:

Վիէննայի խորհրդային քաղաքամասի հրամա – նատարը զօր. Ա. Ամբակումով ներկայ եղաւ բրի – տանական հրամանատարի հրաւիրած մէկ ժողո – վին: Անցեալ չաբթու մերժած էր այդպիսի հրա – ւէր մը :

× Կոմինֆորմի անդամներէն հինգ հոգի չորս օր առաջ Վիէննա եկած են խորհրդային զին. իշ – խանութենէն հրաւէրով եւ հրամայած են ալբա – տրիացի համայնավարներուն հրաժարիլ իշխա – նութիւնը գրաւելու իրենց ծրագիրներէն: Անոնք մինչեւ անգամ հակառակած են գործադուլներուն եւ ցոյցերուն: «Ժամանակը չէ, ըսած են, ձեր գործը պէտք է ըլլայ միայն դժուարութեան մատ – նել կառավարութեան գործունէութիւնը»: Կոմին – ֆորմի այս ընթացքէն կը հետեւցնէին թէ Ս. Մի – ութիւնը պատրաստ չէ լուրջ խռովութիւններ ստեղ – ծելու Եւրոպայի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԵԱՆ չէզոքի ռազմագիտական կազմակերպութեան համար բանակցութիւններ պիտի կատարուին հոկտեմբերի վերջը, Փարիզի մէջ, մասնակցութեամբ Թուրքիոյ եւ Յունաստա – նի: Կազմակերպիչ յանձնախումբին մնայուն ան – դամներն են Ֆրանսա, Անգլիա եւ Իտալիա, իսկ ընդհ. կեդրոնը՝ Հռոմ: Յունաստան եւ Թուրքիա պաշտօնապէս հրաւիրուած են այս ժողովին, թէեւ երկուքն ալ անգամ չեն Ատլանտեանի դաշինքին : — Առջի օր վերջացան Միջերկրականի մէջ կա – տարուած ռազմափորձերը, որոնց կը մասնակ – ցէին Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներու եւ Իտալիոյ նաւաբաժինները: Այս առթիւ Մալթայի մէջ խորհրդակցութիւն մը կատարեցին չորս դաշ – նակից հրամանատարները: Իրազեկներ դիտել կու տան թէ Մ. Նահանգները երբեք այսքան զօրաւոր տորմիղ մը ունեցած չէին Միջերկրականի մէջ , խաղաղութեան առեն :

Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Հ. Մ. Մ.ի Ֆութպոլի բոլոր խումբերը պիտի մրցին, Choisyի P. L. 5ի խումբերուն դէմ, այս կիրակի ժամը 1.30ին սկսեալ, Stade de la Tour à Parachuteի դաշտին վրայ: Métro Porte de Choisy :

Անցուցա Իթալիի եւ Ժանթիլլիի մարզասէր – ները բազմութեամբ ներկայ պիտի ըլլան, քաջա – լերելու մեր մարզիկները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի կոմիտէները, ընկերնե – րը ինչպէս եւ համակիրները, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, **Sociétés Savantes**ի մէջ:

Կը խօսի ընկեր ԲԺ. ԵՐ. ԽԱՓԱՆԱՍԵԱՆ:

Հայկերոյթ - խնչոյք

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն կազմակեր – պած է հայկերոյթ խնջոյք մը, այս կիրակի ժամը 19.30ին Café Le Cadetի վերնայարկը (17 rue Cadet, 63 rue Lafayette)

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵՒՆ ԵԿԱԾ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու փա – փաքող ընկերներն ու համակիրները : Ծախքերու մասնակցութեան համար արձանագրուիլ մինչեւ ուրբաթ երեկոյ, Բալուեան, Հր. Սամուէլ եւ Պարսամեան դրատուները եւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գարակէօզեան Նախկին Սանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Որբանոցին հիմնադիր – բա – րերար ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի յիշատակին հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կի – րակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին բարերարին յիշատակը յար – գողները :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ պի – տի պատարագէ եւ քարոզէ Ատրպատականի Հա – յոց Առաջն. փոխանորդ Աբժ. Տէր Կարապետ Ա. ՔՀՆ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը հրաւիրուի բարեպաշտ ժողովուրդը ::

Գ. ՑԱԿՈԲԵԱՆԻ ԵՒ Հ. ՃԻԶՄԻՃԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆրանսայի Շրջ. վարչութիւնը, սկաուտական եւ մարզական վերին մարմինները կը հրաւիրեն բարեկամներ եւ համակիրներ, այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուր հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադիրներ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան տարելիցին եւ ՀԱՑԿ ՃԻԶՄԻՃԵԱՆի մահ – ուան քառասունքին առթիւ :

Հոգեհանդիստն վերջ, այցելութիւն Thiaisի Փարիզեան գերեզմանատունը՝ Գրիգոր Ցակոբ – եանի շիրմին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Զաքարեան կը ծանուցանէ թէ այս կի – րակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իր ողբաց – եալ եղբօր՝ Պ. ՎԱՀԱՆ ԹՈՒՆՏԱՑԵԱՆի յիշատա – կին, անոր մահուան հինգերորդ տարեդարձին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականներն ու բարեկամները :

Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայր – եան խումբը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկ. Ղազարոս Քապաքճեանէ հազար ֆրանք, իր աղ – ջկան ամուսնութեան առթիւ :

Սէնթ Էթիէնի ղպրոցը կը վերաբացուի այս երեքշաբթի ժամը 7ին: Դասաւանդութեան օրերը երեքշաբթի եւ հինգշաբթի երեկոները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. կապ. Խալի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Սարգիս Պօղոսեանի իր զաւկին՝ տարաբախտ ՏԻԳՐԱՆԻ կսկծալի մահուան առ – թիւ :

ԹԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ

Պատիւ ունի յայտարարելու որ կրկին մտած է պաշտօնապէս PEUGEOT ընկերութեան ամէնէն կարեւոր արտօնատիրոջ մօտ

ANDRÉ MERCIER

Concessionnaire

PEUGEOT

108 Quai de Passy - Paris (XVI) Tél. Jasmin 49-82

Կը խնդրուի իր բարեկամներէն որ հաճին դի – մել սոյն հասցէին գինքը տեսնելու համար:

Ունինք այժմ տրամադրելի, քիչ գործած – ուած, չատ լաւ վիճակի մէջ Peugeot 203 եւ 202, Citroën 11bl եւ 11b, Simca 8, եւայլն :

ԿՐՆԱՆՔ ԱՊԱՌԻԿ ԱԼ ԾԱԽԵԼ

Կը գնենք նաեւ կանխիկ occasion կառքեր :

Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի անձնական հասցէն՝

3, Villa Monceau, Paris (17) Tél. Wag. 13.95

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Ս. Մինասեան» եւ «Ց. Շահրիկեան» խումբերը, այս ուրբաթ իրի – կուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատեառով: Կարեւոր օրա – կարգ:

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վար – դան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին (Սար – սէլ): Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակունի ենթակոմի – տէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Միաման – թօ» խումբին ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Կա – րեւոր օրակարգ :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԱՍՈՒԼԻՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած ՍԱՀԱԿ Բ. ԽԱՊԱՑԵԱՆ կա – թողիկոսի ծննդեան հարիւրամեայ տօնակատա – րութեան յանձնախումբի կողմէ: Այս կիրակի ի – րիկուն ժամը 9ին, Քաֆէ Նուայի մէջ :

Մուտքը ազատ է :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ «ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ

Այս չաբաթ, ժամը 20.30ին, Փէյէլի Տըպլեսի սրահին մէջ, 252 Fbg. St. Honoré: Կը խօսի Պ. ՇԱ – ՀԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ Հայկական ոգին (Spiritualité Arménienne): Մուտքը ազատ է:

Ծախու է

Կօչակարի խանութի մը «fonds»ը: Ունի եր – կու սենեակ, խոհանոց եւ մեծ մառան մը, 5 մեթր մեծութեամբ PFAFF մեքենայով :

Դիմել Mr. Pantazisի, 7 Ave. Gambetta. Bag – nolet (Seine):

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Աքսելիէի մէջ աշխատելու համար տափատ կա – րող մեքենավարներ (մեքանիսիէն):

Դիմել Mr. Helfandի, 97 Ave. d'Ivry, Paris (13): métro Tolbiac:

notre vin quotidien

PRIMIOR

N. PAPAZIAN

2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կատաւտի իւ – ղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բո – լոր գոյներով :

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: **100** ՖՐ. քառ. մեթրը:

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար

ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր.:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԵԼԱՐԳԵԼՈՎ , ՎԵՐ – ՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒ ՄԵԹԵՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՁԱՆԱԶԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԱԳԻՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**

Բաց է ամէն օր, կիրակի բէ տօնական օրեր

ՄԱՆՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսյա 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 7 Octobre 1950 Շաբաթ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6274—Նոր շրջան թիւ 1685

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՎԱԽԸ

Հեռագիրը չընդալնից լուր մը հաղորդեց առջի օր,— Պ. Սթէսըն, Մ. Նահանգներու Հանրապետական կուսակցութեան նախագահը, անձնական նամակ մը ուղղեր է Սթալինի, տեսակցութիւն մը խնդրելով :

Իր ծրագիրն է գլուխ գլխի խօսիլ Ս. Միութեան դիկտատորին հետ, բոլոր վիճելի խնդիրներու մասին, փոխադարձ համաձայնութեան մը յանգելու եւ խաղաղութիւնը փրկելու համար : Եթէ Սպարապետը հաւանութիւն յայտնէ, ուրիշ կարեւոր դէմքեր ալ պիտի մասնակցին խորհրդակցութեանց :

Ուրեմն կը սպասուի Սթալինի պատասխանին, առանց մեծ լաւատեսութեան :

Ընթերցողները պիտի յիշեն թէ ամիսներ ա – ռաջ ամերիկեան դործակալութեան մը անօրէնն ալ չորս կարեւոր հարցումներ ուղղած էր Սթա – լինին, որ պատասխանից պարզապէս ընդհանուր հաւաստիքներ տալով :

Այս նոր ձեռնարկն ալ կ'ապացուցանէ թէ որքան տագնապի մատնուած են ազատութեան եւ խաղաղութեան բարեկամները, փարատելու համար պատերազմի վախերը :

Դժբախտաբար չափազանց պզտոր է մթնոլորտը, երբեւ հետեւանք երկու աշխարհահայեացքներու ընդհարման :

Իրականին մէջ, երկու սպառազէն աշխարհներ են որ կը ճակատին էրարու դէմ, յաղթանակը չահելու համար : Մէկը՝ հիմնուած անհատի ա – զատութեան եւ ժողովրդապետութեան, միւսը՝ ծրագրեալ բռնապետութեան մը վրայ, որուն համար հում նիւթեր են անհատն ու ժողովուրդը :

Անշուշտ երկու կողմերն ալ կը խուսափին երբորդ աշխարհամարտի մը պատասխանատուութենէն :

Բայց, մինչ առաջինը դեռ նոր ուժ կ'ամբարէ յանուն ինքնապաշտպանութեան, երկրորդը արդէն կազմ եւ պատրաստ է յարձակ խաղալու, եթէ խելագարութեան նոպայէ մը բռնուի :

Այս իրականութիւնը անգամ մը եւս չեչուեցաւ Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան տարեկան համագումարին մէջ, երբ ձախակողմեան տարրեր կը քննադատէին կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը :

Այս վերջինները կ'առաջարկէին արդիլել հիւլէական ռումբը, վերսկսիլ բանակցութիւնները հինգ մեծ պետութեանց միջեւ եւ բարեկամական յարաբերութիւն հաստատել Ս. Միութեան հետ :

Բանաձեւը մերժուեցաւ չախչախիչ մեծամասնութեամբ,— 881.000ի դէմ 4.861.000 ձայնով, բուռն վիճաբանութիւններէ վերջ, ուր վճռական դեր կատարեցին ազգ. պաշտպանութեան եւ արտաքին գործերու նախարարները :

Առաջինը մանաւանդ ծանրացաւ Ս. Միութեան դինեալ ուժերուն վրայ, որ «տեւական վտանգ մը կը կազմէ ամբողջ Եւրոպայի համար», ինչպէս դիտել տուաւ Պ. Պեւին :

Իրենց հաշիւներուն համաձայն, Ս. Միութիւնը այժմ ունի 175 դործօն զօրաբաժին, որոնց մէկ երրորդը մեքենագէն եւ զրահապատ, 25.000 հրասայլ, 2.800.000 դինուոր, «ուժ մը որ կրնայ կրկնապատկուիլ յաջորդ օրն իսկ, զօրակոչի առեն», 19.000 օդանաւ եւն. :

Արտաքին նախարարը անգամ մը եւս բացատրեց թէ բոլորովին աւելորդ է նոր տեսակցութիւն մը փոթձել Մոսկուայի վարիչներուն հետ :

— «Քանիցս փորձեցինք խնդիրներ լուծել սա չորս կամ հինգ Մեծերու միջոցաւ. հինգ մեծ պետութիւններ որոնք պիտի տնօրինեն փոքրերու ճակատագիրը : Ինչո՞ւ Հինգ Մեծեր իրենց ուզածին պէս պիտի վարուին փոքրերուն հետ : Ահաւասիկ Ազգաժողովը, թող ամէն մէկը հոն ըսէ իր ըսելիքը, մեծ ըլլայ թէ փոքր» :

Ցետոյ ձեռքը սեղանին զարնելով, գոչեց.

— « Ռուսերը ինչո՞ւ կը պահեն այս ահագին ուժերը : Ինչո՞ւ խաղաղութեան ժողովներ կը սարքեն, ամէն շաբաթ կրկնապատկելով այս ահեղ ուժը : Խարդախութիւն է որ կ'ընեն, բարեկամներ : Կ'ուզեն տկարացնել մեզ, խաբելով կործանելու համար : Ես Մոսկուա գացի եւ անձամբ խօսեցայ Սթալինի հետ, առաջարկեցի խաղաղութեան դաշնագիր մը կնքել 50 տարուան համար» :

Ահա թէ որքան լայն անդունդ մը բացուած է երկու ճակատներուն միջեւ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՂՔ ԵՂԱԻ ՆԱՐԵԿԱՑԻԻՆ

Կիրակի օր փարիզի մէջ տօնուեցաւ ծննդեան հաղարամեակը Հայոց մեծագոյն պարծանք–քերթողին՝ Գրիգոր Նարեկացիի, որով կը յոխորտանք եւ որ միջազգային կրօնական բանաստեղծութեան մէջ կը գրաւէ իր արժանաւոր տեղը :

Բայց այս հպարտութիւնը դառարկ օդապարիկի կը նմանէր, երբ մարդ կը դիտէր Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ հաւաքուած ճղճիմ բազմութիւնը՝ հազիւ հարիւր յիսուն հոգի :

Այսպէ՞ս պիտի փառաւորէինք յիշատակը ա – նոր որ մեր ազգին պարգեւեց հոգեւոր խորաչունչ Մաշեան մը, դիրք՝ որու ժողովրդական պաշտամունքը մեր մէջ եղած է նոյնիսկ հրաշածին : Հիւանդներու վրայ կարդալով անոնք կը բուժուէին, անմխիթարներուն՝ մխիթարանք կը պարգեւէր եւ դայն ծայրէ ի ծայր կարդացողին համար նոյնիսկ կը զրուցէին թէ՝ խելքը կը կորնչնէր... Ա՛յնքան խորախորհուրդ նկատուած էր ան :

Եւ ինչո՞ւ այսքան անտարբերութիւն այնքան մեծահանճար Հայու մը յիշատակին առջեւ :

Նախ, որովհետեւ այս տօնակատարութիւնը դրուած էր հատուածական դեռնի վրայ, հակառակ Արտաւազդ սրբ.ի եւ Ա. Զօպանեանի անուններուն : Ասոնք կեղեւներ էին որ չէին կրնար կուրկը ծածկել :

Երկրորդ, մեր մեծամտութիւնը՝ ամէն հանդէսի համար Սորպոնի մեծ սրահը վազելու : Այդ հսկայ ամփիթեատրոնը բացառիկ առիթներով մեծ կարեւի է լեցնել, եւ ոչ թէ ամէն պատեհութեամբ :

Նման հանդէսի մը յաջողութեան համար պէտք էր գոյն դնել համազգային, համակուսակցական դեռնի վրայ, եւ ոչ թէ սոսկական մխութեան մը խարխուլ կռնակը :

Այս դասէն պիտի ուզե՞ն արդեօք օգտուիլ կազմակերպիչներն ու անոնց հաճոյակատար հովանաւորները :

Եւ ի՜նչ կազմակերպութիւն, Տէ՛ր իմ Աստուած :

Նարեկացիի խորազգաց եւ հոգեխոով յիշատակի տօնին մէջ ի՞նչ բան ունէր «զեղարուեստական» հասարակ «բաժինը» : Րաֆֆի Պետրոսեանի նուագած Շուիչնն ու Հոսկինը, Օր. Թորոսեանի կայի երգը եւ Աղաթարեանի էնգէլին ի՞նչ ոգեկան ու զգացական կապ ունէին Նարեկի մենակեացին յիշատակին հետ : Լաւ որ Թաւխաը եւ հայկական պարուհին բացակայ էին եւ պ. Զօպանեան մոռցած էր հրաւիրել Օր. Ժան Պուաթիէը : Լաւ որ օտար բազմաթիւ մտաւորականներ ներկայ չէին, ողբալու համար Հայերու ողորմելի կեցուածքը իրենց մեծագոյն մէկ փառքին հանդէպ :

Ինչո՞ւ Նարեկացիէն քանի մը էջ կարդալ չտուին՝ արուեստագէտի մը (քանի որ մեր քահանաները բոլորն ալ բաղաձայն են) : Չէի՞ն կրնար Նարեկացիի տօնին (Թարգմանչաց) չարաչանչը (Որք զարդարեցին, Թագաւոր փառաց, Որ զշնորհս եւայլն) երգել : Կ'երեւի Նարեկը կարեւ – նալ կարդացող եւ երկու չարական պիտցող մարդ չէ մնացեր Փարիզի մէջ... :

Վա՛խ Նարեկացի, մեղք ըրին քեզի փարիզի մէջ : Բայց այդ մեղքին հաշիւը, վստահ եմ Ան – դենականին մէջ պիտի չպահանջես սքեմակիցդ, այլ՝ Հայը Աստուծոյ պիտի ներկայանաս ու քու անհուն ներողամտութեամբդ պիտի խնդրես Անոր՝

« Ընկալ (զնա) բաղցրութեամբ, Տէ՛ր» :

ԹՈՐՈՍ ԱՂԲԱՐ

Լիոնի մէջ, ինքնաշարժի արկածով ծանրա – պէս վիրաւորուած եւ հիւանդանոց փոխադրուած են երկու Հայեր, պ. պ. Յակոբ Մօթեան, անու – չահոտութեանց գործատէր, 129 rue Boileau, եւ Խաչատուր Զայեթեան?, դերձակ, 104 rue Vendôme: Երբ իրենց կառքը արագօրէն կը սուրար, Քոմմիոյի ճամբուն վրայ, ձիաբչաւի դաշտին մօտ, կը բախի էլեկտրական ձողի մը, անմիջական զգալումի մը հետեւանքով, բայց կառքը կանգ կ'առնէ միայն 20 մեթր հեռու, չատ վնասուած վիճակի մէջ. երկու Հայերը ուժգին կ'ինկնան փողոցին վրայ :

Անգլիա 2.800.000.000 տոլարի բաց վարկ մը խնդրած էր Մ. Նահանգներէն, ի հաշիւ վերազինման եռամեայ ծրագրին : Ամերիկա մերժեց :

Քորեայի պատերազմը

ՄԱԿԻՆ ՈՒԺԵՐԸ ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆԻ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ

Քորէայի բոլոր ռազմաճակատներուն վրայ կը տիրէ յարաբերական անդորրութիւն մը : Մակի ուժերուն համախմբումը կը չարունակուի : Ամերիկեան եւ բրիտանական զօրամասերը արդէն իսկ դիրք բռնած են 38րդ զուգահեռականին վրայ, սպասելով զօր. Մէք Արթըրի հրամանին : Թոքիոյի դաշնակից չրջանակներուն մէջ կ'ենթադրեն թէ ընդհ. յարձակողականը պիտի չուչանայ երկար տեւեն, Մակի կողմէ ուժ երկիրներու ներկայացուցած առաջարկին ընդունուելէն վերջ : Մանաւանդ որ ձմեռն ալ կը մօտենայ, եւ, եթէ քանի մը չաբթուան ընթացքին զինուորական գործողութիւնները չսկսին, ձմեռ ժամանակ աւելի դժուար պիտի ըլլայ թշնամին մաքրազործումը : Այդ պատճառով ալ Մակի ուժերը պիտի փութացնեն իրենց յարձակողականը :

Կը կարծուի թէ կարմիրները պաշտպանողական նոր գիծ մը պիտի հաստատեն արեւմտեան ծովեզերքէն, այսինքն Փհոնկ – Եանկի հարաւային կողմէն մինչեւ Վոնզան՝ արեւելեան ծովեզերքը : Առաջին անգամ ըլլալով, անոնք կարեւոր դիմադրութիւն մը ցոյց տուին առջի օր հարաւային Քորէացիներու դէմ, Զանկեան քաղաքին մօտերը : Հակառակ այս դիմադրութեան, Հարաւցիները գրաւեցին քաղաքը :

Սէուլի հիւսիսային եւ արեւելեան կողմերը չարունակուեցան մաքրազործման գործողութիւնները : Նոյն գործողութիւնները կը չարունակուին նաեւ թերակղզիին հարաւային կողմը :

Հարաւ Քորէայի ուժերը ներկայիս կը գտնուին զուգահեռականէն 130 քիլմ. հեռաւորութեան մը վրայ : Ցամաքային ուժերու ընդհ. հրամանատարը զօր. Ուոքըր յայտարարեց, թէ թշնամին այնպիսի հարուած մը ստացած է, որ այլեւս ինքնինքը չի կրնար գտնել :

Կարմիրներու ընդհ. բանակատեղին իր վերջին դեկոյցով կը տեղեկացնէ, թէ «ժողովրդական բանակի զօրամասերը քաչուեցան նախապէս պատրաստած դիրքերու վրայ » :

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԴԱՒԸ ՎԻՒՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Աւստրիոյ համայնավար բանթողները ամբարտակներով խափանեցին երթեւեկը Վիւննա տանող բոլոր երկաթուղիներուն վրայ, բացի մէկ դծէ : Խորհրդային իշխանութեանց հրամանով, սակայն, ամբարտակները վերցուեցան ամէն անդամ որ ամերիկեան կամ անգլիական կառախումբեր կ'անցնէին : Քաղաքային ոչ մէկ կառախումբ կրցաւ բանիլ խափանուած դծերու վրայ :

Դաւադիրները կը վայելէին խորհրդային չբաջանին իշխանութեանց աջակցութիւնը : Աւստրիոյ ոստիկանութիւնը չէր կրնար միջամտել : Այս չբաջանին մէջ անոնք գրաւեցին չորս նամակատուներ : Խափանեցին նաեւ փոխադրութիւնները խճուղիներու վրայ :

Աւստրիոյ կառավարութիւնը հեռագիրներ ուղղեց չորս պետութեանց ներկայացուցիչներուն, բողոքելով խորհրդային իշխանութեանց աջակցութեան դէմ :

Վերջին պահուն եւս առնուեցաւ դործադուլի հրամանը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Անգլիա մանաւանդ մարմին մը ղրկեց Մոսկուա, առնուազն 1.000.000 ֆռն արմատիզնելու համար : Ցայտնի չէ թէ Ռուսերը պիտի ընդունի՞ն :

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար Անգլիա եւս արդիական զէնքեր պիտի ճարէ, մօտաւոր ապագայի մը մէջ : Ակէ առաջ արդիլած էր զէնք եւ ռազմանիւթ ճարել այն երկիրներուն որոնք անդամ չեն Ատլանտեան դաշինքին : Բայց հիմա որ Թուրքիա եւ Յունաստան հրաւիրուած են մասնակցելու Միջերկրականի պաշտպանութեան խորհրդակցութեանց, այս արդելքը չեղեալ կը համարուի : Անգլիական կառավարութիւնը չատ դոհ է որ երկու պետութիւններն ալ ընդունեցին իրենց ուղղուած հրաւէրը :

Կաձի Գորձադուլը, որ 21 օրէ ի վեր մեծ դժուարութիւններ կը պատճառէր Լոնտոնի մէջ, դադրեցաւ երէկ : Աչխատանքը պիտի վերսկսի երկուչաբթի օր : Կառավարութիւնը զինուորներ կը բանեցնէր, դործադուլի չբջանին եւ դանազան պատիժներ տնօրինած էր կարդ մը վարիչներու :

Սակարան (Ուրբաթ) .— Սթերլին 980 (950), տոլար 349.90 (380), զուից. ֆրանք 80.20 (87), նափոլէոն 3730, զուից. ոսկի 3580, սթերլին 4580, տոլար (20) 18.040, ճոյլ ոսկի 507.000 ֆր. :

Գիներուն բարձրացումը կասեցնելու համար, կառավարութիւնը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ : Առջի օր որոչուեցաւ 2 ֆրանք իջեցնել չա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԵՄՔ ՄԸ, Ռ. ՇՈՒՄԱՆ

Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարը անկասկած ամէնէն հետաքրքրական միջազգային դէմքերէն մէկն է այս պահուս: Եւրոպայի թէ աշխարհի ճակատագրին համար մեծ նշանակութիւն ունի անոր խօսքը: Robert Schumanի անունին կապուած է նաեւ «Շումանի ծրագիրը», որուն հիմնական գիծն է՝ միջոց մը գտնել գերման եւ Ֆրանսական մերձեցում մը յաջողցնելու համար: Ըստ այդ ծրագրին, պէտք է իրարու նախաքայլ երկու երկիրներու ծանր ճարտարարուեստները ենթակային վերին վարչութեան մը: Այս կերպով լուծուած կ'ըլլան թէ Ռուրի, թէ Սարի եւ թէ Լոռէնի ճարտարարուեստական աւազաններու վարչական հարցերը: Մշակութային եւ քաղաքական այլ մարզերու մէջ եւս կարելի պիտի ըլլայ հետզհետէ հարթել խոչընդոտները:

Շումանի այս ծրագիրը բացառիկ նշանակութիւն մը ունի անոր համար որ, մէկտեղ նետուած է առանց Անգլիոյ դիտակցութեան եւ հաւանութեան: Ընդհակառակն Անգլիա մեծապէս հակառակեցաւ անոր: Այս ծրագիրը նոր հանդրուան մըն է Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան մէջ, որովհետեւ Շումանի օրով կը փորձէ թօթափել անգլիական տիրապետութիւնը: Չէ՞ որ Ֆրանսա յաճախ իր չահերուն իսկ հակառակ ստիպուեցաւ գործել, հետեւելու համար Անգլիոյ ուղեգծին, օրինակի համար Ալեքսանդրեթի Թուրքիոյ յանձնելու խնդրին մէջ, 1939ին: Իրրեւ արտաքին գործերու նախարար, Շուման բացառիկ անձնաւորութիւն մըն է:

Ո՞վ է սակայն գերմանական անունով Ֆրանսայի արտաքին նախարարը:

Այս նիհար եւ չորուկ մարդը՝ ճաղատ գլուխով եւ տխուր կապոյտ աչքերով՝ Լոռէնցի մըն է: Հաւատացեալ կաթոլիկ մը եւ չափաւոր պահպանողական մը: Երկիծանքչուն իր չրթներուն վրայ, բայց իր մեծակակ քիթը նիւթ կը ճարէ բոլոր ծաղրանկարիչներուն: Շուման չունի Ֆրանսացիներու յատուկ տաքարիւնութիւնը եւ սրամտութիւնը: Զուտն նաեւ ուրիշ տկար կողմեր, բայց ծխամորճ մը ծխելէ եւ գաւաթ մը գարեջուր խմելէ, ինչ որ յատուկ է աւելի գերման այրերու: Իր Ֆրանսերէնը չունի Ֆրանսացիին յատուկ ուիւնը, այլ չոր է եւ անգոյն:

Բոլոր այս երեւոյթները սակայն կասկածի չեն ենթարկեր Շումանի ամբողջական Ֆրանսացի մը ըլլալը: Թէեւ Շուման երբեք չի ծածկեր գերմանական ազգեցութիւնը իր վրայ:

Ան իր մանկութեան մեծ մասը ապրած է իրեւ որբ: Ցեւտազային յաճախած է գերմանական համալսարանները՝ Միւնիխ, Պերլին, Պոննն եւ Մէց: Իրրեւ գերմանահպատակ ծառայած է իրեւ սպայ Գերմանիոյ Վիլհէլմեան կայսերական բանակին մէջ եւ առաջին համաշխարհային պատերազմին կուռած է գերման դրօշին տակ, մինչեւ 1916: Այս թուականին իր մէջ արթնցած սահմանային բնակիչներու մէջ յաճախ տեսնուած երկուութիւնը եւ իր մէջ լոռէնեան – ֆրանսական նը – ժարը աւելի ծանր կշռած ըլլալով՝ անցած է Ֆրանսայի կողմը: Պատերազմէն վերջ Մէցի մէջ բացած է փաստաբանական գրասենեակ մը: Այն օրերէն ի վեր, չարունակ յաջողած է ընտրուիլ անդամ երեսփ. ժողովին: Իրրեւ քաղաքագէտ առաջին անգամ լայն հասարակութեան ծանօթացաւ իր անունը 1940ին երբ Ռէնոյի օրով՝ զազթականական հարցերու փոխ – նախարար նշանակուեցաւ:

Մենակեաց կեանք մը կը վարէ միշտ, կը բնակի Քարթիէ Լաթէնի մէջ եւ յաճախ կը քրքրէ Սէնի ձախ ափի գրավաճառ – կրպակներու դրքերը: Չի սիրեր ճաշել փառաչուք ճաշարաններու մէջ, այլ կ'ընտրէ պարզ եւ փոքր ճաշարան մը: Թերեւս իր միակ հաճոյքն է դիտել արկածախնդրական չարժանկարները:

Մէցի իր հօրենական տան մէջ կը բնակի տան վերահսկիչ, Մարի Քէլլըն: Այս բարի կինը կը դուրդուրայ Ռոպէրին վրայ քառասուն տարիէ ի վեր: Երբ Շուման Մէց երթայ հանդստանալու, կէս ժամ աւելի ուշ կ'ելլէ անկողնէն... ու կը մխրճուի դրքերու ընթերցումին մէջ: Կինները նոր կեանքին մէջ մեծ դեր մը չեն խաղացած եւ ինչպէս ինքը անգամ մը բսած է՝ երբեք չէ դրնուած ամուսնանալու վտանգին առջեւ ...:

Կրթուած ըլլալով իրրեւ Գերմանացի, դպրոցումով համակ Ֆրանսացի, ան ծանօթ է թէ գերմանական, թէ Ֆրանսական հոգեբանութեան: Իրրեւ սահմանաբնակ, ամէնէն լաւ ճանչցած է երկու մեծ ժողովուրդներու հակամարտութեանց չարաչուք հետեւանքները: Ռոպէր Շուման թերեւս ճիշդ մարդն է երկու ժողովուրդներու մէջ դարաւոր անհամակցողութիւնը հարթելու եւ վերացնելու թչնամական տրամադրութիւնները՝ յօդուտ Եւրոպայի եւ աշխարհի խաղաղութեան:

ՏՈՔԹ. Տ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

Մուրատ Ռաֆայէլեանի վարժարանի վերաբացումը

« Յառաջ » արդէն հաղորդեց Վենետիկի Մուրատ Ռաֆայէլեան վարժարանին վերաբացումը, որ տարիներէ ի վեր յոյսէ աւելի երազ մը կը համարուէր:

Եթէ այս վերաբացումը մասնաւոր նշանակութիւն մը ունի, գլխաւոր պատճառը պէտք է փնտռել իր անցեալ վաստակին մէջ: Վարժարան մը որ հասցուցած է ընտիր սերունդ մը, որ խումբ մը վարդապետներու յարատեւ եւ ժրաջան աշխատանքին շնորհիւ կրցած է մնալ, նոյնիսկ իր փակ վիճակին մէջ, ուխտի եւ յիշատակի վառարան մը:

Այդ հաստատութեան մէջ իւրաքանչիւր սը – նարգել կ'ընդունին Մուրատ Ռաֆայէլեանի չբը – ջանաւարտները, հաստատելով թէ լիովին բաւարար եւ դնահատելի կը դանեն վարժարանին կրթական մակարդակը ամէն տեսակ դիտութիւններու մէջ: Ան որ իր երիտասարդ տարիքէն բախտ կ'ունենայ փոքրիկ նաւով մը երթալ Ս. Ղազար, անկասկած պիտի դգայ նոր եւ խոր խռովք մը, վասն զի հոն հայրենիքի եւ հաւատքի սէրը կ'ա – ճին Մեծ Սերաստացիին յաւիտենական չուքին տակ:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Առաս ըերմ

Մարշըլի ծրագրին հետ զործակցող 18 եր – կիրներէ քաղուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն, թէ այս տարուան հաւաքական բերքը, յետ պատերազմեան բոլոր տարիներու բերքերէն ա – ւելի լաւ է:

Մրցանիշ մը կը ներկայացնէ 37.500.000 թոն ցորենի եւ հաճարի մթերումը, Իրլանտայէն մինչեւ Թուրքիա: Եւ ասիկա, առաւելապէս, մշա – կութեան ամերիկեան մեթոտներու կիրարկման եւ երկրագործական մեքենաներու լայն չափով դործածութեան արդիւնքն է: Եւրոպայի երկրագործական վերականգնումը չատ աւելի արագօրէն դլուխ հանուեցաւ անցեալ պատերազմէն վերջ, քան 1914 — 18ի պատերազմի վերջաւորութեան: Արտադրութիւնը, նախապատերազմեան չափին հետ բաղդատելով հարիւրին 109 աւելի է: Սկիզբները, բերքի պակասը, արհեստագիտական միջոցներու անբաւարարութեան հետեւանքն էր: Մեքենաներու եւ պարարտացնող նիւթերու դործածութիւնն էր որ արտադրութեան դարկ տուաւ:

Այս յաւելման չնորհիւ ալ հացի տադնապէ չի վախցուիր այլեւս Մարշըլի ծրագրին հետ դործակցող եւրոպական երկիրներու մէջ, թէեւ ասոնց մէկ մասին բնակչութիւնն ալ հարիւրին 12 աւելցած է նախապատերազմեան թիւին հետ բաղդատելով:

Արջառի եւ հաւեղէնի աննպամթերքն ալ աւելցած է: Մարշըլեան կարգ մը երկիրներ, որոնց կարգին եւ Ֆրանսան, այժմ չատ աւելի մեծ քանակութեամբ կաթ եւ հաւկիթ կ'արտադրեն արդէն: Միայն խոպի միսն է որ տակաւին անբաւարար է:

Հակառակ աննպաստ եղանակին, տեղատարափ անձրեւներուն եւ կարկուտին, բերքը աւելի քան գոհացուցիչ է այս տարի յատկապէս Թուրքիոյ, Ցունաստանի եւ Փորթուկալի մէջ: Քաղաքագիական կռիւներու վերջանալուն չնորհիւ, Ցունաստան այս տարի արտադրեց 985.000 թոն արմաւիք, որ նախապատերազմեան տարիներու արտադրութենէն 163.000 թոն աւելի է: Փորթուկալի բերքը պիտի հասնի 730 հազար թոնի, որ չատ աւելի է նախապատերազմեան չրջանի 568.000 թոնին հետ բաղդատելով: Թուրքիոյ նախապատերազմեան արտադրութիւնը տարեկան 4.183.000 թոն էր: Այս տարի կը նախատեսուի 5·620·000 թոն, որ կրկինն է՝ երաչտութեան հետեւանքով նուազած 1949ի բերքին:

Նոյնքան ուշադրաւ է բերքի յաւելումը Անգլիոյ, Աւստրիոյ եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Անգլիա կը չարունակէ ինքնաբաւ դառնալու իր արտակարգ ճիդը: Այս տարուան համար կը նախատեսուի 2.700.000 թոն բերք, նախապատերազմեան տարիներու մէջին 1.650.000ին դէմ: Աւբս – արիան ալ հաստատած է յետ պատերազմեան մրցանիշ մը, հակառակ զրաւման դժուարութիւններուն: Այս տարուան բերքը պիտի հասնի 875.000 թոնի (ցորեն եւ հաճար), ինչ որ կը մօտենայ նախապատերազմեան 960 հազարի միջինին: Արեւմտեան Գերմանիան մթերելու վրայ է այս տարի 5.790.000 թոն բերք: Անցեալ տարուանը քիչ մը աւելի էր (5.954.000), բայց այս տարուանն ալ նախապատերազմեան տարիներու բերքէն աւելի է: Եւ վերջապէս կը հաչուեն թէ Ֆրանսայի բերքը պիտի հասնի 7.700.000 թոնի: Թէեւ այս քանակութիւնը, անձրեւներու պատճառով, 1949ի 8.700.000 թոնէն պակաս է, բայց դարձեալ կարելի պիտի ըլլայ որոշ քանակութեամբ արմաւիք տրամադրել արտածման համար:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿՍԿԾԱԼԻ ՄԱՀ ՄԸ ԵԻ 40.000 ՖՐԱՆՔ ԱՑՆՃԱՐԻ « ՅԱՌԱՋ » ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր Աստուած, եթէ իրաւ է որ կաս, ինչո՞ւ չարը հրճուի եւ անմեղը տառապի: Առանց մեղքի մարդ չկայ, բայց պատիժն ալ իր չափն ու սահմանն ունի:

Մեղաւո՞ր է ընկեր Սարգիս Պօղոսեանը, Թրքական խժդժութիւններէն ազատուած որբ մը, որ ցմրուր քամելով տառապանքը, ամուսնացած, չէն բոյն մը կազմած էր եւ ահա երեք տարիէ ի վեր դժբախտութենէ դժբախտութիւն կը գլորի: Առաջին տարին կորսնցուց իր կողակիցը, Տիկին Սիրանուշը, երկրորդ տարին իր եւ մեր սիրելի աղջիկը 19ամեայ Արաքսին, իսկ երրորդ տարին պատուական Հայրորդին՝ 20ամեայ Տիգրանը (երկուքն ալ անդամ Նոր Սերունդի):

Տիգրանի յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 30ին, չաբաթ կէսօրէ վերջ, հոծ բազմութեամբ: Դագաղին հետեւող բազմութեան հետ կուլար նաեւ երկինքը: Պոմոնի եկեղեցւոյ մէջ թաղման կարգը կատարելէ վերջ, խօսեցան Բարիզէն քահանայ Արսլանեան, Պ. Վահրամ Մխիթիկ (Հայ Ռազմիկներու միութեան կողմէ) եւ ընկեր Ա. Քէօսկեան, վեր հանելով տարաբախտ Տիգրանին օրինակելի կեանքը եւ մխիթարական խօսքեր ուղղելով իր վշտահար հօր:

Ընկեր Սարգիս, հակառակ իր մեծ վիշտին, պարտք սեպած էր մահազդին տակ թելադրել որ փոխան ծաղկեպսակի, նուէրներ ըլլան Ա.Ցնճարի « Յառաջ » դպրոցին: Իր բաղձանքը կատարուեցաւ լիուլի: Մինչեւ դագաղը գերեզման իջեցնելը նուէրներու դումարը հասած էր քառասուն հազար ֆրանքի: Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի վարչութիւնը լրիւ ցանկը եւ դումարին քանակը մօտ օրէն պիտի դրկէ «Յառաջ»ի, հրատարակութեան համար: Մինչ այդ, մեր սիրելի Տիգրանը տեղ գրաւեց Ա.Ցնճարի իր պատանի ընկերներու սրտին մէջ: Վստահ եմ որ ամէն մէկ հայերէն բառ հնչած տեսնելով, պիտի կրկնեն թէ հեռաւոր Ֆրանսայի մէջ իրենց հասակակից տարաբախտ տղու մը դժբախտութիւնը, պատճառ դարձաւ իրենց բախտաւորութեան:

Հանդիստ քու տառապած հոդւոյդ եւ մխիթարութիւն վշտահար հօրդ:

Յովհ. Տէօմիրճեան

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՑԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

Թաւրիզի մէջ Լիլաւա պողոտայի չինուածները մեծ թափով յառաջ կը տարուին: Այդ պողոտայի չնորհիւ պիտի միանան քաղաքի երկու ղլխաւոր մասերը, խիտ հայաբնակ Լիլաւան ու Դաւաչի մեծ թաղերը: Պողոտան կը սկսի Հայոց Ազգ. վերակազմանատան առջեւէն ուղիղ գծով եւ ամբողջական հիւանդանոցի առջեւէն կը հասնի մզկիթի մօտ: 1200 մեթր երկայնք ունեցող գիծը վերջացած ըլլալով ջրաբաշխական խողովակները կը յարմարցնեն: Գերեզմանատունէն մինչեւ փոխարէնի պողոտան, նոր գիծն ունի երկու հազար մեթր երկայնութիւն: Պողոտան այդ տեղէն ուղիղ գծով կը հասնի Դաւաչի պողոտան ու կը կոչ ղայն, ունենալով 1800 մեթր երկայնութիւն: Պողոտայի ընդհ. երկայնութիւնն է 3800 մեթր, իսկ լայնքը 24 մեթր: Առաջինը կը համարուի Թաւրիզի բոլոր պողոտաներուն մէջ, գրաւելով քաղաքի կեդրոնական մասը եւ իր մէջ առնելով փոխարէնի եւ Դաւաչի նորակառոյց պողոտաները իրար միացնող հանդոյցը:

Ինչպէս կը հաստատէ Թէհրանի «Ալիք»ը, նոր պողոտան մեծ չափ ապահովեց ապր. կալուածներուն, բարձրացուց հողի չէնքերու արժէքները, սակայն միւս կողմէ կայ նորը չինելու աշխատանքը, կապուած մեծ ծախքերու: Թեմական Պատգամ. ժողովի որոչումով ծրագրուած է կառուցանել մեծ չէնք մը, որուն հաստոյթով պիտի ապահովուին ազգային հիմնարկութիւններուն ծախքերը:

Թեմական խորհուրդը գնահատելի եռանդ ցոյց կուտայ այդ ուղղութեամբ եւ աշխատանքի մեծ մասը կը ծանրանայ անոր վրայ: Արդէն կալմուած է յանձնախումբ մը մասնագէտներէ, ճարտարապետ Առաքել Ծարուխիւնեան որ Քաղաքային Վարչութեան ղլխաւոր ճարտարապետն է, ճարտարապետ Վարդգէս Ծովհաննիսեան նոյնպէս անդամ յանձնախումբի: Պատրաստ է նոր չէնքին ընդհ. յատակագիծը: Ծախքերուն պէտք է մասնակցին Թաւրիզի ինչպէս եւ Ամերիկայի մէջ ապրող հայրենակիցները:

Այդ չէնքի կառուցման համար յոյս կայ որ չատ օգտակար ըլլայ Ազգային Առաջնորդարանի Հայոց Ա. ռաջն. տեղապահ կարապետ Ա. քհնյ. Մանուկեան, որ Փարիզ կը գտնուի այժմ:

Տեղապահին ճամբորդութեան առթիւ Թեմական Խորհուրդը Սեպտեմբեր 19ին կազմակերպած էր հրաժեշտի հաւաքոյթ մը, ի ներկայութեան Թեմական Պատգամ. ժողովի կազմին եւ Թեմական Խորհուրդի բոլոր անդամներուն եւ հիւրերու: Այս առթիւ Սահակ քհնյ. Յանրացած է Առաջ. տեղապահ հօր 51 տարուան քահանայութեան եւ 41 ամեայ տեղապահութեան բեղնաւոր գործունէութեան վրայ, մասնաւորապէս յիշատակելով, որ ան երկար տարիներ գործակցած է երջանկայիշատակ Մելիք Թանգեան արք.ի: Խօսած են նաեւ Թեմական Խորհուրդի առենապետը եւ պատգամաւորները, գնահատելով տէր հօր գործունէութիւնը: Կարապետ Ա. քհնյ. Մանուկեան իր կարժամանակ խումբին մէջ նպաստահ դերը կը կատարէ Mr. Frusta, Cannesի նշանաւոր professionnelle ա-ռաջին խումբին մաս կը կազմէր եւ այժմ իր գիղեցիկ եւ խորամանկ խաղարկութեամբ մեծապէս նպաստած է Digneի յաղթանակներուն:

Մեր մարզիկները բնաւ չեն յուսահատած, թէեւ ամենալաւ մարզիկներէն Մասխ Ալեւեան վիրաւորուած եւ Վահէ Մերտինեան Մարսէյլէն բացակայ ըլլալով, մասամբ տկարացած է Ա. խումբին կազմը: Եթէ Digne կը գերազանցէ իր խաղարկութեամբ, մեր անկուն մարզիկները ալ կը գերազանցեն լրջեց վճռակամութեամբ: Ամէն պարապմի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հոծ բազմութիւնը առաջին անգամ ըլլալով ներկայ պիտի ըլլան Promotionի ամէնէն կատաղի խաղարկութեան:

District de Provenceի որոչումով, այս տարի կազմուած է comité de discipline մը մասնաւորաբար Promotion d'Honneurի խաղարկութեան համար: Անդամները ներկայ ըլլալով մրցումներուն, ան-միջապէս ձերբակալել պիտի տան այն անհատները որոնք կռիւներու եւ դաշտ խուժելու պատճառ կը դառնան: Վստահ ըլլալով հանդերձ մեր հանդիսատեսներուն կարգապահութեան վրայ, անդամ մը եւս կը խնդրենք որ բնաւ չմիջամտեն պատասխանուին որոչումներուն, եթէ նոյնիսկ անոնք հակառակ ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Այսպէսով աւելի դիւրացուցած պիտի ըլլան մեր մարզիկներուն խաղարկութիւնը: Ոստիկանական խումբ մը պիտի հսկէ մարզադաշտի կարգապահութեան:

Վ. Շամլեան

Վահան Եարճանեանի

ՅՈՒՂԱՐԿԱԿԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք, չորեքշաբթի տեղի ունեցաւ ողբացեալ Պ. Վահան Եարճանեանի յուղարկաւորութիւնը, Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Այս առթիւ դամբանականներ խօսեցան, Ատրպատականի առաջ. փոխանորդը Կարապետ Աստ. քահանայ Մանուկեան, որ ըսաւ թէ բոլորս անցորդներ ենք կեանքի մէջ, կը յիշուինք մեր ստաքինի, բարի գործերով եւ սահմանուած ենք յաւիտենական կոչումի մը:

Փարիզի հայ գաղութին կողմէ խօսեցաւ Պ. Աբշակ Զօպանեան, որ խորապէս յուզուած էր, իբրեւ հանգուցեալին մտերիմ բարեկամը: Պարզեց Վահան Եարճանեանի հանրային գործունէութիւնը, չեշտելով. տարիներով եղաւ նախագահը՝ «Համազգային» Մշակութային Միութեան, որ ուժ կուտայ հայերէնի դասընթացքներուն Ֆրանսայի գաղութին մէջ, իսկ Պէյրութի մէջ կ'օժանդակէր ձեմարանին»:

Նկատելով որ բաւական թիւով Ֆրանսայի յուղարկաւորներ կային, Պ. Զօպանեան քանի մը խօսք ալ Ֆրանսերէն ըսաւ:

Ցանուն Համազգայինի կեդր. վարչութեան խօսեցաւ Պ. Մկրտիչ Պարսամեան: «Տակաւին երկու օր առաջ, երկուշաբթի դիշեր, Համազգայինի անդամները իրեն կը սպասէին որպէսզի նախագահէր իր սիրած ընկերակցութեան, որուն նուիրուեցաւ անվերապահ եռանդով: «Համազգայն»ի հովանաւորած չաբաթական դասընթացքները իր դուրգուրանքին առարկան դարձան: Ցրանսական պետական անձնաւորութեանց հետ իր յարաբերութիւններուն չնորհիւ վերջին պատերազմէն առաջ Պէյրութի ձեմարանին մէջ ուսանելու համար, երկու ուսանողի տարեթոշակ ապահովեց: Վահան Եարճանեան ծնած էր Ակն, 1887ին: Զաւակն էր Ծովհաննէս Եարճանեանի Ակնայ հինաւուրց ընտանիքներէն: Նախնական կրթութիւնը ստացած էր քաղաքին Ներսէսեան վարժարանին մէջ: 1895ին կուգայ Պոլիս, մինչ նալու հօրը եւ Ատոմին (Սիմանթօ): Ուսումը առած է Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանը, յետոյ Պէրպէրեան եւ վերջն ալ Իրաւագիտական համալսարանը: Փարիզի մէջ կը գործէր իբրեւ իրաւագէտ խորհրդական 1922էն ի վեր: Ունեցած է գրական գործունէութիւն: 1907ին խմբագրած է «Մասիս» գրական չաբաթաթերթը: Առաջին բանաստեղծութիւնը ստորագրած էր 1919ին «Շանթ» գրական գեղարուեստական չաբաթաթերթին մէջ: Աշխատակցած է «Ճակատամարտ»ի (Պոլիս), «Նոր Օր»ի Աթէնք, «Հայրենիք» Պոսթըն, «Տաթեւ» եւ Ամէնուն Տարեցոյցներուն:

«Իր նահատակ եղբօր Սիմանթոյի (Ատոմ Եարճանեան) կրակէն անմասն չէր, թէեւ տարիքը չորուեցաւ իրեն վաստակի մը վերածելու համար գայն՝ անձնական գրչմով: Եղբօրը կորուստէն վերջ, իր կեանքին երկրորդ հարուածը ստացած օր մը մահն էր: Այն որ իր չրթներէն անպակաս ըրաւ Ակնայ ժողովրդական բանաստեղծութեան թանկագին եւ անդերազանցելի գանձերը»:

Ուրիշներու կարգին, գեղեցիկ ծաղկեպսակ մը ղրկած էր «Համազգային»ը: Վ.

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ, ՄԵԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՃՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մեր Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս կիրակի կը կատարէ իր մարզադաշտին պաշտօնական բացումը, Promotion d'Honneurի իր երկրորդ ա-խոյենական մրցումով Basse Alpeի ամէնազօրաւոր խումբին՝ Digneի դէմ:

Ինչ պիտի կրնան ընել մեր մարզիկները իրենցմէ չատ աւելի բարձր խաղարկութեամբ, արագութեամբ եւ թէքնիքով օժտուած այս զօրաւոր խումբին դէմ: Թէեւ մեր տղաքը փայլուն յաղթութիւն մը տարին Marignanի մէջ, բայց այս անգամ պիտի մրցին այնպիսի զօրաւոր կազմակերպութեան մը դէմ որ յաղթութենէ յաղթութիւն կը թռչի եւ դեռ անցեալ կիրակի չարաչար պարտութեան մատնեց Rouetի նշանաւոր խումբը:

Digneի վարիչներուն հետ մեր ունեցած տեսակցութեան ընթացքին, իրենց մեծ վստահութիւնը կը յայտնեն որ այս տարի Digne պիտի խլէ ախոյենական տիտղոսը: Այս ուղղութեամբ ամէն զոհողութիւն ստանձնած են:

Արդէն իրենց խումբին մարզիչը որ միեւնոյն ատեն խօսք առնելով, հաւաստած է թէ նոր չէնքին համար պէտք եղած աշխատանքը պիտի կատարէ: «Պէտք է պարզերես դուրս գալ, Առաջնորդարանին կից նոր չէնքի կառուցումը գլուխ բերելով, ճիշդ այնպէս ինչպէս այդ ծանր աշխատանքները կատարած են մեր նախորդները եւ այս հողն ու զեղեցիկ չէնքը թողած են մեզ իբրեւ ժառանգութիւն»:

× «Ալիք»ի մէջ հրատարակուած կոչին վրայ Թէհրանի Դաւիթյի դպրոցին վերաբացման առթիւ մօտակայ թաղերուն մէջ հաստատուած 1200 տուն հայութիւնը ամէն օր խուռներամ կը դիմէ արձանագրութեան: Սակայն դպրոցի վարչութիւնը ի վիճակի չէ 200է աւելի ձրիավարժ աշակերտներ ընդունելու: Շատեր ճարահատ օտար դպրոցներ կը դիմեն, իսկ միւս մասը դատապարտած է փողոց մնալու:

«Դանիայի» դպրոցը ազգային է եւ գերազանցօրէն ժողովրդական: Ժողովուրդը անցեալ տարի խնամակալ եղած է 105 սաներու: Եկեղեցական վարչութիւնը յատկացուցած է որոշ դումար մը, «Քուչէչ» մանկապարտէզի փոքրիկ սաները նուիրած են տասը հազար րիալ: Դպրոցը, հակառակ իր համեստ ելեւմտացոյցին, պէտք ունի 160 հազար րիալի, որովհետեւ վճարովի սաները չէնչին թոչակ կուտան: Այս տարի դպրոցին նիւթական վիճակը աւելի պիտի ծանրանայ, որովհետեւ հոգարարձութիւնը ծրագրած է Ե. եւ Զ. դասարանները ունենալ աղջիկներու համար: «Քուչէչ» դպրոցը, որ վերին դասարաններ ունի, տեղի անձկութեան պատճառով ի վիճակի չէ զոհացնելու նոյնիսկ իր բոլոր աշակերտները, հետեւաբար յանցանք պիտի ըլլայ եթէ դպրոցի աշակերտութիւնը զրկուի հայեցի դաստիարակութենէ:

Արդ, առանց հայրենակիցներու օգնութեան 500էն 600 դպրոցական մանուկներ փողոց պիտի թափուին: «Սաներ արձանագրեցէք ձեր կարողութեան եւ խղճի թելադրանքի սահմաններուն մէջ, հնարաւորութիւն տուէք մեր ուշիմ եւ սիրասուն բայց չքաւոր փոքրիկներուն իրենց մայրենի լեզուն սորվելու»:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (192)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

— Դու ճիշդ ես ասում. ներքնատունը մեզ հարկաւոր չէ: Մենք կը մնանք դրսում ...

Ուրիշ կերպ, այո, չէր կարող լինել:

Դիշերը Մելիք Աւանը իր անակնկալ այցելութիւններից մէկն արաւ՝ հաչիւպահանջելուհամար: Այդպէս նա արել էր չատ անգամ: Եւ այդ այցելութիւնների տեղը միայն Աւետարանոցը չէր. նա հասնում էր ամէն տեղ, տեսնում էր հարկաւոր մարդկանց հետ:

Ցերեկը նա չէր երեւում. իսկ դիշերները նրա ձին թռչում էր այս ու այն կողմը, եւ նրա լուռ ուղեկիցները էին Հայրապետը եւ մի ուրիշ հաւատարիմ ծառայ: Ցանկարծ նա երեւում էր մի դիւղում եւ կարճ միջոցից յետոյ էլի անհետանում էր:

Այս անգամ սովորականից քիչ երկար մնաց նա իր քրոջ տանը: Այս անգամ նա կարող էր հաստատապէս ասել, որ իր աշխատանքը զուր չկորաւ. ամէն տեղ պատրաստ էին, գործը զարմանալի յաջողութեամբ էր առաջ գնում:

Հասկանում են ամէնքը, որ վճռւում է մահուան եւ կեանքի հարցը: Աչէնի Մելիքը մի օրուայ մէջ հաչտուեց իր եղբօր հետ: Այն՝ ինչ որ չկարողացաւ անել կաթողիկոսը, գլուխ բերեց հայրենիքի վրայ կախ ընկած վտանգը: Այսպիսի ժամանակ չպիտի լինի մի տուն, ուր երկու մարդ միմեանց խէթ աչքով նայեն: Եւ իրաւ, ամէն տեղ հաստատուելէ է սերտ եղբայրութիւնը. թշնամիները հաչտւում են, խօսք տալով միմեանց վէճ չբարձրացնել մինչեւ գարուն: Երկիրը լուռ է, հանգարտ. դրսից նա մի խաղաղ, հնազանդ աշխարհ է, բայց այդ հանդարտութեան տակ տեղի ունի մի խուլ, աննկատելի չարժում: Զարմանալի է, որ այսպիսի հանդամանքներում չէ յայտնւում մի հատ դաւաճան ...

— Բայց կարո՞ղ է յայտնուել, հարցրեց Ան-նա Խաթունը:

— Շատ հեչտութեամբ... Մի հատ մարդը այժմ կարող է կործանել մի ահագին երկիր՝ Արքաքից սկսած մինչեւ Գանձակ ...

— Ուրեմն պէտք է չտապել:

— Այդ մենք գիտենք ...

Նա պատմեց, որ ահը այնքան մեծ չէ: Գիւղ-լիսատանի, Զրաբերդի եւ Աչէնի կողմից կարելի է բոլորովին ապահով լինել. այդ տեղերում գործում է Զրաբերդի Մելիք Հաթամը:

Առանց այդ մարդու օգնութեան հազիւ թէ կարելի լինէր գլուխ բերել մի այսպիսի ահագին գործ: Նա կայծակի պէս հասնում է ամէն տեղ եւ նրա կարդադրութիւնները միանգամայն զարմանալի են: Նա ահ ու դողի մէջ է պահում փոքր ի չատէ կասկածելի մարդկանց:

ԼՂՕ

քարին դինը, 6—7 ֆրանք՝ դինիին դինը: Միեւ – նոյն ատեն հետապնդումներ կը կատարուին այն խանութպաններուն դէմ որոնք չարաշահութիւն կը փորձեն :

ՆԱԽԿԻՆ ԱՓՍՈՐԱԿԱՆ ՄԸ փորձեց ինքզինքը կախել վարչապետարանին առջեւ: Ոստիկանները կախել վարչապետարանին առջեւ: Ոստիկանները օգնութեան հասնելով փրկեցին: Թերթերը կը դրեն թէ յուսահատած էր, զործէն արձակուած ըլլալով :

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ անուն բախտախնդիր մը, որ ինքզինքը կկպրոսի եւ Երուսաղէմի թագաւորնե – րու չառաւիղէն կը կարծէ, վեց ամիս բանտար – կութեան դատապարտուեցաւ, ամբաստանուած ըլլալով թէ աղջիկներ մոլորեցնելով կը չահագոր– ծէր :

ԱՐՏԱՓԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Պ. Ռոպէռ Շուման վերադարձաւ Մ. Նահանգներէն, լաւատես տրա – մադրութիւններով, բայց մնալով միչտ վերապահ՝ Գերմանիոյ վերազինման հարցի մասին: «Շատ փափուկ խնդիր է այդ» ըսաւ: Դահլիճը սկսաւ քննել կատարուած աչխատանքները :

1951ի ԵԼՄՏԱՅՈՑՅԻՆ մէջ 4—500 միլիառ ֆրանքի բաց մը կը նախատեսուի: Մասնագէտ – ներ դիտել կուտան թէ բուն բացը 600—700 մի – լիառի պիտի հասնի, եթէ Ամերիկան չօգնէ վերա– զինման ծախքերուն: Այժմէն իսկ ծանր տուրքեր կը ծանուցուին :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը Պ. Էչեսըն յայտարարեց թէ իր կարծիքով, Համայ – նավար Զինաստան պիտի չմիջամտէ Քորէայի մէջ: Որեւէ ժողովուրդ, որ ՄԱԿի կողմէ ճանչ – ցուիլ կ'ուզէ, պէտք չէ այդ կազմակերպութեան սկզբունքներուն դէմ դիրք բռնէ :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ֆրանսական զօրքը պարպեց և – րեք դիրքեր, որպէսզի կարենայ համախմբուիլ եւ պաշտպանել Թոնքինի չրջանը, որ առաւ բրինձ կ'արտադրէ :

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 12ին ժամը 16—24 Hôtel George Vի չքեղ սրահներուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային: Սոի– պողարար կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. « Քրխատափոր » ենթակոմիտէի:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահա – րոնեան» ակումբին մէջ :

ՆԻԼԹ՝ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ եւ իր ՀԻՄՔԵՐԸ

Մարսէյլի Մշակութային Միութիւնը

Իր տարեշրջանը կը բանայ, աննախընթաց դասախօսութեամբ մը, նախագահութեամբ՝ Mr. J. BALLARDի, անօրէն՝ «Cahiers du Sud»ի :

Ֆրանսերէն կը խօսի բանաստեղծ LUC ANDRÉ MARCEL : ՆԻԼԹԸ՝ ՀԱՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Այս չաբաթ, 7 Հոկտեմբեր, իրիկուան ժամը ճիշդ 9ին, Palet d'Oրի սրահին մէջ (La Canebière) :

Պատանիկ թէյասեղան

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի Ֆ. Կ. Խաչի Սա– նուտիներու :

Այս կիրակի ժամը 3—8, Salle Hélvetiqueի մէջ (107 rue Dugesclin) :

Նախագահութեամբ ՏԻԿ. ՕՏԻԹ ՄԻՒԱՑԻԼԵԱՆԻ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻԻ

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

10 rue de l'Epée, LYON

ԿԸ ՏԱՄԱԴՐԷ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈԽ ՄԸ– ԹԵՐՔ ՄԸ ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքնե– րու, ինչպէս ՊԱՄԻԱ, ԵԱԼԱՆՃԻ ՏՕԼՄԱ՝ ՍԹԱՄ– ՊՈՒԼ, ՔԱՇՔԱՎԱԼ, ՃԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ, ՍԱԼԵՊ, ՄԱՀԼԷՊ, ՊՂՊԵՂ, ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ : ԱՊՈՒԽԱՏ, ԵՐՇԻԿ, ՋԻԹԱՊՈՒՂ, ՀԷԼՎԱ, ԹԱՀԻՆ, ԲԱՂ – ԼԱՎԱ, ԼՕՔՈՒՄ , ԳԱՏԱՅԻՖ, ևոյնիսկ ճիւթ եւ ՀԻՆԱՑ : Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ :

ՆԱԵԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ

Ինչպէս նաեւ տեղական անարատ մեղր մեծա– ֆանակ թէ մանրաբանակ :

Սուրճի ամէն գնումի համար թիքէ–փոխմներ կը տրուին: հարիւր թիէէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիքէօռի:

25·000 ֆր. հատուցում կուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի կոմիտէները, ընկերնե– րը ինչպէս եւ համակիրները, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, **Sociétés Savantes**ի մէջ:

Կը խօսի ընկեր ԲԺ. ԵՐ. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ:

Հացկերոյթ-խնչոյք

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն կազմակեր – պած է հացկերոյթ խնչոյք մը, այս կիրակի ժամը 19.30ին Café Le Cadetի վերնայարկը (17 rue Cadet, 63 rue Lafayette)

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿԱԾ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Կը հրաւիրուին փարիզի եւ չրջաններու վա – փաքող ընկերներն ու համակիրները : Ծախքերու մասնակցութեան համար արձանագրուիլ մինչեւ ուրբաթ երեկոյ, Բալուեան, Հր. Սամուէլ եւ Պարսամեան դրատուններէն եւ «Ճառաջ»ի խմբա– դրատունը :

ԱՑՆՃԱՐԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Ն. կեմալմազեան ի – րենց եղբօր յիշատակին Այնճարի «Ճառաջ» վար– ժարանին կը նուիրեն 500 ֆրանք:

Նոյնպէս Պէլֆորէն ընկեր մը իր Լիոն այցե– լութեան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Այն – ճարի դպրոցներուն, «Ճառաջ»ի միջոցաւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գարակէօզեան Նախկին Սանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Որբանոցին հիմնադիր – բա – րերար ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի յիշատակին հո– գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կի– րակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Gou– jon: Կը հրաւիրուին բարերարին յիշատակը յար – դողները :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ պի– տի պատարագէ եւ քարոզէ Ամրպատականի Հա – յոց Առաջն. փոխանորդ Արժ. Տէր Կարապետ Ա. քհնյ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը հրաւիրուի բարեպաշտ ժողովուրդը ::

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ԵՒ Հ. ՃԻԶՄԻՃԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆրանսայի Շրջ. վարչութիւնը, ակտուատական եւ մարզական վերին մարմինները կը հրաւիրեն բարեկամներ եւ համակիրներ, այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուր հոգեհան– դստեան պաշտօն պիտի կատարուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադիրներ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահուան տարելիցին եւ ՀԱՑԿ ՃԻԶՄԻՃԵԱՆի մահ – ուան քառասունքին առթիւ :

Հոգեհանդիստէն վերջ, այցելութիւն Thiaisի փարիզեան գերեզմանատունը՝ Գրիգոր Յակոբ – եանի շիրմին :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷնի դպրոցը կը վերաբացուի այս երեքչաբթի ժամը 7ին: Դասաւանդութեան օրերը երեքչաբթի եւ հինգչաբթի երեկոները:

ԹՐԱԳՕՇ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Վոտուայի մէջ, 69 rue d'Arcueil: Սիրայօժար մասնակցութեամբ փարիզահայ լաւագոյն դերասաններու, Տիկ. Տիկ. Սիրուհի Նշանեան եւ Քնարիկ :

Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Գմբէթեան, Պէտիկեան, եւ երգող ու պարող աղջիկներու խումբը:

THÉATRE OPOLLO

20 rue Clichy, métro Clichy կամ Trinité

Հինգշաբթի **12** Հոկտ. ժամը 9ին

ՊԱՐԻ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԵՐԵԿՈՑ

Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտնե– րու: Է. ՓԱԿԱՎԱ, Զ. ՓԱԼԼԻՑ, Ն. ՖԻԼԻՓՄԱՐ, Թ. ԹԻԱՊՈՒՇԵՆՍԲԱՑ, ԼԻՏԻ ԿԱՐԻՆ (Օր. ԻԶԳԱԼԱՑԵԱՆ), Ժ. ՊԱՊԻԼԷ, Ս. ԿՈԼՈՎԻՆ, Վ. ՍՔՈՒՐԱՔՈՎ, Դ. ՎԱՑՊԷՐԿ, Մ. ԹՈՄԱՍ, Շ. ԱՊԱՇԻՃԷ եւ ԳՈՒՐՉԻ :

Դիները 150 — 600: Տոմսերը ծանօթ գործա– կալութիւններէ (Pleyel, Durand, եւայլն):

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ դարմանատան առամնա – բուժական բաժնի սպասարկութիւնը վերսկսած է դեկավարութեամբ վիրաբոյժ – առամնաբոյժ՝ Տիկին Մառի Պիւյիւքեանի, վկայուած Փարիզի առամնաբուժական վարժարանէն :

Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն ուրբաթ ժա– մը 9.30 — 12:

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վար – դան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին (Մար – սէլ): Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճչդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմի– տէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Միամտա– ցօ» խումբին ժողովը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Կա– րեւոր օրակարգ :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԱՍՈՒԼԻՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած ՍԱՀԱԿ Բ. ԽԱՊԱՑԵԱՆ կա– թողիկոսի ծննդեան հարիւրամեայ տօնակատա – րութեան յանձնախումբի կողմէ: Այս կիրակի ի – րիկուն ժամը 9ին, Քաֆէ Նուայի մէջ :

Մուտքը ազատ է :

Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Հ. Մ. Մ.ի ֆութպոլի բոլոր խումբերը պիտի մրցին, Choisyի P. L. 5ի խումբերուն դէմ, այս կիրակի ժամը 1.30էն սկսեալ, Stade de la Tour à Parachuteի դաչտին վրայ: Métro Porte de Choisy :

Անչուշտ Իթալիի եւ Ֆրանթիւլիի մարզասէր– ները բաղմութեամբ ներկայ պիտի ըլլան, քայա – լերելու մեր մարզիկները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աչխատելու համար կարող կարուհի mécanicienne մը եւ մէկ ֆինիսէօզ արդուկող :

Կ'ուզուին նաեւ իրենց տան մէջ աչխատող լաւ կարուհիներ: Տեւական գործ :

Դիմել MINASSIAN, 32 rue des Annelets, Paris (19), մէթրօ Botzaris կամ Jourdain:

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան կը դասաւանդէ հայերէն լե – զուն, մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկուններըը:

Հասցէ.— A. Ajdérian , 41 Ave. des Gobelains, Paris (13) :

Ծախու է

Թրիքոյի Jauges մեքենաներ, բոլոր լայնքերու վրայ: Կարեւոր STOCK մը:

JAUGES 10 մեքենաներ, մէկ մեթր լայնքով :

WORMS

35 Bld. de Strasbourg, Paris (10) Tél. Pro. 53-99

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Ներքաճաչակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՋԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ԳՈՒԻԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աչխատանք :

Մէկ անգամուան յաճա – խորդը կը դառնայ ընդմիչտ յաճախորդ :

Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք :

Հեռաձայն TRU. 07 - 90

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lo– rette, Pigale եւ St. Georges:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախ– ուին մեծաքանակի գինով :

Ձեր չահն իսկ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐՈՒՆ

1, rue de Grand – Carme , Marseille

(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսյա 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 — Գինը 7 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 8 Octobre 1950 Կիրակի 8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6275—Նոր շրջան Թիւ 1686

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԸ ՔՕՈՒԻՆ ՈՒ Կ'ԱՆՑՆԻՆ

Ինչո՞ւ չատ մը գրոց – բրոցներ պատուհանէն կը նային Հայրենիքի թէ Հայկական Արտասահմանի անցուդարձին վրայ :

Ինչո՞ւ չեն տարածուիր, չեն խորանար, նախընտրելով կծկուիլ իրենց պատեանին մէջ : Միայն հարեւանցի ակնարկներ ուղղելով : Եւ կամ թիաձոյ բանաձեւեր հոլովելով :

Առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, կրնայինք հարցումներուն պատասխանը ամփոփել մէկ նախադասութեան մէջ.—

Պարզապէս անոր համար որ կա՛մ չեն հաւատար իրենց կոչումին, եւ կամ քաղաքականութիւն կը խաղան :

Երկու պարագաներուն մէջ ալ, դժուար թէ կարենան չքմեղանալ :

Եթէ ճիշդ է որ կը պնդուինք մեր պատմութեան ամէնէն ճակատագրական շրջանին մէջ, ամէնէն առաջ գրոց – բրոցներուն կ'իյնայ լման – բոնել դէպքերու իմաստը : Պարտականութիւններ, պատասխանատուութիւններ առանձնել :

Դժբախտաբար այս տարրական գիտակցութիւնը կը պակսի չատերուն քով : Մանաւանդ երբ կը բարեհաճին խօսիլ ու գրել Հայրենիքի, մշա – կոյթի, տարագիր բազմութեանց եւ ուրիշ հիմնական հարցերու մասին :

Շատերը որոշ տեսակէտ անգամ չունին, որ – պէսզի կարենան խօսիլ դէմ դիմաց, եզրակացութեան մը յանգելու եւ անոր համաձայն գործելու համար :

Եթէ թարթափուն, օտարոտի նայուածք մըն ալ չուղղեն, այս կամ այն հարցին առթիւ, կը բոնեն այնպիսի դիրք մը որ կարծես թէ չպատկանին կուգան :

Անոնք լսած են որ հայրենիքն է ներշնչարանը եւ խարիսխը ազգովուրդի. մանաւանդ անոր տարագիր բազմութեանց համար :

Այսքանը բաւական է, մնացեալով չհետաքրքրուելու համար : Կը քաուին ու կ'անցնին, իբրեւ հասարակ դիտողներ :

Մինչդեռ, եթէ ուզէին հետաքրքրուել, ամբողջ աշխարհ մը պիտի բացուէր իրենց աչքերուն առջեւ :

Եթէ ուզէին խորանալ, պիտի համոզուէին թէ դոց եղած նշանախօսքերը չեն որ պիտի փրկեն ցիրուցան բազմութիւնները, այլ կենդանի գործը :

Աւելի բախտաւոր պարագաներու մէջ անգամ, ահագին պարտականութիւններ պիտի ծանրանային մեր ուսերուն վրայ, դաղութներու փրկութեան համար :

Մինչդեռ, — ահա կը տեսնենք, երեւանը հայ կրնայ բարեւագիր մը ուղղել Հայկական Արտասահմանի, անթելով եւ պատահաբար ձեռք անցած հրատարակութիւններով :

Իրականին մէջ բարեւագիրը ալ չէ որ կը լսենք, այլ խառնուրդ մը չոայլաբան գովասանութեանց եւ սանձակոտոր պարապանքի, հա – մաձայն կանխորոշ ծրագրի մը :

Ի՞նչ կը թելադրէ այս ընդվզեցուցիչ վերաբերումը, որ մեծ մասով հետեւանք է բոնի պարտադրուած կարգուսարքին :

Ամէն բանէ առաջ՝ պայծառատեսութիւն եւ լրջութիւն :

Ըսել կ'ուզենք թէ ազատ արտասահմանի մտաւորականութիւնը պարտաւոր է արթուն պահակի դեր կատարել, պարկեշտօրէն դատելով իրականութիւնը :

Ծափահարելով հանդերձ կատարուած նուաճումները, այդ մտաւորականութիւնը պարտաւոր է դիրք բռնել նաեւ այն բարբարոսութեանց եւ աղճատումներուն դէմ որ կը գործադրուին մշակոյթի ճակատին վրայ :

Պարտաւոր է իր ձայնը բարձրացնել այլապէս ընդվզեցուցիչ բարբարոսութեանց դէմ, որոնց դոհ գացին այնքան տաղանդաւոր ուժեր, տարէց թէ երիտասարդ :

Եւ վերջապէս իր տարրական պարտքն է տիրաբար արժեցնել Հայկական Արտասահմանի դարաւոր վաստակը, փոխանակ տորադասեալի դիրք մը բռնելու :

Իր ներկայ կրաւորական դիրքը համազօր է մեղսակցութեան : Վնասակար՝ հայկական մշակոյթին ազատ եւ հարազատ զարգացման համար :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՐԴԱԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՊՔ ՄԸ

Տեղական թերթերը առանց խորհրդածութեան դրեցին թէ, «խաւարակուռ» Ափրիկէի ցեղախումբերէն մէկուն մէջ՝ մարդակերութեան արատ – կարդ դէպք մը պատահած է :

Ահաւասիկ մանրամասնութիւնները.—

Անտառաբնակները կը դիմեն իրենց Նորին Վսեմութեան Պետին, յիշեցնելով թէ մօրթուելու կարգը իր կնոջն է այլեւս :

Վսեմաչուք ցեղապետը օրինաւոր կը գտնէ «ներքին կանոնագիրի X յօդուածին համաձայն» եւ կուտայ իր համաձայնութիւնը, պայմանաւ որ սպասեն մինչեւ տղաբերք (յղի էր) :

Կուգայ ժամանակը, բոլոր ժամանակներուն պէս : Պետ ու պետականք կը սկսին նախամարզ – կային սաղացէլական խրախճանքը, եւ կինը պարպելէ վերջ կը չամփուրեն մաղմաղ կրակի վրայ : Ամէն կլափ կը սրէ իր ժանիքները... Բայց այդ յօշոտումէն հարկ եղածին չափ չօգտուիր Ազնուաչուք Ցեղապետը, եւ չատ դժգոհ՝ ոտքի կը հանէ իր «ոստիկանութիւնը», պահանջելով հա – մապատասխան համեղ խորտիկներ, որմէ ալ որ ըլլայ :

Ոստիկանական միջամտութիւնը իր արդիւնաւոր վախճանին կը հասնի յաղուրդ տալով եւ մասնակցելով ինքնընտիր Գլխաւորին անյապ ա – խորժակին, եւ արժանի պատիժներու ենթարկելով սովալլուկ վոհմակը :

Ականատեսները կ'աւելցնեն սակայն թէ՝ միայն « ցեղախումբին վարժապետը» կը մնայ անմեղ — դժգոհ, առարկելով որ այդ բացառիկ խրոխտացէն, երկու մասներ միայն բաժին կենկած են իրեն : Մեղմ «վարժապետ». լաւ որ անտեղեակ է Լաֆոնթէնի Իշուն գլխուն եկածէն :

Այս աննախընթաց, ահաւնադղորդ, ահաւոր դէպքը կարդալով, մխիթարական բարոյական մը պտայ հոն :—

[illegible] կուած եւ միշտ անման մնացած է նման մարդ – գա...— ներողութիւն — դրամ — ակերութեան խրախճասօներէն, այլ դեռ աչխարհի վրայ կը գտնուի եղեր այլազգի կամ ցեղի «վարժապետ» մը որ իր դերյարդելի ցեղապետին պարարտական եւ խորոված յղի կնոջմէն երկու մասները միայն բաժին կ'ուզենայ :

Թէեւ հայ Ուսուցիչը ցարդ ոչ մէկ յղի կամ ամուլ դրամակերութեան մասնակից չէ եղած նոյնիսկ երկու մասնաչափով եւ կը չարունակէ իր կամաւոր մարտիրոսութիւնը :

Մասնաւոր բարեւներով՝

ՄԱՐՏԻՐԻՒՍ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

դրաղումները սկսան Հոկտ. 2ին : Կերպարուեստի ուսումնարանին (ինսթիթուտ) 150 ուսանող – ուսանողուհիները նախամուտը (վերամուտ) կը դիմաւորեն արձակուրդներու առեն ձեռք բեր – ուած գործնական դիտելիքներու մեծ պաչարով : Անոնք պատյաններ կատարած են երկրի արդիւնա – բերութեան տարբեր ասպարէզներու եւ կոլխո – զային դիւղերու մէջ : Նկարներու եւ քանդակներու առուար ժողովածու մը կը կազմեն անոնց այս ամառնային ստեղծագործութիւնները :

Ուսումնարանին աչխատանքները տեղի կ'ունենան նոր չէնքին մէջ որ կը գտնուի Սթալինեան պողոտային վրայ, Կիրովի փողոցի անկիւնը : Կերպարուեստի ուսումնարանը այս տարի պիտի տայ իր անդրանիկ շրջանաւարտները :

ՌՈՒՍ ՅԱՑՑՆԻ ՆԿԱՐԻՉ Ռեպինի մահուան քսանամեակին առթիւ, ցուցահանդէս մը կազմակերպուած է Երեւանի մէջ : Ցուցադրուած են արուեստագէտին կարգ մը նկարները եւ դանազան ձեռագիրներ :

Սղագրեց Գ. ՕՒՕԵՒՆԱԿ

« ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔ ԵՐԵՒԱՆ » դիրքը՝ Լիսենի եւ Մերկէլբլեանի հեղինակութեամբ լոյս տեսած է Մոսկուայի մէջ ռուսերէն լեզուով : Գրքին հեղինակները կը նկարագրեն ներկայ Երեւանի աչխարհագրական դիրքը, մչակութային եւ տնտեսական կեանքը, ճարտարապետական կոթողները, յուչարձանները, հանրային պարտէզները, եւ ուրիչ զեղատեսիլ վայրերը :

Ֆրանսա կ'ընդդիմանայ Գերմանիոյ վերազինման

ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԵՐԹԱՆ

Դահլիճը, առջի օրուան իր նիստը ամբողջովին յատկացուց միջազգային կացութեան քննութեան : Այս առթիւ, արտաքին նախարար Պ. Ռ. Շուման պարզեց Ատլանտեանի Խորհուրդին աչխատանքները : Դահլիճը ճչդեց այն հրահանգները, զոր տուաւ Պ. Պ. Մորիս Փէչէն եւ Ժիւլ Մոքին : Այս երկու նախարարները Ամերիկա պիտի մեկնին մասնակցելու համար՝ Եւրոպայի վերազինման մասնագիտական աչխատանքներուն :

Եւրոպայի եւ յատկապէս Գերմանիոյ վերազինման ծրագրին չուրջ Ֆրանսական տեսակէտը վերջնապէս պիտի ձեւաւորուի խորհրդարանին կողմէ, որուն նոր նստաչրջանը կը բացուի Հոկտեմբեր 17ին : Ամէն պարագայի տակ այս ձեւաւորումը պէտք է կատարուի մինչեւ Հոկտեմբեր 28, այսինքն Ամերիկայի նոր խորհրդակցութիւններէն առաջ :

Դահլիճին առջեւ Պ. Ռ. Շուման զեկուցումէն երեւան եկած է, որ Մ. Նահանգները չեն փոխած իրենց տեսակէտը Գերմանիոյ վերազինման մասին եւ տրամադիր չեն որեւէ զիջում կատարելու Ֆրանսական պահանջներուն : Լաւատեղեակ աղբիւրի մը համաձայն, ներկայ պայմաններու ներքեւ կարելի չէ հակակշռողութեան դեմ մը գտնել : Պատերազմէն ասդին ամէնէն լուրջ է երկու երկիրներու միջեւ ծագած այս վէճը :

Նկատելով որ այս վէճին մէջ Ամերիկայի կը ձայնակցին նաեւ Ատլանտեանի Դաչինքին անդամակցող ուրիչ երկիրներ, Ֆրանսական դահլիճը իրաւ նուազպատկառելի, պիտի պահանջէ հաւանաբար յետաձգել Գերմանիոյ վերազինման հարցը : Մինչ այդ, կ'ըսեն Ֆրանսական շրջանակները, ամէն աչխատանք պիտի թափուի իրագործելու համար Շուման ծրագիրը՝ Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Գերմանիոյ պողպատի եւ հանքային այլ արդիւնաբերութեանց միացման մասին : Երբ սպասվուի այս գործակցութիւնը, այն առեն վերամանական վառնգը դադարած պիտի նուազի : Ու դարձեալ, այն առեն է որ կարելի է միաձայնութեամբ որոշել Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը, այդ պարագային ալ, սակայն, ամերիկեան օգնութեան նախապատուութիւնը տալով դաչնակից երկիրներուն :

Փարիզի ամերիկեան դեսպանը Պ. Պրիւս եւս, Ուոչինկթըն պիտի մեկնի, պարզելու համար Ֆրանսայի դիրքը :

Ֆրանսական կառավարութիւնը սրտնեղած է յամառելով, որ Մ. Նահանգները, առանց Դաչնակիցներուն հետ վերջնական համաձայնութեան մը յանգելու, սկսած են արդէն դաչտային թնդանօթներով զինել՝ Գերմանիոյ արեւմտեան չրջանի ոստիկանութիւնը : Ասիկա կը նկատուի նախանչան մը, թէ արդէն իսկ սկսած է Գերմանիոյ վերազինումը :

Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, Ֆրանսայի դահլիճը երկուքի բաժնուած է Գերմանիոյ վերազինման հարցին մէջ : Պ. Ժիւլ Մոքի հետ կարգ մը նախարարներ համաձայն են այդ վերազինման՝ միջազգային չրջագծի մէջ, առանց թոյլատրելու գերմանական բանակին անկախ գործունէութիւնը : Մինչդեռ Պ. Ռ. Շուման եւ իր համախոհները որոշ անկախութիւն մը տալու այդ բանակին, վախնալով որ առանց առոր, Գերմանիա պիտի մերժէ մասնակցիլ Շուման ծրագրին :

Եթէ հաւատանք ուրիչ լուրի մը, ամերիկեան կառավարութիւնը հակակշռած է Ֆրանսայի, թէ Արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանութիւնը պիտի սկսի ոչ թէ Էլպայի, այլ Հէնոսի վրայ, եթէ Ֆրանսա չարունակէ ընդդիմանալ գերմանական բանակի մը կազմութեան :

Քորէայի բնաւուկը

Մակ. ընդհ. ժողովը սկսաւ քննել՝ Մ. Բրիտանիոյ եւ միւս 7 երկիրներու ծրագիրը, որ անցեալ օր վաւերացուեցաւ քաղաքական յանձնախումբին կողմէ : Խորհրդային պատուիրակ Պ. Մալիք առաջարկեց ժողովին հրաւիրել Հիւսիսային եւ Հարաւային Քորէայի ներկայացուցիչները : Առաջարկը մերժուեցաւ վեցի դէմ 41 ձայնով եւ վեց ձեռնպահներով : Ասեցաւ նաեւ — ռուսերէն — Լեհաստանի պատուիրակը, ըսելով թէ խորհրդային բանաձեւը, մխակ գործնական լուծումն է :

Բրիտանական պատուիրակը Պ. Քէնէթ Ենկըը յայտարարեց, թէ Քորէայի մէջ դինուորական գործողութիւնները պիտի չանցնին Ասպհովութեան Խորհուրդի որոչումներուն սահմանը : «Եթէ, Չինաստանի ժողովրդական կառավարութիւնը կամ ուրիչ ոեւէ հարեւան կը վախնան որ ՄԱԿի ուժերը աւելի կ'ընդլայնեն իրենց գործողութեանց դաչտը եւ կը կասկածին ըսածներուս վրայ, հանդիսաւորապէս կը վստահեցնեմ թէ անհիմն են իրենց վախերը» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱԲՈՎԵԱՆԻ ՍԻՐԱՑԻՆ ԱՊՐՈՒՄՆԵՐԸ ԴՈՐՊԱՏԻ ՄԷՋ

(Էջ մը «ԱԲՈՎԵԱՆ ԵՒ ԴՈՐՊԱՏ»
անտիպ աշխատութենէն)

Շատ զարմանալի պիտի լինէր, եթէ երիտասարդ ուսանող Աբովեան, չմոռանալով հանդերձ որ կուսակրօնի ուխտ էր արել էչմիածնում, չունենար նաեւ սիրող սրտի զեղումներ, սիրային ապրումներ: Առաւել եւս՝ լինելով ի ընչ արուա – կարգօրէն զգայուն, այո՝ սանտիմանտալ հոգի, մշտապէս ենթակայ յուզական տարերին, իր խառնուածքին :

Կարելի չէ պատկերացնել անդամ, որ չորս – պատուած լինելով գուրգուրանքներովը դեղեցիկ սեռի, իր դիւրայոյզ սիրտն անտարբեր գտնուէր նրանց հանդէպ, չբոցավառուէր բուռն սիրովը մէկի կամ միւսի: Դեռ աւելի առաջ, Դորպատ չհասած, Աբովեան երգել էր սէրն իր ոտանաւոր – ների մէջ՝ նրանցից մէկում իր «սրտի դարդը» «անանուն սիրուհուն լալով, պատմելով »: «Բայց այնպէս հասկանալ պէտք չէ այդ», չարունակում է նա, «թէ ես մէկ յատուկ սիրուհի երեւանումն ունեցել եմ, քաւ լիցի»:

★

Երբ Աբովեան դեռ նոր էր եկել Դորպատ եւ ապրում էր քաղաքի ռուս քահանայ հայր Սերգէյի մօտ, միշտ առիթներ ունէր հանդիպելու նոյն եկեղեցական տան մէջ ապրող ռուս սարկաւագ Վասիլի Սերգէյիչի մանկամարդ աղջկան, կապտաչեայ Օլգային: Հարաւի վառ երկնքի զաւակը, կարզում ենք իր յիշատակարանում, անտարբեր չէ գտնուել դեռատի աղջկայ հանդէպ: Դորպատում սիրոյ առաջին կայծն է նետել այդ աղջնակն իր սիրտը: «Սիրահարութիւն առ սոյն օրիորդ», կարճ նոթագրել է Աբովեան իր օրատետրի մէջ:

Նոյն այդ աղբիւրից տեղեկանում ենք որ յետոյ Պարրոտի վաւրուան քենին, Յուլիանէն, այդ չիկահեր Գերմանուհին է բոցավառել մեր երի – տասարդի սիրտը (*): Այդպէս նաեւ՝ «հրեշտակատիպ» ուրիշ Գերմանուհիներ, որոնց գորովն ու գուրգուրանքն անպակաս էին ամէն կողմով իր պրուիչ անձ հանդէպ : Ի

Այսպէս՝ մի Գերմանուհի աղջիկ, երբ Աբովեանի հետ միասին իրենց ծանօթ ու բարեկամ մի պրոֆէսօրի տանն ուրախ ժամանցի է նստած լինում մի օր, ասում է նրան.«Ընտրեցէ՛ք մեր միջից մի սիրուն աղջիկ եւ Հայաստան տարէք ձեզ համար»: Ու խիստ զգածուած՝ հետեւեալ տողերն է արձանագրում իր յիշատակարանի մէջ.— «Զի՞ արդ ցանկայր սիրտ իմ, ունել յիւրաւի զսիրելի ամուսին մի Գերմանուհի, որ նոյնպէս օրինակ լինի իւր ամուսնական կենցաղավարութեամբ աչխարհաց մերոց »:

Շարլոտէ Շոլց (Charlotte Scholz) է կոչուել Աբովեանի սրտի ընտրեալը հեռաւոր Հիւսիսում, « չքնաղ քոյրն » իր սիրելի ընկեր Թէոդոր Գրաս – սի: Աբովեան պարզապէս Լոտէ է անուանումնարան իր Օիչատակարանի մէջ: Եւ Լոտէն է ահա, որ սիրոյ անչէջ հուրն է վառել նրա սրտում :

« Սկսած այն օրից, երբ ես ծանօթացայ նրա հետ», գրում է Աբովեան, «ինձ այնպէս է թւում, թէ իմ կեանքը եւ իմ բախտն անխզելիօրէն կապուած են նրա հետ: Ինչպէս հրեշտակ՝ մի նոր կեանք է արթնացրել նա իմ սրտում»:

Խորունկ էր սէրը, այլեւ, երեւում է, փոխադարձ: Ու կասկած չկայ, որ 1832 թ. ամառը, երբ Պոնիմուն՝ Գրասի կալուածքն է գնում Աբովեան, նրանց հիւր, երջանիկ ժամերի վայելքն է ունենում իր Լոտէի հետ միասին :

Բայց՝ տարբե՛ր է սահմանած եղել ճակատագիրը: Աբովեան վչտաբեկ թողնում է Պոնիմուները եւ հեռանում այնտեղից՝ այսպէս արձանագրելով իր Օրատետրի մէջ. «Սիրելին իմ, Լ. ոչ սակաւ քան զիս երեւէր ի տրտմութեան վարակեալ »:

Հրաժեշտին Աբովեան Լոտէից յիշատակ է ստանում մի էջ գրութիւն, որ այնպէս դուրգուրանքով ու սիրով օծուն՝ պահել է մինչեւ ողբերգական վախճանն իր բիւր անգամ օրհնուած կեանքի :

Պոնիմուների 1832 Յուլիս 18 թուակիր այդ գրութիւնը, բարեբախտութիւն է դարձել, անվթար պահուել է եւ մեր ձեռքը հասել իր դիւանի միւս թղթերի շարքում :

Սկիզբը ոտանաւորի ձեւով է, երկու տուն, որին հետեւում են մի քանի արձակ տողեր :Առաջ բերենք ամբողջը՝ մեր թարգմանութեամբ.—

Մի՛ տրտնջաք դուք,
Մի՛ կոչէք ունայն՝ ամէն մի բերկրանք :
Ցաւէտ չի մընխում, անանց չէ, անվերջ՝
ոչ մի հեծեծանք:
Սահող ժամերի անդորրիկ ծոցից
Ծաղկաբոյր ևո՛ր օր թող փթթի ձեզ ևորից :
Զափուած է, ձեւուած՝ բոլորիս ճամբան,
Ե՛ւ վայելք, Ե՛ւ վիշտ՝ են անցողակա՛ն:
Այդ լաւ է, բարի՝ ամենիս համար,
Զի՛ թողնի երբեք, որ մոռանանք մենք՝
Թէ պարզ, սոսկական մարդ–էակներ ենք :

« Եւ այսպէս՝ անպակաս արէգ յոյսը ձեր կենսական զօրութիւնից: Թող դրա մշտական ուղեցոյցը լինի այն: Բարեկամութիւնն է ամուր խարիսխը յոյսի, որ եւ յենարանն է ապագայի համար կատարուող ամէն գործօն աչխատանքի ուժի: Թող լաւ ժամերով լի՛ լինի ձեր կեանքը, եւ թող այս թերթիկը ձեզ այն հեռաւոր երկրումն եւս սիրալիօրէն յիշեցնէ ձեզ ձեր բարեկամուհուն՝ Շարլոտէ Շոլցին»:

×

(*) Տարիներ վերջը (**21** Դեկտ· 1838), Պարրոտ իր մի նամակի մէջ գրում է Աբովեանին, երեւան.— «Իմ բեռի Յուլիանէն **(Julie)**, որի կողմից ուղարկում եմ իր ձեռքով գործած ժամացոյցի մի փոքրիկ երիզակ, նոյնպէս սրտի ուրախութեամբ ողջունում է ձեզ»:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

Լոռեթթայի զանգերը

Մի՛շտ Զեխոսլովաքիա չէր անոր անունը: Նախապէս կ'ըսէին Պոհեմիա: Փրկան, որ չեմ կը նչանակէ, անոր սիրտը: Իսկ Պոյէրները ժողովուրդ մըն են որ երկրին իրենց անունը տալէ վերջ անհետացած են, սլաւ Զեխերուն հոն ներ – խուժելով հաստատուելէն առաջ :

Փրկայի մէջ, դղեակին ստորոտը, մայր մը կ'ըլլայ, որ կ'ունենայ եօթը զաւակներ: Անոնք կը մեռնին իրարու ետեւէ: Եւ ամէն մէկուն յուղարկաւորութեան Լոռեթթայի հին եկեղեցին զանգահարել կուտայ: Նախ հատ մը: Ցետոյ երկուք: Մինչեւ եօթը: Մինակ ու անտէր, կը հիւանդանայ ինք ալ ու կը մեռնի ամէնէն վերջ: Ո՞վ պիտի զանգահարէ անոր յուղարկաւորութեան : Բայց հրաշք կը պատահի :Լոռեթթայի աչտարակը լեզու կ'ելլէ : Զանգերը կը ճօճին, զանգերը կը ձայնեն, այս անգամ ոչ թէ հատ հատ, այլ բոլորը միասին: Լոռեթթայի զանգերը՝ այրի կնոջ համար: Զաւակներն էին, որ վերէն կը տեսնեն ի – րենց մօր վիճակը: Կը թռչին, կը վազեն վար, վար երկինքներէն: Կը մտնեն Լոռեթթայի աչտարակը: Կը կախուին չուաններէն: Ու բոլոր զանգերը կը սկսին ճօճիլ ու պոռալ մէկէն : Ու հնօրեայ քաղաքը կը նայի հնօրեայ աչտարակին եւ կը չինէ այս դրոյցը :

Նէ պզտիկ էր: Դեղին: Ցորենի մազերով: Ու կատուի թափանցիկ աչքերով: Կը կեցնէր դիս, մչուշներուն մէջ, աչնան իրիկուններըը, երբ լապտերներ, մօտն ու հեռուն, իրենց ակնոցներուն տակէն նայիլ կը փորձէին, ու դղեակին նեղ արահետներէն կ'ելլէինք թեւանցիկ: Կը փափաքա, լուռ, կը լսե՞ս մեղեդին,— Լեռեթթայի զանգերը: Անոնց անթափանց մեղեդին: Ու վերի դրոյցը կը պատմէր յուզումով :

Զեռնիկի պալատին եաին է Լոռեթթայի համբաւի տէր եկեղեցին: Հոն ուր արտաքին դործերու նախարարութիւնը կը նստէր: Ու երբ կարմիրները սպաննեցին նախարար Մասարիքը, որդին ազատարար նախագահին, Լոռեթան, հնազանդ հին աւանդութեան, լեզու ելաւ, ճօճեց իր զանգերը ու բողոքեց կամ ողբաց: Եւ երբ անկէ հաք պիտի, բժչկական ներարկումէ մը վերջ քունը մտաւ ու ալ չարթնցաւ, խօսք առաւ նորէն Լոռեթթան, ու զանգերու ազմուկը հեղեղեց Փրկայի դղեակէն վար: Ու հիմակ, երբ Պոհեմիան, տէր փոխելով, հիթլէրէն վերջ ինկած է կրեմլի կռունկին տակ, ժողովուրդ մը, այլեւս անտէր, կը նայի վեր, անոր, հնօրեայ աչտարակին, ու կը սպասէ հին օրերու հրաչքին ...

Այսպէս չէր սակայն միշտ Պոհեմիան: Աւերտրիական կայսրութենէն բաժնուելէ ետքպարզ յարութիւն մը ունեցաւ: Այն ատեն 1922ի փոթորիկները դիս հոն քչեցին: Ու ժպտուն վերելք, ուրուն ականատես եղայ: Հիթլէրի սուրէն փրկուելէ ետք կարծեցին ողջունել դարձեալ փրկարար ա – ռաւօտներ, որոնք չեկան: Սպասցուցին ու չեկան: Յարեցին այս անգամ: Որովհետեւ բոլչեւիկներուն հետ էր գործը: Իսկ այս վերջինները կարելի չէ եղեր դաւել մարդկօրէն եւ քաղաքակրթութեան սովոր չափանիչերով: Մարդկութենէ դուրս յորձանք մըն էին անոնք որ եկան իրրեւ յաղթական , իրրեւ ազատարար: Սլաւ էին գեղակից: Ու բերին մինչ այդ չտեսնուած չղթաներ, որոնցմով կաչկանդեցին Պոհեմիան :

Զեխերը, ոամկավար, արեւմտեան ժողովուրդ, կարծեցին անոնց հետ կարենալ դուրս գալ օրէնքի սահմաններուն մէջ ու վտարել կրկին կարպաթեան լեռներէն անդին: Անոնք չուտ ճանչցան ազատարարը եւ ուղեցին ազատիլ ազատարարէն: 1946ի ընտրութիւնները, յաղթանակի տարուբերութեան տակ, կարմիրներուն հարիւրին եւեսուն քուէ տուին, մեծամասնութիւն: Եւ մէծամասնութեան թեկնածուն ալ օրէնքով եղաւ վարչապետ, ուստի կարմիր: Իսկ 1948ին տեսան որ չեն սիրուած, երեսէ ինկած են, պիտի վար – կաբեկուին ընտրութիւններուն, ընտրեցին նախասիրաբար իրենց ընտանի... Բռունցքի դրութիւնը: Դիւրին էր փոքր ժողովուրդ մը չղթայի զարնել: Շատ դիւրին: Մանաւանդ որ վարչապետը , պատերազմական նախարարը եւ ներքին գործոց նախարարը կարմիր էին :

Երբ տագնապը սկսաւ, 1948 Փետրուարին , անով որ կարմիրները սահմանադրութիւնը բռնաբարել կ'ուզէին, այլեւս անարժէք դարձան.— « Մենք ռուս չենք, հոս Ռուսիա չէ, մեր երկիրը անզրազէտ մարդ չկայ, հասուն ազգ ենք, այդ մեթոտները մեզի համար չեն, Ռուսերէն աւելի առողջամիտ ենք», եւն.: Օգուտ չունեցաւ, երբ թերթերը ամէն օր սիւնակներով ստորագրութիւն կը տային, որով ծանօթ եւ նչանաւոր անձեր բոլչեւիկութիւնը եւ անոր խաղերը մերժելով կը դատապարտէին :

Արդի՞նքը: Առտու մը ելանք որ ոստիկանները զնդացիրներով փողոցները կտրեր են: Ամբոխը զիներ դուրս թափեր են: Պինէչ տեղի տուաւ սրիտն թափելու վախէն: Ինչքան կը վախնան եղեր արիւնէն: Կարմիրները, միս մինակ, կարմիր կառավարութիւն կազմեցին: Եւ փախչող փախչողի: Հանրային դէմքերէն անոնք որ չկրցան կծիկը դնել անհետացած էին: Արդարութեան նախարարը պատուհանէն վար նետեցին: Արիւնը ուրիմն ա – նանկ ալ հոսեցաւ անանկ ալ, մէջն ըլլալով Պինէչինը, միայն այս անգամ անփառունակ կերպով: Ճիշդ նոյնը, ինչպէս Հիթլէրի մտած առեն :Մենք: Զայները դադրեցան: Եկաւ լռութիւն: Մարդիկ գորտի սառած աչքերով սկսան դիտել: Ոչ ոք չէր խօսեր: Ոչ ոք թերթ չէր կարդար: Արդէն բոլոր թերթերուն պարունակութիւնը նոյնը եղաւ: Ա – մէն հիանդութիւն ունի իր ախտանչանը: Բոլչեւիկեան տարափոխիկին ալ պապանձումն է եղեր :

Ի՞նչ պատահեցաւ յետոյ: Բռնի խլամացու – մին զուգահեռականը: Բռնի բոլչեւիկացում՝ 24 ժամ պայմանաժամով: «Չէ» ըսողը գործէն փո – ղոց, բանտ, հանգերը կը ղրկուէր, երկաթի գործարանները, արտերը՝ իրրեւ մշակ, անտառները՝ իրրեւ փայտահատ, ինչ կ'ուզէ ըլլայ ուսումը եւ մասնագիտութիւնը: Եւ քանի մը խեղճեր սկսան իրենց կուրծքերէն նչան կախել, Նացիներուն պէս: Ատով մէչտեղ ելաւ որ ատ ինչ ողբալի փոքրամասնութիւն: Հասկցան սխալը, եւ անմիջապէս հրամայեցին որ նորընծաներն ալ կրեն զայն: Եւ բոլչեւիկ նչան կախողը սկսաւ արհամարհանքով նայիլ չունեցողին վրայ, սոնգալ, գոռոզանալ, ակռայ յուցնել, սպառնալ: Եւ Հիթլէրականութիւնը կատարեալ եղաւ, եւ, տարբեր անուններով, նատան հնօրեայ Պոհեմիային վրայ: Եւ սկսաւ կողոպուտը: Վախը ինչ կ'ընէ եղեր մարդը: Վաճառականները սիրով կուտային իրենց խանութները եւ իրրեւ օգնական բանուոր կը մտնէին գործատան: Բայց, ունէին իրենց կարզախօսը .— « Երբ դան գրաւել, չընդդիմանալ, բայց չյանձնել կամաւոր կերպով: Այդպիսին չի կրնար վերջէն ետ առանալ»: Վերջի՞ն, ա՞ս ինչ բսել է : Այն որ եղածը հեղեղ մըն է, կը քչէ կ'անցնի: Դործատերերը արդէն բոլչեւիկացումէն առաջ գրաւուած էին, խառն կառավարութեան օրով : Կարգախօ՞ս — մարդը պէտք չէ չահագործէ մարդը, միայն բռնա – պետութիւնը իրաւունք ունի առը: Վաճառական կը նչանակէ իրենց մօտ գող աւազակ: Իսկ անոր ծառայութիւնները քաղաքակրթութե՞ն, որուն համոզելու համար կը բաւէ թղթատել նախակրթարանի պատմութեան դասագիրք մը: Բայց բոլչեւիկները նախակրթարաններու ուսման վրայէն ոստում մը կատարած են... մինչեւ Մարքս եւ Լենին :

Ահա այս բոլոր քաղաքործութիւններէն ա –

Աբովեանի Լոտէն մեզ չի՞ յիշեցնում Կէօթէի Լոտէն: Վերթերեան չունչը չի՞ զգացւում Աբովեանի տողերից: « Ես կանանց հետ ի մանկութենէ սէր ունէի եւ այժմ էլ անչափ ունեմ: Մէկ օր նրբանցից պակասելիս, սիրտս ուզում է պատռի: Բայց հաւատա ինձ, այսպէս արդար սէրը միայն սրտով եմ ուզում, ուրիշ բան ինձ պէտք չէ» , գրել է Աբովեան մի ուրիշ անգամ :

Կէօթէն Լոտէից յետոյ եւս չդադարեց երգել սէրը սիրուհիների: Այդպէս նաեւ Աբովեան : « Թէ ինձ Աստուած կը տայ», գրում է նա օտարութեան մէջ, «էս իմ երեւանու արևան աղջկանց վայելչութիւնը, աղնուութիւնը, առաքինութիւնը, սիրունութիւնը միտք ունեմ էնպէս գովելու, թէկուզ որ աչխարհք էլ չմանեմ »:

« Աչխարհք էլ եթէ չմանէր», մնար եւ կուսակրօնի սքեմը հագին, Աբովեան գովքը պիտի անէր Հայոց աղջիկների: Ինչպէս մի նոր Գրիգոր Աղթամարցի , որպէս մէկ նոր Մկրտիչ Նաղաչ:

Երկինքը կամեցել էր, որ նա աւելին լինի: Ու եղաւ չա՛տ, չա՛տ ու չատ աւելին :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

«ԱՄԵՆԱԿԱԼԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ...

« Աղօթքէ մը վերջ յանձնեց մայրաքաղաքը — Սէուլ, Քորէայի հանրապետութեան նախագա – հին...» :

Ո՞ր դիւղին տէրտէրն է աղօթողը, պիտի հար– ցնէք դուք ձեզի... Ա՛ւ ինչ հնամենի եւ յետադի– մական գործողութիւն, պիտի տրամաբանեն յա– ռաջադէմներն ու հառաջդիմականները ...

Գոնէ, թերթերը կոճակ ընելու էին այս տի – բացուական լուրը՝ պիտի աւելցնեն ուրիշներ...

Ո՛հ, բարեկամներս դիտէ՞ք, Մէկ Աբթըր զօ – րավարն է այդ ձեր «դիւղացի տէրտէր» երեւա – կայածը: Աչխարհի ամենազօրաւոր եւ յառաջա – դէմ երկրի, Ամերիկայի՝ մեծ եւ կարող զօրավար– ներէն մին, որ իր անընկճելի կորովով չհեցաւ Քորէայի պատերազմը ...

Եւ այս անձը, Սուրբ Գեներիոսի վանքին մէջ չէ առած իր կրթութիւնը՝ այլ ամերիկեան հա – մալսարան աւարտած է: Ու «կ'աղօթէ Ամենա– կարողին ...» :

Է՛հ – պիտի ըսեն մեր հառաջդիմադործները, աստուած ալ կապիտալիստ եւ իմպերիալիստ է: Անշուշտ պիտի օգնէ իրենները ուն: — «Աստուա – ծ»ը, անձնական պարզ «ա»ով պիտի դրեն անոնք:

Սակայն, զօր· Մէկ Աբթըր, քրիստոնեայ է, չատ բնական է որ աղօթէ՝ պիտի մէջբերեն մեր քրիստոնեայ յետադիմական եղբայրներէն ոմանք:

— Քրիստոնեայ ըլլալով պարտաւո՞ր է մարդ աղօթելու, աս ի՞նչ մամիկի խելք: Ես ալ քրիս– տոնեայ եմ, մեր տէրտէրն ալ քրիստոնեայ է, ե– պիսկոպոսները, տիրացուները, սարկաւագներն ալ քրիստոնեայ են, սակայն այդ բոլորը, կ'ապօ– թեն իրենց պաշտօնին բերումով: Իրենց համար դործ, զբաղում է աղօթելը: Իսկ զօրավա՞ր մը... պիտի միջամտեն ուրիշներ ...

Զօր· Մէկ Աբթըրի ընթացքը, չատ տարօրի – նակ կը գտնեն այս յառաջադէմ դարուս մէջ: Մա– նաւանդ ոչ–քրիստոնեայ ժողովուրդի մը՝ Քորէա– ցիներու ներկայութեան եւ ի չահ անոնց :

Բազմաթիւ քրիստոնեաներ կան, հայ – քրիս – տոնեաներ ալ, որ աղօթելու սովորութիւնը եւ նոյնիսկ «աղօթք» բառին իմաստը կորնդացած են եւ սակայն քրիստոնեայ են: Դիրք ու հարըս – տութիւն դրաւած :

Ասոնց մէջ կան, որ ժամին վարիչ – հսկիչ կարդուած են, բայց կ'երեւին հոն «չէն մնաք — պայծառ մնաք»ի պաշտօնով միայն: Զիրենք ա – ղօթողի դերին մէջ տեսնողներ կը փնտռուին ...

Ամէն պարագայի մէջ, Զօր· Մէկ Աբթըրի այս աստուածահաճոյ ժէստը դիս մտածելու կը մղէ :

Հիթլէր մը կար, որ Աստուած – կրօնք կը հա– լածէր: Քիչ մնաց, Ամենակարողին աթոռը պիտի դրաւէր: Աղօթող Բողվէլթ մը եկաւ ու դինք տա– պալեց :

Այսօր, նոր աստուածահալածներ եկան: Քր– իստոս, եկեղեցի, աղօթք – մաղօթք հայհոյանք– ներով կը ծեփեն: Զօր· Մէկ Աբթըրին միջոցաւ, ահա, պզտիկ մը աստեց դիրենք Ամենակալը՝ Քորէայի պարտութիւնով ...

Բայց Թուրքերը, որ միլիոններով հայ քրիս– տոնեայ ջարդեցին: Քրիստոսի եկեղեցիները պղ– ծեցին: Աւետարան – խաչ անարգեցին, ազատ մնացին պատիժէ եւ նոյնիսկ վարձատրուեցան Քրիստոսի հետեւորդներէն:

Կ'երեւայ Թուրքին Աստուածը մերինին հետ կապ չունի եւ մեր Աստուածը անոր «ներքին դոր– ծերուն» չի խառնուիր ...

Կ· ՊԵՏՈՒՇ

ԶՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ Կ'ԱԻԵԼՆԱՑԻՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ

Դարեր առաջ, օր մը, թագաւոր մը երբ պա– լատին պատշգամը նստած կը հրճուէր իր չուրջի տեսարաններով, չրջուն վաճառորդի մը ձայնը լսեց, որ խաղող կը ծախէր: Հաճելի թուեցաւ ի– րեն այդ ձայնը եւ մեծ վէդերը կառչելով՝ երկը– ոսկի տուաւ եւ յանձնարարեց որ այդ դրամով խաղող դնէ :

Վէդերը առաւ երեք ոսկին, երկուքը սահեցուց իր քսակը եւ մէկ ոսկին իր թիկնապահին տալով, հրամայեց որ թագաւորին համար խաղող դնէ :

Թիկնապահը մտածեց մէկ ոսկին, 50 դրուշը իր քսակի դրամներուն վրայ աւելցուց եւ մնաց – եալ 50 դրուշը տուաւ հարիւրապետին, հրամայե– լով որ թագաւորին համար խաղող դնէ :

Հարիւրապետն ալ 25 դրուշը դրպանը դրաւ եւ միւս 25ը տասնապետին տալով՝ միւսնորն յանձ– նարարութիւնն ըրաւ :

Տասնապետը քանի դրուշը իրեն պահեց եւ 5 դրուշը օղնականին տուաւ, կրկնելով յանձնարա – րութիւնը :

Տասնապետին օգնականը 3ուկէս դրուշը սե– փականացուց եւ 60 փարան տուաւ դինուորին, պատուիրելով որ թագաւորին համար խաղող դնէ :

Զինուորը իսկոյն փողոց ելաւ եւ չրջուն վաճա– ռորդին եռեւէն հասնելով՝ հարցուց·

— Խաղողին օխան քանիի՞ կը ծախես ::

— Մէկ դրուշի :

Զինուորը 20 փարան դրպանը դրաւ եւ մէկ դրուշով օխա մը խաղող գնելով՝ պալատ մտնելէ առաջ քանի մը հատիկ բերանը նետեց եւ խաղողը յանձնեց իր մեծին: Տասնապետին օգնականը եւս խաղողին համը նայեցաւ եւ այնպէս տուաւ տաս– նապետին: Տասնապետը կիսատ ողկոյզը մաքրա– գործեց եւ մնացեալը յանձնեց հարիւրապետին.

Հարիւրապետը իր կարգին մաս մը կերաւ խաղողէն եւ աւելցածը փոխանակեց թիկնապա – հին:

Թիկնապահն ալ խաղողէն կարեւոր մաս մը կուլ տուաւ եւ մնացեալը տուաւ վէդիրին :

Վէդիրն ալ չկրցաւ զսպել ինքզինքը ու սկսաւ ճաչակել, եւ երբ խաղողի վերջին ողկոյզին վրայ երեք հատիկ միայն մնացած էր, արծաթ պնակի մը մէջ դրաւ եւ հանդիսաւոր կերպով ներկայա – ցուց թագաւորին :

Թագաւորը երբ տեսաւ երեք հատ խաղողը, ժպտեցաւ եւ բաւ վէդիրին .

— Քանի որ երեք հատիկ խաղողը 3 ոսկի կ'արժէ, համոզուեցայ որ խաղող մշակող ժողո – վուրդը մեծ չահեր կ'ապահովէ եւ կ'ապրի ոսկեայ պալատներու մէջ: Շատ ու չատ ուրախ եմ այս բարեկեցութիւնը տեսնելով, ուստի կը հրամայեմ որ տուրքերը տասնապատկուին ...:

ԱՐԱՐԱՏ

Մինչեւ կապոյտ ոսկեգոյն բարձունքները,
Կը զարթնու գարունը,
Դիմաւորելով ամառը դեռափթիթ :
Եւ Արարատ կը ծփայ վերեւը Թուրքիոյ·
Սառոյցներն ու ձիւնը կը պպղան կամաչ լոյսով:
Եւ կարծես ան դէպի այս կողմը կը սահի հեռուէն
հսկայ լուսաւոր մարմնով :
Կը հոսի Արաքսը·— Ջուրն հազիւ կը կարկաչէ:
Գիշերային թռչուն մը կը թռչի հարաւէն ·
Սուր է գիշերն՝ ինչպէս սայրը դանակին:
Շեղեղ աշխարհին վերեւ լուսնաշող տարածութիւն–
ներ ,
Եւ օթոմաթներ բռնած կրծքին
Կ'երթան գիշերուան մէջ պահակներ լուռ :
Խաւար է, խաւար դէմի օտար կողմը...
Հեռուն՝ խարոյկ : Ծուխը՝ տխուր վարդագոյն:
Եւ այդ հեռաւորութեան կը նայի իմ երկիրը
Կոլխոզային անթիւ լոյսերով:
Կ'երթայ պահակը կապոյտ, կապոյտ լոյսին մէջ:
Ու կ'անհետի·— Ալ չի տեսնուիր, ալ չի լսուիր...
Կը հետեւի անոր գեփիւռը միայն,
Կ'օրօրուին եղէգներն Արաքսի ի վեր:
Այստեղ զգոյշ է եւ գուսպ ամէն բայլ·
Քու անձայն բայլդ ու խաւարը ,
Զոյգ եղբայրներ արեւակից :
Լռութիւնն ա՛յնքան խոր է,
Որ շշուկն իսկ կանգ կ'առնէ ականջներու մէջ·
Ու լուսնի լոյսը կը թրթռայ
Մասխալաթի ծալքերուն մէջ :
Հովվի շունն իր վզով
Սանձափոկը կը քաշէ ,
Ցցած խոշոր ականջներէն իր սրածայր :
Որպէսզի մարդոց բունն ըլլայ խոր եւ պայծառ,
Դու, սահմանագլուխին վրայ
Ականջ դիր ... ականջ դիր ,
Եւ որպէս լուսնակ գիշերուան մէկ ղօղանջ ,
Լռութեան մէջ կը նուաղին ջուրերը Արաքսին
Եւ Արարատը կը քալէ,
Որպէս սպիտակ փիղ
Առաջանալով դէպի հայրենիք,
Դէպի ժողովուրդն իր ...

ՎԼԱՏԻՄԻՐ ԼՈՒԿՈՎՍԿԻ

ԽՄԲ·— Հրատարակուած է Մոսկուայի «Օ – կտեօք» չարաթաթերթի Օգոստոս 6ի թիւին մէջ: Թարգմանուած՝ «Նոր Կեանք»ի կողմէ:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ·

Նա այնպէս է արել, որ մարդիկ հսկում են միմեանց· ամէն մէկը, որ քիչ բարձր կը խօսէ, յիմար սպառնալիքներ կը կարդայ եւ փոքր լինչ ծուռ քայլեր կ'անի, անմիջապէս կը սպաննուի՞:

Բայց, փառք Աստուծու, մինչեւ այժմ այդ – պիսի դէպք տեղի չէ ունեցել: Ժողովուրդը լաւ է հասկանում, որ գործն ամբողջապէս իրան է պատ– կանում: Վերջին նախարարածն էլ մասնակցութիւն ունի: Ամէն մի այրի կէն, ամէն մի չափահաս ե– րեխայ սովորել է, որ պէտք է ղդոյշ լինել եւ սպասել ...

— Ցաջողութիւնն այժմ անկասկած է, բա – ցականչեց Գայիանէն :

— Այո... Միակ վախը դարձեալ Վարանդան է: Այստեղ Օսմանցիները չատ են ուժեղ :

Այդ վախի դէմ իր հոգու ամբողջ կարողու – թեամբ բողոքեց Աննա Խաթունը, նորից պատմե– լով այդ օրուայ անցքերը: Օսմանցիները — ո՞վ է ուրանում — չատ են ուժեղ· բայց մի թէ՞ պակաս ուրանում է թողել այստեղ գործողները: Նա երդուեց, որ ինքը դեռ չի թուլանայ, որ դեռ ուժ ունի դի– մանալու, եթէ նոյնիսկ ամիսներ հարկաւոր լինեն:

Մելիքն արժանացրեց նրան իր հաւանութեան, որ արտայայտուեց գլխի թեթեւ չարժումով: Նա այլեւս չուզեց թագցնել, որ ամիսների բան չէ դա, այլ մի քանի հատ օրերի :

Մայր ու աղջիկ մի սրբազան երկիւղով, մի մեղմ ու ցուրտ դողոցով լսեցին նրանից, որ նշա– նակուած է արիւնահեղ գործի ժամանակը ... Մի գիշեր, որ կը գայ այս քանի օրերը... Բայց մին– չեւ այդ պէտք էր մի գործ էլ յաջողցնել: Մելիքը մանրամասն բացատրեց իր միտքը, հրահանգներ տուեց :

Աննա Խաթունը չվախեց այդ նոր գործի դժ– ուարութիւնից· ընդհակառակն, հաստատ խօսք տուեց եւ վստահութիւն ազդող ժպիտներով ճա – նապարհ դրեց եղբօրը, որ յայտնեց թէ կը վե – րադառնայ չորս օրից յետոյ :

Բարեկենդանը վերջանում էր: Մի սիրուն, արեւ օր Աւետարանոցը հանդէս բերեց իր բոլոր ուրախութիւնները: Բնութիւնն էլ միացաւ նրա հետ :

Գալիս էր գարունը, — այդ դիտէին երկինքն ու երկիրը: Աւետիքը լսում էին եւ մարդիկ: Բայց նրանք դիտէին, որ այս անդամ գարունը գալիս է բնութեան համար, իսկ մարդկանց համար նա բերում է Օսմանցիներին ...

Եւ այնուամենայնիւ, ուրախ էին այդ օրը : Գիւղն ամբողջովին դրսումն էր, չքնաղ արեւի տակ: Դուրս էին բերել նոյն իսկ հիւանդների ան– կողինները :

Ձորս կատուների վրայ, ցանկապատների տակ խմբուած էին մարդիկ, ուտում, խմում էին: Մի տեղ տաքցած էր լախտի խաղը, միւս տեղ աչ –

քերը կապած տղամարդը այս ու այն կողմ էր յարձակում , որ բռնէ իրան խփողներին: Բայց ուրախութիւնների կենտրոնը գիւղամէջն էր: Այդ– տեղ մեծ հռչակ ստացած մի լարախաղաց զար – մանալի ճարպիկութիւններ էր ցոյց տալիս բար– ձրը ձգուած պարանի վրայ, իսկ տակի «մասխա – րան» հարիւր ու մի հանաքներով ծիծաղեցնում էր մարդկանց :

Քիչ հեռու խմբուած էր աւելի ստուար բազ– մութիւն· այդտեղ դատաստան էր անում Բա – բեկենդանի թագաւորը: Նա մի հասարակ գիւղա– ցի էր, բայց որպիսի ծիծաղաշարժ լրջութեամբ էր կատարում իր պաշտօնը :

Ամերիկեան պատուիրակը յայտնեց, թէ իր կառավարութիւնը բնաւ չուզեր հարաւային Քո – րէյայի վարչապետը պարտադրել Քորէյայի ժողո – վուրդին : Իսկ Ֆրանսայի ներկայացուցիչն ալ, անհրաժեշտ դտնելով ՄԱԿի ուժերուն ներկայու – թիւնը ամբողջ Քորէյայի մէջ, ժամանակի մը հա – մար, բաւ թէ Ֆրանսա առանց վերապահութեան կ'ընդունի ութերու ծրագիրը : Այս ծրագրի քըն – նութիւնը յետաձգուեցաւ յաջորդ նիստին :

× Հնդիկ վարչապետը Պ. Փանտիթ Ներու ապդարարած է բրիտանական կառավարութեան , թէ համաչխաւար Չինաստան կրնայ Քորէյայի պա – տերազմին մասնակցիլ, եթէ ՄԱԿի ուժերը հիւս. Քորէա մտնեն : Հնդիկ կառավարութիւնը խոցած է թէ չին համաչխաւար ուժերու մեծ համախըմ – բումներ տեղի կ'ունենան Մանչուրիոյ եւ Քորէայի սահմաններուն վրայ :

× Հարաւային Քորէացիներու յառաջխաղա – ցումը կը չարունակուի : Այժմ կը գտնուին Վոնգան քաղաքէն 50 քիլմ. հեռուն : Կը կարծուի թէ կար – միրները այս քաղաքին չուրջը կ'ամրացնեն իրենց պաշտպանողական գիծը, ուր բուռն ընդդիմու – թեան մը կը պատրաստուին : Ամերիկեան օդանա – ւային ուժերը անխնայ կը ռմբակոծեն Հիւս. Քո – րէայի այն կէտերը, ուր կարմիրները իրենց պատրաստութիւնները կը տեսնեն եւ կը չանան դժուարացնել անոնց դիմադրութիւնը : Ա՛ին պա – րագայի մէջ, անոնք քոլորովին կ'անգիտանան զօր. Մէթ Արթըրի վերջնագիրը եւ անձնատուր ըլլալու ոչ մէկ տրամադրութիւն ունին :

× Կարմիրները մինչեւ հիմա ունեցած են 200.000 կորուստ, որուն 40 հազարը ռազմագե – րիներ են :

× Զօր. Մէթ Արթըր յայտարարեց, թէ Քո – րէայի պատերազմին չնորհիւ անկում մը ունեցաւ աչխարհին տիրապետելու համաչխաւար փորձը :

Զօրավարը Ազգաժողովին բացորոչ հրահանգ – ներուն կը սպասէ , դէպի հիւսիս յառաչխանալու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԶԳ. ՊԱՀԱԿԱԶՕՐԻ կազմակերպութեան աչխատանքները յառաջ կը տարուին արագօրէն : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, պա – հակազօրքը պիտի բաղկանայ 400.000 քաղաքացի – ներէ, որոնք պիտի սպառազինուին հետեւեալ զէնքերով : Իւրաքանչիւր դիւղա – կան չրջան պիտի ունենայ 5էն հարիւր պահակներ : Շատ աւելի ստուարաթիւ զօրախումբեր պիտի գտնուին ճարտարագործական եւ ռազմագիտական կեդրոններու մէջ : Պահակազօրքին ընդհ. քննիչ նչանակուեցաւ Փարիզի զինուորական կառավա – րիչը, զօր. Շուէմօ :

ՄԱՐՈՒԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ, Սխտ Մուհամմէտ պէն Եուսէֆ, Պոռնօ կը հասնի այսօր, կիրակի, Ֆրանսական յաճախաւով մը, ընկերակցութեամբ իր մխակ կնոջ եւ չորս զաւակներուն : Սուլթանը, որ 41 տարեկան է եւ կ'իչխէ 23 տարիէ ի վեր , հանրապետութեան նախագահին հետ պիտի ըլլայ առաջին չորս օրերը, յետոյ պիտի քաչուի մաս – նաւոր կալուած մը, Փարիզի չրջակաները :

ԻՍՐԱՑԷԼ որոչեց անողոքմտաբար պայքարիլ սեւ չուկային դէմ : Վարչապետը այս առթի – խորհրդակցեցաւ Մ. Նահանգներու նախկին եւ – մտական նախարարին՝ Պ. Մորկընթոյի հետ, որ երուսաղէմ գացած է, մէկ միլիառ տոլարի վարկի մը խնդիրը քննելու համար :

ԱՆԳԼ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ որոչեց արգի – լել մեքենայ – գործիքներու արտածումը դէպի ա – րեւելեան Եւրոպա, Խ. Միութեան եւ նորա – կիրները, առանց սակայն խղելու տնտեսական յարաբերութիւնները :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ներքին ապահովութեան խըն – դիրները քննելու համար, Դաչնակիցները երեք զօրավարներ նչանակեցին : Գերմանիոյ ներկայա – ցուցիչն է զօր. Շվերին :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ապստամբ ուժերը յարձակում գործեցին 60 քիլոմեթր ճակատի մը վրայ : Կա – տաղի կռիւներ կը մղուին Քոչինչինի մէ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ մէջ բարեկարգութիւնը վերա – հաստատուեցաւ երկու օրուան խոռովութիւննե – րէն վերջ : Կարմիրները կը սպառնան «նոր հրա – հանգներ» տալ բանուորներուն :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԸՐ ԵԻ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար :
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱԽՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

«ՅԱՌԱՋ»ի
25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք երեք հազար փրանք Պ. Հրանդ Փաստրմաճեանէ :

Հայկերոյթ - խնջոյք
Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Հ. Ց. Դ. Եպիսկոպոսի կոմիտէն կազմակեր – պած է հայկերոյթ խնջոյք մը, այս կիրակի ժամը 19.30ին Café Le Cadetի վերնայարկը (17 rue Cadet, 63 rue Lafayette)

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿԱԾ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ չրջաններու փա – փաքող ընկերներն ու համակիրները : Ծախքերու մասնակցութեան համար արձանագրուիլ մինչեւ ուրբաթ երեկոյ, Բալուեան, Հր. Սամուէլ եւ Պարսամեան գրատուները եւ «Ցառաջ»ի խմբա – գրատունը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գարակէօզեան Նախկին Սանուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Որբանոցին հիմնադիր – բա – բերար ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի յիչատակին հո – գեհանգստեան պաչտօն պիտի կատարուի այս կի – րակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Gou – jon : Կը հրաւիրուին բարերարին յիչատակը յար – գողները :

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ԵՒ Հ. ՃԻԶՄԷՃԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆրանսայի Շրջ. վարչութիւնը, սկաուտական եւ մարզական վերին մարմինները կը հրաւիրեն բարեկամներ եւ համակիրներ, այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուր հոգեհան – գստեան պաչտօն պիտի կատարուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադիրներ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի յահուան տարելիցին եւ ՀԱՅԿ ՃԻԶՄԷՃԵԱՆի մահ – ուան քառասունքին առթիւ :

Հոգեհանգիստէն վերջ, այցելութիւն Thiaisի Փարիզեան գերեզմանատունը՝ Գրիգոր Յակոբ – եանի չիրմին :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԼՆԻ դպրոցը կը վերաբացուի այս երեքչաբթի ժամը 7ին : Դասաւանդութեան օրերը երեքչաբթի եւ հինգչաբթի երեկոները :

ԹՐԱԳՕՇ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Վոտուայի մէջ , 69 rue d'Arcueil : Սիրայօժար մասնակցութեամբ փարիզահայ լաւագոյն դերասաններու, Տիկ. Տիկ. Սիրուհի Նչանեան եւ Քնարիկ :

Պ. Պ. Տ. Նչանեան, Դմբէթեան, Պչտիկեան, եւ երգող ու պարող աղջիկներու խումբը :

THÉATRE APOLLO
20 rue Clichy, métro Clichy կամ Trinité
Հինգչաբթի **12** Հոկտ. ժամը 9ին
ՊԱՐԻ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԵՐԵԿՈՑ
Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտնե – րու : Է. ՓԱԿԱՎԱ, Զ. ՓԱՂԼԱՑ, Ն. ՖԻԼԻՓՄԱՐ, Թ. ԹԻԱՊՈՇԵՆՍՔԱՑԱ, ԼԻՏԻ ԿԱՐԻՆ (Օր. ԻԶԳԱԼԱՑԵԱՆ), Ժ. ՊՈՊԻԼԼ, Ս. ԿՈԼՈՎԻՆ, Վ. ՍՔՈՒՐԱԹՈՎ, Դ. ՎԱՑՊԷՐԿ, Մ. ԹՈՄԱՍ, Շ. ԱՊԱՇԻՅԼ եւ ԳՈՒՐՉԻ :
Գինները 150 — 600 : Տոմսերը ծանօթ գործա – կալութիւններէ (Pleyel, Durand, եւայլն) :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ

Փութացէք ապահովել հայերէն լեզուի ու – սուցման համար մասնաւոր խնամքով պատրաս – տուած արդիական դասագիրքերու չարքը, հեղի – նակութեամբ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի.—

ԱՐԱՐԱՏ այբբենարան–ընթերցարան		80
Արարատ,	Բ. դիրք	150
ԱՐԱՐԱՏ,	Գ. դիրք	250

ինչպէս նաեւ

Նոր Քերականութիւն Արդի Հայերէն լեզուի ՅՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆի,

Տարրական դասընթացք	150
Միջին դասընթացք	300
Բարձրագոյն դասընթացք	400
Հայոց պատմ. տար. Ն. Տէատէկիւլ	200
Հայոց պատմ. միջին, Կ. Բաամաջեան	200
Առաջեան Ֆրանս–հայ բառարան, Մ. Նուպարեանի	300
Նոյնը կազմուած	400
Առաջեան Ֆրանս–հայ բառարան, Մ. Ս. Դաւիթ–Բէկի	250

կեդրոնատեղի՝ **LIBRAIRIE M. BARSAMIAN**
46, Rue Richer Paris (9)
C. C. Paris 3630.66 Tél.: PROvence 64-90

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՒՆՈՒՎԻԼ — Հ. Ց. Դ. «Վար – դան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին (Սար – սէլ) : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճչդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ — Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Միաման – թօ» խումբին ժողովը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Կա – րեւոր օրակարգ :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԱՍՈՒԼԻՍ ՄԱՐՍԻՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած ՍԱՀԱԿ Բ. ԽԱՊԱՑԵԱՆ կա – թողիկոսի ծննդեան հարիւրամեայ տօնակատա – րութեան յանձնախումբի կողմէ : Այս կիրակի ի – րիկուն ժամը 9ին, Քաֆէ Նուայի մէջ :

Մուտքը ազատ է :

Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Հ. Մ. Մ.ի Ֆութպոլի բոլոր խումբերը պիտի մրցին, Choisyի P. L. 5ի խումբերուն դէմ, այս կիրակի ժամը 1.30էն սկսեալ, Stade de la Tour à Parachuteի դաշտին վրայ : Métro Porte de Choisy :

Անչուչտ Իթալիի եւ Ժանթիլլիի մարզասէր –ները բազմութեամբ ներկայ պիտի ըլլան, քաչա – լերելու մեր մարզիկները :

Պարապմունքներ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի Ֆ. Կ. Խաչի Սա – ռուուիներու :

Այս կիրակի ժամը 3—8, Salle Hélvetiqueի մէջ (107 rue Dugesclin) :

Նախագահութեամբ Տիկ. ՕՏԷՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆի

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 12ին ժամը 16—24 Hôtel George Vի չքեղ սրահներուն մէջ :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային : Սակ – պողարար կը խնդրուի չխաչաձեւել :

Envoi sur L'ARMENIE
ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԱՍՏԵՂԷՆ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ :
Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները դըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :
ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60
Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աչխատելու համար կարող կարուհի mécanicienne մը եւ մէկ ֆինիսէօզ արդուկող :
Կ'ուզուին նաեւ իրենց տան մէջ աչխատող լաւ կարուհիներ : Տեւական գործ :
Դիմել MINASSIAN, 32 rue des Annelets, Paris (19), մէթրօ Botzaris կամ Jourdain :

Ծախու է

Թրիքոյի Jauges մեքենաներ, բոլոր լայնքերու վրայ : Կարեւոր STOCK մը :
JAUGES 10 մեքենաներ, մէկ մեթր լայնքով :
WORMS
35 Bld. de Strasbourg, Paris (10) Tél. Pro. 53-99

notre vin quotidien
PRIMIOR
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63
Mardi 10 Octobre 1950 Երեքշաբթի 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6276–Նոր շրջան թիւ 1687

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱԶՔԻ-ԼՈՑՍ» ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Հեռաղիրը հաղորդեց թէ Թուրքիան ոչ–մնայուն անդամ ընտրուած է Ապահովութեան Խորհուրդին, 53 ձայնով :

Բուն թեկնածուն Լիբանանն էր, որուն եւին կեցած էին ոչ միայն արաբական երկիրները, այլ եւ ուրիշ շարք մը պետութիւններ :

Եւ սակայն, ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ, այս անգամ ալ ծանօթ Մեծերը ձեւ մը գտան, որպէսզի Լիբանան եւս առնէ իր թեկնածութիւնը : Որով միայն չորս պետութիւններ թեր քուէարկեցին, իբրեւ հաւատարիմ բարեկամներ :

Բացատրութեան չի կարօտիր Մեծերու բռնած դիրքը՝ այս հարցին մէջ :

Քաղաքական եւ ռազմավարական տեսակէտ – ներէ զատ, բարոյական նկատումներ ալ եղան – տուր մթնոլորտ մը ստեղծեր էին Թուրքիոյ համար :

Ֆրանսան եւ Անգլիան 1939էն ի վեր դիմակ – յութեան դաշինք մը կնքած են Թուրքիոյ հետ, միեւնոյն ատեն անոր պարզեւելով Ալեքսանդրէթի Սանճաքը :

Մ· Նահանգներն ալ, առանց դիմակցութեան դաշնագրի, իրենց պաշտպանութեան տակ առին նոյն երկիրը, համաձայն Թրումընի վարդապետութեան (1947 Մարտ) :

Անոնք երկու զինակիցներն ալ կը դերապահեն այսօր, իբրեւ անմիջական կռմակերպիչը թրքական բանակին վերազինման եւ արդիւացման :

Ակնկալութիւնը միայն ռազմական չէ :

Աւելի քան 250 զինուորական մասնագէտներ – րու գործը կը լրացնեն տնտեսագէտները եւ ճարտարագործութեան մասնագէտները : Բանակին վերազինման հետ, կը շինուին կամ կը վերաշինուին ճամբաները, երկաթուղիները, օդակայանները եւ նաւահանգիստները :

Երբեմնի Գերմանական առագաստ, որ ամէն գնով կը պաշտպանէր Օսմ· կայսրութիւնը, նոյնիսկ մեզսակից հանդիսանալով Հայկինչ Սարսափներուն, երբեք այսքան զինական եւ նիւթական օգնութիւն տրամադրած չէր Թուրքիոյ :

Աւելորդ է մանրամասնութեանց մէջ խորհիլ, պարզելու համար այս արտակարգ իրականացումին պատճառները : Քաղաքականութիւն մը, որ կը ձգտի ամէն գնով կանգուն պահել Թուրքիան, անոր հողային ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը :

Երկմ ալ Մոսկուան էր որ այս քաղաքականութիւնը կը վարէր, մլացեալ ճակատ կազմելով արեւմտեան պետութեանց դէմ : Եւ այդ գործակցութիւնը — իրականին մէջ արիւնոտ զինակցութիւն — տեւեց աւելի քան 25 տարի : Անշուշտ ի վնաս Հայկական Դատին :

Դժբախտաբար այսօր, ինչպէս երկմ, Թուրքիան աչքի լոյս գարձած է Մեծերուն համար, չնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին :

Այդ չի նշանակեր թէ Վոսիոքի կամ Տարտանէլի ջուրերը միշտ ալ պիտի կրնան հոսանքն ի վար քշել փոքր ժողովուրդներու արդար պահանջները : Այս պարագային՝ բռնագրաւման տակ պահել մեր հայրենի հողերը :

Մնաց որ, Թուրքիան ինք երբեք ալ հանդիստ չէ, հակառակ չոայլուած բոլոր օգնութեանց :

Եւ եթէ այսօր Ապահովութեան Խորհուրդին անդամ կ'ընտրեն, պարզապէս էրած սրտի մխիթարանք մըն է որ կը փորձեն, վասնզի Անգարան խորապէս դառնացած է որ դուրս ձգուեցաւ Ատլանտեանի դաշինքէն :

Մեծերը աւրիշ սփոփանք մը եւս ընծայեցին անոր, ինչպէս եւ Յունաստանի — հրաւիրելով մասնակցիլ Միջերկրականի պաշտպանութեան խորհրդակցութեանց, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ հետ :

Կը թուի թէ այս չնորհն ալ չէ փարատած Անգարայի մտահոգութիւնները :

Ահաւասիկ վերջին փաստը,— Նէճմէտտին Սատակ, արտաքին գործերու նախորդ նախարարը, կը հարցնէ ի լուր աշխարհի·

— « Եթէ Թուրքիան յարձակում կրէ, ի՞նչ պիտի ընեն զինակիցները, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա : Ի՞նչ պիտի ըլլայ Մ· Նահանգներուն եւ Թուրքիոյ դիրքը» : (Ազդակ) :

Հարցումին ձեւն ալ չի՞ մտաներ նոյն մտահոգութիւնը,— ի՞նչ պիտի ընեն զինակիցները, եթէ պատերազմը պայթի Թուրքիոյ գլխուն ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա՛ՑՍ Ա.Լ. ՄԱՇԵՑԱՒ

Պատերազմէն առաջ, ամէն տարի Օգոստոս – Սեպտեմբերին ուխտադնացութիւն մը կը կատարուէր դէպի Փէռ Լաչէզ, Անդրանիկի գերեզմանը, նախաձեռնութեամբ Հայ Մարտիկներու Միութեան :

Պատերազմէն վերջ, հանգուցեալ «Ազգ· Ձայնի»ը ընդոստ արթնցնելով, փորձեց այս աւանդութիւնն ալ մենաշնորհի վերածել, Ապրիլ 11-24ի սպահանդէսին հետ :

Այս առաջադրութեամբ, ամէն ստորնութեան դիմեց, որպէսզի Դաշնակցութիւնը ոչ բանախօս ունենայ, ոչ ալ որեւէ մասնակցութիւն :

Առաջին տարին, երբ յուշարձանին բացումը կը կատարուէր, Դաշնակցութիւնը իր բանախօսը ունեցաւ մամուլով, հակառակ բոլոր խափանարար փորձերուն :

Արարողութիւնը չարժանկարի վերածուած ըլլալով, երբ կը ցուցադրուէր, ականատեսներ դիտեցին որ դիմակաւոր սմսեղուկները յապաւեր են Դաշնակցական բանախօսին նկարը ...

Եթէ չեմ սխալիր, այնուհետեւ այդ մը սար – քեցին Փր· Բանակի Կամաւորներու Միութեան միջոցաւ, իրենք իրենց գլխուն :

Ուրիշ մըն ալ՝ անցեալ տարի, տարեդարձէն ամիսներ վերջը :

Իսկ այս տարի՞ ... Ոչ մէկ ձայն :

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդը ամէն անգամ որ այդ մը կատարէ տարեդարձի կամ ընդհ· Մեռելոցի առիթ, միշտ միասին կը յարգէ Ահարոնեանի, Անդրանիկի եւ Խաճատուրեանի յիշատակը : Չի մոռնար նաեւ մեծ հայրենասէրը, Գրիգոր Օտեան :

Անդրանիկի մահուան 23ամեակը լրացաւ 0 – դոստոս 30ին, եւ չհանդիպեցանք որեւէ յայտարարութեան :

Արդեօք անո՞ր համար որ Զատկի Մեռելոցին կատարուեցաւ այդեղ-Բէյրութ մը : Կամ Շ· Գանգրեանէն ալ ծաղկեպատկ մը ղրկուած, տակաւին մը վերջ :

Եւ կամ այս յիշատա՞կն ալ մաշեցաւ հինեցաւ թէ նորերուն, ռազմիկներուն թէ քաղաքացիներուն համար :

Անշուշտ մեծութեան արժէքը չունի, եթէ այդը կատարուի ամիսներ վերջը, պարզապէս երեւոյթները փրկելու համար : Վ.Ա.Հ.

Խանդավառ երեկոյթ մը

Շաբաթ դիշեր տեղի ունեցաւ Հ· Ց· Դ· Ե – դիպատպի կոմիտէին սարքած դասախօսութիւնը, Sociétés Savantesի D. սրահին մէջ, որ ամբողջովին լեցուած էր ընկերներով եւ համակիրներով :

Օրուան դասախօսը, ընկեր Բժ· եր· Խաթա – նասեան, հանդամանօրէն պարզեց Դաշնակցութեան տեսակէտները ներկայ Հայաստանի կարդաւարքին եւ մեր պահանջներու մասին, որոնք հիմնուած են հայ ժողովուրդի կենսական չահերուն վրայ : Դասախօսութենէն վերջ կարգ մը հարցումներ ուղղուեցան, որոնց սիրով պատասխանեց ընկեր դասախօսը :

× Կիրակի դիշեր, «Եգիպտահայ» կոմիտէն սարքած էր ճաշ մը, ի պատիւ արտասահմանի հիւրերուն,— ընկերուհի եւ ընկեր Վահան Նաւասարդեանի, Բժ· եր· Խաթանասեանի (Եգիպտահայն) եւ Ց· Խաշմանեանի (Ամերիկահայն) : Le Cadetի վերնայարկի ճաշարանը խռնուած էին աւելի քան 120 ընկեր – ընկերուհիներ եւ համակիրներ :

Երեկոյը անցաւ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, շարք մը բաժակաճառերով, երգերով եւ խմբերգներով :

Ինչպէս տեսաք մինչեւ կէս դիշեր : Մանրամասնութիւնները յայտնի :

ԹՈՒՐՔԻԱՆ անդամ ընտրուեցաւ Ապահովութեան խորհուրդին : Անցեալ չորեքշաբթի 12 քուէարկութիւններ կատարուած էին, երկու թեկնածուներուն՝ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար, առանց արդիւնքի մը յանգելու : Լիբանան վերջին պահուն եւս առած էր իր թեկնածութիւնը, Թուրքիան ստացաւ 53 քուէ, Լիբանան՝ 4 :

500.000 ԴԻԼՕ ծախսում վատնեցաւ Պեթիւնի մէջ : Վնասը՝ մէկ միլիառ ֆրանք : Մասնագէտներ կը հաշուեն թէ այս ապրանքը բաւական էր 300 միլիոն ծխիկներ (սիկառէթ) չինելու :

Մզգաժողովին նոր որոշումները Քորէայի մասին

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՁՕՐՔԸ ԿԱՆՑՆԻ
ՀԻՄՍՈՒԱՑԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ

Մ.Ա.Կ ընդհ· ժողովը, իր քաղաքական յանձ – նախումբին կողմէ քուէարկուած եւ Քորէայի խաղաղեցման վերաբերող ծրագիրը վաւերացուց մեծամասնութեամբ եւ չախչախիչ մեծամասնութեամբ : Քուէարկութիւնը կատարուեցաւ նախ յօդուած առ յօդուած եւ ապա ծրագրի ամբողջութիւնը քուէի դրուելով վաւերացուեցաւ 5ի դէմ 45 ձայնով եւ 7 ձեռնպահներով :

Ահաւասիկ որոշած որոշումները·—

1) Անհրաժեշտ համէն միջոցները ձեռք պիտի առնուին, հաստատուն վիճակ մը ստեղծելու համար Քորէայի մէջ :

2 Պիտի կազմակերպուին ընտրութիւններ Մ.Ա.Կ հովանաւորութեամբ, որպէսզի մխացեալ, անկախ եւ ժողովրդավար կառավարութիւն մը հաստատուի :

3) Հիւսիսային եւ հարաւային Քորէայի բոլոր ներկայացուցչական կազմերը պիտի զօրակցին հաստատելու համար խաղաղութիւնը, կազմակերպելու ընտրութիւնները եւ կազմելու մխացեալ կառավարութիւն մը :

4) Մ.Ա.Կ ուժերը պիտի չմնան Քորէայի մէջ բացի այն պարագային, երբ անոնց ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ծրագրի նպատակներուն հասնելու համար ,

5) Բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնուին իրականացնելու համար Քորէայի անտեսական վերականգնումը :

6) Քորէայի մէջ պիտի ստեղծուի Մ.Ա.Կ նոր յանձնախումբ մը, որուն պիտի անդամակցին Աւստրալիա, Զիլի, Հոլանտա, Փաքիստան, Փիլիպպեան կղզեխումբը, Թուրքիա եւ Սիամ : Հինգի դէմ 48 ձայնով մերժուեցաւ խորհրդային բանաձեւը որ կ'առաջարկէր բոլոր ուժերը հեռացնել Քորէայէն : Եօթը պետութիւններ ձեռնպահ մնացին :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, զօր· Մէք Արթըր, Մ.Ա.Կ այս որոշումները անմիջապէս հաղորդած է հիւսիսային Քորէայի նախագահին եւ նոր վերջնագիր մը ուղղելով պահանջած էր վար դնել եւ անձնատուր ըլլալ : Ընդհ· հրամանատարը մարդկային վերաբերում կը խոստանայ անոնց որ անձնատուր կ'ըլլան :

Ցարձակողականը վերսկսաւ

Այս վերջնագրին հետ մխաժամանակ, ամերիկեան հետախուզիչ ուժերը անցան 38րդ զուգահեռականը, համաձայն Ազգաժողովի որոշման, որ ամէն լիազօրութիւն կուտար զօր· Մէք Արթըրի :

Կը կարծուի թէ սկզբնական այս թափանցումին անմիջապէս պիտի յաջորդէ Մ.Ա.Կի ուժերուն ընդհ· յարձակողականը համայնավարներուն դէմ : Կը կարծուի նմանապէս թէ այս նոր յառաջխաղացումը պիտի կազմէ սկզբնաւորութիւնը նոր կռիւներու, որոնք պիտի մղուին՝ հիւս· ուժերու դիմադրութեան հետեւանքով : Արդարեւ, համայնավարները, որոնք կրցած են իրենց ուժերուն 100ին 60ը փրկել հարաւային Քորէայի չրջանները, քանի մը օրէ ի վեր սկսած են կարեւոր համախմբումներ կատարել արեւմտեան ծովեզերքին վրայ, վախնալով անկասկած, որ Մէք Արթըր նոր ցամաքահանում մըն ալ կը կատարէ :

Այս տեսակէտով ուշադրաւ կը նկատուի, որ ամերիկեան նաւաղներու զօրամասերը մէկ անգամէն անհետացած են Սէուլի հիւս· չրջանէն, ուր կը գտնուէին դեռ քանի մը օր առաջ : Այս իրողութեամբ ալ կը կարծուի թէ Ամերիկացիները, ճակատէն յարձակելով, պիտի ուզեն նաեւ կողէն հարուածել թշնամին :

Գալով հարաւային Քորէացիներու յառաջխաղացման, անոնք կը գտնուին Վոնզան քաղաքէն դէպի հարաւ 15 քիլ· հեռաւորութեան մը վրայ եւ հասած են քաղաքի պաշտպանութեան առաջին դիծերը :

Թուրքեւպուլկար վէճը կը սաստկանայ

ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ 50.000 ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ?.— ԹՈՒՐՔԻԱ ԿՐ ՓԱԿԷ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը քաղեմք հետեւեալ տեղեկութիւնները (3 հոկտ·).—

ԼՏԻՐՆԷ.— Երկուհարիւրչորսուն հազար թուրք դաղթականներու փոխադրութեան համար պուլկար կառավարութեան կողմէ տրուած պայմանաժամը կը լրանայ մօտերս : Պուլկարները այս առիթը օգտագործելով, սկսան ահաբեկչական նոր միջոցներու դիմել : Այնպէս որ դաղթականներու թիւը չափազանց պիտի չատնայ այս օրերս :

Մինչեւ հիմա 25—30 հազար դաղթական եկաւ Թուրքիա : Անդին կան 220 հազար պուլկարա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՄԲՌՆՈՒԻՄԸ

Ցառաջի մէջ (28 Սեպտ.) Հայկ Մուշեղեան (Ժընեւ) վերաքննած էր հարցը « քաներորդ դարու պահանջներուն համաձայն»:

Երկու տարի առաջ, Նիւ Եորքէն «Հայաստան – հանց Եկեղեցի»ն ազգապահպանման հիմնական տարր մը չէր նկատեր մայրենի լեզուն: Այսօր, Ժընեւի յօդուածագիրը հիմէն կը քանդէ՝ ոչ մի – այն ազգապահպանումի հայկական ըմբռնումը, այլ եւ կ'առաջարկէ անոր տալ նոր ուղղութիւն, համաձայն քաներորդ դարու պահանջներուն :

Կը թուի թէ նամակագիրը ծանօթ չէ հայկ. մամուլին, իր յայտնած միտքերը նոր չեն: Այ – տեղ ու այնտեղ յաճախ լսած ենք այդպիսի արր – տունջներ եւ թելադրութիւններ: Խնդիրը այն – պէս, ինչպէս կը ներկայացնէ ինք, ազգապահ – պանման հայկական կամքը չկատող հանգամանք ունի: Այդ իսկ պատճառաւ հայ մամուլը պէտք չէ անտարբեր մնայ այս երեւոյթին հանդէպ :

« Ո՞ւր է ազգապահպանումի բանալին » կը հարցնէ Պ. Մուշեղեան, եւ մի առ մի ժխտելէ վերջ բոլոր հիմնական ազդակները, եկեղեցի, մայրենի լեզու, հայկական դաստիարակութիւն, հայերէն գիրք եւայլն, կը հասնի կամ կը գտնէ բուն ազդակը՝ « նիւթական շահը » :

Զուիցերահայ այս նոր «տիալէկտիսիէն»ը մի առ մի քննութեան կ'ենթարկէ իւրաքանչիւր ազ – դակ :

Կրօ՞նք.— անպատճառ ազգութեան հիմը չէ: Լեզո՞ւ. միութեան ազդակ չէ եւ ոչ մէկ նշանա – կութիւն ունի իբրեւ կապ ազգութեան: Բարբե՛ր, Զուիցերիոյ կամ Ամերիկայի ժողովուրդները այ – լազան բարքեր ունին բայց մէկ ազգութիւն կը կազմեն: Մշակո՞յթ, այդ ալ յատկանիշը չէ ազ – գութեան մը:

Ու կը հարցնէ. հապա ի՞նչ է ազգութեան յատկանիշը,— «ազգ» բառի բուն իմաստը, եւ ա – հա տեսէք թէ ինչպէս կը սահմանէ զայն:

— « Ազգը այն հաւաքոյթն է մարդոց, որոնք ծնած են միեւնոյն հողին վրայ եւ ունին միեւնոյն նիւթական շահերը: Այս երկու ազդակներուն վը – րայ յետոյ կ'աւելնան միեւնոյն լեզուն, մշակոյ – թը եւ կրօնքը ունենալու պարագաները » :

Ուրեմն, ըստ նոր ըմբռնումի, ազգութեան մը մասը կազմելու համար կը բաւէ որ մարդ ծնած ըլլայ այդ ազգութեան աշխարհագրական սահ – մաններուն մէջ, անկախ անոր քաղաքական չահերը :

Աւելորդ է ըսել թէ որքան տարբեր է ազգու – թեան այս ըմբռնումը, մինչեւ հիմակուան դասա – կան ըմբռնումէն :

Ամէն բան կամ եղր ունի էական եւ պարագա – յական յատկանիշներ: Ժընեւի նամակագիրը ազ – գութեան էական յատկանիշները կը նկատէ հողի մը վրայ ծնած եւ նիւթական չահերով միացած ըլլալու փաստը, միւս կողմէ պարագայական, ոչ էական կամ դիպուածական յատկանիշներ նկա – տելով՝ լեզուն, մշակոյթը պատմական եւ ցեղային տուեալները՝ եւայլն :

Ազգ բառի այս ըմբռնումը հաւանաբար կը համապատասխանէ զուիցերիացի «ազգ»ին ըմբռ – նգամին, բայց ոչ բառին պատմական ծագման եւ մասնաւորապէս ազգ բառի հայկական ըմբռնու – մին :

« Ազգ » բառը —ֆրանսերէն՝ nation — քաղա – քական իմաստով կը նշանակէ իր աշխարհագրա – կան սահմանները ունեցող եւ պետութիւն մը ներ – կայացնող երկրի մը անհատներու միութիւնը, պայմանաւ որ այդ անհատը վայելէ այդ երկրին քաղաքացիին ըլլալու իրաւունքները :

Ֆրանսական կամ զուիցերիական ազգին մաս կազմելու համար կը բաւէ ուրեմն որ մարդ ունե – նայ անցագիր մը կամ ընարելի ըլլալու եւ ընտ – րուելու իրաւունք:

Աւելորդ է ըսել թէ քաներորդ դարու քա – ղաքական ըմբռնումով չէ որ մենք կը խօսինք ազ – գապահպանման հարցի մասին :

Աւոր համար ալ անհրաժեշտ է որ ճշդենք թէ ինչ կը հասկանանք մենք ազգ եւ ազգապահպա – նում ըսելով :

Ազգ եւ ազգութիւն բառերը միեւնոյն նշանա – կութիւնը չեն ունեցած հայկական կեանքի եւ պատմութեան մէջ: Հայոց թագաւորութեան չր – ջանին ազգ կը նշանակէր տոհմ, «ազգն Մամի – կոնէից» ըսելով կը հասկնային նախարարական տան մը պատկանող ընտանիքի մը զաւակները : Ազգութեան գաղափարը գոյութիւն չունէր այդ դարաշրջաններուն: Հայերէն լեզուն տարածուած եւ հայ թագաւորութեան ենթակայ երկիրները կը կազմէին պետութիւնը Հայոց արքային :

Մինչեւ Թ. դար Հայ թագն էր միութեան կա – պը այն ժողովուրդներու որոնք նոյն մշակոյթին, նոյն եկեղեցիին կը պատկանէին եւ կ'ապրէին Հա – յաստան կոչուած երկրի մը աշխարհագրական սահմաններուն մէջ :

Երբ Աշոտ Ա., Բագրատունեաց հարստու – թեան հիմնադիրը, Հայոց աշխարհի թագաւորը դարձաւ (Թ. դար), տակաւին ազգային միութեան չէշտուած գաղափար գոյութիւն չունէր: Վերա – կանգնելով Արշակունեաց կործանուած գահը, Հայոց նորապսակ արքան իր թագով կը ձգտէր վերստեղծել անցեալի կապը զանազան իշխանու – թիւններու միջեւ, զանոնք թագին չուրջ համա – խմբելով: Դարու պատմիչը խօսելով այս ուրա – խառիթ դէպքի մասին, կ'ըսէ. ան, (Աշոտ Ա.) դարձաւ արքայ Թորգոմեան զարմին, կամ Ասքա – նազեան ազգին.», (Ցովհ. կաթող.) անշուշտ ը – սել կ'ուզէ Հայոց ազգին :

Ազգ բառը միայն Ժ. դարուն առաւ իր բուն նշանակութիւնը, թէեւ հայ ժողովուրդը ներքին զգացումով մը պահած էր մէկ ժողովուրդ ըլլա – լու, միեւնոյն հօտին պատկանելու գիտակցու – թիւնը :

Շատ մը ժողովուրդներ որոնք ազգութեան տիպար ձեւը կը ներկայացնեն այսպէս կը սահ – մանեն ազգ բառը կամ երզը .—

« Միեւնոյն ծագումով, պատմական մեր – նոյն անցեալով ու մշակոյթով միացած ժողո – վուրդ մը, որ զարերով իր հայրենիքին վրայ ապ – րած է, ստեղծած հոգեկան, մշակութային եւ քա – ղաքակրթական արժէքներ, որ գիտակցութիւնը ունի իր անցեալին ու ներկայիս՝ ինքզինքը միա – ցած կը զգայ իրեն նմաններուն, որ կ'ուզէ հաւա – տարիմ մնալ իր անցեալին, ժառանգորդները դառնալ իր արժէքներուն եւայլն»: Այս սահմա – նումը որքան ալ թերի ըլլայ կը պատշաճի բոլոր այն ժողովուրդներուն որոնք գիտակցութիւնը ու – նին իրարու պատկանելու եւ ոչ թէ «նիւթական չահու միութիւնով» իրարու պատկանելու, ինչ – պէս կ'ուզէ սահմանել Ժընեւի նամակագիրը :

Մէկ ազգ, մէկ պետութիւն, մէկ ժողովուրդ նշանաբանը խոչոչ ձեւն է ազգութեան:

Ահա այն ըմբռնումը որ ամէն Հայ ունի երբ կը խօսի ազգ բառի մասին:

Մոքերու չփոթութիւնը ցրուելու համար ա – ւելի ճիշդ է խօսիլ հայապահպանումի հարցի մասին :

Ըսենք որ մենք հայութիւնը չենք ըմբռներ « նիւթական չահերու վրայ հաստատած միու – թիւն մը»: Եթէ հայութեան նպատակն ըլլար նիւ – թական չահը, հայութիւնը պիտի դառնար միջոց, եւ նիւթական չահը նպատակ, այն ատեն մեր ժո – ղովուրդը պիտի դառնար ամէնէն արհամարհելին աշխարհի մէջ ապրող ժողովուրդներուն մէջ: Մինչդեռ մենք կը հաւատանք որ հայութիւնը նպատակ է, իսկ բոլոր միւս ազգակները՝ այդ նպատակին ծառայող հանգամանքներն ու միջոցները. — լեզուն, մշակոյթ, եկեղեցի, հոգեզարթ – բարո – յական ստեղծագործութիւնները կը ծառայեն հա – յութեան, անոր յաւերժացման :

Եթէ հարց տան մեզ թէ ինչո՞ւ համար կ'ու – զենք հայ մնալ, այս հարցին որովհայնը կամ ստա – մոքը չէ որ կը պատասխանէ, այլ՝ մեր հոգին, հայ կը մնանք, որովհետեւ հայ ծնած ենք, որով – հետեւ քան եւ աւելի դարերու ստեղծագործ հա – յութեան ժառանգորդներն ենք, որովհետեւ մեր ստեղծած արժէքներուն տէրը մնալ կ'ուզենք:

Միթէ կը հարցնե՞նք զաւակի մը թէ ինչո՞ւ կը սիրէ իր ծնողքը... Միթէ ծնողք մը կը վաճառէ՝ կամ կը սակարկէ՞ իր սէրը, զաւկին հանդէպ :

Մարդն է որ կուտայ առարկաներուն արժէք, առանց մարդու արժեւորման ազամանդը կը դառ – նայ հասարակ քար: Այնպէս ալ՝ Հայն է որ կու – տայ իր ստեղծագործութիւններուն արժէք, ա – ռանց անոր անունք կը կորսուին, անարժէք կը դառնան :

Քիչ մը առաջ խօսեցանք ազգի մը յատկանիշ – ներու մասին եւ գործածեցինք գիտակցութիւն բառը: Ինչքան ատեն ժողովուրդները գիտակցին իրենց գոյութեան ու անցեալին, ինչքան ատեն՝ կը զգան որ անոնք ճակատագրով իրա – րու կապուած են, չեն դադրիր նոյն ազգային չրջանակին մաս կազմելէ: Ամէն հայ մարդու յա – ղորդութիւն կը խանդավառէ մեզ ու ամէն փոր – ձանք, որ աշխարհի որեւէ մասին վրայ Հայու մը գլխին կ'իյնայ, կը տխրեցնէ մեզ: Այս բոլորը, սկսելով զգացական աշխարհէն մինչեւ գիտակ – ցականը, կը հաստատեն թէ հայութիւնը կայ եւ կ'ուզէ ապրիլ: Երբ կ'ըսենք կ'ուզէ ապրիլ, կը խօսինք կամեցողական հարցի մը մասին, որ կ'իյնայ, հոգեբանական մարզին մէջ:

Հայութիւնը չի կրնար հրաժարիլ իր անցեա – լէն եւ նիւթական չահերու վրայ հիմնուած մար – դոց միութիւնը դառնալ :

Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՌՈՒԲԻՆ ՍԻՄՈՆՈՎ, Սովետ մեծապոյն ար – ուեստագէտը, պսակաւոր (լաւրեատ!) Սթալինեան մրցանակի, Երեւան եկաւ, ներկայ ըլլալու համար «Երկրորդ կարաւան» չարժանկարին պատրաստութեան: Այս առթիւ ի պատիւ իրեն երեկոյթ մը սարքուեցաւ Երեւանի արուեստի տան մէջ: Խօսեցան բեմամաւար Համօ Բէկնազարեան, Ա – ճէմեան եւ հայ թատրոնի ուրիչ ներկայացուցիչ – ներ :

Ազգային պետը

(Գ. Յակոբեանի մահուան տարելիցին առթիւ)

Ընդհանուր ալեկոծութեան վաղորդայնին, հրաշալի Ցարութեան մը դինովութիւնը համակած էր համայն աշխարհի Հայութիւնը: Մտարերեցէք անգամ մը խելացնոր խանդավառութիւնը, մաս – նաւորաբար Պոլսոյ մէջ, երաժշտական, թատե – րական եւ մարզական չարժումներով :

Վոսփորի գեղածիծաղ երկնակամարէն, Շահ – մուրատեանի, Սեւումեանի, Արելեանի, Վահրամ Փափազեանի, Ցովհ. Զարիֆեանի, Էլիզ Գովանի եւ Աչ. Շահխաթունեի ակնախտիղ համաստեղու – թիւնը իր լուսեղէն ցայտաղբիւրը կը մաղէր հայ ժողովուրդի սրտին մէջ :

Մեծ սպանդին դէւային աղջամուղջէն կը վե – րածնէր նաեւ մարզական ուխտը,— Հ. Մ. Ը. Մ.Ը: Սամաթիա, Գումգափու, Բերա, Սկիւտար, Գատը գիւղ, ամենուրեք կը թնդար «Ցառաջ նա – հատակ»ը: Թաքսիմի ընդարձակ դաշտապետնին վրայ, Հայ Մարմնամարզական Ընդհ. Միութեան մարզիկները, սկաուտները և փութպոլիստները միջազգային մարզահանդէսին առաջնութիւնը կը խլէին դաշնակից վերին հրամանատարներէն :

Հրաշք մըն էր, «վեցդարեան դամբանէն խա – ւար», Հայուն այս վերյառնումը,— ինչպէս հին մարզիկները Թեփէի մարտի դաշտերուն վրայ,— որ մէկ վայրկեանէն միւսը ինքզինքը կը պարտա – դրէր մարզական բազմութիւններուն :

Աչքի առջեւ բերէք բազմահազար կարաւան – ները Մեծ Եղեռնի բեկորներուն, որոնք յեղակար – ծօրէն ոգի կը կանդնէին, մեր բարբարոս տէրե – րու ամբած եւ ապշահար նայուածքին առջեւ: Ա – նոնք կ'անցնէին ալիք առ ալիք, երկրի մոայլ վայրերէն, հպարտ, կենսունակ եւ խանդավառ, ու ղղրդալին կը ծանուցանէին թէ Հայը մեռած չէր, կ'ապրէր աւելի քան երբեք :

Ո՞վ էր որ ոգի հանած էր այդ վհատած, յուսահատուր եւ տարապայմանօրէն թշուառ խըլ – եակները, ո՞վ էր որ իրագործած էր այդ անպա – տում հրաչքը: Բոպէրթ Քոլէճի նախկին չրջա – նաւարտներէն մին, Գրիգոր Ցակոբեանը, որ հիմ – նադիրն էր նահատակ Շաւարչ Քրիսեանի ուխտին եւ պիտի իրագործէր ամէնէն նուիրական առաքե – լութիւնը հայաչխարհին մէջ :

Ճչմարիտ արժանիքը, ըսած են, կը կայանայ համեստութեան մէջ: Այս կարկառուն դէմքը, որ մոզական դաւազանով մը մագնիսացուցած էր բազմահազար զանգուածները, չափազանց հա – մեստ եւ հեզահամբոյր էր: Կը սիրէր «ախսիվլի – ն»ը, որ Անգլեւսաքսոն մարզական դաստիարա – կութենէն հետզհետ իջած էր, բայց գիտէր անյիշա – չար ըլլալ յախուռն երիտասարդներուն հանդէպ : Ցուզումով կը յիշեմ ելոյթները տաքցուխ Հ. Մ. Ը. Մ.ականի մը, Պէյօ փողոցի կամ Ֆլորէսթայի ժողովասրահներուն մէջ: Ազնիւ պետը ծայրայեղ պարագային միայն կը հրաժարէր իր քրիստոնէա – կան համբերութենէն ...

Զմայլելի էր իր ստեղծած չարժումը, Պոլսէն մինչեւ այն արիւնաներկ ճանապարհներուն վրայ, ուրկէ կ'անցնէին երբեմն աքսորի կարաւանները:

Մրրկահոգ արեան ովկիանի մը մէջէն, կը վերյառնէր Հայը, յուսալից, ինքնավստահ, ամ – րապինդ դնդերներով, աստիկեան իմաստութեան հետ չաղախած սպարտական մարտունակութիւնը:

Գրիգոր Ցակոբեան իր եռեւէն քաշեց սքան – չելի փաղանգ մը, որ վեր կը բռնէր Հ. Մ. Ը. Մ.ի ջահը: Երբեմնի Բիւզանդիոնէն մինչեւ Պալքան – ները, Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան, Պարսկաս – տան, Հայաստան եւ նոյնիսկ մինչեւ հեռաւոր Հարաւ. Ամերիկա, ան նոր սերունդներուն ներչն – չեց դնդերին պաչտամունքը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ոսկեայ մատեանին մէջ, կա – րելի՞ է իր վեհապանծ անունին տակ չդնել Հայկ Ճիզմէճեանի, Վահան Զերպոի, Շաւարչ Քրիս – եանի, Քառլօ Շահինեանի, Թադէոս Մեծատուր – եանի, Ք. Ֆպտունիի , եւն. անունները: Եւ դեռ ողջերը որոնք կը ճգնին նաւարեկութենէ փրկել երբեմնի Հ. Մ. Ը. Մ.Ը :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադիրը,— որ այնքան ի – րաւամբ ինքզինքը արժանի ընծայած էր Ազգ. պետի պատուանունին,— չիշեցաւ լուիկ մնչիկ , անտեսուած իր հայրենակիցներէն, զրեթէ չքա – նորութեան մէջ: Ըսին թէ՝ ան տուաւ ինչ որ կըր – նար տալ: Լքեց իր բարեկեցիկ կեանքը, ամէն ինչ, ինքզինքը նուիրելու համար մեծ չարժումին: Թուրքերը յիշեցին զինքը, Գրիգոր էֆէնտին, Պոլսէն մեկնելու նախօրեակին,— ինչպէս կ'ըսէր դառնութեամբ կարօն իր զաւակին վրայ,— բայց Հայերը զինքը մոռցան ըրին իր վերջին լքաւեր օ – րերուն ... :

Մեծագոյն Ազգ. պետը բան չէր սպասեր արդէն իր ժողովուրդէն, ան տուած էր իր լաւագոյնը,— Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական չարժումը: Իր ծաւի – եւ վճիտ աչքերէն կայծկլտուն յետին ցոլքը, կեանքին հրաժեշտ տուած բոպէներուն, հոգիին ընդերքէն բխած այն անչէջ յոյսն էր, հաւատքը, իր ստեղծած հոյակապ գործին, որ սահմանուած էր հայ սերունդներուն կրանիթեայ կեանք մը դարբնելու , ծաղէ ի ծաղ, յաւերժօրէն :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Դաշնակահարուհի Մարիա

ՀԱՑՏԷԼԳԱՐԿ (Ճառագ).— Նուագասէր դեր – ման հասարակութեան համար բացառիկ իրիկուն մը եղաւ Օր. Մարիա Գալէմքարեանի դաշնակի նուագահանդէսը Սեպտ. 26ին: Քաղաքային դրա– դարանին սրահին մէջ հաւաքուած էին հարիւրի չափ ունկնդիրներ : Հոն էին չորս թերթերու երա– ժշտագէտ քննադատները եւ Հայկէկպէրկի ոա – տիոյի տնօրէնը ուրիշ բազմաթիւ անձնաւորու – թիւններու կարգին: Ճայտագրին վրայ կային Ռամոյի Tambourinը, Քլոտ Տաքէնի Le Coucouն, Պէթհովէնի Appassionataն , Ռախմանինոֆի եւ Սքրիապինի Préludeները ինչպէս եւ այս վերջնոյն միայն ձախ ձեռքի համար Nocturneը (9րդ գործ) եւ Ֆրեդէրիք Շոփէնի Impromptu (Գ. 29), Noc- turne եւ Grande Polonaise Brillanteը:

Վարպետի ինքնավստահութեամբ եւ ինքնա – տպուածութեամբ արուեստագիտուհին դիտցաւ իր ճը– կուն մատներով եւ արհեստագիտական կատարե– լութեամբ համադրել ամենանուրբ ձայները վո – խորկայտ զգացումներուն զոռումին հետ: Դաշ– նակը եւ դաշնակահարուհին կարծես մէկ անձ էին զարձած եւ սրահը նեղ կուգար այդ չողշողուն նուագին բուն արժէքը յայտարերելու համար: Արուեստագիտուհին կրցաւ իր վերաբերումը – թեան մէջ դնել անձնական չեշտ մը, իւրայատուկ երանգ մը զոր միայն հասուն եւ կատարեալ ար – ուեստագէտ մը կրնայ ի յայտ բերել, նոյնանա – լուծ հեղինակին հետ:

Ներկաները իրար կը զերազանցէին ծափերով եւ արուեստագիտուհին ստիպուեցաւ երեք վրա – զդեր կատրներ նուագել, որոնցմէ մէկը իր զոր – ծիչ հեղինակութիւնը եւ երկրորդը Արամ Խաչա– տուրեանի «Հայ այրերու պարը»: Այս կտորը մե– ծապէս գնահատուեցաւ անվերջ ծափերով: Անոնք որ նոյն օրը կէսօրէն վերջ ոտիկն կը բանային, արդէն լսած էին այս կտորը, «Վարդանման աղ – ջիկներու պարը» կտորին հետ, նոյնպէս Արամ Խաչատուրեանէն, զոր նուագած էր Օր. Գալէմ – քարեան Հայկէկպէրկ – Շթութկարտ անթենին մէջ :

« Հայ այրերու պարը », նուագուած արուես– տագիտուհիէն իր իսկ դաշնակի յարմարցուցած ձեւով, ունկնդրին առջեւ կը բանար հայկական պիւղին հրապարակը եւ ձայներու մոգականու – թեամբ կը պատկերացնէր պարը իր չարժումնե – րով եւ պարի նուագը՝ գիւղական նուագարաննե– րով: Չեմ կրնար երեւակայել թէ օտար արուես– տագէտ մը ի վիճակի ըլլայ տալ այն հայկական երանգաւորումը, ինչպէս որ արտաբերեց դիտա– կից հայ արուեստագիտուհին :

Տեղական երեք թերթերը երկարօրէն ծանրա– գան այս նուագահանդէսին վրայ եւ բոլորն ալ անխտիր միայն գնահատական խօսքեր ունեցան, չնչտելով հայ արուեստագիտուհիին մատներու ճարտարութիւնը, իւրայատուկ արտայայտու – թեան ձեւը, պարզ չեշտը, ուժականութիւնը եւ կատարելութիւնը: Այս նուագահանդէսը մեծ յա– ջողութիւն մը եղաւ «Մայքայ»ին — Օր. Մարիա Գալէմքարեանի փաղաքշական անունը— եւ նոր գիւտ մը նուագասէրներուն համար :

Օրիորդ Մարիա Գալէմքարեան անձնաւոր մը չէ Պերլինի հին զաղութին: Շատ անդամ մաս– նակցած է հայկական հանդէսներու, մանաւանդ զաղութին կազմութեան առաջին շրջանին:

Ծնած է Թիֆլիս եւ հոն ուսրտած քաղաքի կոնսէրվաթորիումը լաւագոյն նիշով: Անկէ ան – ցած է Գերմանիա եւ Պերլինի մէջ աշակերտած է պրոֆէսէօր Կոթֆրիտ Կալթհոնի որ այժմ կ'ու – սուցանէ Միացեալ Նահանգներու մէջ: Այս պրո– ֆէսէօրին քով կը հասնի նուագահանդէս տալու աստիճանին եւ կը հետեւի համանուագի եւ նը– ւագահանութեան (ֆոնքրափունֆթի) ճիւղերուն : Պերլինի եւ Վիէննայի մէջ առաջին անդամ կը ներկայանայ հանրութեան իբրեւ դաշնակահա – րուհի: 1936—37 կ'ընկերանայ ռուս թաւ ձայնով նշանաւոր երգիչ Ֆէոտոր Շալեափինի թուռնէէն իբրեւ անոր երգահանդէսներուն դաշնակի ընկե – րակցողը: Շալեափինի հետ կը պտտի գրեթէ բո– լոր եւրոպական երկիրները, կը նուագէ նաեւ Փա– րիզի մէջ Սալ Փլէյէլի մէջ միջազգային յուցա– հանդէսին :

Երբ Շալեափինի մասին աւելի տեղեկութիւն– ներ կ'ուզեմ, կ'ըսէ.— «Շատեր կ'ըսեն թէ Շալ– եափին դժուարահաճ էր եւ չատ կը նեղանար իւ– րեն ընկերակցող դաշնակահարներուն: Իմ հետս երբեք վէճ չէ ունեցած մեր մէկուկէս տարուան զործակցութեան ընթացքին մինչեւ իր մահը: « Մայքա» կ'ըսէր եւ միշտ բարի չեշտ մը կար իր խօսքերուն մէջ, իրար լաւ կը հասկնայինք, թէ – րեւս անոր համար որ ես Թիֆլիսցի եմ եւ ան ալ չատ կը սիրէր Թիֆլիզը:

1938ին Օր. Գալէմքարեան կը պատրաստուէր Ամերիկա մեկնելու եւ նուագահանդէսներ տալու, երբ վրայ հասաւ Շալեափինի մահը: Ցետոյ պա – տերազմ, կորուստ ամէն բանի օդային յարձա – կումներէն: 1945ին կ'անցնի արեւմտեան Գերմա– նիա, կուտայ դանազան նուագահանդէսներ, կ'ըն– կերանայ պալէթի եւ երգի: Մէկ տարիէ ի վեր կը բնակի Համպուրգի Գերմանիոյ Թիւպէնկըն քա – ղաքին մէջ եւ դաշնակահարի անխոնջ աշխատան– քով պատրաստած է բազմակողմանի ցանկ մը, դասականներէն մինչեւ նորագոյն հեղինակներու գործերը: Բացի Պէթհովէնէն , Շոփէնէն, Մոցար– թէն, Լիսթէն կը դանենք անոր մէջ Մէնտէլսոնի, Տէպիւսիի, Կրիկի անունները, ինչպէս նաեւ ռու– սական հեղինակները Ռախմանինոֆը, Զայքովս – քին, Փրոքոֆիէֆը, Լիատոֆ, Սքրիապինը եւ Պորոտինը: Իր Ռէփէրթուարին մէջ առած է նաեւ հարաւային ամերիկեան հեղինակներու գործերը: Ահա քանի մը անուններ,— Պրազիլիայէն՝ Ալվէ – նիզ, Լէքուօնա, Վիլլալոպոս, Քուպայէն՝ Իկնաց Սէրվանթէս: Իսկ Հունգարացի Պէլա Պարթոքը եւ Քօտալիէն, իր բազմաթիւ գործերով : Իրրեւ Հայ իր ռէփէրթուարին մէջ կը փայլի Արամ Խաչա – տուրեանի անունը իրրեւ հեղինակ «Դաշնակի նը– ւագ»ին (Klavierkonzert) եւ «Գայիանէ » գործին երկու պարերը, զոր յիշեցի վերը:

Նոր եւ աւելի փայլուն յաջողութիւններ կը մաղթենք , երբ յաջողի արտասահման անցնիլ :

ՏՈՔԹ. ՏԻՐԱՑՐ ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԳԱՂԹ. ԿԵԴՐ. ԴՐԱՄԵՆԵԱԿԸՆ

Գաղթ. կեդր. Դրասեներակին վերջին զեկոյ– ցէն կը էաղեմք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Ցունիս 30էն ի վեր զադրած է, թէ անհատ– ներու եւ թէ կազմակերպութեանց, անունդի ծրար– ներու բաշխումը որ կը կատարուէր Տարագիրնե– րու Միջազգային կազմակերպութեան կողմէ :

Ծրարներու բաշխումը սկսած էր 1948 Մար – տին եւ տեւեց մինչեւ 1950: Այդ շրջանին մէջ մօտ 12 հազար, 10էն 12 քիլօ ծանրութեամբ ամերիկ եան կամ ֆրանսական ծրարներ բաժնուած են երկրին մէջ չքաւորներու : 30 միլիոնի արժէք կը ներկայացնեն բաժնուած ծրարները, զոր Տարա – դիրներու Միջազգային կազմակերպութիւնը մեր տրամադրութեան տակ դրաւ այնպիսի առեն մը երբ տակաւին դժուար էր ճարել այդ ծրարներուն պաշարին մեծ մասը: Այս առթիւ երախտապարտ ենք, թէ նպաստընկալներուն եւ թէ մեր կողմէ, Միջազգային կազմակերպութեան, որ դժբախ – տաբար չկրցաւ շարունակել իր օժանդակութիւնը:

Այս առթիւ կը յիշեցնենք բոլոր կարօտ տա– րագիրներուն թէ կրնան օգտուիլ Ֆրանսական կա– ռավարութեան օժանդակութենէն , եթէ 65 կամ աւելի տարեկան են, եւ կամ եթէ 60 տարեկան են, հիւանդ են եւ անկարող աշխատելու:

Անոնք որ կը չհաղորդուին, կրնան դիմել ի– րենց բնակավայրի Քաղաքապետութեան: 1905 Ցուլիս 4ի օրէնքը պարտաւորիչ օժանդակութիւն կը տրամադրէ հիւանդ եւ անկար ծերերուն: Այս օժանդակութիւնը իրենց պիտի ըլլայ, ինչպէս Ֆրանսացիներուն առանց բնակութեան տեւողու – թեան պայմանի :

Ասկէ զատ հանրային առողջապահութեան նախարարութեան 1950 Ցուլիս 17ի թիւ 132 շրջ– լաբերականը կը տրամադրէ որ տնտեսապէս կա– րօտ ծերերուն ժամանակաւոր նպաստ տրուի նաեւ Նանսէնեան Հայ Տարագիրներուն :

Այս ժամանակաւոր նպաստը որ աւելի կա – րեւոր է քան Պարտաւորիչ Օժանդակութիւնը, կը պահանջէ առ նուազն 15 տարուան բնակութիւն մը Ֆրանսայի մէջ: Կը տրուի ամէն անձի որ 65 տարեկան կամ աւելի է եւ իր տարեկան եկամու– տը 65 հազարէն աւելի չէ, եթէ առանձին է եւ 80 հազար ֆրանք, եթէ ամուսնացած է: Ասկէ զատ անոնց ունեցած կալուածին դրամագլուխը պէտք չէ որ 500 հազար ֆրանքը անցնի, կամ 800 հազար եթէ ամուսնացած են:

Շահադրկուողները պէտք է դիմեն իրենց բնակութեան Քաղաքապետութեան, առնելու եւ լեցնելու համար այն թուղթերը որ իրենց պիտի տրուին եւ որ պէտք է վերադարձնեն Քաղաքա – պետարան, բնակարանի վկայականով եւ ծննդ – եան վկայականով մը զոր իրենց պիտի տայ մեր Դրասեներակը, եթէ ներկայացնեն իրենց ինքնու – թեան թուղթերը կամ վաւերացուած ընդօրինա – կութիւնը ինքնութեան թուղթին առաջ 3 էջերուն:

Հայ Տարագիրներու կեդրոնական Դրասենեա– կը տրամադրութեանը տակն է բոլոր անոնց որ կրնան օգտուիլ այս նպաստներէն: Ի հարկին պի– տի միջնորդէ Վարչութեանց մօտ :

Գրել կամ դիմել Դրասենեակը, 6 Cité Mar - tignac, Paris (7) :

ՆԵՐԿԱՑ ԵՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիրելի «Ճառագ», քու բոցա – վառ գրիչդ ժայթքող կրակոտ խօսքերը, անդամ մը եւս բռնկուցին մեր սրտերը, պատասխանելու համար քու կոչին — Ներկայ:

Մոռցած ինքզինքդ, մոռցած քու յարատեւու– թեան անհրաժեշտ պահանջները, մեզ կը ներկա– յացնես Այնճարները: Այնճարները կանգուն մնա– լու համար պէտք է մեծնայ «Ճառագ»ը: Պիտի տանք Այնճարներուն, բայց պէտք չէ մոռնանք նաեւ «Ճառագ»ը: Իր քսանըհինգամեակին առթիւ խլած բարոյական վարձատրութեանց զուգընթաց՝ պէտք է վարձատրել նաեւ նիւթապէս, որպէսզի մեծնայ իր ծաւալը, ճոխանայ իր բովանդակու – թիւնը , աւելի լայնօրէն զոհացնելով իր հա – ւատարիմ ընթերցողները :

Իրրեւ համեստ մէկ աշխատաւորը «Ճառագ»ի իմ կարգին կուզ կ'ընեմ «Ճառագ»ի հաւատարիմ բայց համեստ դասակարգին մեծցնել «Ճառագ»ի տարածման փոնտը»: Առ այդ ընդառաջելով Այն– ճարի «Ճառագ» դպրոցի մասին ըրած կոչին, Հայ Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը կը տրամա– դրէ (10.000) տասը հազար ֆրանք, կրկնելով ըն– դունուած նշանախօսքը թէ «պիտի չձգենք որ փակուի»: «Ճառագ»ը ծնունդը տուաւ այդ վար – ժարանին, ՃԱՌԱԶԻՆ հետ ալ պիտի չարունակուի:

ՅՈՎՀ. ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՑ ՎԻՐԱՒՈՐԸ

«Հայրենիք»էն կ'իմանանք թէ Սեպտ. 1ին Հարաւ. Քորէայի պատերազմին մէջ վիրաւորուած է ծովային զինուորներու առաջին տեղակալ Բա – պըրթ Զարլզ Սիպլէեան, որդին Այրի Տիկին Սի – պլէեանի: Առաջին հայ ամերիկեան զինուորն է որ կը վիրաւորուի ուրիչ 482 նաւազներու հետ :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Նա նոր էր վերջացրել իր պտոյտը դիւղի փո– ղոցներում եւ պարկապղուկը, որ առաջնորդում էր նրան իր միանման տաղտուկ ձայներով, լռել էր: Թափաւորին սպասաւորող զինուորները, նոյն– պէս գիւղացիները, անդադար բերում էին «յանցա– ւորները»:

Իր «թախտի» բարձրութիւնից նա արագ ու սրամիտ հարցուփորձով վերջացնում էր գործը եւ համարեա միշտ դատապարտում էր, նշանակելով ծիծաղաշարժ պատիժներ: Երբեմն թափաւորը օ– րինակում էր Թուրքաց դատարանը. հանդիսա – կանների մէջ բարձրանում էր մի չափաւոր , զըս– պած ծիծաղ :

Ծիծաղում էին եւ Թուրք գինուորները, ո – րոնք խառնուած էին գիւղացիների հետ:

Նրանց էլ վարակել էին Բաբեկենդանի հո – տերը, ընդհանուր ուրախութիւններին նրանք էլ մասնակից էին. նրանց պատիւներ էին անում, հիւրասիրում էին, տալով ամենալաւ պատառնե– րը: Կարծես յաղթողների եւ յաղթուողների մէջ այլեւս թիւրիմացութիւն չկար. ամէնքը եղբայ – րացել էին, ամէնքը առատ տուրք էին տալիս բա– բեկենդանի ոգուն ...

կէսօր էր: Թափաւորը վեր կացաւ եւ յայտա– րարեց, որ հերթն այժմ հասաւ նշանակուածտղա– մարդկանց: Իսկոյն գինուորները դէս ու դէն վազեցին, գտան մի քանիսին, որոնք ամենայն հա– ճութեամբ առաջ անցան, թոյլ տուեցին, որ ի – րանց կողոպտեն եւ որքան կարելի է ծանր փորը – կանք նշանակեն: Բայց թափաւորի պահանջները չատ չափաւոր էին. մէկից կէս չափ արագ, մի – սից երկու աման չոր միրգ — այսպիսի փրկանք– ներով էին երիտասարդներն ազատւում իրանց կա– պանքներից :

— Մնաց Բէկը, յանկարծ ձայն տուեց թա – գաւորը եւ ամէնքը լռեցին: Հասարակութիւն , մեծ մարդուց մեծ բեռ ենք ուղում: Բաբեկենդանն այսպէս է ասում. փորս վեց – վեց է անում, իսկ արեգակը մի ղլուխ պնդում է, որ ուտելու ժա– մանակ է: Իմ հոգին վկայ, այսօր, մենք պիտի մարդավարի ուտենք: Եօթը սինի համեղ կերա – կուր, եօթը փարչ Ամարասի գինի, եօթը թոնիր Աւետարանոցի կարմիր ցորեն թաժայ հաց: Կը համբէք, կը սառնաք: Պակաս չի լինի :

— Շէն մնայ, չէն մնայ, կանչեցին ամէնքը:

Նշանակելով այդքան խոշոր տուրք, թագա – ւորը գիտէր թէ ով պիտի լինի տուողը, գիտէր եւ այն, որ ամէն բան արդէն պատրաստ է: Եւ եօթը մարդոց կազմուած մի պատգամաւորութեան ձեռ– քով նա ուղարկեց իր հրամանը: Ամբոխը չարու– նակ «չէն» էր կանչում: Նա էլ գիտէր, որ չէն մնացողը Մելիքի տունն է...

Եւ իրաւ, այդ տունն էր օրուայ ուրախու – թիւնների հեղինակը :

բնակ Թուրքեր, որոնք մօտերս խումբ առ խումբ էսիրնէ պիտի խուժեն :

Ամենավերջին լուրերու համաձայն, պուլկար կառավարութիւնը հարուստ դասակարգի պատկանող 50 հազար Թուրքերու տասը օր պայմանաժամ տուած է, որպէսզի մեկնին երկրէն, իրենց ինչքերն ու կալուածները պուլկարներուն ձգելով : Այսուհետեւ զաղթականները բան մը պիտի չկրնան տանիլ իրենց հետ :

× Անգարայէն կը հեռագրեն կիրակի օրուան թուականով.—

Այս առտու կանուխ փակուեցաւ Թուրքեւ-պուլկար սահմանագլուխը Թուրքիոյ կողմէ : Զօրքին հրամայուած է ի հարկին կրակ բանալ, որ-պէսզի մարդ չանցնի սահմանագլուխէն : Ներքին գործերու նախարարը, Պ. Րիւքնէտտին, յայտարարեց այս առթիւ .

— « Կ'ընդունինք անցագրով հասած զաղթականները : Բայց բազմաթիւ զաղթականներ կը հասնին առանց անցագրի, ուստի որոշեցինք առժամապէս դադրեցնել ամէն հաղորդակցութիւն Պուլկարիոյ հետ» :

Քանի մը հարիւր զաղթականներ սահմանագլուխը փակուած հասած են երկէ : Սահմանագլուխը փակուած ըլլալով, հաւանաբար անցագիր ունեցող Թուրքերն ալ անտէր պիտի մնան Թրքական եւ պուլկարական ուժերուն միջեւ, զոնէ առժամապէս :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Գերմանական անթելը կիրակի օր հաղորդեց ամերիկեան մարզպանին՝ Պ. Մէյք Քլոյի գերմաներէն ճառը, որուն մէջ կ'ըսէր Թէ Ալանտեանի Դաշինքին անդամները, որոշած ըլլալով իրենց դէմ ուղղուած նկատել Պերլինի կամ արեւմտեան Գերմանիոյ վրայ կատարուելիք որեւէ յարձակում, որոշած են նաեւ ուժեղացնել իրենց զրաւման բանակները : Այստեղ կը ծագի գերմանական գործակցութեան հարցը, որու մասին վերջնական որոշում մը չտրուեցաւ դեռ : Ամէն պարագայի տակ, այս մասնակցութիւնը, եւրոպական միացեալ ուժի մը չրջագծին մէջ միայն կրնայ իրականանալ : Ուրիշ խօսքով, պիտի չհոչյատարուի գերման ազգային բանակի մը կազմութիւնը : « Գերման հանրային կարծիքը, պէտք չէ կարծէ Թէ Գերմանիոյ հանդէպ Դաշնակիցներու վերաբերմունքին բարեփոխումը արդիւնքն է գերմանական գործակցութիւնը «դնելու» ցանկութեան : Ոչ ՄԱԿը, ոչ ալ Մ. Նահանգները պատրաստ են ընելու այդպիսի սակարկութիւն մը» :

× Ֆրանսական մարզպան Պ. Փոնսէ եւս Պրէմէնի մէջ ճառ մը խօսելով յայտարարեց, Թէ Գերմանիա կրնայ Եւրոպայի պաշտպանութեան մասնակցիլ արեւմտեան միւս պետութեանց վերաբերմամբ վերջ միայն :

× Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Պ. Շուման, իր կարգին Մէյի մէջ յայտարարեց, Թէ կանխահաս է Գերմանիոյ վերազինումը, որքան ալ կարեւոր ըլլայ անոր մասնակցութիւնը Եւրոպայի պաշտպանութեան : Որեւէ պարագայի տակ, Գերմանիա չի կրնար Ֆրանսայէն առաջ վերազինուիլ :

× Գերման ընկերվարական կուսակցութեան պետը Տոքթ. Շումախըր, 50.000նոց միթինկի մը առջեւ խօսելով ըսաւ, Թէ Գերմանիա կրնայ Եւրոպայի պաշտպանութեան մասնակցիլ այն առեն միայն, երբ միւս պետութեանց նման կ'ունենայ միեւնոյն իրաւունքներն ու պատեհութիւնները : Այդ պատճառով, արեւմտեան երկիրներն են որ պէտք է խորհին ամրացնելու էլպայի սահմանագիծը :

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Պ. Էչիսըն յայտարարեց, Թէ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ բանակցութիւնները կարելի պիտի ըլլան, երբ պիտի նուազի խորհրդային պինուռնական գերակչռութիւնը : Ազատ ազգերու ուժին կազմակերպումը ինքնին նպատակ մը չէ : Միջոց մըն է — միակ միջոցը — արդիլելու համար որ այս տարակարծութիւնները հարթուին ենթակային բացակայութեան : Եթէ ազատ ազգերու ուժը ինքզինքը պարտադրէ խորհրդային վարիչներու դիտակցութեան, ատիկա պիտի կրնար քիչ մը փոխել աչխարհին տիրապետելու իրենց ծրագիրները : Պ. Էչիսըն ալ հակառակ է կանխարգել պատերազմին :

× Հեռագրի մը համաձայն, Մ. Նահանգները պատրաստ են մինչեւ դարուն յետաձգել Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը, սպասելով Ֆրանսայի նոր ընտրութեանց :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան վարիչներէն Ժաք Տիւքլօ կիրակի օր ճառ մը պիտի խօսէր Օչէ մէջ, երբ երկու ռումբեր նետուեցան պատուհանէ մը : «Իմանիթէ» կը դրէ Թէ Ֆաչականները սար-քած էին այս դաւը, սպաննելու համար Տիւքլօն : Նոյն աղբիւրին համաձայն, վիրաւորուած են տասը հոգի, երկուքը կին :

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն Թէ մօտերս, առեւտրական մեծ դաշնագիր մը պիտի կնքուի Պարսկաստանի եւ Խ. Միութեան միջեւ, եօթը չաբաթ առաջ Թուան դաշնի բանակցութիւններէ վերջ : Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաւաստուի Թէ երկու երկիրները համաձայնած են դիներու եւ քանակութեանց մասին եւ գործի պիտի ձեռնարկեն անմիջապէս : Մորհրդային կառավարութեան հասած են պարսկական սահմանապլուխը եւ արդէն կը պարպեն չաքարի առաջին բեռները :

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Սէն Ժէռմի Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» կոմիտէէն 4000 ֆր. :

Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Էխէրճեանէ (Փարիզ) 500 ֆրանք : (Հինգ հարիւր ֆրանք ալ՝ կապոյտ խաչին համար : Ստանալ Յառաջէն) :

ԱՑՆՁԱՐի «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Կապոյտ խաչի Պոմոնի (Մարսէյլ) մասնաճիւղէն ստացանք տասը հազար ֆրանք, Այնճարի (Լիբանան) ՅԱՌԱՋ վարժարանին համար, (տես Թղթակցութիւնը, Գ. էջ) :

× Մարսէյլէն Պ. Քիւփէլեանէ հազար ֆր. : փոխան ծաղկեպսակի, ընկեր Սարգիս Պօղոսեանի զաւկին՝ տարաբախտ Տիգրանի մահուան առթիւ :

ՓԱՐԻԶի ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 12ին ժամը 16—24 Hôtel George V ի չքեղ սրահներուն մէջ :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային : Սակայն արդարաբար կը խնդրուի վերաչահեցնել :

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անդրանիկ» ենթակամիէի հաւաքավայրի Փոնտին համար չնորհակալութեամբ ստացանք 8000 ֆրանք, Լովալիէրի հետեւեալ ընկերներէն.— Գ. Սարգիսբէկեան 5000 ֆրանք, Գալուստ Թիքեան, Եդուարդ Թալէոսեան եւ Յակոբ Ազիզեան հազարական ֆրանք : Գումար 8000 ֆրանք :

ՓԱՐԻԶի Աղքատահանամը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Լէօն Նասիպէ երեք հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, ի յարգանս ողբացեալ Վահան Եարճանեանի յիշատակին :

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ

ՆԱԶԵՆԻ ՏԷՐ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

«Վարդենիի»

Քնարերգական բանաստեղծութեանց նոր հատորը : ՇՈՒՏ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

Գին 400 ֆրանք Ֆրանսայի համար, արտասահման 2 տոլար :

Դիմել բոլոր հայ գրավաճառներուն եւ Ն. ՏԷՐ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆԻ, 10 rue Mounet Sully , Paris (20) :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Պրուսայի Զէնկիլէը գիւղէն Մարիամ Պոըչիկեան, հօր անունը Երամ, մօրը Հռիփսիմէ : 1919ին գինքը տեսնողներ եղած են Կիլիկիա : Ամուսնացած հայ սպայի մը հետ եւ անունը փոխած Մելինէի : Տեղեկացնել Սիրանոյշ Խաչիկեանի, 32 rue Nouvelle, Alfortville (Seine) , France :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախուին մեծաքանակի գինով :

Ձեր չահն խակ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme , Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

Ծախու է

Թրիքոյի Jauges մեքենաներ, բոլոր լայնքերու վրայ : Կարեւոր STOCK մը :
JAUGES 10 մեքենաներ, մէկ մեթր լայնքով :
WORMS
35 Bld. de Strasbourg, Paris (10) Tél. Pro. 53-99

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ : Ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հ. Յ. Դ. 60ամեակը» : — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8-9 :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 5.30ին, ընկեր Վահէի բնակարանը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Բացուած է

ՎԵՆԵՏԻԿի ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆը : Կ'ընդունուին 11—14 տարեկան հայ տղաքներ :

Տեսչութիւնը սահմանած է իբր ամսաթոշակ 12.000 ֆրանս. ֆրանք, որմէ դուրս են աշակերտին անհատական ծախքերը, համազգեստի, դպրոցական դասագրքերու եւ ճամբորդութեան ծախքերը : Կը խնդրուի որ ծնողքներ փութով կատարեն իրենց դիմումը տեսչութեան :

ՀԱՃԸՆի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹիի

Հաճընի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, փարիզի Հայոց եկեղեցին : Կը խնդրուի հայրենակիցներէն եւ հերոսներու յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

ՆՐԲԱԶԱՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette

Tél. Tri. 31.62

Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մասնակցութեամբ, չաբաթ, կիրակի եւ երկուչաբթի օրերը :

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՇՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ

20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier
LYON

Սուրճի ամէն գնումի համար թիւք-վոխմներ կը տրուին : հարիւր թիւէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիմէօնի :

25·000 ֆր. հատուցում կուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տիգամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 11 Octobre 1950 Չորեքշաբթի 11 ՀՈԿՏԵՄ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6277—Նոր շրջան թիւ 1688

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ «ԱՔՍՈՐԱՎԱՅՐԵՐԸ»

Արտաքին հոգերուն հետ, որոնք երբեք չեն թեթեւցած, Թուրքիան անձկութեան մատնուած է նաեւ ներքին պատճառներով :

Թուրք վարիչներն ու գրիչները իրենք են որ պարբերաբար երեւան կը հանեն բազմապատ չարիքները :

Դեռ վերջերս խումբ մը երեսփոխաններ լեզուական օգնութիւն կը խնդրէին, պարզելով անօթութեան տեսարանները՝ Սեւ Ծովի ափերուն վրայ : Կը հաստատէին թէ գիւղեր կան ուր մարդիկ խոտով կը սնանին :

Այս առթիւ, կը նկարագրէին նաեւ հազարներ – գակցութեանց դժուարութիւնները : Ոչ միայն քաղաքէ քաղաք եւ գիւղէ գիւղ, այլեւ նահանգէ նահանգ :

Միւս կողմէ, թերթերը ամէն օր կը խօսին պարբերական համաճարակներու եւ համատարած տգիտութեան մասին :

Անոնք որ կարդացին Թուրք երիտասարդի մը՝ Մահմուտ Մազալի գրքէն կատարուած թարգմանութիւնները, անշուշտ կրցան գաղափար կազմել 25 տարիէ ի վեր իրագործուած «յառաջդիմու – թեանց» մասին :

Պատկերը այնքան խօսուն էր որ, խորհրդարանին թերթերն ալ ամբողջ էջեր թարգմանեցին, ուսւերէն կամ ֆրանսերէն : Նոյնիսկ Փարիզի մէջ :

Ահաւասիկ նոյնքան պերճախօս վկայութիւն մը՝ նոյն ինքն վարչապետին՝ Ատնան Մենտերէսի կողմէ :

Վարչապետը անցեալ շաբթու պատգամ մը կատարած էր Կարինէն Վան :

Այս առթիւ ճառ մը խօսելով Էրզուրումի մէջ — ինչպէս կը կոչեն այժմ — Ատնան Մենտերէս ինքն ալ դառնօրէն կ'ողբայ «արեւելեան նահանգներուն» թշուառութիւնը : Եւ կը փորձէ բացատրել պատճառները·

— « Իրաւունք ունիմ այսպէս դառնօրէն գանգատելու : Պատճառն այն է որ նախորդ իշխանութիւնները գործի գլուխ չեկան Էրզուրումէն, Այտընի, Կարսի կամ ուրիշ բաղաէի մը բնակչութեան յօժար կամքով : Եթէ տառապողը միայն Էրզուրումը ըլլար, անմիջապէս մեր պետական գանձը օգնութեան կը փութար : Հայրենիքի իւրաքանչիւր հողամասը անտեսուած է այսպէս, եւ կր տառապի ցաւերու մէջ» (3 Հոկտ.) :

Ողբաձայն աղաղակ մը եւս·

— « Նախորդ իշխանութիւնները ցամքեցուցին երկրին անցեալ եւ ապագայ աղբիւրները, վաղն ալ զրկանքներ պիտի կրեմք այս պատճառով » :

Այսպէս ամբողջ մեղքը նախորդներուն վրայ նետելէ վերջ, վարչապետը հաւաստիքներ կը շռայլէ·

— « Ամէն ինչ պիտի ընեմք, որպէսզի արեւելեան նահանգները այլեւս դադրին պաշտօնեաներու աքսորավայր եւ տառապող հայրենակիցներու բնակավայր ըլլալէ» :

Այսպէս, ուրեմն, Հայաբնակ Սարահարներէն 35 տարի վերջն ալ, «Արեւելեան նահանգները» կը մնան աւերակ եւ ամայի : «Աքսորավայր եւ բնակավայր տառապող հայրենակիցներու » :

Մամուլը չի պարզեր թէ ի՛նչ գանգատներ յայտնած են բնակիչները : Բայց վարչապետին կարդ մը յայտարարութիւնները, բաւերն անդամ կը բացատրեն ամէն բան :

Անշուշտ Ատնան Մենտէրէս նոյն գանգատները լսած է իր անցած ճամբաներուն վրայ, Վանէն Մուշ եւ այլուր : Թերեւս չատ աւելի ծանրակշիռ ողբերգութիւններով :

Եթէ քիչ մըն ալ դէպի հարաւ իջնելով ակնարկ մը նետէր սահմանէն անդին, ի՛նչ դառն խորհրդածութիւններ պիտի պաշարէին իր դլուխը եւ աչքերը·

— Ժողովուրդ մը կար որ կը ծագկեցնէր այս ամայի տարածութիւնները : Կոտորեցինք եւ ցրուեցինք,— գնաց նոր բոյներ չինեց հարեւան երկրի մը մէջ, իսկ մեր նահանգները մնացին աքսորավայր ···

Վերադարձուցէք այդ նահանգները իրենց օրինաւոր տիրոջ, եւ աքսորավայրերը անմիջապէս կը վերածուին ծաղկաստաններու :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ՇՈՒՆՉ, ԻՆՉ ՈԳԻ

Ո՛վ որ վարանումով եւ տարակոյսով կը նայի Հ· Յ· Դաշնակցութեան քիչ մը տարերային ուժին, չուտով կրնայ հաւատքի գալ : Ըմբռնել այն խոր եւ առողջ արմատներուն ուժը որ վաթսուն տարի կանգուն է պահեր Մեծ կաղնին : Կը բաւէ որ տեսնէ, հարիւրեակ մը, իրարու քով, կուչ կուչի սեղմուած :

Ու երբ լսէ այդ հաւաստաւոր բազմութեան ինքնաբուխ խօսքը, իր քաղաքական դատի արդարութեան մասին, իր ժողովուրդի յաւիտենական նուիրեան մասին, իր մշակոյթին արժէքի մասին, կը հասկնայ թէ ո՛ւր է չարքային Դաշնակցականին եւ ղեկավար Դաշնակցականին անսասան կամքին դաղտնիքը :

Ահա կիրակի գիշերուան խնջոյքը ի պատիւ Դաշնակցական հիւրերու :

Հոն, այդ հարիւր յիսուն հրաւիրեալներու մէջ, բազմաթիւ համակիրներ կամ «բոլորտիք – եաններ» իրենք զիրենք զգացին նոյնքան հարազատ եւ հաղորդակից, նոյնքան ոգեւոր ու հաւատաւոր :

Անոնք իրենց մեծ ընտանիքին, հայ ժողովուրդի տունին մէջ զգան իրենք զիրենք, անոր հիւրընկալ, սրտաբաց սեղանին առջեւ, եւ երբ լսեցին Դաշնակցութեան խօսքը որ խօսքն էր, գրեթէ ամէն փոթորիկի, ամէն կայծակի եւ հեղգի տակացող Հայուն, իրենց մէջ եւս ամբարտնդուեցաւ հաւատքը հայ ժողովուրդին տեւական, անոր ստեղծագործ ուժին, եւ ապագայ լաւագոյն օրերուն մասին :

Ո եւ է ժողովուրդի մէջ, կուսակցութիւն մը չի կրնար անսխալական ըլլալ : Բայց ինչ որ անբաղդատելի է միւս բոլորին հետ, այն հոգեկան ամուր կապն է որ կայ ռեւէ հայրենասէր Հայու եւ իր մէջեւ : Այն չաղախն է որ ի մի ձուլած է ամէն ճշմարիտ Հայու սիրտ :

Իսկ ասիկա որեւէ քաղաքական կուսակցութենէ վեր բան մըն է որ կը յատկանշէ Հ· Յ· Դ·ը, այսինքն մեր ժողովուրդի միակ ախոյեանը քաղաքական եւ ազգային մտածողութեան : ՍՕՍԻ

Պուլկարիոյ Թուրքերուն վտարումը

Թուրք թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը խիստ պատասխան մը պիտի տայ, հերքելով պուլկարական կառավարութեան մեղադրանքները : «Եթէ Պուլկարները չմտանին եւ չյարգեն միջազգային կանոնները, խնդիրը պիտի յղուի Ազգաժողովին » :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, դիւանագիտական ձեռնարկները արդիւնք չեն տուած : Պուլկարիոյ Թուրքերուն տեղահանումը կը չարունակուի իր բնական կատարուած իրողութիւն : Պետական էչխանութիւնը պէտք տեսաւ նոր միջոցներ ձեռք առնել, եկուորներու պատսպարումը դիւրացնելու համար : Այս նպատակով, հոդագործական նախարարութիւնը կը պատրաստէ կարդ մը օրինագիծեր, որոնք Ազգ· Ժողովի բացումին անմիջապէս պիտի քննարկուին :

Ճշդուած է որ գաղթականներու դեռեդումը 150 միլիոն ոսկի պիտի արժէ կառավարութեան :

Ընդդիմադիրները բացատրութիւններ կ'ուզեն, կացութեան չուրջ լուսաբանութիւն տալու եւ օգտակար հանդիսանալու համար :

ՊՈԼՍՈՑ «Հիւրիյէթ» լրագիրը կը գրէ թէ կառավարութիւնը որոշած է նոր կանոնագրով մը ճշդել փոքրամասնութեանց հոգեւոր պետերուն ընտրութեան եղանակը : Այդ օրինագծին համաձայն, որ պիտի քննուի Ազգ· ժողովին մէջ, հոգեւոր պետերը պիտի ընտրուին «Թուրք հայրենակից հզեւորականներուն կողմէ» :

ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Ալի Ֆայիք, որ 1915ին իբրեւ կառավարիչ արգելք եղած էր Քէօթահիի Հայերու տեղահանութեան, մեռած է Պոլսոյ մէջ :

ՋԱՒԱԿՈՂՄԵԱՆ տարբերը դպչելու համար, Թրքական կառավարութիւնը որոշած է հպատակութենէ զրկել բոլոր անոնք որ «խոտելի գաղափարներ կը տարածեն » :

Քորէայի պատերազմը

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՁՕՐԸՔ ԱՆՑԱՒ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾԸ

Հիւս· Քորէայի կառավարութեան ուղղած իր երկրորդ վերջնագրէն անմիջապէս ետք զօր· Մէք Արթըր հրամայած է իր բանակին յարձակողականի անցնիլ բոլոր ռազմաճակատներու վրայ :

Այսպէս, երկուշաբթի առաւօտ, ամերիկեան հեծելազօրքի առաջին զօրաբաժինը, որուն միացած են նաեւ աւստրալիական եւ բրիտանական ուժեր, անցան 38րդ զուգահեռականը եւ սկսան յառաջանալ հիւս· Քորէայի մէջ, Քէյզոնկի հիւս· կողմը : Սկիզբները, դիմադրութիւնը թեթեւ էր, բայց արագօրէն զօրացաւ : Բայց եւ այնպէս ամերիկեան ուժերը յառաջացան 4 քիլմ·ի չափ : Այս ուժերուն եռեւը կազմ ու պատրաստ կը սպասեն բազմաթիւ զրահապատ կառքեր ու հրաձգայիններ, որոնք իրենց կարդին պիտի մանեն կռուի մէջ :

Ամերիկեան Ա· զօրաբանակէն ներկայացուցիչ մը յայտարարեց· — « Սկսածը հետախուզական գործողութիւն մը չէ, այլ բուն իսկ յարձակողականը· Մինչ ուժեղ բանակը պատրաստ է մտանակցելու այս յարձակողականին » :

Զինուորական չրջանակներու կարծիքով, մեծագոյն կռիւները պիտի մղուին արեւմտեան ճակատամասին վրայ, ուր, կը թուի թէ կարմիրները կը համախմբեն իրենց ուժերը, իրենց մայրաքաղաք՝ Փեոնկ – Եանկը պաշտպանելու համար : Կը նախատեսուի թէ զինուորական մեծ գործողութիւններէն մէկը պիտի ըլլայ ցամաքահանում մը արեւմտեան ծովեզերքին վրայ, մայրաքաղաքին մօտերը :

Միւս կողմէ, արեւելեան ծովեզերքի ի վեր յառաջացող հարաւային Քորէացիները գրաւեցին Վոնճան քաղաքը : Այս գրաւումով՝ լրջօրէն կը բարդանան կարմիրներու պաշտպանողական ճիգերը, որովհետեւ մայրաքաղաքը կը գտնուի վտանգի տակ, արեւելեան եւ հարաւային կողմէ միաժամանակ :

Կարմիր ձայնասփիւռը, առաջին անգամն ըլլալով, իր ունկնդիրներուն հաղորդեց՝ 38րդ զուգահեռականին ճեղքուիլը ամերիկեան ուժերուն կողմէ : «Աւելի նպաստաւոր դիրքերու վրայ ամրանալէ վերջ, մեր զօրամասերը հակայարձակման ձեռնարկած են ամերիկեան ուժերու դէմ, որոնք անցան 38րդ զուգահեռականը Քէյզոնկի չրջանին մէջ եւ ծանր կորուստներ պատճառեցին թշնամիին», կ'ըսէ դեկոյցը :

Մակի օդանաւային ուժերն ալ ասոնց օգնութեան կարդ մը թշնամի քաղաքներ եւ նաւեցիկ 500 քիլոներ 44 ռումբեր :

Երկուշաբթի օր անձնատուր եղան 4531 կարմիրներ եւս, որով ռազմագերիներու ընդհ· թիւը կը բարձրանայ 55.000ի :

Կ'ուզեն զօրացնել ազգաժողովին դերը

Ի ԽՆԴԻՐ ԱԶԱԶՈՒԹԵԱՆ

Մակի քաղաքական յանձնախումբը սկսաւ քննել ամերիկեան այն ծրագիրը, որ կը նախատեսէ ընդհ· ժողովի անմիջական դումարումը, երբ պիտի ելլէ վէճ մը ծագի եւ Մակի միջամտութիւնը դժուարանայ՝ Ապահովութեան Խորհուրդի հինգ մնայուն անդամներէն մէկուն վեթոյին պատճառով :

Այս առթիւ ամերիկեան ներկայացուցիչը յայտարարեց·

— « Քորէայի դէպքին մէջ միայն բարեբաստեց դիպուածի մը՝ խորհրդային անդամին բացակայութեան չնորհիւ Ապահովութեան Խորհուրդը կրնայ առնել վճռական քայլը : Եթէ Մակը միջոցներ ձեռք չառնէ՝ այդպիսի պարագաներու տակ ազատօրէն չարժելու համար, յարձակման թեկնածուները պիտի մնան ինքնավստահ, իսկ դէհրու վախը պիտի չփարատի : Սխալ պիտի ըլլար, ուրեմն, վստահիլ միայն Ապահովութեան Խորհուրդին, քանի որ միշտ կայ վտանգը վեթոյին, որ արդէն 50 անդամ գործածուեցաւ : Ընդհ· ժողովը աւելի յստակօրէն կը ցոլացնէ միջազգային կարծիքը, քան ուրիշ որեւէ կազմակերպութիւն, որքան ալ յանձնարարութեան հանդամանք ունենան իր որոշումները» :

Այս յայտարարութեան պահուն, խորհրդային պատուիրակ Պ· Վիչինսկի, անհանգիստ չարժումներ կ'ընէր չարունակ իր թիկնաթոռին վրայ եւ ջղայնօրէն նիւեր կ'արձանագրէր : Մեծ եղաւ բոլորին զարմանքը, երբ ինքն ալ միջամտելով յայտարարեց, թէ խորհրդային պատուիրակութիւնը տրամադիր է ընդունելու ամերիկեան ծրագրին կարդ մը կէտերը, առանց սակայն բսելու, թէ որոնք են անոնք :

Բրիտանական պատուիրակը, իր դժունակութիւնը յայտնեց Սովետներու համամտութեան համար, աւելցնելով թէ առոր չնորհիւ պիտի դիւրանան վիճաբանութիւնները : Այնուհետեւ 5ի դէմ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՑՈՒՅՑԵՐ ԱՐՀԱՒԻՐՔԻ ՕՐԵՐԷՆ

Գ.

ՀԱՑՈՑ ՏԵՂԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒ ՋԱՐԴԵՐԸ.—ՏՓ. ՊԷՀԱԷՏԻՆ ՇԱՓԻՐ ԵՒ ՆԱԶԼՄ.— «ՃԻՒՆՀԱ ԵՒ ՃԻՆԱՑԷՔ»

Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն առաջ Տոքթ. Պէհաէտտին Շաքիր անձանօթ մըն էր, բայց ոչ ինձի համար:

Վոսփորի ասիական ափին վրայ մեր Գուզ-կունճուքի բնակավայրին մօտակայ Պէյլէրպէյի պիւղը կը բնակէր: Անձնական բժիշկն էր զահա-ժառանգ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտինի, որ կը բնակէր Զամլըճայի ճամբուն վրայ: Նոյն տաճն դարմանատուն մը ունէր Պէյլիկթաշ, չուկային մօտ:

Գուզկունճուքի մեր մէկ տան վարձակալն էր Թունուզլը Ապտուլլահ Պէն Ալատ պէյը, դուար-թաբարոյ եւ զուարճասէր անձ մը որ խիստ զեղանի կին մը ունէր: Տոքթ. Պէհաէտտին իբրեւ այդ կնոջ բժիշկը զբեթէ ամէն դիշեր Ապտուլլահ պէյի տունը կ'ըլլար: Ես ալ չատ անգամ մեր վարձակալին այցելութեան կ'երթայի զիշերները: Հոն ճանչցայ Պէհաէտտին Շաքիրը:

Կրթեալ եւ ուսեալ անձ մըն էր: Թունդ ազդայնական, սակայն եւ Համիտեան օրերէն իսկ Ժէօն Թիւրքերու պատկանելով, ինքզինքը հայ յեղափոխական կուսակցութեանց բարեկամ կը յայտարարէր:

Գալով Տոքթ. Նազըմին, անունն իսկ չէր լսած Պոլսոյ մէջ: Սելանիկցի կամ Այտընցի կրօնաւոր ընտանիքէ սերած՝ Պոլիս եկած էր բժշկութիւն ուսանելու եւ ի վերջոյ հոն համատատած:

Երբ Օսմ. Սահմանադրութիւնը հռչակուեցաւ եւ Իթթիհատը գործի գլուխ անցաւ, Տոքթ. Պէհաէտտին եւ Տոքթ. Նազըմ կեդր. վարչութեան անդամ անուանուեցան: Երկուքն ալ եւրոպական լեզուներու տեղեակ, զարգացած եւ ճկուն անձեր, չատ չուտով կարեւոր դիրք գրաւեցին Իթթիհատի մէջ:

Լինելէր ու Նիազի պինուորականներ, Թալէաթ եւ Գարա Քէմալ հին գործիչներ եւ թուրք յեղափոխութեան առաջին ախոյեաններն ըլլալով հանդերձ, տակաւ առ տակաւ մտան այս երկու տոքթորներուն բարոյական ազդեցութեան տակ:

Սահմանադրութեան առաջին օրերուն իսկ, ես գրուեցայ նախ Պէյլէրպէյի, յետոյ Գատըգիւղի Իթթիհատի ակումբներուն մէջ: Հոն կային դըպրոցական ընկերներէս չատեր, հոն կրկին գտայ Գուզկունճուքէն ծանօթ Տոքթ. Պէհաէտտինը եւ իր պաշտօնակիցը՝ Տոքթ. Նազըմը, Ծանօթացայ նաեւ Իթթիհատի մէւս երեւելիներուն:

Առաջին տարիները պէտք է խոստովանիլ թէ թուրքեւհայ յարաբերութիւնները ընդհանրապէս անկեղծ էին: Իսկ Մարտ 31ի դէպքին առթիւ Հայերը մեծ ծառայութիւն մատուցին հալածական թուրք գործիչներուն եւ չատերը իրենց տուները պահեցին եւ մահէն փրկեցին, իրենց իսկ կեանքը վտանգի տակ դնելով:

Տարիները անցան՝ ծանօթ յեղաշրջումներով, եւ եկաւ 1914ի մեծ պատերազմը:

Այդ թուականին Իթթիհատի եւ Հ. Ց. Դաշ-նակցութեան կապերը չատոնց խզուած էին: Ա-սանայի դէպքերը փորձաքար մը եղած էին:

Նոյն տաճն թուրքեւհայ յարաբերութիւնները չափազանց պրկուած էին՝ մասնաւորաբար Արեւելեան Նահանգներու համար եւրոպացի մարզպաններու անուանման առթիւ:

Էրզրումի մէջ Հ. Ց. Դ.ի ընդհ. ժողովէն վերջ, ուր կը կարծէին թէ Դաշնակցութիւնը հակաթուրք որոչումներ տուած էր, թուրք չրջանակները չատ դէշ տրամադրուեցան ընդդէմ Հայոց: Թուրքերը կը վախնային որ Հայերը ամբողջովին Ռուսերուն թիկունք կ'ըլլային: Դաշնակցութիւնը թէեւ պաշտօնապէս որոչած եւ յայտարարած էր թէ բացարձակապէս չէզոք դեր մը պիտի ունենար պատերազմի չրջանին, սակայն Թուրքերը չէին հաւատար:

Իրբեւ յատկանչական պարագայ յիշեմ սա դիպուածը.— Օր մը, դիս տեսաւ Սալիհ – ճիմճող կաղ երեսփոխանը: Ի՞նչ կայ չկայի հարցումներէ վերջ, խօսք բացաւ Էրզրումի Հ. Ց. Դ. ընդհ. ժողովին մասին եւ ըսաւ.—

« Եթէ Վարդգէս Էրզրումցի հայրենակիցդ տեսնես՝ իմ կողմէն ըսէ որ երկու «կաղ» մէկ լաւի վրայ չեն կրնար խաղալ»:

Բառախաղ մը կ'ընէր թուրքերէն առածի մը բառափոխութիւնով: Ըսել կ'ուզէր որ կաղ կաղի հետ չի կրնար խաղալ, ու թէեւ ինքն իրբեւ երեսփոխանական ժողովի պաշտօնեայ Վարդգէսի Էրզրում երթեւեկելուն ծախքերը վճարած էր, բայց հոն անոր կատարած գործերուն ալ տեղեակ էր:

Վերջապէս դաշնի խորհրդակցութեանց եւ մեծ վիճաբանութեան մէջ էին բոլոր Իթթիհատականները, Հայկական Հարցին առթիւ եւ Հայոց

Երիցս դժբախտ կաթողիկոսին հարիւրամեակը

ՄԱՐՍԷՅԼ, 4 Հոկտ.— Սահակ Բ. կաթողիկոս Խապայեանի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ, Խորհրդ. «Եղեգի» դիւղի Բարեսիրաց Միութիւնը հանդէս մը սարքած էր Հոկտ. 1ին, կիրակի, ժամը 3ին, Սալ Մաղընոյի մէջ:

Ժամանակէն առաջ սրահը լեցուած էր հայրենասէր բազմութեամբ: Առտուն Փրատոյի մայր եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ հոգեհանդիստ, նոյնպէս մեծ բազմութեամբ: Հանդէսին հովանաւորութիւնը ստանձնած էր Ազգ. կեդր. վարչութիւնը: Ներկայ էին առենապետը՝ Տոքթ. Սիվրիսիսեան եւ երեք քահանաներ, ինչպէս եւ պատուազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ: Օրուան նախագահը՝ ընկեր Ա. Քէօսէեան կարդաց Գարեգին կաթողիկոսի եւ Արտաւազդ արք.ի նամակները, որոնք ցաւ կը յայտնէին որ պիտի չկրնան անձամբ ներկայ ըլլալ: (Առաջինը մեկնած էր, իսկ երկրորդը զբաղած՝ Փարիզի մէջ): Նախագահը քանի մը խօսքով պարզեց յանձնախումբին կատարած աչխատանքները՝ համազգային հանդամանք տալու համար տօնակատարութեան: Այս առթիւ ձագկելով ոմանց դանդիկ խաչակրութիւնը, հրաւիրեց չէզոք մտաւորականութիւնը՝ ստանձնել այսպիսի մոռցուած մեծ դէմքերու յիչատակը յաւերժացնելու նախաձեռնութիւնը, իբրեւ ներչնչման աղբիւր նոր սերունդին համար: Արտասանեցին Պոմոնկէն ընկերը Գ. Քէնտիրեան եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէն Ժանօ Մակարեան: Երբ Գեղամ Շէհրէրեան «Կիլիկեան» եւ Նոմիտասի «Անուշին»:

Կարդացուեցաւ «Եղեգի»ի Միութեան մէկ ուղերձը Պ. Կ. Տէրտէրեանի կողմէ որ կը պանծացնէր հանդուցեալ կաթողիկոսին մեծութիւնը, ինչպէս եւ Խարբերդի մեծանուն մտաւորական-ներու թանկագին բաժինը հայկական մչակոյթին եւ ազատագրական պայքարին: Այս առթիւ երկիւղածութեամբ ոգեկոչեց Թլկատինցիներու, Զարգարեաններու յիչատակը: Նոյնիսկ ուղերձներ ղրկած էին Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու միութիւնը, Վասպուրականի, Քղիի եւ Զարսանճագի Հայր. Միութիւնները եւ ուրիչ կազմակերպութիւններ:

Առաջին բանախօսները լեզէոնական Հայ ռազմիկներու Միութեան յարգելի նախագահը՝ Պ. Տիրան Թէքէեան, որ տարաբախտ կաթողիկոսը տեսնելու բախտը ունեցած է եղերական պարագաներու տակ, կարգ մը դէպքեր յիչելէ վերջ ըսաւ.

— « Երանի չտեսնէի այն ինչ որ տեսայ 1919–էն 21ի տարիներուն: 19ը խանդավառութեան, 20 յոյսի, 21ը գժբախտութեանց տարիներ եղան մեզ համար: 22ին Իսքէնտէրունի մէջ էր որ ողբաց-եալ կաթողիկոսը վշտալից թափեց իր դառնութիւնը Դաչնակիցներու դէմ: Առանց ատոր ես ալ յուսախաբ՝ իմ մէջ կը խօսէր Հայու ոգին եւ ուխտած էի նուիրուիլ Կիլիկիոյ ազատագրութեան, բայց լքեցանք: Այո մեղաւոր էր Ֆրանսան իր Ֆրանքլէն Պույոններով, բայց մեղաւոր չէ՛ր նաեւ Հայութիւնը »:

Եւ ըրաւ արդարացի դիտողութիւններ այդ օրերու անցուդարձի մասին: Բացատրեց կաթողիկոսին հոգեկան տագնապը եւ տարած աչխատանքները կանխելու համար ազէտը, որ եկաւ հակառակ իր եւ մեր կամքին: Ցետոյ կարդաց կարգ մը նամակներ եւ հեռագիրներ ուղղուած Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան եւ ազգ. պատուիրակութեան որոնք ցոյց կուտան Սահակ կաթողիկոսի քաջութիւնը եւ մեծութիւնը: Իր վերջին խօսքն է եղած.— « Կը մեկնիմ Կիլիկիայէն ժողովուրդիս հետ, անդամ մը եւս զայն չձգելու Տաճկին լուծին տակ, եւ կը մաղթեմ որ այս ճամբորդութիւնս դիս դերեզմանին մօտեցնէ» :

Ցանուն Ազգ. կեդր. վարչութեան, կրօն. ժողովի եւ քահանայից դասուն ուղերձ մը կարդաց Բարգէն քահանայ Արզանեան, խորապէս յուզմունքէ: Նուագեց երիտասարդ Ջութակահար Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան:

Երկրորդ բանախօսն էր երիտասարդ պրպտող Պ. Կարապետ Փօլատեան որ այս անգամ եւս խօսեցաւ բովանդակալից ճառ մը, հակառակ անոր որ վերջին պահուն միայն ստանձնած էր այս պարտականութիւնը: Անդրադառնալէ վերջ կիլիկ. աչխարհի անցեալ փառքերուն եւ պատմական դէպքերու եւ դէմքերուն, ըսաւ.

— Սահակ կաթողիկոսի աթոռակալութիւնը կը զուգադիպի պատմական չրջանի մը: Դժբախտ կաթողիկոսը եղաւ մեր դժբախտ չրջանին: Քառասուն տարուան չրջանին ինչեր անցան, 1909ին Կիլիկիոյ Ջարդ, 1915ին Մեծ Եղեռնը եւայլն: Ունեցաւ տատանումի եւ թուլութեան պահեր, տըւաւ իր կամքին հակառակ հրահանգներ լալով եւ բղկտուած սրտով: Բայց այդ բոլորէն վերջ տեղծեց Անթիլիասը, իբրեւ խորհրդանիչը Սիսի, հաւաքեց Տէր Զօրի հատատականերու ոսկորները, կանգնելով յիչատակարան մը: Երկու կտակ,— Մչակոյթը եւ այն կանթեղը որ կը պլպլայ յիշեցնելով Մեծ Եղեռնը, իբրեւ խորհրդանչան Հայ ժողովուրդի յարատեւման»:

Ներկայ էր նաեւ Ֆրանսայի հիւր մը, մեթր Պէրնարտ, որ խօսք առնելով դրուատեց Հայ ժողովուրդի բարեմասնութիւնները: «Իրբեւ ուսուցիչ լաւ ճանչցայ ձեր ազգը մեր վարժարաններու մէջ, ձեր պզտիկներով խելացի եւ ուչիմ: Գիտեմ որ դուք ձեր երկրորդ հայրենիքին մէջ իրբեւ ժամանակաւոր հիւր կ'երազէք ձեր բուն հայրենիքը: Գիտեմ որ ինչ*անուշ է հայրենիքը: Կը մաղթեմ որ չուտ իրականանան ձեր երազները »:

Վերջին խօսողն էր «Արեւմուտք»ի խմբագիրը, Պ. Մ. Գուլումճեան որ նախ ներկայացուց հան-

հանդէպ ձեռք առնուելիք «զգուչական» միջոցներուն համար:

Իթթիհատի կեդրոնը Պոլիս կանչած էր զաւառի պատասխանատու առաջնորդները եւ հրահանգներ տուած տեղահանութեան հարցին չուրջ: Վերջէն չատ մը բաներ իմացայ քանի մը խիստ մտերիմներէ եւ ի մէջ այլոց կայս. փեսայ Սէլահէտտին պէյէ որ դպրոցական ընկերս էր եւ իր ապարանքին մէջ Հայերու յանձնած էր վստահելի պաշտօնները: (Օրինակ, իր «վէքիլհարճը» ծանօթ փաստաբան Էմմէրեանի եղբայրն էր, իսկ հարէմին վերահսկիչը Մատամ Մարի անուն Հայ կաթոլիկ տիկին մը): Բոլորն ալ կը պատմէին թէ Թուրքերը առաջին անգամ չատ համաձայն չէին Հայերու տեղահանութեան, բայց երբ իմացան որ եթէ Հայերը աքսորուին, անոնցգոյքերը, ստացուածքները, նոյնիսկ կիները ու աղջիկները իրենց պիտի մնան, այն ատեն համակերպած եւ նոյնիսկ չատապ ցոյց տուած էին աքսորներուն եւ սիրով դործակցեցան «Էթէմ»ական կազմակերպութեանց որոնք կատարեցին Ջարդերը:

Կ'ըսուի թէ նոյն իսկ Իթթիհատի կեդրոնին մէջ սկիզբները տարակարծութիւններ կային Հայոց տեղահանման մասին: Այդ եղեռնին առթիւ մէկ հոգի բողոքեց Ծերակոյտի բեմէն, Ահմէտ Րիզա: Նոյն օրերուն իրեն հանդիպեցայ էմին Ֆոնիւ, Մխոճեանի դեղարանին մէջ եւ չնորհակալութիւն յայտնեցի իրեն, իր քաջարի վերաբերմունքին համար:

Ահա իր պատասխանը.

— « Մարդկային եւ ազգային պարտէս կատարեցի միայն: Հիմա կը սպասեմ որ գան զիս ալ սպաննեն: Բայց այն մուրը որ խուեցաւ կրկին թուրք ազգին նակտին՝ Հայոց այս վերջին տեղահանումներով ու ջարդերով, դարերը պիտի չկրնան մաքրել: Գիտե՞ք թէ որոնք են այս զարհուրելի եղեռնին բուն դրդիչները: Երկու դաւիճներ, Տոքթ. Պէհաէտտին եւ Նազըմ: Մի՛ մոռնաք այս երկուքին անունը: Բողոքէս առաջ, ինքնութիւն կատարեցի: Տեսայ Տոքթ. Նազըմը, Հայոց յեղափոխական գործունէութիւնը պատճառ ցուցուց եղածին: (Էմմէնի մէսլէհին պիթիմմէք իչուն՝ Էմմէնիչէրի պիթիմմէլի): ըսաւ: (Հայկ. Հարցը վերջացնելու համար պէտք է վերջացնել Հայերը): Անոնք սկսան՝ մենք պարտաւորուեցանք միջոցներ առնել, ըսաւ: Պատասխանեցի՝ «Օնլարընկի ճինհա՝ պիղմէքի ճինայէթ» (Անոնցը չանցանք է, մերինը ոճիր): Նոյն պատասխանը տուի նաեւ ներքին գործոց նախարար Թալէաթին՝ ծերակոյտի բեմէն »:

Տարիներ վերջ Վիլֆրանչ, Տիկին Վ. Ֆ.ի հիւրընկալութեանց միջոցին կը հանդիպէի թուրք իչխանազուններու: Հայ տան մը մէջ ի հարկէ բոլորն ալ ցաւ կը յայտնէին կեղծաւորաբար անցեալ անցուդարձերուն համար: Անդամ մը վճռի բռնուեցայ հոն խալիֆա Ապտիւլ Մէճիտի որդուն՝ իչխան Ֆարուքի հետ: Ան ալ ամէն թուրքերուն պէս կը պնդէր թէ ջարդերը հետեւանք են Հայոց յեղափոխական գործունէութեան: Եւ սա-կայն կ'աւելցնէր թէ արքայական դերդաստանը երբեք համամիտ չէ եղած այդ դժբախտ պատահարներուն:

Հարցուցի իրեն թէ՝ այդ արքայական դերդաստանէն գոնէ մէկ հոգի պաշտօնապէս եւ հրապարակաւ ցաւ յայտնո՞ծ էր կատարուած ահաւոր ջարդերու մասին, որոնց առաջինը գործադրուած էր իր հօրեղբօր օրով: Շուարեցաւ, կլմկլմաց, բարբանջեց կրկին հայ «կոմիտէճի»ներու գործունէութեան մասին: Այն ատեն իր երեսին տուի Ահմէտ Րիզայի պատասխանը.

— « Պիզիմմի ճիւնհա, սիզինի աֆ խապուլ իթմէզ (աններելի) ճինայէթ»:

Եւ անդամ մըն ալ չտեսայ իչխան Ֆարուքը:

Հ. Տ. Ն.

Ո՛վ ճարեց կէօրիւկի թոյնը

Մինչեւ այսօր ոչ ոք գիտցաւ, թէ կէօրիւկ ինչպէս ճարեց այն թոյնը, որ պինքը վրկեց կա–խաղանի օղակէն եւ հնարաւոր դարձուց իր ինք–նասպանութիւնը, մահավճռի դործադրութենէն հազիւ 75 վայրկեան առաջ :

Ամբողջ չորս տարի է որ զրաման գաշնակիոյ իշխանութիւնները կը փորձեն լուծել այս մեծ պաղտնիքը, բայց չյաջողեցան : Ինչպէս չյաջողե–ցան պիտնալ, թէ Հիթլէր իրապէս մեռա՞ծ է թէ կ'ապրի տակաւին : Հիմա է որ կէօրիւկի ինքնաս–պանութեան պաղտնիքը կը լուծուի : Ու կը լուծ–ուի՝ բուն իսկ այն անձին կողմէ որ կէօրիւկի սե–ւած էր թոյնը (սիանիւր) փոքրիկ սրուակը :

Միւնիխէնի «Քուիք» շաբաթաթերթն է որ կը կատարէ այս մեծադործ յայտնութիւնը : Իսկ յայտնութեան հեղինակն է փէթըր Մարթին Պը–լայպթրոյէ անուն 29 տարեկան աւտարիացի օրա–դրող մը, որ իբրեւ թղթակից աւտարիական թեր–թերու ներկայ եղած էր Նիւրընպէրկի պատմական դատավարութեան : Պլայպթրոյէ, ոչ միայն երդ–ման տակ եւ վկաներու առջեւ ըրած է այս յայտ–նութիւնը, այլեւ պարբերաթերթի խմբագրու–թեան տրամադրած է լուսանկարներ, որոնք թոյ–նի սրուակին կէօրինկին յանձնուելու դործողու–թեան վերարտադրութիւնն են : Այս լուսանկար–ները առնուած են վերջերս Նիւրընպէրկի դատա–սրահին մէջ, ի հաշիւ լուսանկարիչի մը :

Աւտարիացի օրագրողը հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ իր պատմութիւնը.—

— « Դատավարութեան վերջին օրը, երբ վճ–ռիռները պիտի կարդացուէին, առեանի բացու–մէն ժամ մը առաջ սողոսկեցայ դատասրահէն ներս : Դատասրահի մեծ դուռը կղպուած չէր : Հը–րեցի եւ ինքզինքս դատ սրահին մէջ : Պահակներ չկային : Գործս դլուխ հանելու յարմարադոյն ժա–մանակն էր :

« Սիանիւր»է մանր սրուակը ձեռք ձգած էի դուցեալ կաթոդիկոսին կենսագրութիւնը, ման–կութենէն մինչեւ կաթոդիկոսութիւնը մահը : Ճե–չեց վարչական, ինչպէս եւ զրական վաստակը : «Ինչպէս մեր բոլոր մեծ կղերականները, Սահակ կաթողիկոս եւ ուզեց այդ սքեմով ծառայել իր ժողովուրդին եւ եկեղեցիին որ իր ժամանակին հրամայական պահանջն էր : Սահակ կաթողիկոս բազմելվ Սիսի աթոռը, յուզումով կը դիտէ Ռուբինեաց պարապ դահը : Զբրականացաւ իր ե–րազը եւ ինքը դարձաւ թափառական իր ժողո–վուրդին հետ : Ինքզինքը կրակը նետեց օգտակար դառնալու համար իր ժողովուրդին : Թեւատարած մօր մը նման ամէն տեղ դլուխ զարկաւ եւ մնաց անլսելի : Ողբերդական եղաւ իր կաթողիկոսու–թիւնը եւ միշտ կը կրկնէր.— «Սահակ անունով կաթողիկոս թող չընարէ հայ ժողովուրդը : Օրի–նակ բերելով նաեւ Սահակ Պարթեւի չրջանը » :

Ընկերը նախադահը իր փակման խօսքին մէջ յայտարարեց թէ հայ կաթողիկէ հովուապետն ալ հրաւիրուած էր, բայց չէր կրցած ներկայ ըլլալ, հիւանդի մը այցելութեան դացած ըլլալով :

Հանդէսը վերջացաւ ժամը 8ին :

ՅՈՎՀ. ՏԷՕՄԻՃԵԱՆ

1945ի Մարտին, Լինցի մէջ, համաժողովի մը ըն–թացքին, եւ կը պահէի տակէ ի վեր : Այդ օրը խորհեցայ, թէ դայն օդտադործելու պատեհու–թիւնը եկած է :

«Մարաչախտը, սովորականէն աւելի բարեա–ցակամ չէր եղած ինձ հանդէպ, բայց ամբողջ դա–տավարութեան ընթացքին դիտելով անոր առնա–կան կեցուածքը, եդրակացուցած էի թէ անիկա կախազան բարձրանալու արժանի մէկը չէր » :

Պլայպթրոյէ սրահ մտնելէ անմիջապէս վերջը կ'երթայ անկիւնի այն նստարանին մօտ, ուր կէօ–րինկ, աւելի քան ինը ամիս, դատավարութեան կը հետեւէր, արմուկները նստարանին վրայ դը–րած :

— « Արագօրէն անութիս տակէն հանեցի թոյնի փոքր ամփուլը : Աւիկա ամէնէն վտանգա–ւոր պահն էր : Ուշքս լարած էի թէ մի դուցէ ղուրը կրնար բացուիլ : Բախտ ունէի եւ այդ բանը չպատահեցաւ : Սրուակը սահեցուցի նստարանի սեղանի տախտակին տակը եւ փակցուցի ծամօնով մը : Թեթեւ չդայնութիւն մը կար վրաս եւ երբ նստարանին քովէն հեռացայ, ինկայ աթոռի մը վրայ » :

Նախապէս որոշուած կաւիճի նշան մը նստա–րանին վրայ հասկցուց կէօրինկին, թէ թոյնը այդ տեղ էր : Ու մինչ, անիկա, ձեռքովը տախտակին տակէն կ'առնէր ու կը պահէր սրուակը, Տէօնից՝ անոր եաեւը եւ Ռուտոլֆ Հէս՝ անոր քովը, կը չարունակէին ունկնդրել դատաւորին խօսքերը, անտեղեակ այն ողբերդութեան, որ կը թաւալէր իրենց քթին տակը :

Պարբերաթերթի խմբագրապետը Պ. Հարոլտ Լէյնկրիկ ըսած է թէ պատճառ չունի կասկածի տակ դնելու Պլայպթրոյէի յայտնութիւնը :

Նիւրնպէրկի ամերիկեան իշխանութիւնները կը փնտռեն այժմ Պլայպթրոյէն, հարցաքննելու համար : Բայց ան կորսուած է : Ամերիկացի ընդհ. դատախազը ըսած է այս առթիւ.— «եթէ ճիշդ է Պլայպթրոյէի ըսածը, այն ատեն, իբրեւ անձնաս–պանութեան օդնած մէկը մեղադրանքի տակ պի–տի առնուի » :

Տարօրինակ կերպով, աւտարիացի օրագրողը կը կոչուի Պլայպթրոյէ : Այս անունը, թարգման–ուելով, կը նշանակէ «հաւատարիմ մնացիր» ...

ԱԶԱՏ ՄՇԱԿՈՑԹի կազմակերպութիւնը նա–մակ մը ուղղելով ապաժողովի ընդհ. քարտու–ղարին, առաջարկեց յառաջիկայ ընդհ. ժողովը դումարել Պերլինի մէջ, որպէսզի պատուիրակ–ները անձամբ ստուգեն թէ «ինչպէս կը վարուին Ռուսերը եւ համայնավարները» :

ԱՆԴԼԻՈՑ աշխատաւորական կուսակցութեան համագումարը հաւանութիւն յայտնեց դահլիճին՝ չմասնակցելու համար Շուամանի ծրագրին (ճու–լում Ֆրանքհւդերման ճարտարապետ) :

ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ մասնագէտ Պօչեան վեր–ջերս Հայաստան հանդիպելով, կարդ մը դասա–խօսութիւններ կատարեց ուսանողութեանհամար : Ուսուցչապետը այցելեց իր ծննդավայր Կիրովա–կան քաղաքը, ուր «Ցովհաննէս Թումանեան» դպ–րոցին մէջ դասախօսեց մանրէներու մասին, եւ պատասխանեց բանուորներու հարցումներուն :

Հաւատգպտիների վերակազմութիւնը

Փարիզի Համագդայինը որ 1940 թուականէն ի վեր դրեթէ անդործութեան դատապարտուած էր, վերակազմուեցաւ մասնակցութեամբ նախկին անդամներու եւ համակիրներու :

Այնպէս չբերթու մամուլի մէջ տպուած ազ–դով մը ժողովի կը հրաւիրուին Համագդայինի նախկին անդամները եւ համակիրները վերսին կեանք տալու համար Միութեան :

Որոշեալ թուականին հաւաքուած ժողովա–կանները տխուր անակնկալի մը առջեւ գտնուե–ցան : Վահան Եարճանեան որ պիտի նախագահէր ժողովին, յանկարծամահ եղած էր : Նախկին վար–չութեան դանձապետը, Պ. Եր. Ճարութիւնեան հաղորդելով այս դոյժը, հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարդել նախագահի յի–շատակը :

Ժողովին ներկայ էին նաեւ Համագդայինի ե–դիպատոսի կեդր. վարչութեան անդամներէն ընկ. Վ. Նաւասարդեան եւ Տոքթ. Խաթանասեան :

Որոշուեցաւ ծաղկեպսակ մը դնել յանուն Հա–մագդայինի եւ պաշտօն տրուեցաւ Պ. Մ. Պար–սամեանի պատրաստ դամբանական մը խօսիլ :

Ապա ձեռնարկուեցաւ առժամեայ վարչութեան մը ընտրութեան : Միաձայնութեամբ ընտրուե–ցան.—

Պ. Պ. Դաւիթ Դաւիթխանեան, Երուանդ Ճա–րութիւնեան, Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Ուչա–լեան եւ Պետրոս Զալրքճեան :

Բազմազան դործեր կան կատարելիք այս դա–դրթի մէջ Համագդայինի համար, վստահ ենք թէ նորակազմ վարչութիւնը պիտի արդարացնէ իր վրայ դրուած յոյսերը ու քիչ առենէն պիտի տեսնենք Համագդայինը ծաղկեալ վիճակի մէջ :

Զ.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Տիկին Վավա Սարդիս Խաչատուրեանի նկարա–հանդէսին բացումը տեղի պիտի ունենայ Հոկտ. 12ին , ժամը 14ին, Galerie Doucetի մէջ, 94 Fbg. St. Honoré (Place Beauvau) :

Ցուցադրուած 18 մեծ ու փոքր նկարները ո–րոնք փափուկ ու ներդաշնակ դոյներով կը ներկա–յացնեն թէ Nature Morteեր թէ ներչնչումները եւ թէ դիմանկարներ, նորութիւններ են մեր դաղութին համար, որ առաջին անդամ առիթ պիտի ունենայ դնահատելու Տիկին Վավա Սարդիսը, իբրեւ նկար–չուհի :

Ն. Ս.

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՍՓԻՒՌՔ (պատմուածքներ դաղթահայ կեան–քէ) : Գրեց՝ Բիւզանդ Եղիայեան : Հրատ. Հ. Ե. Ընկերակցութեան Պէյրութի մասնաճիւղին : Պէյ–րութ, 1950 : Գին 500 լիր. դահեկան : Հասցէ. — Puzant Yeghiayan, Séminaire du Catholicossat Armé–nien, Antélias (Liban) :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Գիւղը դատարկ էր, մի քանի անդամ թալան–ուած, եւ եթէ ուտում, խմում էր այդ օրը, պատ–ճառն այն էր, որ Աննա Խաթունը վճռել էր ոչինչ չխնայել :

Երեք օր էր մնացել մինչեւ մեծ պասի կիրա–կին եւ այդ երեք օրը ամբողջ գիւղը պիտի լիա–նար Մելիքի տանից : Անողները, պատրաստող–ները բազմաթիւ էին, աշխատում էին օր ու գի–շեր. այլապէս չէր կարող գլուխ գալ այդ ահա–գին խնջոյքը, որ մոռացնել էր տալիս Մելիքների աւանդական առատաձեռնութեան բոլոր յիշատակ–ները :

Մեծ սենեակում, որ զարդարուած էր դոր–գերով, նստած էին տղամարդիկը : Դրանք վա–րանդայի տանուտէրներն էին : Վերեւում, սեն–եակի պատուհանի տեղում, փափուկ օթոցներից եւ բարձերից պատրաստուած էր առանձին տեղ Բէկի համար : Բացուած սեղանը չլացնում էր իր ճոխութեամբ : Սպասում էին Մելիք Աւանին, որ սկսեն ճաշկերոյթը : Բայց ահա ներս մտաւ Աննա Խաթունը եւ մօտենալով Բէկին, ասաց.

— Հրամայիր որ սկսեն, Բէկ : Եղբայրս մարդ է ուղարկել, յայտնում է որ չէ կարող դալ : Մի չատ հարկաւոր դործի համար երէկ առաւօտ դը–նացել է Գանձակ, Մուստաֆա փաշայի մօտ : Շտապով դնացել է, որ չտապով էլ վերադառնայ, որպէս դի կիրակի երեկոյեան իր տանը լինի : Ես արդէն ասացի, որ այդ երեկոն մեզ համար չատ նուիրական է. եօթը չարաթուան պաս ենք բռնում, եւ չլինի մի մարդ, որ այդ ժամանակ իր տանից հեռու մնայ ...

— կարող էր յետոյ դնալ, պատասխանեց Բէկը :

— Ոչ, ես չէի թոյլ տայ. նա այս տան մեծն է եւ պիտի իր ձեռքով յանձնէ քեզ իր քրոջ աղջը–կան, չնորհակալութիւն յայտնէ քո բարերարու–թեան համար, որ արիր մեզ, սպասելով այսքան ժամանակ : Բացի դրանից...

Նա մի ակնթարթում յուզուեց եւ նրա աչքերը լցուեցին արտասուքներով :

— Բացի դրանից, պիտի խնդրէ, որ դու չը–նորհ ունենաս դէպի մեր երեխան.. Իմ աչքի սի–րելին է, Բէկ, ուրիշը չունեմ ...

Երջանիկ վեհան չտապեց հանդստացնել նը–րան : Նա ասաց .

— Միամիտ մնացիր... Նա իմ ամենասիրելի կինը կը լինի : Մեղք է այդ հիւրերի վատ պահելը : Գիտե՞ս, ես միայն նրա պատճառով այսքան սպա–սեցի : Սպասելն էլ լաւ էր : Բայց հիմա վերջա–նո՞ւմ է...

— Ամէն ինչ վերջացած է :

— Լաւ, իմ ասածն է լինում. մինչեւ դարուն ես չէի սպասի...

— Քո կամքը կատարուած է, Բէկ : Ահա սկը–սանք հարսանիքը : Երեք օր կը չարունակենք, կիրակի երեկոյեան միասին պաս կը բռնենք, եր–կուշաբթի առաւօտ նա կը դնայ իր հօր դերեզմա–նը համբուրելու, նրա օրհնութիւնն առնելու : Դա կարդ է : Այնուհետեւ... հարսանիքը տեղա–փոխւում է քո տունը :

— Հա, ես սպասում եմ մեր մեծ մօլլային : Վաղը կամ միւս օրը նա այստեղ կը լինի ...

— Այժմ հրաման տուր, որ մարդիկ հաց ու–տեն ...

— Մի բան էլ ասա ինձ... Դու մի որդի ու–նէիր, ո՞ւր կորաւ :

— Շահնազա՞րը, հարցրեց նա մի ձայնով, որ արտայայտում էր մօր խանդաղատանքը, կարօ–տը.— Ախ, Բէկ, ի՞նչ դիտէիր որ հէնց այժմ էս նրա մասին էի մտածում : Ինձ համար էլ չատ դժալի է, որ երեխան ներկայ չէ այս ուրախու–թիւններին : Բայց ի՞նչ անեմ : Քեռին նրան մի ոս–կեզօծ քուռակ է ընծայել եւ նա այլեւս տուն .. տեղ չէ ճանաչում, ուզում է չափել ամբողջ աշ–խարհը : Այժմ եղբօրս հետ Գանձակ է դնացել : Երեխայ է, մեղ ուրախանայ. ես այնպէս մայր չեմ, Բէկ, որ զրկեմ իր երեխաներին : Բայց կի–րակի երեկոյեան նա, ի հարկէ, այստեղ կը լինի :

Սիւլէյման Բէկը այլեւս ասելիք չունէր. այժմ պէտք էր ուտել : Այս ու այն կողմից խնդրում էին նրան սկսելու հրաման տալ եւ նա դլխով հաւա–նութեան նշան արաւ ու վերցրեց իր առջեւի դրած հացը :

48 ձայնով եւ երկու ձեռնպահներով, յանձնա – խումբը որոշեց քննել ամերիկեան ծրագիրը իր ամբողջութեան մէջ եւ ոչ թէ յօդուած առ յօդ – ուած, ինչպէս կը պահանջէր Պ. Վիշինսքի :

Ամերիկեան ծրագիրը կը պարունակէ հետեւեալ երեք կէտերը. —

1) Արտօնել որ ընդհ. ժողովը սահպողաբար նիւթ գումարէ, նախայարձակման մը պարագա – յին, եթէ Ազահովութեան Խորհուրդը անչար – ժութեան մատնուի վերոյի մը պատճառով :

2) Սահմանել ՄԱԿի դիտողներէն բաղկացած պահակներու մարմին մը, պատահական յարձա – կումներ կանխելու եւ սպառնալից կացութեանց առեն ընդհ. ժողովը տեղեակ պահելու նպատա – կով :

3) Պահանջել անդամ պետութիւններէն ունե – նալ մարզուած զինեալ ուժեր, որոնք պատրաստ պիտի ըլլան ծառայելու ՄԱԿի դրօշին տակ, որեւէ նախայարձակում կասեցնելու համար :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Գերմանիոյ Ֆրանսական մարզպանը, Պ. Անտրէ Ֆրանսուա Փոնսէ, Ֆրանքֆուրթի ամե – րիկեան ակումբին մէջ ճառ մը խօսելով պարզեց Ֆրանսայի տեսակէտը Գերմանիոյ վերազինման հետ կապուած հարցերու շուրջ :

— « Եթէ կ'ուզենք Եւրոպան փրկել, պէտք է կազմակերպենք մեր բարոյական եւ նիւթական դիմադրութիւնը յարաճուն թափով մը եւ մղենք դաշնակցային Գերմանիան, որ դէպի Արեւմուտք դառնայ եւ իր տեղը գրաւէ մեր շարքերուն մէջ :

«Գերմանական զինեալ ուժի մը վերերեւումը, նոյնիսկ տասն անդամ աւելի զօրաւոր եւրոպական բանակի մը չրջագծին մէջ, դժուար է ընդունելի դարձնել անոնց, որոնց, դեռ վերջերս, գերման զինուորական ուժին բնաջնջումը ներկայացուցած իբրեւ «թիւ մէկ» նպատակ : Եղրակացութիւնս, այսուհանդերձ, յոռետես չէ : Մենք պէտք է կրկ – նապատկենք մեր ջանքերը հասկցնելու համար Գերմանիոյ թէ իմացական, բարոյական եւ նիւ – թական մարզերու մէջ իր չահը կը պահանջէ ա – տիճանաբար նոյնացնել իր դասը դասին հետ այն ազգերուն, որոնք խաղաղութեան եւ ազատու – թեան եռանդուն պաշտպաններն են» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ չրջանային սահ – մանագիծերը պիտի ջնջուին, երբ հասնին դաչ – նակից օդնական ուժերը : Այս լուրը հաղորդեց ա – մերիկեան մարզպանը, աւելցնելով թէ պաշտպա – նողական միջոցները պիտի զօրացնեն, ի նախա – տեսութիւն հաւանական յարձակման մը : Կ'ըսուի թէ նոր զինուորները պիտի տեղաւորուին Հիւսի – սային Ծովուն եւ Զեխոսլովաքիոյ միջեւ, արեւել – եան Գերմանիոյ սահմաններուն վրայ :

ՄԱՐՈՒԲԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ Պոստոյէն փարիզ հա – սաւ երէկ, եւ ուղղակի առաջնորդուեցաւ Էլիզէի պալատը : Սուլթանուհին ալ կը հասնի քանի մը օրէն :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ յանձն առած է 3—5000 յոյն զինուորներ ղրկել Քորէա :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ բանակին թիւը 2.644.000 հոգի պիտի հասնի Յունիս 30ին :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան ընդհ. քար – տուղարը, Մորիս Թորէզ, նոր կոչ մը ուղղեց ըն – կերվարականներուն եւ կաթոլիկներուն, մասնա – ւորապէս չեչտելով.— « Տակաւին ժամանակ կայ նոր պատերազմէ մը խուսափելու, եթէ միացեալ ճակատ կազմենք : Կը հրաւիրեմ ընկերվարական բանուորները մեզի միանալ : Կը հրաւիրեմ նաեւ կաթոլիկ բանուորները, եղբայրական ձեռք եր – կարելով » եւն. :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ Ֆրանսական բանակը ծանր պար – տութիւն մը կրեց առջի օր : Հրատարակուած տե – ղեկութեանց համաձայն, ամէնէն ընտիր վաչտերը ծուղակն ինկած են կիրճի մը մէջ, քառամեայ պատերազմի ամէնէն կատաղի ճակատամարտէն վերջ : Այս պարտութիւնը տեղի ունեցաւ երբ Քօապանկէն կը քաչուէր պահակաղօրքը, թիզ առ թիզ կռուելով : Ճակատամարտը տեւած էր հինգ օր : Ապատամբները մարզուած են Չինացիներու կողմէ, որոնք 20.000 զինուոր ունին սահմանա – զուխին վրայ : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ լեգէոնա – կանները եւ հիւս. Աֆրիկէցիները չատ ծանր կո – րուստներ կրած են նահանջի պահուն, որ չարու – նակուեր է Հոկտեմբեր 3էն 9, ուրեմն վեց օր : Թերթերը եղերական մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն այս պարտութեան մասին :

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ դրաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— 1. Չինուորութեան չրջանը տասնըհինգ թէ 18 ամիս :— 2. Կացու – թիւնը Հնդկաչինի մէջ :— 3. Ընտանեկան նպաստ – ներու յաւելման խնդիրը :

ԱԼԻՒԻՒՆ դիմը բարձրացած ըլլալով, «քոռ – ասան»ը 14 Ֆրանքի պիտի ծախուի, իսկ «պա – քոթ»ի երեք տեսակները՝ 176, 188 եւ 202 Ֆր.ի (նախապէս 164, 175 եւ 188) :

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած եմ. Պ. Աբ – շակ Մկրտեանէ (Ալֆորվիլ) հազար ֆրանք, հե – տեւեալ նամակով.—

Յարգանքով կուգամ չնորհաւորել «Յառաջ»ի 25ամեակը : Կը մաղթեմ որ նոյն ոգիով յարատեւէ եւ տեսնենք յիսնամեակը :

★

ԱՑՆՇԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Էֆխանեաններ (Փա – րիզ), իրենց սիրելի աղջականին եւ քեռորդւոյն տարաբախտ Տիգրան Պօղոսեանի (Մարսէյլ) կը – կըծալի մահուան առթիւ՝ փոխան ծաղկեպսակի, երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Ազնճարի «Յա – ռաջ» վարժարանին :

✕ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան (Փա – րիզ) երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն նոյն հաս – տատութեան, Այրի Տիկին Ագնիւ Ղազարոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

Երեկոյ եւ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Շահրիկեան » խումբին, չաբաթ, 21 Հոկտ. մինչեւ լոյս :

Նախագահութեամբ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

Ռազմիկներու տօնը

Մարսէյլի Հայ Ռազմիկներու Միութիւնը կը տօնէ Ազարայի հերոսամարտին 32րդ տարեդար – ձը : 15 Հոկտեմբեր կիրակի օր :

Առաւտն պատարագ եւ հոգեհանգիստ փրա – տոյի մայր եկեղեցւոյ մէջ : Կը խօսի պատուակալ նախագահ Պ. Տ. ԹԻՓԻԼԵԱՆ :

Կէս օրէ վերջ հացկերոյթ եւ հանդէս Château des Fleursի մէջ :

Գեղարուեստական բաժին : Պարահանդէս մին – չեւ կէս գիշեր : Կը մասնակցին ԱՐՄԵՆԻԱ երգ – չախումբը եւ Արեւուչները : Նուագախումբ Ս. Զէօրէքճեան : Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

THÉATRE APOLLO
20 rue Clichy, métro Clichy կամ Trinité
Հինգշաբթի 12 Հոկտ. ժամը 9ին
ՊԱՐԻ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԵՐԵԿՈՑ

Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտնե – րու : Ֆ. ՓԱԿԱՎԱ, Զ. ՓԱԼԼԷՑ, Ն. ՖԻԼԻՓԱՐ, Թ. ԹԻԱՊՈՒՇԵՆՍՔԱՑԱ, ԼԻՏԻ ԿԱՐԻՆ (Օր. ԻԶԳԱԼԱՑԵԱՆ), Ժ. ՊԱՊԻԼԷ, Ս. ԿՈԼՈՎԻՆ, Վ. ՍԲՈՒՐԱԹՈՎ, Դ. ՎԱՑՊԷՐԿ, Մ. ԹՈՄԱՍ, Շ. ԱՊԱՇԻՑԷ եւ ԳՈՒՐՉԻ :

Գիները 150 — 600 : Տոմսերը ծանօթ գործա – կալութիւններէ (Pleyel, Durand, եւայլն) :

ՀԱՃԼԻՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հաճլնի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, փարիզի Հայոց եկեղեցին : Կը խնդրուի հայրենա – կիցներէն եւ հերոսներու յիչատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԳԱՆ

Պատիւ ունի յայտարարելու որ կրկին մտած է պաշտօնապէս PEUGEOT ընկերութեան ամէնէն կարեւոր արտօնատիրոջ մօտ

ANDRÉ MERCIER
Concessionnaire
PEUGEOT
108 Quai de Passy - Paris (XVI) Tél. Jasmin 49-82

Կը խնդրուի իր բարեկամներէն որ հաճին դի – մել սոյն հասցէին զինքը տեսնելու համար :

Ունինք այժմ արտադրելի, քիչ գործած – ուած, չատ լաւ վիճակի մէջ Peugeot 203 եւ 202, Citroën 11bl եւ 11b, Simca 8, եւայլն :

ԿՐՆԱՆՔ ԱՊԱՌԻԿ Ա.Լ ԾԱԽԵԼ

Կը դնենք նաեւ կանխիկ occasion կառքեր :

Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԳԱՆԻ անձնական հասցէն՝
3, Villa Monceau, Paris (17) Tél. Wag. 13.95

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Պրուսայի Զենկիլէր դիւղէն Մարիամ Պոըչիկեան, հօր անունը Երամ, մօրը Հռիփսիմէ : 1919ին զինքը տեսնողներ եղած են Կիլիկիա : Ամուսնացած հայ սպայի մը հետ եւ ա – նունը փոխած Մելինէի : Տեղեկացնել Սիրանոյշ Խաչիկեանի, 32 rue Nouvelle, Alfortville (Seine), France :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակում – բը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա – տուրիչ : Ճչդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն – եան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբ – թի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դ. 60ամեակը» : — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8-9 :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողո – վը՝ այս չաբաթ ժամը 5.30ին, ընկեր Վահէի բը – նակարանը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ – եան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը : Բոլոր – կանները նկատի պիտի առնուին :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԱՍՈՒԼԻՍ ԼԻՈՆԻ ՄԻՋՈՑԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Արեւմուտք»ի բարե – կամներու :

Պիտի խօսին Պ. Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին Tête - d'Or սր – բահին մէջ, 131 rue Tête d'Or, Lyon :

Բացուած է

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՎԱՐ – ԺԱՐԱՆԸ : Կ'ընդունուին 11—14 տարեկան հայ տղաքներ :

Տեսչութիւնը սահմանած է իբր ամսաթոշակ 12.000 ֆրանս. ֆրանք, որմէ դուրս են աչակեր – տին անհատական ծախքերը, համազգեստի, դպ – րոցական դասագրքերու եւ ճամբորդութեան ծախքերը : Կը խնդրուի որ ծնողքներ փութով կա – տարեն իրենց դիմումը տեսչութեան :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

✕ Ռոմանի Ֆ. Հ. Կ Խաչի դպրոցը վերա – բացուած է ուսուցչութեամբ Պ. Սարգիս Պիլալիի եւ աչակցութեամբ Տիկին Շէհիրլեանի եւ Օր. Ա – սատուրեանի : Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ու – նենան հինգչաբթի օրերը ժամը 21ին, Շէհիրլեա – նի բնակավայրը :

Ծախու է

Կօչկակարի խանութի մը «fonds»ը : Ունի եր – կու սենեակ, խոհանոց եւ մեծ մառան մը, 5 մեթր մեծութեամբ PFAFF մեքենայով :

Դիմել Mr. Pantazisի, 7 Ave. Gambetta. Bag – nolet (Seine) :

ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐՆ Է

ՁԱՁԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)
Տէր եւ Տիկնոջ ՔԼԷՄԱՆ ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկու – թեամբ, ինչպէս եւ անմահական fousfousովը :

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ :

Արտասահմանէն Փարիզ հասած մեր հայրե – նակիցները մեծ գովեստով կը խօսին այս ճաշա – րանի մասին :

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան ճուազ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկու – շաբթի օրերը :

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փա – փաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանի – քի, նչանուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար :

Հեռ. Tru. 85-47 : Հաղորդակցութիւն.— Métro – ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette : Ճաչարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe 250 Ֆր.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ-ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ
Ընդարձակ քառարանը

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹ, ՄԱՔՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
1160 Է.Ջ, 85·000 ԲԱՌ
Գին՝ Փառակազմ 400 ե. Դ.
Կաշեկազմ 300 »
Արտասահման՝ 10 տոլար
Կիպրոս եւ այլ երկիրներ 63 շիլին
Սուրիա եւ Լիբանան՝ 2500 Ս. Դ.
Ֆրանսա 3000 Ֆրանք
Հեղինակին հասցէն՝
P O. B. 812, Cairo (Egypt). Հեռ. 52850

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.288

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամս՝ 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 12 Octobre 1950 Հինգշաբթի 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6278—Նոր շրջան թիւ 1689

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱԽՕՍ «ՃԱՂՊԱՆՏ»Ը

Հինգ տարիէ ի վեր բովանդակ մարդկութիւնը խաղաղութիւն կը փնտռէ, փորձելով բոլոր մի – ջոցները: Եւ ճարահատ յանդգնելով ինքնապաշտպանութեան,— ուժի դէմ ուժ :

Հինգ տարիէ ի վեր ամբողջ ժողովուրդներ — երկիրներ եւ պետութիւններ գոյութեան պայքար կը մղեն: Կը զոհան իրենց սահմաններուն ապահովութեան, անկախութեան եւ ազատութեան վրայ :

Հինգ տարի վերջը, հեղհեղէ լարուելով եւ սրուելով, մասնաւորապէս «Մեծ»երու յարաբերութիւնները հասած են կէտի մը որ ոչինչ ունի բարենշան :

Այս բոլորին ականատես եւ ականջալուր վկաներն ենք ամէնքս ալ, աշխարհի բոլոր ափերուն վրայ: Օրուան բոլոր ժամերուն :

Հեռաւոր դէպքերու հետ, կը տեսնենք եւ կը լսենք այլապէս վրդովիչ երեւոյթներ եւ իրողութիւններ, որոնք ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունին նաեւ մեզի հետ : Հայրենիքին կամ տարագիր բազմութեանց ճակատագրին հետ :

Կան պարագաներ ուր կացութիւնը կը պահանջէ արթուն եւ պաղարիւն դէմք : Ի հարկին ուժերու ամփոփում :

Ի՞նչ կը տեսնենք, իրականին մէջ: Մասնաւորապէս հինգ տարիէ ի վեր :

— Յուժանային «ճապաղանտ» մը, որ պարզապէս ծափ պարնել կուտայ հայութեան բոլոր թըշնամիներուն, չարախինդ քրքիջներով :

Սովորական «ճապ»ը, որքան ալ ճախաւեր ըլլայ, կը ծառայէ դնել զուարճացնելու: Օրօրելու եւ մինչեւ առտու պարել տալու :

Սա դիմակաւոր խառնիճաղանճին «ճապ – պանտ»ը այդ չքմեղանքն ալ չունի :

Ահա հինգ տարի է որ այդ խժալուր «ճապ»ը կ'արձակէն երեւանէն, իբրեւ «հայ ժողովուրդի սիրերիմ թշնամի» ներկայացնելու համար Դաշնակցութիւնը :

— « Նրանք չեն զգում հայ ժողովուրդի դառաւոր թշնամիների՝ թուրքական ոէակցիոներների հետ գործակցելուց:

... Դաշնակցականները այժմ լայնօրէն գործակցում են թուրքական ենիչէրիների հետ»: («Սովետական Հայաստան», 1950 Ապրիլ) :

Ներածում – արտածում կատարելով երեւանի հետ, ազատ արտասահմանի գոյնզգոյն թուղթակներն ալ կատարեալ հաւատարմութեամբ կը հնչեցնեն նոյն թմբուկն ու ծնծղան: Կը թրմփան ու կ'ոստոստեն ընկերակցութեամբ նոյն ճոպանտին :

Երկուքն ալ դիտնալով հանդերձ որ, Թուրքը եւ Թուրքիան երբեք այնքան սիրակցորդ գործակից մը, գինակից մը չունեցան, որքան բոլշեւիկեան իշխանութիւնը :

Եւ այս՝ լման քսանեւհինգ տարի : Հայ ժողովուրդի պատմութեան ամէնէն ճակատագրական մէկ չորեքնին :

Այսօր ալ, երբ կը գտնուինք նոյնքան բախտորոշ օրերու մէջ, նոյն հրէշային ոգին — ո՛րն է որ կ'արծարծուի Մոսկուայէն երեւան եւ երեւանէն Արտասահման: Նոյն մոլուցքը՝ ճեղքերը խորացնելու, ջուր եւ արիւն պղտորելու համար :

Անզո՛ր կատաղութիւն, ի հեճուկս Դաշնակցութեան, որուն յարատեւութեան եւ զօրութեան դաղտնիքը չեն կրցած գտնել տակաւին :

Մինչ անճնատուր՝ հայախօս «ճապպանտ»ի խառնաձայն ժխորին, դիմակաւոր թղուկները չսորվեցան տակաւին՝ թէ կարելի չէ դատ չահիլ, քնաբեր մասալներ հրամցնելով անճար բազմութեանց :

Անոնք ազգային – քաղաքական գործունէութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը չփոթելով խուժանավարական քսութեանց եւ մատնութեանց հետ, Թուրքին ջաղացքն է որ կը բանեցնեն, ի վնաս հայ ժողովուրդի կենսական չահերուն :

Ո՛վ որ կը համարձակի օղակ մը փրցնել կամ խախտել ցիրուցան բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան ցանցէն, դլուխն ըլլալով Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, իրաւունք չունի խօսելու ոչ հայրենիքի, ոչ ալ հայրենասիրութեան մասին :

Հայախօս «ճապ»երը ի զուր կը փորձեն մոլորեցնել հանրային կարծիքը, իրենց անճոռնի ժխորով :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՍԿ ՈՂՋԵՐՈ՞Ւ ՀՈԳԻՆ...

Ատենէ մը ի վեր, զանազան Հայր. Միութիւններ դիւրին միջոց մը գտեր են պատմական տարեդարձներ տօնելու կամ... անտեսելու համար :

Հոգեհանգիստներ կը ծանուցանեն, երկտող ազդեր ուղղելով թերթերուն :

Ահա բանի տարի է որ Փարիզի վանեցիները այդ անգամ շատ կը տեսնեն, «խոհեմ» լուռթիւն մը պահելով 1915 Ապրիլ – Մայիսեան Հերոսամարտին առթիւ :

Փարիզի Տարօնցիներն ալ, շատոնց թմրած . այս տարի գոհացան հոգեհանգիստով մը :

Եթէ չեմ սխալիր, հերթապահ տէրտէրը մոռցած էր յիշել իրենց անունը կամ տարեդարձը, երբ կը կարդար օրուան հոգեհանգիստներուն ցանկը :

Չեմ զարմանար, բանի որ փոխանակ հինգ հազարի, վեցարեր էին միայն հազար: Եւ կամ ոչ իսկ այդքան :

Ի՞նչ Տարօն – Տուրուբերան, երբ ջոջ Պօղոսներ կամ Պետրոսներ կան, լիագումար վճարումներով ...

Լուր ունի՞ք՝ Բարձր Հայքէն, Սեւ Ծովու ափերէն,— Տրապզոն, Սամսոն, Կիրասոն, Օրտու :

Կիլիկեան շրջանէն — միշտ Փարիզի մասին խօսելով — Հանընցի – Մարաշցիները փոխն ի փոխը կէս – բերան հոգեհանգիստ մը կը ծանուցանեն եւ ուրիշ ոչինչ :

Ուրիշ բանի մը անգամ կատարեց իր պարտքը, պատշաճօրէն :

Իսկ այս տարի բաւական սեպեց հոգեհանգիստ մը, ընտանեկան հաւաքոյթով մը :

Ուրիշ բազմաթիւ շրջանիներ մոռացութեան տուած են ամէն բան :

Ի՞նչ մեղմս պահեմ,— երբ աչքի առջեւ կը բերեմ այս տժգոյն պատկերը, հարց մը կը ցըցուի, փուշի մը պէս .

— Միայն մեռելնե՞րն են որ հոգեհանգստի պէտք ունին: Հապա ինչո՞վ պիտի հանգստանայ ողջերու հոգին, երբ կը ձգեն որ անոնց յիշատակն անգամ թառամի :

Եթէ այս ու այն շրջանին ժառանգորդները ի վիճակի չեն ամէն տարի տօնակատարութիւն մը սարքելու, դժուա՞ր է ընտանեկան – հայրենական – ցեղական հաւաքոյթներ կազմակերպել համեստ լսարանի մը մէջ :

Որո՞ւ հրամանին կամ արտօնութեան կը սպասեն, խով – խովի գալու եւ գոնէ մեռելներուն յիշատակը արծարծելու համար :

Իրենց իսկ հոգին ողջ պահելու համար ...

Վ.Ա.Հ.

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք, Ուշինկթըն գնաց: Այսօր հոն կը սպասուի նաեւ եվրոպական նախարարը: Երկուքը միասին պիտի խորհրդակցին Ամերիկացիներուն հետ, զբաղմական եւ պինուորական խնդիրներու մասին :

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ Ֆրանսա պատրաստ է.— Ա.) 900.000ի բարձրացնել իր պինուորներուն թիւը, որ 800.000 է այժմ : Բ) Սառանձնել հինգ միլիառ 710 միլիոն տոլարի (2000 միլիառ ֆրանք) ծրագիր մը, պէնք եւ ռազմանիւթ պատրաստելու համար :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Մ. Նահանգնե – րը, որոնք 4 միլիառ 500 միլիոն տոլար քուէար – կած են Եւրոպայի օգնելու համար (1600 միլիառ ֆրանք), տրամադիր են նախապատուութիւն տալ Ֆրանսայի, ամէնէն մեծ բաժինը յատկացնելով անոր: Տակաւին ճշդուած չէ դումարը:

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը մասնաւորապէս պիտի զբաղի Գերմանիոյ վերազինման հարցով, զօր. Մարշըլի եւ Պ. Էչիսընի հետ :

Հոկտեմբեր 24ին ժողով պիտի դումարեն զինակիցներու ընդհ. սպայակոյտին պետերը, Նիւ Եորքի մէջ, իսկ 28ին որոշումներ պիտի տայ Ատլանտեանի պաշտպանութեան խորհուրդը :

Արդէն համաձայնութիւն գոյացած է գերագոյն հրամանատարութեան մասին (հաւանաբար զօր. Այզընհաուըը): Մեծ դժուարութիւններ չեն նախատեսուիր կարգ մը երկիրներու (Գերմանիա, Թուրքիա եւ Յունաստան) պաշտպանութեան մասին, եթէ յարձակում կատարուի: Ամէնէն վիճելին գերմանական զօրաբաժիններու կազմակերպու –

3000 գինուոր կոտրուած Հնդկաչինի մէջ

ՈՐՈՇՈՒԵՑԱՒ ՀՈՆ ՂՐԿԵԼ ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ԵՒ ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Հնդկաչինի Ֆրանսական ուժերուն մէկ մասը, վիէթ – Մինի կարմիրներու մէկ ծուղակին մէջ լսնալով ծանր պարտութիւն մը կրած է : Հաղիւ քանի մը հարիւր հոգի կրցած են ազատիլ: Աւելի քան 3000 Ֆրանսացի զինուորներ սպաննուած, վիրաւորուած կամ գերի բռնուած են: Այսպէսով հիւսիսային Թոն – քինի Ֆրանսական պահակազօրքը , վերջին մէկ ամսուան ընթացքին կորսնցուցած կ'ըլլայ իր ուժերուն երկու երրորդը: Կարմիրներու ձայնասփիւռը հաղորդած ըլլալով թէ կարգ մը վիրաւորներ պիտի վերադարձուին Ֆրանսացիներուն , կարճ պինադուլ մը պիտի կնքուի եւ երկու կող – մերէն առողջապահական խումբեր հանդիպում մը պիտի ունենան կամուրջի մը վրայ, վիրաւորները փոխանակելու համար :

Հնդկաչինի սահմանադլխուն վրայ Ֆրանսա – յիներուն կրած այս պարտութենէն վերջ, կառավարութիւնը որոշեց անմիջապէս Հնդկաչին ղրկել Մարոքի պինուորական հրամանատարը, զօր. Ժուան, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար: Զօրավարը պիտի մեկնի կիրակի օր, օդանաւով: Իրեն պիտի ընկերանայ գահլիճի ան – դամներէն Պ. Լաթուրնօ, զաղթավայրերու յարաբերութեանց նախարարը :

Սահմանային ուժերու այս բնաջնջումը վտանգաւոր կացութեան մը կը մատնէ Ֆրանսացիները, որովհետեւ եթէ կարմիրները յաջողին հարուածել լըճօրէն տկարացած Լանկսընի հարաւային մասրութիւնը, Թոնքինի եւ Հանոյի բրնձի արտադրող կենսական շրջանը պիտի իյնայ անոնց ձեռքը :

Վարչապետարանի պաշտօնատարներէն Պ. Պուրժ Մանուրի յայտարարեց, թէ Ֆրանսա, այսօր, աւելի քան երբեք պէտք ունի ամերիկ. զէնքերու: Բանի մը ամիս առաջ, Ամերիկա կը թուէր աւելի հետաքրքրուած ըլլալ Եւրոպայով, քան թէ Ասիոյ գործերով, բայց այժմ երեւան կուգայ , որ իրերը կը տեսնէ տարբեր լոյսի տակ :

Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաւաստեն թէ ոչ մէկ սահման մնացած է Հնդկաչինի եւ Չինաստանի համայնավարներուն միջեւ : Այս պարագան կը հաստատեն Հնդկաչինի վերջին անցքերը: Ֆրանսա քանիցս մեղադրած է կարմիր Չինաստանը թէ կ'օգնէ Հնդկաչինի ըմբոստներուն: Ուղղակի ա – պացոյցը չկայ տակաւին, բայց երբ ձեռք ձգուի, այն ատեն Ֆրանսա հաւանաբար պիտի բողոքէ ՄԱԿին: Ապստամբները յաջողութիւն կը գտնեն ոչ թէ այն պատճառով, որ իրենց ուժը աւելցած է, այլ որովհետեւ նոր զէնքեր ստացած են: Մինչ Ֆրանսական ուժերը չեն կրցած պէտք եղած հրետանին գործածել :

Ամերիկացի զօրավար Պրինք հասած է Սայկոնի օդակայանը, իբրեւ հրամանատարը Հնդկաչինի մերիկեան պինուորական խորհրդատու մարմնին, որ արդէն սկսած է գործել :

Քորէայի պատերազմը

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ԱՆԶՆԱՏՈՒԻ ԸԼԼԱՒ.

Ինչպէս գրած էինք, Հարաւ. Քորէայի ուժերը գրաւեցին Վոնսանկ նաւահանգիստ – քաղաքը, որ 150.000նոց բնակչութիւն մը ունի: Թշնամին պաշտպանութիւնը յանկարծակի տկարացած ըլլալով, կարմիրները լքեցին քաղաքը առանց որեւէ վնաս հասցնելու: Զուպահեռականը ճեղքելէն ասդին հարաւային Քորէացիներու ապահոված մեծադոյն յաջողութիւնն էր Վոնսանի գրաւումը:

Մայրաքաղաք Փհոնկեանկի ուղղութեամբ յառաջացող ամերիկեան ձիաւոր ուժերը չկրցան չարունակել իրենց յառաջխաղացումը, սահմա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

թեան խնդիրն է : Կը հաստատուի թէ զօր. Մարշըլ հասկցուցեր է որ եթէ Ֆրանսա չարունակէ ընդդիմանալ, կարելի պիտի չըլլայ պաշտպանութեան գիծը հաստատել Էլպայի վրայ եւ պիտի ստիպուին Հռենոսի վրայ դիրք բռնել :

Վերջին լուրերու համաձայն , Ամերիկացիները կը յուսան թէ կարելի պիտի ըլլայ ձեւ մը գտնել, գոհացնելով բոլոր կողմերը: Եթէ սկզբունքով համաձայնութիւն գոյանայ, 5 դաշնակից գինուորի դիմաց պիտի ընդունուի միայն մէկ գերման գինուոր :

× *Պելժիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը գեկուցում տալով Ֆ. Մխութեան գինուորական ուժերու մասին, ըսաւ թէ անոնք ունին 170 զօրաբաժին, 4.100.000 գործօն գինուոր, 12 միլիոն պահեստի: Պատերազմի պարագային կրնան հանել 170 զօրաբաժին, մէկ ամիսէն, 145 զօրաբաժին եւս՝ 60 օրէն, 180 ալ՝ մէկ տարիէն : Գինուորութեան շրջանն է երկու տարի ցամաքային բանակին, 4 տարի նաւատորմին, 5 տարի օդատորմիղին մէջ :*

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Մենք, Հայերս, որոշ վերապահութիւն ունեցած ենք միշտ, եւ իրաւունքով, նախկին Աւբս - արիոյ մասին: Նախ, սա նկատումով որ ան զերմանական էր, եւ դիւրաւ կը չիոթուէր փրու - սիականութեան հետ, առելի՝ մեզի համար: Երկրորդ, որովհետեւ կայսրութիւն մը եղած է, (Աւստրիա - Հունգարիա) եւ մեզի կը յիշեցնէր ուրիշ մը՝ տիրահռչակ Թուրքիոյ մէջ :

Հարկ է հիմնովին պարզել երկու կէտերը :

Աւստրիացիները, թէեւ զերմանախօս, — վիէննայի արքունիքը հաւաքել տուած է Նիպելունկընի երգը.— ազգակից են ու բնաւորութիւնով մօտ Պավերիացիներուն: Անոնք հակառակ են Փրուսիացիներուն, որոնց հետ վէճեր ու պատերազմներ ալ ունեցած են, վերջինը՝ 1939ին: Նոյնիսկ հայութեան արմատական բնաջնջումը, որուն տակաւին սովոր ենք Ապրիլեան Եղեռն բան մը չըսող անունը տալ, անոնց մեղքը չէ :

Այդ մասին ահա փոքր միջադէպ մը: 1933ին, տուէթեան, այն է նախկին աւստրիական, Թերթ մը «Զարդերը ազգերու կեանքին մէջ» յօդուածաշարքը կը հրատարակէր: Ժօսակցութենէն երեւան եկաւ որ խմբագիրը հայկական ջարդերուն հը - մուտ է: — Ուրեմն դուք ամէն ինչի տեղեակ էք, եւ ուզելով մեզ ջարդե՞լ տուիք, պոռացի անոր ե - բեսին :

— Այո, խեղճ տղայ, պիտեմ դեռ աւելին քան դուք: Սակայն մենք չէինք որ ընել տուինք, Փրուսիացիները էին: Եթէ մենք հոն ըլլայինք, այլ բաները չէին պատահեր, պատասխանեց :

Ինչ կը վերաբերի կայսրութեան, ով որ, դալով Աբեւելքէն, մտնէ անոր նախկին սահմաններէն ներս, իսկոյն ինքզինքը տարբեր աշխարհ մը կը գտնէ: Եւ արտերը, եւ դաշտերը, եւ խճուղի - ները, եւ արուեստական անտառները, եւ չէնքերը, եւ մինչեւ ծունկերը սպիտակ կիրկ չապիկ հագած պղտատու ծառերը, (եթէ աչուն է եղանակը), եւ հեռուէն ձորերը, եւ երկաթուղիի խնամուած դիծերը եւ անոնց անցքերը տեղ տեղ գոցող ձո - ղերը.— առաջին ակնարկով, ամէն, ամէն ինչ, կը ցուցնէ, թէ տարբեր, բարձր քաղաքակրթութեան տէր երկիր մը կը մտնենք: Իսկ երբ հոն տեղ մը իջնենք, արդէն այս բոլոր տպաւորութիւնները կը զօրանան ու կը վաւերացուին: Եւրոպայի առաջադէմ պետութիւններէն մէկը Զուիցերիան է: Աւստրիա հաւասար է անոր: Ամէն մարզի մէջ :

Շէօնպրիւնի արքունիքը բնական մսխող մը չէ եղած, ինչպէս Ստամպուլի նեխած ու դարշահոտ սուլթանութիւնը, այլ չինարար: Կայսրութեան մէջ չկայ յետին դաւառական քաղաք որ չունենայ իր թատրոնը, եկեղեցիները, դպրոց - ները, (հիմա այլեւ սինէմաները), բաղնիքները, դարատանները (parc), լիսէները, հիւանդանոց - ները, ապաքինարանները (sanatorium) եւն.: Նախնական ուսումը չատոնց պարտաւորիչ է: Դատաբանները օրինակելի, օրէնքները մարդկային: Արդարութեան դինը ամէն տեղ նոյնը, ըլլայ Վիէննան թէ կարպաթեան լեռները : Շինուած է երկիրը հայրական հոգածութեամբ, առանց ցե - ղային խտրութեան: Ծխնելոյզներու անտառ է ան ծայրէ ծայր, որոնք անդադար կը ծխային ար - տադրելով ու չխնելով: Հսկայական ներածուժ արտածուժ, դրամը ոսկի: Պետական լեզուն ե - դած է զերմաներէն, բայց մէւս լեզուները չեն կաշկանդած: Ամէն երկիր ունեցած է իր ներքին ինքնավարութիւնը Փրակային տուած է համալսարան, դեռ 1300ի առեններէ: Կրթած, դաս - տիարակած, մարդ բրած է Սլաւները :

Ինչքան տարբեր են Պոհեմիոյ Սլաւները եւ իրենց երկիրը, ու Սերպիոյ Սլաւները եւ իրենց երկիրը, ինչպէս յետոմնոյ Ալպանիան: Որովհետեւ մէկը Աւստրիոյ մասն էր, միւսները Թրքական նահանգ: Կը զարմանայի, տեսնելով որ ամէնէն յետին դիւղը ունի նոյն կերակուր եփելու արդիական ակուռքը, մահճակալը, վարագոյրները, կապասին, պատուհանի թաղարները, ինչպէս որեւէ քաղաք: Կը զարմանայի տեսնելով բոլոր հանքերուն եւ հանքային բուժիչ ջուրերուն շահագործումը, որոնք ծնունդ տուած են Մառիէնպատի եւ Քառլսպատի :

Ուրեմն այս կայսրութիւնը ինք իր մէջ փոքրիկ մխացեալ Եւրոպա մը եղած է, այն որ տակաւին կը չարունակէ մնալ Զուիցերիան, եւ զոր կը ձգտին կերտել արեւմուտքի դիւանագէտները: Այս կայսրութիւնը երկու անդամ փրկած է Եւրոպան Թրքական եաթաղանէն: Անոր անհետացումը պատմութեան բեմէն, ճամբան բաց ձգեց Արեւելքի ծանօթ բարբարոսութեան առջեւ, որ ահա կոնծեր է Դանուբ, եւ աւելի անդին, մինչեւ Էլպա եւ կը սպառնայ քանդել մարդկային տարրական պատուութիւնը, աշխարհը վերածելով ընդարձակ բանտի մը, ճիշդ ինչպէս են ներկայիս ռուսական կայսրութիւնը եւ արբանեակ խելք, բըռնաբարուած երկիրները, Հայաստանէն – Հունգարիա: Սարսափի, բռնակալութեան վարչաձեւ մը, որուն նմանը տեսնուած չէ տակաւին :

Եւ այս ոչնչականութիւնը (Նիհիլիզմ) իր վատթար եւ չարագէտ գործը կը կատարէ ընկերվարութեան եւ մարդկային հաւասարութեան անմեղ ցուցանիշին տակ :

Աւստրիա, նախապէս 45 միլիոնոց կայսրութիւն, հիմա 6—7 միլիոն է միայն, ռուսական, ամերիկեան, ֆրանսական եւ անգլիական դրաւ - ման տակ: Նոյնը՝ մայրաքաղաքը, Վիէննան, Պերլինի պէս:

Տակաւին երեք ամիս առաջ նստած էի հսկայ յաղթական կամարին՝ Glorietteի դագաթը, Վիէննա, (բրիտանական չրջան), որուն ծայրէ խոշոր սուրին վրայ դրուած էր ռուսերէն «Վօյտա», կարմիր գմբեթէս նուագս մանկավարժ ընդ էեռն իմոյ Բրաբիոն Նօտարի» (անդ՝ էջ94եւ ծանօթ. 1): Կը թուի թէ Մատթէոսի մանկատան մէջ իր գոյն ալ մանկավարժութիւն կ'ընէր: Այսպէսկ'ընդունին նաեւ Հրանտ Ասատուր (Ընդ. Օրացոյց Ազգ. Հիւ. 1901, էջ 159—60) եւ Արշակ Ալպօյաճեան (Բիւ - զանդիոն, անդ):

Ե՞րբ հիմնուած է, ուրեմն, առաջին հայ աղջկանց դպրոցը: — Առանց վճռական ըլլալու՝ կը կարծենք թէ այդ պատիւը կ'իյնայ Պէզճեան Ցարութիւն ամիրայի (1834), որ աղջկանց դաստիարակութեան վրայ դարձնելով իր ուշադրութիւնը՝ 1820ին Պոլսոյ Գում Գափու թաղին մէջ կը հիմնէ աղջկանց արհեստանոց մը «դլխաւորաբար սիւզէնիի եւ տիվալի համար. այս արհեստանոցին մէջ կը չինուէին եկեղեցական զգեստներ» (ընդ. Օրացոյց, անդ՝ էջ 185—6.— Հմմտ. Բիւզանդիոն, անդ): Անդրադարձ տեղեկութիւն կը պակսի: Հաւանական է որ այդ արհեստանոցին մէջ հայերէն լեզուի ուսում ալ կ'աւանդուէր :

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Հայ աղջկանց առաջին դպրոցը

Ազգային մատենագրութեան աւանդած հայ հնագոյն չրջաններու պատմութեան մէջ, մինչ հայ մանչը պետական օժանդակութեամբ բացուած հասարակաց դպրոցներու մէջ կը ստանար իր ուսումն ու դաստիարակութիւնը՝ (Հ. Վարդան Հացունի, Դաստիարակութիւնն հին Հայոց քով, Վենետիկ, 1923, էջ 85—99), հայ աղջիկը զրկուած էր այդ առաւելութենէն: Խոիր մը, որ կը տիրէր հին Ցոյներու մէջ ալ: Աթէնք զուրկ էր աղջկանց վարժարաններէ: Ցոյն մայրն էր իր աղջիկներու դաստիարակը (Daremberg et Saglio, Diction, des antiq. grecques et romaines II. Փարիզ 1877, էջ 477):

Հասարակ ընտանիքներու հայ աղջիկը իր մօրմէն պիտի ստանար հարկ եղած զարգացումը: Իսկ ազնուական տուներու մէջ մօր կ'օժանդակէին յատուկ դաստիարակներ (Ղազար Փարպեցի, Պատմ. Հայոց, Վենետիկ, 1873, էջ 174), որոնք հաւանօրէն կիներ էին՝ նկատի առնելով աղջիկ - ներու արական սեռէ անջատ կենցաղը (Փարպե - ցի, անդ՝ էջ 162.— Հմմտ. Հացունի, Հայուհին պատմութեան առջեւ, Վենետիկ, 1936, էջ 10—11 եւ 16), ինչպէս անջատ էր ժամանակակից յոյն օրիորդին կեանքն ալ (Ցովհ. Ոսկեբերան, Մեկնութիւն Թղթոց Պաւղոսի Ա. Վենետ. 1862, էջ 814):

Երկար դարեր տեւած է այս դրութիւնը: Ու հայ աղջիկը իր զարգացումը ստացած է ծնողա - կան տան չրջապատին մէջ, դլխաւորաբար ընթերցումով ու ինքնազարգացումով (Հմմտ. Հացունի, « Հայուհին »՝ էջ 12): Զուր է, հետեւաբար, խօսիլ հնութեան մէջ «Հայ աղջկանց դպրոցներու » մասին: Եւսա ուշ ժամանակներու մէջ միայն Թոյլ տրուած է հայ աղջկան հասարակաց դպրոցներու մէջ մուտք ունենալ: Ասիկա եղած կ'երեւայ նախ վարպետ տուտուներու երկսեռ «դպրոցներու» մէջ: Թէ ե՞րբ սկիզբ եղած է ատոր՝ անկարելի է ճշդել: Ժ.Ր. դարու վերջին քառորդէն սկսած կը յիշուին քանի մը մանկատուներ, 1773ին, 1774ին, 1782 — 87ին, Ժթ. դարու սկիզբը, եւայլն (Հմմտ. Բիւզանդիոն, կ. պ. 1903 թ. 2160.— Ծաղիկ, կ. պ. 1903 թ. 4), որոնց մասին մանրամասնութիւն կը պակսի :

Ըստ Հ. Մ. Պոտուրեանի (Հայ Հանրագիտակ, Պուքրէշ 1938 — 40, էջ 921) պոլսահայ առաջին աղջկանց մանկատունը բացած է Բրաքիոն – Նօտար (1750 – 1835), որուն վրայ խօսելով կը գրէ ան.— «Պոլսահայ առաջին մանկավարժուհի, ընկէ Պալաթցի ... Սա Պալաթու Թաղին մէջ, Մ. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյն մօտերը բացած է Կ. Պոլսոյ առաջին աղջկանց մանկատունը՝ Մ. Խաչ ա - նունով, ուր իրեն աշակերտած են ժամանակակից երեւելիներէն չատեր »:

Պալաթի Մ. Խաչ մանկատունը գոյութիւն ունէր արդէն 1774ին, ինչպէս կը տեսնուի Ցիշատակարանէ մը (տես Հայ Հանրագիտակ, անդ), ուր Բրաբիոն – Նօտար ձեռագիր կ'օրինակէ մանկատան մէջ, սակայն դժուար է հաստատել թէ մանկատունը Բրաբիոն – Նօտար բացած եւ աղջկանց յատկացուած ըլլայ: Աւելի հաւանական է որ մանկատունըանոր եղբայրը բացած ըլլայ մամանչէրու եւ կամ երկսեռ տղոց համար: Բրաբիոնի եղբայրն է Մատթէոս–Դպիր (1740 - 1825), ծանօթ՝ իբրեւ տպագրիչ, չարականագէտ, մանկավարժ, եւն. (տես իր մասին Աբր. Ց. Այվազեան, « Շար Հայ կենսագրութեանց», կ. պ. 1893, էջ 74—112): Արդ, իր կենսագիրը կը գրէ.

— « Պատուելի – Դպիրը՝ բնակութիւն հաստատած էր Պալատու եկեղեցւոյ կալուածներէն տան մը մէջ, ուր միանգամայն դասարան բանալով շաբաթը իսանական փարայի թղշակաւ աշակերտ կ'ընդունէր, եւ այսու կ'ապրէր եւ կ'ապրեցնէր իւրոց ինքն» (Այվազեան, անդ՝ էջ 74):

Մատթէոս – Դպիր իր մէկ տպագրած գրքին մէջ կը խնդրէ.— «Ցիշեցէք զպագրիչ սորին

Երկու խօսք Ժրնեւի հաւաքագրին

Զարմանքով կարդացի, պ. Մուչեղեան, ձեր նամակը — « Ազգապահպանում » :

Թէեւ դուք Ժընեւ կը բնակիք, բայց էս ձեզմէ աւելի լաւ կը ճանչնամ այդ քաղաքին հոգեբանութիւնը :

Անկեղծօրէն ըսելով չեմ մեղադրեր ձեզ, նկատի առնելով թէ սակարանական հաչիւներով զբաղած վիճակի մը մէջ գրած ըլլալու էք այդ նամակը: Սակայն արամարանօրէն կրնայիք քիչ մը աւելի պայծառատես ըլլալ եւ փոխանակ տարուելու այդտեղի նիւթապաշտ զաղափարներէն ու ազգապահպանումին իբրեւ արմատական զարման « դրամ»ը առաջարկելու, համեստօրէն բացատրութիւն մը կատարել երկու ծայրայեղութեանց մէջեւ :

Դուք կը կարծէք թէ Ժընեւէն դուրս ուրիշ աշխարհ չկայ: Արթնցէք, պարոն եւ դրնէ լաւ կարգացէք «Ցառաջ»ի չորրորդ էջը ուր ազգային ներշնչումի կայծերը կը չողան ամէն օր :

Դուք թերեւս հանդիպած էք քանի մը մոլորուած հայ երիտասարդներու, որոնք պետնաքարշ զղացումներով չահախնդրութիւն կը փնտռեն հայ ժողովուրդին տառապանքին մէջ: Հայ ժողովուրդը պէտք չունի վարձկան զաւակներու: Եթէ Ժընեւի Հայերը իրենց ոսկիներէն չլացած՝ չեն հաճած նոյնիսկ մէկ հայ ուսանող երիտասարդի մը ծախքերը հոգալ կամ պատառ մը չոր հաց ճարել, բայց մենք հոս ափ մը Հայերս հողեր, քարեր ճանկռտելով, լեռներ մագլցելով կորսուած հայ բեկորներ կը փնտռենք, դժբախտ քոյրեր եւ եղբայրներ կը պահենք օտար ապաքինարաններու մէջ: Մենք այս լեռներուն մէջ առանց վճարումի այլասերածներն անդամ ծանր խղճահարութեան ենթարկելով ծունկի կը բերենք մեր ազգային սըրբութիւններուն առջեւ :

Ուրեմն ազնիւ Պարոն, կը տեսնէ՞ք երկու ծայրայեղութեանց տարբերութիւնը : Իբերօգնութեան այդ սրբազան պարտականութիւնը, որ դրբերէ ի վեր բացառիկ չնորհ մը եղած է Հայերուս համար՝ Ժընեւէն դուրս ամէն տեղ չերմօրէն ու հարազատօրէն կը գործադրուի առաւել կամ նուազ չափով, նոյնիսկ կորսուած անկիւններու մէջ ուր երկու Հայեր իրարու կը հանդիպին: Եթէ մենք հետեւինք ձեր խրատներուն՝ չուտով կը գլորինք ազգ. իրական ազէտ մը մէջ: Կ'երեւի թէ Ժընեւը սառնարան մըն է, իսկ այստեղ ազգ. ներշնչումի վառարան մը, որուն չերմութենէն Ժընեւի ոսկիները անդամ կը հալին:

Զարաչար կը սխալիք երբ բարոյական ուժը

միր վինուրի մը անունը հաւանաբար: Կը նայէի վար, Շէօնպրիւնի պալատին ու դարաստանին, (Վիէննայի Վէրթայլը), ու կը մտածէի աշխարհի բաներուն մասին: Հիմա հոն անդործութիւն է, անօթութիւն: Ժողովուրդը դրաւատուներուն առջեւ պոչ կապելով կարգի կը սպասէր Հոգեգալստեան տօներու վաղորդայնին: Եւ բերածնին հագուստ կապուտ էր, ստացուած գումարները ոդորմելի: Նախկին փարթամ, ներկայիս անխնամ վիլլաներուն տէրերը աղքատ թշուառներ են: Նոր հարուստները կը դնեն զանոնք :

Քաոսն է իջեր Մէջին Եւրոպայի վրայ, բարբարոսութեան ու կարգ կանոնին տեղ: Կայսրութենէն բաժնուած երկիրները ինկած են բոլշեւիկեան կրունկին տակ ու կ'ոդբան ու կ'երազեն ու կը ցանկան նորէն հին Աւստրիան :

Ողբերգութիւն մըն է ան, վէրք մը: Ողբերգութիւնը Մէջին Եւրոպայի, ուրեմն Եւրոպայի :

ԵՐ. ՔՈՉԵԱՆ

ԴՐԱԿԱՆ ՏԱՂԱՆԴ ՄԸ

Պաղտատի «Գոյամարտ»ը չահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Իրաքահայ երիտասարդ ուսանող՝ Եղիշէ Աւետիսեանի մասին, ջրջանառ Պաղտատի Ամերիկեան երկրորդական վարժարանին եւ անօրէն Տօքթ. Սթաուտ նախակրթարանին: Հայ երիտասարդը սկսած է անդլերէն դրել կանուխէն, Ամերիկեան Youth պարբերականերին մէջ: 1948ին մեկնած է Լօս Անճէլոս հետեւելու նաթալին դիտութիւններու ճիւղին: Հոն իր դրական հետաքրքրութիւնը վերածեց ստեղծագործութեան: 1949ին իր քերթուածը «Memories that Bless» արժանացաւ Ա. մրցանակի Մ. Նահանգներուն 26 հազար համալսարանական ուսանողներու ներկայացուցած դրութիւններուն մէջ: Մասնակցած է Միջազգային խաղաղութեան ժողովին Winter Parkի մէջ, ուր ընտրուած է նախագահ նոյն համաժողովին: Հոն է որ Աւետիսեան կարդացած է իր «Arabian Fantasy»ն ստեղծելով չահալրդռութիւն թէ իր անձին եւ թէ քերթուածին չուրջ: 1949 Նոյեմբերին տասը հազար ներկայացուցած բանաստեղծութիւններուն մէջ գտնուած Licence of Hell (Արտօնագիր Դէպի Ժխոր) կը չահի մրցանակը եւ կը հրատարակուի «Ամերիկեան արդի քերթուածներու» ժողովածուին մէջ: Այս քերթուածով Աւետիսեան կուտայ դերարդիականօրէն, սայթաքող եւ դողահարներկայ մարդը, որ սարսափահար աչքերով կը դիտէ ի. դարու քաղաքակրթութիւնը եւ ինքզինքը կը մատը ինքնալքումով կը յանձնէ այդ քաղաքակրթութենէն բխող հաճոյքներու հոսանքին:

Անոր առաջին վէպը լոյս տեսաւ «Holiday for Tears» ուր համաձայն ամերիկեան մամուլին, Աւետիսեան կրցած է յստակօրէն արտաբերել Արեւելքի ղալատպալա եւ երազատես ոգին հարազատ գունաւորումներով:

կը չփոթէք նիւթականին հետ: Անհատի մը ազգ, նկարագրին ու բարոյականին բարձրութիւնն ու չափանիշը ոեւէ առնչութիւն չունին նիւթականին հետ: Եթէ հոգեկան արժէքը բնածին է, ենթական երջանկութեան կամ ծայրայեղ թշուառութեան մէջ, մանաւանդ հասուն դիտակցութեամբ, երբեք չի փոխեր իր ազգ. դիմագիծը: Մենք ազգային պետութիւն չունինք, պարոն, հետեւաբար եթէ մայրենի լեզուն ալ մոռնանք, այն ատեն կը մեռնինք պայքարներու յորձանքին մէջ: Օտար լեզու խօսելու մասին ձեր յայտնած կարծիքները կրնան ճշմարտութիւններ ըլլալ, երբ իր զաւակներուն իրաւունքները յարգող ինքնիշխան պետութիւն մը ունենանք, որ իրրեւ լուսարձակ կեդրոն կարենայ ինքնաբերաբար վառ պահել ազգ. ոգին: Բնականաբար այն ատեն այլեւս չենք տառապիր, մեր ինքնուրոյն գոյութիւնը պահպանելու համար:

Ուրեմն ազգ. ոգին վառ պահելու ինքնապաշտպանութեան առաջին զէնքը ոչ թէ դրամը, այլ մայրենի լեզուն է եւ բարոյական ուժը:

Ձեր կարծածին չափ յուսահատական չէ դրութիւներուն վիճակը: Հայ ժողովուրդը քաջին հայ հանելով կրնայ ամէն սպառնացող չարիքի դարման գտնել նոր սերունդը փրկելու համար: Ան պէտք չունի ջրջերու ժանդրատած ոսկիներուն:

ԼԵՌՆԱԿԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Կիրակի Հոկտեմբեր 8ին, տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Մ.ի Ֆութպոլի մրցումը P. L. 5èmeի խումբին դէմ Stade de Parachuteի դաշտին վրայ:

Իթալիի եւ Թանթիլլի մարզասէր հայրենակիցները, երկու հարիւրէն աւելի, ներկայ էին դնահատելու համար Ա. խումբին խաղարկութիւնը:

Ժամը 3.30ին մեր տղաքը դաշտ մտան ծափերու տարափի մը տակ: Թէեւ հակառակորդները յաղթանդամ տղաքներ էին, բայց մերիններր երբեք չվհատեցան:

Խաղը սկսաւ կատաղի յարձակողականով: Բայց քանի մը վայրկեան վերջ, Հ. Մ. Մ.ը յաջողեցաւ առաջին կէտը նշանակել, մեծ խանդավառութիւն պատճառելով:

Տասը վայրկեան վերջ հակառակորդը նշանակեց կէտ մը (փէնալթիով): Մերիններր սկսան յարձակողականի եւ կէտ մը եւս նշանակեցին: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 2—1:

Երկրորդ կիսախաղին մերիններր ինքնավստահ դաշտ ելան եւ երկու կէտ նշանակեցին: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի յաղթանակով 4—1:

Այս առթիւ կ'արժէ յիշել Պարոյրը, Լօչանը, Սարգիս Մխիթարեանը, Մանուկանդ Զարեհը (խումբին սիւնը) որոնց խաղարկութիւնը հիացում պատճառեց բոլորին:

Ըսենք նաեւ որ Հ. Մ. Մ.ը իր յաղթանակները կը պարտի մաս մըն ալ իր դեկավարներուն ուշիմութեան:

Ց.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԺՐՆԵԻԻ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Ժընեւէն թղթակից մը կը գրէ 5 Հոկտեմբեր թուականով.—

Սեպտեմբեր 25էն մինչեւ 4 Հոկտեմբեր քաղաքիս երաժշտանոցին մէջ տեղի ունեցան երաժշտական միջազգային տարեկան մրցումները: Վեցերորդ տարին է, որ Ժընեւի Երաժշտանոցը կը կազմակերպէ այս մրցումները, որոնց կը մասնակցէին աշխարհի բոլոր կողմերէն եկող արուեստագէտներ՝ վկայագիր ստանալու համար:

Այս տարուան մրցումներուն համար արձանագրուած էին 383 թեկնածուներ, 189 աղջիկ եւ 194 երիտասարդ: Մասնակցեցան շուրջ 350 հոգի, 33 զանազան երկիրներէ, որոնց չարքին յիշուած էր նաեւ «Հայաստան»ը, անշուշտ անոր համար, որ երկու Եգիպտահայեր կային:

Առաջինն էր Օր. Սոնիա Աբրահամեան, որ Գահիրէի մէջ երգի դասերու հետեւելէ ետք, վերջերս Վիէննա գացած էր կատարելագործուելու համար: Երգի մրցումներուն մասնակցող 51 աղջիկներէն 17հոգի միայն ընդունուեցան, վերջին մրցումը անցընելու համար, որոնց չարքին Օր. Աբրահամեան:

Ջութակի մրցումներուն մասնակցելու համար նոյնպէս Եգիպտոսէն Ժընեւ եկած էր մեր երիտասարդ հայրենակիցը՝ Թիրայր Գանթարճեան: Մասնակցող 21 հոգիէն միայն 6ը յաջողեցան, ուրոնց մէջ նաեւ Թիրայրը:

Վերջին մրցումը տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 4ին: Մասնակցողներէն ոեւէ մէկը մրցանակ չբաժանուցաւ: Երկու հոգի միայն չքաղրամի արժանացան:

Ցաջորդ տարուան մրցումներուն լաւագոյն յաջողութիւն կը մաղթենք մեր երիտասարդ արուեստագէտներուն: Պ.

ՓԱՐԻԶԻ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Ն. Ս. Օծութիւն Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի այցելութեան հետեւանքով, ստիպուած եղանք Կրօնական Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը յետաձգել կարճ ժամանակով: Կրօն. Ընկ. Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր ամսոյ 29ին, ժամը 2ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 rue Jean Goujon, Paris (8):

Այս առթիւ պարտք կը համարենք Կրօնական Ընկ. անդամներուն ուշադրութեան յանձնել հետեւեալ կէտերը.—

1.— Համաձայն Կրօն. Ընկ. Ծրագիրը կանոնագրի 16րդ յօդուածի տրամադրութեան, ընդհ. ժողովի, հետեւաբար քուէարկութեան կրնան մասնակցիլ անոնք միայն, որոնք իրենց անդամավճարներն ըրած են, այսինքն վճարած են նոյնպէս 1949ի իրենց տարեվճարները: Կը յանձնարարենք ուրեմն որպէսզի ամէն անդամ իր վճարումներն ընէ ժամանակին:

2.— Վարչական աշխատանքներու դիւրութեան եւ Կրօն. Ընկ. գործերուն կանոնաւորութեան համար, կը յանձնարարենք ներկայ բոլոր անդամներուն, որպէսզի եկեղեցւոյ դիւանատունը դիմեն եւ իրենց քարդերը ստանան:

3.— Արուարձաններու անդամներուն դիւրութիւն տալու համար եկեղեցւոյ դիւանապետը պիտի այցելէ արուարձանները եւ տեղւոյն վրայ բաժնէ քարդերը: Այս այցելութեան թուականները թերթերով պիտի յայտարարուին, ուրեմն անդամները օգտուելու են այս պարագայէն եւ ստանալու են իրենց քարդերը: (Կնիք)

ՔԱՆԱՏԱՑԻ վարչապետը յայտարարեց, թէ իր երկիրը զինեալ ուժեր պիտի դրկէ Ծովերէն անդին, Եւրոպային օգնելու համար համայնավար ուժեղ յարձակման մը պարագային:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ անտեսական տագնապը հետզհետէ կը սաստկանայ: Վերջին լուրերու համաձայն, Թիթօ 25 միլիոն սթերլինի վարկ մը պիտի խնդրէ անգլ. կառավարութենէն: Կարգ մը թերթեր ալ կը հաւաստեն թէ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները զինուորական օգնութիւն ալ պիտի տրամադրեն:

ՀԱՅԲԸ.— Աբամ, տղեղ բան է կենդանիները չարչարել: Երբ եղբայրդ աթոռակը կապեց չուներին պոչին, ինչո՞ւ չարգիլեցիր:

ԱՐԱՄ.— Չէի կրնար, հայրիկ, ես դրա դաժ էի:

ՀԱՅԲԸ.— Ինչո՞վ:

ԱՐԱՄ.— Շունը բռնելով ...:

«ԾԱՌԱՅ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (196)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Երեւան եկաւ մի ամառ, որ լի էր դեղին ոսկիներով: Աննա Խաթունը չէր մոռացել իր փեսայի առաջնահարցը: Նոյնիսկ այս խնջոյքի ժամանակ էլ նա չէշտում էր, որ Բէկի ամուսնութիւնը ոչ մի առանձին իրաւունք չէ տալիս աղջկայ ծը – նողներին. նրանք նոյն կեավուրներն են մնում, իսկ երբ մուսիման իշխանաւորը արժան է համբուրում ձեռք մօտեցնել կեավուրների հացին, նրանք պարտաւոր են վճարել պատուաւոր հիւրի ամսանների վարձը: Ամանը բաւական մեծ էր, պարունակում էր շատ առատ վճար: Բէկը մի կողմ դրեց այդ տուրքը, իսկ տուրք տուողին արժանացրեց իր բարեհաճ ժպիտին:

Նա սկսեց ուտել: Մելիքի տունը թնդաց խընջոյքի ձայներից. երգ, նուագածութիւն, խօսք ու հանաք խառնուեցին, մի անընդհատ, ուրախ աղմուկ կազմեցին: Տղամարդկանց մօտ երգում էին երկու աշուղներ, իսկ երկու հատ ծաղրուդմուդ երգում էին մխիթարների հետ սրախօսութիւններով, զարմանալի պատմուածքներով:

Մխիթարն ժամանակ հարեւան սենեակում էլ սկսուեց նուագածութիւնը. փողը ձայնակցում էր քամանչային, թմբուկը երբեմն խլացնող ձայներ էր արձակում: Այդ սենեակը փակուած էր տղամարդկանց կողմից. այնտեղ կանայք ու աղջիկներ էին ուրախանում:

Կերակուրները մատուցւում էին միմեանց եւ աւելից: Վարանդայի լեռները տեսակ – տեսակ որսեր էին ուղարկել ճոխ սեղանի համար. խորոված փսխանները, կաքաւները, եղնիկների ազդրերը ամբողջ կոյտեր էին կազմում սփռոցների վրայ: Գինին էլ առատ էր եւ Բէկը ազատ չէր մնում նրա ազդեցութիւնից: Օսմանեան զօրքերն այդ ժամանակ անարգել զործ էին ածում խմիչքներ. նոյն – իսկ սարսափելի ենիչէրիներն էլ անտես էին անում մարգարէի պատուիրանը:

Աննա – Խաթունը թոյլ չէր տալիս, որ կերուխումը դադար առնէ. ամէն րոպէ ներս էր դալիս, թախանձում էր, որ պակաս տեղ չթողնեն եւ էլի հեռանում էր, որ կարգադրութիւններ անէ: Նա խնդրում էր չմոռանալ, որ սա Գայիանէի հար – սանիքն է, չմոռանալ մանաւանդ այն որ Բէկը չնորհ է արել ամէնքին, թոյլ տալով այսքան աղմըկալի ուրախութիւններ: Հիւրերը ոգեւորւում էին այդ խօսքերից, խմում էին իրանց բարերարի կենացը, օրհնում էին նրա կեանքը, մաղթում էին բախտ եւ երջանկութիւն:

— Դրսում էլ միեւնոյնն է կատարւում, ասաց Աննա Խաթունը, մօտենալով իր փեսային:

Ապա պատմեց թէ ինչ հրաման է ուղարկել Բարեկենդանի թագաւորը եւ աւելացրեց.

— Ես չսպասեցի քո թոյլտուութեան եւ ինքս յանձն առայ կատարել այն, ինչ որ քեզանից են պահանջում: Այսուհետեւ մինչ՞ կարելի է ջոկել քո կայքը մեր կայքից... Ես այդպէս էլ ասացի ժողովրդին եւ տուի, ինչ որ ուզում էին:

Թուրքը աւելորդ համարեց պատասխանել այդ խօսքերին այդ միջոցի նման իր հատ մատներով ջարդում էր մի խորոված փսխան. միջից կէս անելով, նա մի քանի անգամ խորին բաւականութեամբ լպստեց մատները եւ մի մեծ կտոր տալով Աննա Խաթունին, ասաց.

—Տուր աղջկան... Թող ուտի. ասա կէսն էլ ես եմ ուտում: Ասա իմ ձեռքով տուի:

Նա վերցրեց կտորը եւ չտապով դուրս դնաց, որպէսզի ոչ ոքի չնայէ: Իսկ Բէկը կանչեց ծառաներին եւ մի հրաման տուեց: Կարճ միջոցից յետոյ ներս մտան երկու թուրք զինուորներ:

Աչուղները լռեցին եւ սենեակում բարձրացաւ թրքական երգը:

Մոայլ ու ցուրտ լեռները մի կողմը քաչուեցին, հեռուում Սիբիայի անապատների ծոցից դուրս եկաւ յոյներով, ջերմութեամբ ողողուած Դամասկոսը: Սուրբ է նրա հողը. այնտեղ են Ալլահի բոլոր հրաչքները: Կանաչների մէջ թաղուած է սրբազան Շամը. արմաւենիները, ձիթենիները, խնձորենիները եւ հազար ու մի հրաչալի ծառեր մութ ու խիտ անտառներ են կազմում, որոնց մէջ ցցուած են մամի պէս բարակ եւ ճիւնի պէս սպիտակ մինարէները:

Բայց ոչ մի հրաչք նման չէ Դամասկոսի սախակին: Երբ ծառերն ու ծաղիկները կուիր են բակըսում միմեանց դէմ, որ միմեանց յաղթեն անուշ բուրմունքներով, իջնում է սոխակը եւ բերում է իր ձայները:

նագծէն 5 քիլ. անդին: Կարմիրները լեռնային դիրքեր գրաւած են գլխաւոր խճուղիի կողերուն վրայ եւ ուժեղ դիմադրութիւն մը ցոյց կուտան:

Կը կարծուի թէ այս դիրքերը 35 — 40 քիլ.ի խորութիւն մը ունին: Ամերիկեան ուժերու վերջապահները կը կազմեն բրիտանական եւ աւբս – տրալիական զօրամասերը, որոնք սակայն զուգահեռականը դեռ չեն անցած: Զիւտրներն կ'օգնեն նաեւ թնդանօթաձիգ ու հրասայլային զօրամասեր, ինչպէս նաեւ ռմբակոծող օդանաւերու տորմիլիներ, որոնք կը հարուածեն կարմիրներու լեռնային դիրքերը խճուղիին չուրջը:

× Ա. Մխիթիանը բողոքագիր մը յանձնեց Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանատան, յայտնելով թէ ամերիկեան օդանաւերը Ա. Մխիթեան եւ Քորէայի սահմանագլուխէն հարիւր քիլ. ներս մտնելով, գնդացրային կրակ բացած են Սուխայա Ռէչքա օդանաւային կայանին վրայ եւ նիւթական վնասներ պատճառած են: Մոսկուա կը պահանջէ խստիւ պատժել յարձակած օդանաւորդները եւ խոստանալ, որ ասկէ վերջ, սահմանային նման բռնաբարումներ չպիտի կատարուին: Այլապէս, հետեւանքներու ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձգէ ամերիկեան կառավարութեան վրայ:

Խորհրդային արտաքին փոխ – նախարար Պ. Կրամիքօ, այս բողոքագիրը յանձնած էր ամերիկեան դեսպանատան խորհրդականին, որ սակայն եւ վերադարձուց զայն, յայտնելով թէ հասցէն ճիշդ չէ: Քորէայի մէջ կը կռուին ՄԱԿի ուժերը, հետեւաբար որեւէ բողոք պէտք է ուղղել այդ կազմակերպութեան եւ կամ անոր ներկայացուցիչ զօր. Մէթ Արթըրին:

× Նախագահ Թրումըն այսօր օդանաւով պիտի ճամբորդէ դէպի Խաղաղական, եւ, հաւանաբար Հաւայեան կղզիներու արեւմտեան կողմը հանդիպում մը պիտի ունենայ զօր. Մէթ Արթըրի հետ: Այս տեսակցութեան ընթացքին քննութեան պիտի առնուի՝ Քորէայի պատերազմին վերջին փուլը, ինչպէս եւ այլ հարցեր:

Նախագահին պիտի ընկերանան ամերիկեան բանակներու ընդհ. սպայակոյտի պետը զօր. Պրէտլի եւ ուրիշ չորս նախարարներ: Պիտի վերադառնայ հոկտեմբեր 18ին, իսկ հոկտ. 24ին, ամերիկեան արտաքին քաղաքականութեան մասին կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի Քալիֆորնիոյ մէջ:

Զօր. Մէթ Արթըր Ամերիկա չէ վերադարձած տասը տարիներէ ի վեր: Իսկ նախագահը վերջին անգամ Վրճինին կղզիները այցելած էր 1948ին:

ՄԱՐՈՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, Մարոքի Սուլթանին Ֆրանսա այցելութիւնը քաղաքական հանգամանք ալ ունի: Կ'ըսուի թէ Սուլթանը աւելի լայն ազատութիւն պիտի պահանջէ Մարոքի վերաբերեալ դրծերու համար:

Ֆրանսայի կառավարական շրջանակները, սակայն, լուռ են այս մասին եւ չեն ըսեր, թէ փոխզիջումի մը յարգրուա՞ծ է Մարոքի հոգատարութեան համար 1912ին կնքուած դաշնագրին մէջ: Սուլթանը, մինչեւ այսօր կը սորարգէ Ֆրանսայի կազմած օրէնքները եւ չի դիտցուիր թէ աւելի լայն ազատութիւններ պիտի տրուի՞նոր, վարելու համար Մարոքի ներքին գործերը:

Փարիզի ձախակողմեան (ոչ – համայնավար) թերթերը դիտել կուտան թէ Մարոքը վտանգատուր կէտ մը կրնայ դառնալ, եթէ աւելի լայն անկախութիւն մը չտանայ եւ տնտեսական ու քննչերային բարեկարգութիւններ չկատարուին:

Սուլթանը, դեռ 1947ին ճառ մը խօսելով բացած էր, թէ իր երկիրը կ'ուզէ տիրանալ իր ամբողջական իրաւունքներուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ շրջանը 18 ամսուան բարձրացնել որոշեց նախարարական խորհուրդը, առջի օրուան նիստին մէջ: Օրինագիծը Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացուի երեքշաբթի օր:

ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԸ պաշտօնապէս հաղորդեց թէ պիտի ամուսնանայ Օր. Սորոյա Էսֆանտարի հետ: Կը կարծուի թէ հարսնիքը տեղի պիտի ունենայ Շահին ծննդեան տարեդարձին օրը, 26 Հոկտ.: Հարսնցուին մայրը Գերմանուհի է:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ 25 միլիոն տոլարի վնասուց թիւն մը ստացաւ Ամերիկայէն, ճամբաներու շինութեան եւ հողագործութեան զարկ տալու համար, ինչպէս հաղորդեց վարչապետը: Մօտերս 20 միլիոն տոլարի վարկ մը եւս կը ստանայ: Վարչապետը աւելցուց թէ մեծ յաջողութեամբ կը չարունակուին բանակցութիւնները Ա. Մխիթեան հետ, 20 միլիոն տոլարի առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքելու համար Ա. Միութեան հետ: Ամերիկեան փոխառութեանց շնորհիւ, Մ. Նահանգները կը յուսան վերահաստատել իրենց վարկը որ տկարացած էր վերջերս, իբրեւ հետեւանք յապաղման:

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք.— Սէն Շա – մոնէն ընկեր Սարգիս Ընտրիկեանէ հազար ֆր.:

Մարսէյլէն Տիկին Վարդուհի Մելիոնեանէ հինգհարիւր հազար ֆրանք, «50ամեակը տեսնելու մաղթանքով»:

★

ԱՑՆՁԱՒՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Տէյիրմէնճեան (Պէսէժիր) կը նուիրէ 400 ֆրանք:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Սէնթ Էթիէնէն ընկեր Ցովհ. Գարակէօզեանի ամուսնութեան առթիւ ընդ Օր. Թադուհի Ստեփանեանի, Հ. Ց. Դ. «Անտառ» ենթակոմիտէն եւ Ֆ. Կապ. Խաչը շնորհակալութեամբ ստացած են 10.000 ֆրանք:

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ

Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան 1951ի պատի օրացոյցը, զարդարուած մեր անմահներու նկարներով: Մաքուր տպագրութիւն: Կ'արժէ որ ամէն հայ տուն հատ մը ունենայ:

Փարիզի մէջ դիմել Ս. Ալիքսանեան, 20 rue du Tage, Paris (13), Տէսին՝ Փսաուրեանին, Սէնթ Էթիէն Այրի տիկին Երանուհի Սողոյեանին, Սէն Շամոն Եփրեմ Միքայէլեանին, Կեդրոնատեղի Մարսէյլ Boghossian, 4 Bld. de la Paix:

Դին հարիւր ֆրանք:

ԵՐԵԿՈՑԹ – ՃԱՇ

Ի պատիւ Պ. ՇԱՀԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Դասախարակ եւ ուսուցիչ Անթիլիասի դպրեվանքին, նախաճեռնութեամբ Պէրպէրեան վարժարանի նախկին աշակերտներու, այս չարաթ իրիկուն «Սասունի» ճաշարանին մէջ, 31 rue d'Alexandrie: Կը հրաւիրուին Պէրպէրեան վարժարանի նախկին աշակերտները եւ համակիրները:

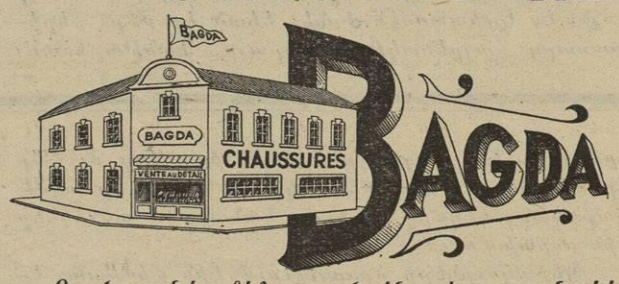
ՓԱՐԻԶԻ կրօն. Ընկերակցութեան Պանեէօ Քաշանի շրջանի անդամներու քարտերու յանձնումը տեղի պիտի ունենայ եկեղեցւոյ դիւանապետի կողմէ չարաթ 14 հոկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 2էն սկսեալ տեղւոյն դպրոցի սրահին մէջ:

ՇԱՎԻԼԻ եւ շրջանի քարտերու բաժանումը պիտի ըլլայ այս կիրակի օր ժամը 2էն սկսեալ, տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները որ առա – նան ժամ առաջ իրենց քարտերը եւ վճարեն իրենց տարեվճարները:— (Դիւան վարչութեան)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, Այրի Տիկին Սմբատեան, Այրի Տիկին Պօյաճեան, Տիկին Զապէլ Համբարձումեան, Տէր եւ Տիկին Ադամեան, Պ. Պօյաճեան, շնորհակալութիւն կը յայտնեն «Ցառաջ»ի, Համազգայինի, եկեղեցւոյ, դպրաց դասուն եւ բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով, հեռագրով յաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ՎԱՀԱՆ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՈՒԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք վոքրաքանակի ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախուին մեծաքանակի դինով:

Ձեր չահն իսկ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme, Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌ
Ն. ՊՈՒՏՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Ներքաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ. ՁԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աշխատանք:

Մէկ անգամուան չաճա – խորդը կը դառնայ ընդմիշտ չաճախորդ:

Դիմեցէք անգամ մը եւ դոհ պիտի մնաք:

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigale եւ St. Georges:

Օր. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ԹԻՐԶԵԱՆ
Պ. ԱՆԹՈՒԱՆ ԿՈՏԱՐ
Նշանուած
Լիոն 945 Հոկտ. 8 Լիւքսէնպուրկ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտառ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հայոց մատուռին սրահը: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՎԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 9ին, սովորական վայրը: Կը խօսի՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դ. 60ամեակը»: — Հայերէնի դասընթացք ժամը8-9:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 5.30ին, ընկեր Վահէի բնակարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

Պ. ԶՕՊԱՆԵԱՆ այս չաբաթ ժամը ճիշդ 5ին կը վերսկսի իր հերթական դասախօսութիւնները, զոր տարիներէ ի վեր կը կատարէ, Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր Պօղոս Նուպար փաշայի կաթողիկոսարանին մէջ, Սիթէ Իւնիվերսիթէի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուանան: Օրուան իր նիւթը պիտի ըլլայ «Հայ Թատերագրութիւնը»: Մուտքը ազատ է: Ճաշերդ դասախօսութիւնը՝ նոյեմբերի ընթացքին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ

ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէն այս չաբաթ 14 Հոկտեմբերին:

Էքսի Փեռի խումբը այս կիրակի, ժամը 3ին:

Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէն, այս կիրակի ժամը 6ին:

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ, յանուն Շրջ. կոմիտէին, ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

Բացուած է

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԼԵԱՆ ՎԱՐ – ԺԱՐԱՆԸ: Կ'ընդունուին 11—14 տարեկան հայ աղաքներ:

Տեսչութիւնը սահմանած է իբր ամսաթոշակ 12.000 ֆրանս. ֆրանք, որմէ դուրս են աշակերտին անհատական ծախքերը, համազգեստի, գալոշայական դասագրքերու եւ ճամբորդութեան ծախքերը: Կը խնդրուի որ ծնողքներ փութով կատարեն իրենց դիմումը տեսչութեան:

Ծախու է

Կօշկակարի խանութի մը «fonds»ը: Ունի երկու սենեակ, խոհանոց եւ մեծ մառան մը, 5 մեթր մեծութեամբ PFAFF մեքենայով:

Դիմել Mr. Pantazisի, 7 Ave. Gambetta. Bagnolet (Seine):

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար կարող կարուհի mécanicienne մը եւ մէկ ֆինիսէօզ արդուկող:

Կ'ուզուին նաեւ իրենց տան մէջ աշխատող լաւ կարուհիներ: Տեւական գործ:

Դիմել MINASSIAN, 32 rue des Annelets, Paris (19), մէթրօ Botzaris կամ Jourdain:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր serviettesներ այրերու համար:
ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05–78

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս · 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 13 Octobre 1950 Ուրբաթ 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6279–Նոր շրջան թիւ 1690

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆՈՒՆ ԿԸ ՀԱՄՆԻՆ, ԲԱՑ Ի...

Հայախօս «ճաշ»երը օրն ի բուն դղրդոցին է– ղանակներ կը հնչեցնեն աշխարհի բոլոր երկիր – ներու եւ ծննդավայրու մասին, բացի Հայկականէն :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն անգամ բեմ հանեցին, որպէսզի պահանջէ... Քորէայի պատե– բազմին դադարումը : Կամ բողոքէ «անգլօ–սաքսոն իմպերիալիստներու, հրձիգներուն դէմ» :

Բայց՛ք իրենց զրական պարբերականներն ալ, — եւ պիտի գտնէք բուռ – բուռ բողոքներ, «ցաս– ման խօսքեր», միշտ նոյն ուղղութեամբ :

« Սովետական Գրականութիւն եւ Արվեստ » ամսագրի 1950 Օգոստոսի թիւին մէջ, ան– Գր· Սարգսեան կը պանծացնէ «Խաղաղութեան Պահ – պիան» (Բանաստեղծութիւն) :

Այս առթիւ յիշելով Թուրք բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթի դէմ կատարուած հալածանքները, հը – պարտութեամբ կը պատմէ թէ հայ բանաստեղծներ ալ ձայն բարձրացուցին, անոր ազատումը պա – հանջելով :

Կարդանք իրենց չարադրութեամբ.

— « Նազիմ Հիքմէթի ազատութեան միահա– մուռ պահանջն արտայայտուած է նաեւ սովետա– հայ պոէզիայում, որտեղ մերկացւում են անգլօ – ամերիկեան իմպերիալիզմի պլացդարմ (place d'armes, զինակայան, զօրակայան) դարձած Թիւրքիան եւ նրա ռէակցեոն կառավարութեան վայրագութիւնները» :

Այսպէս, Թուրք բանաստեղծին տապեր նուի– րած են Նայիլի Զաբեան, Վահագն Դաւթեան, Աբշալոյս Սարոյեան եւ Գ· Էմին :

Այս վերջինը, «Ստամբուլում» խորագրով բա– նաստեղծութեան մը մէջ, «անողոք ճշմարտա – կիութեամբ» կը մերկացնէ եղեր «եանկիների ճի– րանները» դալարող Թիւրքիան, որը Վաչինկտո– նից եկած իր տէրերի համքով գնում է դէպի պա– հավէժ անկում» :

Եւ դեռ ո՛րքան սրտառուչ արտայայտութիւն– ներ, արձակ թէ ոտանաւոր, ի նպաստ միջազգա– յին բռնութեան, աշխարհակալութեան դէմերուն, որոնք միշտ արեւմտեան ճակատին վրայ կը գըտ– նուին, եւ երբեք՝ արեւելեան :

Այս աշխարհաղղրդող ժխորին, գոռում – պո– չումին եւ բարկաճայթ աղաղակներուն մէջ՝ ոչ իսկ մանկական ճիչ մը՝ յանուն այն ժողովուրդին որ նոյնպէս կը տառապի :

Ոչ իսկ վրդովումի չարժուձեւ մը, կոչ մը, ոտանաւո՛ր մը ի նպաստ կամ ի յիշատակ այդ նոյն ժողովուրդի տաղանդաւոր զաւակներուն, որոնք բանտարկուեցան, աքսորուեցան կամ կո – տորուեցան խմբովին :

Ա՛յնքան երջանիկ է մեր ժողովուրդը, իր հայրենիքին մէջ թէ դուրսը, որ ուրիշ հոգ չի մնար իր վարիչներուն եւ դրիչներուն համար, եթէ ոչ օգնութեան հասնիլ աշխարհի բոլոր տա– ռապեալներուն :

« Ճաշ »ը ամերիկեան դիւտ է : Բայց ահա կը տեսնենք որ մուրճ – մանգաղը կը լրացնեն անոր պակասները, զայն փոխադարձաբար զոյծածելու եւ ժողովուրդներու դիտակցութիւնը թմրեցնելու համար :

Այնպէս որ, իր հաւատարիմ ունկնդիրները կա՛մ խուճապահար կը փախչին, եւ կամ երեսդ կը նային ապշահար, եթէ փորձես հարցնել, օրի– նակի համար, —

Ինչո՞ւ «ընկեր» Քէմալին յանձնեցին Սուր – մալուի գաւառը, որ երբեք Օսմ· կայսրութեան պատկանած չէ :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ այդ գաւառը նախա– պէս մէկ ամբողջական մասն էր «Երեւանի խանու– թեան», որ ետ առնուեցաւ Պարսկաստանէն, 1828ին, Թիւրքմէնչայի դաշնագրով, ինչպէս «Նախիջեւանի խանութիւնը» : Երկուքը միասին կը կազմէին երբեմնի «Հայկական նահանգը», ցարե– րու օրով :

Եւ սակայն, խմաստո՜ւն եւ հեռատես Մոս – կուան իր իսկ ձեռքով անօրինեց անոնց ճակա – տագիրը : Մէկը Անգարայի յանձնեց իբրեւ պար– գեւ : Իսկ Նախիջեւանը, որ կը գտնուի Երեւանի քթին տակ, տարաւ կապեց Բագուի, 4—500 քիլմ· անդին : Միշտ համախորհուրդ եւ զործակից՝ Թուրքիոյ հետ :

Ա՞յս ալ ոտանաւոր մը չարժէր :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՊԷՍ ՉՅԻՇԵԼ ...

Կարդացիք անշուշտ,— հաղարաւոր Թուրքեր խոնուած են պուլկարական սահմանին վրայ, եւ հրամանի կը սպասեն, Թուրքիա մտնելու համար :

Բայց, կառավարութիւնը փակած է սահմա – նագլուխը, իբրեւ իսկ ցեղակիցներուն առջեւ : Եւ նոր բողոքագիրներ կը պատրաստէ Պուլկարիոյ դէմ, որ վճռած է 250.000 Թուրքեր հեռացնել իր երկրէն :

Ուրեմն, հազարաւոր այրեր, կիներ եւ մա – նուկներ կը մնան երկու սուրի մէջ : Պուլկարիան չուզեր պահել զանոնք, Թուրքիան ալ ժամանակ չահիլ կ'ուզէ ...

Այս ողբերգութիւնը ձեզի չի՞ յիշեցներ այն միւսը.— Հայաջինջ տեղահանութիւնը, որուն հետ հեռաւոր կապ անգամ չունի ներկայ ողբեր – գութիւնը :

Երեսունեւհինգ տարի առաջ, ոչ թէ իբր երկ– րին սահմանագլուխն էր միայն փակ, անոէր եւ անպաշտպան ժողովուրդի մը առջեւ, այլեւ փակ էր նոյնիսկ անապատին ճամբան, ժանտարմանե – րու, աւազակներու եւ արիւնարբու «չէթէ»ներու վհմակներով :

Ի՞նչ պիտի խորհէին հրէշածին Թալէաթները, Պէհաէտտին Շաքիրները եւ Նազիմները, եթէ ի – րենց աչքերով տեսնէին իրենց «մուհաճիր»ներուն վիճակը, որ մէկ հազարերորդն անգամ չէ իրենց կատարածին :

Չեմ գիտեր ո՛ր փիլիսոփան գոչած է· — « Աստուած մատը մարդուս աչքը չի խօթեր պատ– ժելու համար զայն » :

Մեր չսպիացած վէրքերը կ'արիւնին ամէն ան– գամ, եւ կը կենդանանան մեր աչքին 1915—1918ի Սարսափներուն բոլոր քաոմանելի մանրամասնու – թիւնները , երբ կը տեսնենք ու կը լսենք ուրիշ ժողովուրդներու գլխուն պատած փոթորիկնե – րը, եթէ նոյնիսկ հեռաւոր երկրի մը մէջ պատա– հած ըլլան :

Հայաջինջ Սարսափներու կազմակերպիչները դարերու պատմութենէ՞ն ալ խրատուած չէին, երբ դէպի բնաջնջում կ'առաջնորդէին անմեղ եւ անճար ժողովուրդ մը, իրենց նախահայրերն ալ գերապանցելով :

Նոյն բարբարոսութեանց զոհերը չէի՞ն Պուլ– կարներն ալ,— երէկուան բռյաններըը, որոնք այժմ ասպարէզ կը կարդան իրենց, առանց սակայն զանգուածային աքսորներ եւ ջարդեր կազմակեր– պելու :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

Ֆ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ Ֆ· ՀԱՅՑԱՍՏԱՆԻ Գիտու – թեանց Ակադեմիաներու աստեղագիտական միաց– եալ արշաւախումբը Կիրովականէն Երեւան եկած է : Արշաւախումբի վարիչները, Պուլկովարի եւ աստղագիտարանի տնօրէն Մելինքով ըսած են թէ Հայաստան իր բարձր լեռներով նպաստաւոր պայմաններ կը ստեղծէ մեր տեսողութեան համար բացառիկ պայմաններ , որոնցմէ զուրկ են ու – րիշ աստղադիտարանները : « Այստեղ մէկ ամսուան մէջ հարիւրաւոր աստղեր լուսանկարեցինք : Այս յաջողութիւնը կը բացատրուի անով որ մենք օժ– տուած էինք բարձր որակեալ գործիքներով, եւ այն օգնութեամբ որ մեզի ցոյց տուաւ Հայաստա– նի Գիտութիւններու Ակադեմիան » :

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ լոյս ընծայեց Վարազդատ Յարութիւնեանի «Դուին քաղաք» ճարտարապետական դիրքը : Վերջերս Դուին քա– ղաքի պեղումներու ընթացքին, մէջտեղ եկած են հնագիտական նիւթեր, որոնք լոյս կը սփռեն հայ ժողովուրդի պատմութեան վրայ : Հնագիտական նիւթերը, որոնք երեւան եկան 1947ին, կը պատ – կանին քաղաքի զարդացման դանազան շրջաննե – րուն : Գիրքը կը պարունակէ նաեւ քաղաքի բազ – մաթիւ լուսանկարներ : Վ· Յարութիւնեանի աշ – խատութիւնը խմբագրած է պրոֆ· Աւագեանն :

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆՆԵՐ· — Սուրէն Ստեփանեան վերջացուց Ֆաչատուր Աբովեանի արձանը, որ կ'արտայայտէ մեծ հայրենասէրի լաւատեսու – թիւնը՝ դէպի ապագան : Նոյնպէս «կիրով» հան– րային պարտէզին մէջ պիտի դնեն մարմարեայ արձանը, քան– դակուած՝ Արա Սարգիսեանի կողմէ : Պատուան – դանին վրայ պիտի տեսնուին իր կեանքէն դրո – ւագներ եւ իր ստացած չքանշանները :

Կարմիր Չինաստանի երկրորդ ազդարարութիւնը

Համայնավար Չինաստանի կառավարութիւ – նը, տասն օրուան ընթացքին երկրորդ ազդարա – րութիւն մըն ալ ուղղեց Մ· Նահանգներուն, պա– հանջելով որ հեռու մնան հիւսիսային Քորէայի սահմաններէն : Հոկտ· 1ին էր որ արտաքին նա – խարարը ուղղեց առաջին ազդարարութիւնը , յայտնելով թէ Չինաստան «անչարժ» պիտի չմնայ, երբ Քորէայի վրայ արշաւանք կատարուի : Այդ առիթով, Փէքինի կառավարութիւնը «ապօրինի » հռչակած էր ՄԱԿի որոշումները, որոնց հիման վրայ զօր· Մէք Արթըրին կը թոյլատրուէր անց – նել 38րդ զուգահեռականը :

Զայնասփիւռի միջոցաւ, չին կառավարու – թեան մէկ ներկայացուցիչը, ուղղելով երկրորդ ազդարարութիւնը, բաւ հետեւեալը.— «Չին ժո– ղովուրդը չի կրնար անչարժ մնալ այսքան լուրջ կացութեան մը առջեւ, որ ստեղծուած է Մ· Նա– հանգներու եւ անոնք մեղսակիցներուն Քորէայի վրայ կատարած արշաւանքին հետեւանքով : Մեր վարչապետը ըսած էր, որ չին ժողովուրդը խան– դավառօրէն կը սիրէ խաղաղութիւնը, բայց պատ– րաստակամ է նաեւ պատերազմի մը : Չին ժողովուրդը հաստատօրէն կ'ուզէ քորէական հարցին խաղաղ լուծումը եւ վճռապէս կը հակառակի Քորէայի պատերազմին ծաւալման Մ· Նահանգներու եւ իրենց մեղսակիցներուն կողմէ» :

⚔ Իրազեկ շրջանակները բոլորովին անհաւա– նական կը գտնեն չինական սպառնալիքին գործա– դրութիւնը : Պատճառներէն մէկը այն է, որ Քո – րէայի պատերազմին մասնակցելով, համայնավար Չինաստանը պիտի դրկուի ՄԱԿին անգամակից – ներու պատերազմին, ինչ որ այսօր աւելի քան կա– րելի կը թուի : Ուրիշ պատճառ մըն ալ այն է, թէ չինական ուժերը ի վիճակի չեն պէտք եղածին պէս կռուելու Քորէայի ռազմադաշտերուն վրայ : Ճիշդ է որ հետեւակազօրքը որոշ արժէք մը կը ներկա– յացնէ, բայց ՄԱԿի ուժերուն դէմ կռուիլը, քա – ղաքական կուռ մղելուն չի նմանիր : Կան մե– քենաշարժ զօրամասեր եւ սակայն, անոնք անչար– ժութեան պիտի մատնուին մեծ մասով, ՄԱԿի օ– դանաւային ուժերու գերակշռութեան չնորհիւ : Կայ վերջապէս օտար հողի վրայ կռուելու անպա– տեհութիւնը, իսկ լեզուի խնդիրը՝ կարմիր Չի – նացիներու կրելիք բազմաթիւ դժուարութիւննե – րէն մէկն է :

Քորէայի պատերազմը

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՑԱՌԱՋ ԽԱՂԱԼ

Փեռնկեանկի ճամբուն վրայ ամերիկեան հե– ծելազօրքի առաջին զօրաբաժինն յառաջխաղացու– մը կը չարունակուի, հակառակ հիւսիսային Քո – րէացիներու վճռական դիմադրութեան :

Ամերիկացիները, բրիտանական եւ աւստրա– լական ուժերու զործակցութեամբ, կը յառաջա– նան երեք ուղղութեամբ, ջանալով տկարացնել կարմիրներու պաշտպանութիւնը :

Հարաւային Քորէացիներն ալ կը չարունա – կեն իրենց յառաջխաղացումը, տկար դիմադրու – թիւն մը միայն գտնելով : Տակաւին չի գիտցուիր թէ ինչ պիտի ըլլայ հարաւայիններու զործողու – թեանց յետագայ ընթացքը : Պիտի չարունակե՞ն բարձրանալ ծովեզերքն ի վեր Վոնզանէն անդին , թէ ծռելով դէպի արեւմուտք պիտի ուղղուին դէպի մայրաքաղաքը : Ինչ որ ալ ըլլայ, սակայն, Վոնզանի գրաւումը լրջօրէն տկարացուցած է հա– մայնավար պաշտպանողականը եւ հնարաւորու – թիւն կուտայ հարաւային ուժերու հրամանա – տարութեան, ծովի եւ օդի ճամբաներով նոր ու կարեւոր ուժեր թափելու այս ճակատամասին վրայ :

⚔ Պաչտօնական դէկոյցի մը համաձայն , ա– մերիկեան բանակը ցարդ 24.163 կորուստներ ունե– ցած է Քորէայի պատերազմին մէջ : Սպաննուած – ներու թիւն է 3614 : Այս թիւերը սակայն չեն նե– կայացներ կորուստներու ամբողջական պատկերը, որովհետեւ ժամանակ կ'անցնի մինչեւ որ բնատ – նեկան պարագաները տեղեակ պահուին իրենց կո– րուստներու մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

իրային պարտէզին մէջ պիտի դետեղուի պատերազ– մի հերոս Նելսոն Ստեփանեանի արձանը, քան – դակուած՝ Արա Սարգիսեանի կողմէ : Պատուան – դանին վրայ պիտի տեսնուին իր կեանքէն դրո – ւագներ եւ իր ստացած չքանշանները :

ԱԶԱՏ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ առաջարկեցին ա – րեւմտեան դաշնակիցները, ամբողջ Գերմանիոյ համար , համաձայն Փոցտամի դաշինքին, մեր – ժելով Ֆ· Մուրեանի սարքած ընտրութիւնները արեւելեան Գերմանիոյ մէջ : (Այս ընտրութիւն – ները պիտի կատարուին կիրակի օր) :

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԵՐՈՒ

ԵՐԿՑ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԵՒ ՀԱՄԱ – ԿԻՐՆԵՐ ԿԸ ՊԱՆԾԱՅՆԵՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔԸ

Ինչպէս գրեցինք, Հ· Ց· Դաշնակցութեան « Եգիպտացի » կոմիտէն, կիրակի երեկոյ հայկերոյթ – ընդունելութիւն մը սարքած էր ի պատիւ ընկեր եւ ընկերուհի Վահան Նաւասարդեան – նի, բժիշկ Երուանդ Խաթանասեանի եւ Յակոբ Մաշմանեանի :

Հայկերոյթին բացումը կատարեց կոմիտէի անդամներէն ընկեր Կ· Յակոբեան, շնորհակալութիւն յայտնելով մասնակցող ընկերներուն եւ համակիրներուն եւ առաջարկեց կատարել սեղանապետի ընտրութիւնը :

Ներկաներու միահամուռ բաղձանքով ընտրուեցաւ ընկեր Գերասիմ Բալայեան : Ընկերը խօսք առնելով, առաջարկեց առաջին բաժակը խըմել ի պատիւ հայ ժողովուրդին, որ հակառակ իր գլխուն պայթած բազմատեսակ փոթորիկներու եւ աղէտներու, կրցաւ տոկալ չնորհիւ իր կամքին, հաւատքին ու առաքինութեանց :

Բաժակները յօնկայս պարպուելէ վերջ, խմբովին երգուեցաւ նաեւ «Մեր հայրենիք»ը, որմէ վերջ, սեղանապետը, առանձին բաժակներ առա – ջարկեց ի պատիւ մեր հիւրերուն :

— Ասկէ քառասուն տարի առաջ, Ղարաբաղի մէջ, իր նախապահութեամբ զումարուած էր ժողով մը, որուն բանախօսն էր այսօրուան մեր հիւրերէն ընկեր Վահան Նաւասարդեանը : Այնուհետեւ, մեր ընկերը եղաւ ամէն տեղ, Հայաստան, Կովկաս, Պարսկաստան, Ամերիկա, Եգիպտոս , եւն· , պատախանատու դիրքերու վրայ, հոգեւին ծառայեց հայ ժողովուրդին ու հայրենիքին :

Ապա կանգ առնելով ընկեր Ե· Խաթանասեանի երկարամեայ գործունէութեան վրայ, յիշեց թէ ինչպիսի նուիրումով մը յայտնուեցաւ ան մեր փոթորկայոյզ կեանքին մէջ, կովկասեան կամաւորական չարժման օրերէն մինչեւ Հայաստանի վերիվայրումներն ու Հիւս. Կովկասի անցքերը եւ այնուհետեւ զաղութներու մէջ, ամենուրեք գործելով եռանդուն զոհաբերութեամբ :

Ապա անդրադարձաւ մեր երրորդ հիւրին՝ ընկեր Յակոբ Մաշմանեանին «որ երբեք նման չէ մեր հայրենիքի աղմկոտ ու անզուսպ Որոտան գետին, թայց եւ այնպէս անաղմուկ ու հանդարտ, եղած է մէկը մեր այն մտաւորականներէն, ո – րոնք հաւատարիմ ուխտաւորի մը նման գոնուած են միշտ իրենց պարտականութեան գլուխը, Դաշնակցութեան միջոցով իրենց ժողովուրդին ծառայելու համար » :

Զորրորդ բաժակը պարպուեցաւ կենացը ընկերուհի Հերսիլիա Նաւասարդեանի, որպէս ներկայացուցիչը այն Հայուհիներուն, որոնք իրենց զրաղումներուն ամէնէն սիրելին նկատած են ժողովուրդին ծառայելու պարտականութիւնը :

Զորս բաժակներն ալ յաջորդաբար պարպուելէ վերջ, սեղանապետի օգնականներէն ընկեր Ս· Թորոսեան առաջարկեց չմոռնալ նաեւ զաւակը Թանկագին զոյգին՝ ընկերուհի եւ ընկեր Նաւասարդեաններու, որոնք, յանձին ընկեր Բէգլարի, այնքան արժէքաւոր ժառանգ կը ձգեն հայ ժողովուրդին :

Այս բաժակի պարպումէն վերջ, Օր· Եւա Սարգիսեան արտասանեց ընկեր Բեգլարի դեղեցիկ էջերէն մէկը «Անեզր հայելին», զգայուն տրամադրութեամբ, ջերմ ծափերու մէջ :

Այնուհետեւ սեղանապետը հետզհետէ խօսք տուաւ բազմաթիւ ընկերներու եւ համակիրներու, որոնք առաջարկեցին զանազան կենացներ :

Ընկեր Շ· Միսաճեան·— «Վէրք Հայաստանի» մէջ Աբովեան կը հարցնէ իր հերոսին բերնով·—

« Ես ի՞նչ շունչ կըլի, որ Ես ձոր հոգիս —փչի, վերկացնի ջնից մեր ազգին·— ես ի՞նչ ձեռ կըլի, որ մեր աշխարհին·— էլ էդ սիրտ տայ ու կանգ – նացնի կրկին» :

Այդ շունչն է որ տուաւ եւ կը չարունակէ տալ Դաշնակցութիւնը : Այդ ձեռքն է որ իր միջոցաւ ոտքի հանեց հայ աշխարհը : Եւ արթնցան, զարդացան թմրած առաքինութիւններ, ժողովուրդը խմորուեցաւ, երիտասարդացաւ, զարձաւ կազմակերպուած ուժ՝ սրտով, մտքով թէ բազուկով : Այժմ վաթսուն տարեկան, այլ միշտ առոյգ, Դաշնակցութիւնը կը բազմապատկուի, կը չարտեւէ նոյն վճռականութեամբ, չնորհիւ խանդավառ երիտասարդութեան մը : Մենք Ներսէսեանցի կանանչ արեւուն, ի սիրուս աշխարհի :

Ընկեր Շ· Նարդունի ըսաւ թէ , *սոխպուած է այս իրիկուն ալեւել իր ծոմը — խօսելու ծոմապահութիւնը — այնքան զեղեցիկ հաւաքոյթի մը առիթով : Եւ փառաբանեց Դաշնակցութիւնը, որ Հայաստանէն մինչեւ բիւթանական աշխարհը յաջողեցաւ ցնցել հայ ժողովուրդը իր թմրութե – նէն եւ կորով, հաւատք ու գործելու եռանդ ներչընչեց անոր : Մեզ իր բաժակը Դաշնակցութեան կենաց :*

Հայկական Ռազմաճարտարապետութիւնը

(ԱՆԻՆ ԻՐ ԱՄՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ)

ՄՄԲ·— Մեր բարեկամը, ճարտարագէտ Ս· ՃԷվահիր կը շարունակէ ուսումնասիրութիւններ հրատարակել Հայկ· ռազմական ճարտարապետութեան մասին, պարզելով շատ մը գաղտնիքներ : Հատուած մը վերջին գրութենէն (*Բազմավէպ*, 1950 Յուլիս – Օգոստոս) .

Անգուշտ օր մը գրքի պիտի վերածուին այս ցիրուցան ուսումնասիրութիւնները·—

Անի բերդաքաղաքը, Մէջնադարեան հայ ռազմաչինութեան եզական մէկ օրինակն է որ կրնայ յաջողապէս մրցիլ բիւզանդական որեւէ բերդաքաղաքի հետ, նոյնիսկ Բիւզանդիոնի :

Անի տեղաւորուած է սարահարթի մը վրայ որ կը յատաջանայ հրուանդանի մը պէս դէպի երկու գետերու միացման կէտը : Այսպէս, ան կը դրաւէ եռանկիւնի ձեւով մը Բիւզանդիոնի նման : Այս եռանկիւնի երկու կողմերը կը կազմեն երկու գետերուն յատակ բերած խոր կտրուածքները, իսկ երրորդ կողմը կը ձեւացնէ դաշտագետինը, ուր կը գտնուին քաղաք տանող ճամբաները : Քաղաքը չրջապատող երկու գետերն են՝ Հարաւ – արեւելքէն Ախուրեանը (Արփա Զայ), որ անդնդախոր պատուածք մը կը ձեւացնէ, իր ձորովը ու կ'երթայ Թափիլ Կարսի գետին հետ՝ երասխ գետը : Իսկ Արեւմուտքէն Ծաղկոցաձորի գետակն է (Ալա – ճա Զայ) որ հիւսիսէն հարաւ իջնելով կը թափի Ախուրեանի մէջ : Այս գետակին ձորը նուազ խոր է համեմատաբար Ախուրեանի, եւ հետեւաբար աւելի մերձենալի : Հիւսիս արեւելեան կողմէն կ'երկարի դաշտագետինը որուն յատաջացեալ մէկ «Հրուանդանն » է Անիի հողամասը :

Այս եռանկիւն զաղաթը, որ կ'ուղղուի դէպի հարաւ, դէպի երկու գետերուն միացման կէտը, կը բարձրանայ չամբարար դաշտագետինէն վեր, կազմելու համար բլուր մը որ կ'իյնէ թէ քաղաքին եւ թէ չարակից երկու ձորերուն :

Այսպիսի վայր մը ամրացնելու համար ան – պատճառ մեծ ռազմավար ըլլալու պէտք չկայ : Վայրին աչխարհագրական դիրքը ինքնին տուն կուտայ արդէն, ամրութեանց դասաւորման եւ չարդարման ընդհանուր դիծերը :

Ախուրեանի ձորը, իր անմատչելի փոսովը, Ծաղկոցաձորի կտրուածքը, հոն վազող ջուրե – րու զոյութիւնը բնական կերպով կը պարտադրեն թշնամին, որ կ'ուզէ Անին գրաւել, իր ճիգը եւ ճնշումը փոխադրել աւելի դիւրին վայրի մը վը – րայ : Այս վայրը կը գտնուի եռանկեան հիւսիս – արեւելեան կողմը, որ տափարակ դաշտագետինն է : Հոս է քաղաքին բնական պաշտպանութեան ակար եւ խոցելի կէտը :

Հայ ռազմագէտը եւ ճարտարապետը, այս տուեալները նկատի առնելով չիներ են քաղաքին պարիսպները :

Քաղաքը չրջապատուած է իր երեք կողմե – րուն վրայ ալ, արտաքին պարիսպներու մէկ չարքով մը, որ կը կազմէ ամրութեանց դրութեան խարիսխը եւ կատարելապէս կը պարփակէ ամէն կողմէն քաղաքը :

Եւ որովհետեւ, յարձակումի մը պահուն հիւսիս – արեւելեան կողմն է որ ամէնէն չատ կրնայ վտանգուիլ, հոն կառուցուած են երկրորդ չարքի ներքին պարիսպներ : Իսկ արտաքին պարիսպներէն դուրս, այս կողմը չինած են հսկայ խրամատը, որ Գայլիձորի զագաթէն կ'երթայ մինչեւ Իպաձորը (Այդիձորը) եւ կը կազմէ արուեստական փոս մը նման Ախուրեանի եւ կամ Ծաղկոցաձորի բնական փոսերուն : Այս խրամատը վտանգի ատեն կը լեցուէր ջուրով :

Ներքին երկրորդ չարքի պարիսպին չինութիւնը կը վերագրուի Սմբատ Բ· Բագրատունի թագաւորին (977 — 990), որ ուղեց իր մայրաքաղաքին տալ անառիկ ուժ մը : Այս պարիսպնե – րուն չինութիւնը տեւեց 8 տարի : Այս թագաւորի ատենն է որ Անիի մէջ կ'աչխատէր մեր նշանաւոր Տրդատ ճարտարապետը, (իր ատենուան որմնադիրներու արեւել· «լոժ»ին մեծ վարպետը) որ հաւանաբար անմասն չէ եղած այս պարիսպնե – րուն չինութեան եւ յարդարումի աչխատութեանց մէջ : Մանաւանդ որ Տրդատ ճամբորդած ըլլալով մինչեւ Բիւզանդիոն, հոն տեսած ու նկատած էր նաեւ բիւզանդական ռազմական չինարուեստը :

Սակայն, Անիի մէջ, միայն հիւսիս արեւել – եան պարիսպները չեն որ ամրացուած են երկչարք չինուածքով մը : Բերդերուն ընդհանուր գիծին վրայ բոլոր այն վայրերը, որոնք տեղագրական դիրքի բերումով կրնան ուէ ակարութիւն ներ – կայացնել, տալով թշնամիին խոյանքին դիւրու – թիւն մը, ամրացուած են մասնաւոր չինուածքներով, որոնք պարիսպներու ընդհ· գիծէն նեցուկ կամ դուրս տեղաւորուած՝ կը կազմեն մէկ մէկ անառիկ ամրոցներ : Այսպէս է օրինակ Գայլիձորի հարաւի բլրակին չուրջի բերդերուն ամրոցները, որ պարիսպներու ընդհանուր գիծէն ներս՝ կը կազմէ անկախ ամրոց մը, իւխելով եռանկիւնին հիւսիս արեւելեան անկեան, հոն՝ ուր Ախուրեանը կը սկսի եզերել քաղաքը : Այս կողմը՝ աւեբակ մնացորդներու համեմատ, անպայման զբաղուած պէտք է ըլլայ ներքին պարիսպներու երկրորդ չարք մը, որ կ'եղերէր Ս· Աստուածածնի կաթողիկէին դէպի Արեւելք, Ախուրեանի ձորը : Այս կերպով առաջին չարքի պարիսպները կը գտնուէին Ախուրեանի ձորին մէջ, աւերակ կամրջապղխէն աւելի վեր՝ երկարելով մէկ կողմէն մինչեւ Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչի վանքը (Բիւրեղ վանք) , եւ միւս կողմէն մինչեւ Մէջնաբերդի ծառրոտը, ուր կը միանային Ծաղկոցաձորի պարիսպներուն :

Քաղաքին եռանկիւնին հարաւային անկիւնի բլուրին վրայ հաստատուած էմիջնաբերդը, չինուած Աչոտ Գ· Ողորմածի (952 - 977) կողմէ : Իր դիրքով ան կ'իշխէ ամբողջ քաղաքին : Եւ արեւելքէն, հարաւէն, ու արեւմուտքէն, Ախուրեանի եւ Ծաղկոցաձորի պատուածքներովը եւ զանազան չարք պարիսպներով ամրացուած՝ ան անառիկ ամրոց մը կը կազմէ բերդաքաղաքին մէջ : Ծաղկոցաձորի երկայնքին կը գտնուին քաղաքին երրորդ կողմի պարիսպները, որոնք հարաւէն հիւսիս երկարելով կը միանան հիւսիսային պարիսպներուն՝ Իպաձորի եզերքին : Հոս կը կազմուի եռանկիւն երրորդ զաղաթը՝ ուր հաստատուած էր արքունի զղեակը իր յարակից բերդերով եւ պարիսպնե – րով :

Թագաւորական զղեակին այս կէտին վրայ կառուցուիլը՝ նշան է թէ Բագրատունիք կը նկատէին այս կէտը բերդաքաղաքին ամէնէն վտանգուած վայրը, ուր իրենց ներկայութիւնը միշտ անհրաժեշտ էին նկատած : Նոյն բանը եղած է նաեւ Բիւզանդիոնի համար : Այն օրէն ի վեր, երբ Ընկեր Մ· Պարսամեան չեչտեց Դաշնակցութեան հաւաքավայրի մը անհրաժեշտութիւնը, իբրեւ կեդրոն մշակոյթի եւ մեր կուսակցական ու հանրային գործունէութեան : Առանց այդպիսի կեդրոնի մը, մեր ճիգերն ու միջոցները պիտի ցրուին : Փարիզի ընկերները պէտք է խորհին այս ուղղութեամբ :

Ընկեր Սահակ Տէր Թովմասեան·— *Փարիզի օդը խոնաւ է ու անարեւ : Եգիպտոսի մեր ընկերները իրենց հետ արեւ ու ջերմութիւն բերին մեզի : Տաքցուցին մեր սիրտերը : Երկար պիտի տեւէ անոնց ձգած տպաւորութիւնը Փարիզի եւ զաւառներու մեր ընկերներուն վրայ :*

Կ· Պետուչ, «*Յառաջ*»ի մնայուն աչխատակիցը, իբրեւ յատուկ սրամտութեամբ, զուարթու – թիւն սփռեց ճաչասրահին մէջ : «Բոլորտիքեան կուսակցութեան կը պատկանինք մենք, բայց կը կարծեմ թէ մեր դերը աւելի կարեւոր է քան բուն իսկ կուսակցականներունը : Մենք ցանկապատն ենք եւ չրջապատած ենք Դաշնակցութիւնը, զայն դուրսէն եկող յարձակումներու դէմ պաչտպանելու համար» : Ապա, միշտ սրամտօրէն, բարի ճանապարհ մաղթեց սիրելի հիւրերուն :

Ընկեր Յովիկ Եղիազարեան (*Նոր Սերունդ*) *պատկերաւոր արտայայտութեամբ մը ըսաւ, թէ ասկէ հարիւր տարի վերջը, ազատ Հայաստանի մայրաքաղաքին՝ Երեւանի Դաշնակցութիւն հրապարակին վրայ պիտի պանծացուի Դաշնակցութեան հարիւր վաթսուն տարիներու կեանքն ու զոհաբերութիւնը : Այդ աչխատանքին մէջ իր դերը պիտի ունենան նաեւ մեր այսօրուան նոր սերունդը ու զալիք սերունդները, ինչպէս ունեցան նախորդները :*

Ընկեր Դաւիթ Դաւիթ-խանեան *փառաբանեց ոգին, որ կը վարէ Դաշնակցութիւնը եւ բաժակ առաջարկեց անոր յարատեւութեան :*

Ընկեր Հայկ Զրուանգեան *թուեց Դաշնակցութեան հերոսական գործերը եւ մատնանչեց թէ այդ գործերուն չնորհիւ մեր կուսակցութիւնը պատրաստ է կատարելու մեզի իր բարեկամներուն եւ թշնամիներուն :*

Ընկեր Լեւոն Գեւոնեան *ծանրացաւ Դաշնակցական զեկավարներու զոհաբերութեան պատրաստակամութեան վրայ եւ ըսաւ թէ վտանգի պահուն բոլորը պէտք է հետեւին մեր զեկավարներուն, առանց զեղեւումի :*

Ընկեր Ս· Թորոսեան *յիչեց ընկեր Վ· Նաւասարդեանի մէկ զրքոյկը՝ «Թոյլն է ուժեղը », որ հրատարակուած էր քառասնամեակ մը առաջ, բացատրելու համար բոլորին, թէ հաւքրանքով տկարը երբեք վատուժ չէ, երբ ուժեղ են ոգին, հաւատքն ու կամքը անոր մօտ :*

Ընկ· Տիրուհի Միսաճեան *պատմեց թէ ինչ պարագաներու տակ ճանչցած է մեր հիւրերէն իւրաքանչիւրը Պոլսոյ եւ Փարիզի մէջ եւ զուարթ խօսքերով բարի ճանապարհ մաղթեց անոնց :*

(Մնացեալը յաջորդով)

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ուզանդիոնի թշնամիները յաջողեցան մերթ ընդ մերթ հասնիլ մինչեւ կայսերական քաղաքին պարիսպներուն տակ, այդ թուականէն սկսեալ՝ բիւզանդական կայսրերը փոխադրեցին իրենց բնակութիւնը դէպի ցամաքային պարիսպները եւ հաստատեցին իրենց դղեակը այդ պարիսպներուն մէջ իսկ, այժմու էյուպի դիմաց, Գլախէրնի դղեակին մէջ: Ան ալ Անիի օրինակին պէս կը դրաւէր բիւզանդական եռանկիւնին մէկ գագաթը, Ոսկեղջիւրի եւ ցամաքային պարիսպներուն միացման կէտին վրայ :

Այն դարերուն՝ Հայոց թագաւորը եւ կամ Բիւզանդացիներու կայսրը անձնապէս կը վարէին պատերազմները եւ մինչ կը գտնուէին ամէնէն վտանգուած եւ վախուկ վայրը :

Անիի մէջ, նախապէս բացատրածիս համե – մատ, պարիսպները ամրացուած եւ պաշտպան – ուած են բազմաթիւ կլոր աշտարակներով: Քա – ռակուսի աշտարակները դրեթէ հազուագիւտ են: Աւելի քան հարիւրեակ մը աշտարակներու վրայ հազիւ երկվեցեակ մը քառակուսի բուրգերու կը հանդիպինք: Ասիկա ցոյց կուտայ թէ բերդը շինող վարպետը լաւ ըմբռնած էր զարուն ռազմական կարելիութիւնները եւ պահանջները, ու ջանացեր է իր շինութիւնները կարելի եղածին չափ չատ յարմարցնել այդ պահանջներուն :

Մանաւանդ աչքի կը զարնեն բերդերուն յարդարումը, անոնց դիրքերը, մանաւանդ հիւ – սիս – արեւելեան կրկնակ պարիսպներուն շար – ուածքին մէջ եւ Միջնաբերդին առջեւ չինուած միջնակեաց պարիսպները, որոնցմէ չորք մը կ'իջնէ ուղղահայեաց մինչեւ Ծաղկոցաձորի գետակը : Այս պարիսպները՝ քաղաքէն դէպի հարաւ, ան – չատ կերպով չինուած՝ Ս. Գրիգորի (Գըզ Քիլի – սէ) բլուրին ամրոցին հետ կը կազմեն յառաջացեալ զօրաւոր դիրք մը, թշնամիին առջեւ զոցելով երկու դետերուն միացման ձորի մասը, միջնաբերդի ոտքին :

... Անիի աւերակներուն ներկայացուցած դիրքէն կարելի չէ ճշդիւթ կերպով լսել՝ թէ անոր պարիսպները ինչ բարձրութիւն ունէին: Սակայն դատելով կիսակործան այս բերդերուն ներկայացուցած բարձրութիւններէն, որոնք կործանած վիճակի մէջ իսկ կը պահեն 5—6 մեթրի բարձրութիւն մը, կարելի է եզրակացնել՝ թէ անոնք ու – նէին 8—10 մեթր բարձրութիւն մը առնուազն : Իսկ աշտարակները նուազ չէին քան 12 մեթր: Պարիսպներուն հաստութիւնը, աւերակներուն վրայ չափուած կը ներկայացնէն 2.50 — 3.00 մեթրի հաստութիւն մը:

Պարիսպներու որմերը չինուած են համաձայն հայկական չինարուեստին, այնպէս որ թէ արտաքին եւ թէ ներքին երեսները կը ներկայանան տաշուած քարերով ծածկուած, իսկ միջուկը կրաշաղախէ պէքոնով, ինչ որ չենք գտներ նոյնիսկ բիւզանդական ռազմաշինութեան մէջ: Այս չինուածածուին ամրութեան մէկ օրինակը կը տես – նենք քաղաքին կեդրոնին տասլատած աշտարակին վրայ, որ ամբողջութեամբ թէեւ քանդած է, բայց որմը քայքայուած չէ: Որմաշինութեան այսպիսի օրինակ մը նոյնիսկ հռոմէական արուեստին մէջ չենք գտներ, թէեւ ան կը նկատուի վերազանց որմաշինութիւն մը :

Ս. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՓՐՈՖ. ԶԱՐԼՍ ԶԱԳՐԵԱՆ՝ Մ. Նահանգներու Հարվըրտ համալսարանի ընկերաբանութեան ուսուցչապետը, դասախօսութիւն մը տուած է Պուէնոս Այրէսի ընկերաբանութեան համալսարանին մէջ: Քաղաքին 60է աւելի համալսարանական ուսանողներէն 35ը ի պատիւ իրեն տուած են հայկերոյթ մը: Այս առթիւ կազմուած է յանձնախումբ մը: Փրոֆ. Զ. Զագրեան չնորհակալութիւն յայտնելով, յատկապէս յանձնախումբը որ երկու օրուան մէջ այդքան ուսանող համախմբած է: Ըսած է թէ 17 տարեկանին միխոնարները զինք Իմմիրէն Ամերիկա տարած են: Երկու աղջկակներ օժանդակած են իր յաջողութեան : Ասոնցմէ, Ամերիկացիները վեց ամիս նպաստ տալէ վերջ, դադրեցուցած են, մղելով զործնական աշխատանքով չարունակելու ուսումը: Երկրորդ աղջկակը իր հայ բարեկամները եղած են: Ան թէ – լադրած է որ աշխատին իրեր օգնութեան, օգնելով չքաւոր ուսանողներու: Օտար մականուններու եւ ազգութեանց հանդէպ տիրող հոգեբանութեան մասին խօսելով, մատնանշած է սպառնացող վտանգը, եւ դերը զոր պիտի կրնան կատարել համալսարանականները, մեր ժողովուրդի դաստիարակութեան մէջ: Փրոֆ. Զագրեանի նուիրուած է մագաղաթ մը բոլորին ստորագրութիւններով:

ՊՈԻԷՆՈՍ ԱՅՐԻՍԻ մեր պաշտօնակիցին՝ «Արմենիա»յի տարեկան ձեռնարկը այս անգամ ալ յաջող անցած է: Գեղարուեստական ճոխ բաժինէն վերջ, խօսած է Թերթին խմբագիրը, ընկեր Վարդան Գէորգեան, պարզելով մամուլին դերը, որ մղիչ ուժը կը հանդիսանայ հանրային կեանքի : Ցոյց տուած է հայ մշակոյթին նուիրուած անխոնջ եւ զոհաբերող ներկայացուցիչներուն ծառայութիւնները , անոնց աշխատանքը յանուն ազգային վերելքին եւ կոչ ըրած է բոլորին դուրգուրանքով դնահատել, վարձատրել Հայ գիրքը, Հայ մամուլը, որպէսզի դառնանք մեր պատմական դերին ու բարձրութեան վրայ կանգնած ժողովուրդ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻՈՆ, 8 Հոկտ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն–Տէսին մասնաճիւղը կատարեց իր Գ. ախոյենական մրցումը իր դաշտին վրայ: Ներկայ էին Լիոնի ու Տէսինի մարզասէր Հայերը ու բազմաթիւ օտարներ :

C. S. Neuville դաշտ իջած էր իր կատարեալ կազմով, իսկ մեր լաւ խաղացողներէն երկուքը ժամը 3ին լուր կուտան թէ անակնկալ պատճառաւ պիտի չկրնան խաղալ: Հակառակ ատոր մեր մարզական վարիչները աչ ու ձախ իյնալով հազիւ կրցան երկու պատանիներ ճարել ու 11 հոգիով դաշտ իջնել :

Խաղը կը վարէին երեք իրաւարարներ, որոնց դլխաւորը խիստ եւ անաչառօրէն վարուեցաւ, չաճախ ալ ազդարարութիւններ ուղղելով երկու կողմերուն: Խաղը այնքան տաք ու արագ տեղի ունեցաւ որ մերիները պահ մը չուաբերցան :

Կիսախաղը վերջացաւ ի նպաստ հակառակորդին 3—1: Երկրորդ կիսախաղին մերիները աւելի եռանդ ու կորով ցոյց տուին խաղը հաւասարեցնելով ու մնալով տիրապետողի դերին մէջ: Մեր միջնապահներուն տակաւ չարժումէն օգտուելով հակառակորդի աջ ծայր յառաջապահը նչանակեց 4րդ յաղթական կէտը :

Ցիշեցնենք թէ յանգանք է բացակայիլ այս – պիսի մրցումներէ : Վարիչներուն կ'իյնայ ազգային դիտակցութեան հրաւիրել այս կարգի երիտասարդները:

⚔ Ցառաջիկայ մրցումին (15 Հոկտ.) առթիւ, կրկին կը յիշեցնենք մեր վարիչ մարմիններուն թէ իրենց դիմացն ունին նոյնքան վտանգաւոր խումբ մը, A. S. E. V. L., որ ունի նշանաւոր խաղացողներ եւ ճարպիկ յառաջապահներ: Մեր յառաջապահները, Գոբանեան, Սիմոնեան, Ալեքանաքեան կրնան արժեցնել իրենց վարպետութիւնը:

⚔ Նոյն օրը մեր պատանիները մրցելով C. S. Neuvilleի խումբին պատանիներու դէմ (բարեկամական), պարտուեցան 2—3, իսկ մեր պահեստին Վէնիսէոյի դէմ յաղթական հանդիսացաւ, հակառակորդը դաշտ չգտնուելուն համար (ֆորֆէ): Հոկտեմբեր 15ին կը սկսին պաշտօնական մրցումները կրտսերներու եւ պատանիներու :

ԼԻՏԵՍ

« ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈԳԻՆ »

Շաբաթ դիշեր ընտրեալ բազմութիւն մը լեցուցած էր Փլէյելի Տէպիւսի մասնասրահը, լսելու համար Պ. Շահան Պէրպէրեանի դասախօսութիւնը հայկական ոդեկանութեան մասին :

Բանախօսը նախ բացատրեց թէ ինչ է ոդեկանութիւնը որ կ'այսայսյատւի զեղարուեստի զանազան ճիւղերուն մէջ եւ ազգէ ազգ անոր նկարագիրը կը տարբերի : Հայկական ոգին իր առանձնայատկութիւններն ունի որ նոյն դիծերով կը յայտնուին ճարտարապետութեան, երաժշտութեան զարդարուեստի ու քանդակի մէջ: Իրար հետ մտադրելով այս բոլորը Պ. Շ. Պէրպէրեան գտաւ որ հայ ոգին կ'արտայայտէ աստիճանական բարձրացում մը դէպի նրբութիւն, ուժեղ է՝ բայց ոչ զանգուածային, նուրբ է՝ բայց ոչ տկար եւ վերջապէս է մարդասիրական: Կոչ ըրաւ սիրելու եւ պարծենալու հայ ոգին արտայայտող մեր զեղարուեստով զոր դնահատած են նոյնիսկ օտարները:

Բանախօսը խորապէս յուզեց ներկաները երբ ցոնք առաջարկեցին զայն կրկնել՝ մեր երեսատարդներուն առջեւ, զանոնք ներշնչելու համար ազգային ոգիով :

⚔ Այս դասախօսութեամբ կը կատարուէր « Արեւմուտք»ի լսարանին վերաբացումը :

ԻՏԱԼԻՈ ապաստանած 55.000 տարադիրներու պատասխանատուութիւնը պիտի ստանձնէ իտալական կառավարութիւնը, ինչպէս յայտարարեց IROի նախագահը: Տարադիրներու կազմակերպութիւնը մինչեւ հիմա կ'օգնէր միայն անոնց որոնք իրենց երկիրներէն մեկնած են 1949 հոկտեմբերէն առաջ, բայց նախագահը կ'առաջարկէ փոխել այս կանոնը: Նոր փախստականները մեծ մասով արեւելեան Եւրոպայէն են :

«ՃԱՌԱԶ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (197)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Երդեր են դրանք, երկնքի համար նչանակուած երդեր. բայց ողորմած է Մարդարէն եւ նրա ողորմութեամբ էլ այդ երկնային երդերը լսելի են դառնում երկրի վրայ: Ցամրիկն ու չուշանը, նարդիան ու մեխակը կանչում են երդչին, դրաւում են նրան, բայց նա միայն վարդի վրայ է սիրահարուած, միայն նրան է տալիս իր երդը : Լուռ դիշերին, անուշահոտութիւնից արբեցած, նա համբուրում է վարդի բաց – կարմիր շրթունքները, փռում է նրա թերթիկները իր բոյնի մէջ եւ այնտեղից փառաբանում է Ալլահին մինչեւ լուսաբացը: Եւ Ալլահը լսում է նրան արծաթէ աստղերից: Ալլահը երդել է տալիս նրան, որ ցոյց տայ մարդկանց մի կաթ իր դրախտից, որ պատրաստուած է ուղղահաւատ մուսիլմանի համար..

— Ինչալլահ, բացականչում է Բէկը եւ մի բուռը փող է տալիս երդիչներին :

Իսկ երդը անցնում է պարտէզի խորքը: Մութը պատել է երկինքը, քէքչում են Շամի չաղուանները: Ամէն ինչ հանգարտուել է, բայց միայն մի տեղ, յասմիկի թփերի մօտ, լսւում է հինաւուրց սեւամորթ տարկուհու չչուկը. նա հանդստացնում է կիսամերկ հիւրին: Ի զուր... Հրեմի աստղը չէ դիւթում. նա սպասում է, սպասում է իր տիրոջը, որ գնացել է հեռու մի տեղ, կռիւ է վարում կեավուրների դէմ...

Ամէն ինչ հայրենի, ամէն ինչ հրաչէկ, այրող է այդ երդի մէջ: Գինին տաքացնում է միւս կողմից եւ Բէկը ոգեւորուած է: Նա կանչում է Աննա Յաթունին, բայց մինչեւ նրա մօտենալը ինքը վեր է կենում տեղից եւ գնում է նրա առաջ:

— Այս բոլորը առանց նրան ոչինչ է, ասաց նա, եւ այլանդակ, սարսուռ ազդող ժպիտը տարածուեց նրա թուխ դէմքի վրայ :

Երբեք նա այդ աստիճանին չէր հասել: Գինին, երդը ջնջել էին ամօթի վերջին հետքը, մերկացրել էին նրա բոլոր կրքերը: Նա պահանջեց, որ ցոյց տան աղջկան: Եւ սկսեց պատմել, որ տարիներ առաջ մի Գնչուհի հասկացրեց, թէ ինչպէս է կինը այրում տղամարդին :

Այն ժամանակ նա Բէկ չէր, այլ մի փախստական, որ ապրում էր Ալբանիայի սարերում: Գիշերային խնջոյք կար մի Ալբանացի Բէկի ամրոցում. հիւրեր չատ էին հաւաքուել, բայց ամէնից սիրելին Սիւլէյմանն էր :

Ոչինչ էին Ալբանացի Բէկի պատրաստութիւնները. ոչ անթիւ կերակուրները, ոչ խմիչքները այնպէս չէին ուրախացնում, ինչպէս սեւաչեայ նիհար Գնչուհին, մի երկարահասակ աղջիկ, որ պարում էր դրախտի հիւրերի պէս : Մինչեւ լոյսը նա դաղար չառաւ, խաղացնում էր աչքերը, թռչկոտում էր, կրակ դցող չարժումներ էր անում: Սիւլէյմանն անդադար փող էր լնծայում նրան, իսկ նա նստում էր նրա կողքին, չչնչում էր կիսա–պատա խօսքեր. նա կարող էր հարիւր դիշեր պարել, աչքերից կրակ թափել: Եւ ահա հինդ այժմ Սիւլէյման Բէկը յիշեց Գնչուհուն, եւ ուղում է տեսնել իր կնոջը....

Զոքանչը լսեց այդ պատմութիւնը, եւ նա քար է, չէ սարսափում: Դարձեալ խնամարէ, դարձեալ ամօթխած, նա ցոյց է տալիս, որ երբեք չի համարձակուի ընդդիմանալ: Կանանց սենեակի դուռը կիսով չափ բաց արին, Բէկը կանդնեց այդ ճեղքի առաջ :

Մի երկու հայեացք բաւական էր, որ նա հասկանայ թէ այդտեղ, կանանց բազմութեան մէջ, միայն մի հատ թաղուհի կայ եւ դա — Գայիա – նէն է: Գնչուհին կորաւ նրա յիշողութիւնից, իսկ այս աղջիկը իր կարմիր մետաքսեայ չորքերի մէջ, կարծես, հարցնում էր թէ մի՞թէ կայ մի դեղեցկութիւն, որ յանդգնէ մրցել իր հետ: Բէկը, կարծես, այդ հարցին պատասխանելու համար էր, որ դարձաւ իր զոքանչին եւ էլի ասաց .

— Շուտ արա, վերջացրու :

— Վերջանում է, Բէկ: Երեք օր է մնում ...

Ցաղթահարուած Սիրիացին չիմացաւ թէ ինչ ասէ, եւ հրամայեց պինուորներին չարունակել երդը :

Դարձեալ փչեց անապատի չունչը, դարձեալ խօսեցին արեւի կրակոտ ճառագայթները, խոխոջացին ջրերը չատրուաններում, դարձեալ չըչուկ հանեց մուսիլմանի դրախտը իր հեչտանքներով: Բէկը լսում էր, նայում էր :

Նոր վարկեր Հնդկաչինի համար

Կայսր Պաո Տայ, որ երեք ամիսէ ի վեր Ռիվիէրա կը բնակի, կարմիր ապստամբներու վերսկսած յարձակողականին պատճառով, որոշած է անմիջապէս Հնդկաչին վերադառնալ: Արդէն, կայսեր արտասահման գտնուիլը խիստ քննադատութեան առարկայ դարձած էր մինչեւ այսօր թէ Ֆրանսայի եւ թէ Հնդկաչինի մէջ: Քննադատողները կը պահանջէին որ կայսրը պէտք է իր երկիրը դառնայ այս տագնապալի ժամանակներուն եւ իր բարոյական օժանդակութիւնը բերէ չորս տարիէ ի վեր մղուող կռիւներուն:

Փարիզի թերթերը կը քննադատեն նաեւ կառավարութիւնը, լսելով թէ Ֆրանսայի ժողովուրդէն դաղտնի պահեց Հնդկաչինի կացութեան լրջութիւնը: Այժմ ի յայտ կուգայ, կ'ըսեն կարգ մը թերթեր, որ Հօ Չի Մինհ, երկրի հիւսիսակողմը ունի՝ չին համայնավարներու կողմէ մարզուած եւ պինուած լաւ բանակ մը:

× *Զօր. Ժիւէն եւ Պ. Լըթուրնօ դէպի Հնդկաչին ճամբայ պիտի ելլեն օդանաւով այս կիրակի, բազմաթիւ մասնագէտներու ընկերակցութեամբ եւ հոն պիտի մնան 15 օրի չափ:*

× *Մ.Նահանգներու արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ իրենք զէնք եւ ռազմանիւթ պիտի հասցնեն Հնդկաչինին, բայց պինուորական ուժեր ղրկելու որեւէ ծրագիր չունին:*

× *Զօր. Մէք Արթըրի կարծիքով, Քորէայի մէջ իրենց պարտութենէն վերջ, համայնավարները լայն չափի մը վրայ գործողութեանց պիտի ձեռնարկեն այժմ Հնդկաչինի մէջ: Եթէ յաջողին դրաւել այս երկիրը, այն ատեն ճամբան բաց պիտի ըլլայ իրենց առջեւ դրաւելու համար նաեւ Ասիոյ հարաւ արեւելեան չրջանը, իսկ այդ պարագային, Խաղաղականի մէջ ամերիկեան պաշտպանողական գիծը պիտի առնուի պաշարման տակ:*

× *Ֆրանսական կառավարութիւնը խորհրդարանէն պիտի պահանջէ 120 միլիառ Ֆրանքէն 200 միլիառի բարձրացնել Հնդկաչինի բաժինը, եւ մտացոյցին մէջ: Միւժամանակ տնտեսական դիմումներ կը կատարուին ամերիկեան կառավարութեան մօտ, օդանաւեր, հրասայլեր, զէնքեր եւ տոլար ստանալու համար: Կարգ մը թերթեր Ֆրանսայի պարտութիւնը կը վերագրեն պինուորական վարկերու կրճատման:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան հրամանատարը յայտարարեց թէ նոր պինուորներ ճամբայ ելած են եւ թէ ամէնէն առաջ Պերլինի պահակազօրքը պիտի աւելցնեն: Քաղաքը պարպելու որեւէ ծրագիր չկայ: «Ամերիկեան պինուորը պիտի մնայ եւ ի հարկին պիտի կռուի»: Հրամանատարին կարծիքով, եթէ որեւէ յարձակում կատարուի, հետեւանքը պիտի ըլլայ պատերազմ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ հարցին առթիւ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը վճռապէս հերքեց այն լուրերը թէ վերջնագիր մը ուղուած է Ֆրանսայի, հետեւեալ բովանդակութեամբ. — «Եթէ Ֆրանսա մերժէ ընդունիլ գերման պինուորներու մասնակցութիւնը Ատլանտեանի միացեալ բանակի մը մէջ, Մ. Նահանգներն ալ իրենց կարգին պիտի մերժեն յաւելուածական զօրք ղրկել»: Ֆրանսայի պատերազմական եւ ելմտական նախարարները այս հարցի եւ ուրիշ խնդիրներու մասին կը խորհրդակցին Ուաչինկթընի մէջ:

ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ընկերային գործերու մասին նոր հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ, որ կարգ մը բարեփոխումներ կը սրբամադրէ: Այս հաստատութեանց աշխատաւորները մեծ մասով ենթակայ են Աշխատանքի Դաչնակցութեան, եւ կը վախցուի որ գործադուլներ եւ ուրիշ խլրտումներ սարքուին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ Դաչնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Պրնուա Ֆրաչոն (համայնավար), դէկուցում տալով ազգ. համագումարին առջեւ, յայտարարեց թէ երկու նչանախօսքեր պիտի ունենան իրենց յառաջիկայ գործունէութեան,— 1) Պայքար «գրգռութեանց եւ ընդհատումներու» դէմ: — 2) Պայքար աշխատավարձի համար, միացեալ գործունէութեամբ:

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ քաղաքական յանձնախումբին առջեւ ճառ մը խօսելով, Պ. Վիչինսկի առաջարկեց ժողովի հրաւիրել Հինգ Մեծերը, ամրապնդելու համար խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը: Պատուիրակներուն մեծ մասը համաձայն չէ այս առաջարկին: Անոնց կարծիքով, Ս. Միութիւնը նախատեսելով որ Ազգաժողովը պիտի ընդունի ամերիկեան ծրագիրը՝ միջազգային ուժի մը կազմակերպութեան մասին, կ'ուզէ վեթոյի իրաւունքը գործադրել Հինգերու ժողովին մէջ: (Ընդհ. ժողովը վեթօ չընդունիր):

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ հինգ պինեալ աւազակներ, առտուան ժամը 9ին յարձակելով ընտանեկան նպաստներու բաշխման գրասենեակներուն վրայ, կողոպտեցին տասը միլիոն ֆրանքի գումար մը, որ պիտի յատկացուէր քաղաքի վեց անտուներուն, բաշխումի համար: Աւազակութիւնն ու փախուստը այնքան արագ տեղի ունեցաւ, որ դրամներուն վրայ հսկող երկու ոստիկանները, իրենց զէնքերը քաշելու ժամանակ չունեցան:

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Նորահակալութեամբ ստացանք 500 ֆրանք, գաւառէն, բարեկամէ մը:

Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի **15** Հոկտեմբեր, Հ. Մ. Մ.ի բոլոր խումբերը պիտի մրցին **C. O. 15ème**ի դէմ, մեր դաշտին վրայ, **Stade Jean Bouin· Métro Mairie d'Issy**:

Անշուշտ իսկ լէ Մուլինոյի մարզասէրները բազմութեամբ ներկայ պիտի ըլլան, բաջալերելու համար մեր մարզիկները:

ԵՐԵԿՈՑԹ – ՃԱՇ

Ի պատիւ Պ. ՇԱՀԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի

Դաստիարակ եւ ուսուցիչ Անթիլիասի դպրեվանքին, նախաձեռնութեամբ Պէրպէրեան վարժարանի նախկին աշակերտներու, այս չաբաթ իրիկուն «Սասունի» ճաշարանին մէջ, 31 rue d'Alexandrie: Կը հրաւիրուին Պէրպէրեան վարժարանի նախկին աշակերտները եւ համակիրները:

ՓԱՐԻԶԻ կրօն. Ընկերակցութեան պանեէզոի չաշանի չրջանի անդամներու քարտերու յանձնումը տեղի պիտի ունենայ եկեղեցւոյ դիւանապետի կողմէ չաբաթ 14 հոկտեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 2էն սկսեալ տեղւոյն դպրոցի սրահին մէջ:

ՇԱՎԻԼԻ եւ չրջանի քարտերու բաժանումը պիտի ըլլայ այս կիրակի օր ժամը 2էն սկսեալ, տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները որ ատենն ժամ առաջ իրենց քարտերը եւ վճարեն իրենց տարեվճարները: — (Դիւան վարչութեան)

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄԸ Է ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՏՏՈՑԻ

Կապոյտ Խաչի մանուճիւղի դպրոցը: Մեծ աշակերտներու դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան երկուչաբթի եւ հինգչաբթի իրիկունները ժամը 8.30ին, իսկ փոքրերուն երկուչաբթի կէսօրէն վերջ ժամը 5ին եւ հինգչաբթի առաւօտ ժամը 9ին: Ուշացած աշակերտները անմիջապէս պէտք է արձանագրել տալ երեկոները ժամը 6ին:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ Պրուսայի Զենկիլէզը դիւղէն Մարիամ Պոըչիկեան, հօր անունը Երամ, մօրը Հռիփսիմէ: 1919ին զինքը տեսնողներ եղած են Կիլիկիա: Ամուսնացած հայ սպայի մը հետ եւ անունը փոխած Մելինէի: Տեղեկացնել Սիրանոյշ Խաչիկեանի, 32 rue Nouvelle, Alfortville (Seine), France:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Տէրտէրեան եւ զաւակները Օր. Ռոզա եւ Պ. Մանուէլ Տէրտէրեան, Օրիորդներ Թերէզ եւ Վիոլէթ Էթեէմէզեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Հապէշեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Հապէշեան եւ զաւակները, ինչպէս եւ պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին յաւէտ ողբացեալ ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՍԱԹԵՆԻԿ ԹԷՐԶԵԱՆի (ծնեալ Հապէշեան, Արաբկիրցի) անփոխարինելի մահուան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Տէրտէրեան եւ զաւակները, Օր. Թերէզ եւ Վիոլէթ Էթեէմէզեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի, այս կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, ողբացեալ ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՍԱԹԵՆԻԿ ԹԷՐԶԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers· Կայարանի դիմաց

Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Աստաք ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հայոց մատուռին սրահը: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Օհանեան» ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 5.30ին, ընկեր Վահէի բնակարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Կապ. Խաչի մանուճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, rue Etienne Dolet 138 թիւ, Պ. Մանուկ փաչաեանի սրճարանը:

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մանուճիւղին նորընտիր վարչութիւնը, իր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս երկուչաբթի, երեկոյեան ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փորթ տ'Իթալիի մանուճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուչաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին Ժանթիլիի հայկական դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Ֆ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, Bar de Globe-ի սրահին մէջ: Անհրաժեշտ է որ ներկայ ըլլան բոլոր անդամները:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ

ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէն այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Էֆսի Քեոի խումբը այս կիրակի, ժամը 3ին:

Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէն, այս կիրակի ժամը 6ին:

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ, յանուն Շրջ. կոմիտէին, ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Կը վերսկսի այս կիրակի ժամը 9ին: Աբջա – նպատութիւնները տեղի կ'ունենան նոյն օրը:

Առհասարակ դասընթացք դիմայարդարուհի

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք մեր ընթերցողներուն թէ վարպետ – դիմայարդար Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻ, ծանօթ՝ միջազգային չրջանակներու մէջ, Հոկտեմբեր 12էն ի վեր վերսկսած է իր արհեստագիտական դասընթացքը դիմայարդարութեան, չարժանկարի, թատրոնի եւ հեռատեսիլի (télévision):

Այս դիտական եւ գեղարուեստական դասաւանդութիւնը, իսկապէս անզուգական Եւրոպայի մէջ, տեղի կ'ունենայ **Institut de Beauté Myriam Carangeի** *մէջ*, 57 Ave. F. D. Roosevelt (Rond - Point des Champs-Elysées) *որ կը վարէ նաեւ գեղեցկացման արհեստագիտական դպրոց մը* (Soins de Beauté), *ճանչցուած կրթական նախարարութեան կողմէ:*

Մանրամասնութիւններու համար դիմել **Myriam Carangeի**, **Tél. Ely. 49-07**:

Ամէն տեսակ դիմայարդարութենէ առաջ տիկիները եւ օրիորդները կրնան դիմել ՎԱՐՊԵՏ Ա.ՇՕ ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ:

N. PAPAZIAN

2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 15 Octobre 1950 Կիրակի 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6281–Նոր շրջան թիւ 1692

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՏԻՐ ԱՆԴԱՍՏԱՆ ՄԸ

« Ուսումնական » կոչուած այն դասը, որուն վրիպումները կը մատնանշենք պարբերաբար, կրաւորական դիրք մը բռնած է նաեւ ուրիշ ճա – կատի մը վրայ :

Ան յաճախ կը հետաքրքրուի մեր քաղաքական եւ ազատագրական պայքարներով : Բայց, ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ, «կը քաուի կ'անցնի» :

Արդարեւ, աննշան թիւ մը կը կազմեն անոնք որ կը բարեհաճին պրպտել, քրքրել, սերտել մեր ժամանակակից պատմութեան զանազան ելեւէջ – ները :

Մեծամասնութիւնը կը զոհանայ մակերեսա – յին դիտելիքներով եւ լրագրական հրատարակու – թիւններով :

Եթէ դիրք, յուշ կարդացողներ ալ կան, ընդհանրապէս վաւերականը չէ որ կը փնտռեն, այլ «հետաքրքրականը» : Այնպիսի «պատմութիւն – ներ» որոնք առատ կեր կը ճարեն ամբոխին :

Այս չարիքին պատասխանատու են չատ մը դրողներ ալ, որոնք հասարակ յօդուածագրութի – նը կը չփոթեն լուրջ, բազմակողմանի ուսումնա – սիրութեան հետ :

Ամէն տեղ ալ ունինք « պլտանի եւ անպիտան դիտելեաց» փերեզակները, ի սպաս խուժանավա – րութեան :

Մանաւանդ այն ճակատին վրայ որ ուխտած է մրոտել եւ «թաղել» Դաշնակցութիւնը, չունե – նալով ուրիշ անելիք :

Այս տգէտ եւ քինախնդիր տարրերը լուր անգամ չունին քաղաքական դրականութիւն կոչ – ուած դիտութենէ մը, որ ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ քրտնջան պրպտում, ուսումնասիրու – թիւն եւ համառութիւն. այլ տեսակէտ պարզել – տութիւն, պատմական ճշմարտութիւններ ամբոխա – վարութեան չվերածելու համար :

Թող անպարծութիւն չհամարուի յայտարա – րել հրապարակաւ, թէ այս անտէր անդաստանին մէջ ալ, Դաշնակցութիւնն էր որ լայն ակօս մը բացաւ, եւ կը շարունակէ անընդհատ պեղել ու քրքրել :

Երբ առիթ ունենանք ներկայացնելու փաստե – րը, դիրքերն ու հեղինակները, ձեր առջեւ պիտի դնէք պատկառելի դրադարան մը : Քաղաքական դրականութիւն՝ եւրոպական իմաստով :

Այն առեն ամէնէն չարամիտն ալ պիտի խոս – տովանի թէ՝ ուրիշ հոսանքներ աւելի չատ յարդ են ցանած այդ ճամբուն վրայ, քան թէ ցորեն :

Մենք չենք անտեսեր որեւէ լուրջ աշխատանք եւ ուսումնասիրութիւն, երբ հիմնուած է իրա – կան փաստերու վրայ : Երբ հեղինակ մը կը ձգտի պարկեշտօրէն լուսաբանել այս կամ այն հարցը : Հոգ չէ թէ տարբեր դատաստանք ունենայ :

Դժբախտաբար դժուար է դտնել այդպիսի հրատարակութիւնները այն դարշելի խառնիճա – ղանճին մէջ որ կոչուի հակադաշնակցական դրա – կանութիւն :

Կիրքն ու թոյնը, տգիտութիւնն ու նենդու – թիւնը «թանկօ» կը պարեն այդ կարգի հրատարա – կութեանց մէջ :

Մեծ պատիւ պիտի ըլլար այստեղ արձանա – գրել անոնց ամէնէն եղկելին եւ դանելին, փա – րիզի մէջ մեռած ռամկավար վեթերա՞նի մը «Ցուչերը», որոնք մինչեւնոյն առեն արատ մը կը կազմեն հրատարակիչներուն համար :

Ինչպէս մեր ժամանակակից մամուլը մեծ մասով, քաղաքական դրականութեան անդաստանն ալ դարձեր է տեսակ մը անտէր բանջարանոց :

Ինչո՞ւ զարմանալ որ յետին չոչորթը կամ կեղծարարը աւերներ կը գործեն քաղաքական դրականութեան անդաստանին մէջ ալ :

Ոչ ցանկապատ կը դնեն իրենց առջեւ, ոչ ալ ո եւ է պահակ : Թխէ՛ եւ տպէ՛ կը բաւէ որ կեր ճարած ըլլաս ամբոխին :

Ահա թէ ինչու չատ մը դրոց – բրոցներ կը մնան «անպաշար» :

Անոնք որ եւ է ճիգ չեն փորձեր ոչ որոմը ցա – րենէն զատելու, ոչ ալ իրենց դիտելիքները թար – մացնելու, ճոխացնելու :

Այսպիսի «ուսումնական» դաս մը կրնա՞յ բա – րերար դեր կատարել հանրային–քաղաքական կեանքի մէջ, իր թերխաչ, կիսկատար դիտե – լիքներով :

Կրնա՞յ արդարացնել իր կոչումը, իրրեւ ազ – դակ վերադնահատման :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՕՐՕՐԵԼՈՎ, ՏՐՈՐԵԼՈՎ ...

Ուրեմն, իմացաք թէ «պատերազմ չի լինե – լու», բանի որ աշխարհի գլխուն կը ծփայ « Արեւ – Սթալինի» «ծխամորճին ծո՛ւխը խաղաղ», ինչպէս կ'երգէ Սիլվա Կապուտիկեան :

Եթէ տակաւին չհամոզուեցաք, ահաւասիկ նոր վկայութիւն մը, իբրեւ հաստատուն երաշ – խիք :

Նոյնիսկ տաղանդաւոր բանաստեղծ մը, Ցովհ· Շիրազ, իր կարգին փառաբանելով «Հանճարեղ»ը, իրրեւ «ոգեշնչող եւ կազմակերպիչ» խաղաղու – թեան պայքարին, կ'երգէ ամենայն երկիւղածու – թեամբ .

Իր մանուկի սուրբ օրօցքին հսկող անքուն աչքի պէս
Հսկում ես դու կեանքն աշխարհի, որ խաղաղի միշտ այսպէս ,
Աշխարհն հսկայ մի օրօցք է՝ մէջը մանուկ յոյ – սերի,
Հսկում ես դու, որ գալիքը նորից արիւն չբերի :

Այս առթիւ ալ, «Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ»ի յօդուածագիրը պարտք սեպած է բացատրել «իմաստալից պատկեր»ին միտքը.

— « *Մչտարթուն կանգնած խաղաղութեան օ – րորոցի մօտ՝ նա (մեծ Ստալինը) հաստատակա – մութեամբ եւ խորաթափանցութեամբ մերկացը – նում է նոր պատերազմի հրձիգների իւրաքանչիւր քայլը եւ հզօր պատնէշ ստեղծում սպառնացող պղտոր հեղեղի դէմ*» :

Ամսագիրը ուրիշ ոտանաւորներ ալ կը ներ – կայացնէ, վստահութիւն ներշնչելու համար յո – ռետեսներուն :

Առ այժմ բաւական սեպեցէք այսքանը եւ հանգիստ ննացէք :

Աչերնիս բաց պիտի չունենանք ալ, երբ «Սեծ Առաջնորդ»ը անմուն կը հսկէ աշխարհի վը – րայ, տրորելով , օրօրելով եւ՛ երկիը եւ՛ ժողո – վուրդ : Երբ իր «ծխամորճին ծո՛ւխը խաղաղ» կը բարձրանայ պալան – պալան, սահմանէ սահման, «խաղաղեցնելով» ամէն մարդկային տենչ ...

Վ.Ա.Հէ

ՎԱՀԱՆ ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Անձնական նամակէ մը գաւով կ'իմանանք թէ անցեալ շաբթու Նիւ Եորքի մէջ յանկարծամահ ե – ղած է փաստաբան Վահան Գալէնտէրեան, բնիկ Ակնցի :

Հանգուցեալը ունեցած է յաճախ ազգային դոր – ծունէութիւն եւ քանիցս իր աջակցութիւնը բերած է մեր ազգային դատին հետապնդման : Այդ նպա – տակով պատրաստած է կարդ մը յուշագիրներ, գործակցութեամբ ընկեր Ս. Վրացեանի : Դասա – խօսած է հայկական նիւթերու շուրջ, Քոլըմպիա համալսարանին մէջ, ուր կը պաշտօնավարէր իբ – րեւ ուսուցիչ երկար տարիներէ ի վեր : Վերջին տարիներուն կապեր ստեղծած էր իրանական շր – ջանակներու հետ : Քանի մը տարի առաջ այցելեց Եւրոպա եւ Մերձ. Արեւելքի երկիրները : Իրանա – կան մշակոյթի տարածման նուիրուած պարսիկ եւ ամերիկեան հիմնարկութեան կարեւոր անդամ – ներէն էր : Մկնն էր նաեւ այդ հիմնարկութեան պարբերականին կարեւոր խմբագիրներէն :

Պ. ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն հոկտեմբեր 12 թուականով.— Պ. Արամ Խաչատրեան, աշխար – հահռչակ երգահանը, խորհրդային թերթի մը մէջ կը դատապարտէ արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ամե – րիկայի երաժիշտները, «որոնք պատերազմ կը դրդռեն Պ. Պ. Թրումընի, Էչիսընի, Զըրչիլի եւ դօր· Մէք Արթըրի հետ» :

Իր յայտարարութեան համաձայն, արեւմտ – եան երաժշտութիւնը «չարչարանք մըն է ականջ – ներու համար» եւ «կը ծաղրէ մարդկային ղղացումները : Անոր նպատակն է յառաջդիմական տարրերուն ու – շադրութիւնը չեղեցնել ընկերային հրատապ խըն – դիրներէն, խորհրդաւոր մշուշի մը միջոցաւ» :

Ջինուոր մը Լոնտոնի արքայական պալատը (Պըքինկէմ) մտնելով, դիւանապետական արկղիկ մը գողցած եւ փախած էր, սակայն ձերբակալուե – ցաւ պատէն վար իջած առեն : Արկղիկը գտան աղբանոցին մէջ : Բացուած չէր :

ԿԱԳՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՐԷՆ ԾԱՒՐԱՑԱ ՀԱՆԳԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԽՈՍՏԱՑԱԻ ՓՈՒԹԱՑՆԵԼ ՉԻՆԱՄԹԵՐՔԻ ԱՌԱՔՈՒՄԸ

Պաշտօնական դեկոյցի մը համաձայն, Հնդ – կաչինի ֆրանսական ուժերը դարձեալ ետ քաչ – ուած են Թոնքինի չինական սահմանէն : Այս ու – ժերը ստիպողաբար հեռացուած են Թաթ Խէի դիրքէն, որ սահմանէն 22 քիլմ· դէպի արեւմուտք կը տարածուի եւ այժմ քաչուած են Նամչամի լեռները :

Այս նահանջին հետեւանքով, 450 քիլմ· բաց մը կը դոյանայ ֆրանսական բանակի սահմանա – յին պաշտպանութեանց գծին վրայ : Թաթ Խէի լքումով, Ֆրանսացիները կը կորնչցնեն սահմա – նամերձ օդանաւային կայաններէն մէկը : Չին – ուորներուն հետ քաղաքացիներն ալ հեռացան սահմանամերձ վայրերէն :

Գաղթային գործերու նախարար Պ. Լաթուր – նօ, որ զօր· Ժուէնի հետ այս օր Հնդկաչինի կը մեկնի, յայտարարեց թէ ֆրանսական ուժերը պի – տի սոիպուին ծանր կռիւներ մղել Հնդկաչինի մէջ, նկատի ունենալով որ լաւ զինուած եւ մար – դուած են ապստամբ ուժերը : Եւ սակայն, Ֆրան – սական հրամանատարութիւնը կացութեան տէրն է եւ պարպումը տեղի կ'ունենայ կանոնաւորա – պէս : Խուճապի տեղի չկայ բնաւ եւ ներելի չէ ա – զդէտի մը մասին խօսիլ : Քանի մը չարաբներու ընթացքին նոր ուժեր եւ զինամթերք պիտի հաս – նին Հնդկաչինի :

Ապստամբներու ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ, Քաօպանկի ծուղակին մէջ Ֆրանսացիները տուած են 500 սպաներ, 500 վիրաւորներ եւ 900 զե – րիներ : Միայն 700 հոգի կրցած են չղթան ճեղ – քել եւ փրկուիլ : Կառավարական դէմք մըն այ բաւ թէ «յառաջիկայ օրերուն տեղի պիտի ունե – նան նոր եւ հաւանաբար աւելի բուռն կռիւներ, բայց չենք կարծեր որ չատ կորուստներ ունե – նանք : Ցարդ պատահածը հետեւանք էր անհրա – ժեշտ զինքերու չզոյութեան» :

⚔ Ֆրանսայի նախարարները՝ Պ. Պ. Ժիւլ Մոք եւ Մորիս Փէշ տեսակցութիւն մը ունեցան ա – մերիկեան ազգային պաշտպանութեան նախարար Պ. Մարշըլի հետ եւ անոր ներկայացուցին ծա – նուցագիր մը : Այս ծանուցագրով կը խնդրուի փութացնել զէնքի ու ռազմամթերքի առաքում – ները : Ամանչեսթոլտոօթըշ ունեն սարքածիր թեթեւ փոքր նաւերու եւ կառքերու : Կը խնդրեն նմանա – պէս, որ Մ. Նահանգները Ֆրանսայի յատկացնեն 770 միլիոն տոլար, կարենալ կրկնապատկելու համար 1951ին Ֆրանսայի զինեալ ուժը :

Հեռագրի մը համաձայն, զօր· Մարշըլ խոս – տացած է գոհացում տալ այս պահանջներուն :

Վիշինսկի կ'առաջարկէ վերահաստատել գործակցութիւնը

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբի Հոկտ· 13ի նիստին մէջ, Ս. Միութեան արտաքին նախարարը Պ. Վիշինսկի հրաւիրեց Մ. Նահանգները, վեր – սկսիլ պատերազմի ընդհանի համագործակցութեան քաղաքականութիւնը :

— « Եթէ Մ. Նահանգները վերադառնան ի – րենց նախկին քաղաքականութեան համոզուած եմ որ կացութիւնը պիտի փոխուի : Եթէ նուազագոյն կամքը ի չայտ բերէինք թակարդները չլարելու հա – մար ամէն մէկու ոտքերուն առջեւ, պիտի կրնա – յինք համաձայնութեանց գալ : Բայց դուք կը մեր – ժէք կարկանդակը, առանց անոր համ նայելու :

« Նախագահ Բողվէլթի մահէն վերջ ընդուն – ուած ամերիկեան քաղաքականութիւնը, որ խիստ վերաբերում մը երեւան կը բերէ նախկին դաչ – նակիցներու դէմ, խաղաղասիրական քաղաքակա – նութիւն մը չէ : Այդպիսի քաղաքա – նութեամբ կարելի չէ յարաբերութիւններ քա – ջալերել մեծ ու փոքր ազգերու միջեւ : Ամերիկ – եան իրաւասու անձնաւորութիւններ կ'ըսեն թէ ուժը միայն կրնայ ազդել Ս. Միութեան վրայ : Իՙնչ խորունկ ու կոպիտ սխալ : Ս. Միութիւնը բնաւ պիտի չզոլայ ոեւէ մէկու առջեւ, ոմ որ ալ եղած ըլլայ ան» :

Խօսելով ամերիկեան ծրագրին մասին, որ կ'ուզէ աւելի լայն իրաւասութիւններ տալ, ՄԱԿի ընդհ· ժողովին, Պ. Վիշինսկի բաւ թէ սխալ է կարծել, թէ Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի չկրնայ կատարել իր պաշտօնը : Ու դառնալով ա – մերիկեան պատուիրակին, չարունակեց·

— « Ի՞նչ պիտի պատահի վաղը, պարոն Տալ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ԱՁՆՃԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն ստացանք 45.500 (քառասունհինգ – հինգ հազար հինգ հարիւր) Ֆրանք, ողբացեալ Տիգրան Պօղոսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի , համաձայն տարաբախտ երէտա – սարդին հօրը՝ ընկեր Սարգիսի բաղձանքին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՋՐՎԷԺ

ԽՄԲ.— Այս շաբթու հրապարակ կ'ելլէ Շ. Նարդունիի մէկ նոր հատորը, *Ջրվէժ*, որ փառաբանութիւնն է երիտասարդութեան: Գիրքին հիմնական միտքը նախ այն է թէ երիտասարդութիւնը, ջրվէժի մը նման փրփրացայտ եւ զեղեցիկ, կը հոսի վեստ բարձունքներն ի վար դէպի խաղաղ դաշտ: Ուրեմն կը հրաւիրէ օգտագործել հզօր ուժը՝ տակաւին դաշտ չհիացած: Երկրորդ միտքն այն է թէ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը, այժմ 60 տարեկան՝ բայց միշտ երիտասարդ, կորովի եւ հզօր, նման է գեղեցիկ ջրվէժի մը, մեր պատմութեան մէջ առաջին փորձը երիտասարդական ուժերը օգտագործելու՝ սէգ լեռներն ի վար, տակաւին ճահճոտ չհիացած: Երկրորդ միտքն այն է թէ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը, այժմ 60 տարեկան՝ բայց միշտ երիտասարդ, կորովի եւ հզօր, նման է գեղեցիկ ջրվէժի մը, մեր պատմութեան մէջ առաջին փորձը երիտասարդական ուժերը օգտագործելու՝ սէգ լեռներն ի վար, տակաւին ճահճոտ չհիացած: Եւ այս ամէնը՝ միտքերու, գաղափարներու, պատմական ծանրութիւններու ջրվէժով մը, յորդառատ եւ հեղեղաձայն: Ճաշակ մը տալու համար՝ հատուած մը ներածականէն.—

Սիրելի երիտասարդներ ,

... Ես ալ, ձեզի պէս, ժամանակ մը՝ կանանչ եմ հագեր, արեւին դէմ խաղացեր, նշենիներուն հետ ծաղկեր: Ես ալ, ձեզի պէս, ծփացեր եմ ցորեկի արտի նման, դոռացեր՝ մեր լեռներուն ջրվէժներուն նման, ջահերս վառեր՝ օգոստոսփառ մեր այգիներուն նման: Ես ալ, ձեզի պէս, դարպասեր եմ դաշտի ծաղկին, մարդոց ծաղկին, Ամուսոյ ստեղծած բոլոր գեղեցկութիւններուն :

Ես ալ, ձեզի պէս, նիզակ ունէի ձեռքիս մէջ, նետ ու կապարճ՝ մէջքէս կախ: Երիտասա՛րդ էի ես ալ, ձեզի պէս, եւ երիտասարդութիւնը կրօնք մըն էր ինծի համար :

*Այժմ իրրեւ երբեմնի ախոյեան՝ որ կռուեր է յանուն երիտասարդութեան, կուզամ վճռաբար յայտարարելու թէ սխա՛լ է երիտասարդութիւնը համարիլ ըզօսանք եւ զուարճութիւն: Ափսո՛ս, ժողովուրդներու պատմութեան մէջ դիտած եմ որ երիտասարդութիւնը զարձեր է մեղքի համազօր, անոր համար որ սեռային կրքի զինովութիւններ կը ստեղծէ՝ նախանձ պատճառելով արուեստէն պարպուած սերունդին,— ահա թէ ինչո՛ւ il faut que la jeunesse se passe... կ'ըսէ Ֆրանսական առած մը: Զարձեալ ժողովուրդներու պատմութեան մէջ՝ դիտած եմ որ երիտասարդութիւնը կը համարուի ... բնախօսական Թունաւորում մը,— ահա թէ ինչու առակի ձեւ առած է սեռային – հոգեկան բորբոքումները: ուրիշներ նախ սրբագործուի մեղքէն եւ թոյնէն՝ ազգային գործունէութեան նուիրուելու համար յետոյ: Դիտած եմ նոյնպէս որ երիտասարդութիւնը զար – ձեր է անմտութեան համազօր, անոր համար որ յանդգնութեան խոյանքները վախ կը պատճառեն հոգեպէս զօսացած սերունդին ,— si la jeunesse savait... կ'ըսէ Ֆրանսական առած մը, այսինքն, լեցուէը խմաստութեամբ՝ ազգային գործունէութեան նուիրուելու համար յետոյ: Ահա թէ ինչո՛ւ երիտասարդութիւնը զարձած է հոմանիշ անգի – տութեան եւ անպատասխանատուութեան, եւ ըստ ընկերային կանոնագիրքերուն ու պետական օրէնսգիրքերուն՝ երիտասարդը կը մնայ զրկեալ մը, իրաւունքներու չիմար սահմանափակումի մը հետեւանքով: Դիտած եմ վերջապէս, որ երիտասարդութիւնը զարձեր է հիւանդութեան համազօր (romantisme-ները, մանաւորաբար Զուտերման) : Զարձեր է հայրերուն դէմ ախոյեան (հելլենական եւ զերմանական զրականութիւն): Եւ այսպէս, դեռ ի՛նչ ուրիչ նախապաշարումներ կամ սխալ բացատրուած երեւոյթներ: Քաղքենի փիլիսոփայութիւնը, որ դժբախտաբար չկրցաւ բոլորովին պարպուիլ ապնուապետական աւանդութեանց բեռէն, աշխատեցաւ երիտասարդութիւնը վերածել ապաքաղաքական ազգակի, — դպրոցներուն մէջ արգիլեցին քաղաքական ամէն խմորում, ուզեցին Թարմ միտքերու գործունէութիւնը չեզել մարզական décoratif չարժումներով, եւ աստուածային պատգամի մը պէս՝ կրկնեցին ապուշաբանութիւն մը, առողջ միտք՝ առողջ մարմնի մէջ, զոր փսխ ատեր էին թանձր նիւթապաշտութեան աղբանոցէն: Վերջապէս չփոթութիւն ստեղծեցին՝ երի – տասարդութիւն բառին մէջ դնելով զուարճութեան, նոյնիսկ սեռային վայելքի իմաստը :

Արեւելքը միշտ թշնամի եղած է երիտասարդութեան , եւ աստուածները իրենց զոհերը կը պահանջէին ընտրել մատղաշ տարիքէն,— թար – մաւին, պարմանին, մանուանդ անդրանիկը :

Ի՞նչ հարկ կայ բսելու թէ Ֆրանսերէնի մէջ jeune (18 — 25 տարեկան) աւելի մատաղատի է քան երիտասարդը (25 — 30 տարեկան) հայերէնի մէջ, տիկա ապացոյց մըն է միայն արեւելեան բարքերու, որոնք, հակառակ մեր վաղահաս արբունքին (արեւմուտքի մէջ աւելի ուշ կը հասնի մարդկային պտուղը), մեզի աւելի ուշ կ'արօծնէին կապել իմաստութեան գօտին: Ազկէ՝ մեր ժողովուրդը կը մնայ աւելի պահպանողական, մեր պատմութիւնը՝ աւելի անուժ, մեր ազգային կամքը՝ աւելի տկար: (Ընդհակառակն, մեր յեղափոխութեան պատմութեան մէջ ազգային կամքը հզօր եւ զեղեցիկ ժայթքի մը կը փոխակերպուի ա – նոր համար որ երիտասարդներ էին «լերան քա – րողը» կարդացողները): Բայց արեւմուտքը եւս իմաստութեան ջերմաչափը սկսելով հանդերձ 25-էն, կը պահէ նոյն թերագնահատութիւնը երիտա – սարդական արժէքներու մասին: Յեղափոխական Ռուսիան անգամ, երիտասարդական չարժում ու միութիւն ստեղծելու ժամանակ, ուրիչ բան ըրած չունի՝ բայց եթէ նոյն անապարծութիւնը զոր ի յայտ կը բերեն կիները, երբ իրենց մասը կը զարգարեն ազամանդի մը կրակով կամ ականջին բլթակը՝ զոհարեղէնի մը արցունքով: Յունա – զրական այդ քաղաքականութիւնը, զոր կ'անուա – նեմ «երիտասարդ խաղցնել», տարբերութիւն չունի մատնի ցուցադրելու, կամ հաւաքոյթնե – րու մէջ տղոց դպրոցական արտասանութեամբ պարծենալու ունայնամտութենէն, կիներու կամ ծնողքներու յատուկ :

Երիտասարդը ցուցադրական առարկայ չէ :

« Տինամիք ժողովուրդներու » տարազը քան – դեց քաղքենի փիլիսոփայութեան նշանաբաներ – ականները (երիտասարդութիւնը՝ սեռային – հոգե – կան թունաւորում, երիտասարդութիւնը՝ տգի – տութեան չրջան): Նոր վարդապետութիւնը երի – տասարդութեան ուսին վրայ դրաւ Պատմութիւնը: Եւ երիտասարդութիւնը զարձաւ քաղաքական ազ – դակ: Պատասխանը զուարճացնելու կոչուած երի – տասարդական կազմակերպութիւնները յագեցո՛ւն քաղաքական խէժերով: « Դրամատիրութիւն – պետութիւն » տարազը վարկաբեկուեցաւ, « կու – պետութիւն – պետութիւն» տարազը եւս բարե – սակցութիւն – պետութիւն» տարազը եւս բարե – սակցութիւն կրեց, որովհետեւ քաղաքական եւ ըն – կերային վարդապետութիւնները ուժի կրնան փո – խակերպուիլ այն ատեն միայն՝ երբ հաւատքն է որ կը հրահրէ զանոնք, խանդավառութիւնն է որ կենդանութիւն կուտայ անոնց, յանդգնութիւնն է որ կ'արժեւորէ զանոնք: Արդ, այդ յատկանիշները կը զտնուին միայն երիտասարդութեան մէջ: Ահա թէ ինչո՛ւ թելադրուեցաւ զինուորական ու զիւա – նագիտական ասպարէզներու մէջ տեղաւորել ե – րիտասարդներ, եւ ոչ թէ տարեցներ՝ որոնք վա – րանում ցոյց պիտի տային վճռական ժամերու մէջ (Մուսոլինիի պատգամը):

Մեր երիտասարդութիւնը ո՞րքան հաղորդա – կից է այդ զգայափարներուն՝ որոնք կը ցոլացնեն ժամանակի ոգին, — հետաքրքրական է ճշդել :

Իրրեւ մէկը, որ յաճախ պայքարած է հին սե – րունդին դէմ, բայց եւ իրրեւ մէկը, որ աչխատած է երիտասարդական զանգան կազմակերպու – կ'ուզեմ համապատկեր մը բանալ ձեր առջեւ ,— համապատկեր մը երիտասարդութեան չորքչ կա – տարուած ուսումնասիրութիւններու :

Սիրելի երիտասարդներ ,

Ձեզի համար միայն ձեռնարկելով այս աչխա – տանքին, առաջին խօսքս այն է թէ կը փափաքիմ որ ձեր չարժումը չըլլա՛յ «երիտասարդութիւն խաղալ » մը՝ ծնողքներուն անփառութիւն պատ – ճառելու նպատակով միայն: Այլ ըլլայ կազմա – կերպութիւն մը, որ նպատակ ունի բալել պատ – մութեան մէջ :

Եւ յետոյ, մտիկ ըրէք,— ես կը հաւատամ քաղաքակրթութեան ոգին : Այդ ոգին ի յայտ բերեր են կարգաւ, տոհմապետութիւնները, աղ – նուապետութիւնները, քաղքենի դասակարգերը : Փորձուեցաւ այդ քաղաքակրթական ոգին տեսնել նաեւ պրոլետար դասակարգին մէջ, — փորձը ձա – խողեցաւ, սակայն, հակառակ պրոլետարն ալ ունեւորութեան հասցնելու համար պահանջուած պայմանին: Ամէնէն ուղղափառ յեղափոխական – ներն ալ այսօր, կ'ընդունին թէ պրոլետար դասա – կարգը քաղաքակրթական բովանդակութիւն չունի en tant que պրոլետար: Եւ ահա չատեր կը մատնեն նոր ուժեր, քաղաքակրթական նոր լծակներ որո – նելու ձգտում մը : Այս հարցին մէջ ռուսական փորձերուն մասին՝ ուրիչ անգամ :

Զախերու մէջ ձախ, Իլիտոր Իլուչ կը կոչուի այն մտաւորականը, որ վեցքերս լոյս տեսած իր մէկ դիրքով, Le soulèvement de la jeunesse, երի – տասարդութեան կուտայ դասակարգային դիմա – դիծ, դասակարգային պահանջ,—այս բանաստեղ – ծը (կ'ընդունիմ որ չատ ձախաւեր է իրրեւ բա – նաստեղծ), քաղաքական տնտեսութեան ինքնա – տիպ առաքեալ, (կը վկայեմ որ մտաւորական խոր համոզեան , ինչպէս եւ իմացական մեծար – ժէք պատրաստութեան տէր է), կը հաւատայ թէ երիտասարդութիւնն է որ այլեւս ձեռք պէտք է առնէ պատմութեան ղեկը, իրրեւ դերադոյն դա – տաւոր :

Ուրեմն, պատմութեան վերջին դերակատարն է, վերջին դասակարգը, վերջին արարիչը, — ե – րիտասարդութի՛ւնը , — որ պիտի տէր կանգնի մարդկութեան ճակատագրին, իրրեւ ժառանգորդ եւ ինքնակալ տնտես :

Տարիներ առաջ, Իլիտոր Իլուչն չատ առաջ, նոյն այդ գաղափարները ցաներ եմ՝ բուռս բացած հովին, ԵՐԿՈՒՆՔԻ մէջ (պաշտօնաթերթ Զ. Ռ. Միութեան): Ատիկա ունի իր պատմութիւնը, որ պիտի պատմուի ուրիչ տեղ: Այսօր, սիրելի երի – տասարդներ, ձեզի կ'ուղղեմ խօսքս ու կ'ըսեմ .— Մարդկութիւնը երկունքի մէջ է, նոր չարժում – ներու եւ նոր գաղափարներու յորձանքի մը մէջ : Նմանը տեսնուած չէ այս տպաւորիչ: Հայ միտքը չի կրնար անտարբեր մնալ: Եւ ձեր երիտասար – դութեան վիճակուած է մասնակցիլ այդ երկուն – քին: Կազմակերպուեցէք, կազմակերպեցէք երի – տասարդութիւնը եւ քչեցէք ով որ կը մնայ դիր – քերուն վրայ թմրած, թօշնած կամ բորբոսած : Ես երջանիկ պիտի զգամ ինքզինքս այն օրը, երբ ձեզմէ մէկը կռնակիս վրայ չաչեցնէ օրհնեալ խա – րազանը, այնպէս, ինչպէս ես ըրեր եմ մեր նա – խորդներուն կռնակին վրայ,— ա՛յս է օրհնքը պատմութեան, — պարզ այն մեղադրանքով որ չեն քալած ժամանակին հետ, թարմանալով եւ թարմացնելով, որպէսզի երիտասարդութեան հո – վը անպակաս ըլլայ մեր պատմութեան մէջ :

Սօսափէ՛, սօսափէ՛, սօսեայ կանանչ անտառ, սօսափէ՛ հեղեղաձայն , ջուրերու հզօր յորձան – քին եղանակով, յորդառատ, մեծազղորդ, ամ – պրոպային :

Դո՛ւն, երիտասարդութիւն Հայոց, դո՛ւն, կա – նա՛չ երիտասարդութիւն, հրաչալի՛ տարիք, ջր – վէ՛ժ զգացումներու եւ մտածումներու, ջրվէ՛ժ Արարատեան :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սունդուկեանը վրաց բեմի վրայ

ԽՄԲ.— Երեւանի «Սովետական Գրականու – թիւն եւ Արուեստ» ամսագրի 1950 Յուլիսի թիւէն կ'ամփոփենք հետեւեալ տեսութիւնը զոր գրի առած է վրացի հեղինակ մը, Խոսէր Գրիշաշվիլի : (Յառաջիկային ուրիշ հատուած մը եւս պիտի ներկայացնենք) .—

Վրաց եւ հայ ժողովուրդներու բարեկամու – թիւնը երկարատեւ պատմութիւն ունի : Այս եր – կու ազգերու ճակատագիրը կապուած է իրարու: Արտաքին նուաճողներու ներխուժումներու առեն վրացիները չատ անգամ օգնութեան հասած են հայ ժողովուրդին, հայրենիքի ազատութեան եւ ան – կախութեան համար մղուած պայքարին մէջ: Նոյ – նը եւ Հայերը: Փորձութեան ժամուն կանդնած են Վրացիներու թիկունքը եւ զործով հաստատած իրենց բարեկամութիւնը :

Այս պատմական բարեկամութեան կ'օժանդա – կէին ժթ. դարու գործիչները Իլիան, Ակակին, Փափաչէլ Էրիսթավին, Գրիգորի Օրբելեանը , Սունդուկեանը, Թումանեանը եւ ուրիշներ: Շո – թայի խօսքերով, անոնք իրար

Սիրտը տուին սրտի համար
Սէրը դարձրին ուղի, կամուրջ :

Գաբրիէլ Սունդուկեան առաջիններէն է եղած որ արտակարգ ոգեւորութեամբ ու սիրով ծառա – յած է թէ՛ հայկական, թէ՛ վրաց թատրոնին:

Գաբրիէլ Սունդուկեան կամ ինչպէս քաղաքա – ցիները կ'անուանէին « Սունդուկինց Գաբոն», հայր ու պապով Թիֆլիսեցի էր, հոն ծնած ու մեծցած :

Պապը՝ Աբուբինը, հայրը՝ Մկրտումը, մայրը Թինաթինա, կինը՝ Սոփիան եւ ինքը՝ Գաբրիէլը ալ ընտանիքին մէջ միմիայն վրացերէն կը խո – սէին... Այս բանը կը հասատատէ Երեւանի գրական թանգարանը զտնուող նամակագրական այն հա – րուստ ժառանգութիւնը, որ գրուած է մաքուր վրացերէնով :

Գաբրիէլ Սունդուկեանի պատանեկութեան տարիներուն գրուած վրացերէն երկու հարիւրի մօտ նամակները լեցուն են իր մօր մասին տած – ուած ամենախոր սիրով: Ամէն նամակի սկիզբը եւ վերջը միեւնոյն հնազանդ տողերով կը փայլի , « Սիրելի եւ տեսութեանդ կարօտ մայրիկ Ջան » , « Ցոյժ սիրելի եւ թանկագին մայրիկ Ջան», «Ձեզ [illegible] Գաբրիէլ » եւայլն :

Գաբրիէլ Սունդուկեան ծնած է Թբիլիսի (Թիֆլիս) 1825 Յունիս 28ին: Իր նախնական ու – սումը ստացած է յայտնի մանկավարժի մը մօտ . որ ամուսնացած էր Ֆրանսուհիի մը հետ: Գաբ – րիէլ մանկութենէն լաւ գիտէր Ֆրանսերէնն, այն – պէս որ « Պէպօ »ն ինք կը Թարգմանէ Ֆրանսերէնի:

1838 — 40 կ'ուսանի Ներսիսեան Աբովեանի մանուկներու դպրոցը ուր հայերէնի հետ կը տիրա – պուէ նաեւ ռուսերէնին :

1840ին կը յաճախէ Թիֆլիզի դասական գիմ – նազիան: Աւարտելէ վերջ 1846ին կը մեկնի Ռուսիա եւ կ'ընդունուի Պետերբուրգի համալսարանի ա – բեւելեան լեզուներու բաժինը :

Պետերբուրգեան չրջանը կը համարուի ոգեր – գակի կեանքի ամէնէն լաւ տարիները: Հոն կը տարուի ռուս գրականութեամբ : Իր սիրելի գը – րողները եղած են Պուչկինը, Լերմոնտովը, Գո – գոլը, Գրիբոեդովը: Ան չի բացակայեր ոչ մէկ ներկայացումէ, որոնց կը մասնակցէին այնպիսի տաղանդաւոր դերասաններ, ինչպէս Շչեպկինը , Մարտինովը եւ ուրիշներ :

1850ին Գ. Սունդուկեան կը վերադառնայ

ՆԿԱՉՆ ՎԱԽՎԱՄ

ԲԻՒՐԱՂԻ ՊՈՍ.

ՀԱՆ.

Հայ ժողովուրդը միշտ « մեծ » ու « փոքր » ազգերու դասակարգումին դէմ եղած է։ Ան միշտ ալ ըսած է, որ ամէն ազգ իր ազգային արժանապատուութեան տէր է, եւ ոչ ոք իրաւունք ունի զայն ստորադասելու։ Ան միշտ ալ ըսած է, որ ամէն ազգ իր ազգային ինքնուրոյն կեանքը ունի, եւ ոչ ոք իրաւունք ունի զայն ոտնակոխ

լը։ Մինչեւ այսօր դուք մեծամասնութիւն ունիք եւ ատոր համար ալ կը քննադատէք վեթօն։ Վաղը կրնաք դառնալ այնպիսի կացութեան մը մէջ, ուր պիտի ուզէիք օգտագործել այդ իրաւունքը։ Ընդհ. ժողովը իրաւունք չունի միջամտելու Ապահովութեան Խորհուրդի պաշտօնին։ Իրականին մէջ կ'ուզուի վերաքննել ՄԱԿի օրէնսդրութիւնը, բան մը զոր Ա. Միութիւնը չի կրնար ընդունիլ»։

Պ. Վիչինսկիէն առաջ խօսք առնելով, ամե – րիկեան պատուիրակը անդամ մըն ալ պաշտպա – նած էր եօթը պետութեանց ներկայացուցած ծը – րագիրը։

— « Եթէ ընդունինք այս ծրագիրը, նոր յոյս մըն է որ պիտի ներշնչենք ամբողջ մարդկութեան։ Ուժգնօրէն կը մերժեմ այն տեսակէտը, թէ ՄԱԿը պէտք է հիմնուի Ապահովութեան Խորհուրդի մը – նայուն անդամներու միաձայնութեան վրայ։ Եթէ այդ տեղ է այս կազմակերպութեան հիմը, այդ կը նշանակէ թէ ոչ մէկ հիմ ունի, որովհետեւ դիւժ – բախտաբար, այդ տեսակ միաձայնութիւն մը չկայ այսօր »։

Քորէայի պատերազմը

ՄԱԿի նաւատորմը կը չարունակէ ուժգնօրէն ռմբակոծել հիւսիսային Քորէայի արեւելեան ծո – վեզերքը 160 քիլմ. երկարութեան մը վրայ, քան – դելով Մանչուրիոյ եւ Ռուսիոյ հետ հաղորդակ – ցութեան ճամբաներն ու ճարտարարուեստական կեդրոնները։ Ռմբակոծումները կը կատարուին 37 մարտանաւերու կողմէ, որոնք մէկ միլիոն քիլո – կրամ ծանրութեամբ ռումբեր նետեցին զինուորա – կան նշանակէտերու վրայ։

Օդանաւային տորմիղներն ալ կը չարունա – կեն կրակ տեղալ զինուորական նշանակէտերու վրայ, չինական սահմաններու մօտերը։

Ցամաքային կռիւներու ընթացքին ամերիկ – եան հեծելազօրքը դրաւեց Քամչոն քաղաքը (25 հազար բնակիչ), որ կը դառնայ զուգահեռականէն 18 քիլմ. դէպի հիւսիս։ Այս դրաւումէն վերջ, հե – ծելազօրքը բաժնուած է երկու թեւերու եւ այժմ կը չանայ պաշարման օղակի մէջ առնել այդ չորս – նակին մէջ գործող 8000 կարմիր զինուորները։

Հարաւային Քորէացիներն ալ կը չարունա – կեն իրենց յառաջխաղացումը։

× Վոնզանէն հեռանալէ առաջ, կարմիրները՝ իրենց քաղաքական հակառակորդներէն սպաննած են 530հոգի, մեծ մասով ուսանողներ եւ քաղաքա – կան գործիչներ։ Մխաժամանակ բանտերէն ազատ արձակած են բոլոր քրէական ոճրագործները։

× Քանի մը օրէն դէպի Քորէա ճամբայ պիտի ելլէ Ֆրանսացի կամաւորներէ բաղկացած դու – մբառակը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ կը նախատեսուին, 1951ի ել – մատոյգին բացը դոցելու եւ վերազինութեան ծախքերը հոգալու համար։ Combatի տեղեկու – թեանց համաձայն, կը խորհուի տասը առ հարիւր աւելցնել բոլոր տուրքերը, վերահաստատել պեր – ճանքի առարկաներու եւ ընկերութեանց տուր – քերը, տուրք մը հաստատել սպառազինութեանց համար աշխատող հիմնարկներու վրայ, վերա – հաստատել աշխատավարձի տուրքը ...

ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ վաւերացուեցաւ նախարարական խորհուրդին կողմէ, որ Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացնէ զայն, երեքշաբթի օր։ Բարեփոխեալ կանոնագիրը համեմատականդրութեան եւ նախապատերազմեան մեծամասնութեան դրութեան միջինն է։ Վարչա – պետը եւ երեք արմատական նախարարներ պիտի պաշտպանեն օրինագիծը, բայց կը կարծուի որ պառակտում ծագի դաշինքին մէջ։ Կառավարա – կան զեկոյց մը կ'ըսէ թէ ընտրական օրէնքին բա – րեփոխումը անհրաժեշտ է, «փրկելու համար հանրապետական հաստատութիւնները »։ Համայ – նավարները իրենց դէմ ուղղուած կը նկատեն նոր կանոնագիրը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ խստօրէն սահմանափակեց օ – տարականներու ճամբորդութիւնը երկրին բոլոր մասերուն մէջ։ Անհրաժեշտ է մասնաւոր արտօ – նագիրներ ստանալ, Պերսեպոլիս եւ Շիրազ եր – թալու համար։ Կը կարծուի թէ այս արգելքը ուղ – ղուած է գլխաւորաբար Ա. Միութեան դէմ։

ՀՈՒՆԴԱՐԻՈՑ ազգ. պաշտպանութեան նա – խարարութեան քաղաքական պետը, գօր. Նոկ – րաշի, առջի օր հաղորդեց թէ բանակը մաքրագործուած է «դաւաճաններէ, լրտեսներէ եւ ժողովուրդի թշնամի տարրերէն»։ Այս առթիւ «ծանր գոնելով պատերազմի վտանգը», բաւ թէ Հունգարիա պարտաւոր է միջոցներ ձեռք առնել խելագարութեան դէմ, դիմագրաւելու համար որ եւ է նախայարձակում, որ կողմէն ալ կատար – ուի»։ Եւ աւելցուց.— « Թիթօ սուր կը չողացնէ Հունգարիոյ հարաւային սահմանին վրայ, իսկ տոլարի աշխարհակալութիւնը կուրցած է Քորէա – յի առժամեայ յաջողութիւններէն »։

ՍԹԵՐԼԻՆԸ 990ի բարձրացաւ առջի օր (սեւ չուկայ)։ Տոլարը կ'արժէր 385, օրինաւորը՝ 349.50), գուից. Ֆրանքը՝ 87.50։ Նափոլէոնը՝ 3800, գուից. ոսկին 3620, սթերլինը 4620, ձոյլ ոսկին 507.000 Ֆրանք։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՄԵԱԿԸ

Կրլնոպլի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին

★

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ին, Salle Rameau։ Մանրամասնութիւնները չուտով։

Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի **15** Հոկտեմբեր, Հ. Մ. Մ.ի բո – լոր խումբերը պիտի մրցին **C. O. 15ème**ի դէմ, մեր դաշտին վրայ, **Stade Jean Bouin· Métro Mairie d'Issy**։

Անշուշտ իսկ լէ Մուլիւնոյի մարզասէրները բազմութեամբ ներկայ պիտի ըլլան, բաջալերելու համար մեր մարզիկները։

ՊՈՒՐՍԱՅԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱՍԷՐ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ կը կազմակերպեն ֆութպոլի մրցում մը Ա. Միութեան ուսանողներու հետ, որ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ։

ՊՈՒՐՍԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը կազմակերպէ ֆութպոլի մրցում մը Ա. Միութեան ուսանողներու հետ, որ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ։

ՊՈՒՐՍԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը կազմակերպէ ֆութպոլի մրցում մը Ա. Միութեան ուսանողներու հետ, որ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ։

Պ. ՄԿՐՏԻՉ ԹՈՒՔԱԼԵԱՆԻ մահուան առթիւ Քանի եւ Լապոքայի մէջ հեռեւեալ նուէրները ե – ղած են, փոխան ծաղկեպսակի, Անտիլի Հան – դուեան Տան.— Պ. Պ. Տիւդեան հազար Ֆրանք, Սէմէրճեան եղբ. հազար, Պ. Պ. Տէրտէրեան, Ց. Նշանեան, Պ. Ուճուզեան, Գ. Եորկանճեան, Ց. Սէմէրճեան (Ֆէպիւս), Պ. Ալան, Մ. Տայ – լէրեան եւ Ց. Ագճեանէ 500ական Ֆրանք։ Ընդհ. դումար 6000 Ֆրանք։ Մատնալ Յառաջէն։

ՅՐ. Կ. ԽԱՉԻՆ.— Մխնիխէն Պ. Մաքս Պա – րոնեան 2000 Ֆրանք կը նուիրէ Ֆրանսահայ Կա – պոյտ Խաչին Շրջ. վարչութեան։ Մատնալ Տիկին Գաւուճճեանէ, 41 Bld. Exelmans, Paris (16)։

ՄԱՐՍԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ահարոնեան Ակումբի մատակարար մարմինը չնորհակալութեամբ ստա – ցած է Փարիզարնակ ընկեր Մանուէլ Էքսէրճեա – նէ «Հայրենիք» ամսագրի Բ. տարիէն 11 թիւեր, ինչպէս եւ 13 կարեւոր դիրքեր։

Այս առթիւ Ակումբի մատակարար մարմինը ջերմօրէն կը խնդրէ բոլոր հայ հրատարակիչնե – րէն, գրողներէն եւ գրասէրներէն իրենց գիրքերէն տրամադրել Ակումբի գրադարանին, նկատի ունե – նալով որ այս տարեշրջանին, Ակումբը ամէն օր բաց պիտի ըլլայ հասարակութեան առջեւ։

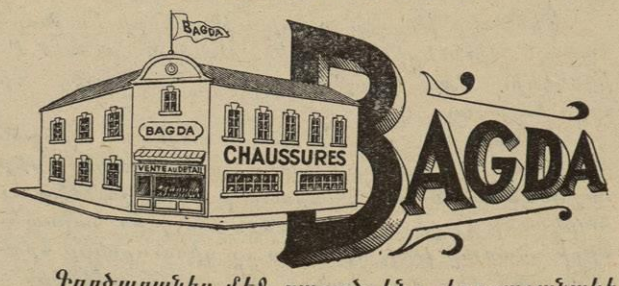
Առաքումները ուղղել Արամ Պեհրիկեանի, 7, rue Berlioz, Մարսէյլ։

ՏԷՍԻՆ.— Պ. Ղուկասեանի եւ Օր. Պահամ – եանի ամուսնութեան առթիւ Ֆր. Կ. Խաչի Տէսի – նի դպրոցի կրթական Մարմինը չնորհակալու – թեամբ ստացած է ընկեր Ս. Առաքելեանի ձե – ռամբ, Ռոանէն Պ. Մ. Թորոսեանէ 2000 Ֆրանք, Պ. Ղ. Պահամեանէ 2000 Ֆրանք, Պ. Վ. Թիւֆէնք – ճեանէ 500 Ֆրանք։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՄԲՆԹԱՑՔԸ կը վերսկսի այս կիրակի ժամը 9ին։ Արձա – նագրութիւնները տեղի կ'ունենան նոյն օրը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Պրուսայի Զենկիլէը պիտղէն Մարիամ Պոըչիկեան, հօր անունը Երամ, մօրը Հռիփսիմէ։ 1919ին զինքը տեսնողներ եղած են Կիլիկիա։ Ամուսնացած հայ սպայի մը հետ եւ ա – նունը փոխած Մելինէի։ Տեղեկացնել Սիրանոյշ Խաչիկեանի, 32 rue Nouvelle, Alfortville (Seine), France։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախ – ուին մեծաքանակի գինով։

Ձեր չահն իսկ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme, Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ի – րիկուն ժամը 9ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերները պարտաւոր են ներկայ ըլլալ։

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժա – մը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Նիւթը «Հ. Ց. Դ. 60ամ – եակը»։ Կը հրաւիրուին նաեւ Կապոյտ Խաչը, «Արծիւ» ենթակոմիտէն եւ համակիրները։

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասա – խօսութիւնները տեղի կ'ունենան չորեքշաբթի օ – րերը ժամը 20.30ին, Շէհէրլիեաններու բնակա – րանը։ Կը դասախօսէ ընկեր Պիլալի։ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ ենթակոմիտէի միացեալ դրա – դարանը բաց է ամէն օր ժամը 18—19, դիրքեր ստանալու համար դիմել 36 rue Bistour Բ. յարկ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, rue Etienne Dolet 138 թիւ, Պ. Մանուկ Փաշաեանի սրճարանը։

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին նորըն – տիր վարչութիւնը, իր անդամակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս երկուշաբթի, երիկոյեան ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը։

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փորթ ա'Իթալիի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին Ֆանթիլիի հայկական դպրոցին սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ Ֆ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը։

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՅԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ – ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՁԷՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ։

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ՆԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ։

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՆԱԶԵՆԻ ՏԷՐ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆԻ

«Վարդենիի»

Քնարերգական բանաստեղծութեանց նոր հա – տորը։ ՇՔԵՂ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

Գինն 400 Ֆրանք Ֆրանսայի համար, ապրան – սահման 2 տոլար։

Դիմել բոլոր հայ գրավաճառներուն եւ Ն. ՏԷՐ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆԻ, 10 rue Mounet Sully, Pa – ris (20)։

2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԵՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար։
ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15–70 Գինն 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 17 Octobre 1950 Երեքշաբթի 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6282–Նոր շրջան թիւ 1693

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՏՈՒԿ ԱՌՋՆՈՐԴՆԵՐ

Քաղաքական գրականութեան մասին խօսած ատեն, չարժանկար մը կը բացուի մեր աչքերուն առջեւ: Համայնապատկեր մը՝ խաւտուտիկ եւ խօսուն :

Կ'ակնարկենք Հայկական Արտասահմանի լրագրական գործունէութեան :

Թերեւս ոչ մէկ տեղ այսքան թերթ ունեցած ենք օտարութեան մէջ, կուսակցական թէ անկախ կամ չէզոք :

Մեծ գումար մը չի կազմեր ամէնուն սպասման համադրումբը :

Եթէ կուսակցական թերթեր կան քանի մը հազարէն վեր, կան ուրիշներ ալ որոնց համար երազ մըն է հազարն իսկ :

Ինչպէս ազգային – քաղաքական գործու – նէութեան ուրիշ ճակատներու վրայ, այստեղ եւս Դաշնակցական մամուլն է որ առաջին տեղը կը գրաւէ, քանակով թէ որակով :

Անշուշտ անոր համար որ, մեր մէջ աւելի զօրաւոր է պատասխանատուութեան զգացումը: Աւելի տոկուն են եւ բազմապան՝ մտաւոր ուժերը:

Ամէն պարագայի մէջ, մեր լրագրական ճա – կատին վրայ ձեռքեր կան որ կ'օգնեն եւ աչքեր կան որ կը հսկեն, փոխադարձաբար: Եւ ուշա – դրութիւն, ճիշդ չի պակսիր պաշար ամբարելու, վերլուծումներէ խուսափելու համար :

Եթէ նոյն մտահոգութեամբ տոգորուած ըլ – լային ուրիշներ, շատ բան պակաս պիտի ըլլար ամենօրեայ ժխորէն :

Դժբախտաբար ոչ մէկ բարենչան երեւոյթ՝ այս տեսակէտէն :

Շատերուն գոյութեան պատճառը՝ պարզապէս հակադաշնակցական պայքարն է: Հասարակ խու – ժամաբարութիւն :

Կան որ այլապէս վնասակար հոտեր կը ցուցուն, չէզոքութեան դիմակին տակ :

Պահաս չեն ամսեղուկ տիպարներ ալ, որոնք մխիթ եւ սիրտ կը պղտորեն, բարեպաշտական կամ ազգասիրական մարքանքներով :

Իսկ իրրեւ ընդհանուր երեսութիւն, շատ քի – չերը կը համապատասխանեն իրենց կչռումին, պատրաստութեամբ եւ նկարագրով :

Ամենագէտ խմբագիրներ եւ յօդուածագիր – ներ ունինք, որոնք կարծիքներ կը յայտնեն, վը – ճիռներ կ'արձակեն առանց գիրք մը, թերթ մը պրպտելու: Առանց ուսումնասիրելու իրենց չօ – չափած նիւթը :

Հայաստանի մասին գրեն թէ Զինաստանի կամ Թուրքիոյ, շատերը նոյնքան հաբեւանցի գաղա – փարներ ունին երեքին ալ աշխարհագրութեան թէ պատմութեան մասին :

Ինչո՞ւ յօդնիլ եւ քրտնիլ, տարածուիլ եւ խո – րանալ, երբ դիւրին է թուղթերը մրոտել, իրար կապելով անմէջ նախադասութիւններ :

Կաթսայ մը տաք — աւելի շատ պաղ — ջուր կը դնեն առջեւդ, իրրեւ ապուր, քեզի ճգելով ա – նոր մէջ հատիկներ փնտռելու պարտականու – թիւնը:

Առանց տեղէն շարժելու, կեցած տեղը թխելու այս ունակութիւնը այնքան զարգացած է որ, նորերն ալ հինէրէն վարակուելով նոյն ճամբուն կը հետեւին :

Եւ ահաւասիկ նատուկ առջնորդներու չքա – խումբ մը, բոլոր գաղութներուն մէջ: Ամէն ուր որ տպագրական տառեր կը ճարուին :

Մարդիկ վարժուած են իրենց տպիտութիւնը եւ անբարեխղճութիւնը պարակելու վարպետորդի խաղերով: Ի հարկին խժալուր ժխոր մը յարու – ցանելով :

Տարբերութիւնը չատ մեծ չէ բուն լրագրա – կանէն պարբերականը :

Նոյն անփոյթ, ծոյլ, թափթփած ունակու – թիւնը: Նուսափում բարեխիղճ աշխատանքէ եւ յողնութենէ :

Հետեւո՞նքը,— անկում, եթէ ոչ տգճատում խմացական մակարդակի: Ամէնէն առաջ իրենց՝ նատուկ առջնորդներուն եւ իրենց փոքրաւորնե – րուն համար :

Անկում, նաեւ, բարոյական. քանի որ այս անտիրութիւնը խորապէս կ'ազդէ հանրային կար – ծիքին վրայ: Կը նպաստէ ոչ թէ դիտակից քաղա – քացիներ պատրաստելու, այլ ամբոխը օրօրելու, ղուարճացնելու :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պատերազմէն առաջ, չէն գաղութ մը ունէինք Ատրպատականի մէջ: Տիպար՝ իր ազգային եւ կրթական կազմակերպութեամբ :

Թեմին գլուխը կը գտնուէր պատկառելի ա – ռաջնորդ մը, Մելիքթանկեան արք. :

Պատերազմը եւ յետագայ դէպքերը վերխմայր չրջեցին ամէն բան: Ժողովուրդին մեծ մասը թէհ – րան ապաստանեցաւ, եւ երբեմնի չէն գաղութը մատնուեցաւ անել կացութեան մը :

Բայց, ինչպէս ամէն տեղ, Թաւրիզի մէջ ալ գտնուեցան գիտակից եւ ժրաջան հայրենակից – ներ, որոնք անկարելին փորձեցին, ժողովուրդին բարօրութիւնը ապահովելու եւ ազգ. կեանքը վառ պահելու համար :

Շատ մը գործերու կարգին, Թեմ. Խորհուրդը ձեռնարկած է նոր չէնքի մը շինութեան, որ կա – րեւոր դամար մը պիտի ապահովէ ազգ. անուա – կին:

Թեմ. Խորհուրդը ձեռնարկելով այս բազմա – ծախս շինութեան, կը յուսայ թէ արտասահմանի ունեւոր Իրանահայերն ալ իրենց բաժինը պիտի տրամադրեն :

Բարեբախտաբար այս միջոցին մեր մէջ կը գտնուի Ատրպատականի առաջն. տեղապահը, կարապետ Ա. քահանայ Մանուկեան, որմէ կա – րելի է քաղել մանրամասն տեղեկութիւններ՝ այս ձեռնարկին կարեւորութեան մասին :

Կ'իմանամ թէ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան եւս յանձնարարական մը ստորագրած է, դիւրա – ցնելու համար անոր ձեռնարկը :

Որքան կրցայ ատուկել, քանի մը սրտցաւ հայ – րենակիցներ կրնան իրենք ճարել ապաստուած դու – մարը :

Մասնակցելով այս ձեռնարկին, իրենց հայ – ազգակիցները Հիւսիսային Պատասխանատուութեան վերածնութեան :

Թող չրգեն թէ Թաւրիզը աչքէ հեռու ըլլալով, սրտէ ալ հեռու մնայ : Վ.Ա.Հ.

Ռուսական հատախուզո՞ւմ կարսի դիմաց

ՎԵՑ ՁՕՐԱԲԱԺԻՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

Պոլսէն կը հեռագրեն հոկտ. 16 թուականով.—

Ամերիկեան «Իսոշիէյթըտ Փրէս» գործակալու – թեան քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Խ. Մի – ութիւնը դինուոր կը համախմբէ Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի սահմաններուն վրայ :

Կ'ըսուի թէ վեց զօրաբաժիններ չարուած են Թրքական սահմանապլուխին երկայնքը, ճիշդ կարսի արեւելեան կողմը, եւ թէ անոնց չորսը մասնաւորապէս մարզուած են հրոսակային կռիւ – ներու համար :

Կարելի չէ պաշտօնական հաստատում ստա – նալ այս լուրերու մասին: Ամերիկեան գործակա – լութիւնը կ'ըսէ թէ այս լուրերը կարսէն բերած է մէկը որ շատ բիչ անգամ կը սխալի :

ԱՄԷՆՔՆ Ա.Ի. ՀԱՅԱՍԱՐ ՊԻՏԻ ՈՒՏԵ�ն

Եուկոսլաւիոյ դիկտատորը, Թիթօ, հրամա – նագիր մը հրատարակեց որով կը ջնջէ համայնա – վար կուսակցութեան անդամներուն վաչեյած ա – ռանձնաշնորհները: Այդ հրամանագրին համա – ձայն, կուսակցութեան 500.000 անդամները նոյն իրաւունքները պիտի վայելեն ինչ որ երկրին 16 միլիոն բնակիչները՝ պարենաւորման մասին : Հրամանագիրը, որ գործադրելի է երկու շաբա – թէն, ծանր տուգանքներ եւ բանտարկութիւն կը տրամադրէ անսաստողներուն: Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Պորպա», չերմապէս կը դնա – հատէ այս անօրինութիւնը :

Ահաւասիկ հրամանագրին դլխաւոր տրամա – դրութիւնները.—

1. Ոչ մէկը, ինչ պաշտօն ալ վարէ, չի կըր – նար աւելի ուտեստ կամ ուրիշ նիւթեր ստանալ քան հանքի, անտառի եւ երկաթուղիներու բան – ուրները: Այն համայնավարները որոնք մասնա – տորապէս պատասխանատու եւ ծանր պաշտօններ կը վարեն կամ դիտական կարեւոր գործեր կը կատարեն, մինչեւ օրապահիկներէն աւելի պիտի ստանան, բայց պակաս՝ ճարտարագործութեան ծանր աշխատանքի բանուորներէն :

2. Պիտի ջնջուին համայնավարներու համար հատատուած մասնաւոր խանութները. բայց սահմանափակ թիւ մը ա՛յն անձերուն համար որ մասնաւորապէս կարեւոր գործեր կը կատարեն :

3. Արդիլուած են մինչեւ հիմա կարդ մը ան – ձերու յատուկ (համայնավար) հանդստեան տու – ները, արձակուրդի տուները եւ բոլոր նմանօրի – նակ հաստատութիւնները: Բացառութիւն կը կա – մեն միայն բանուորներու ամառանոցները :

4. Համայնավարներուն արդիլուած է որ եւ է նոր գնում կատարել կարասիներու, պահեստնե – րու, գորգերու, վարագոյրներու կամ ուրիշ ապ – րանքներու որոնք յատուկ են ներքին բարեդար – դութեան: Պէտք է չեղեալ համարել կնքուած բո – լոր պայմանագիրները :

5. Արդիլուած է ձրի հրանիթ բաշխել հա – մայնավար պաշտօնեաներուն, որեւէ պատճառով:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Նախագահը եւ զօրավարը ևրեք ժամ խօսեցան գլուխ գլխի

ԹՐՈՒՄԸՆ ՇԱՏ ԳՈՀ Է ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐ – ԴԻՒՆՔԻՆ.— Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՁԱՆԶՆԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԸ.— ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ՈՒ – ՐԻՇ ԽՈՅՇԵԼԻ ԿԷՏԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ.—

Նախագահ Թրումըն եւ իր խորհրդականները, մօտաւորապէս 25.000 քիլ. ճամբայ կտրելէն ե – տոյ, հանդիպում մը ունենալու համար Մակի ուժերու ընդհ. հրամանատար զօր. Մէք Արթըրի հետ :

Հանդիպումն ու խորհրդակցութիւնները տեղի ունեցան կիրակի օր, Խաղաղականի Ջուրերուն մէջ կոթռուած եւ հագիւ վեց քառակուսի քիլմ. տա – րածութիւն ունեցող Ուէյք կղզեակին մէջ, ուր զօր. Մէք Արթըր հասած էր նախորդ դիշերը: Իր – րեւ խորհրդակցութեան «չէնք» ծառայեց փոքրիկ եւ անշուք հիւղակ մը: Առաւօտուն կանուխ, կըլ – պեակի օդանաւային կայանը իջաւ զօր. Պրէտլին եւ միւս խորհրդականները փոխադրող օդանաւը : Զօր. Մէք Արթըր չերեւցաւ դիմաւորելու համար զօր. Պրէտլին, որ իրրեւ ամերիկեան բանակնե – րու միացեալ սպայակոյտին նախագահ, իր պետն է: Քիչ վերջը իջաւ նախագահին օդանաւը՝ «Ին – տէփէնտընս»: Զօր. Մէք Արթըր նորէն սպասող – ներուն մէջը չէր: Բայց երբ Նախագահը յայտ – նուեցաւ օդանաւի դռնակին առջեւ, զօր. Մէք Արթըրն ալ իսկոյն դուրս եկաւ քովնտի տաղա – ւարէ մը եւ փութաց նախագահին մօտ: Զօրավա – րը, իր դերազոյն պետ նախագահը դինուորական բարեւով մը դիմաւորելու տեղ, մօտեցաւ եւ սեղ – մեց անոր ձեռքը: Ձեռքի այս սեղմումը քանի մը վայրկեան տեւեց եւ քանի մը անդամ կրկնուե – ցաւ, որովհետեւ լուսանկարիչները «անդամ մըն ալ, անդամ մըն ալ» կրկնելով, կ'ուղէին բազ – մաթիւ նկարներ առնել :

Այժմ դէմ դիմաց կը գտնուէին երկու մար – դիկ, որոնք չատոնց դիւրաւ չէին տեսած, բայց այնքան խորապէս ազդած էին իրարու վրայ: — « Երկար ժամանակէ ի վեր ձեզ չեմ տեսած, զօ – րավար», ըսաւ նախագահը Մէք Արթըրին, որ պատասխանեց.— « Կը յուսամ թէ յաջորդ ան – դամ այսքան երկար չպիտի տեւէ, պարոն նախա – գահ»: Այնուհետեւ անոնք նստան ինքնաշարժ մը եւ ուղղուեցան դէպի այն հիւղակը, ուր տեղի պիտի ունենար խորհրդակցութիւնը: Եւ սակայն, խօսակցութիւնները սկսան կառքին մէջ իսկ: Եւ երբ հիւղակը հասան, բայցմէ առաջ նստած – խորհրդակցական բոլորովին առանձին :

Մէկ ժամ տեւած այս առանձին խորհրդակցու – թեան յաջորդեց երկու ժամուան երկրորդ խորհր – դակցութիւն մը, որուն մասնակցեցան նաեւ եր – կու անձնաւորութեանց խորհրդականները : Ոչ մէկ պաշտօնական դեկոյց հրատարակուեցաւ այս հանդիպումէն վերջ: Ժամանակի չէզոքութեան պատճառով, մամուլի ներկայացուցիչներն ան – դամ չկրցան ընդունիլ Նախագահին եւ զօրա – վարին կողմէ: Իրագեկներու համաձայն, սակայն, Մայր. Արեւելքի գործերուն չուրջ կարծիքներու կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացած է եր – կուքին միջեւ: Այս կը նշանակէ, թէ զօրավարը

ՄԻԱՑ ՆԵՆԳԱՄԻՑ ՈՒ ԴԱՒԱԴԻՐ

Կովկասի մէջ Հայերը եւ Վրացիները դրեթէ հաւասար թիւ կը կազմեն: Թէ՛ մէկը, թէ՛ միւսը չուրջ մէկ միլիոն 800 հազար կը հաշուեն: Վրացիներու վերաբերմամբ նկատի առնելիք կարեւոր պարագան այն է, որ այդ մէկ միլիոն 800 հազար Վրացիները կը կազմեն վրացի ժողովուրդի ամբողջութիւնը աշխարհի վրայ եւ այդ ամբողջութիւնը ամփոփուած է Վրաստանի սահմաններուն մէջ: Վրաստանէն դուրս Վրացի գրեթէ չկայ :

Այդ մէկ միլիոն 800 հազար Վրացիները տէր են Վրաստանի մը, որ 27 հազար քառակուսի մղոն տարածութիւն ունի: Մինչդեռ, միայն Կովկասի մէջ Վրացիներուն հաւասար թիւ կազմող Հայութեան տրուած է Հայաստան մը 11.500 քառակուսի մղոն տարածութեամբ :

Մինչ Հայաստանի բնակչութիւնը չուրջ մէկ միլիոն 200 հազար է, որմէ մէկ միլիոնը Հայ է, վրաց ամբողջ ազգը ամփոփող Վրաստանը ունի չուրջ երեք եւ կէս միլիոն բնակչութիւն, այլ խօսքով մէկ միլիոն 800 հազար Վրացիները կը տիրապետեն գրեթէ իրենց թիւին հաւասար օտար – ներու վրայ :

Երբ մենք կը մտածենք այս անժխտելի իրողութիւնները, իրբեւ անտարակելի ապացոյց խորհրդային իշխանութեան հակահայ քաղաքականութեան, մենք կ'ըլլանք «պարապուղ եւ ստախօս »:

Վրաստանի մա՛ր կը կազմեն Ախալցխոյ Ինքնավար Հանրապետութիւնը հարիւր հազար բնակչութեամբ, Ածարիոյ Ինքնավար Հանրապետութիւնը նոյնքան բնակչութեամբ եւ Հարաւ Օսե – թիայի Ինքնավար Շրջանը երկու հարիւր հազար բնակչութեամբ: Ազգային այս երեք փոքրամասնութիւնները, որոնց թիւը 400 հազարը չանցնիր, օժտուած են, փոյթ չէ թէ բոլշեւիկեան իմաստով, ինքնավարութեամբ :

Իսկ միւս կողմէ վրացական իշխանութեան տակ դտնուող 400 հազար հայութիւնը, որմէ 100 հազարը կը բնակի Հայաստանին սահմանակից Ախալքալաք գաւառին մէջ, բացարձակապէս զուրկ է ոեւէ ինքնավարութենէ :

Հայաստանի մէջ, Երեւանէն հարիւ 30 — 40 մղոն հեռու Նախիջեւանի գաւառի 40 հազար Թաթարները տէր են Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետութեան, որ դրուած է Նախիջեւանի հետ գտնուող հազար քիւրտ եւ թաթար բնակչութիւն ունեցող գիւղերու խումբ մը «Քիւրտ Կրայ» — Քրտական Շրջան անունին տակ ինքնավար շրջան մը կազմած է :

Մինչդեռ անդին, Խորհրդային Ատրպէյճանի 400 հազար հայութիւնը ինքնավարութիւն չունի :

Երբ մենք կը մտածենք խորհրդային իշխանութեան հակահայ քաղաքականութեան այս աղաղակող փաստերը, մենք կ'ըլլանք «Հայաստանը սեւցնող եւ հայ ժողովուրդի թշնամի»:

Երբ մենք հայ համայնավարներու եւ անոնց ուղեկիցներու աչքը կը խոթենք այն իրողութիւնը, թէ միայն Կովկասի մէջ Վրացիներուն հաւասար թիւ կազմող հայութեան տրուած է Հայաստան մը փոփուած Հայաստանի մէջ, իսկ միւս կէսը դըրուած է Վրաստանի եւ Ատրպէյճանի տիրապետութեան տակ, երբ մենք կը մատնանշենք այն իրողութիւնը, թէ Հայաստանի անճուկ սահմաններէն անջատուած եւ հողով հարուստ մեր դրացիներուն տրուած են հայկական այնպիսի հինաւուրց հողերն, ինչպէս Ղարաբաղը, Նախիջեւանը եւ Ախալքալաքը, համայնավար զգրպահօսները Հայաստանի դէմ թշնամութիւն կը յայտարարեն այդ :

1945ին Հայ Դատի Ցանձնախումբը Սան Ֆրանչիսքոյի խորհրդաժողովին ներկայացուց յուշագիր մը, որով Սեւրի դաշնագրով Հայաստանի խոստացուած հողերու կցումը կը պահանջուէր ներկայ Հայաստանին, — ատիկա «թշնամութիւն» էր Հայաստանի դէմ :

Իսկ երբ հայ համայնավարներու դեկավարութեամբ իրենց փորերուն վրայ սողացող Ռամկավարներէ եւ Հնչակեան թափթփուկներէ կազմուած «Ամերիկահայ Ազգային Խորհուրդ» կոչուածը, Հայ Դատի Ցանձնախումբի դիմումին ամիս մը վերջը նոյն խորհրդաժողովին կը ներկայացնէր յուշագիր մը, ըսելու համար թէ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը «Ֆաշիստ կազմակերպութիւն է»,— ատիկա կ'ըլլար ազնիւ հայրենասիրութիւն արտայայտող քայլ մը :

Հայանուն դաւադիրներու Տիթրոյիտի Համադումարը զրաղած է նաեւ Հայկ. Դատով, որու մասին Համադումարին ներկայացուցուած տեղեկագիրը կը թելադրէ աշխատիլ «որ իրականանայ մեր դարաւոր երազը ու ներկայ Հայաստանին միանան մեր պապերու արեամբ ներկուած ու ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐՈՎ ՁԱՆԶՑՈՒԱԾ (ստորագրումը մերն է. «Հ.») հայկական հողամասերը — Էր – զրում, Վանը, Պիթլիզը եւ միւս նահանգները »:

Այդ մեկն ալ չխոռձն՞ի

Սիրելի «Ծառայ», մեր գոյութեան ամէնէն հրատապ հարցը՝ ազգապահպանման խնդիրը, անդամ մը եւս կ'արծարծուի, ժրնեւի նամակով, ձեր երկու խմբագրականներով եւ ուրիշ գրու – թիւններով :

Յաճախ թելադրած էք ձեր աշխատակիցնե – րուն կամ ընթերցողներուն, որ յայտնեն իրենց ալ տեսակէտը՝ զանազան խնդիրներու մասին, փոխանակ զանոնք իրենց պատեանին մէջ պահե – լու : Կ'օգտուիմ առիթէն, յայտնելու համար հա – մեստ կարծիք մը:

Ժրնեւի նամակի ոդին, մայրենի լեզուի կամ Հայ. Եկեղեցւոյ մասին իր յայտնած գաղափար – ներով, առաջին տպաւորութեան տակ, չատ բը – նական է որ կը վրդովէ ազգային զգացումներով բարախուն մեր սիրտը: Բայց եթէ պահիկ մը, զործնականօրէն մօտենանք յայտնուած մտքե – րուն, այն ատեն, ստիպուած ենք ընդունիլ թէ կան կարգ մը ճշմարտութիւններ, մէկ խօսքով՝ իրականութիւններ :

Այսպէս , ցոյց տրուած Ջուիցերիոյ պարա – գան ի՞նչպէս բացատրել: Ժողովուրդ մը տար – բեր երեք լեզուներու բարբառով եւ սակայն ինչ – քան միաձոյլ, մէկ սիրտ մէկ հոգի, տիպար ազգ մը՝ համերաշխութեան: Նմանապէս Պելժիա , ինչպէս Ամերիկա, տասնեակ այլազան ցեղերով ա – րուն ազգապահպանումի, հիացում յայտնած կ'ըլլայ, ինքնին, այն Հայերուն որոնք օտար ափերու վրայ, հազար փորձութեան կամ դժուարութեան իսկ հանդիպած, դարձեալ կը մնան Հայ: Կը կարծեմ թէ յօդուածագիրը, չափանցուած խորհրդածութեան մը մէջ, կ'ըն – դունի հայորդիին ապահեական կեցուածքը, զայն բաղդատելով նիւթական չահը չդտած ու ազգէն հեռացած ուրիշ Հայու կամ Հայերու հետ :

Եւ իրաւ ալ, կան հազարաւոր Հայեր զոր – աքսորի արիւնաներկ անապատներու կամ օտա – րութեան վտարանդի ճամբաներու դառնութիւն – ները չեն կրցած հեռացնել իրենց ազգէն, ընդհա – կառակն զայն ամրացուցած է: Թորգոմեան ցեղի արիւնը: Իսկ անդին կը դտնուի ուրիշ մաս մը որ երբեք անհետքի անտարբերութեամբ, կամովին ինկած է ապազդայնացումի խորխորատը, կոյր ու խուլ դառնալով, մայրենիքի, մշակոյթի եւ կամ Հայոց պատմութեան փառապանծ էջերուն եւ վերջապէս ազգային բոլոր նուիրականութիւններուն առջեւ :

Բայց ինչ խօսք որ միայն այս դասակարգին մէջ չեն դտնուիր յօդուածագրին ակնարկած Հայ երիտասարդները «որոնք հայերէն չեն դիտեր եւ իրրեւ պատճառ կ'ըսեն.— Եթէ հայերէն դիտ – նամ, իմ նիւթական կացութիւնս կը բարւոքի՞»: Այլ՝ նիւթական առաւտութեան մէջ լողացողներ , ինչպէս մտածնչած էիք արդէն ձեր երկրորդ խմբագրականով: Իսկապէս որ ամէն մարդ հերոս չէ ծնած: Վասնզի, հերոս չէ միայն ան որ կռուի դաշտի մը վրայ քաջագործութիւններ կը կատարէ կամ կը տանի յաղթանակը: Հերոս են նաեւ ու – սուցիչը, զրադէտը, արուեստագէտը որ նիւթա – կան անձկութեամբ տառապելէ, մինչեւ իրենց վերջին չունչը ամուր կը մնան պատնէշին վրայ : Մինչ կան որ այդպիսի պարագաներու տակ, կը վհատին եւ կէս կը թողուն իրենց ապարէզը: Երբ կը հիանանք առաջիններուն կորովին, եռանդին եւ անընկճելի յարատեւութեան, չենք կրնար ալ անպայման դատապարտել վերջիններուն դասա – լութիւնը: Ամէնուն տրուած չէ պայքարիլ հե – րոսութեամբ :

Անկախ նամակագրին առաջարկած սա միջո – ցէն թէ ազգապահպանումը կը յաջողի այն առեն միայն երբ նոր սերունդին սա տպաւորութիւնը տրուի որ իր եաին կայ հայ հաւաքականութիւնը, պատրաստ իրեն նիւթապէս օգնելու, կարելի չէ արդեօք կազմել մեր ապրած քաղաքներուն մէջ հայ տնտեսական ընկերակցութիւններ, որպէսզի նիւթապէս օգնելու, կարելի չէ՞ արդեօք կազմել մեր ապրած քաղաքներուն մէջ հայ տնտեսական ընկերակցութիւններ, որպէսզի նիւթական դիւ – րութիւններ, օժանդակութիւններ ընծայեն այն հայրենակիցներուն որոնք նեցուկի կը սպասեն ա – ռեւտրական կամ արուեստի ձեռնարկի մը յա – ջողութեան համար: Մինչ այս օտար ցամաքնե – րուն վրայ, նուիրուած ուսուցիչներ կամ ուսուց – չուհիներ, չատ համեստ պայմաններով, չաճախ բոլորովին սիրայօժար կը տրամադրեն իրենց չունչն ու եռանդը, որպէսզի հայ մանուկները ա – զատեն այլասերման ճիրանէն, հայ ունեւորներն ալ կրնան իրենց նիւթական աջակցութիւնը ընծա – յել այդպիսի հայրենասիրական միութեան միջո – ցաւ, ապացուցանելով թէ մեր ժողովուրդը ան – հատական եւ հաւաքական ձեռնարկներով կը զե – րազանցէ չատ մը ազգեր, գիտէ նաեւ ի հարկին, տալ, Հրեաներու գործնական իւրօրինութեան ո – գին :

Անտարակոյս որ կան երիտասարդներ որոնք պիտի չսպասեն այդ նիւթական ապահովութեան, մնալու համար Հայ: Առանց տատր անոնք արդէն տոգորուած են ազգային զգացումներով : Յամե – նայն դէպս, օտարին դուռը ափ առնելու տեղ, պի – տի կրնային գոհացում գտնել ազգային փութկոտ կազմակերպութեան մը մէջ: Բոլոր հայաչատ եր – կիրներու կամ քաղաքներու մէջ բազմաթիւ հայ հարուստներ կան որով կարելի է հիմնել ազգային առեւտրական կամ տնտեսական կեդրոններ, հաս – տատութիւններ, փոխադարձ օգնութեան համար:

Այս կերպով պիտի ապացուցանենք Թոյլ կամ խոտապահանջ անհատներուն թէ ազգին ծոցին մէջ կը գտնուին նաեւ իրենց փնտռած նիւթական ա – ռաւելութիւնները: Ամէն պարագայի մէջ, փոր – ձենք անկարելին, անդունդէն փրկենք, որպէսզի չդպչինք մեր ցրրուցան տարբերքէն, ամէնէն կենսականը, էականը նկատելով մեր ֆիլիքական գոյութիւնը :

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ՃԱՓՈՆԻ մէջ մաքրագործուած 206.000 տմ – բաստանեաններէն 10.900 հոգի անպարտ արձակուեցան, 22 հազար հոգի ալ վերաքննութեան դիմած են: Արձակուածներուն մէջ կը գտնուին 17 նախկին նախարարներ, 50 երեսփոխաններ եւն.:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ արտաքին նախարարութիւնը ծանուցագիր մը յանձնեց Սոֆիայի Թրքական դեսպանատան, բողոքելով սահմանագլուխի փակման դէմ :

ԱԹԷՆՔԻ բորոտներու տան 400 պատսպարեալները կը սպառնան մայրաքաղաքին վրայ քալել, ուժ տալու համար կրեաէի բորոտներուն, որոնք հիւանդանոցէն փախած են, բողոքով սրնունդի եւ խնամքի անբաւականութեան դէմ :

Համայնավար համադումարին ներկայացուած տեղեկագիրը կազմողները, որ Հայաստան – ի մէջ Ստալինի կամ Մոլոթովի անուան խոզա – բուծական կոլխոզի մը կեանքը օրը օրին, տեղով, թուականով եւ այլ մանրամասնութիւններով կը նկարագրեն « Լրաբեր »ի մէջ, իրենց տեղեկագրին մէջ, սակայն, չեն յիշատակեր Հայաստանի հողային իրաւունքները ճանչցող դաշնագրին անունը :

Այդ ո՞ր դաշնագիրն է, որ կը ճանչնայ մեր հողային իրաւունքները :

Արդեօք Պրէսթ Լիթովսքի 1918ի դաշնագի՞րը, որով Խորհրդային Ռուսիա Թուրքիոյ ծախեց մեր « պապերու արիւնով ներկուած » հողերը , թէ Մոսկուայի 1921ի ռուսեւթուրք դաշնագիրը, ո – րով Խորհրդային Ռուսիա երկրորդ անդամ Թուր – քին ծախեց նոյն հողերը, եւ կամ թէ Կարսի 1921ի ռուսեւթուրք դաշնագիրը, որով Խորհրդային Ռուսիա երրորդ անդամ Թուրքին ծախեց մեր հո – ղերը :

Ինչո՞ւ հայանուն դաւադիրներու Տիթրոյիտի Համադումարին ներկայացուած տեղեկագիրը չի տար հայ ժողովուրդի հողային իրաւունքները ճանչցող դաշնագրին — Սեւրի դաշնագրին ա – նունը :

Չի տար, որովհետեւ Սեւրի դաշնագիրը, ո – րու անունով կ'երդնուն Հայաստանի չահերը Խորհրդային Ռուսիոյ նպաստակներու համար վա – ճառքի հանող հայ համայնավար դաւադիրները պիտեն, որ այդ դաշնագիրը ձեռք բերողը Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան Դաշնակցական կառավարութիւնն էր :

1920 Օգոստոս 10ին Սեւրի մէջ այդ դաշնա – գիրը ստորագրուելէն հազիւ ամիս մը եւոք Պա – քուի մէջ կը դումարուէր համայնավարներու ու – րիչ համադումար մը, ուրտեղ առաւօրէն հայկա – կան արիւն լակած էնվէրի նման չունի մը հետ ժողովի նստեցան էնվէրին վայել խորհրդակից հայ համայնավարներ ,— Ա. Մռաւեան, Կասեան, Ա. Նուրիճանեան եւ ուրիշներ պատուելու համար Սեւրի դաշնագիրը :

Տիթրոյիտի համադումարի մէջ Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան հասցէին ուղղուած զազրախօսու – թիւններով եւ չնական վայրահաչութիւններով խմբագրուած տեղեկագրերն ու բանաձեւերը չեն կրնար մաքրել հայ համայնավար կոչուած թշուա – ռականներու ճակատներուն միայն 1920ին Պա – քուի խորհրդաժողովի առթիւ պատմութեան կող – մէ դրոշմուած անջնջելի թուքը :

Ան հոն է եւ հոն պիտի մնայ ընդմիշտ :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

Գաղութէ գաղութ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ հայկական ղէչերօթիկ վարժարանի մը անհրաժեշտութիւնը զգալի ըլլա – լով, երկու տարի առաջ կատարուած ուսումնական բարենորոգումներէն օգտուելու նաեւ հայ գա – ղութը: Հայկ. գպրոցներուն մէջ աւելցաւ հայե– րէն լեզուին նախապէս յատկացուած դասաժա – մերուն թիւը, 6է տեղ 12 պահով, իրաւունք տըր– ուելու հայերէն լեզուով աւանդելու բոլոր ա – ռարկաները, մէջն ըլլալով նաեւ երկրի պատմու – թեան եւ աշխարհագրութեան դասերը: Վարժա – րանին նիւթականը իր վրայ առաւ պետութիւնը, փրկելով գպրոցները փակուելու վտանգէն:

Ղիչերօթիկ վարժարանին մէջ առայժմ պիտի պատսպարուին 50 հայ աշակերտներ, դաւառնե – րէն թէ մայրաքաղաքէն իրրեւ պետական թոշա – կաւոր:

ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ եւ գրաբար լեզուի դասընթացք մը բացած է ռումանական Ակադե – միայի Պատմութեան եւ Փիլիսոփայութեան կա – ճառին սլաւական եւ բիւզանդական ժողովուրդ – ներու պատմութեան բաժանմունքը: 1950—1951ի տարեշրջանին աշխատանքները պիտի սկսին դա – սաւանդութեամբ փրոֆ. Վ. Պընըյեանուի որ մեծ ջանք կը թափէ, պատրաստելու համար նոր վա – րիչներ (կատրեր) հայագիտական ուսումնասիրու– թեանց համար:

ԹԻՖԼԻՍԻ մէջ դումարուած ընդհ. եկեղեցա – կան խորհրդաժողովին վերջ, Համայն Ռուսիոյ պատրիարք Ալէքսէյ եւ Վրաստանի Պատրիարք Կալիսթրատ Ամէնայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Ջ.ին հետ մեկնած են Հայաստան, ուր այցելած են Սեւանի եւ Զուարթնոցի պատմական վայրերը: Հիւրերուն վրայ լաւ տպաւորութիւն թողած է Էջմիածնի պատմական թանգարանը: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը այս առթիւ պատրիարք Ալէք– սէյին նուիրած է Էջմիածնի վանքին նախաձեռ կա– զապարը (մաքէթ):

ՏՈՔԹ. ՀՐԱՆԴ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ Պաղտատի ազգ. քաղաքական ժողովի անդամներէն, Արքայական հրովարտակով նշանակուած է կառավարական ա– ռաջին կարգի պաշտօնեայ եւ առաջին կարգի տնօ– րէն կրթական նախարարութեան բժշկապետու – թեան հիւանդանոցին:

ՎԱՐԴԱՎԱՌ ՄԱԼՃԵԱՆԻ (Հալէպի ծանօթ դծագրիչ – գործագործ) գործերէն նրբահիւս գորգ մը, արժանացած է Հալէպի ցուցահանդէսի քննիչ մարմնի դնահատութեան «բացառիկ դնա – հատանքի արժանի» ատիճանով:

ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՑԿԱՋՆԵԱՆ Ազգ. վարժարաննե – րու աղջկանց բաժինը փոխադրած է առողջապա – հական պայմաններով օժտուած նոր շէնք մը, որ սեփականութիւնը դարձած է ազգին: Նախորդ շէնքը անպատեհութիւններ կը ներկայացնէր խո – նաւութեան պատճառով: Նոր շէնքը օժտուած է ամէն կարգի յարմարութիւններով:

× Ազգ. Հայկազնեան վարժարաններու հո – գեբարձութիւնը նոր ինքնաշարժ մը գնած է՝ ա– շակերտներու ապահով երթեւեկին համար:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Տիգրան Ակերտցի Ցակոբ Միր – զայեան (77 տարեկան) մեռած է Եունիըն Սիթիի մէջ (Մ. Նահանգներ): Հանգուցեալը աշխատա – սէր գործատէր մը եղած է իրրեւ դերձակ: Նա –

ԱՑՆՁԱՐԻ «ԾԱՌԱՋ»Ի ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակ – ցութիւնները կը յայտնեն ընկեր Սարգիս Պօղոս– եանի, եւ ընկեր եւ ընկերուհի Սարգիս Լֆխան – եանի (Փարիզ) եւ բոլոր պարագաներուն իրենց որդւոյն, քրոջորդւոյն, եղբօրորդւոյն ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ (Նոր Սերունդ), դառնակսկիծ մահ– ուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ քսան տարեկան ծաղիկ հասակին, Սալվաթօրի հիւանդանոցին մէջ: Այս առթիւ, համաձայն ընկեր Սարգիս Պօ– ղոսեանի փափաքին փոխան ծաղկեպսակի եղան հետեւեալ նուէրները Այնճարի «Ցառաջ» դպրո – ցին համար.—

Ընկեր Սարգիս Պօղոսեան հայրը 2000 ֆրանք, կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միու – թիւնը 3000, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստա – փոր խումբը 2000, կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնա– ճիւղը 2000, Պ. Սամուէլ Աչրաֆեան 2000, ընկեր Գրիգոր Փիլիկեան 1500, ընկ. ընկ. Ցարութիւն Գարաքէյեան, Գրիգոր Քէնտիրեան, Հայկազ Մա– կարեան, Խաչիկ Թէլեան, ընկերուհի Տիկին Շահ– լամեան, ընկ. Աստուր Քէօսէեան, Ժիրայր Ոս– կիեան, Պ. Ցակոբ Դաւիթեան,, Պ. Արամ Գաբ – րիէլեան, Պ. Պետրոս Մարգարեան, Պ. Անդրանիկ Մուրատեան, ընկ. Ղազար Տէրտէրեան, Ցակոբ Տօլպաչեան, Տէր եւ Տիկին Զաթիկեան, ընկեր Գէորգ Եօթնեղբայրեան, Պ. Օհաննիկ Ցակոբեան, ընկեր Գրիգոր Պաղտասարեան Հազարական, Տէր եւ Տիկին Սիմոնեան, ընկեր Սերոբ Քէյեան, ընկեր Սուրէն Մասմանեաճեան, ընկ. Ցարութիւն Թաչճեան, Պ. Տիգրան Թումիկեան, Պ. Կիրակոս Հէվլմեճեան, Տիկին Վարսենիկ Մելքոնեան, ընկ. Կարապետ Կարապետեան, ընկեր Թադէոս Գը – լըճեան, Ժիրայր Տէր Վարդանեան, ընկ. Նշան Քէյեան, ընկ. Համբարձում Աւետիսեան, ընկ. Լեւոն Արզումանեան, Պ. Եղիազար Մելքոնեան, Տիկին Մարիամ Րէխլեան, ընկեր Նշան Տատա – եան, Պ. Գրիգոր Թիւթէլեան 500ական ֆրանք, Պ. Հայկ Սարգիսեան հազար, Օր. Շաքէ Փիլիկ – եան 500, Տիկին Օլիմբ Միւղիքեան, ընկեր Արամ Տէրտէրեան, ընկեր Գրիգոր Պոյաճեան, Պ. Պօղոս Պօղոսեան, Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան 300ական ֆր., Պ. Գալուստ Սարգիսեան, Պ. Ցակոբ Խաքիճեան, Պ. Մանսո, ընկեր Համբարձում Պատմաճեան, ընկեր Յովհաննէս Տէօքմէճեան 200ական ֆրանք, Տէրոյեան եղբայրները 3.500 ֆրանք:

Դումար 45.500 ֆրանք, զրկուած «Ցառաջ»ի:

Խապէս անդամակցած է «Ցառաջդիմական» ընկե– րութեան, որուն անդամները յետոյ հիմը դրած են Հ. Ց. Դաշնակցութեան: Ամուրի էր: Մահէն 4–5 ամիս առաջ պաշտօնական կտակով մը իր համեստ հարստութիւնը բաշխեց ազգականներուն քանի մը հազար տոլար: Իր երկյարկանի տունը նուիրած է «Արմենիա» սրահին, եւ հազար տոլար ալ Հ. Օ. Մ.ին:

× *Տիթրոյթի մէջ մեռած համեստ ընկեր մը 700 տոլար կտակած է Հ. Օ. Մ.ին եւ Հայրենիքի շէնքին, Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին եւ Լիբանանի ազգ. բուժարանին, հատասար բաժին– ներով: Կտակագրին մէջ պատուիրած է հրապա– րակաւ չյայտնել իր անունը:*

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

« ՃՇԴՈՒՄ »Ի ՄԸ ԱՌԹԻՒ

«Ա. Խ.»ի հոկտեմբեր 12ի համարին մէջ, Պ. Ենովք Արմէն «ճշդում» մը կատարած էր հան – դուցեալ Վահան Եարճանեանի դագաղին առջեւ խօսած դամբանականիս առիթով:

Կը դնահատեմ Պ. Ենովք Արմէնի «նախանձա– խնդրութիւնը», «Հայ լրագրութեան պատմու – թեան հաշուին» կատարած այդ ճշդումին համար:

Ինծի ծանօթ էր, որ 1906 — 1908 թուական – ներուն «Մասիս» գրական չաբաթաթերթին տնօ– րէնը – խմբագիրն էր Պ. Ենովք Արմէն: Երբ պար– տականութիւն տրուեցաւ ինծի դամբանական մը խօսելու, քանի մը մանրամասնութիւններ ունե – նալու համար դիմեցի թղթածրարի մը, որ «Ակն եւ Ակնցիներ» ատուար հատորին ձեռագիրները կը պարունակէր: Ժամանակին խնդրած էի հանգուց– եալէն իր ալ ինքնակենսագրութիւնէն քաղած էի քանի մը մանրամասնութիւններ: Հոն էր որ բան առ բան գրած էր Վահան Եարճանեան— «1907ին խմբա – գրած է Պ. Ենովք Արմէնին հետ « Մասիս» գրա – կան չաբաթաթերթը »:

Ուրեմն, այս տողերը ստորագրողը չէր կըր– նար «ճշդաբար վերագրել» անոր՝ թերթին խմբ– բագրութիւնը: Պ. Ենովք Արմէնին անունին մոռա– ցումը պարզապէս թիւրիմացութեան արդիւնք էր:

Առիթէն օգտուելով, անդամ մը եւս թերթա– տեղի «Մասիս»ի հաւաքածոն եւ իրաւ ալ հան – դուցեալին խմբագրութեան մասնակցած ըլլալու հետքը չգտայ:

Կը ցաւիմ որ իր կենդանութեան առիթը չու– նեցայ ստուգելու այս պարագան: Ուրախ եմ որ «Մասիս»ի երբեմնի տնօրէն – խմբագիրը կա – տարեց այդ ճշդումը:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Անցեալ կիրակի, 8 Հոկտեմբեր, Հայ Մարզականին՝ (U. S. A.) առաջին խումբը Promotion d'Honneurի Դ. ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ Annondy, մրեւնոյն դասակարգի խումբին դէմ մեր դաշտին վրայ:

Մեծ բազմութեան մը ներկայութեան հակա– ռակորդ մարզիկները խիստ ինքնավստահ մտան դաշտ: Մերոնք եղանակին սկիզբէն երեք մրցում կորսնցուցած էին եւ չորս կարեւոր մարզիկներ կը բացակային մինչեւ այսօր: Անոնց տեղ կը խաղան պատանիները, երբեմն ալ պահեստին: Այս մըր – ցումին լրացուցիչ մասնակցեցան լաւագոյն ու – ժեր, մէկը՝ սեւամորթ Պիւկէտա: (Մեր լաւա – գոյն խաղացող մարզիկները հոկտեմբեր 20ին զօ– րանոց կը մեկնին): Վարչութիւնը իր կարելին ը– րած էր խումբին դասաւորումը լրացնելու: Գըլ– խաւոր դատաւորն էր, Լիոնի չրջանին Mr. Faure:

Ժամը ճիշդ 3ին խաղը սկսաւ: Կատաղի հար– ուածներով եւ վազք երկու կողմէն: Վեցերորդ վայրկեանին սքանչելի կէտ մը չահեցաւ Թիւ 2 ժամադործեան: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 1 — 0: Երկրորդ կիսախաղին մինչեւ 27 վայր – կեանը մերոնց «չէմ»երը ապարդիւն անցան: Հակառակորդը ուժգնօրէն կը դիմադրէր: Վեր – ջապէս մեր յառաջապահներէն Պիւքառան չահե – ցաւ կէտ մը եւս: Հակառակորդն ալ չեղակի «քու փոան»է մը օգտուելով հետ ի հետ կէտ մը չահեցաւ: Ծափերը հազիւ դադրած, մերոնք կէտ մը եւս չահեցան, (պատանի Քէչիչեան) կէտ մը եւս չնորհիւ Սեւամորթին՝ որ քանիցս հակառա – կորդին բերդապահը նեղը ձգեց եւ ճիշդ երկվայր– կեանին Քէչիչեան՝ դնդակին հետ մտաւ բերդին մէջ: Խաղը վերջացաւ մերոնց յաղթութեամբ 3-1:

× Coupe de Lyonnaisի ախոյենական առաջին մրցումը մերոնք չահեցան անցեալ կիրակի, ան – ուանի Շէյլտոի դէմ 4—0: Հոս ալ մեր առաջին խումբը ունէր հազիւ վեց մարզիկներ, մնացեալ– ները պատանիներ եւ պահեստիներ էին:

Ցաջորդաբար պիտի վերսկսին պատանիներու կրտսեր եւ այլնի ախոյենական մրցումները:

ԹՂԹԱԿԻՑ

հուն ուրախութիւնից: Նա յուղել չգիտէ. նա խեղդում է Բէկին անչափ բաւականութեան տակ:

Եւ իր վրայ ծանրացած հաճոյքից ու ուրա – խութիւնից ազատուելու համար փեսան դարձեալ ղոքանչին է որոնում, գտնում է նրան եւ ասում.

— Ձուր չէ որ կեավուրները չեն խղճում... Այսպիսի հիւրին արժանի չէր պիղծ անհաւատնե– րին: Տեսնո՞ւմ ես, նա ինքը եկաւ ինձ... Նա ինձ է... կեավուրները արժանի չեն նրան ...

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (200)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

—

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

— Լաւ խօսք է:

Զինուորներից մէկը գնաց տանտիկնոջ Ա – մէտի եռելից: Բոպէ չանցած, ներս մտաւ ծերու– նի զինուորը: Երեւում էր, որ նրան էլ բաւական փափկացրել էր Մելիքի տան առատութիւնը: Բա– րեմիտ ժպիտը բերանին՝ նա լսեց իր գլխաւորի հրամանը:

— Կիրակի երեկոյեան կեավուրները հրացան պիտի արձակեն. իմ հարսանիքի համար է. թող մերոնք հրացան տան, եթէ հարկաւոր լինի: Այդ– պէս էլ գրել տուր թէֆտէրտարին. ասա իմ հար– սանիքի համար է:

Նա հանեց իր կնիքը, տուեց Ահմէտին եւ պատուիրեց ձիաւորներ պատրաստել: Բայց Ան– նա Խաթունը խնդրեց նեղութիւն չտալ զինուոր – ներին: Ինջոյքին հրաւիրուած հիւրերը երեկոյեան պիտի վերադառնային իրանց գիւղերը. նրանք էլ կարող են տանել հրամանները: Բէկը համաձայ– ուեց:

Այնուհետեւ Աննա Խաթունը ուրախութիւնից փայլող դէմքով չնորհակալութիւններ էր յայտ – նում. եւ նրան նոյն անկեղծութեամբ ձայնակցում էին բոլոր հանդիսականները:

— Մինչեւ երկինք, Բէկ, մինչեւ երկինք չը – նորհակալ եմ քեզանից, ասում էր Մելիքի կինը յուզմունքից դողալով: Աստուած ողորմած լինի դէպի քեզ, ինչպէս դու ողորմած ես դէպի մեզ:

— Ածեցէք, չարունակեց նա, գառնալով ա – չուղներին: Ուրախացրէք այս մարդկանց: Էլ ի՞նչ պակասութիւն կայ ...

Նա ցնդածի պէս դուրս վազեց եւ բոպէ չան– ցած՝ թմբուկը թնդաց կանանց սենեակում. լըս – ուեցին ծափի ձայներ. Բէկը բնազդմամբ քաշուեց դէպի կիսաբաց դուռը: Եւ արժէր: Պարում էր Գայիանէն:

Դեռ նա չէր տեսել թէ ինչպէս է խաղում իր ընտրածը: Թուրքի վաւաշոտութիւնը ոչ մի բան այնպէս հեշտ չէ գրգռում, ինչպէս կանացի պա – րը: Եւ ահա նա ներկայ էր մի նոր, դեռ բոլորո – վին անծանօթ հրաշքի:

Բաւական չհամարելով երկու աչքերը, նա կիսով չափ բաց արեց բերանը, որպէսզի լիուլի հիանայ պարուղի նազելի չարժուածքներից:

Որքան զեղեցիկ էր այդ բարեկազմ, ճկուն մարմինը, երբ իր մեղմ, վեհ չարժումները հա – մաձայնեցնում էր նուագածութեան իւրաքանչիւր չեշտին. որքան թեթեւ, վայելուչ, քնքուշ կերպով էր նա սահում գորգերի վրայ. կուսական ամօթ – խածութիւնը կարմիրներ էր փռել նրա դէմքի վրայ, հրաչալի աչքերը ցած են նայում, հպարտ են: Երջանիկ է նա. ոչինչ չէ հարկադրում նրան, նա ինքը, իր սրտի ամբողջ գոհունակութեամբ չարժւում է մեղմ, չչտապելով, կարծես ինքն էլ է սիրահարուել իր վրայ, կարծես դիտէ, որ ել– բեք չէ կարելի կշտանալ այդ բախտից, այդ ան –

ընդունած է՝ Ֆորմոզայի խնդիրը ՄԱԿին ձգելու տեսակէտը, ինչպէս նաեւ չինական հարցի մասին ամերիկեան դիրքը վերագնահատելու անհրաժեշտութիւնը, ինչ որ ազգայնական Չինաստանը պիտի ձգէ ինքն իր գլխուն եւ չին համայնավար կառավարութիւնն ալ հաւանաբար պիտի ճանչցուի Մ. Նահանգներու կողմէ: Նախագահը ըսած է Մէկ Աբթըրին թէ Քորէայի յաղթանակը որեւէ գնով պէտք չէ յանգի բախտի մը չին կարմիր - ներուն հետ եւ պէտք չէ զօրավիգ դառնալ այնպիսի վարչակարգերու, որոնք ասիացի ժողովուրդ - ներու մէջ հետեւորդներ չունին:

Հանդիպումը վերջանալէն ետք, նախագահ Թրումըն յայտարարեց, թէ խորհրդակցութիւնները մեծապէս գոհացուցիչ եղած են: «Քննեցինք այն միջոցները, որոնք խաղաղութիւնը պիտի վերա - հաստատեն Քորէայի մէջ համաձայն ՄԱԿի սկզբունքներուն: Հաշտութեան նախնական բանակցութիւնները կը կատարուին արդէն ճակտնի հետ, որուն խաղաղասիրական ձգտումներուն վրայ բացարձակ վստահութիւն ունինք (կ'ըսուի թէ այս մասին միջազգային խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի 1951 Փետրուարին): Մենք աչքի ա - ռաջ ունինք մեզի սպասող վտանգները, բայց վըստահ ենք թէ պիտի չէզոքացնենք զանոնք չնորհիւ այն երեք առաւելութեանց, զորս ունինք ,— 1) անվերապահ նուիրում խաղաղութեան, 2) ՄԱԿի անդամներուն խաղաղասիրական միահամուռ ցանկութիւնը եւ 3) մեր վճռականութիւնն ու յարատեւ զօրութիւնը:

Նախագահ Թրումըն, իր այս տեսակցութեան եւ առհասարակ Ծայր Արեւելքի մէջ ամերիկեան քաղաքականութեան մասին կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի Քալիֆորնիոյ մէջ, այս շաբթու:

Ֆրանսայի վարագիւման խնդիրը

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՆԱԽՐՆԴՐԷ ԶԻՆԻ ՂՐԿԵԼ

Ամերիկեան կառավարութեան եւ Ֆրանսայի նախարարներ Պ. Պ. Մոքի ու Փէյէի միջեւ բանակցութիւնները կը շարունակուին Ուաշինկթընի մէջ: Ֆրանսական շրջանակները կ'ըսեն, թէ այս բանակցութեանց ընթացքին, Ֆրանսա չէ պահանջած 3.170 միլիոն տոլարի գումար մը իր վերա - պինման համար, գումար մը՝ որ պիտի յատկացուի 20 զօրաբաժիններու վերապինման, երեք տարուան ընթացքին: Ֆրանսա այժմ կ'ուսումնասիրէ 1951ի ծրագիրը, որ 10 զօրաբաժիններու պինումը պիտի իրականացնէ: Այս ծրագրի իրագործման համար նախատեսուած ծախքը 770 միլիոն տոլարի բաց մը պիտի գոյացնէ Ֆրանսայի ելմտացոյցին մէջ: Ամերիկեան կառավարութիւնը կը հաշուէ թէ այս բացը ինքնին պիտի դադրի, եթէ Մ. Նահանգները, զրամի տեղ, ուղղակի զէնք եւ ռազմամթերք հայթայթեն Ֆրանսայի: Այս վերջինը, սակայն, համամիտ չէ ամերիկեան տեսակէտին, նկատի ունենալով որ ատիկա անգործութեան պիտի մատնէ Ֆրանսական աշխատող ձեռքերու մէկ մասը, իսկ միւս կողմէ ամերիկեան առաքումներն ալ ուշանալով, պիտի դանդաղի ծրագրի գործադրութիւնը:

✕ Կիրակի օր ղէպլ Հնդկաչին թռան զօր. Ժուէն եւ Պ. Լաթուրնօ: Իր մեկնումէն առաջ, այս վերջինը ըսաւ, թէ տեղին վրայ պիտի քննէ անցեալ շաբթուան պարտութեան պատճառները եւ եթէ պատասխանատուութիւններ կան, պիտի տեղեկագրէ կառավարութեան, որպէսզի անօրի - նէ պարտ ու պատշաճը:

✕ Ուաշինկթընի մէջ Պ. Մարշըլ խոստացած է Պ. Պ. Մոքին եւ Փէյէին արագացնել զէնքի եւ զինամթերքի առաքումները ղէպլ Հնդկաչին եւ մանաւանդ յարձակող օդանաւերու առաքումը, որպէսզի զօրացուին կարմիրներու դէմ կռուող Ֆրանսական ուժերը: Առ այժմ չաբաթական երկու չոզենաւեր կը հասնին Ամերիկայէն Հնդկաչին: Ամերիկեան զօրամասեր ղրկելու հարց չկայ: Եթէ Թրումըն եւ Մէկ Աբթըր կ'ուզեն զինուոր ալ ղրկել, այդ մասին ոչ ոք բան մը պիտէ: Ամէն պարագայի տակ, իրենց բոլոր առաքումներուն մէջ, Մ. Նահանգները նախապատուութիւն կուտան Հնդկաչինին:

✕ Զինուորական զործողութեանց մասին նոր տեղեկութիւններ չկան: Յորչափ ամերիկեան նոր առաքումները չեն հասած, Հանոյի շրջանը կը պտնուի որոշ վտանգներու առջեւ:

Քորէայի պատերազմը

Քումչոնը ղրաւած ամերիկեան ուժերը յայտնած են պաշարել 8 — 12.000 կարմիրներ եւ կտրել անոնց նահանջի ղիծը: Թէ հարաւային Քորէացի - ները եւ թէ ամերիկեան, բրիտանական ու աւստրալական զօրամասերը կը շարունակեն իրենց յառաջխաղացումը, որ այժմ ուղղուած է դէպի հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքը Փեոնկեանկ: Հարաւային Քորէացիները կը պտնուին մայրաքաղաքէն 75 քիլմ. հեռաւորութեան մը վրայ:

✕ Քորէայի պատերազմը դեռ երկար պիտի տեւէ, ըսած է ամերիկեան բանակէն սպայ մը: Կարգ մը ճակատամարտերու վրայ կարմիր թնդանօթաձիգ ուժերու թափած կրակը ցոյց կուտայ, որ հիւս. Քորէացիները դեռ ի վիճակի են ցոյց տալու ուժեղ դիմադրութիւն մը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ կը վերաբացուի այսօր, ե - րեքշաբթի: Օրակարգը ծանրաբեռնուած է չատ կարեւոր հարցերով.— Հնդկաչին, 18 ամսուան պին. ծառայութիւն, Եւրոպայի եւ մասնաւորա - պար Գերմանիոյ վերապինում, ընտրական օրէնքի բարեփոխում, Սահմանադրութեան բարեփոխում, 1951ի ելմտացոյց, ընդհ. ներում, եւն.:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդային շրջանին մէջ կի - րակի օր տեղի ունեցան զոյգ խորհրդարաններու «ընտրութիւնները», որոնց մասնակցած են քա - ղաքացիներուն հարիւրին 97.98ը... Կարգ մը նահանգներու մէջ մասնակցութեան չափը եղած է հարիւրին հարիւր, համաձայն բոլշեւիկեան դրութեան: Ո՞վ կը համարձակէր քուէ տալ միակ ցանկէն դուրս:

ԶԸՐՋԻԼ յայտարարեց, թէ Քորէայի մէջ ձեռք ձգուած յաջողութեանց չնորհիւ աւելցած են Ս. Միութեան հետ հասկացողութեան մը յանգելու հնարաւորութիւնները:

ԻՍՐԱՅԵԼի խառն դահլիճը հրաժարեցաւ, պատակում ծագած ըլլալով նախարարներուն մի - ջեւ: Այս դահլիճը կազմուած էր 1949 Մարտին, յաջորդելով առժամեայ կառավարութեան: Նոր դահլիճին կազմութիւնն ալ յանձնուեցաւ Պին Կիւրիոնի:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀՕԱՄԵԱԿԸ

Կրլևոպի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

★

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ԻՆ, Salle Rameau: Մանրամասնութիւնները չուտով:

ԱՑՆՁԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Առնուվիլի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Վար - դանոյշ Սթամպուլեանի եւ զաւակներուն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Առաքել Սթամպուլեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հա - զար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի Յառաջ վար - ժարանին:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

Երեկոյթ եւ պարահանդէս

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Շահբիկեան» խումբի: Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ս. Մի - նասեան» ենթակոմիտէի:

Նախագահութեամբ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆիի:

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Salle des Fêtes-ի սրահը, 22 rue Voltaire, Ալֆորվիլ:

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը մասնակցութեամբ՝ փարիզեան լաւագոյն նուա - գախումբներէն **GUS VISEUR**-ի: Buvette, attractions, Buffet: Մուտք **150** ֆրանք:

Հաղորդ. միջոցներ.— Charenton-Ecoles-էն առնել 103 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել rue de l'Union:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻԻ

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

10 rue de l'Epée, LYON

ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԷ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈՒ ՄԸ - ԹԵՐՔ ՄԸ ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքներու, ինչպէս ՊԱՄԻԱ, ԵԱԼԱՆՃԻ ՏՕԼՄԱ՝ ՍԹԱՄ - ՊՈՒԼ, ՔԱՇՔԱՎԱԼ, ՃԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ, ՍԱԼԵՊ, ՄԱՀԼԷՊ, ՊՂՊԵՂ, ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ: ԱՊՈՒԽԱՏ, ԵՐՇԻԿ, ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ, ՀԷԼՎԱ, ԹԱՀԻՆ, ԲԱՂ - ԼԱՎԱ, ԼՕՔՈՒՄ, ԳԱՏԱՅԻՖ, ևոյնիսկ ճիւթ եւ ՀԻՆԱՑ: Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ:

ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ

Ինչպէս նաեւ տեղական անարատ մեղր մեծածախ եւ մանրածախ:

Սուրճի ամէն գնումի համար թիթէ-փոխարներ կը տրուին: Հարիւր թիթէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիմէօռի:

25·000 ֆր. հատուցում կուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Ց Ո Ւ Շ Ա Տ Ե Տ Ր

ԱԼՖՈՐՎԻԼի Ֆ. կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, rue Etienne Dolet 138 թիւ, Պ. Մանուկ Փաչեանի սրճարանը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա - րոնեան» խումբը կը կազմակերպէ դրական երե - կոյ մը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան չորեքշաբթի օ - րերը ժամը 20.30ին, Շէհէրլիեանները բնակարանը: Կը դասախօսէ ընկեր Պիլալի: Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ ենթակոմիտէի միացեալ դրա - դարանը բաց է ամէն օր ժամը 18—19, դիրքեր ստանալու համար դիմել 36 rue Bistour Բ. յարկ:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԴՕՇ ՓԱՐԻԶ
ԱՌՆՈՒՎԻԼ, ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ
Առնուվիլի մէջ 22 Հոկտ. կիրակի ժամը 3ին,
ՇԱՀ ԻՍՄԱՑԻԼ
Նոյեմբեր 5ին, կիրակի ժամը 3ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ:
Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակի առթիւ հանդէս, նախագահութեամբ Գ. Յովհաննէսեանի, նաեւ ներկայացում՝ ՍՕՍ եւ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐՈՒՆ
ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ
Փութացէք ապահովել հայերէն լեզուի ու - սուցման համար մասնաւոր խնամքով պատրաս - տուած արդիական դասագիրքերու չարքը, հեղի - նակութեամբ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի.—

ԱՐԱՐԱՏ այբբենարան–ընթերցարան		80
Արարատ,	Բ. գիրք	150
ԱՐԱՐԱՏ,	Գ. գիրք	250

ինչպէս նաեւ
Նոր Քերականութիւն Արդի Հայերէն լեզուի
ՑՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆի,

Տարրական դասընթացք	150
Միջին դասընթացք	300
Բարձրագոյն դասընթացք	400
Հայոց պատմ. տար. Ն. Տէստէկիլ	200
Հայոց պատմ. միջին, Կ. Բաամաջեան	200
Առաձեռն Ֆրանս–հայ բառարան, Մ. Նուպարեանի	300
Նոյնը կազմուած	400
Առաձեռն Ֆրանս–հայ բառարան, Մ. Ս. Դաւիթ–Բէկի	250

Կեդրոնատեղի՝ **LIBRAIRIE M. BARSAMIAN**
46, Rue Richer Paris (9)
C. C. Paris 3630.66 Tél.: PROvence 64-90

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԱՌՆ Է

ՃԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)
ՓԼԷՄԱՆ–ՓՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական fուսfուսովը:
ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍ ՄԱՏՉԵԼԻ:
Արտասահմանէն փարիզ հասած մեր հայրենակիցները մեծ գովեստով կը խօսին այս ճաշարանի մասին:
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
Արեւելեան ճուտագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը:
Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանտուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար:
Հեռ. **Tru. 85-47**: Հաղորդակցութիւն.— **Métro**–ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:
Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe **250** ֆր.

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ

Պատիւ ունի յայտարարելու որ կրկին մտած է պաշտօնապէս PEUGEOT ընկերութեան ամէնէն կարեւոր արտօնատիրոջ մօտ

ANDRÉ MERCIER
Concessionnaire
PEUGEOT
108 Quai de Passy - Paris (XVI) Tél. Jasmin 49-82
Կը խնդրուի իր բարեկամներէն որ հաճին դիմել սոյն հասցէին ղինքը տեսնելու համար:
Ունինք այժմ տրամադրելի, քիչ գործած - ուած, չատ լաւ վիճակի մէջ Peugeot 203 եւ 202, Citroën 11bl եւ 11b, Simca 8, եւայլն:
ԿՐՆԱՆՔ ԱՊԱՌԻԿ Ա.Լ ԾԱԽԵԼ
Կը գնենք նաեւ կանխիկ occasion կառքեր:
Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի անձնական հասցէն՝
3, Villa Monceau, Paris (17) Tél. Wag. 13.95

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Samedi 21 Octobre 1950 Շաբաթ 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6286–Նոր շրջան թիւ 1697 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՋԳԸ ՍԱԿԱՐԱՆ ՉԷ

Հիմա որ ընթերցողները կարդացին քեր ու դէմ կարծիքներ՝ ժընեւի նամակագրին տեսու – թեանց մասին, անդամ մը եւս փորձենք վերլու – ծել ծուռն ու չիտակը :

Վիճաբանութիւնը չարունակուի թէ ոչ , հիմնական տեսակէտները յայտնուած են երկու կողմէն ալ :

Զարմանալի չէ որ աւելի խիտ Եղան ըմ – բոստացողները, մանաւանդ պէս պէս ծանրանալով նա – մակագրին հետեւեալ հարցումներուն վրայ .

— « Եթէ հայերէն գիտնամ, ինչ օգուտ կա – ցութիւնս կը բարւոքի՞ :

— « կեանքի ներկայ պայմաններուն մէջ հայ ան – հատը ի՞նչ առաւելութիւն կը շահի հայութենէն» :

Այս հարցումները իրմէ բխած ըլլան թէ ու – րիշներու բերնէն լսուած , խորապէս վրդովիչ են :

Եթէ մենք ալ կծու խօսքեր արտասանեցինք, պատճառը այն է որ հետզհետէ համոզուած մը ձեւը կ՝առնէն այս կարգի հարցումները :

Որքա՜ն երիտասարդներ նոյն իմաստով հար – ցումներ կ՝ուղղեն այսօր ալ, իրրեւ «տեսակէտ» կամ չքմեղանք :

Անհնարին ձգտիլ այս անտեսուր հոգեբանու – թիւնը՝ տարբերական պարտականութիւն է ամէնուս համար :

Պատահական յուսախաբութիւններ, զառնու – թիւններ կամ դժբախտութիւններ իրաւունք չեն տար աճուրդի նատելու ազգին հետ :

Սեւ չուկա՞յ պիտի փորձենք, զօրացնելու կամ թուլցնելու համար մեր ազգային կապերը . համա – ձայն աշխարհաքաղաքական սակարանի մը ելեւէջներուն :

Եթէ կարելի ըլլար վիճակագրութիւն մը կազ – մել , մեր առջեւ պիտի պարզուէր այլապէս ըմ – բոստացուցիչ պատկեր մը :

Անդամ մը եւս պիտի հաստատուէր թէ՝ նիւ – թական տաղնապը չէ որ «մնաք բարով» ըսել կու տայ չատերուն , այլ չափազանց բանդխութիւնը :

Ունինք բազմաթիւ երիտասարդներ որոնց աչքերը չուտ կամ չատ բացուած ըլլալով Եւրո – պայի լզրծուն պողոտաներուն վրայ , իրենց յա – տուկ վարդապետութիւն մը ստեղծեր են, երես դարձնելու համար «հայկականութեան » :

Առնք երբեք մատնուած չեն նիւթական անձ – կութեան : Ունեցած են բարեկեցիկ ծնողք, եւ կամ բարեբար անհատներ եւ Միութիւններ :

Հետաքրքրուա՞ծ էք անոնց կենցաղով : Անհա – տական ըլլայ թէ ընտանեկան կամ ընկերային :

Անդին ո՛րքան ջիբախտներ որոնք հասակ նե – ռած եւ դիրքերու հասած են իրենց գլուխը քարին պարնելով : Առանց աճուրդի կամ նուազուրդի հանելու իրենց ազգային պարտականութիւնները :

Երբ երիտասարդներ հայերէն սորվիլն անդամ մանրուք դրամի կը վերածեն, մխամտութիւն է դարձի բերել զանոնք, նիւթական ապահովու – թեամբ :

Եւ աւելորդ է վարդապետի երազներ հիւսել , իրրեւ օրինակ ցուցնելով Հրեաները :

Անոնք ալ ունին ներքին տաղնապներ, ինչպէս հաստատուեցաւ ներդպրոցի կազմակերպութեան առթիւ :

Անշուշտ չատ մը դժբախտութիւններ կը դար – մանուէին, եթէ ունենայինք իրեւթօղնութեան կեդ – րոնական մարմին մը :

Առոր պակասը չէ որ այլանդակ հարցումներ կը թելադրէ, արդարացնելու համար ապաքաղաքի կամ ուծացումը :

Եթէ չկայ ցանկալի կազմակերպութիւնը, կան ուրիշ բազմաթիւ հաստատութիւններ եւ Մի – ութիւններ, եղբայրական աջակցութեան համար :

Գանձերը չեն որ պիտի դարմանեն չարիքը, երբ մարդիկ ազգապահպանումը կը չփոթեն սա – կարանի հետ :

Անհրաժեշտ է վճռական փորձ մը կատարել, ցնցելու, սթափեցնելու համար անոնք որ կը ձգտին խախտել ներքին ճակատը, նիւթական պատրուակներով :

Նիւթական տաղնապը նոյն սաստկութեամբ կը տիրապետէ Եւրոպայէն դուրս ալ, Միջին Ա – րեւելքի մէջ եւ այլուր :

Ամբողջ բազմութիւններ կը հիւծին թշուա – ռութեան մէջ, հասարակ հիւղակներու խորը :

Օր մը լսեցի՞ք որ հարցնեն .

— Եթէ հայերէն գիտնամ, կացութիւնս կը բարւոքի՞ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Հ· Յ· Դ· ՄԱՄՈՒԼ

Ուշ մնացի, ջերմապէս շնորհաւորելու համար ընկեր Դաւիթ Փափազեանը, որ ամէն տարի նո – րութիւն մը կ՝որոնէ հեռաւոր Թաւրիզի մէջ, ի փառս Դաշնակցութեան եւ հայրենիքի :

Այս անգամուան գիւտը — «Հ· Յ· Դ· 60ամ – եայ մամուլը, 1890 – 1950» :

Սիրուն բացիկ մը (fարտ–փոստալ) , որուն մէկ էջին վրայ իւրաքանչիւր կը հրմշտկեն Դաշնակցու – թեան հրատարակած թերթերը, ի սփիւռս աշխար – հի : Հիմնարկութենէն մինչեւ այսօր :

Անհրաժեշտ չէ խոշորացոյց մը ունենալ, կարդալու համար անուններուն այդ անհամար թեր – թերուն :

Ժընեւի «Դրօշակ»էն սկսելով, ամսագիր, շա – բաթաթերթ , երկօրեայ կամ եռօրեայ եւ մանա – ւանդ օրաթերթ իրարու յաջորդած են ամէն տեղ :

Բոլորն ալ աշխատած են ոչ միայն յեղափո – խութեան, ազատութեան եւ հայրենիքի գաղա – փարները տարածել , այլեւ գարկ տալ հայկական մշակոյթին :

Ի՞նչ անսպառ նիւթ , հում թէ մշակուած , կովկասէն Պոլիս եւ Փարիզ : Մինչեւ Ամերիկա :

Պոլսոյ մէջ, ազատութեան ձայնը կը հնչէ 1909ին , « *Ազատամարտ* »ով, որուն խափանու – մէն վերջ, զինադադարին լոյս կը տեսնէ *Ազգա – մարտ* , *Արիամարտ* (fանի մը օր) եւ վերջապէս *Ճակատամարտ* , որ կը տեւէ աւելի fան չորս տա – րի : Մինչեւ վերջին արտագաղթը :

Աւելի առաջ լոյս տեսած էր *Ազդակ* երիտա – սարդ շաբաթաթերթը, (41 թիւ) :

Միեւնոյն ատեն կարիքը կ՝ունենար իր «*Ճա – ռագ*»ը, վանը՝ *Աշխատանքը*, Սեբաստիան՝ *Հոլ – դարը*, Տրապզոն՝ *Խարխոր* , Պարտիզակ – Նիկո – միդիան՝ *Բիւթանիան* եւն· :

Թիֆլիսի մէջ, 1905ի ռուսական յեղափոխու – թենէն վերջ, իրարու ետեւէ կը հրատարակուէին եւ կը խափանուէին *Ճառագ* , *Ալիք* , *Խարխոր* եւն· ի վերջոյ տեղի տալով բարեխառն *Հորիզոնի* :

Ամերիկան շատոնց ունէր իր *Հայրենիքը* — տակաւին ոչ օրաթերթ :

Մէկ խօսքով , ամբողջ շարժում եւ գիտու – թիւն : Աշխատանք եւ fարոզութիւն : Վարուցան fաղաքական , գրական , ընկերային եւ տնտեսա – կան :

Անգամ մը եւս ողջոյն Թաւրիզի հնարաւորին ըն – կերոջ , իր այնքան գնահատելի նախաձեռնութեան համար :

Վ.Ա.Հ.

ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍ ԺԸՆԵՒԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ուրախութեամբ կ՝իմանանք թէ մեր անուանի ընկերոջ՝ Արմէն Գարոյի (Գ· Փաստրմաճեան) միակ զաւակը՝ Հրանտ Փաստրմաճեան՝ ժընեւի համալսարանը հրաւիրուած է իբրեւ դասախօս :

ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ՀԵՏԵԼԱՆԻՒՈՎ

ԼԻՈՆ, 19 Հոկտեմբեր (Ցառաջ) .— Պարսկա – հայ Պ· Աշոտ Աւետեան, 17 տարեկան, Լիոն հա – սաւ , երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9.30ին, իր հօրեղբօրը՝ Պ· Արմենակ Աւետեանի մօտ : Լիոնի մէջ Հ· Մ· Ը· Մ·ի տղոց հետ հանդիպում մը ու – նեցաւ եւ դինքը սիրով պատուեցին, քաջալերելով իր յանդուգն ձեռնարկը՝ հետեւանիւղ պտոյտ, Պարսկաստանէն մինչեւ Ֆրանսա : Մեկներ է Ցու – նիս 2ին Պարսկաստանէն, անցած է Իրաքէն, Սու – րիայէն, Լիբանանէն, Թուրքիայէն, Յունաստանէն մինչեւ Իտալիա : Անկէ Զուիցերիա :

Երիտասարդը իր ճամբան կը չարունակէ կրկնօդլի վրայով, մինչեւ Նիս, անկէ Մարսէյլ , յետոյ Աւինեոն, Վալանս, Վիէն եւ կրկին Լիոն : Հանդիսելով մէկ երկու օր, պիտի չարունակէ իր ճամբան, փարիզ եւ Լոնտոն : Ցետոյ պիտի վերա – դառնայ Պարսկաստան, միանալու համար իրեն – ներուն :

ԹՈՒՐՔԻԱ 9 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը ասացաւ Միջազգային դրամատունէն (Ամերիկա) , պարկ տալու համար ճարտարապետութեան : Պայմանաժամն է 15 տարի, տոկոսը՝ 2ուկէս առ հարիւր :

Մանրամասն զեկուցում Հնդկաչինի դէպքերու մասին

ԴԱՀԼԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻԻՆ ՇԱՀԵՑԱՒ
215ի դէմ 353 ՁԱՅՆՈՎ

Ապր· Ժողովը ամբողջ օր մը զբաղեցաւ Հընդ – կաչինի դէպքերով եւ լսեց վարչապետ Պ· Փլէվէ – նի մանրամասն զեկուցումը : Ժողովին նախագա – հը, Պ· Էրիօ նախ հրաւիրեց յոտնկայս յարգել այն հերոսները, որոնք քաջաբար կը կռուին պաչտ – պանելու համար գործակից պետութեան մը ազա – տութիւնը : Երեսփոխանները, առանց բացառու – թեան ոտքի ելան անմիջապէս եւ այդպէս լսեցին Պ· Էրիօյի խօսքերը : Բայց երբ Պ· Փլէվէն իր զե – կուցման սկիզբը նոյնպէս հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարգել զոհերու յիշատակը, համայնա – վար երեսփոխանները նստած մնացին իբրեն տե – ղերը, ինչ որ բուռն դժգոհութեան տեղի տուաւ ամբողջ սրահին մէջ :

Նախ քան վարչապետը խօսք առած երեսփո – խանները պարզեցին իրենց տեսակէտները կացու – թեան մասին : Ոմանք քննադատեցին կառավա – րութիւնը, թէ պէտք եղած վճռականութիւնը ցոյց չէ տուած Հնդկաչինի ըմբոստներուն դէմ մըղ – ուած պայքարին մէջ, եւ բաւարար թիւով զօրք չէ տրամադրուած : Ուրիշներ պահանջեցին Մակի միջամտութիւնը կամ ամերիկեան ու բրիտանա – կան ուժերու մասնակցութիւնը, քանի որ ըմբոստ – ները օժանդակութիւն կը գտնեն Յ· Միութեան եւ համայնավար Չինաստանի կողմէ : Իսկ համայնա – վար երեսփոխանները առաջարկեցին վերջ տալ Հնդկաչինի «անարդ պատերազմին », բանակցե – լով ազատագրութեան պայքարի ուժերուն հետ :

Այս վիճաբանութիւններէն վերջ խօսք առաւ վարչապետը եւ յուզումով յայտարարեց , թէ «Թոնքինը պիտի պաշտպանուի» : Բայց դիտել տուաւ, թէ Հնդկաչինի դէպքերը մեկուսացած ըմբոստութիւն մը չեն այլեւս , այլ համայնավար – ներու վճռական մեկ խոյանքին սկիզբը՝ Ասիոյ տիրապետելու համար : Ամբաստանեց հետայնա – վար Չինաստանը, որ մարզած ու զինած է 20.000 ըմբոստներ եւ ապրարարեց, թէ կառավարու – թիւնը միջազգային հարց պիտի դարձնէ Հնդկա – չինի պատերազմը, եթէ տեսնէ որ օտար զօրա – մասեր ալ կը կռուին ֆրանսական ուժերուն դէմ :

Պ· Փլէվէնի համաձայն, Ֆրանսա Հնդկաչինի մէջ ունի 166.000նոց բանակ մը եւ զօրձակից Վիէթ Նամը՝ 126 հազար հոգի : Ասկէ զատ Ֆը – րանսայի օդանաւային ուժին մէկ երրորդը տրա – մադրուած է Հնդկաչինին :

Դաս Պանդի մէջ եւ մէտ ճակատամարտերու վրայ, Ֆրանսական կորուստները կը հասնին 3206 հոգիի, որոնց 75ը սպաներ եւ 292ը ենթասպա – ներ : Համայնավարները կ՝ըսեն թէ այս կորուստ – ներուն 400ը մեռածներ են : Ամէնէն ծանր կո – րուստները կրեցին Օտար Լեգէոնի զինուորները , որովհետեւ պահեցին իրենց դիրքերը, մինչեւ – րու նահանջը դիւրացնելու համար :

Զափազանցուած են այն տեղեկութիւնները, թէ Հնդկաչին զրկուած ռազմանիւթերու հարիւ – րին 60ը խափանարարութեան ենթարկուած է հա – մայնավարներու կողմէ : Ճիշդ է միայն, որ անոնք աւազ խառնած են զրահապատ կառքերու մեքենա – ներուն մէջ եւ ուրած են հրասանդներու ռում – բերը :

Պէտք եղաւ պարզել սահմանային յատկապահ դիրքերը, նկատի ունենալով որ ըմբոստները մի – ծապէս զօրացած են այժմ Թոնքինի չրջանակին մէջ :

Կառավարութիւնը չի կրնար վերջին անգամ – րուն պատասխանատուութիւնը բեռցնել ուրիշ մէ – կուն վրայ, մինչեւ որ Պ· Լաթուրնօ եւ զօր· Ժու – էն վերադառնալով չյանձնեն իրենց տեղեկագիրը :

Ապա Պ· Փլէվէն խնդրեց ժողովէն վստահու – թեան ձեւական քուէ մը տալ կառավարութեան , մինչեւ որ այս տեղեկագիրը ստացուի եւ կարելի ըլլայ անդամ մը եւս վիճաբանութեան նիւթ դար – ձնել Հնդկաչինի հարցը : Բանաձեւը քուէարկուե – ցաւ 215ի դէմ 353 ձայնով :

Ընկերվարականները, որոնք մինչեւ հիմա . դահլիճը պատակտելու դնով իսկ կը պահանջէին Հնդկաչինի հարցը յղել ՄԱԿին, այս անգամ ա – ւելի հաշտարար ընթացք մը ունեցան : Պ·Ժ·Մոք յայտնած է թէ ընկերներուն, թէ դահլիճի տար – նապ մը այս պատուս, կրնայ դժուարացնել Գեր – նեպ մը այս պատուս, կրնայ դժուարացնել Գեր – մանիոյ վերազինման մասին Ֆրանսայի եւ Մ· Նա – հանգներու միջեւ կատարուող բանակցութիւն – ները :

× Վիճաբանութեանց առթիւ, յուզումնալից տեսարաններ պարզուեցան : Կարգ մը ձախակողմ – եան , այլ չափաւոր տարրեր կ՝առաջարկէին հաշ – տութիւն կնքել պատուաւոր բանակցութիւննե – րով : Նախկին նախարար մը վախ յայտնեց թէ Հնդկաչինի պատերազմը պիտի վնասէ մայր երկ – րին պաշտպանութեան, եռապատկելով վարկերը եւ նոր տուրքեր պարտադրելով : Համայնավար ե – րեսփոխանները անմիջական հաշտութիւն պահան – ջած առեն, լուսանքներ ալ կ՝ուղղէին կառավա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՅՈՒԾԵՐ ԱՐՀԱՒԻՐՔԻ ՕՐԵՐԷՆ

Դ.

ԴՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ ԵՒ ԻՒԹԻՀԱՏ

Դրիգոր Զոհրապ թուրք չրջանակներուն հիացում եւ նոյն ատեն նախանձ կը պատճառէր հինէն ի վեր : Իր մասին չատ գրուած է, բայց հայկական ակնոցով միայն դիտուած ու ներբողուած : Թուրքերը իր մէջ իրաւագէտը, ճարտասանը, համուտը վերին աստիճան գնահատելով հանդերձ՝ կը նախանձէին իր կարողութենէն եւ մանաւանդ փաստաբանական հրապարակի վրայ, եւ օտար հաստատութեանց չրջանակին մէջ, իր գրաւած դիրքէն :

Նոյն նախանձը չարունակուեցաւ երբ ան առաջին անգամ Օսմ. երեսփոխան ընտրուեցաւ : Իթթիհատի հռետորները չէին ներեր իրեն որ ա – մէն անգամ վիճաբանութեանց մէջ վերջին խօսքը իրեն մնար :

Սակայն եւ այնպէս, Իթթիհատը ամէն միջոց փորձած էր Զոհրապը իրեն կապելու համար : Բայց ան իր ծանօթ ճկունութեամբ կրցած էր իր ազատութիւնը պահել եւ քաղաքական որեւէ կուսակցութեան մէջ չէր մտած պաշտօնապէս : Զոհրապ ամէն բանէ առաջ Հայ էր, հայ միտք, հայ հոգի կար իր մէջ եւ ճիշդ ատոր համար չէր ուզած երբեք կապուիլ եւ գործիք ըլլալ թուրք ազդայնամոլ կուսակցութեան մը որուն անկեղծութեան երբեք ալ չէր հաւատացած :

Անգամ՝ Սէոքլ տ'Օռիանի, մտերիմ՝ օրուան թուրք մեծաւորներուն հետ, քալածանօթ՝ օտար չրջանակներու մէջ, ան իր յարաբերութիւնները կ'օգտագործէր նախ եւ առաջ ի նպաստ հայկական չահերուն : Իրեն քանիցս նախարարական պաշտօններ առաջարկած էին : Նորատունկեաններէ, Հալաճեաններէ, Ոսկաններէ չատ աւելի համբ ունէր թրքական չրջանակներու մէջ, եւ սակայն մերժած էր ամէն պաշտօն, ամէն պատիւ ու տիտղոս, ատով բարոյապէս պարտական չերլլալու համար որեւէ չրջանակի :

Առաջին Մեծ Պատերազմի նախընթաց Օսմ. երեսփ. ընտրութեան առթիւ, Պոլսոյ հայազգի առաջին թեկնածուն էր Զոհրապ՝ Պետրոս Հալաճեանի հետ : Իթթիհատը ընդունած էր այս վերջինին թեկնածութիւնը, բայց կը մերժէր Զոհրապը :

Գատրգիւղի թաղամասին «Մխիթէխիալը սա–չնի» (երկրորդ կարգի ընտրող) անուանուած էի այդ վերջին ընտրութենց առթիւ : Աղգային չերջանակներէ յանձնարարութիւն ստացայ ամէն միջոցով յաղողցնել Զոհրապի ընտրութիւնը :

Քանիցս տեսակցութիւններ ունեցայ Պոլսոյ ընտրողական յանձնաժողովին հետ : Բայց Իթթիհատի ցանկին վրայ, — որ միակը կը ներկայացնար եւ որուն ամբողջական յաղողութեան կասկած չկար — Զոհրապի անունը չէր նչանակուած : Պնդումներս անօգուտ եղան նոյն յանձնաժողովին մէջ : Ճարահատ դիմեցի Իթթիհատի պատասխանատու եւ ընտր. յանձնաժողովի նախագահ Գաբա – Քէմալի : Զինքը դտայ Ճըղալօղլուի Իթթիհատի կեդրոնը, հանրածանօթ կլկլակը (նարկիլէն) բերնին : Զիս ընդունեց առանձինն : Երկարօրէն բացատրեցի դիմումիս պատճառը եւ ըսի որ եթէ Զոհրապը չընտրուի, մեծ յուսախաբութիւն եւ դժգոհութիւն պիտի տիրէ հայ չրջանակներու մէջ :

— « Այո, դիտեմ, բայց նոյն ատեն յուսա – խաբութիւն պիտի ըլլայ, ռուսական դեսպանատան մէջ », ըսաւ : «Սակայն քանի որ Հայերը այդքան կը պնդեն Զոհրապի անուանման համար, այդպէս թող ըլլայ, միայն թէ մեր աչքը իր վրայ պիտի ըլլայ՝ թող դիտնայ, այդպէս ըսէ իրեն» :

Նոյն օրն իսկ Զոհրապի հեռաձայնեցի, ըսի թէ իր ընտրութիւնը ապահովուած է : Երկու օր վերջ դիմքը տեսայ Իւնիօն Ապահովագրութեան չէնքին մէջ եւ ի ներկայութեան բարեչիշատակ Ներսէս Օհանեանի, պատմեցի անցուդարձը : Գաբա – Քէմալի ակնարկութիւնը, չատ սրտնեղեց դինքը : Առաջին անգամ ըլլալով մտահոգ տեսայ Գրիգոր Զոհրապը :

Արդարեւ, Զոհրապ իրաւագիտական խորհրդական էր Պոլսոյ ռուսական դեսպանատան : Մը–տերիմն էր թարգման Մատէոյեմի : Ճիշդ այդ բանին ակնարկութիւն կ'ընէր Գաբա – Քէմալ, եւ ատոր համար ալ աքսորեցին եւ սպաննել տուին Զոհրապը, որուն կ'ընկերակցէր աքսորի ճամբուն վրայ միւս նահատակը, Վարդգէս :

Հայ մտաւորականներու հաւաքական ձերբակալումը եւ աքսորը տեղի ունեցան 1915 Ապրիլ 11 - 24ին չաբաթ գիչեր : Զոհրապ եւ Վարդգէս կը ձերբակալուէին բաւական ատեն ետք (Մայիսին), իրբեւ երեսփոխան անձեռնմխելի էին ըստ օրինի, բայց պատերազմական վիճակի պատրուակով ամէն օրինականութիւն մէկդի դրուած էր եւ Իթթիհատի քմահաճոյքէն կախում ունէր ամէն բան :

Ապրիլ 11-24ի եղեռնէն քանի մը չաբաթ վերջ,

Ընտիր խաղողի եւ գինիի հայրենիքը

(Ամփոփուած Խ. Հայաստանի թերթերէն)

Հայաստանի Այրարատեան դաշտավայրի մէջ կ'ածի քաղցրահամ, հիւթեղ խաղող : 1920էն ի վեր դաշտավայրը ծածկուեցաւ ջրանցքներու խիտ ցանցով : Հազարաւոր հեկտարներու վրայ փռուեցան վարքամ այգինները :

Հայաստան գինեգործութեան հնագոյն երկիր է : Ըստ գիտնականներու բազմաթիւ վկայութեանց մեր թուագրութենէն չատ առաջ Հայաստանի մէջ մշակած են խաղողը եւ ստացած գինի :

Անցեալ դարու 90ական թուականներուն ե – բեւանի մէջ հիմնադրուած Շուստովի փոքրիկ գործարանի տեղ 1920էն ի վեր «Արարատ» հսկայական գործարանը հիմնուեցաւ : Գինիի գործարաններ չինուեցան ոչ միայն Երեւանի, Էջմիածնի այլեւ Հայաստանի բոլոր խաղողագործական չրջաններուն մէջ : Ներկայիս Հայաստանի մէջ կան աւելի քան 25 գինեգործարաններ եւ բազմաթիւ առանձին ընդունման կէտեր, ուր կը մշակուի, սովխոզներէն եւ կոլխոզներէն ստացուած խաղողը : Էջմիածնի եւ Վերին Արտաշատի մէջ գինի – ները հինցնելու համար չինուած են մեծ մառան – ներ՝ քանի մը հազար տեքալիտր տարողութեամբ :

Գինիի գործարանները, կոլխոզներէն եւ սովխոզներէն ստանալով բարձրորակ խաղող, կը չինեն ընտիր տեսակ գինի, դոնեակ եւ օղի :

Հայաստան իր ընտիր գինիներով եւ դոնեակներով մեծ համբաւ ձեռք բերաւ ոչ միայն Խ. Միութեան մէջ այլեւ անոր սահմաններէն դուրս :

« Ոսկեվազ », «Էջմիածին», «Նորաչէն», «Կոտայք», «Արաքս», եւ այլ տեսակ սեղանի գինի – ները, « Ս.յղէչատ » , «Մասիս», «Աչտարակ», «Ս–լավեազ», «Ոսկեհատ» անուչահամ գինիները Հայաստանի գինեգործներու վերջին տարիները մչակած լաւագոյն տեսակներէն են, որոնք իրենց բարձր որակով ամէն տեղ մեծ ընդունելութիւն գտած են : Մեծ քանակութեամբ կ'արտադրուին « Կագոր », «Մուսկատ» , «Սապիրովի» գինիները, նոր մշակումով : 1937ին Երեւանի դոնեակի գործարանը սկսաւ արտադրել «Ճորելինական« դոնեակը, որ իր ալքոլի բարձր տոկոսով եւ համեւի բուրմունքով գերազանցեց մինչ այդ եղած բոլոր տեսակի դոնեակները : Այնուհետեւ լաւագոյն մառնագէտներու կողմէ մշակուեցան մեծաքանակ արտադրեցին «Երեւան», «Հայաստան», «Դուին » նչանակներով դոնեակները, որոնց իւրաքանչիւրը ծանօթ է իր մառնայատկութեամբ : 1949ին կ'արտադրուէին 42 տեսակ գինիներ եւ դոնեակներ :

Հայաստանի գինեգործութեան արտադրական մառնագիտական կարողութիւնը 1922ի բազդատմամբ աճած է աւելի քան տասն անգամ :

Հայաստանի գինեգործարաններուն ամէնէն մեծն է « Արարատ »ը : Հոն բարձր կատարելութիւն է հասած գինիի եւ դոնեակի մչակման գործը :

Գինին հինցնելու բաժնին մէջ կը մշակեն « Մուսկատ », «Մազերա», «Սապիրովի», «Ոսկեհատ», «Մասիս» եւ այլ տեսակի անուչահամ գիններ : Վերջերս մշակուած է «Մուսկատ» գինիի նոր տեսակ, որ իր որակով կը զանազանուի միւս տեսակներէն : 22 աստիճան քաղցրութիւն եւ 15 աստիճան թունդ այս գինին իր հաճելի բուրմունքով եւ համով մեծ ընդունելութիւն գտած է : Միւսներուն նման այս գինին ալ չատ օգտակար է առողջութեան :

Գործատան կարեւոր մէկ մասը կը կազմէ թորման բաժինը : Նորագոյն մեքենաներու միջոցով հոս կը հանուի ալքոլ՝ զանազան տեսակի դոնեակներ պատրաստելու համար : Դոնեակի բարձր որակի համար մեծ նչանակութիւն ունի այս բաժնին մէջ արտադրած սպիրտը :

Լարուած մանրազնին աչխատանք կը կատարուի գործարանի աչխատանոցներուն մէջ : Բազմաթիւ փորձերու միջոցով հոն աչխատող մասնագէտները մեծ չափով կ'օգնեն գինեգործներուն, արտադրութեան որակը բարձրացնելու համար : Բոլոր աչխատանոցները ապահովուած են բարձրագոյն կրթութիւն ունեցող համուտ մասնագէտներով :

Երեւանի գինիի – դոնեակի գործատան մասնագէտները կ'աչխատին անընդհատ կատարելագործել գինիի եւ դոնեակի որակը, արտադրել նոր, աւելի բարձր տեսակի խմիչքներ : Այժմ աչխատանոցներուն մէջ փորձեր կը կատարուին հայկական չամիչյն արտադրելու : Առաջին փորձերը լաւ արդիւնքներ տուած են եւ չուտով մեծաքանակ կ'արտադրուի չամիչյնի այդ նոր տեսակը :

Խ. Միութեան ամէն անկիւններէն, աչխատաւորական ամէնալայն զանգուածներէն « Արարատ» ընկերութեան հասցէով կը ստացուին բազմաթիւ նամակներ : Զանազան ազգութենց պատկանող – ներ հետզհետէ կը խօսին հայկական գինիի եւ դոնեակի մասին, եւ չնորհակալութիւն կը յայտնեն այդ խմիչքները պատրաստող մասնագէտներուն :

ՀԻՆՐԻԿ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԻ գինուորական ատեանը քանի տարի թիապարտութեան դատապարտեց գերման տեղական մը, Նիմէյէր, իրրեւ պատասխանատու հայրենադարձներու զանգուածահարութեան Ֆորքալքիէի մէջ (8 Յունիս 1944) :

ԱՐԻԵԼԼԱՆ ճեպընթացը, որ Յունաստանէն կ'անցնի Պուլկարիա երթալու համար, այլեւս պիտի չկրնայ բանիլ այդ ճամբուն վրայ : Հետեւանական կառավարութիւնը այս որոչումը տուած է, նկատելով որ Թուրքիա մերժեց ընդունիլ Պուլկարիայէն վտարուած 97 ընտանիքները որոնք Յունաստան մնացած էին հինգ օր :

ՊԵՐԼԻՆԷՆ կը հեռագրեն թէ արեւելեան Գերմանիոյ իւրանիոմի հանքերը սպառած ըլլալով, խորհրդային իչխանութիւնը սկսեր է ճամբել բանուորները որոնց թիւը 15.000ի կը հասնի :

Սուլթան Մէհմէտ Բէչատի գահակալութեան տարեդարձը կը տօնուէր Տոլմա Պաղչէի պալատին մէջ : Օտար դեսպանները, պետական աւագանին, ծերակուտականները, երեսփոխանները ներկայ կ'ըլլային ըստ սովորութեան : Մամուլի ներկայացուցիչներն ալ կը հրաւիրուէին, ընդհանրապէս 4 — 5 թուրք լրագրող, երկու Յոյն, մէկ Հայ եւ Հրեայ՝ կ'ըլլային անոնք : Այդ տարի ես հրաւիրուած էի : Օր մը առաջ Պոլսոյ երեսփոխան Պետրոս Հալաճեան եկաւ խմբագրատուն այլայլած եւ ըսաւ թէ Զոհրապ ու Վարդգէս որոչեր են ներկայ չըլլալ Տոլմա Պաղչէի ընդունելութեան, իրր բողոքի ցոյց Հայ Մտաւորականներու ձերբակալման դէմ : Եւ պնդեց թէ պէտք էր դիրենք եւս կեցնել այդ ցոյցէն, ոչ միայն անոր համար որ անօգուտ էր, այլեւ իրենք ալ պիտի վտանգուէին :

Հալաճեանի հետ համաձայնեցանք որ յաջորդ տօնի օրը, որոչ ժամէն քիչ առաջ Զոհրապի տունը դտնուինք եւ վերջին փորձ մը կատարենք, որպէս զի ներկայ ըլլան հանդիսին : Հալաճեան ըսաւ որ Վարդգէսն ալ անպատճառ Զօհրապի տունը կ'ըլլայ այդ ժամուն :

Յաջորդ յերեկին գացի փանկալթի Պետրոս Հալաճեանին եւ միասին ճամբայ ելանք դէպի Սյող Փաչա, ձերման դեսպանատան կից, Զոհրապի բնակարանը : Զինքը գտանք ներքնազգեստով իր աչխատութեան սենեակը, ուր կը գտնուէր նաեւ Վարդգէս :

Մէկ ժամէն աւելի չանացինք համոզել զիրենք որ ներկայ ըլլան Տոլմա – Պաղչէ, ինչպէս կ'ընէին ամէն տարի եւ վախ յայտնեցինք թէ դէշ պիտի պղտչէ իրենց բացակայութիւնը : Զոհրապ ըսաւ թէ հիւանդ է, եւ չաբաթներէ ի վեր ծանօթ ձերբակալութեանց մասին բրած ապարդիւն դիմումներէն այն աստիճան չղազրուած է որ, կրնայ ծանր ելոյթ մը ունենալ : Նոյնը կրկնեց Վարդգէս : Չիրենք ձդեցինք եւ ես ու Հալաճեան գացինք Տոլմա Պաղչէ : Ես խառնուեցայ մամուլի ներկայացուցիչներուն, իսկ Հալաճեան պետական խումբին :

Մէջնակէտ ըսեմ որ՝ հանդէսը տեղի կ'ունենար Տոլմա – Պաղչէի պալատին ընդարձակ հիւրանոցին մէջ : Ներկաները կը չարուէին երկու կարգի վրայ դէպի պատը, բաց թողլով հիւրանոցին մէջտեղը, որուն ծայրը կը դտնուէր գահը : Սուլթանը՝ ներկաներուն մէջէն քալելով եւ ոչ ու ձախ ձեռքով բարեւ տալով կ'անցնէր, կը բազմէր իր գահը : Նախ եպարքոսը՝ նախարարաց կողմէ, յետոյ Մերակոյտի եւ Երեսփ. Ժողովի նախագահները՝ կը ներկայանային եւ կը չնորհաւորէին Սուլթանը :

Առաջին անգամ ըլլալով աւանդական կարգադրութեան մէջ սայթաքումը տեղի ունեցաւ այդ օրը : Պատերազմական նախարարը, տիրահռչակ Էնվէր փաչան յանկարծ դուրս ելաւ կարգերէն եւ դէպի Սուլթանը յառաջանալով պոռաց.

— « Թագաւորս, այսօր ձեր չնորհիւ Տարտանէլէն ծով թափեցինք բոլոր թշնամիները » :

Եւ իրապէս նոյն օրը ճախողած էր Դաչնակիցներու Տարտանէլէն անցնելու առաջին փորձը :

Հանդէսէն վերջ իրար գտանք Հալաճեան եւ ես եւ կատզով ելանք Բերա : Հալաճեան ըսաւ թէ իր վախը իրականացած էր : Նախ Թալէաթ եւ յետոյ ոստիկանական տեսուչը, Պէտրի պէյ, հաղորդած էին թէ՝ ինչո՞ւ Զոհրապ եւ Վարդգէս ներկայ չէին : Երբ ըսեր են թէ հիւանդ էին երկուքն ալ, Պէտրի առարկած էր թէ՝ պարտաւոր էին, ինչպէս ուրիչ երեսփոխաններ, երկատողով մը լուր տալ նախագահին : Զէին կատարած այդ փափկանկատութիւնը, ուրեմն ուրիչ պատճառ պէտք է ունեցած ըլլան, աւելցուցած էր հեղնաբար :

Շատ չանցած կը ձերբակալուէին Զոհրապ եւ Վարդգէս :

Հ. Տ. Ն.

ՏԻԿԻՆ ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օգոստոս 25ի «Ծառաղ»ի մէջ առիթը ունեցած էի ներկայացնելու Տիկին Վավա Սարգիսը (Ժաժուրեան), իրրեւ նկարիչ:

Այսօր իր ցուցահանդէսը պատեհութիւն կ'ընծայէ աւելի մօտէն ծանօթանալու իր արուեստին:

Վստահ եմ թէ չատեր կրցան հասատատել մեր առաջին տպաւորութիւնը, — բանաստեղծութիւն եւ երազ կ'արտայայտեն իր նկարները:

Տիկին Վավա վրձինի նուրբ բանաստեղծուհի մըն է: Իր ղծած ղէմքերը կը ներշնչեն անիրական արտայայտութիւններ, իր ծաղիկներուն գոյները կը խօսին եւ կը խնդան կենդանի ներդաշնակութեան մը մէջ:

Պիտի նախընտրէինք սակայն որ սրահէն երբ ներս մտնենք, ամբողջ տեղը չգրաւէր պարուհիներու խումբը (Erangy) որ իր լաւագոյն գործը չէ, մինչ անդին չատ մը ուրիշներ յաջողութեամբ կ'արտայայտեն նկարիչին նկարագիրը, գոյնդ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ ինքնատիպ:

Սրահին մէջ ցուցադրուած 22 նկարներու մէջ, Տիկին Ժաժուրեան կը ներկայացնէ հոգեկան երազուն աշխարհ մը, նուրբ գոյներով, գոյացումներով: Ան թարգմանը եղած է իսկական յաւագոյն ձգտումներուն, դէպի բնութիւնը, դէպի գեղեցկութիւնը, դէպի յաւերժական կեանք մը:

Ուրախ ենք որ իր այս նկարահանդէսով Ամերիկայէն վերջ,Ֆրանսան ալ կրցաւ գնահատել մեծ վարպետին կինը, որ իր կարգին կը բերէ մեր ազգային արուեստին նոր եւ հաստատուն տաղանդի մը թանկագին օժանդակութիւնը:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Յ. Գ.— Ուրիշ թերթերու կարգին Le Mondeի գեղարուեստական քննադատը հետեւեալ տողերը նուիրած է այս նկարահանդէսին.—

« Վերջերս տեղի ունեցաւ Galerie Doucetի մէջ Տիկին Վավա Սարգիսի գործերուն ցուցադրութիւնը: Առաջին անգամն է որ այս հայ արուեստագիտուհին իր նկարները կը ներկայացնէ մայրաքաղաքին մէջ: Դժուար թէ փարիզի ժողովուրդը կարենայ անտարբեր մնալ իր հրամցուցած ծաղիկի փունջերուն: Անոնք լուսաւոր են, թեթեւ, փըփրուն, գրեթէ թափանցիկ: Երբեմն կը խօսինք գոյներու հնչակառութեան մասին, չատ լաւ կըրնանք գրել Տիկին Վավա Սարգիսի համար թէ իր նկարչութիւնը «անուշահոտ» է: Իսկապէս ալ ան ունի ոգեկոչումի մոգութեան յատկութիւններ ո-րոնք յատուկ են հաղուագիւտ էութիւններու. չշափելով անիրականը նուրբ եւ գոյացն վրձինով մը, Վավա Սարգիս գիտէ տալ կիներուն տարաբախտիկ ծաղիկներու քնքոյշ փայլը, իսկ ծաղիկներուն՝ յաւերժական լուսկանին սա խորհրդաւոր, քիչ մը փափուկ հրապոյրը:

Նոյնիսկ իր «Ջուկերը», պարզ դիակներ ո-րոնք դրուած են կապոյտ բաժակի մը քով, իրենց վրայ ունին չես գիտեր ինչ հրաշագործ պսակ մը: Շատ հաճելի չէ սակայն, մեծ compositionը որուն աւելի չեչտաւոր գոյները քիչ մը կը խրաչեցնեն Փարիզեան աչքերը:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ, ՄԵ-ԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶՐԱՀՆԵԼ ՁԵՌԱԴԻՐԸ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Ոսկիի պահեստները

Ոսկին գրեթէ միակ ապրանքն է որ համաչափարհային հրապարակին վրայ զգալի բարձրացում մը չէ կրած վերջին ամիսներու եւ շաբաթներու ընթացքին: Արդարեւ, իր գինը կը մնայ օնսը (ունկի) 38 եւ 38¼ տոլարի մէջեւ:

Բայց գեղին մետաղին այս կայուն հանգամանքը եւ տկարութիւնը պէտք է զատել նաեւ տարբեր իրողութիւններու լոյսին տակ: Պէտք է նկատի ունենալ արեւմտեան Եւրոպայի եւ Մերձաւոր Արեւելքի քանի մը երկիրներու մէջ տեւա-կանօրէն ի պահ դրուած ոսկիի քանակութիւն-ները:

Ծայր. Արեւելքը, զուրկ ըլլալով տոլարէ, եւ իրրեւ հետեւանք քաղաքական դէպքերուն, զգրած է ըլլալէ երբեմնի մեծ գնորդը, թէեւ պիտի ըլլայ դարձեալ:

Ծախուած եւ կանոնաւորապէս գնուած ոսկիի քանակութիւնները բաւական մեծ են:

Միայն Հարաւ. Աֆրիկէն ամէն ամիս չուրջ 500.000 օնս դուտ մետաղ կ'ուղարկէ, այսինքն աւելի քան 15 թոն, որ դիւրաւ չաճախորդ կը գտնէ: (Ճաճախորդ ըսելով կը հասկնանք մասնաւոր գնորդները եւ ոչ թէ կեդրոնական նամակատուն-ները, զրամահան հաստատութիւնները եւ կամ պետական գանձերը): Հարաւ. Աֆրիկէի կողմէ հայթայթուած այս քանակութիւնը մէկ մասն է միայն ուրիչ աղբիւրներէ ստուգուած եւ գործեալ անհատական պահեստներու չատկացուած ոսկիի ընդհանուր քանակութեան, քանի որ այդ աղբիւրներուն արդիւնքը կը հասնի ամսական չուրջ 1ուկէս միլիոն օնսի, (45 թոն):

Հետեւաբար չաբաթը ամսական երկու միլիոն օնս, այսինքն 60 թոն ներկայացնող ոսկիի քանակութիւն մըն է որ կը գնուի զանազան աղբիւրներու պետականոց անհատներու կողմէ:

Պանք տը Ֆրանսի ոսկիի պահեստը որ իր տարեկան հաշուեկշիռին մէջ կը ներկայացնէ 182.784 միլիոն, հաւասար է 464ուկէս թոնի: Ամերիկեան դրամով արժէքն է 52.224.000 տոլար: Կը հաստատուի ուրեմն որ Ֆորթ Նոքսի մէջ ի պահ դրուած ամերիկեան մետաղային գանձը 45 անգամ աւելի է քան Պանք տը Ֆրանսի պահեստը:

Միշտ այդպէս չէ եղած: Կար ատեն որ, չատ հեռու չէ, ուր Պանք տը Ֆրանսի պահեստը աւելի էր քան Միացեալ Նահանգներունը: Այդպէս էր 1932ին:

Ֆրանսան այդ չրջանին ունէր, վարկի եւ հեղինակութեան այլ տարրերու հետ, նաեւ ամենագօրաւոր ոսկիի պահեստը աշխարհի մէջ:

Այս փայլուն կացութիւնը այն ատեն ծնունդ տուաւ բազմաթիւ եւ սուր, քննադատութիւններու: Աղանտեանի մէկ եւ միւս կողմը անոր կը մեղադրէին դեղին մետաղի այս կուտակումը որ տեղի կ'ունենար, կ'ըսէին, առանց օգուտի ոչ ոքի համար եւ տեղի կուտար ոսկիի նուազեցումին: (Ոսկին այն ատեն կը համարուէր բոլոր դրամնեերուն եւ վարկերուն հիմը): Ֆրանսան պատասխանատու կը բռնէին այն գրեթէ տիեզերական տագնապին որ Միացեալ Նահանգներու մէջ սկսաւ 1929 Նոյեմբերին:

Այժմ, չնորհիւ Մարշըլի ծրագրին տեղի կ'ունենայ վերաբաչխում մը ոչ թէ ոսկիի՝ այլ տոլարի, իրրեւ հետեւանք այն օժանդակութիւն-ներուն զորս Մ. Նահանգները կը տրամադրեն աչխարհի մնացեալ մասերուն:

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻՈՆ – ՏԷՍԻՆ, 15 Հոկտեմբեր.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսին մասնաճիւղը ցնծութեան մէջ էր անոր համար որ իր չորս խումբերը կը խաղային: Վարիչները ու պատասխանատու մարմին-ները չարունակ ալ ու ձախ կը վազեն, մարզիկներ ճարելու համար: Միեւնոյն ատեն մասնաճիւղը կը գտնուի ծանր պարտքերու տակ: Ի՞նչ, եկամուտներ ունի արդէն: Ամսավճարներու եւ պաչտի 15-20.000 ֆրանք մուտքով կարելի՞ է 600.000 ֆրանք վճարել: Չկա՞ն ազգայնասէր Հայեր Ֆրանսայի մէջ, սա կէս – բանուոր վարչութեան բեռը թեթեւցնելու համար:

Սեպտեմբեր 15ի առաւօտ ժամը 8ին մեր պատանիները կը մեկնին St. Just, խաղալու համար ընդդէմ St. Justի պատանիներուն: Լաւ խաղար – կութենէ մը վերջ 13ով մէկ կը տանին փառաւոր յաղթանակը: Կէտեր կը չահին 6 հատ Գարակէօզեան, նաեւ Լիւլէճեան, Հիւսեան եւ Մանուկեան: Ժամը 10ին մեր դաչտին վրայ նորեկ կրտսերները C. S. Viennեի յաղթանդամ կրտսերներու դէմ կը չահին 4—1: Հակառակորդը մեզմէ չատ գերազանց ըլլալով հանդերձ, մեր փոքրիկն Տէր Պօղոսեան, Շ. Օհանեան ձուկի նման սահելով անոր բերդը կը խուժէին բուռն ծափերու մէջ:

Գլխաւոր մրցումները տեղի ունեցան կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, կրկին մեր դաչտին վրայ: Ժամանակէն առաջ մարզասէր հասարակութիւնը դաչտ խուժած էր քաջալերելու օրուան ախոյեանները: Ժամը 2.10ին կը սկսի մեր պահեստին Calureի Ա. խումբին դէմ: Մեր պահեստի խումբին վարիչները նախապէս գրաւոր հրաւիրած էին խաղացողները, եւ անտարբեր դաչտ իջնելով, կը տեսնեն որ միայն ութ հոգի պատրաստ-խանած են իրենց կոչերուն: Ձարահատ դաչտին վրայ կը գտնեն պատանի մըն ալ ու խաղը կը սկսի 9 հոգիով: Մեր տղաքը պահ մը տիրապետեցին, բայց ի զուր, յաղթանդամ հակառակորդը առիթ չտուաւ որ մերինները աւելի բացուելով լայն խաղարկութիւն մը ցոյց տան: Թէեւ Ա. կէսը չահողը մերինները եղան, բայց մեր պահեստին պարտուեցաւ 3—1:

Կարգը եկած էր Ա. խումբի խաղարկութեան: Վարիչները անհամբեր կը սպասեն մեր նչանաւոր վերջապահին՝ Ս. Գրիգորեանին որ բացակայ էր երկու մրցումներէ: Տեսնելով որ կ'ուչանայ, վարիչները փոխարինող կը փնտռեն եւ ահա Գրիգորեան 20 վայրկեան մնացած դաչտէն ներս կը մտնէ, մեծ ուրախութիւն պատճառելով:

Դատաւորը կ'ազդարարէ թէ չատ խիստ պիտի ըլլայ եւ անկարգութիւն ընողը դաչտէն անմիջապէս դուրս պիտի հանէ:

Խաղը ճիշդ ժամանակին կը սկսի, մերիններ արագ վայրէջքներ կ'ունենան, բայց A. S. V. E. L.ի վերջապահները եւս կը մղեն: Ցանկարծ մեր ճարպիկ յառաջապահը, Ժ. Սիմոնեան նչանակեց Ա. կէսը: Խաղը չարունակուելով, նոյնպէս արագ եւ ուժգին, Սիմոնեան նչանակեց երկրորդ կէսը: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 2—0:

Բ. կիսախաղին հակառակորդը աչխատեցաւ ըլլալ աւելի վճռական ու արագ վայրէջքներովմեր բերդին մօտեցան: Սիմոնեան եղբայրներ միասին յառաջանալով նչանակեցին Գ. կէսը: Դատաւորը երկու անգամ ազդարարութիւն ուղղած ըլլալով, երրորդին դուրս հանեց մեր ձախ ծայր յառաջապահը:

Ցաճախ կը խրատեինք խաղացողները, բայց անօգուտ, Ալեանաքեան թերեւս պատժուի մինչեւ 2—3 մրցում, ինչ որ վնաս մըն է Միութեան համար, քանի որ խումբին լաւ խաղացողներէն պիտուր են: Ու խաղը չարունակուեցաւ 10 հոգիով: Մերիններ աւելի եռանդով խաղալ սկսան,փոխելով խաղին թաքթիքը: Չորրորդ յաղթական կէսը նչանակեց կրկին Սիմոնեան Ժ., խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 4—1, ուրեմն դասաւորման երկրորդն ենք, A. S. V. E. L. կ'իջնէ երրորդ:

× Այս կիրակի կրկին մեր դաչտին վրայ Բ. չրջանը (tour)ը պիտի խաղցուի Coupe de Lyonnaisի: Ցուսանք թէ վարիչները իրենց անկարելին պիտի ընեն որ լման կազմով դաչտ իջնեն:

× Միութիւնս չնորհակալութեամբ ստացած է Տէսինէն յայտնի առեւտրականէ մը (Հայ) 14 գոյգ Ֆութպոլի կօշիկ: Նոյնպէս Փարիզէն Ց. Գրաճեանէ մէկ գոյգ, կրկին Տէսինէն Բիւզանդ Փափազեանէ մէկ գոյգ:

ԼԻՏԵՍ

50—60 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ օտար դրամ գրանուեցաւ ընքնաչարժի մը գաղտնի մէկ խորչին մէջ: Կառքը կ'երթեւեկէր Ֆրանսայէն Զուիցերիա եւ Իտալիա: Զերբակալուեցան վեց կասկածելիներ:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ժ.Բ.

Երբեք գիչերն այնքան խորհրդաւոր, յուզիչ չէր եղել Աւետարանոցում. երբեք անհանգստութիւնն այնքան չէր տանջել մարդկանց:

Դիտմամբ ձգձգուող ընթրիքը արթուն էր պահում մեծերին. փոքրահասակները վաղուց էին քնել: Ծօսք ու զրոյցը դնալով թուլանում էր, դառնում արհեստական, բռնազբօսիկ:

Վտանգաւոր, խեղդող ժամեր էին: Ծաւարի մէջից նայում էր անյայտութիւնը. իւրաքանչիւր րոպէ կարող էր երեւան գալ որեւէ անակնկալ, նչին հանգամանք, որ կը փշացնէր ամէն ինչ: Իւրաքանչիւրը տուն ունէր իր անկոչ հիւրը, որ մանաւանդ այժմ հոգեհան հրեչտակ էր դառել:

Վերջին օրերում թուրք զինուորները սաստիկ երես էին առել. կեավուրների ցոյց տուած հիւրասիրութիւնը, պատիները, առատաձեռնութիւնը չէին մոռցել նրանց կոպիտ սրտերը, այլ, ընդհակառակն, ներշնչել էին աւելի սանձարձակ լրութիւն, աւելի մեծ յանդգնութիւն: Բարեկենդանի ծօները մոռացկոտութեան օրեր էին. ինչ ուզեցին, պգին, արին զինուորները. բայց նրանց նեղեցին, ընդհմութիւն, դանդատ չեղաւ:

Եւ այժմ, վերջին երեկոյեան, հարստահարողն ու հարստահարուողները նստած էին միեանց դէմ, մի չարկի տակ: Հարստահարուողը կրօնական պարտք էր կատարում, իսկ նրա կրծքին չոքած հարստահարողը նոյն իսկ այդ վերջին ժամին էլ իրան չէր զրկում այդ անմեղ ուրախութիւնը թունաւորելու հաճոյքից:

Նա չատ լաւ էր չահադործում իր սորուկի անսպառ համբերութիւնը: Եւ սորուկը յօժարութեամբ ծծում էր թոյնը, դեռ երկիւղ էր կրում թէ նա քիչ կը լինի, խնայելու թուլութիւն կ'ապրակայնէ: Թունաւորուածը ստէպ – ստէպ դուրս էր գնում, կանգնում էր խաղաղ երկնքի տակ եւ չուտով էլի ներս էր մտնում, լուռ նայում էր լցրած հրացանին:

— Ձայն չկա՞յ:

— Ոչինչ չէ լսում:

Հարցնողները եւ պատասխանողը տխրութեամբ չարժում էին իրանց գլուխները: Այստեղ էլ, տների մէջ, հետզհետէ յաղթող էր հանդիսանում այն կասկածը, որ ձորում յայտնեց Բաղդասարը:

Խոր գիչերը արդէն առաջ էր գալիս իր մրափեցնող թմրութեամբ. յօրանջողները աւելի եւ աւելի անզուսպ էին գառնում: Օջախների կողքից հեռացան թուրք զինուորները: Որը քնում էր, որը, մի անկիւն քաչուած, գիչերային զուարճութեան միտքն էր մչակում եւ ծուլութեամբդիտում էր կեավուրներին, որոնք հազարից մի անգամ, ձեւի համար, մի պատառ էին գնում իրանց բերանում, լաւ համարելով քիչ էլ սպասել:

ԱՒԱՐ

բուլթեան անդամներուն : Այսպէս նախկին նախարար Թիւրքեն Քաւ Թէ «կառավարութիւնը կեղծաւորաբար կը մեծարէ մեռեալները, բայց կը չարունակէ մեռցնել մեր զինուորները» : (Ժխոր) :

Ցետոյ «տասը առ հարիւր» կոչեց ազգ. պաշտպանութեան նախարար Պ. Ժիւլ Մոքը, ըսելու – զելով թէ տասը առ հարիւր միջնորդէիք կ'առնէ Ամերիկացիներէն, օդանաւեր դնած առեն : Նախագահը կարգի հրաւիրեց Թիւրքեոնը : Իրենց բանաձեւը — անմիջական հաշտութիւն — մերժուեցաւ 171ի դէմ 408 ձայնով :

× Հանոյի մէջ, Հնդկաչինի Ֆրանսական ուժերու հրամանատարները առջի օր կարեւոր ժողով մը գումարելով, քննեցին կացութիւնը : Ամէնէն աւելի զրաղեցան Լանկսոնի ճակատագրով, նկատելով որ սահմանային դիրքերէն հեռացած ուժերուն մեծ մասը հաւաքուած է այն – տեղ եւ քաղաքին պաշտպանութիւնն ալ ուզմական մեծ կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ : Այնու ամենայնիւ կը նախատեսուի թէ դժուար պիտի ըլլայ այդ պաշտպանութիւնը եւ Լանկսոնի ուժերն ալ պիտի սակրուին հեռանալ :

× Ամերիկեան դէնքի եւ զինամթերքի առաքումները դէպի Հնդկաչին կը չարունակուին յաճախ արագութեամբ մը : Այժմ, Ամերիկայի – նները, Քորէայի առաքումներուն չափ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Հնդկաչինի հասցուելիք օգնութեան :

Քորէայի պատերազմը

Հիւսիսային Քորէայի մայրաքաղաք Փեոնկեանկը զբաւուեցաւ ամբողջութեամբ : Մակի մեքենաչարժ զօրամասերը հասած են քաղաքի կեդրոնը : Ուրիշ զօրամասեր զրաւած են քաղաքի արեւելեան չրջանը, ուր թէեւ փողոցային քուռն կռիւները մղուած են, բայց ի վերջոյ մաքրազործուած են դիմադրող բոլոր բոյները : Հարաւէն ամերիկեան հեծելազօրքը եւ արեւելքէն հարաւ. Քորէացիները իրարու միացած են մայրաքաղաքի արեւմտեան մասի պանազան կէտերուն վրայ : Քաղաքի այն մասերուն մէջ, ուր կռիւները դադրած են, համայնավարները անձնատուր կ'ըլլան խումբերով : Միայն մէկ օրուան ընթացքին 6000 զերիներ առնուած են : Մայրաքաղաքէն դուրս ճամբաները խճողուած են նահանջող կամքիրներու բազմութիւններով : Կ'ըսուի թէ իրենց հրամանատարը Մանչուրիա փախած է :

× Ցունիս 25էն ի վեր հիւս. Քորէայի կամքիր բանակը ունեցած է 265.000 կորուստներ եւ այժմ անոր ուժը 75 հազարէն աւելի չեն հաշուեր :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ հասած նոր հեռագրի մը համաձայն, « բանակին հետ կապ ունեցող» չրջանակ – ներու մէջ կը պնդուն թէ խորհրդային զինուորներու տեղափոխութիւններ կը կատարուին սահմանամերձ չրջանին մէջ :— Պարկաստանի վարչապետը վճռապէս հերքեց այդ լուրերը թէ խորհրդային զինուորներու համախմբումներ տեղի կ'ունենան իրենց սահմաններուն վրայ : Հերքեց նաեւ թէ Ռուսերը զէնք եւ ռազմանիւթ կը ճարեն Պարկաստանի Քիւրաերուն :

ՉԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ չրջանը 18 ամսուան բարձրացած առեն, Ֆրանսա 710.000 զինուոր պիտի ունենայ 1951ին, իսկ 900.000 զինուոր՝ 1953ին : Ծախքը՝ 25 միլիառ Ֆրանք :

ԻՍՐԱՑԷԼԻ ներքին կացութիւնը ծանրացած լլալով, որոշուեցաւ լուծել երեսփ. ժողովը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ արտաքին նախարարը Մոհամմէտ Սէլահէտտին, ճառ մը խօսելով Ուաշինկթընի մէջ, պահանջեց ձրիաբար զէնք ճարել իրենց երկրին : «Ինչո՞ւ խորութիւն կը զնեն այդ երկիրնե – րուն եւ եգիպտոսի միջեւ : Մ. Նահանգները ձրի կ'ընծայեն Թուրքիոյ, Ցունաստանի եւ Պարկաստանի, խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած վարկէն (1.900.000.000 սթերլին) :— Ֆարուք թագաւորը Ազեքսանդրիա վերադառնալով, հրամայեց աղքատներուն բաշխել ընդունելութեան ծախքերը :

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԼՈՒԻ ՆԱՓՈԼԻՈՆ երկուորեակ մը ծնաւ, մէկը մանչ, մէւսը աղջիկ : Մանչը կը համարուի զահաժառանգ Ֆրանսայի, ինչպէս իր հայրը :

ԱՑՆ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ որոնք Անգլիա մտած են պատերազմի միջոցին կամ վերջը, մանրակրկիտ քննութեան մը պիտի ենթարկուին : Բացառութիւն պիտի կազմեն 51.504 օտարականներ որոնք բրիտանական հպատակ եղած են :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ համագումարին մէջ (Մոնթէ Քարլօ), 42 ձայնով քուէարկուեցաւ խորհրդային եւ ամերիկեան միացեալ բանաձեւը որ կը պատասխանատուութեան կ'ենթարկէ հիւլէական ռումբին գործածումը : Զեռնպահ մնացին երկու պատուիրակներ :

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՑՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ԻՆ ,
Salle Rameau : *Մանրամասնութիւնները չուտով :*

★

Վիէնի մէջ

29 Հոկտեմբեր, կիրակի :
Մանրամասնութիւնները յայտրզով :

Սէնթ Էթիէնի մէջ

ՆՈՑԵՄԲԵՐ 12ԻՆ

Տէսիլի մէջ

28 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՄԻՋ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆԱՐԴԵԱՆ ՇԻԹԵՐ

ՋՐՎԷԺ

(Ուսումնասիրութիւններ եւ դասախօսութիւններ երիտասարդութեան մասին)
Գրեց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Գին **400** ֆրանք :
Դիմել ՅԱՌԱՋի խմբագրութեան՝ Փարիզի մէջ : Պ. Յակոբ Մալաֆեանի՝ Մարսիլիոյ մէջ : Պ. Ղազար Ղազարեանի՝ Լիոնի մէջ : Ուրիշ գաւառներու մէջ՝ Զ. Ո. Միութեան տղոց :
Մամուլի տակ է ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ (հէքեաթներ) :

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ
Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

ԳՈՑԱՄԱՐՏ

Պատմական գիտելիքներով եւ պատկերազարդ :

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋՆ · ՏԵՂԱՊԱՀԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ատրպատականի առաջին տեղապահ Կարապետ Ա. քհնյ. Մանուկեան պիտի պատարագէ եւ քարոզէ այս կիրակի Մարսէյլ, Փրատոյի մայր եկեղեցին :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

Երեկոյ եւ պարահանդէս

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Շահրիկեան » խումբի : Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ս. Մեհեանաս» ենթակոմիտէի :

Նախագահութեամբ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ :

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս , Salle des Fêtes*ի սրահը, 22 rue Voltaire, Ալֆորվիլ :*

Հաղորդ. միջոցներ.— Charenton-Ecolesէն առնել 103 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել rue de l'Union :

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ (ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ)

Galerie Doucet, 95 Fg. St. Honoré (Place Beauvau) :
Հոկտ. 12էն 27 : Բաց է մինչեւ ժամը 6

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Սենէքերիմ Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եղուարդ Տէրտէրեան, կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ մատրան մէջ (Մարսէյլ), իրենց ողբացեալ մօր, զոքանչին եւ մեծ մօր ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ԲՐՈՒՏԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող աղգականները եւ բարեկամները :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ օծման 46րդ տարեդարձին առթիւ, Աբգաւաղարք. Սիւրմէեան պիտի մատուցանէ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցիէն եւ մեծ բարերար ողբացեալ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ զերդաստանի համայն ննջեցեալներու յիշատակին : Նոյն օրը զուգադիպած լլալով նաեւ ողբացեալ ԿՈՄԻՏԱՍ վարդապետի մահուան 15րդ տարելիցին «Հայր մեր»ի պահուն պիտի կատարուի հանդիսաւոր հոգեհանգիստ :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Պատուոյն Օր. Մ. Գինոսեանի եւ Վ. Վարդանեանի (Նոր Սերունդ) ամուսնութեան առթիւ ընկեր Վ. Վարդանեան նուիրած է Հայզար ֆրանք Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբին, 1200 ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի զպրոցին, 500 ֆրանք «Ցառաջ»ի Փոնտին, իսկ Պ.Զ. Քէնտիրեան (կընքահայրը) 500 ֆրանք նոյն զպրոցին :

Օր. ԷԼԻԶ ՏԷՐՄԱՆԵԱՆ
ԱՐԱՄ ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ
Լիոն — Ամուսնացած 15 Հոկտ. 1950

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Սահակ Տէրմանեան եւ Արամ Թաթուլեան 500ական ֆրանք կը նուիրեն «Ցառաջ»ի տարածման Փոնտին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի դասախօսական ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը : Կը դասախօսէ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անտոբ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հայոց մատուռին սրահը : Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Փր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 3ին, Հայոց մատուռին սրահը : Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱՒՕՇ ՓԱՐԻԶ
ԱՌՆՈՒՎԻԼ, ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊ
Առնուվիլի մէջ 22 Հոկտ. կիրակի ժամը 3ին,
ՇԱՀ ԻՄՄԱՑԻԼ
Նոյեմբեր 5ին, կիրակի ժամը 3ին, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ :
Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակի առթիւ հանդէս , նախագահութեամբ Գ. Յովհաննէսեանի , նաեւ ներկայացում՝ ՍՕՍ եւ ՎԱՐԴԻԹԵՐ :

Արհեստագիտական դասընթացք դիմայարդարուհի

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք մեր ընթերցողներուն թէ վարպետ – դիմայարդար Ս. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻ, ծանօթ՝ միջազգային չրջանակներու մէջ, Հոկտեմբեր 12էն ի վեր վերսկած է իր արհեստագիտական դասընթացքը դիմայարդարութեան, շարժանկարի, թատրոնի եւ հեռատեսիլի (télévision) :

Այս գիտական եւ գեղարուեստական դասաւանդութիւնը, իսկապէս անզուգական Եւրոպայի մէջ, տեղի կ'ունենայ **Institut de Beauté Myriam Carangeի** *մէջ, 57 Ave. F. D. Roosevelt (Rond - Point des Champs-Elysées) որ կը վարէ նաեւ գեղեցկացման արհեստագիտական դպրոց մը* (Soins de Beauté), *ճանչցուած կրթական նախարարութեան կողմէ :*

Մանրամասնութիւններու համար դիմել **Myriam Carangeի , Tél. Ely. 49-07 :**

Ամէն տեսակ դիմայարդարութիւնէ առաջ տիկինները եւ օրիորդները կրնան դիմել ՎԱՐՊԵՏ ԱՇՕ ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ :

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Ներքաճաչակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակավաճառն է , ՊԱՏՐԱՍՏ , ՁԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ : Արագ եւ խնամուած աչխատանք :

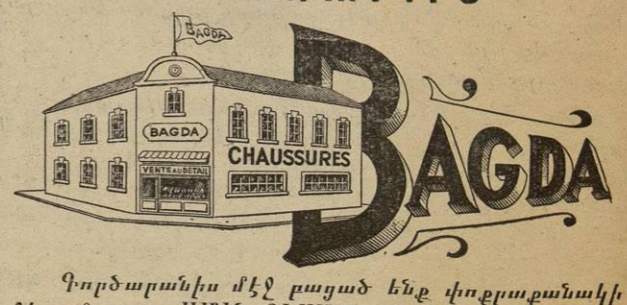
Մէկ անգամուան չաճախորդը կը դառնայ ընդմիչտ չաճախորդ :

Դիմեցէք անգամ մը եւ դոհ պիտի մնաք :

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigale *եւ* St. Georges :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախուին մեծաքանակի գինով :

Ձեր չահն իսկ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme , Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Dimanche 22 Octobre 1950 Կիրակի 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6287–Նոր շրջան թիւ 1698

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՑՍ ՁԱԿԱՏՆ ԱԼ ԿԸ ՀԵՒԱՑ

Կոմիտասի ծննդեան 80ամեակէն վերջ, ահաւասիկ մահուան 15ամեակը, որ կը փակուի հոգեհանդիստով մը, այսօր, կիրակի :

Անշուշտ նոյն արարողութիւնները պիտի կատարուին բոլոր գաղութներուն մէջ, համաձայն աւանդական սովորութեան մը: Ամէնէն դիւրին միջոցը՝ յարգելու համար զանազան յիշատակները : «Տէր ողորմեա» մը եւ քանի մը խունկ ...

Ծննդեան 80ամեակին առթիւ, փառաւոր հանդէսներ սարքուեցան Հայաստանի թէ արտասահմանի մէջ: Երեւանի անթելը անցեալ չաբթու կը հաղորդէր թէ որոշած են հրատարակել Վարպետին ստեղծագործութիւնները, հինգ հատորով:

Հայկական Արտասահմանը իր կարելին փորձած է տարիներ առաջ: Նոր ձեռնարկներ ալ պակաս չեն, այս կամ այն գաղութին մէջ:

Ուրեմն, չէ թառամած Վարդապետին յիշատակը, հայրենիքին թէ օտարութեան մէջ :

Հաւատա՞նք թէ ամէն բան կարգին է, ոչ միայն վառ պահելու, այլեւ ճոխացնելու, տարածելու համար Հայկական Երգը :

Կը վարանինք հաստատական պատասխան տալ այս հարցումին :

Ինչպէս մտաւոր երկունքի միւս ճիւղերուն մէջ, այս ճակատին վրայ եւս աչքի կը զարնէ տեսակ մը թուլացում, եթէ ոչ յոգնութիւն :

Այսպէս, երեւան նիւթական դիւրութիւնները կը վայելէ, զարկ տալու համար երաժշտութեան ու երգին: Լայն վարկեր կը տրամադրուին, նաեւ, ուրիշ ասպարէզներու մէջ:

Բայց, բոլոր ճիգերն ու արտադրութիւնները ենթակայ են միեւնոյն հարթիչ պլանին: Նոյն փետրաթափ աղատութեան, որ կ'եղծէ որեւէ ստեղծագործութեան հարազատութիւնը :

Ինչպէս դրագէտն ու բանաստեղծը, պիտունը եւ արուեստագէտը, երաժիշտն ու երգահանն ալ հարկադրուած են պաշտօնատարի դեր կատարել, իբրեւ ընդհանուր կանոն :

Դեռ անցեալ օր չէ՞ր որ ըսել կուտային աչքառահաչակ երաժշտագէտին՝ Արամ Խաչատուրեանի, թէ արեւմտեան երաժշտութիւնը «չարչարանք մըն է ջիղերու համար» եւ «կը ծաղրէ մարդկային զգացումները »...

Իսկ այնտեղ ո՛րքան չինծու, թխածոյ, խարդախուած եղանակներ, ժողովրդական հարազատ կամ արդիական յաջող երգերու հետ :

Տարիներ առաջ Պոլիս ձայնագրուած դինովի երգեր կան, որոնց եղանակը պահած, բայց բառերը փոխած են, ի փառս Հայր Սթալինի ...

Կ'արժէ թղթատել իրենց հրատարակած վերջին երգարանը, բաղդատելու համար որոմն ու ցորենը :

Հեռանկարը աւելի փայլուն չէ Հայկական Արտասահմանի մէջ :

Կարուած՝ հայրենի լեռներէն ու դաշտերէն . ցիրուցան՝ աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ , տարագիր բազմութիւնները հետզհետէ կը կորսընցնեն իրենց թափը եւ խանդը :

Այն զանգուածը որ կրնար տակաւին ձայն եւ ներշնչում , մթնոլորտ ստեղծել, թեւ տալ հայրենի երգին ու երաժշտութեան, սկսած է հեւալ :

Կը հեւան երաժշտագէտներն ու երգահաններն ալ, որոնք մեծ թիւ մը չեն կազմեր , եթէ նկատի առնենք միայն իրական արժէքները :

Նախ՝ միջավայրն է որ կը չլատէ իրենց եռանդը, իր օտարոտի ելեւէջներով եւ համայնակուլ ազդեցութեամբ :

Ցեղոյ, նիւթական մտահոգութիւնը : Ամենամեծ տագնապը որ եթէ չհեւատէ, կը չլատէ յարատեւութեան ոգին :

Ի վերջոյ ի՞նչ ըրած ենք իրրեւ հիմնական ձեռնարկ: Ինչ տրամադրած ենք իրրեւ դրամագլուխ հայկական երգի ու երաժշտութեան զարգացման համար, բացի զանազան նպաստներէ եւ «աղգասիրարար» դնուած տոմսակներէ :

Կրցա՞ծ ենք վերջին 25 տարիներու ընթացքին ստեղծել հիմնադրամ մը, երգչախումբերու տեւականութիւնը ապահովելու, երգը ժողովրդականացնելու, հեղինակները քաջալերելու եւ նոր ստեղծագործութիւնները դիւրացնելու համար :

Այս ընթացքով, ունկնդրելու եւ ծափ զարնելու վարժութիւնն ալ պիտի կորանցնենք օր մը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՒՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Առջի օր դրպանիս թուղթերը մաքրած ատեն դառայ հետեւեալ տեւապրութիւնները, դանազան տրբագրութեանց առթիւ.

— Ընդհանուր ժողովը զոր տեղի ունեցաւ : (Գրէ՝ *որ*) :

— Կեցցէ Դաշնակցութիւնը զոր պատուէշին վրայ կեցած է (*որ*) :

— Հանդէսը զոր տեղի ունեցաւ (*որ*) :

— Քաղաքը զոր պաշարուած աւիսաւասար կըռիւ կը մղէր (*որ*) :

— Կարդաց նուէրներու ցուցակը զոր բիչ ատենէն բարձրացաւ...

— Միութիւնը, զոր միշտ գնահատած է այս ձեռնարկները (*որ*) :

— Դրօշը զոր կը ծածանէր (*որ*) :

Անշուշտ չէք սպասեր որ անունները կամ զրուքիւններն ալ արձանագրեմ :

Դեռ ուրիշ վրիպումներ. —

Թղթակից X կը չարունակէ գրել բահ (պահ)· բահեստի (պահեստի)· Ընդաձ (ընթացք) :

Սա միւսը՝ կը չփոթէ զեկոյցը եւ զեկուցումը :

Առաջինը communiquéն է : Երկրորդը՝ տեղեկատուութիւն տարցի մը մասին (exposé des faits) :

Բոլորը միասին — պաշտօնական դրասենեակներն անգամ — դեռ կը յամառին գրել յետ այսու (այսուհետեւ) :

Համբանք չունին թրքաբանութիւնները եւ ֆրանսաբանութիւնները : Պիտի խօսիմ օրինակներով :

Այնքան պիտի չցաւիի այս վրիպումներուն համար, եթէ յօդուածագիրները բարեհաճէին բաղդատել իրենց գրածը (բառ եւ նախադասութիւն) եւ տպուածը :

Թէեւ, չատ չեմ զարմանար, վասն զի չատ մը խմբագիրներ ալ ոչ կը հետեւին, ոչ կը սորվին, ոչ ալ... իրենց գլուցածը կը մոռնան :

Վ.Ա.Հէ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ Ապահովութեան ոեսչութիւնը սկսած է հարցաքննել կարգ մը պետյ եկեղեցականները եւ այն թաղ· խոր հուրդներէ որոնք իրենց եկեղեցիները հրաւիրած էին զանոնք : Այս քննութիւնները կը կատարուին պատր· ոեզապահ Արզանեան արք·ի գլխաւորին վրայ :— « Ժամանակ »ի հաւաստիքներուն համաձայն, նոր պարիարքին ընտրութիւնը պիտի կատարուի համաձայն Ազգ· Սահմանադրութեան :

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

(Հոկտ· 18 — 20)

ՁԱՅՆԱՊՆԱԿՆԵՐՈՒ (տիսք) ձայնագրուղ խումբը վերջերս Երեւան հասաւ Մոսկուայէն, հայերէն լեզուով ձայնագրելու համար եւրոպական, ռուսական եւ հայ դասական երգահաններու գործերը: Հայ դասականներէն ձայնագրուած են կոտրներ Տիգրանեանի «Անուշ» օփերայէն, Սպանդարեանի «Ալմաստ» օփերայէն, Ս· Մելիքեանէն, Կոմիտասէն եւ ուրիշ երգահաններէ : Առաջին առթիւ ձայնագրուեցան 34 երգեր, մասնակցութեամբ Շարա Տալեանի, Տաթեւիկ Սպանտարեանի, Գոհար Գասպարեանի (հայրենադարձ Եգիպտոսէն), Արմենակ Դաւիթեանի եւ ուրիշներու :

Ձայնագրուեցան նաեւ մենախօսութիւններ Մաքսիմ Կորքիի «Եկոր»էն եւ ուրիշ գործերէ, Լերմոնտովի «Դիմակահանդէս»էն եւն· :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ գրական կաճառը (ինսթիտուտ) վերջերս ստացաւ քանի մը գրողներու անձնական դիւանաթուղթերէն նամակներ եւ ձեռագիրներ : Ամէնէն կարեւորներն են Րաֆֆիի երկու նամակները, որոնք կը վերաբերին Միքայէլ Նալբանդեանին : Նամակներէն մէկուն մէջ Րաֆֆին սգալով Նալբանդեանի մահը , կը գրէ.— «Վ· Հիւկոյի գրիչն է պէտք որպէսզի սգայ այս կորուստը» :

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Պաւլ Տիչինայի գործերը լոյս տեսան հայերէն : Թարգմանիչներն են Ն· Զարեան, Գ· Սարեան, Գ· Խմին, Մ· Մարգարեան եւ Սիլվա Կապուտիկեան :

Սղագրեց Գ· ՇԻՇԵՒՆԱԿ

Խ. Միութեան նոր ձեռնարկները

1. ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ԿՐԱԿԱՑԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի անթելը հաղորդեց թէ ներկայիս փրակայի մէջ ժողով կը դումարեն արբանեակ երկիրներու եւ Արեւելեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարները , Խորհրդային Միութեան փոխ – վարչապետ Պ· Մոլոթովի մասնակցութեամբ : Ցայտնօրէն, Պ· Մոլոթով , խորհրդային նախաձեռնութեամբ հրաւիրուած այս ժողովին կը մասնակցի իբրեւ Խ· Միութեան արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը : Միւս ժողովականներն են Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Ռումանիոյ, Հունգարիոյ, Լեհ – հաստանի եւ Արեւելեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարները :

Ժողովը պիտի զբաղի Գերմանիոյ վերաբերման հարցով, որ քննուեցաւ Սեպտ· 19ին Նիւ Եորք, արեւմտեան երեք արտաքին նախարարներու ժողովին մէջ: Կը կարծուի թէ մարաչախտ կանխեւ ալ Փրակա կը դառնուի այս ժողովին առթիւ :

2· ՄՈՍԿՈՒԱ ԿՐ ՄԵՐԺԷ ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՄԸ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Մայիսին , Մ· Նահանգները , Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա, զատ զատ բայց նոյն – մատո ծանուցագիրներ յանձնած էին խորհրդային կառավարութեան, զանգատելով թէ Արեւելեան Գերմանիոյ «ժողովրդական» ոստիկանութիւնը զինուորական հանգամանք ունի :Այս առթիւ դիտել կուտային թէ այդպիսի բանակի մը կազմակերպումը Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ՝ կը հակասէ Խ· Միութեան ստանձնած պաշտօնական յանձնառութեանց :

Այժմ, ամբողջ հինգ ամիս անցնելէն վերջ , Մոսկուայի կառավարութիւնը ժամանակը եկած կը նկատէ պատասխանելու այս ծանուցագիրներուն :

Առջի օր, Ուաշինկթընի, Լոնտոնի եւ Փարիզի կառավարութեանց ուղղած ծանուցագրով մը, Խ· Միութիւնը կը յայտարարէ թէ ժողովրդական ոստիկանութեան կազմակերպումը եւ զինումը բոլորովին համաձայն են Գերմանիոյ դաշնակից վերատուիչ յանձնաժողովի ցուցմունքներուն : Ցետոյ, երեք արեւմտեան պետութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Գերմանիոյ արեւմտեան չորջանակներուն մէջ կազմուած ոստիկանական ուժերուն մասին, «որոնք, իրապէս զինուորական զօրամասեր » են, քանի որ կը մասնակցին դրամման արեւմտեան բանակներու ռազմափորձերուն :

Եզրակացնելով, Խ· Միութիւնը կը յայտարարէ թէ պիտի չհանդուրժէ Մ· Նահանգներու, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի ձեռք առած այն միջոցներուն, որոնք կը ձգտին վերմանական բանակ մը վերստեղծել Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ :

Ամերիկեան պաշտօնական չրջանակները կ'ըսեն, թէ Մ· Նահանգները կարեւորութիւն պիտի չընծայեն խորհրդային բողոքին եւ պիտի չարունակեն պահել իրենց տեսակէտը արձարծուած հարցի մասին : Կ'ըսուի մինչեւ անգամ, որ ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի չպատասխանէ այս ծանուցագրին : Շատ չատ, արտաքին նախարարը պիտի արտայայտուի այդ մասին լրագրողներուն մասուխի մը մէջ եւ կիսապաշտօնական եղանակով մը իր տեսակէտը պիտի պարզէ ամերիկեան ձայնասփիւռի միջոցով :

Մ· Նահանգներու պաշտօնական չրջանակները կ'ըսեն, թէ Սովետները, Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ կազմակերպած են 150 — 200.000 ոստիկաններ, որոնք կէս – զինուորական հանգամանք ունին եւ Քորէայի նման կացութիւն մը պիտի ստեղծուի Գերմանիոյ մէջ, եթէ արեւմտեան պետութիւնները թոյլ դիրք մը բռնեն այնտեղ :

Փարիզի պաշտօնական չրջանակներուն մէջ , սակայն, խորհրդային ծանուցագիրը տարբեր հակազդեցութիւն մը առաջ բերած է : Այդ ծանուցագիրը, կ'ըսեն անոնք, սխալ հասցէի ուղղուած է, որովհետեւ Ֆրանսա, դէթ մինչեւ հիմա, հաւանութիւն չէ յայտնած Գերմանիոյ վերազինման եւ այդ մասին կատարուած բանակցութեանց ընթացքին պարզած է իր տեսակէտները :

Ամերիկեան չրջանակները կը կարծեն թէ Ֆրանսա այս հարցին մէջ ուժ պիտի տայ ամերիկեան տեսակէտին :

3· ՁԱՓՈՆԻ ՀԵՏ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔ

Մ· Նահանգներու նախարարութեան խորհրդական Պ· Ճոն Ֆոսթըր Տըլլսի յայտարարութեանց համաձայն, Խ· Միութիւնը տրամադիր է բանակցելու Մ· Նահանգներու հետ, Ճափոնի հետ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու համար : Պ· Տըլլս ըսաւ, որ խորհրդային այս բաղձանքը յայտնուած է իրեն Ապահովութեան Խորհուրդի խորհրդային ներկայացուցիչ Պ· Մալիքի կողմէ : Բանակցութեանց ժամանակն ու վայրը պիտի որոշուին քանի մը օրէն :

4· ՍԹԱԼԻՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ Է

Ինչպէս կը յիշուի, Մ· Նահանգներու հանրապետական կուսակցութեան նախագահը, Սթէսըն, վերջերս նամակ մը ուղղած էր Սթալինի, առա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԺՐՆԵԻ ՄԷՋ

ՄՄԲ.— Այս կիրակի հանդիսաւոր հոգեհան – գիստ կը կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, Կոմիտաս վարդապետի մահուան 15ամեակին առ – թիւ :

Տարիներ առաջ, Վարդապետը յայտնութիւն մը եղած էր Ժրնեւի մէջ, շնորհիւ ափչափոյ կապ – մակերպուած երգահանդէսի մը :

Ընկեր Գ. Խիէկեան վերջերս իր յուշերը գրեց Պէյրութի «Ազդարար» շաբաթաթերթին մէջ, պատկերալից մանրամասնութիւններով :

Հատուած մը՝ երկրորդ եւ վերջին մասէն.—

... Ժամը 7ին մօտ մեկնեցանք փորձատեղին : Ժամանակէն առաջ երկսեռ երիտասարդութիւնը լեցուցած էր սրահը : Կոմիտաս Վարդապետ իս – կոյն անցաւ գործի. կատակներով, քաջալերան – քով դասաւորեց ձայները, եւ ձեւակերպեց հօթա – նասուն հոգիի մօտեցող խումբը, այնպէս հեշ – տութեամբ, որ կարծես վաղուց ծանօթ ըլլար ա – մէնուն, նախ բաժանեց քառաձայնի, յետոյ վեց եւ ութը ձայներու :

Անբացատրելի բան մը կը կատարուէր... Այդ պատահական երկսեռ երիտասարդներէ կազ – մուած խումբը, երկու ժամ յետոյ տանելի կեր – պով կ'երգէր երկու երգ : Ոգեւորութեան սահ – ման չկար. քառորդ ժամ դադարին խումբ խումբ հաւաքուած կը փոխանակէինք մեր զարմանքը եւ հիացումը :

— Ես չըսի՞ քեզի, կը կրկնէր Սիմանթօ ինքնիրմէն ելած, այս մարդը մոգ է, մոգ ...

— Կամ ներշնչուած սուրբ մը պատասխանե – ցի :

Փորձերը կ'ընթանային չատ յաջող եւ կանո – նաւոր, մասնակցողներու ոգեւորութիւնը օրէ օր կ'աւելնար : Ամէնէն չատ ոգեւորուածը Վարդապե – տըն էր :

Շատ լաւ բան է դուրս գալու, չատ աւելի լաւ քան Փարիզի համերգը : Այնտեղ ունէի արուես – տագէտ երգիչներ, Օփէրա Քոմիքի երգչախումբի անդամներ եւայլն : Բայց Հայի տաք չունչը, Հայի ոգին բացակայում էր... այնինչ այստեղ սիրտ ու հոգի էք դնում ... Օրհնուէք դուք ... :

Որոշուած ժամանակին հասաւ Արշակ Զօպան – եան եւ Վարդապետի պաշտպանեալը՝ Փարիզի ե – բաժշտանոցի աշակերտ՝ Շահմուրատեանը, որ այն աստէն դեռ չէր ենթարկուած հերոսական ազ – դեցութեան եւ կը պահէր իր հայկականութեան դրոշմը, համեստութիւնը եւ բնածին ձիրքը ու վը – ճիտ ձայնը անաղարտ ու անխաթար : Սքանչելի թէնոր էր, ոչ չատ զօրաւոր, բայց բացառիկ ա – նոյշ եւ համակոզ ձայնով օժտուած :

Վերջապէս հասաւ համերգին օրը : Տոմսակ – ները սպառած էին եւ սրահը բերնէ բերան լեցուն ակնկալու հասարակութիւնով մը : Երգիչ – երգ – չուհի ամէնքն ալ յուզուած եւ սրտադողի մէջ : Առաջին անգամ ըլլալով Վարդապետը տեսանք իր աքեմով ու վեղարը դլխուն : Շատ տպաւորիչ էր այդպէս եւ անդիմադրելի : Հանդարտ էր երեւոյ – թով, բայց յուզուած էր ինքն ալ, միայն դէմքին բացառիկ ժժդունութիւնը կը մատնէր իր յուզու – մը :

Նախ պիտի խօսէր Զօպանեան Հայկ. երաժշ – տութեան մասին : Իր դեղեցիկ ու ներշնչուած ըն – տիր բանախօսութիւնը, նոյնքան ընտիր ֆրանսե – րէնով, մեծ տպաւորութիւն թողուց եւ երբ ա – ւարտեց, սրահը թնդաց երկարատեւ ծափահարու – թիւններով :

Քանի մը վայրկեան դադարէ վերջ, բացուե – ցաւ վարագոյրը : Վարդապետը ամպիոնին վրայ էր. կոնակը հասարակութեան, դասաւորուած երգչախումբին դիմաց :

Հայ կրօնաւորի իր սեւ խորհրդաւոր տարա – զին մէջ, հասակը երկարած կը թուէր : Կարծես տեսիլք մը ըլլար : Սարսուռ մը եւ զարմանքի չչուկ մը անցաւ սրահին մէջ, որուն յաջորդեց խորունկ լռութիւն մը նախ : Ցետոյ յանկարծ խլացուցիչ ծափահարութիւն մը եւ երբ Վարդա – պետը դարձաւ ողջունելու հասարակութիւնը, ամբողջ սրահը ինքնաբերաբար ոտքի ելաւ, չա – րունակելով ծափահարել :

Վարդապետը տուաւ խումբին սկսելու նշանը : Զօպանեան ամէն երգէ առաջ կը բացատրէր եւ կը կարդար երգին բառերու ֆրանսերէն թարգմա – նութիւնը :

Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծով, որուն հիւսուած էր Գետ մի զարհուրիքը եւ որու կը յա – յտնուէր իբրեւ վերջաւորութիւն, առանց ընդմի – ջումի, մեծ փառաբանութիւնը՝ Սուրբ ես, Տէր զօրութեանց, որ բնակեալ ես ի յերկինսը սկսաւ համերգը :

Երբ առաջին երգը վերջ գտաւ, հասարակու – թիւնը՝ սահմռկած քարացած մնաց վայրկեան մը, յետոյ պոռթկացին հիացքի ծափեր :

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԷՆ

Ճաշի պահուն

Շերամատունէ մը տարբեր չէ մեր սրահը, ձախողուած շերամատունէ մը, երբ պատահի որ հոն՝ անյագ թրթուրը բազմաթիւ թթենիի տե – րեւներ իր որկորէն անցնելէ վերջ՝ կանգ առնէ, դեռ իր բնական չրջանը չրոլորած, ու ցախերուն կառչած՝ փոխանակ իր խոզակը կազմելու, որո – նումներու ոլորտին մէջ ցրուէ իր մետաքսը, ինչ – պէս եղեամ աննպատակ, անարուեստ : Այլեւս զուր են բուծանողին չանքերը : Ոչ չերմութիւնը կ'օդնէ այլասերած կամ արկածեալ ոստայնակին եւ ոչ ալ անուշդը : Եւ ահա մարդը, անատակ, բնականը իր կամքին հպատակեցնելու, կը ստեղծէ կեղծը, մինչեւ իսկ իր անսահման ամբարտաւա – նութեամբ ձեռնարկելով «արուեստական յղա – ցումի» բարդ եւ անակնկալներով լեցուն խնդիրին :

Եւ սակայն միշտ պիտի ըլլան բազմութիւն – ներ, որոնց նպատակը կերուխումը մխայն պիտի ըլլայ. եւ զարմանալի է որ հոս, այս հիւանդ չե – բամատան նմանող սրահին մէջ մոռցուած է այդ պահանջը :

Եւ բոլորին նայուածքը անորոշութեան մէջ ընկղմած է, երբ չարժուն խոհանոցները իրարու կը յաջորդեն :

— Սէզ կամ թմբլի, կը հրամցնէ երկուրեակ հասուն կեռասի նմանող չրթուններով հիւան – դապահուհի մը : Անհրաժեշտ է ընդունիլ այս պատուական «ըմպելիներէն» մին եւ ընտրութեան համար միայն կը հարցնեն : Ոչ մէկ չարժում մահճակալներուն մէջ. նոյնը եւ ճաշի առեն :

Ամէնքն ալ կարծես տարբեր բանի մը կը սպա – սեն, որ կ'ուշանայ, ալ չի գար : Բայց աչքերով ե – րազողներ են անոնք, ընկղմած իրենց ներաշխար – հին խորը, անտարբեր ամէն բանի հանդէպ :

Եկած են հոս դրսի աշխարհէն ղրկած ու յոդ – նաբեկ, յորձանքն ի վեր թիավարող յուսահատ – ներու նման ջրամոյն ըլլալու սահմանուած : Ու ալ տարածած են իրենց անարիւն թեւերն ու սը – րունգները փչրուած թիակներու պէս կարծր մա – հիճին վրայ, քարացած՝ անյայտ անիմանալի վը – ճիռներէ :

— Ողկոյզ մը խաղո՞ղ ալ, չես ուտեր, կը հարցնէ բաժնող կինը խանդաղատանքով եւ բա – դոսի փորձարկութեամբ : Ու բացատական պատաս – խաններու վարժ՝ կ'անցնի աճապարանքով : Ա – նոնց մերժելու եղանակը նոյնիսկ վարակիչ է : Ես ալ սկսայ սխրամարտ չունենալու ինդիր հանել :

— Այսպէս են ամէնքն ալ, կ'ըսէ պարոն Թիւ. 8ը — առաջին օրերը մեր տունի կերակուրներէն աւելի համեղ են հոստելի տրուած ուտելիքները, բայց հետզհետէ ամէն ինչ աւելի կը դառնայ, կը մերժենք ուտել. եւ նախանձով կը նայինք ու – տողներուն, ինչպէս որկրամոլ շուն մը ուրիշայ կը մերժէ իրեն տրուած չաքարը, անվերջ մարզանք – ներէ ձանձրացած : Ամէն հիւանդ անչուշտ թաքուն փափաք մը ունի : Ես կ'ուզէի որ քիչ մը ցած ըլ – լար սա մահճակալս որպէսզի կարենայի վար իջ – նել դոնէ :

Ինչ լաւ է հանդչիլ գետինը, տաք ու կակուղ աւազներուն վրայ ...:

Անհոգ եւ անչարժ, պղտորած աչքերով մարդ մըն է թիւ 8ը : Մամուռէ մազերը կը վկայեն որ խառնածին մըն է, որ այլեւս իր ցամքած արիւնին հետ պարպուելով բոլոր ստացականէն՝ կ'երազէ իր օրօրանը, դարաւոր ուռիէ տափաստանները : Մահամերձ փիղերու պէս որոնք հիւսիսային աստղի առաջնորդութեամբ կը գտնեն իրենց վեր – ջին հանդրուանը հոլու, ճակատագրէն զջուած :

Ո՞վ կրնայ հասկնալ, եթէ այս վայրկեանիս եւ պնդէի թէ՝ մեր սարերու մշտատեւ ձիւնէն չերտ մը միայն կրնայ փրկել պիս, տատապագին հոգեկան չերմէս տեւական :

Այսպէս եկան ու անցան չարժուն խոհանոց – ներ, կորուկ ձեւական առաջարկներով, եւ աւար – տին մեկնեցան առատ աւելցուքով :

— Հոգ չէ, պճըլիկ խոճկորները կը դիրնան, քրթմնջեց սպասարկու սպիտակաւոր մը :

Այո, շատ բաներ կը դիրնան, երբ բազմու – թիւններ կը նկհարնան, կը հալին ու կ'անհետին : Երկոտանի խոճկորներէն սկսեալ մինչեւ երկիրը դիրութեամբ պիտի տատասին, ինչ հոգ թէ, հոս չնչող թիւեր կան եւ անոնցմէ պարոն 8ին միակ երազը իր հայրենի աւազուտներն են :

Շա՞տ է այսքան փափաք : Ան այլեւս ոչ կ'ու – տէ, ոչ ալ կրնայ չարժիլ : Մահճակալին ոտնա – ձողին ամրացուած առասանին պրկուելով միայն իր դիրքը կը փոխէ թմրած երակներուն ու չիգե – րուն քչիկ մը հոգի տալու յոյսով : Եւ ինչպէ՞ս ու – տէ ալ, ինչո՞ւ ուտէ, երբ իր կեանքը զարձած է իր կարգին քիմիական պարարտանիւթ ..

Զօրավար Գիտութեան գաւեչաններէն մին է այս : Թիւ 30ին ալ տարբեր կատակ մը ըրած են : Անոր ալ ողնայարը կարկտներ են իր խակ արունքի ոսկորով : Ան հիմա պարտաւոր է ման դալ սրա – հին մէջ ողնասիւնին նոր ոլորք ձեւաւորելու, մա – չեցնելու համար : Բայց թիւ 30ը ոսկորին հետ խելքն ալ կը մաչեցնէ : Ինքն է մեր «ազգատապ լրագիրը» : Ան ամէն բան գիտէ, կը տեսնէ, կը դուշակէ : Բոլոր բժիշկներն ու պետերը ի չուա – ջագունէ իր բարեկամներն են : Այդ հանդաման – քով ալ մեզ կը խրատէ, կ'ատաչնորդէ, ուղղու – թիւն կուտայ : Կուտայ նաեւ հարկ եղած տեղե – կութիւնները պաշտօնէութեան եւ փոխարէն կը

« Ապրէք չանիկներ». Վարդապետը պոհ էր խումբէն :

Եւ նոյնքան չայոդութեամբ գործադրուեցաւ ամբողջ ծրագիրը :

Մեներդներով եւ երգերգներով մասնակցող – ները, չատ մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեցին եւ պարտաւորուեցան քանիցս կրկնել : Կրօնական եր – գերէ յետոյ, թարմ մթնոլորտ ստեղծեցին մեր ժողովրդական երգերը, մանաւանդ Սօնա նարը, որուն թափէն վարակուած՝ Լէօփոլտ Ֆայմ, ձեռ – քի եւ դլխու չարժումներով կը մասնակցէր վար – դապետի չափ տալուն :

Բժիշկ Շէրպէթճեան եւ Տիկինը, իրենց բա – ցառիկ մասնակցութեան արժանի վարձատրու – թիւնը գտան քանիցս բեմ հրաւիրուելով եւ ու – սանողութեան ու հասարակութեան կողմէ, Տիկ – նոջ նուիրուած տասնեակ մը ծաղկեկողպտիներով :

Բայց երբ Կոմիտաս առանձին երգեց Տիրամօր Ողբը եւ Սիրտս նման էն, Հօռովէլի մեներգը, սրահը փոխն ի փոխ արցունքով եւ ովսաննանե – լով ողջունեց «Հայ Երգի» Սուրբ Մեսրոպը :

Շահմուրատեան պանծացուց հայ դիւցազ – ներգութեան աննման գեղեցկութիւնը եւ ոգին, իր Մոկաց Միրզով : Հայաստան երկիր դրախ – տավայրը վերջին երգն էր :

Կոմիտասի մոդական մատներուն հպումով, հայ ժողովուրդի հայրենիքի նուիրման սրտի ճիչն էր զարձեր այդ երգը :

Հասարակութիւնը չէր ուզեր հեռանալ սրա – հէն :

Լէօփոլտ Ֆայմ տեղւոյն վրայ կանչեց իր մօտ Ուսանողութեան վարչութիւնը, եւ յայտնեց, որ համերգին առթիւ եղած բոլոր ծախքերը ինք կան – չէ, եւ ամբողջ հասոյթը, լրացնելով զա – ձըն կ'առնէ

Խ. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔՆ Է

Մեր հայրենիքն է անյոյս տառապում
Ինչպէս վանդակում փակուած մի թռչուն ,
Ցուզւում է մերթ , մերթ , հուրեր է թափում,
Անհուն խոյանմով վերեւ է թռչում ,—
Բայց թեւեր , թեւեր չունի աշխարհում···

Ընկճում է անյոյս խոնաւ յատակին ,
Մեր լաւ իդէերն են թօշնում , ու մարում
Ծանր ոտքի տակ օտարի թագի ,
Ինչո՞ւ է աշխարհն այսպէս ստեղծուած
Ինչո՞ւ է, Աստուած :

Ամէն, ամէն ինչ կորցրի կեանքում
Եւ որդուս տարան հարկի փոխանակ ,
Եւ աղէտ եկաւ , հոգուս լոյսերը
Մարեց բովանդակ ···

Լռի , իմ հայրենիք , դու ես մնացել ,
Փոշոտուած , ընկած fn վերջին շնչում ,
Քո մեծ վէրքերն ես իմ առջեւ բացել ,
Եւ օգնութեան ես fn որդուն կանչում ,
Կորցրի ամէն ինչ , մնացի անօգ ,
Բայց էեզ , հայրենիք , կը գտնե՞մ, արդեօք :

ԹԱԹՈՒԼ ՀՈՒՐԵԱՆ

(Սպանուած 1942ին, Խրիմի պատերազմին մէջ)

ստանայ բացառիկ անուշեղէններ պատուանչանի պէս յարդի , եւ անանկ մը կ'ընէ որ բոլոր թիւերն ալ տեսնեն կամ լսանան , իր բացառիկ դիրքը : Իրր թէ չգիտնայինք որ ճանճերը անուշով կ'որսան :

« Սառած հէրը գայլերէն չի վախնար» , եւ ոչ ոք կը հետաքրքրուի իրմով :

Սակայն թիւ 29ը — միլին կարդէն — բան մը պատճառ բրաւ ու ճուռթ մը խաղող ձեռքէն կախ՝ գլուխ – մլուխ քովս եկաւ , լսելու համար թէ «ճանճերու գոյութիւնը ապրի ապացոյցն է» եւ աւելցուց :

— Խաղող ուտենք , երկրացի , իմ ի՞նչ հոգը թէ ինչ կը բանի թիւ 30ը :

Ձմերժեցի «երկրացիիս» խաղողը : Չէի կրնար մերժել : Այդ բառը անսրժարեր եղաւ : Կարծես մեր այդին մտած էինք :

— Կը տեսնե՞ս կը պատրաստուիմ տուն երթալու : Նոյնը կը մտածեմ եւ քեզի : Ալ կը բաւէ , երթամ քիչ մը կ'պղտուրուիմ, վերջն ալ ապրքինարան մը կը մտնեմ կ'ապառիմ :

Որքա՜ն ալ ուրախ կը ձեւանայ ան : Իր տան կարօտին հետ կասկածի չէշտը կայ : Լաւատես արտայայտութեան ձեւը փոխ առած է դինքը խրնամողներէն , որոնք այլեւս ընելիք մը չունին ի – րեն համար , եւ իրրեւ անշահ առարկայ կը ճամրեն ձեւական խրախուսանքով :

Հոս յարդի չեն սովորական հիւանդութիւն – ները եւ իրենց ենթակաները : Ձիշդ այդ պատ – ճառաւ ալ հազիւ նորեկ երիտասարդ մը տեղա – տորուեցաւ եւ եղաւ թիւ 7ը , եռեւէն հասան բը – ժիշկներն ու հիւանդապահուհիները , նկատի չառ – նելով ճաշի ժամն իսկ : Բացառիկ պարապայ :

— Ա՛հաւասիկ , յոյժ չահեկան առիթ մը· ըսաւ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ԵՍ ՉԵՄ , ԱՆ Է ···

Անպայման , կ'ուզեն իրարու կապել հայ ժո – ղովուրդի սիրտերը :

« Համերաշխութի՛ւն » կ'երգեն ամէն կողմէ :

Ամէն մէկը՝ դիմացինին կը քարոզէ այդ ա – ռաքինութիւնը :

— « Ձագուկս , մի կռուրտիք իրարու հետ : Շաքարէդ կաորճիկ մըն ալ աղբարիկիդ տուր ···

— « Թող ան ինծի տայ : Կռուրտողը ես չեմ , ան է ···

— Եղբայր , Հայ ենք երկուքս ալ , կը վայելէ՞ իրարու դործ աւրել : Եկուր համերաշխինք :

— Ի՞նչ , կ'ուզես որ ե՞ս քու ոտքդ դամ : Նայէ սըտոր : Շան քարոզ կը կարդայ ···

Վերջապէս : Համերաշխութիւնն ալ չուարած է : Չի գիտեր որ կողմէն ճամբայ ելլէ :

Հայաստանեայց լուսաւորչական եւ կաթոլիկ եկեղեցիները դարերէ ի վեր , դրաբարով՝ հայ – բողոքական եկեղեցին աշխարհաբար եւ երբեմն ալ հայատառ թուրքերէնով կը քարոզեն իրար սիրե – լու եւ համերաշխելու առաքինութիւնը :

Բոլորս ալ , համաձայն ենք որ պէտք է հա – մերաշխել , իրար սիրել : Եւ սակայն կարելի չէ եղած դտնել անհամերաշխ մարդը···

Մեր քնարահոդի բանաստեղծը , Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան , երգած է՝ «Ցուր ինձ fn ձեռ եղբայր »:

« Տո՞ւր ինձ » , օ՛ սա մեր դործին չի դար : Ամէնքը համոզուած են որ յանցաւորը դիմացինն է : Դիմացինը պարտաւոր է ձեռք երկարել , դիջել իրեն : Տալ ձեռքը :

Պատմուածք մը՝ իրական : Քաղաքի մը մէջ , Թալեան աղա մը կ'ըսէ տէրտէրին·— « Քարոզ մը խօսէ սա ժողովուրդին : Համը փախցնողներ չատ կան : Շուկայի , փազարի մէջ , իրարու հետ անվայել կռիւ կը վարուին : Ըսէ , սիրով թող վարուին իրարու հետ ···»:

Տէրտէրը , փորձառու մարդ՝ դիտէր , քարոզ – խրատ ըսուածները , ջուրի վրայ դիր դրելու պէս բաներ մըն են , սակայն , աղային սիրտը չկոտրե – լու համար , կը կատարէ հրամանը՝ մօրուքին ծայ – րովը քանի մը բառ նետելով ժողովուրդին :

« Օրհնեալ ժողովուրդ , կ'ըսէ , չուկաներու , փազարներու մէջ , սանկը–նանկը բաներ մը կ'ը – նէք եղեր : Եթէ կ'ընէք , պէտք չէ ընէք : Ես կ'ը – սեմ , դուք մտիկ կ'ընէք , ամէն ···»: Եւ կը չարու – նակէ պատարագը :

Ինքնարդարացումի նոր ապաստանարան մըն ալ : Հառաջդիմական ···

— Ընկեր , եկուր համաձայնինք : Համերաշ – խօրէն տանինք սա դործը :

— « Համերաշխութի՞ւն» ըսիր : Քաղաքցի դա մի ծուղակ է , յեղափոխական – կապիտալիստ – ներու ծուղակ : Մի համխաները որսալու համար ···

Եւ որովհետեւ , մեզի թելադրուածին հակա – ռակը դործելու առաքինութեամբ օժտուած ապր ենք , հերիք է որ օտարէն չգայ այդ թելադրանքը , ուրեմն , եթէ կ'ուզենք համերաշխութեան մղել այս ժողովուրդը , քարոզենք վէճ եւ կռիւ :

Օր առաջ կազմելով «Հայ Կռուազանները եւ Վիճաբաններու Ընդհ· Միութիւնը ···

Կ· ՊԵՏՈՒՇ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսոյ Սուն Թէլէկրաֆ թերթը կը գրէ (12 Հոկտեմբեր) ·—

Ծանօթ է ամէնուն Հայոց պատրիարքական ընտրութեան վէճը , որ կը չարունակուէր երկար տեսնէ ի վեր : Արըլանեանականները եւ իրենց հակառակորդները քանիցս կառավարութեան դի – մեցին , որ ի վերջոյ քննեց խնդիրը եւ նախապա – րական խորհուրդը որոշեց նորոգել պատրիարքա – կան ընտրութիւնը :

Կառավարութեան որոշումը հպդորդուեցաւ կուսակալութեան , եւ Տքթ· Ֆահրէտտին կէօքայ երէկ ժողով դումարեց իր օդնականներուն հետ , խարհրդակցելով ընտրութեան ձեւին մասին : Կու – սակալութիւնը պիտի ճշդէ թէ ինչպէս տեղի պի – տի ունենայ պատրիարքի ընտրութիւնը :

« Հիւրիյէթ» եւս կը դրէ թէ Հայոց պատ – րիարքը պիտի ընտրուի կուսակալութեան կողմէ պատրաստուած ծրագրով մը : Այս ուղղութեամբ իրաւասութիւն տրուած է կուսակալին որ պատ – րաստութեանց ձեռնարկած է :

× Պատր· տեղապահին օրկանը , ժամանակ , կը դրէ թէ նոր դիմում կատարուած է կուսակա – լութեան , արդիլելու համար կարդալոյծ կրօնա – ւորներուն պաշտօնավարութիւնը : Նոյն աղբիւ – րին համաձայն , մի քանի ձեռք պիտի առնուին նաեւ այն թաղ· խորհուրդներուն դէմ որոնք ի – րենց եկեղեցիները հրաւիրած են կարդալոյծներ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

BULLETIN DE L'UNION DES MEDECINS AR - MÉNIENS. No. 6-7 (1950 Septembre). Հասցէ ·— Dr· N. Agadjanian, 85 Ave. Ségur, Paris (15) :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԲ·

Եւ յանկարծ··· մի ահեղ պայթիւն պատըռ – ուեց յօրանջող գիւղի դլխին : Մի հսկայական ցըն – ցում էր դա , կարծես գետինն էլ չարժուեց եւ հարկադրեց ամէնքին վեր թռչել , դուրս վազել : Պարզ էր· հրացանի հարուած որ լսուեց պայմա – ւորուած տեղում , Մելիքի ամրոցի գլխից :

Աննա Խաթունը փորձեց սպասողներին : Թէս – սը դեռ ցած չէր դրել հրացանը , երբ լսուեց մի ուրիշ թնդիւն : Մի բոպէ լռութիւն տիրեց , ահեղ , սիրտ ճաթեցնող լռութիւն : Եթէ նա քիչ էլ եր – կարանար , Աննա Խաթունը եւ նրա աղջիկը պիտի քարանային :

Բայց ահա սկսուեց մի չառագ , անկանոն , վայրիվերոյ հրացանաձգութիւն , որ ցոյց էր տա – լիս , թէ մարդիկ շնչասպառ էին դառնում ան – համբերութիւնից եւ հիմա չառագում էին իմաց տալ միմեանց , որ ոչ ոք անպատրաստ չէ : Ճաչ – ճատիւնը սաստկանում էր· բայց նա չխլացրեց այն հրացանաձգութիւնը , որ գալիս էր դեռի ձո – րի կողմից : Նշանակում էր որ Մանասն էլ ժա – մանակին էր հասնում :

Սկիզբը չատ լաւ էր : Աննա Խաթունը նեբո մտաւ , ինքն էլ սկսեց պատրաստուել : Նա սպա – սում էր գիւղի դանագան կողմերն ուղարկած մարդկանց ···

Աղաղ , ընկճուած գիւղը , որ այնքան սրտա – բաց ուրախութիւններ էր կատարում վերջին օրե – րը , դժոխք դարձաւ : Բարբարոսութիւնը այդ դը – րութեան հասցրեց :

Դրսում թագաւորում էր մի անհնարին ժխոր , կազմուած հրացանների ձայնից եւ չների սարսա – փելի հաչոցից· մարդու ձայնը այդտեղ չէր բարձ – րանում : Տների մէջ էլ խուլ թնդիւններ էին լսե – ւում · եւ ամէն մի պնդակ խրւում էր մարդկային մարմնի մէջ : Սպաննում էին : Գնդակը բաւական չէր , ուրիշ դէնք էր հանւում· եւ ամէն մէկը մոր – թում էր իր անսիրտ , դազան հիւրին :

Սոսկալի է սարուկը , երբ իր տիրոջից դաղա – նութիւն է սովորում : Տարիների հեծեծանքը , ա – րիւն արտասուքի առուները հաւաքւում են , մի – տեղ ճուլւում եւ դառնում են մի չեչառակի , ան – պատմական մահացու հարուած : Որքան եւ երկար լինէր տանջանքների ժամանակամիջոցը , մի րո – պէն բաւական էր՝ ամէն ինչ մոռացնել տալու համար· դա այն րոպէն է , երբ գոհը հաւատացում է սատանում :

Սպաննում էին չառագով , առանց ատմուկի , արիւնաթաթախ դիակները , կանանց աղջիկների քրքիջն էին յարուցանում : Անգթութիւնը փոխա – դարձ էր· դա զարհուրելի էր··· Բարբարոսու – թեան դէնքը դարձել էր բարբարոսների դէմ· ոչ ոք չէր ազատուի նրանից· մի տեղ նա Օսմանեան հրացան էր , միւս տեղ սուր , որի վրայ փորա – դրուած էին Ղուրանի խօսքերը : Գործիք հայթայ – թում էր եւ սարուկի տունը· կացին , ցակատ , խոփ — օդնում էր ամէն ինչ՝ երկաթ թէ փայտ :

Եւ մինչդեռ պղծուած օջախները այդպէս լուացւում , մաքրւում էին , Մանասի խումբը չըշ – պատել էր մի ցածրիկ տուն , որ Բէկի տան կող – քին էր դտնւում : Այդտեղ էին Բէկի թիկնապահ – ները , որոնք աւելի յայտնի էին «մարդակեր » ա – նունով :

Մօտ քսան հոգուց բաղկացած այդ վոհմակը , որ հաւաքուած էր դանագան վայրենի ազգու – թիւններից , կարող էր քարուքանդ անել դիւղը , եթէ մի հատ դինուոր էլ չմնար : Այդ հանդամանա – քը նախատեսել էր Մելիք Աւանը , եւ Մանասը նը – րանից յանձնարարութիւն էր ստացել պինդ չըր – չափակել մարդակերների որջը :

Մի քանի մարդիկ բարձրացան կտուրը , հրա – ցաններ պարպեցին երդիկից : Կատաղած վայրե – նիները աղմուկ բարձրացրին եւ սկսեցին մխմեանց հաեւից դուրս վազել· բայց մի կարճ միջոցում մուտքի առաջ կուտուեցին նրանց դիակները· Մա – նասն այդտեղ խմբեց իր մարդկանց եւ գործում էր սրերով :

Ցամառ կռիւը , դիչերային կատրածի միակ տեսարանը , որ տեղի էր ունենում դրսում , դար – թեցրեց տասնապետ Ահմէտին : Նա առաջ վազեց , բայց աղմուկից հասկացաւ թէ ինչ է կատարւում , եւ չնչասպառ հասնելով Բէկի դրան , սկսեց սաս – տիկ ծեծել :

— Վեր կաց , էֆէնտի , կանչում էր նա· յան – ցանք , արիւնահեղութիւն ···

— Ինչե՞ր ես ասում , քնաթաթախ դուռայ Սի – լէյման Բէկը :

ջարկելով գլուխ գլխի տալ եւ լուծել վիճելի խընդիրները :

Սթալինի փոխարէն, «Փրավտա»ն է որ կը պատասխանէ այս հրաւէրին : Ցօղուածագիրը, վիքթորով, կ'ըսէ թէ Ա. Միութեան ներքին քաղաքականութիւնը փոխելու փորձը ոչ միայն լըրբութիւն է, այլեւ ծիծաղելի ու անհեթեթ :«Սթէյնբուրիւ է տարրական բարեմտութենէ եւ հրէշային կերպով կը չարափոխէ իրերը, երբ կը յայտարարէ թէ միջազգային յարաբերութեանց այժմու կացութեան պատասխանատուն Ա. Միութիւնն է» :

Մոսկուայի օտար հրշանակները կ'ըսէն, թէ «Փրավտա»յի այս յօդուածը պատասխան մըն է ոչ միայն Սթէյնբընին, այլեւ Թրումընի Ան Ֆրանչիսքոյի մէջ խօսած վերջին ճառին, , որու մասին խորհրդային մամուլը դեռ տող մը անգամ չէ գրած : Այս առթիւ ալ կը հաստատուի թէ Ա. Միութիւնը , ոչ մէկ նպատակ ունի փոխելու իր քաղաքականութիւնը :

× Մ. Նահանգները ընդունեցին Սուրիոյ եւ Իրաքի առաջարկը «հինգերու ժողով » մը հրաւիրելու մասին :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը Պ. Առընաուր յայտարարեց, թէ Գերմանիա պատրաստ է իր ուժերը տրամադրելու Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան գործին, եւ թէ խորհրդային յարձակում մը պէտք է կեցնել ոչ թէ Հեռնոսի վրայ, այլ Երկաթեայ Վարագոյրին առջեւ :

ՔՈՐԷԱՅի մէջ Ամերիկացիները 4000 զինուոր – ներ թափեցին անկարգելներով, փեռնկեանկէն 50 քիլմ· դէպի հիւսիս բոլոր այն ճամբաներուն վրայ, ուրկէ կը նահանջեն 27.000ի հասնող կարմիր ուժերը: Ջօր· Մէք Արթըը, որ անձամբ կը վարէր այս գործողութիւնը, գրեթէ վերջացած կը նկատէ պատերազմը :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ցրուեց խումբ մը «խաղաղութեան կուսակիցներ» որոնք որոշեր էին ժողով գումարել ուրբաթ օր, առանց արտօնութեան: Կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան :

ՊՈՒԷՐԻՇԻ մէջ բացուած նոր դատին առթիւ, ամբաստանեալները «խոստովանեցան» թէ գաղտնի ռեդիկութիւններ հաղորդած էին Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդին (գնդապետ Փասկօ) : Կաթոլիկ քահանայ մը, Մուրէ Տիւթրու, ըսաւ թէ օգնած էր զինեալ խռովարար խումբ մը կազմելու 1947ին եւ թէ գնդապետը առաջարկած էր իրեն լրտեսական ցանց մը կազմել: Ուրիշ ամբաստանեալ մը պատմեց թէ գնդապետը եւ իր քարտուղարը պատուիրած էին օգտագործել Պուէրէչի պապական նուիրակութիւնը, լրտեսական լուրեր հաղորդելու համար : Ամբաստանեալներէն երեքը Ֆրանսացի են (մէկը կին) : Ամբաստանագրին համաձայն, երեքն ալ խոստովաներ են թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ...

ԹՈՒԼՈՆի զինուորական առեանը հինգշաբթի օրի բերդարգելութեան եւ աստիճանազրկութեան դատապարտեց երկու ենթասպաներ, որոնք ամբաստանուած էին թէ փորձեր են խախտել նաւաստիներուն բարոյական կորովը, վնասել դիմադրութիւնն եւն· :

ԼԻԲԻԱՆ (նախկին ափրիկեան Տրիպոլիս) , որ ետ առնուած էր Իտալացիներուն ձեռքէն, առաջիկայ կառավարութիւն մը պիտի ունենայ 1951 Ապրիլ 1ին, իբրեւ նախաքայլ անկախութեան : Ազգաժողովին քաղաքական յանձնախումբը այս ուրբաթ քուէարկեց 53 ձայնով, մէկի դէմ (Ֆրանսա) :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ Մակեդոնացիները տեղահանուելով կը փոխադրուին այն դիւղերուն մէջ ո – րոնց թուրք բնակիչները արտաքսուած են, ինչպէս հաղորդեց Պելկրատի հեռագրական գործակալութիւնը :

ՀՆԴԿԱՉինի Ֆրանսական հրամանատարութեան կարգադրութեամբ, երկու քաղաքներ եւս պարպուեցան, Լանկսոն եւ Մոնքէյ: Զինուորները փոխադրուեցան նոր դիրքերու վրայ ,ապահովելու համար Թոնքինի պաշտպանութիւնը :

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԳԵԱՆ

Պատիւ ունի յայտարարելու որ կրկին մտած է պաշտօնապէս PEUGEOT ընկերութեան ամէնէն կարեւոր արտօնատիրոջ մօտ

ANDRÉ MERCIER

Concessionnaire

PEUGEOT

108 Quai de Passy - Paris (XVI) Tél. Jasmin 49-82

Կը խնդրուի իր բարեկամներէն որ հաճին դիմել սոյն հասցէին զինքը տեսնելու համար :

Ունինք այժմ տրամադրելի, քիչ գործածուած, չատ լաւ վիճակի մէջ Peugeot 203 եւ 202, Citroën 11bl եւ 11b, Simca 8, եւայլն :

ԿՐՆԱՆՔ ԱՊԱՌԻԿ Ա.Լ ԾԱԽԵԼ

Կը գնենք նաեւ կանխիկ occasion կառքեր :

Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԳԵԱՆի անձնական հասցէն՝

3, Villa Monceau, Paris (17) Tél. Wag. 13.95

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ին ,
Salle Rameau: Մանրամասնութիւնները չուտով:

★

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· ԿՈՄԻՏԷի, մասնակցութեամբ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, Հ· Մ· Ը· Մ·Ի, ՀԱՑ· ԿԱՄ· ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ԵՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ:

29 Հոկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 21ին, Théatre Municipalի չքեղ սրահին մէջ:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԸՆԿ· HUSSELի
Կը նախագահէ ընկերը Ս· ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Այսօր կ'առնեն Le Dauphiné Libéréի խմբագիրը քաղաքացի BERTET եւ ընկերվարական ներկայացուցիչները: Ներկայ կ'ըլլան պետական բարձր պաշտօնատարներ:

Գեղարուեստական բաժին·— կենդանի պատկեր, Արաքս երգչախումբ, պար սանուհիներու կողմէ, մեներգ Տիկ· Թադէոսեանէ, Տիկին Ռըստիկեանէն եւ Տիկին Կարապետեանէն : Կը նուագէ երիտասարդ ջութակահար Պիպէրեան :

Սէնթ էթիէնի մէջ

ՆՈԵՄԲԵՐ 12ԻՆ

Տէսիլի մէջ

28 ՀՈԿՏ· ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ· Ց· Դ· ՏԱՆ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Լիոնի բարեկամներու ցանկը·— Տիկին Սարգսեան Հազար ֆրանք, Տիկ· Մարի Մովսէսեան 500 ֆրանք, Մխոթ Մխոյէ, Պէլֆորցի ընկեր մը, Մամբրէ Տէր Պետրոսեան, Ղազար Ղազարեան, Պետրոս Պէկկիրճեան, Գրիգոր Աճէմեան հազարական ֆրանք: Ջորս Դաշնակցական ուսանող – ներու կողմէ (Թաչճեան, Տաճատպետեան, Եսայեան եւ Խրիմեան 1200 ֆր·), Սողոմոն Կիւլէկեան, Կարապետ Սահակեան, Սահակ Կէնճեան, Կարապետ Մանուկեան, Տօնապետ Տօնապետեան, Յովհաննէս Հարէյեան, Աւետիս Սիմոնեան, Կարապետ Յովակիմեան, Մխիթար Աբրահամեան (Սէնթ Էթիէն), Մանուկ Մանուկեան (Սէնթ Էթիէն), Յովհաննէս Տէր Պետրոսեան, Պարգեւ Յակոբեան, Կարապետ Խրիմեան, Զէդեան, Երուանդ Համալեան (Սէնթ Էթիէն), Երուանդ Պօչուքլեան (Սէնթ Էթիէն), Կիրակոս Փափազեան 500ական ֆրանք, Գառնիկ Առաքէլեան, Սահակ Տէրմանեան, Աստուր Մարկոեան, Տիկին Պօչուքլեան 200ական ֆրանք: Ընդհ· գումար 18.000 ֆրանք: (Տես «Յառաջ» 20 Հոկտ·):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆԱՐԴԵԱՆ ՇԻԹԵՐ

ՋՐՎԷԺ

(Ուսումնասիրութիւններ եւ դասախօսութիւններ երիտասարդութեան մասին)

Գրեց՝ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին **400** ֆրանք :

Դիմել ՅԱՌԱՋի խմբագրութեան՝ Փարիզի մէջ: Պ· Յակոբ Մալաճեանի՝ Մարսիլիոյ մէջ : Պ· Ղազար Ղազարեանի՝ Լիոնի մէջ: Ուրիշ գաւառներու մէջ՝ Զ· Ո· Միութեան տղոց :

Մամուլի տակ է ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ (հէքեաթներ) :

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆի ԱՌԱՋՆ· ՏԵՂԱՊԱՀԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ատրպատականի առաջին· տեղապահ կարապետ Ա· քհնյ· Մանուկեան պիտի պատարագէ եւ քարոզէ այս կիրակի Մարսէյլ, Քրատոյի մայր եկեղեցին :

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ (ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ)

Galerie Doucet, 95 Fg. St. Honoré (Place Beauvau):
Հոկտ· 12էն 27: Բաց է մինչեւ ժամը 6

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Մարսէյլի Հ· Մ· Ը· Մ·Ի տարեկան մեծ պարահանդէսին որ տեղի կ'ունենայ 2 Դեկտեմբեր , 51 rue Grignan Clubի չքեղ սրահներուն մէջ :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտարարութեամբ :

Հ· Ց· Դ· ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ· Ց· Դ· Եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները, այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30ին, Le Cadet սրճարանին վերնայարկը :

Կը դասախօսէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Նիւթը՝ «Միխայէլ Վարանդեանի կեանքն ու գործը»: Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ չրջանի ընկերները :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊի «Արամ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները , այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկերվարական – ներու սրահը :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ·— Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 3ին, Հայոց մատուռին սրահը: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն· : Դիմել ՅԱՌԱՋի հասցէով :

Գին 1500 ֆրանք, կանխիկ: Փոստի ծախքը մէջը :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

Նոյեմբեր 5ին, կիրակի ժամը 3ին, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Հ· Մ· Ը· Մ·Ի 30ամեակի առթիւ հանդէս , նախագահութեամբ Գ· Յովհաննիսեանի , նաեւ ներկայացում՝ ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԻ

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷնի, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԱՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԼՐ :

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ՆԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մաքուր ԲՕՆՖԼԷՔՍԻՈՆ ԺԱՒԼԷԹ կարող Ա – ՓԻԼՔՕՐՆԵՐ : Դիմել Ets. VETTER (Terzibachian) 34 rue Tapis Vert, Marseille:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԹԱՄԱԴՐԱՎԱՑՐՆ Է

ՃԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)
ՔԼԷՄԱՆ–ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական fուսfուսովը:

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ :

Արտասահմանէն Փարիզ հասած մեր հայրենակիցները մեծ գովեստով կը խօսին այս ճաշարանի մասին :

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան ճուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկու – շաբթի օրերը:

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանառութի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար :

Հեռ· **Tru. 85-47**: Հաղորդակցութիւն·— **Métro**– նէր, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:
Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe **250** ֆր·

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 24 Octobre 1950 Երեքշաբթի 24 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6288–Նոր շրջան թիւ 1699

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ

Աւելի քան չորուն տարի առաջ, կայսերական Գերմանիան կը յայտարարէր Վիլհելմ Բ·ի բերնով·— «Վաղօդը չոր, սուրը հատու»:

Այնուհետեւ մխանէրն ալ կը պատրաստուէին, ղլուխն ըլլալով ցարական Ռուսաստանը :

Եւ պայթեցաւ առաջին Մեծ Պատերազմը :

Երբեակ Զինակցութեան պարտութենէն վերջ, հաստատուեցաւ չարաբաստիկ խաղաղութիւն մը, հովանաւորութեամբ Ազգերու Դաշնակցութեան :

Հանրապետական Գերմանիան խմորուելով, կազմակերպուելով, մէջտեղ հանեց նոր ուժ մը, նացիականութիւնը (ազգային ընկերվարութիւն):

Նոյն ոգեմաներէ ոգին էր որ կը վարէր նոր շարժումը, չատ աւելի լայն եւ խոր :

Եւ իրարու յաջորդեցին Վերսայլի դաշնագրին ոչնչացումը, գերմանական բանակին վերակազմութիւնը, Միւնիխը եւն·:

Ի վերջոյ պայթեցաւ երկրորդ աշխարհամարտը, աննկարագրելի սրածութեամբ եւ աւերածութեամբ:

Երկրորդ անգամ կը պարտուէր Գերմանիան, անպայման անձնատուրութեամբ: Դառնալով անկէն պանդուած մը, տակաւին ենթակայ՝ պինուորական պրաման:

Եւ ահա նորէն մոայլ հեռանկար մը: Նոյն մղձաւանջը՝ աննախընթաց եւ բոլորովին տար – բեր պարագաներու մէջ :

Այս պատճառով ալ, կատարեալ հանելուկի մը, թնճուկի մը վերածուած է Գերմանիոյ վերաշինման խնդիրը :

Այլեւս տարակոյս չկայ թէ Մ· Նահանգները վճռած են գլուխ հանել այս գործը, գօրացնելու համար արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը:

Մեծն Բրիտանիան ալ հաւանութիւն յայտնած է այս ծրագրին, որոշ վերապահումներով: Իսկ Ֆրանսա ուժգնօրէն կ'ընդդիմանայ: Անոնք ա – նոր համար որ, 1870էն ի վեր, երեք անգամ կրեց գերմանական արշաւանքներու արհաւիրքը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, քանի մը նախարարներ միայն համաձայն են հա – րեւանին վերաշինման, գլուխն ըլլալով Պ· Ռոպէռ Շուման :

Ամէնէն աւելի կ'ընդդիմանան ընկերվարական նախարարները, առաջնորդութեամբ ազգ· պաշտ· պանութեան նախարարին, Պ· Ժիւլ Մոքի, որ տակաւին առջի օր կը յայտարարէր թէ «ինք Ֆրանսայի վերաշինման նախարարն է, եւ ոչ թէ Գերմանիոյ »:

Ամերիկացիները կ'ըմբռնեն Ֆրանսայի մտա – դութիւնները եւ որամադիր կ'երեւան որոշ երաշ – խիքներ տալու: Բայց եւ այնպէս, չեն կրցած համոզել :

Կացութիւնը պիտի պարզուի այսօր, երեք – շաբթի, երբ Ազգ· ժողովը լսէ վարչապետին զե – կուցումը եւ թելադրութիւնները :

Աւելորդ է բացատրել թէ կառավարութիւնը հաստատ մնալով հանդերձ իր տեսակէտին վրայ, չուզեր դժգոհութիւն պատճառել Մ· Նահանգնե – րուն, որոնք յանձն առած են յաւելուածական վարկեր տրամադրել եւ նախապատուութիւն տալ Ֆրանսայի վերաշինման :

Մնաց որ, Գերմանացիները իրենք ալ վերա – պահ դիրք մը բռնած են այս հարցին մէջ :

Երկիրը երկու մասին բաժնուած եւ պրաման ենթակայ ըլլալով, ժողովուրդը ի վիճակի չէ իր ազատ կամքը յայտնելու :

Այսպէս, Խ· Միութիւնը իր ուզած կարգու – սարքը պարտադրած է արեւելեան Գերմանիոյ, բանակ մըն ալ կազմակերպելով : Իսկ արեւմտեան Գերմանիան, որ առանձին սահմանադրութիւն մը ունի, վերաշինում թէ կ'ուզէ եւ թէ չուզեր :

Աւելի պարզ խօսելով, ան համաձայն է վե – րաշինման, պայմանաւ որ կարենայ գերմանական բանակ մը կազմել ազատօրէն, իր առանձին հրա – մանատարութեամբ եւ սպայակոյտով: Ինչպէս պատերազմէն առաջ :

Եւ որովհետեւ յաղթականները առ այժմ չար – մար չեն տեսներ այդ իրաւունքը տալ պարտեա – լին, այս վերջինը կը դժկամակի վարձկանի դեր կատարել :

Պարզապէս ըսել կ'ուզէ·— Քանի որ դրաւած էք մեր երկիրը, դուք ապահովեցէք անոր պաշտ – պանութիւնը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՁԱՅՆ ՄԸ ՀՆԶԵ՞Ց»Ն ԱԼ ՄԱՐԵՑԱՒ

Յառաջ վերջերս կոչ մը հրատարակեց Պէյ – րութէն ·—

Կարնոյ Հայր· Միութեան Լիբանանի վարչու – թիւնը կը ծանուցանէր թէ ձեռնարկած են հատորի մը հրատարակութեան: Այս առթիւ, կը հրաւիրէր հայրենակիցները նիւթեր ղրկել, սկսելով 1870ա – կան թուականներէն :

Ուրեմն, ո՛վ որ հում նիւթեր, յուշեր եւ պատմութիւններ ունի Կարնոյ յեղափոխական շարժումներու, մշակոյթի, սովորութիւններու եւն· մասին, մեծապէս նպաստած պիտի ըլլայ հատորին բովանդակութեան :

Կոչը կը հրաւիրէ ղրկել նաեւ լուսանկարներ, անտիպ ձեռագիրներ, կենսագրութիւններ, եւ ու – րիշ ինչ որ կրնայ վերակենդանացնել պատմական խաղաթիղի յիշատակը :

Չեմ գիտեր ինչո՛ւ այսման ետ մնայ Բարձր Հայէի մայրաքաղաքը, այս ճամբուն վրայ: Մա – նաւանդ մեր գաղութին մէջ:

Պատերազմէն առաջ Հայր· Միութիւն մը ու – նէին Փարիզի մէջ: Պատերազմէն վերջն ալ վերա – կազմեցին :

Ո՞րճան ատեն է որ ձայնը չի լսուիր ...

Աւելի փոքր խաղաթներ, մինչեւ անգամ գիւ – ղեր Միութիւն մը կը պահեն կամ գիրքեր հրա – տարակած են:

Ի՞նչու այսման անհրկած է կարիքը :

«Ձայն մը հնչե՞ց»ն ալ մարեցաւ: Եւ կամ Ա – մերիկա՞ փոխադրուեցաւ, եղած – չեղած կարնե – ցիներով :

Հաւատա՞նիմ թէ պիտի բարեհաճին ապացու – ցանել իրենց «որպիսութիւնը», պատասխանելով Լիբանանի Հայր· Միութեան կոչին :

Մեղքը իրենց ճիտին, եթէ Պէյրութի ձեռնար – կը ձախողի, եւ կամ տժգոյն, կիսկատար հատոր մը լոյս ընծայեն :

Գոնէ ականատեսները պատմէին թէ ի՞նչպէս փոշիացաւ երբեմնի կարիքը ... Վ.Ա.Էլ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԻՇՏ ՊԱՀԱՆՋԿՈՏ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը բաղնիճ հետեւեալ տեղեկութիւնները (14 Հոկտ·).—

Լաւատեղեակ անձեր այսօր կը բացատրեն թէ թուրք պինուորական պատուիրակութիւնը, որուն կը նախագահէ զօրավար Եուսուֆ Էկէլի, ինչ նպա – տակներով գնաց Ամերիկա եւ ինչպիսի ձեռնարկ – ներ պիտի կատարէ: Այս ուղեւորութիւնը կապ չունի Ատլանտեանի Ուխտին հետ, ինչպէս կը կարծեն շատեր: Թուրք պինուորական մարմնին նպատակն է պինուորական աւելի լայն օժանդա – կութիւն մը ուղել Ամերիկայէ, եւ այս ուղղու – թեամբ չափան մէջ մտնել ամերիկեան պին· չըր – ջանակներուն հետ :

Ամերիկեան պինուորական օժանդակութեան նախորդ նախագահ Մէյք Պրայա Թուրքիայէն մեկ – նելէ առաջ ըսած էր թէ Ամերիկա ռազմանիւթէն աւելի կարեւորութիւն կուտայ պինուորական մարզանքներուն եւ ռազմավիտական փորձառու – թեան, եւ այս սկզբունքին համաձայն, Ամերիկա անցեալ տարիներու բաղդատմամբ կրճատած էր ռազմանիւթի օժանդակութիւնը :

Այժմ թուրք պինուորական մարմինը Ամերի – կայի մէջ պիտի ջանայ բարեփոխել այս միտքը եւ ապահովել աւելի չատ ռազմանիւթ :

Ամերիկեան օժանդակութեան նոր նախագահն ալ, զօր· Աընօլտ, կոմնակիլց է որ Ամերիկա ա – ւելցնէ իր ռազմանիւթի օգնութիւնը Թուրքիոյ : Միայն թէ զօրավարը յանձնարարած է որ ռազ – մանիւթի առաքումի համընթաց, ուժ տրուի նա – եւ պինուորական մարզանքներու եւ դաստիարա – կութեան :

ԹՈՒԼՈՆԻ մէջ հարցաքննուեցան 20 նաւաղ – ներ, այն ամբաստանութեամբ թէ վնասարարու – թիւն կատարած են «Ժոռժ Լէկ» յածանաւին մէջ, մէկ ամիս առաջ: Մանրամասնութիւնները դատ – նի կը պահուին:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ նախարարներէն կոսլար ճառ մը խօսելով, պահանջեց վերադար – ձնել այն գերմանական հողերը զոր գրաւած է Լեհաստան, վերջին պատերազմէն ի վեր :

Մոսկուա եւ իր արբանեակները

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԿԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ընդամէնը երեք նիստ գումարելէ վերջ փակ – ուեցաւ խորհրդային եւ արբանեակ ութ արտաքին նախարարներու ժողովը Փրակայի մէջ: Այս առ – թիւ հրատարակուեցաւ պաշտօնական դեկոյց մը, որ յատկապէս կը խօսի Գերմանիոյ միացման եւ պերման հաշտութեան դաշնագրի անհրաժեշտու – թեան մասին: Զեկոյցը կը պարունակէ հետեւեալ չորս գլխաւոր կէտերը ·—

1) Խ· Միութիւնը, Մ· Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Մ· Նահանգները պէտք է հրատարակեն յայտա – րարութիւն մը, թէ պիտի չխոչընդոտեն Գերմանիոյ վերաշինումը եւ յարձակողական որեւէ ծրագրի մէջ անոր մասնակցութիւնը :

2) Գերմանական խաղաղ տնտեսութեան մը բոլոր արգելքները պիտի վերցուին եւ պիտի մեր – ժուի գերման պատերազմական զօրութեան վերա – կանգնումը :

3) Անհրաժեշտ է անյապաղ կնքել հաշտու – թեան դաշնագիր մը Գերմանիոյ հետ, իրականա – ցնել մխացեալ գերման պետութիւն մը եւ հաշտու – թեան դաշնագրի ստորագրութենէն մէկ տարի վերջը հեռացնել Գերմանիայէն բոլոր զրաման ուժերը :

4) Արեւմտեան եւ Արեւելեան Գերմանիոյ հա – ւասարակշռեալ ներկայացուցչութեամբ ստեղծել համագերմանական սահմանադրական խորհուրդ մը, որ պիտի հաստատէ ժողովրդավար, խաղա – ղաւոր եւ համագերմանական գերիշխան կառա – վարութիւն մը :

Զորս պետութիւնները, կ'աւելցնէ դեկոյցը, պիտի հրաւիրուին մշակելու Գերմանիոյ հաշտու – թեան դաշնագիրը, եւ մինչ այդ պիտի ստեղծուի ամբողջական Գերմանիոյ կառավարութիւնը: Ա – նոնք պիտի յայտարարեն միաժամանակ թէ ան – վրէպ պիտի իրագործեն 1945ի Փոցտամի համա – ձայնութիւնը, մխացեալ, խաղաղասէր եւ ժողո – վրդավար գերմանական պետութիւն մը ստեղծե – լու համար: «Այս բոլոր յանձնարարութիւնները կը կատարուին Եւրոպայի խաղաղութիւնն ու միջազգ· ապահովութիւնը եւ գերման ժողովուր – դի իրաւունքները պահպանելու նպատակով »: Եզրակացնելով, դեկոյցը կ'ըսէ, թէ խորհրդակցու – թեան հրաւիրուած պետութիւնները կարելի ամէն բան պիտի ընեն դիւրացնելու համար այս անյե – տաձգելի ճիգերուն իրականացումը :

Պերլինի քաղաքական չրջանակներու կարծի – քով, խորհրդային կառավարութիւնը, այսքան ճաքռկիկ բառերով ոչ մէկ դեկոյց խմբագրած էր պատերազմի վերջանալէն ի վեր : « Այս դեկոյցը կը ձգտի փայփայել գերման ժողովուրդի հայրե – նասիրական ամենախոր զգացումները, ջանալով ի դին ամէն բանի ձախողեցնել Արեւմտեան Գերմա – նիոյ մասնակցութիւնը եւրոպական պաշտպանու – թեան ծրագիրներուն մէջ: Արեւմտեան պետու – թիւնները բացարձակապէս պէտք է մերժեն արե – ւելեան Գերմանիոյ հաւասար ներկայացուցչու – թեան իրաւունքը, որովհետեւ մինչ Գերմանիոյ խորհրդային չրջանը 18 միլիոն բնակիչ ունի, ա – րեւմտեանը ունի 46 միլիոն, կրկնապատիկ տա – րածութեամբ հողամասի մը վրայ :

× Բնակչութեան համրանքին ու հողային տարածութեան այս համեմատութեան դիմաց ա – րեւելեան Գերմանիա ունի լաւ պինուած եւ մար – զուած 190.000 «ժողովրդական» ոստիկաններ , իսկ Արեւմտեանը ունի —կամ պիտի ունենայ— միայն 175.000, Նիւ Եորքի ժողովին որոշած 40 հազարնոց ուժը դէնքի տակ առնելէ եւ մարդկէ վերջ: Այնպէս որ, ծիծաղելի է Փրակայի դեկոյ – ցին այն հաստատածը, թէ Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Պերլինի արեւմտեան չրջաններուն մէջ, զէր – մանական եւ օտար պինուած ուժերը կը հասնին 456 հազար հոգիի (առանց հաշուելու անչուշտ զրաս – ման ուժերը): Անոնց մէջ են եղեր նաեւ օտար տա – րապիրներէ առնուածները, որոնց մեծ մասը « Հիթլէրին ծառայած սպաներ եւ պինուորներ» են:

Գերմանիոյ վերագինման խնդիրը

Գերմանական խորհրդարանի փոխ – նախա – գահը Պ· Քասլօ Շմիտ, յանուն վեց միլիոն գեր – մանացի ընկերվարականներուն յայտարարեց , թէ պիտի մերժեն մասնակցիլ արեւմտեան Եւրո – պայի պաշտպանութեան: «Գերմանիոյ անպայման անձնատուութիւնը չիմարութիւն էր, եւ ալ մեծ չիմարութիւն պիտի ըլլար, սակայն, անպայման վերագինումը: Ռուսական 200 զօրաբաժիններու դէմ այսօր կանգնած են 15 արեւմտեան զօրաբա – ժիններ: Եթէ մենք ալ 6—8 զօրաբաժիններ տրա – մադրենք, պիտի չպողինք թերեւս երկու չաբաթ ուշացնել Ռուսերու ժամանումը Ատլանտեանի է – զերքը: Մէկ ելք կայ այս կացութեան մէջ : Մ· Նահանգները իրենց առաւելագոյն ուժը պէտք է համախմբեն Եւրոպայի մէջ: Կիսամիլիոնները ա – նոր կործանման միայն պիտի ծառայեն: Եթէ ա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊԱՀՈՎԵԼ ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՈՒԻՄԸ

Ինչքան դրուի, այնքան կը մօտենանք այս հարցի լուծման :

Ամէն ժամանակաշրջան ունի իրեն յատուկ ընկերային եւ քաղաքական խնդիրները, որոնք իրենց լուծումը կը գտնեն այս կամ այն կերպով : Ժամանակը յաճախ կը մաչեցնէ զանոնք, կան խնդիրներ ալ որոնք դարեր կը տեւեն, ինչպէս հրէական հարցը :

Հայկական հարցը եւս այս կարգէն է :

Հայ ժողովուրդը առաջին անգամ պատմութեան մէջ յայտնուած է իր անկախութեան պայքարով : Դարերէ ի վեր իր ճակատագիրն է եղած պոյտարտը : Ժամանակը փոխեց պայմաններն ու պարագաները, բայց պայքարի էութիւնը մնաց նոյնը :

Քաղաքական անկախութեան եւ ֆիզիքական գոյութեան պայքարին հետ, հոգեկան պայքարն է որ կը մղենք :

Եթէ այս վերջինն ալ կորանցնենք, կորսուած ենք : Ուրեմն պէտք է փրկենք ինչ որ հոգեկան է :

Քանի մը տարի առաջ օրուան հրատապ հարցերէն մէկն էր Հայկ· Դատին լուծման պահանջը : Այսօր կարծես թէ հաչտուած ըլլայինք իրական նութեան հետ, չատ քիչեր կը խօսին այդ մասին :

Երկրորդ մեծ պատերազմէն վերջ կը կարծէինք թէ հնչած է արդարութեան ժամը : Նոր դէպքեր եկան մոռցնել հաչուեյարդարը :

Ցորչափ չէ կատարուած այդ հաչուեյարդարը, Հայկ· Դատը կը մնայ հրամայական պահանջ :

Մեր հայրենիքի մեծ մասը թշնամիներու ձեռքն է : Ան ունի սակայն, իր ժառանգորդները : Պահել Սփիւռքի հայութեան թիւն ու որակը, կը նշանակէ ողջ պահել Հայկ· Դատը :

Երբ դատ կայ, կայ ուրեմն իրաւունք : Մեր Դատը կը կորսուի, երբ իր ժառանգորդները կորսընցնեն իրենց պետականութիւնը :

Որդ մը սկսած է կրծել Սփիւռքի հայութեան սիրտը : Մենք հիւանդութեան մը կը նմանցնենք զայն, հիւանդութիւն մը որ ցաւ չունի, ոչ ալ վերք : Երա՞նի թէ ցաւ պատճառէր, այն ատեն դիւրին կ'ըլլար բուժումը :

Այդ հիւանդութիւնը կը կոչուի այլասերում : Գիտութիւնը այլասերում կայ, կ'ըսէ, երբ բոյս մը կամ կենդանական ցեղ մը կը փոխէ իր ոըակը եւ տղին յատկութիւնները :

Արտասահմանի մէջ հայ սերունդը չի պահեր իր ցեղին յատկութիւնները :

Շատեր կ'առաջարկեն ամենաթոյժ դեղեր :

Հայը ինքն է բանալին իր հարցին :

Ամէն ինչ կամքի հարց է :

Հոգեբանութենէն գիտենք որ բաղձանքէն կը ծնի կամքը : Կամքն է որ գործունէութեան կը մղէ մարդը : Կամքէ զուրկ մարդը կը դառնայ կրաւորական, կը տարուի ուրիշներու կամքէն : Եթէ հայկ· Սփիւռքը միացնէ կամքերը, կը յաղթահարէ այլասերումի հիւանդութեան :

×

Դարեր առաջ մեր ազգային պատմիչները մատնանշած են անմխիթարանութիւնը հայ ժողովուրդի, անոր վերագրած մեր անյաջողութիւններ :

Անմխիթարանութիւնը թերեւս երբեմն բարիք է քաղաքական կեանքի մէջ : Ան կը սանձէ ժողովուրդը, կը քննադատէ կառավարութիւնը կամ ղեկավարութիւնը, երբ վերջինը կուրօրէն վարէ իր ժողովուրդը :

Բայց երբ «Լէնկիմուրը մեր դռներն է փաստած», անմխիթարանութիւնը կը դառնայ մահացու մեղք :

Հինէն ի վեր մեր ժողովուրդը ունեցած է կուսակցութիւններ, կոյս՝ կը նշանակէ կողմ : Ուրեմն մեր պատմութեան մէջ յաճախ մեր ժողովուրդը ստիպուեր է կողմ բռնել, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ :

Այսօր ալ կարծես տարբեր ըմբռնում չէ կուսակցութիւնը մեր մէջ, եթէ ոչ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարում : Այսօր ալ նոյն ճակատագրական բաժանումը, երբ Լէնկիմուրը որ կը կոչուի այսօր այլասերում՝ մեր հոգիներուն մէջ է մտած, Մեր թշնամին լուռ ու մունջ կը հնձէ մեր ինչքերուն ամէնէն թանկագինը, մեր զաւակները : Եթէ չմիացնենք մեր կամքերը՝ պայքարելու համար ցաւին դէմ, կը կորանցնենք թէ մեր դոյութիւնը, թէ մեր Դատը :

Այսօր այս ամենավտանգաւոր չարիքին դէմ կռուելու համար ճակատներ կազմուած են,— եկեղեցիներ, կուսակցութիւններ, Բարեգործական եւ Հայր· Միութիւններ, անջատ անջատ : Զկայ ոչ ընդհանուր ճակատ, ոչ ծրագրուած պայքար, ոչ ալ ղեկավարութիւն :

Ամէն տեղ նոր ծրագիր, ամէն դլխէ նոր ձայն :

Իմ կարծիքով անբուժելի չէ այս ցաւը : Երբեմն Ֆրանսա ալ ունէր նման հիւանդութիւն մը, կը տառապէր սակաւածնութենէ : Ազգանդ բարձրացուցին թերթերը : Բայց Ֆրանսա երկիր մըն է, ունի կառավարութիւն : Եւ դասալ դարմանը, գնեց իր զաւակները : Որդեծնութիւնը քաջալերելու համար հասատատեց նպաստներ : Այսօր Ֆրանսայի հանրային պարտէզները լեցուն են մանուկներով, չնորհիւ որդեծնութեան նպաստին :

Մենք ալ, օրինակի համար կրնայինք նպաստներ բաշխել հայկ· դպրոցներուն եւ կարօտ աշակերտներու ընտանիքներուն : Ու տակաւին չատ բան : Բայց յաջողելու համար անհրաժեշտ է որ մեր բոլոր միջոցները միացնենք, միացեալ ուժերով պայքարինք չարիքին դէմ :

Ուժերը միացնել՝ կը նշանակէ ստեղծել մէկ մարմին, մէկ ղեկավարութիւն :

Ներկայ իրականութեան առջեւ ատիկա անկարելի կը թուի : Մեր ուժերը բաժնուած են, կը գործեն անկապ եւ իրարմէ անտեղեակ, չատ խրարու դէմ :

Ամէն բանէ առաջ պէտք է ստեղծել տեսակ մը լիխանութիւն :

Իշխանութիւն մը այն ատեն օրինական է եւ կը վայելէ հեղինակութիւն, երբ ընտրուած ըլլայ ժողովուրդէն : Մէկ խօսքով, Սփիւռքը պէտք է ունենայ իր երեսփ· ժողովը, իր գործադիր իշխանութիւնը : Ան է որ պիտի միացնէ բոլոր կամքերը, զանոնք գործունէութեան մղելով :

Չի բաւեր կտակներ հաւաքել, հարստութիւն դիզել : Չի բաւեր ճառեր խօսիլ : Սփիւռքը պէտք է ստեղծէ իր հեղինակաւոր մարմինը, անոր յանձնելով այլասերման դէմ պայքարելու գործը : Ան է որ պիտի համադրէ ու համակարգէ ուժերը, իր կը կարծեմ թէ Հայ· Եկեղեցին պարտական ութիւններ :

Կը կարծեմ թէ Հայ· Եկեղեցին պարտականութիւնն է գլուխը կանգնիլ ազգապահպանման այս գործին : Հրաւիրել բոլոր հայկական կազմակերպութիւնները, այս կամ այն ձեւով ստեղծելու համար Սփիւռքը ներկայացնող կամքն ու հեղինակութիւնը :

Աչխարհը կը պատրաստուի դիմագրաւել մեծ փոթորիկ մը : Հայկ· Սփիւռքը ցրուած է ամէն կողմ :

Ան պէտք է դառնայ հայկ· ինքնապաչտպանութեան եւ Հայկ· Դատի լուծման կարեւորագոյն ազդակը : Ատոր համար ամէնէն առաջ պէտք է դտնէ իր հեղինակութիւնը :

Հայ· Եկեղեցին եւ անոր սպասաւորները չատ խեղճ եւ տկար են այս մեծ գործը իրականացնելու համար :

Անոնք ալ անկարողութեան մատնուած են եւ կը տառապին հեղինակութեան պակասէն : Ինչպէ՞ս վերականգնել երբեմնի վարկը :

Ժամանակ մը մեր միութեան ամենաօրաւոր ուժն էր Հայ· Եկեղեցին, հոգեւոր եւ բարոյական վերին հեղինակութիւնն էր, իրաւարարը հայ իշխանական տուներու միջեւ :

Ժամանակ մը Ազգ· Սահմանադրութիւնն էր որ ժողովուրդի ներկայացուցիչներու ձայնով կը գործէր :

Թուրքը ամենածանր հարուածը տուաւ խափանելով ազգ· սահմանադրութիւնը : Իսկ տեղ տեղ, Սփիւռքը ամենածանր մեղքը գործեց, լքելով իր միութեան այդ գործիքը : Մատամբանոր բարձումին պատճառով է որ կը կորսուի Ֆրանսահայ նոր սերունդը : Դարձեալ նոյն պատճառաւ է որ ստեղծուած է պոլսահայ քաոսը :

Ապիկար ու տգէտ մարդիկ անտեսեցին Ազգ· Սահմանադրութիւնը, անոր տեղ դնելով «հատուցացեալներու ընկերակցութիւն »ը Փարիզի մէջ :

Պէտք է վերակազմել գործը, քաւէն ըստեղծելով ազգային հեղինակութիւն : Անոր յանձնելու համար ազգապահպանման դէմ պայքարելու գործը :

Կը կարծեմ թէ բոլոր մարմիններն ու կազմակերպութիւնները պատրաստ են միանալու գոնէ այս ճակատի վրայ եւ միասնաբար գործելու :

Ան որ հակառակ է միացման ու հեղինակութեան վերահաստատման, կը դառնայ մեղսակից Սփիւռքի կազմալուծման :

Վ· ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ֆրանսայի ներքին հոգսերը

Անգլեւսաքսոն մամուլը մասնաւոր ուշադրութեամբ կը հետեւի Ֆրանսայի ներքին քաղաքականութեան, այն օրէն ի վեր որ Փարիզ բացասական դիրք բռնեց Գերմանիոյ վերազինման հանդէպ :

Այս առթիւ, նորէն կը յիչեն զօր· ոը Կոլի անունը, մանաւանդ որ, նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին յառաջիկայ գարնան :

Դեռ մինչեւ երեք ամիս առաջ, քաղաքական ներքին կացութեան իրազեկները ոը Կոլի չարժումը կը նկատէին իբրեւ ժամանակավրէպ քաղաքական ուժ մը : Այսօր, սակայն, քաղաքական բարձր շրջանակներն անգամ անկարելի չեն գտներ, որ Ֆրանսան դարձեալ ապաւինի ոը Կոլին եւ երբ ներկայանայ առիթը, եւ Հանրապետութեան նախագահը հրաւիրէ զայն ստանձնելու երկրին ղեկը :

Այս տեսակէտէն յատկանչական կը նկատուի, որ Մարոքի Սուլթանին այցելութեան առթիւ Պ· Վչնսան Օրիոլ, պաչտօնական ուղերձի մը ընթացքին յիչեց զօր· ոը Կոլի անունը : Մինչեւ Քոբէյի դէպքերը, պաչտօնական եւ կառավարական շրջանակները կ'անդիտանային անոր գոյութիւնը : Այժմ, քաղաքական դէմքերու եւ լրագրողներու երթեւեկը՝ աւելի յաճախակի դարձած է ոը Կոլի Փարիզի կեդրոնին մէջ : Զէքեր սկսած են թափիլ անոր անտուկը գործարանատէրներու եւ այլ ականաւոր քաղաքացիներու կողմէ, որոնք, դեռ տարի մը առաջ կ'ըսէին թէ չահագրգռուած չեն :

Գերմանիոյ վերազինման հանդէպ ամերիկեան դիրքը ուժեղ հարուած մը եղաւ Ֆրանսայի հանրային կարծիքին համար : Փարիզի մէջ կը նկատեն, թէ Մ· Նահանգները, Եւրոպայի մէջ իրենց վարած այժմու քաղաքականութեամբ կ'ուզեն Ֆրանսայէն աւելի Արեւմտեան Գերմանիոյ վրայ կռթնիլ : Կը նկատուի նմանապէս, թէ Մ· Նահանգները հետզհետէ կը տկարացնեն իրենց աջակցութիւնը, զոր տուած էին եկող գացող Ֆրանսական կառավարութիւններուն : Ատոր իբրեւ ապացոյց կը յիչեն Ալճանուանի վերազինման ծրագրին մէջ Ֆրանսայի յատկացուած բաժինն անբաւարարութիւնն ու Մարչըլի օգնութեան տկարացումը :

Ամերիկեան այս դիրքին հետեւանքով, բազմաթիւ Ֆրանսացի քաղաքական դէմքեր, այլեւս կարելի չեն գտներ Եւրոպայի կացութեան ամրապնդումը Ֆրանքֆուրթեան տնտեսական միացման չնորհիւ : Գերմանացիները, կը խորհին անոնք, պիտի չուզեն օգտուիլ Ֆրանսայի ընծայելիք առաւելութիւններէն, զորս արդէն ստացած կը թուին ըլլալ Մ· Նահանգներէն : Պիտի չուզեն, օգտուիլ Շումանի ծրագրով նախնական համար, օգտուիլ Շումանի ծրագրով նախնական համար, օգտուիլ խաւեսուած պողպատի արտադրութենէն, քանի որ Գերմանիոյ վերազինման պարագային, այդ արտադրութեան հարցը ինքնին որոչուած պիտի ըլլայ Ամերիկացիներու հաւանութեամբ :

Գերմանական բանակի մը վերակազմութեան չնորհիւ, Գերմանիա պիտի դառնայ դիւանագիտական բանակցութեանց գլխաւոր մը : Ասիկա կրնայ լաւ տալ Գերմանիոյ՝ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ հաւասար չահակից մը դառնալու զաղափարը եւ մղել զայն մտածելու, թէ անգամ մըն ալ կրնայ տիրապետող ուժ մը դառնալ Եւրոպայի մէջ, իր կռնակն ունենալով Մ· Նահանգները :

Փարիզի մէջ հետզհետէ աւելի կը վախնան թէ Շումանի ծրագիրը կրնայ ձախողիլ այն բուռն քննադատութիւններէն վերջ, զորս այդ ծրագրին դէմ ըրաւ Գերմանիոյ նոր նախարարը Պ· Ադենաուր, որ միաժամանակ գերմանական պետականութեան ճարտարարուեստի մեծագոյն հիմնարկութեան նախագահն է :

Այս կապակցութեամբ պէտք չէ սակայն անտեսել նաեւ իրողութիւն մը, թէ մինչեւ Ֆրանսացին, ընդհանրապէս չի սիրեր գործի վրայ տեսնել ուժեղ կառավարութիւններ : Անկատար աչխարհի մը մէջ, կը հաւատայ ան, առաւելագոյն ազատութիւնն ու բարօրութիւնը կրնայ լաւագոյնս ապահովուիլ ոչ – զօրաւոր կամ ազդեցիկ կառավարութենէ մը միջոցով միայն : Հնդկաչինի վերջին ձախողանքներէն վերջ, մանաւանդ կը զգայ, թէ Ֆրանսա, յատկացուած զրամի փոխարէն, երբեք պիտի չկրնայ իրական բանակ մը ունենալ :

Գալով ոը Կոլի ուժերուն, մինչեւ Ֆրանսացին կը վախնայ անոնցմէ ալ, որովհետեւ կ'ըմբռնէ, որ անոնք եւս պիտի չկրնան փոխել այժմու կացութիւնը, իսկ կարենալու պարագային պիտի դառնան բաւական ուժեղ՝ ձանձրալի կարգապահութիւն մը պարտադրելու համար իրեն :

Ու այսպէս, մինչ կը թուի թէ Պ· Էյնեսըն իր աչքերը յառած է Տոքթ· Ատընաուերին վրայ, չատ մը Ֆրանսացիներ զարձած են անգամ մըն ալ դէպի զօր· ոը Կոլը : Միւս կողմէ, Ամերիկայի գերմանական քաղաքականութիւնը կը ձգտի ձեւաւորել նոր տեսակ էզդութիւն մը Ֆրանսայի մէջ, էզդութիւն համայնավարութեան եւ Կ· Միութեան հանդէպ :

Այն օրէն ի վեր, երբ երեք տարի առաջ համայնավարները զադրեցան անդամակցելէ Ֆրանսական դահլիճներուն, տեսակէտներու միօրինակութիւն չունէին միւս բոլոր կուսակցութիւնները, համայնավարներու հետ չգործակցելու հարցին մէջ : Բացարձակ չէր սակայն այս միօրինակութիւնը եւ գտնուած են միչտ որոչ թիւով ընկերվարականներ, ձախ արմատականներ եւ ժողովրդական հանրապետականներ, որոնք հակառակ են փակելու բոլոր դռները համայնավարներու առջեւ :

Եւ, երեք տարիէ ի վեր պառլմէնտական ընտրութեան ընթացքին համայնավարները կը ստանան ձայներու 25 տոկոսը : Ֆրանսայի մէջ ոչ մէկ կուսակցութիւն կրնայ ունենալ այդքան ձայներ : Ասոնք կը նշանակեն որ Ֆրանսայի ամէն չորրորդ քուէարկողը համայնավար է :

Ֆրանսայի մէջ ներկայիս կը գոյանան երկու հոսանքներ, որոնք կրնան ազդել Ֆրանսայի ապագայ ուղղութեան վրայ : Առաջին հոսանքը կը ներկայացնէ Ռէնէ Փլէվէն, որ կը ներկայանայ իբրեւ ազատական ձախակողմեան մը, որ կը հաւատայ թէ Ֆրանսա կրնայ ապրիլ ներդաշնակ կեանքով մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի հետ : Ան կը հաւատայ թէ Ֆրանսա կրնայ ապրիլ ներդաշնակ կեանքով մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի հետ : Ան կը հաւատայ թէ Ֆրանսա կրնայ ապրիլ ներդաշնակ կեանքով մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի հետ :

Երկրորդ հոսանքը կը ներկայացնէ Ռէնէ Փլէվէն, որ կը ներկայանայ իբրեւ ազատական ձախակողմեան մը, որ կը հաւատայ թէ Ֆրանսա կրնայ ապրիլ ներդաշնակ կեանքով մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի հետ :

Հայկական հանճարը

Մարսէյլէն կը գրեն մեզի.— *Ինչպէս Յառաջ հաղորդեց ժամանակին, Մշակութային Միու – թիւնը իր դասախօսութեանց շրջանը վերաբացաւ անմոռանալի երեկոյթով մը: Ֆրանսայի երիտա – սարդ եւ խանդավառ բանաստեղծ մը, Լիւք Անդրէ Մարսէլ, որ վերջերս Cahiers du Sudի մէջ եր – կար ուսումնասիրութիւն մը նուիրած էր հայ բանաստեղծութեան՝ թարգմանութեանց փունջի մը հետ, կատարեց առաջին դասախօսութիւնը 7 Հոկտեմբերին, շաբաթ երեկոյ, Palet d'Orի սրա – հին մէջ: Էր նախագահը Ժ. Պալար, որ անօրէնն է Cahiers du Sud գրական պարբերաթերթին, (այս այն թերթն է, որ չահեցաւ Ֆրանսական գրական պարբերաթերթերու 1950ի մրցանակը):*

Ներկայ էին աւելի քան 300 ունկնդիրներ, ևս – ր Ֆրանսայի, — Cahiers du Sudի ամբողջ «սպա – յակոյը», բազմաթիւ գրագէտներ ու գինուորա – կաններ, ինչպէս եւ Մարսիլիոյ քաղաքապետին ներկայացուցիչը: Նախագահը, Պ. Պալար, յայ – տարարեց թէ երբեք չէ տեսած այսքան բազմու – թիւն, ուրեմն եւ այսքան հետաքրքրութիւն, Մար – սիլիոյ գրական հաւաքոյթներուն մէջ:

Դասախօսը, Լիւք Անդրէ Մարսէլ, սքանչելի վերլուծումով մը ներկայացուց հայ բանաստեղ – ծութիւնը, զոր սկսած է ուսումնասիրել այս վեր – ջերս, եւ այդ նպատակով՝ կարդացած ոչ միայն կատարուած թարգմանութիւնները այլեւ մինչեւ Վէնեփիկ — Ս. Ղազար գացած, պրպտելու, տես –

լալով, անցեալները, հիւսիսային Ֆրանսայի հան – քային մէկ շրջանին՝ Վաթթէնի մէջ, տեղական համայնավարներն ու ընկերվարականները միաց – եալ ճակատով մը մասնակցեցան քաղաքապետա – կան մասնակի ընտրութեանց, եւ համայնավար թեկնածուն իր տեղը ձգեց ընկերվարականին:

Համայնավարները, այժմ, ամէն տեղ կը քա – րոզեն գործակցութիւն մը ընկերվարականներու հետ: Ուշագրաւը, սակայն, Վաթթէնի ընտրու – թեանց մէջ այն չէ որ համայնավարները առա – ջարկեցին գործակցութիւնը, այլ այն որ ընկեր – վարականները ընդունեցին զայն:

Ժամանակի նշան մը կր համարուի նաեւ այն կարգ մը ոչ – համայնավար թերթեր իրենց լե – ռուն փոխած են Ֆ. Միութեան եւ անոր վարիչ – ներուն հանդէպ: Պ. Փլէվէնի թերթը, « Փըթի Պլէօ» գովաբանական տողեր նուիրած էր վերջերս Ֆ. Միութեան արտաքին նախարար Պ. Վիչինսկիի իմացական ու բարոյական յատկութեանց մա – սին:

Այս եւասոնց նման հովին բերանը ձգուած յարդի չիւղեր կրնան նախատեսել տալ թէ ինչ ուղղութիւն կրնայ ունենալ Ֆրանսայի ներքաղ – քաղաքականութիւնը, Ուշինկթընի դերմանա – սիրական քաղաքականութեան ճնշման տակ: Որոշ պարագաներու մէջ, զոր. որ կոչ պիտի չըլլար «Երրորդ Ուժի» կառավարութեանց յաջորդելիք դէմքը: կարգ մը Ֆրանսայի դիտողներ կր նա – խատեսեն մինչեւ անգամ թէ կրնայ վերածնիլ ժողովրդական ճակատ մը, արտաքին գործերու մէջ հակելով Մոսկուայի կողմը:

Թ. Ա. Թ.

նելու եւ դատելու համար հայ մտաւորական ժա – ռանգը:

« Յառաջ »ի աշխատակիցը, Կ. Փոլատեան, մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսացի դրագէտին հետ, տեսակ մը դրական զրոյց, որ կր յուսանք թէ չուտով կ'երեւի այս էջերուն մէջ: Լիւք Անդրէ Մարսէլ կարելի է ըսել թէ սիրահա – րած է հայ դրականութեան, ու կը չարունակէ իր պրպտումները եւ ուսումնասիրութիւնները: «Ա – րեւմուտք»ի խմբագիրը, որ Մարսէլլ կը գտնուէր, ծանօթանալէ ետք Ֆրանսացի բանաստեղծին հետ՝ յայտարարեց թէ պիտի ձեռնարկէ նման դասա – խօսութիւն մը կազմակերպելու Փարիզի մէջ ալ, հրաւիրելով Լիւք Անդրէ Մարսէլը: (ԽՄԲ.— Յա – ռաջի ընթերցողներուն ծանօթ է արդէն Ֆրանսա – ցի այս տաղանդաւոր բանաստեղծը, որ առաջին անգամ ներկայացուցաւ Նարդունիի կողմէ, Ca – hiers du Sudի բացառիկ թիւին հետ):

Փոլատեան տեսակցութիւններ ունեցաւ նաեւ Պալարի հետ, որ ի մէջ այլոց յայտնած է թէ Ֆր – բանսական այս մեծ պարբերաթերթը ծրագրած է բացառիկ թիւ մր եւս (400 — 500 էջ) հրատարա – կել, նուիրուած՝ Հայոց պատմութեան եւ դրա – կանութեան:

ԿՈՉ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Յուսախաբութենէ յուսախաբութիւն թաւա – լելով վերջապէս Ֆրանսայի ափերը հասատա – ուած հայ ժողովուրդի բեկորներուն եւ մասնա – ւորապէս Սեբաստացիներուն կ'ուղղենք այս կոչը:

Հեռու է այն թուականը, ուր համաչխարհա – յին առաջին արհաւիրքէն մազապուրծ, մեր խըղ – եակները, կսկիծ ի սրտի, ստիպուեցանք ձգել հա – ռանալ այս հողերը որոնք բազմիցս եւ դարերու ընթացքին՝ չաղախուած են մեր նախահայրերու արիւնով: Բարբարոս ձեռքեր յօշոտեցին մեր սիր – տերը: Բայց թախիծին հետ անպիտակցարար տե – ղաւորեցին նաեւ հոն, անխորտակելի հաւատք մը, ղէպի մեր հայրենի հողերը, որոնց իւրաքանչիւր թիզը մեր ապրի հերոսապատմի արիւնաղիւ է – ջերը կազմեցին: Ու հայ գաղթականը, որուն չաք – քին նաեւ Սեբաստացի մեր հայրենակիցը, քչուե – ցաւ հեռաւոր ափեր, բոնի բաժնուելով իր հայ – րենի յիշատակարաններէն որոնց հմայքը կանդուն էր պահած մեզ բոլորս:

Վերին աստիճանի յուզիչ եղաւ մեր բաժա – նումը հայրենիքէն: Մեր սիրտերը հոն թողած, չորս հովերէն երերուն՝ քչուեցանք ցիրուցան: Մերոնիները կառչած իրենց տան սեմերուն, ար – ցունքով հեղեղեցին Հայու հողը՝ մեր ամէնուն հողը, որմէ թերեւս առյաւէտ կը զրկուէինք եւ ո – րուն փշուրներէն պաղունց մը կապած իրենց կրծքերուն՝ կթոտ քայլերով հեռացան:

Երկար չտեւեց մեր այս վիրաւոր եւ արիւնա – քամ վիճակը: Մեր վէրքերը չուտով սպիացան, եւ տակաւ սկսաւ ընձիւղաւորիլ Հայու հնամէնի բունը, օտար երկնքի եւ արեւու տակ, դունատել եւ չնորհալի սերունդ մը պարզեւելով մեզի:

Ի՞նչ տարբերութիւն ունի այդ նոր սերունդը մեր հիներէն: Ոչ մէկ: Նոյնքան հայրենասէր, արի եւ պարտաճանաչ է ան: Անոր կը պակսի պար – զապէս հմայական մը (թալիսման), եւ ուղիղ ղեկ

ՄՈՒՐԱՏ, ԻՐ ԿԻՆԸ ԵՒ ՁԱՒԱԿԸ

մը, որ զայն առաջնորդէ ղէպի մայրենի լեզուն:

Իրրեւ հմայական կամ հմայքը, ընտրեցինք հայ ժողովուրդի, ազատագրական հերոսապատում – ի, անպզտական հերոսը, Սեբաստացի Մուրա – տը: Անոր լուսափառ անունը միացնելով իր ու – սումնատեսնէ զգացումներուն տեղեկեցինք՝ Սե – ԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ:

Այս նորակազմ Ուսումնասիրացը Ազգային կազմակերպութիւն մըն է, որուն ուղղութիւնը գծուած եւ սահմանաւորուած է ծրագիրը – կանո – նագրով մը: Ամէն Հայ եւ մասնաւորապէս ամէն Սեբաստացի պարտաւոր է օժանդակել այս ձեռ – նարկին:— ՎԱՐԶՈՒԹԻԻՆ

Գաղութէ գաղութ

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ ԱԶԳ. կեանքը եռուզեռի մէջ է տեղի մը ի վեր: Գաղաքապետութեան կողմէ բացուած (Սեպտ. 1—3)ի ցուցահանդէսին պա – տասխանած են գաղաքին գրեթէ բոլոր արուեստա – գէտները, արհեստաւորներն ու ազատ տնտեսագէտ անձնաւորութիւնները: Գաղանի որոշուած ժիւրին տեղացի արուեստագէտներու կարգին, զը – նահատած եւ վարձատրած է նաեւ հայ արուես – տագէտները, արհեստաւորները եւ ազատ աս – պարէզի մարդիկը: 36 Հայեր արժանացած են մասնաւոր դնահատանքի: Մասնակցած են քսան – լիներ պատրաստողներ, ոսկերիչներ, գոհարավա – ճառներ, արծաթագործներ, կահագործներ, զոր – գագործներ, նկարիչներ, լուսանկարիչներ, կա – հեկործներ եւայլն, որոնց մեծագոյն մասը ար – ժանացան Ա. կարգի մրցանակի եւ ուրիշներ այ «յաւագոյն»ի: Գեղամ Գառնիկեանի պատրաստած քնանկարը որ կը ներկայացնէ Հալէպի հին թա – ղամասերէն Շէխ Ապու Պաքրի արեւելեան տեսա – րանը, գոյնզգոյն զրօսմթոյրներու կտորներով զարդարած, ստացաւ Ա. կարգի մրցանակ, դնա – հատուելով իրրեւ արժեքին 150 ս. ոսկի: Նկարի մեծութիւնը 18×14 է: Գեղամ «Վէնիա, գեղար – ուեստի տուն»ի հիմնադիրն է: Նոր սերունդը հե – տաքրքրութիւն ցոյց տալ սկսած է դէպի գեղար – ուեստական գործերը, այդ պատճառով ալ քաղա – քին մէջ նոր չարժում մը ստեղծուած է: Անոնք վերջերս արտադրած են «Մօտեռն սիւռ Րէալիզմ» եւ «ա լա Փիքասօ» սքանչելի գործեր:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԲ.

Նա չուտ չզարթնեց: Նա անբաւական էր, որ իրեն տարաժամ անհանգստութիւն պատճառեցին: Մի ուրիշ անգամ Ահմէտը կը դողար այդ ձայնից, բայց այժմ ուշադրութիւն չդարձրեց եւ աւելի խիստ կերպով պահանջեց որ նա վեր կենայ:

— Կատորում են Սելիմի խումբը, ապաղակեց նա յուսահատ ձայնով եւ խփեց փակուած դուռը:

Բէկը տեղից ցատկեց, մթութեան մէջ որո – նում էր իր չորերը:

— Ինչո՞ւ, ո՞վ է կռուողը, հարցրեց նա:

— Կեավուրները, էֆէնդի, չե՞ս լսում հրա – ցանաձգութիւնը ...

— Մոռացա՞ր որ դա իմ հարսանիքի պատ – ճառով է եւ ես թոյլ տուեցի... Գուցէ երազով ես անցել, անպիտան ...

— Ախ, էֆէնդի, սուտ էր, մեզ խաբեցին ան – հաւատ չները... Ահա գալիս են ղէպի մեզ ...

— Ֆարեզ... Ես ցոյց կը տամ... Հաւաքիր զօրքը... Մի հատ չուն չթողնել... Վագիր, չուտ ...

Ահմէտը ժպտաց. իր հրամանատարի խրոխտ ձայնն էր, որ կուռի մէջ մեռածներին էլ հոգի էր տալիս:

Բայց միեւնոյն ժամանակ նա դլխով բացատա – կան նշան արաւ. բանը բանից անցել էր:

Նա տեսաւ, որ մի քանի մարդիկ վաղում են ղէպի Բէկի տունը եւ պինդ սեղմուեց իր տիրոջ դրանը: Թնդաց նրա հրացանը եւ մէկ ժամանակ նրա կրծքից դուրս թռաւ յաղթական աղաղակը. յարձակողներից մէկը գետին դլորուեց: Բայց բա – նը սրանով չվերջացաւ. կենդանի մնացածները ա – ւելի կատաղի կերպով առաջ եկան: Ահմէտին մը – նում էր միայն բռնել իր հրացանի փողից եւ դոր – ծածել նրան երկաթի մահակի նման. այլապէս էլ կարելի էր վերջին չունչը արձակել իրրեւ հաւա – տարիմ ծառայ:

Բէկի դռնապաններին նա այլեւս չէր պատասխա – նում: Եւ այն ժամանակ, երբ նա երկու ձեռքով բարձրացրած հրացանը ուղում էր իջեցնել յար – ձակողներից մէկի գլխին, ուղիղ նրա աչքերի ա – ռաջ փայլատակեց հրացանը եւ նա գլորուեց, բա – ցականչելով.

—Ինձ օնպաչի Ահմէտ կ'սանեն...

Դուռը սկսեցին խորտակել: Սիւլէյման Բէկը կատաղած այս ու այն կողմն էր ընկնում, հայ – հոյում էր: Գետաւ իր սուրը, բայց այնքան վըր – դովուած էր, որ չդիտէր թէ ինչպէս սկսէ գոր – ծը: Դրսից էլ հայհոյանքներով պատասխանեցին, իսկ մէկը բարակ ու սուր ձայնով աւելացրեց.

— Դուրս արի, կատաղած չուն, Մանանն սպասում է քեզ ...

Աւազակապետի անունը երբեք այնպիսի կա – տաղութիւն չէր պատճառել Բէկին, ինչպէս այս սարսափելի ժամին: Նա հասկացաւ թէ ովքեր են յարձակել իր մարդկանց վրայ: Ահմէտը սխալ – ւում էր. ամէն ինչ դեռ կորած չէ ...

Նա վերցրեց սուրը եւ անցաւ տան հեռւի կողմը, ուր մի փոքրիկ դուռ տանում էր դէպի ձիերու սխոռը: Մոտաւ այդտեղ, տեսաւ քնած ծա – ռային, բայց չզարթեցրեց նրան: Դուրս քաշել ձիերից մէկը, թռչել մօտիկ դիւղերը եւ գինուոր – ներ բերել աւազակների դէմ — այս միտքն էր որ կայծակի պէս անցաւ նրա գլխով: Բայց մթութեան մէջ մի բան ընկաւ նրա ոտի տակ եւ պղնձի ձայն հանեց. վերցրեց — դա գինուորական փող էր: Պղնձի բերանը մի ակնթարթում յիշեցրեց հրա – մանատարին թէ կան գինուորներ եւ այս դիւղում. նրանք էլ կարող են հաւաքուել:

Ձին մոռացուեց. Բէկը կիսամերկ դուրս վա – զեց սխոռից, բարձրացաւ մի կտուր: Հրացանա – ձգութիւնը դադարել էր, դիւղերը խաղաղութիւն էր հաստատում անհամար աստղերի տակ:

Փողը խոպոտ, յուսահատական հնչիւններ տարածեց գիւղի վրայ եւ նորից աղմուկը վերա – նորոգուեց: Շները կատաղի աղաղակ բարձրա – ցըրին, այս ու այն կողմից ճրագներ երեւացին եւ մարդկանց ձայներ լսուեցին: Բայց Բէկն ուղում էր խլացնել բոլոր ձայները. նա փչում էր ամբողջ ուժով, կանչում էր իր գինուորներին: Նրա մի ձեռքից կախ ընկած էր մերկ սուրը. նրա աչքերը տրաքուում էին սաստիկ լարուած ուժից. գետի ձորի կողմից անդրադառնում էր պղնձի կանչող – ների արձագանգը: Բայց ի զուր. Օսմանեան բա – նակն այլեւս չէր կարող լսել իր հրամանատարի կատաղի գոչիւնները ...

բեմտեան դաշնակիցները բաւական զօրաւոր դուրս գան մղելու իրենց առաջին ճակատամարտը Էլպայի եւ երկրորդը Վիսթուլայի առջեւ (Լեհաստան), այնատեն գերման ընկերվարական – ները պիտի խոստանան տալ իրենց աջակցու – թիւնը»:

Միջազգային ընկերվարական համագումարին ժողովուրդ, որ գումարուեցաւ Փարիզի մէջ, կոմի – տէին (կոմիքօ) բրիտանացի անդամը Պ. Մորկըն Ֆիլիփս յայտարարեց, թէ բրիտանական կառա – վարութիւնն ու խորհրդարանը ոչ մէկ որոշում տուած են գեռ Գերմանիոյ վերազինման մասին: «Բայց, եթէ ճօտալուտ է ռուսական յարձակումը եւ եթէ գերման վերազինումը կրնայ արգիլել զայն, այդ պարագային պէտք է վերազինել Գեր – մանիան»:

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը Պ. Կի Մոլէ յայտ – նեց թէ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցու – թիւնը հակառակ է Գերմանիոյ վերազինման: « Կրնանք գերմանական մասնակցութիւնը ընդու – նել իբրեւ մէկ մասը եւրոպական բանակին, բայց առկէ առաջ պէտք է իրականանայ Եւրոպայի մի – ութիւնը »:

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, վար – չապետը այսօր Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացնէ միջին ծրագիրը մը, Գերմանիան տնտեսական եւ դինուորական տեսակէտով միացնել միացեալ Ե – րոպայի մը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՆԴԿԱՉԻՆի ֆրանսական զօրքը եօթներորդ դիրք մըն ալ պարպելով, այժմ կ'ամրանայ Հա – նոյի մէջ, ուր կան 80.000 դինուորներ: Կ'ըսուի թէ 15.000 չինացի դինուորներ մտած են Հնդկաչին:

200.000 ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ մասին տուգումա – ներ կատարել սկսան Անգլիոյ մէջ: Մանուաւոր քննիչներ նշանակուած են այս գործին համար:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ 105 միլիոն տոլարի ուտեստ խնդրեց Մ. Նահանգներէն, որպէսզի երկիրը սովի չմատնուի: Անգլիայէն ալ օգնութիւն կը սպաս – ուի:

ՍՈՒՐԻԱ 150.000 տոլարի վարկ մը պիտի ըս – տանայ յետամնաց երկիրներու յատկացուած գու – մարներէն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախկին պատերազմական նախարարը, Պ. Սթիմսըն, որուն օրով գործած – ուեցան հիւլէական ռումբը ձափոնի վրայ, մեռաւ չարաթ օր: 83 տարեկան էր եւ իր յուշերուն մէջ չոնդալից յայտնութիւններ հրատարակեց հիւլէա – կան ռումբի գործածութեան պարագաներու մա – սին:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ռումբը մաշած է իրեւ պատե – րազմի դէնք, յայտարարեց անգլիացի գիտնական մը, 500 կենսաբաններու եւ բնագէտներու համա – գումարին մէջ (Լոնտոն): Իր դեկուցման համա – ձայն, կենսաբանութիւնը այնքան յառաջ գացած է որ կարելի է մարդկային հակնե՛ր ոչնչացնել 50տո հարիւր համեմատութեամբ, նոր հիւանդութիւն – ներով: Ուրիշ գիտնական մը, Լորա Պոյտ Օր, որ Նոպէլի խաղաղութեան մրցանակը չահած էր 1949ին յայտարարեց.— « Բովանդակ աշխարհ ահռելարարափէ մատնուած է հիւլէական ռումբին, բայց կենսաբանութիւնը չատ աւելի յառաջ գա – ցած է վերջին տարիներու ընթացքին քան բնագի – տութիւնը »: :

ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ընդհ. քարտուղարին՝ Մոռիս Թորէզի հիւանդութիւնը երկար խնամքի կը կարօտի, համաձայն հրատա – րակուած տեղեկութեանց: Մոսկուայէն ալ բժիշկ մը եկած է: Հիւանդ է նաեւ ուրիշ կարեւոր դէմք մը, Քոռւատա, նախկին նախարար:

ՁՕՐ. ՏԸ ԿՈՂ չարաթ օր ճառ մը խօսելով կուսակցութեան համագումարին առթիւ, կրկնեց թէ պատրաստ է առանձնելու իշխանութեան պա – տասխանատուութիւնը: Այս առթիւ բացատրեց թէ Ֆրանսա պէտք է ունենայ առ նուազն 40 զօրաբա – ժին, 5000 օդանաւ եւ արդիական նաւատորմիղ մը 350.000 թոն տարողութեամբ:

ԹՈՒՐԲԻՈՒ նոր մարզահամարը տեղի ունե – ցաւ կիրակի օր: Բոլոր բնակիչները իրենց տու – ներէն դուրս չելան առտուան ժամը 8էն 6: Նոյն օրը տասնըհինգ հոգի մեռան, ուր եւ երախաներ ծնան Անգարայի մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ հե – ռագիրը: Շոգենաւերու, օդանաւերու եւ կառա – խումբերու ճամբորդներն ալ դուրս չելան: Ոչ հանրակառքերը կը բանէին, ոչ ալ ինքնաշարժ – ները: Վերջին մարզահամարը կատարուած էր 1945ին եւ բնակչութեան թիւը կը հաշուէին 19 միլիոն:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ-ի տարեկան մեծ պա – րահանդէսին որ տեղի կ'ունենայ 2 Դեկտեմբեր, 51 rue Grignan Clubի չքեղ սրահներուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտարա – րութեամբ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ԻՆ, Salle Rameau: *Մանրամասնութիւնները չուտով:*

★

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ, մասնակցութեամբ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, Հ. Մ. Ը. Մ-Ի, ՀԱԸ. ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋԻ ԵՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱԸՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ:

29 Հոկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Théatre Municipalի չքեղ սրահին մէջ:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԸՆԿ. HUSSELի
կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
կը խօսի ընկեր ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Le Dauphiné Libéréի *խմբագիրը քաղաքացի* BERTET *եւ ընկերվարական ներկայա – ցուցիչները: Ներկայ կ'ըլլան պետական բարձր պաշտօնատարներ:*

Գեղարուեստական բաժին.— կենդանի պատ – կեր, Արաքս երգչախումբ, պար սանուհիներու կողմէ, մեներգ Տիկ. Թադէոսեանէ, Տիկին Ռըպ – տիկեանէն եւ Տիկին Կարապետեանէն: Կը նուա – գէ երիտասարդ ջութակահար Պիպէրեան:

Սեն Էթիէնի մէջ

ՆՈՑԵՄԲԵՐ 12ԻՆ

Տէսիլի մէջ

28 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ. Ը. Դ. ՏԱՆ ՄԷՋ

«ՁԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շուազիէն ընտանիք մը 500 ֆրանք կը տրա – մադրէ, մաղթելով տօնել յիսնամեակը, անկախ Հայաստանի մէջ:

ԼԻՈՆ, 19 Հոկտ.— Տէր եւ Տիկին Խնկիկ կէնճեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց առջինեկ զաւկին՝ ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ: Այս առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Ճառաջ»ի, չնորհաւորելով անոր 25ամեակը:

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ (ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ)

Galerie Doucet, 95 Fg. St. Honoré (Place Beauvau):
Հոկտ. 12էն 27: Բաց է մինչեւ ժամը 6

ԿՈՉ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Վենետիկի Մուրատեան եւ առ Հասարակ Մխիթարեան Դպրոցներու Մարսէյլի չրջանին նախկին սանները կը հրաւիրուին իրենց հասցէները յայտնել դեղագործ Պ. ԱՐԱՄ ՇԵՒԻԿԵԱՆի, Pharmacie Centrale, Place des Capucines, Marseille:

Իրենց ստացած դաստիարակութեան արժա – նավայել նախանձախնդրութեամբ՝ հրաւիրեալ – ները պէտք չէ որ անտարբեր մնան սոյն կոչին, է մի հաւաքուելու եւ ազգօգուտ կազմակերպութիւն մը հիմնելու հեռանկարով:

Նախաձեռնող Մարմին

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏՂԸ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան նաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ պղրելու համար:
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՁ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՆՐԲԱԶԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ
Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...
ԼԻԼԱՑԻՆ
24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ **N. D. de Lorette**
Tél. Tri. 31.62
Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մասնակցութեամբ, չաբաթ, կիրակի եւ երկուչաբթի օրերը:

Հ. Ը. Դ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Ը. Դ. եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները, այս չո – րեքչաբթի իրիկուն ժամը 20.30ին, Le Cadet *սրճա – րանին վերնայարկը:*

Կը դասախօսէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ Նիւթը՝ «Միխայէլ Վարանդեանի կեանքն ու գործը»: Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ չրջանի ըն – կերները:

ՁՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմի – տէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները, այս չորեքչաբթի ժամը 21ին, ընկերվարական – ներու սրահը:

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն.: Դիմել ՅԱՒՈՒԶԻ հասցէով:

Գինն 1500 ֆրանք, կանխիկ: *Փոստի ծախքը մէջը:*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ

Փութացէք ապահովել հայերէն լեզուի ու – սուցման համար մանուաւոր խնամքով պատրաս – տուած արդիական դասագիրքերու չարքը, հեղի – նակութեամբ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի.—

ԱՐԱՐԱՏ	*այբբենարան–ընթերցարան*	80
Արարատ,	Բ. *գիրք*	150
ԱՐԱՐԱՏ,	Գ. *գիրք*	250

ինչպէս նաեւ

Նոր Քերականութիւն Արդի Հայերէն լեզուի ԳՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆի,

Տարրական դասընթացք	150
Միջին դասընթացք	300
Բարձրագոյն դասընթացք	400
Հայոց պատմ. տար. Ն. ՏԷՏԷԿԻԼ	200
Հայոց պատմ. միջին, Կ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ	200
Առաճեռն Ֆրանս–Հայ բառարան, Մ. ՆՈՒՊԱՐԵԱՆի	300
Նոյնը կազմուած	400
Առաճեռն Ֆրանս–Հայ բառարան, Մ. Ս. ԴԱԼԻՔ–ԲԷԿԻ	250

Կեդրոնատեղի՝ **LIBRAIRIE M. BARSAMIAN**
46, Rue Richer Paris (9)
C. C. Paris 3630.66 Tél.: PROvence 64-90

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻՒ
ՊԱՀԱՍՏՈՒԲԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
10 rue de l'Epée, LYON
ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԷ
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈՒ ՄԸ – ԹԵՐՔ ՄԸ ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքնե – րու, ինչպէս ՊԱՄԻԱ, ԵԱԼԱՆՃԻ ՏՕԼՄԱ՝ ՍԹԱՄ – ՊՈՒԼ, ՔԱՇՔԱՎԱԼ, ՃԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ, ՍԱԼԵՊ, ՄԱՀԼԷՊ, ՊՂՊԵՂ, *ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ*: ԱՊՈՒԽՏ, ԵՐՇԻԿ, ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ, ՀԷԼՎԱ, ԹԱՀԻՆ, ԲԱԳ – ԼԱՎԱ, ԼՕՔՈՒՄ, ԴԱՏԱՅԻՓ, ևայլնիսկ *ձիւթ* եւ ՀԻՆԱՑ: Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ:

ՆԱԵԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ

Ինչպէս նաեւ տեղական անարատ մեղր մեծա – քանակ թէ մանրաքանակ:

Սուրճի ամէն գնումի համար *թիքէ–փոխմներ* կը տրուին: Հարիւր թիքէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիմէօնի:

25.000 ֆր. հատուցում կ'ուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գործարանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի ճիւղ մը, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախ – ուին մեծաքանակի գինով:

Ձեր չահն խակ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme, Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր. , Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 25 Octobre 1950 Չորեքշաբթի 25 ՀՈԿՏԵՄ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6289–Նոր շրջան թիւ 1700

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿԸ ՄԻՒՍԻՆ ՉԻ ՀԱՒԱՏԱՐ

Արդի մարդկութեան ամենամեծ դժբախտութիւնն այն է որ, ոչ միայն աշխարհը երկու մասի բաժնուած է, այլեւ մէկը միւսին չի հաւատար :

Եւ կը թուի թէ ճառերը, լրագրական ասուլիսները, դեկուցումները, հրապարակային կամ կողմնակի խորհրդակցութիւնները կը ծառայեն ոչ թէ որեւէ խնդիր լուսաբանելու, այլ աւելի պղտորելու , թանձրացնելու մթնոլորտը :

Երբեք այսքան աւերներ չէր գործած փոխադարձ անվստահութիւնը :

Կասկածամտութեան որդը կը բանի անդադար : Կ'ուռճանայ եւ կը տարածուի, վարակելով ամէնէն առողջ տարրերը :

Իրրեւ լրացուցիչ մաս, լրտեսական ցանցն ալ կը տարածուի հարեւանէ հարեւան եւ ժողովուրդ ժողովուրդ :

Մի՛շտ կասկածամիտ, իրար կը լրտեսեն մեծ թէ փոքր : Ազատ ու անազատ : Երէկուան պինակիցները, ինչպէս թշնամիները :

Նորութիւն մը չենք յայտներ, երբ ըսենք թէ այս չարաշուք ախտին, այս թունաւոր համաճարակին ամէնէն բանուկ, հոսուն աղբիւրը կը կազմէ բոլշեւիկեան կարգուսարքը :

Այդ վարդապետութիւնն էր որ ցանեց կասկածամտութեան, լրտեսութեան, մատուռ եւ բռոյական կազմալուծման ամէնէն վտանգաւոր հունաւորը, ի սիրուս աշխարհի :

Անհրաժեշտ չէ վկայութիւններ, փաստեր չարիլ բուն աղբիւրէն : Ծօսքեր ու պատգամներ , հրահանգներ եւ պատուէրներ, որոնք առաքինութեան կը վերածեն սուտը եւ կեղծիքը , նենգութիւնը, դաւաճանութիւնը եւ ուրիշ անվիճելի մեղքեր :

Անոնք որ կը յաւակնէին զարմանալ քաղքենի-զրամատիրական կարգուսարքին արատներն ու չարիքները, ընդհակառակն խտացուցին, դունաւորեցին , կատարելագործեցին զանոնք, ստեղծելով աշխարհ մը անճանաչելի եւ անչնչելի :

Եւ ահաւասիկ, բոլշեւիկեան յեղափոխութեան երեսուն այսքան տարի վերջը, ամէնէն բարեխիղճներն ալ չեն հաւատար իրենց խօսքերուն :

Չեն հաւատար ոչ միայն իրենց բանաւոր, այլ եւ զրաւոր հաւաստիքներուն : Մինչեւ անդամ ստորագրուած դաշնագիրներուն կամ յանձնառութեանց :

Մեր անճար ժողովուրդն անդամ լեղի քամած է այս ճակատին վրայ :

Ինչո՞ւ զարմանալ որ, ապատ ազգերը նոյն թերահաւատութեամբ կը լսեն Մոսկուայի նոր առաջարկը :

Թերահաւատութիւն մանաւանդ անոր համար որ, Պ· Վիշինսկիի յայտարարութենէն 24 ժամ առաջ, իր նախորդը, Մոլոթով ուրիշ պայմաններ կ'առաջարկէր Փրակայի մէջ, արբանեակ պետութեանց արտաքին նախարարներուն հետ :

Որքա՞ն խելօք , մարդկային միտքեր կը պարունակէ Վիշինսկիի ծրագիրը,— 1· Արգիլել ռազմաչունչ քարոզութիւնը,— 2· Օրէնքէ դուրս հրչակել հիւլէական զէնքերը·— 3. Պատգամել ազգերուն դաշնագիր մը կնքել · հինգ Մեծերուն միջեւ · — 4· Սպառազինութիւնները կրճատել մէկ երրորդ համեմատութեամբ :

Նոյն իսկ յանձն կ'առնէ դուռները բանալ , « Երկաթեայ վարագոյրը եւ փեղկերը վերցնել» , առուգումներ կատարելու համար :

Եւ սակայն, քմծիծաղ մը կ'արձակեն դիմացէն: Չեն հաւատար: Ծածկամտութիւններ կը տեսնեն այս նոր ծրագրին մէջ ալ, յիշելով անցեալ փորձառութիւններ :

Եւ արդէն յանգած են անողոք եզրակացութեան մը,— վերագինուիլ : Ուժի դէմ ուժ կազմակերպել : Ուժերու հաւասարակշռութիւն հաստատել, եւ յետոյ խօսիլ խաղաղութեան մասին: Ի հարկին ճակատ ճակատի :

Այս քաղաքականութեան նորագոյն եւ ամէնէն յանդուգն արտայայտութիւնն է եւրոպական բանակի մը կազմութիւնը, մասնակցութեամբ Գերմանիոյ :

Միացեալ բանակ, երբ տակաւին չէ կազմուած Միացեալ Եւրոպան: Ոչ միայն պաշտպանութեան ամուր ճակատ մը ստեղծելու, այլեւ կանխելու համար Գերմանիոյ վերազինման անպատեհութիւնները, որոնք այնքան ծանր մտահոգութիւն կը պատճառեն այս երկրին վարիչներուն :

Շ·

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ ՄԸ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ՝ ՎԱՍԱՒԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ

ԴԱՀԼԻՃԸ ԵՐԿՆ ԱՅՍ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻՑ ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ

Դահլիճը, զրեթէ հինգ օր անընդհատ նիստ գումարելէ վերջ, յայտնեցաւ մէկ որոշում մը տալ Գերմանիոյ վերազինման մասին: Որոշումը կը նախատեսէ «եւրոպական բանակ» մը, որուն համաձայն հնարաւորութիւն պիտի տրուի Գերմանիոյ դինուիլ եւրոպական հակակշռի տակ միայն, առանց զերմանական ուժերուն տալու անկախ բանակի մը հանգամանքը :

Ֆրանսական ծրագրով պիտի կազմուի եւրոպական յամաքային բանակ մը, որուն պիտի մասնակցին Ֆրանսացիները, Գերմանացիները, Հոլանտացիները, Պելժիքացիներն ու Իտալացիները: Մրագրէն դուրս կը մնան Բրիտանացիները, բայց բոլոր պարագաներու տակ, մասնակցութեան դուռը բաց կը ձգուի նաեւ անոնց առջեւ : Բանակը պիտի կազմուի խառն զօրամասերով, որոնց մէջ միասին պիտի ծառային զանազան ազգութեանց պատկանող զինուորները : Այսպէս, Ֆրանսացի զինուորները կրնան զանուիլ զերմանացի սպանեղուն հրամանին տակ, ինչպէս Գերմանացիներուն կրնան հրամայել Ֆրանսացի կամ Հոլանտացի սպաներ: Ընդհ· հրամանատարը, սակայն, պէտք է ըլլայ Ֆրանսացի մը :

Նախատեսելով որ Գերմանացիները չպիտի ուզեին կուռիլ Արեւելքի իրենց ազգակիցներուն դէմ, Ֆրանսական ծրագիրը կը յանձնարարէ՝ պատերազմի մը պարագային եւ պատերազմի առաջին շրջանին չմոբիլատրել Գերմանացիներու մասնակցութիւնը կռիւներու մէջ:

Կազմուելիք բանակը պիտի կոչուի «Շումանի բանակ» , որու հետ պիտի գործեն բրիտանական եւ ամերիկեան բանակները, եթէ Բրիտանացիները չուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել Ֆրանսական ծրագրին: Այս երեք բանակները պիտի ունենան իրենց առանձին հրամանատարները, որոնցմէ իւրաքանչիւրը մէկ ձայնի իրաւունք մը պիտի ունենայ Atlantեանի պաշտպանութեան գերագոյն խորհուրդին մէջ:

Դահլիճը, իր վերջին նիստին մէջ վաւերացուց այն յայտարարութիւնը, զոր վարչապետ Պ· Փլէվէն երէկ պիտի ընէր Ազգ· ժողովին առջեւ: Կը նախատեսուի թէ այս շատ կարեւոր հարցին շուրջ վիճաբանութիւնները պիտի չարունակուին մինչեւ վաղը, հինգշաբթի, որպէսզի Ֆրանսայի վերջնական դիրքը ճշդուելէ առաջ, ազգ· պաշտպանութեան նախարարը Պ· Ժիւլ Մոք կարենայ Ուաշինկթըն երթալ չաբաթ օր, Atlantեանի Խորհուրդին մասնակցելու համար: Ազգ· ժողովին մէջ խօսք ուղած են աւելի քան քսան երեսփոխաններ :

Բանակի կազմութեան ծրագրին հետ միասին, Ֆրանսական կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ ստեղծել անտեսական եւ պատերազմական նիւթերու եւրոպական կազմակերպութիւն մը, որ պիտի զբաղի ծրագրուած բանակը պինելու գործով :

Եւրոպական բանակի մը կազմութեան դաշտաւարը նոր չէ: Անցեալ Օգոստոսին Պ· Զըրչիլ ը – րած էր այս առաջարկը Սթրազպուրկի մէջ, Եւրոպական Խորհուրդին առջեւ :

Խօսելով այս մասին, Ֆրանսացի պաշտօնական անձնաւորութիւն մը ըսաւ· — « Մեր այս ծրագիրը կրնայ գնորական եւ անիրագործելի թուիլ, բայց մենք հաստատօրէն կը հաւատանք թէ կարելի է գայն դլուխ հանել: Առաջին անդամն է որ այս ծրագիրը կառավարութեան մը կողմէ առաջ կը քչուի իրրեւ լուրջ լուծում մը դերմանական վերազինման հարցին»:

Պաշտօնական շրջանակները կը վախնան որ Մ· Նահանգներն ու Մ· Բրիտանիան պաղ ջուր կը թափեն Ֆրանսական այս ծրագրին վրայ Ուաշինկթընի մէջ, բայց եւ միանգամայն կը յուսանեն Մ· Նահանգները, որոշ զիջումներու չնորհիւ պիտի ուզեն իրականացնել զէթ եւրոպական միացեալ բանակի մը մէկ նմանակը :

Վերջին լուրերու համաձայն, Մեծն Բրիտանիա եւս համաձայն է որ Գերմանիա մասնակցի արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան: Պաշտօնական դիտոյդ մը հրատարակուեցաւ այս մասին :

ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՎԱՐԱԳՈՅՐԸ պիտի՞ վերնայ

ԵԹԷ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ ԱՐԳԻԼՈՒԻ ...

Խ· Մխիթեան արտաքին նախարարը Պ· Վիշինսքի, Մ.Ա.Կի քաղաքական յանձնախումբին հոկտեմբեր 23ի նիստին մէջ յայտարարեց, թէ երկաթեայ վարագոյրը պիտի վերնայ, եթէ արեւմտեան պետութիւնները ընդունին հիւլէական ռումբը արգիլելու առաջարկը :

Իր յայտարարութեան համաձայն, Սովետական յետ – պատերազմեան քաղաքականութիւնը հիմնուած է այն տեսակէտին վրայ, թէ երկար , շատ երկար ժամանակով կրնան միասնաբար գոյութիւն ունենալ դրամատիրական եւ ընկերվարական դրութիւնները: Դաշնակիցներու պահանջած հակակշռի բացարձակ ազատութիւնը յատկօրէն ապահովուած է 1947ի խորհրդային ծրագրին մէջ: Այդ ծրագրով՝ կարելի է քննութիւն բանալ որեւէ երկրի մէջ, ամենաթեթեւ կասկածի պարագային, մինչեւ իսկ առանց զրաւոր ապացոյցներ : Ով որ այս ծրագիրը չընդունի, կը նշանակէ ուրիշ նպատակներ կը հետապնդէ եւ ոչ թէխաղաղութիւն: Սովետները խաղաղութիւն միայն կ'ուզեն: Մ· Նահանգներն ե նոր բոլորովին տարբեր արտաքին քաղաքականութիւն մը կը վարեն : Պ· Էչիսըն կը կարծէ որ Խ· Մխիթեան հետ իրական բանակցութիւններ կարելի է կատարել ուժերը հաւասարակշռելով : Թէեւ այս հարցին մէջ գլխաւոր դերը Մ· Նահանգները կը կատարեն , բայց Մ· Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ ուրիշ երկիրներ կ'աջակցին անոնց, որովհետեւ Ամերիկայէն կախում ունին: Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ նախապահ. Թրումընի ճառը հաստատեց ամերիկեան քաղաքականութեան յարձակողական բնոյթը: Արեւմտեան պետութիւնները այժմ միլիոններ ձեռք կ'առնեն վերահաստատելու համար զերմանական արեւմտեան բանակ մը: Ամիկա, կոպիտ բռնաբարումն է Փոցտամի համաձայնութեան : Աւելին: Անոնք Գերմանիոյ մէջ ապատան կուտան այն – պիսի տարրերու որոնք վրէժ երազած են միշտ : Կ'ուզեն յարձակողական նպատակներու համար օգտագործել զերմանական աղբիւրները, որպէսզի կարենան տիրապետել աշխարհին : Գերմանիա , նորէն, նոր պատերազմ մը բռնկցնելու բոյն մը դարձած է: Աւելի քան 450.000 մարդիկ կը զբաղեցնեն արեւմտեան զերմանական զինուորական եւ կէս – զինուորական կազմակերպութեանց մէջ : Անոնք զինուած են հրետանիով եւ հրաձգարէներով եւ կը զեկավարուին նախկին նացի զօրավարներու կողմէ, արեւմտեան պետութեանց իսկ հաւանութեամբ :

Եզրակացնելով , Պ· Վիշինսքի ըսաւ թէ Ամերիկա կ'ուզէ զինել նաեւ Ճափոնը, Ծայր· Արեւելքի մէջ յարձակում նախապատրաստելու համար: Եւ աւելցուց·— ՄԱԿի սկզբունքները ոտնակոխուած են Քորէայի գործողութիւնով, չին· պատուիրակութեան հարցով եւ վերջոյ դրութիւնը չեզոքացնելու որոշումով:

Կացութիւնը Քորէայի եւ Հնդկաչինի մէջ

Վերջին լուրերու համաձայն, Քորէայի պատերազմը զրեթէ վերջացած է: Դաշնակից ուժերը 26.000 զերիներ բռնած են վերջին 24 ժամուան ընթացքին: Կ'ըսուի թէ հրամայուած է կանգ առնել Մանչուրիոյ սահմանագլուխէն 80 քիլոմեթր հեռու : Կարմիր զինուորները մեծ մասով անճանաւոր կ'ըլլան առանց կռուելու:

Հարաւ· Քորէայի զինուորները կը չարունակեն յառաջ խաղալ դէպի Մանչուրիոյ սահմանապլուխը, անցնելով լեռնային ճամբաներէ ուր ձիւն կը տեղայ :

× Զօր· Մէք Արթըր քննութիւն բացաւ ծանրակչիռ տեղեկագրի մը առթիւ, որուն համաձայն Հիւս· Քորէացիները 20 հազար Հարաւցիներ եւ 300 ամերիկեան զինուորներ սպանած են վայրագօրէն :

× Ամերիկեան ազբիւրէ կը հաղորդեն թէ Ցունիս 25էն Հոկտեմբեր 18 հարաւ· Քորէայի մէջ զրաւուած զինամթերքը բաւական է 14 զօրաբաժին սպառազինելու :

× Հնդկաչինի ապստամբները յարձակումներ կը փորձեն Ֆրանսական բանակի նոր դիրքերուն դէմ: Երկրորդական դիրք մը եւս պարպուեցաւ , ապահովելու համար Թոնքինի պաշտպանութիւնը:

Զօր· Ժիւէն, որ Հնդկաչին զրկուած էր մասնաւոր պաշտօնով, փարիզ կը վերադառնայ, իր տեղեկագիրը ներկայացնելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՄԱՐՍԷՅԻ մէջ ձերբակալուեցաւ ճարտասանաբանական մը, Մարքուչինի, որ ամբաստանուած է թէ 35 միլիոն ֆրանք չորթած է զանազան խարդախութիւններով: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ամբաստանեալը գործօն անդամ էր համայնավար կուսակցութեան :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՐԺԱՆԹԻՆԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԵՐՋԻՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱԿԻՆ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 12 Հոկտ.— Ամենակարե-ւոր ցաւոտ հարցը կը կազմէ կրթականը: Դպրոցական մակարդակը չի համապատասխաներ մեծ եւ հարուստ գաղութի մը վայել վիճակին :

« Հայ Կեդրոն », կամ կաթող. պատ-ուիրակին ամսաթերթը, վերջերս կարդ մը կոչեր եւ թելադրութիւններ հրատարակեց, չեչտելով. — « Անհրաժեշտ է որ այդ դպրոցներուն անուանական գոյութեան, ու չատ յաճախ անպտուղ դպրոցունէութեան վերջ մը տանք»: Իրրեւ դարման ձեռնարկուեցաւ « կրթական տուրք»ի հաւաքման, որպէսզի կարելի ըլլայ դպրոցական մակարդակը բարձրացնելու համար որոշ յատկութիւն ընել ուսուցիչներու թոշակներուն վրայ. մանաւանդ որ ապրուստը սպած է զգալապէս :

Մեր կարծիքով, կրթական տուրքը հիմնական դարման չէ այս ցաւին, մինչեւ որ Ց. Պէզճեան ամիրաններու, Սանասարեաններու, Մուրատ Ռա-ֆայէլեաններու, Խաեաններու, Սէմէրճեաններու, Մելքոնեաններու, Փալանճեաններու յաջորդներ ելլեն, այս եւ մէւս գաղթաշխարհի մէջ: Ունինք հարուստներ, կրեսոսներ, որոնց նիւթական հարստութեան մէկ մասը միայն հաւասար է վերոյիշեալ բարերներու բոլոր վաստակին: Ազգային դպրոցներով բարձրագոյն, միջնակարգ վարժարաններով միայն կարելի է փրկել հայ նոր սերունդը ուծացումէ, « ճերմակ ջարդէն» : Անհրաժեշտ է բարձրագոյն վարժարաններ հիմնել հայաշատ գաղութներու մէջ: Եթէ միացեալ ճիգ կատ ստեղծուի գոնէ կրթական եւ եկեղեցական հարցերու չուրջ, երբեք դժուար չէ այս գաղութին Հայ Կեդրոնի դպրոցը վերածել միջնակարգ վարժարանի: Այն ատեն հայ ծնողքը իրաւունք չունենար ըսելու .— Տղաս կամ աղջիկս կը ղրկեմ անգլիական դպրոց՝ անգլերէն սորվելու, կամ ֆրանսական՝ ֆրանսերէն սորվելու, իսկ մայրենի լեզուն ... մոռնալու համար: Եւ կամ քիչ մը աւելի պատուախնդիրները.— Կէս օրէն առաջ Հայ Կեդրոն, կէսօրէն վերջ օտար դպրոց կը ղրկեմ տղաս ...:

Հ. Օ. Մ. ԻՒԻԹԵԱՆ տեղական մարմինը նոր հասոյթներ ապահովելու համար, սարքեց բարենպաստակ վաճառք: Իր ժրաջան եւ անճնուէր օժանդակ տիկինները եւ օրիորդները, հայ առեւտրականներէ հաւաքած էին բաւական քանակութեամբ արժէքաւոր իրեր: Այս առթիւ երեկոյթ մըն ալ տեղի ունեցաւ, Հայ Կեդրոնի մեծ սրահին մէջ, ապահովելով գոհացուցիչ հասոյթ :

Քոլոռատոյի Հ. Օ. Մ. մասնաճիւղը մեծ պատրաստութեամբ տուաւ իր տարեկան հանդէսը նորաբաց «Պաքրճեան սրահ»ին մէջ: Գեղարուեստական բաժինէն առաջ ներկայացուեցաւ Ղ. Մելոյեանի «Արմենուհ»ը, եւ զանազան անակնկալներ: Նիւթական արդիւնքն ալ գոհացուցիչ եղած է, ինչպէս յայտնեց Շրջ. վարչութեան նախագահը, Տիկին Մ. Մելիքեան, որ հոն գացած էր: Կը գործեն այս շրջանին մէջ ամէն տեղ առանց յոգնութեան արտունչի մեր Կ. Խաչուհի-ները, իսկ ժողովուրդը սիրով կը գնահատէ իրենց աղգօգուտ աշխատանքը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը ձմեռնային շրջանին տուաւ իր հանդէս — ներկայացումը եւ գեղարուեստական երեկոյթը: Այս միութիւնը զօրաւոր եւ անհրաժեշտ ազգակ մըն է Հայը Հայ պահելու եւ ազգային դիտակցութիւնը ամրապնդելու մեր երկսեռ երիտասարդութեան մէջ:

Միութիւնը կը մնայ հաւատարիմ իր կոչումին: Իր վարիչները, դիտակից եւ ազգասէր երիտասարդներ, յաճախ իրենց անճնական գործը թողած, վաճառատունէ վաճառատուն կը դիմեն ներկայացման տոմսեր ծախելու եւ հասոյթի աղբիւրներ գտնելու համար: Կ'աշխատին մեծ եռանդով, գլուխ հանելու համար մարզադաշտի ճակատին կիսաւարտ չէնքը որ երբ օժտուի արդիական բոլոր յարմարութիւններով իր բուն նպատակին պիտի ծառայէ: Վարչութեան նախագահը Պ. Ա. Սարգիսեան իր խօսած ճառին մէջ աւետեց թէ նիւթականը գրեթէ ապահովուած է, եւ չէնքին աւարտումը մօտ է: Այս աւետիսը ողջունուեցաւ խելայեղ ծափերով: Հաճելի է մարզադաշտին տեսարանը, երբ հարիւրաւոր երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ միատեսակ ճերմակ շապիկ եւ տափատոր հագած կը զբօսնուն: Բոլորին պարտաւորիչ է հայերէն խօսիլ :

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ծննդեան 80ամեակին առթիւ, Կուտինայի (Քէօթահիա) Հայր. Միութեան նախաձեռնութեամբ ներկայացուեցաւ Մ. Մարութեանի հեղինակութիւնը «Կոմիտաս» թատերախաղը (մէկ արար) ղեկավարութեամբ հեղինակին: Կը մասնակցէր նաեւ քաղաքիս Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Լ. Վարդապետեանի :

ՔՈՐՏՈՊԱ. ՔԱՂԱՔԸ, Պուէնոս Այրէսէն 4-500 քիլոմեթր հեռու, ունի 5—6000 հոգինոց գաղութ մը, եկեղեցի, դպրոց, երիտասարդական միութիւններ, ակումբ եւն.: Ցարդ չունէին սեփական սրահ մը: Այդ կարեւոր պակասը լրացաւ շնորհիւ Իմմիրցի բարերար Պ. Թագւոր Պաքրճեանի եւ Օղոստոս 11 — 13 տեղ ունեցաւ հանդիսաւոր բացումը, ինչպէս հաղորդած էր Յառաջ:

Երկու օրուան ուրախութեանց պահուն, Պ. Պաքրճեան կարեւոր գումար մը տրամադրեց, դպրոցի մը շինութեան համար: Ներկաներն ալ առատաձեռնութեամբ հետեւեցան իր օրինակին :

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԻՏ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ երեկոյթով մը տօնեց իր հիմնարկութեան 9րդ տարեդարձը: Տեղի ունեցան բանախօսութիւններ եւ յարդանքի արտայայտութիւններ, ի յիշատակ Միութեան հիմնադրին՝ ողբացեալ Ա. Միքայէլեանի:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մասնաճիւղը Հայ Կեդրոնի սրահին մէջ տուաւ իր տարեկան գեղարուեստական երեկոյթը եւ լսեց զեկուցումը նախագահին՝ Պ. Հ. Հիւսեանի, որ գանգատեցաւ թէ անդամներու թիւը եւ հասոյթները չեն համապատասխաներ գաղութին մեծութեան եւ հարստութեան: Եւ այս առթիւ դիտել կուտան թէ գաղութին մեծամասնութիւնը կը կազմեն կիլիկեցիները.— Մարաչցիներ, Հաճընցիներ, Այնթապցիներ, որոնք 1909ի եւ 1918ի ծանր արհաւիրքի

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«Գերւոհան սպանուող եղբայրութիւնը»

Քանի կը թուլնան Գերմանիոյ կապանքները, այնքան ձեւ ու մարմին կ'առնէ գերմանական նախկին բանակի սպաներուն եւ նոյն դեկավար-ներուն եղբայրութիւնը (Պրուտերշաֆթ), կը գրէ գերմանացի թղթակից մը Համպուրկէն: Այս շարժումը, արդէն իսկ իր քարոզիչներն ու կազմակերպիչները ղրկած է հիւսիսային Գերմանիա, իրենց նպատակները բացատրելու համար :

Շարժումը ունի նշանաբաններ, որոնք յատուկ են ալակողմեան հոսանքներուն: — « Կը պահանջենք Գերմանիոյ քաղաքական ու զինուորական վեհապետութեան վերահաստատումը».— «Պաշտպանեցէք գերմանացի զինուորին պատիւը», եւն.: Այս վերջերս աւելցած է նաեւ հետեւեալ նշանաբանը.— «Կ'ուզենք Արեւելքէն եւ Արեւմուտքէն անկախ Գերմանիա մը, երրորդ ուժ մը՝ պատակատուած Եւրոպայի մէջ, հաւասարակշռութիւն մը՝ պետութեանց միջեւ եւ եւրոպական վերածնունդի բիւրեղացման կէտ մը»:

Հետաւոր նպատակ մըն է անշուշտ ասիկա: Բայց շարժման անդամները աւելի յատուկ կ'ներթան յայտարարելով.— « Մենք հակառակ ենք գերմանական զինուորական ուժերը դնելու որեւէ արեւմտեան գերագոյն հրամանատարութեան տակ : Մենք կ'ուզենք ցտարիւն գերմանական բանակ մը Եւրոպայի պաշտպանողական ուժերու չրջապտին մէջ, եւրոպական ընդհ. սպայակոյտին մօտ գերմանական ներկայացուցչութեամբ մը »:

Մօտաւոր գնահատելով այս երեւոյթը, կուզանք այն եզրակացութեան թէ մինչեւ այսօր պաղտնի պահուած «Պրուտերշաֆթ»ը այլեւս կը գործէ բացէ ի բաց, եւ հրապարակով :

Շարժման ղեկավարութիւնը բաղկացած է Հիթլէրի հարուստ զօրամասերու, Մեծն Գերմանիոյ (Կրօս — Տոյչլանտ) եւ ահարկու Էս — Էս սեւ չապիկաւորներու բարձրաստիճան սպաներէն: Իսկ շարժման հիմը դրուած է Գերմանիոյ պարտութեան օրը՝ 8 Մայիս 1945ին, Շլէզվիկ Հոլշթայնի ռազմադերիներու մէկ կայանին մէջ : Պարտութեան առաջին ցնցումին տակ, հիմնադիրներու առաջին մտածումը եղած է օգտագործել իրենց փոխադարձ հաւատարմութիւնն ու ոգեմտաչափ ընկերականութիւնը, իբրեւ ազգակ եւ Գերմանիոյ ներքին կռիւները կատեցնող :— « Մենք զգացինք որ ճակատագիրը յաղթած է բոլորիս, հետեւաբար պէտք է կրենք զայն նոյնպէս բոլորս, մեզմէ իւրաքանչիւրի անճնական տեսակէտներէն անկախաբար», ըսած է չարժման հիմնադիրներէն մէկը :

Նախկին զինուորներու համախմբումը արդիլուած էր դաշնակիցներու կողմէ: Այնպէս որ «Պրուտերշաֆթ»ը նախ կազմակերպուած է գաղտնօրէն: Ապա թափանցած է աշխատաւորական խումբերէ ներս, երիտասարդական իշխանութիւնները հաւաքած էին գերմանական բանակին մնացորդները: Աշխատաւորական այս խումբերու պետերը, գրեթէ բոլորն ալ նախկին սպաներ, միացան չարժումին չատ քիչ բացառութիւններով: Ու այսպէս, դանդաղօրէն, եւ յաճախ անճնական զոհողութիւններով, հիմնադիրները չարժումը տարածեցին Գերմանիոյ մնացեալ մասերուն եւ նոյնիսկ խորհրդային չրջանին մէջ, ու բջիջներ կազմուեցան դրեթէ ամէն կողմ :

Դաշնակից հետախուզական սպասարկութիւնները կը դիտէին «Պրուտերշաֆթ»ի ուռճացումը, բայց հանրութիւնը բան մը չէր գիտեր այդ մասին մինչեւ անցեալ ձմեռ, երբ «Կրօս — Տոյչլանտ»ի հիմնադիրը գօր. Հասսօ ֆօն Մանթոյֆըլ, բանաձեւուած առաջարկներ ըրաւ վարչապետ Տոքթ. Քոնրատ Ատընաուերին Գերմանիոյ վերաքինման մասին: Այն ատեն գրոյց չրջեցաւ, թէ ֆօն Մանթոյֆըլ կ'անդամակցի «Պրուտերշաֆթ»ին : Իրականին մէջ ճիշդ չէր ասիկա: Բայց գօրավարը սիրտ չփումներ ունէր անոր վարիչներուն հետ, որոնցմէ ոմանք իր ստորադաս սպաները եղած էին պատերազմի ընթացքին: Այս գործակատարներուն մէջ է՝ 1934ին Հիթլէրի սարքած մաքրագործման օրերուն սպանուած նացի գործակատար Կրիկոր Շթրասըրի փեսան՝ Ալֆրէտ Ֆրանք — Կրիքէը :

Անոնք կ'աշխատին ստեղծել «հաւատարիմ ընտրանի» մը, որ նախատեսմանուած է վարելու չարժումը « չնորհիւ իրենց անհատականութեան եւ ճարտարութեան » : «Պրուտերշաֆթ»ի գործադրով, անոնք կ'ուզեն պահպանել «Գերմանական Առաջնորդ» (Ֆիւրէր) մը ունենալու սկզբունքն ու աւանդութիւնը, մինչեւ որ կարենան Գերմանիոյ բախտը տնօրինել իրենց ուզած ձեւով: Անոնց վերջնական նպատակն է «միութիւն» Աալանտեանի եւ Ուրալեան լեռներու միջեւ ապրող եւրոպական ազգերու, որոնց մէջ իրրեւ օրգանական մաս պիտի գտնուի Գերմանիան, համայն Գերմաններու պետութիւնը, իր ազգագրական ու պատմական սահմաններով » :

Այս ծրագրին հեղինակը Ֆրանքէ — Կրիքէն է: Անոր գործակիցներէն չատեր ցաւ կը յայտնեն որ ընդօրինակած է նացի զազափարաբանութիւնը : Կրիքէի բառերուն տակ կ'ըսեն անոնք, կը տես-նուի Հիթլէրի հրէասպան, հակաբոլշեւիկ եւ հակաքրիստոնեայ « փիլիսոփային »՝ Ալֆրէտ Ռոզենպէրկի ուրուականը: Ու կը վախնան որ ասիկա հերձուած մը կրնայ յատուկ բերել «Պրուտերշաֆթ»ին մէջ :

Ֆրանքէ ունի ֆօն Մանթոյֆըլի հակառակ տեսակէտը եւ կը հաւատայ, թէ Սլաւներուն եւ Գերմանացիներուն վիճակած է Եւրոպան փրկելու գործը: Փրուսիական արծիւն ու ռուսական արջը կը նկատէ նոր Եւրոպայի խորհրդանշանը : Եւ սակայն, «եղբայրութեան»դեկավարներուն մեծ մասը կը կարծէ, թէ Եւրոպայի ապագան Արեւմուտքի մէջ է միայն: — « Ասիկա սակայն չի նշանակեր թէ մեր արտաքին քաղաքականութիւնը, միկոմանի կապուած պէտք է ըլլայ Արեւմուտքին»: Իրագեկները կ'ըսեն, թէ այս բնորոշումով, չարժման ղեկավարները կ'ուզեն սակարկութի դիրք մը ապահովել Գերմանիոյ :

« Եղբայրութեան » մէկը մասը տակաւին կը մնայ ստորերկրեայ: Այս մասը կը ներկայացնէ՝ չարժման հետախուզական բաժինը, որ չատ լաւ կազմակերպուած է եւ ճշդրիտ տեղեկութիւններ ունի եւրոպական երկիրներու եւ Ի. Միութեան զինուորական պատրաստութեանց մասին :

Շարժման անդամները սերտ կապեր ունին Արժանթին, Սպանիա եւ Իտալիա հաստատուած գերմանացի նախկին սպաներու եւ Ֆրանսայի ու Իտալիոյ աջակողմեան չարժումներուն հետ :

Թ.Ա.Թ.

ԿՐ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԻԿ ԼՕՋԻ ՎՐԱՑ, ՄԵԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՂՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

ՀՐԴԵՀԱԿԱՆ ՍՊԱՆՈՒԱԾ ՄԸ

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿ ՄԸ ՊԱՏՄԵՑ

Ամերիկացի զինուորներ, որոնք Գերմանիոյ մէջ կը ծառայեն, ամէն առիթի տակ կը ջանան հայ աղջիկներ ծանօթանալ: Ասոնցմէ մէկը, որ Ֆրանքֆորթ քաղաքին մէջ կը գտնուի, ծանօթացած է Ռուզանա անունով հայ աղջկան մը հետ, որ Ամերիկայի մէջ ծնած է եւ ամերիկացի է: Ռուզանա ամերիկացի զինուորներու հետ ծանօթանալու համար, ամէն օր կ'երթայ Ֆրանքֆորթի ամերիկեան զինուորական ակումբը: Հոն ծանօթացած է Ռուզանա Ֆրանքֆորթի մէջ գտնուող ամերիկացի զինուորներէն մէկուն հետ, որ Ռուզանայի հետ ամուսնանալու խոստում տուած է: Ռուզանա ամերիկացի զինուորին հետ ամուսնանալու համար, ամերիկեան զինուորական իշխանութիւններէն ստացած է անհրաժեշտ թոյլտուութիւնը

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱՐԱՆԸ

(Ամփոփուած Խ· Հայաստանի թերթերէն)

Երեւանի հանքա – մետաղագործական ար – հեստագիտարանը (տեխնիկում) *հիմնուած 1920–ին, «Կիրով» նորակառոյց ընդարձակ փողոցին մէջ, բազմայարկ ու չքեղ շէնքերէն մէկն է :*

Արհեստագիտարանը ունի համամիութենա – կան նշանակութիւն : Կը պատրաստէ միջին կարգի մասնագիտական շրջանակներ, ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ միւս հանրապետութեանց լեռնային (հանքային) արդիւնաբերութեան (ճարտարար – ուեստի) համար : Այս արհեստագիտարանը ուսա–նելու կ'երթան Միութեան բոլոր վայրերէն : Հոն կան ոչ միայն հայ ուսանողներ, այլեւ Ռուսեր, Ուկրաինացիներ, Ադրպէյճանցիներ, Բելոռուսներ, Ասորիներ, Յոյներ, Հրեաներ, Լատիշներ եւայլն : Արհեստագիտարանին մէջ կ'ընդունուին եօթնամ–եայ կրթութիւն ունեցող բոլոր երկսեռ երիտա – սարդները, 14էն 30 տարեկան :

Արհեստագիտարանը ունի չորս բաժիններ·— երկրաբանական, հետախուզական, մետաղագոր – ծական, էլեկտրամեքանիքական եւ հանքային շահագործման : Ուսման տեւողութիւնն է չոր– տարի : Այս մասնագիտական վարժարանին մէջ կան նաեւ հայրենադարձ Հայեր, որոնք միւսնե – րուն չափ լաւ կը սորվին :

Այս դպրոցին մէջ բոլոր լաւ ուսանողները թոշակ կը ստանան 285—300 րուպլի, իսկ գերա – դասնիկներուն կը տրուի 25 առ հարիւր աւելի : Աչակերտներուն 80 առ հարիւրը կ'ապրի հանրա–կայարանին մէջ, որ կը գտնուի արհեստագիտա – րանին յարակից չէնքին մէջ : Ամէն մէկ սենեակ ունի քնանալու, հանգստանալու եւ աշխատելու բոլոր յարմարութիւնները : Կայ ճաշարան եւ մթե–րային խանութ :

Արհեստագիտարանին մէջ կ'աւանդուին մօտ 60 առարկաներ, որոնց բոլորն ալ ունին իրենց աշխատասենեակները եւ գիտական աշխատանոց – ները (laboratoire) *: Արհեստագիտարանը ունի հան–քարանութեան ,մետաղագիտութեան, էլեկտրա – կանութեան, պատմութեան, ռուսերէնի եւ գի – տութեան աշխատանոցներ* (cabinet), *որոնք օժ – տուած են անհրաժեշտ փորձանօթներով, գործիք–ներով եւ գիրքերով : Կան գիտութեան թեկնածու–ներ եւ վաստակաւոր ուսուցիչներ :*

Արհեստագիտարանը ունի 350 աթոռով դահ–լիճ մը, ուր տեղի կ'ունենան հանդէսներ, երե – կոյթներ , ժողովներ, գրական ու երաժշտական ե– րեկոներ ուսանողական ուժերով : Ամէն շաբաթ եւ կիրակի կը կազմակերպուին ուսանողներէ բաղ–կացած երգեցիկ խումբի եւ նուագախումբի հա – մերգներ : Ամիսը մէկ անգամ կը կազմակերպուին դասախօսութիւններ ուսուցչական կազմի եւ գի – տութեան աշխատանոցներէ համար : Արհեստագիտարանը ունի անձնական թատերական ,գրական, մա–կարգ մը խմբակներ՝ թատերական ,գրական, մա–թեմատիքական եւն· :

Մաքուր եւ լուսաւոր ընթերցասրահին մէջ միաժամանակ 120 ուսանողներ կրնան ընթերցում–ներ ընել : Մօտ 26 հազար գիրքեր կան , մասնա – գիտական , քաղաքական, գեղարուեստական , ինչպէս եւ ամսագիրքեր : Գիրքերը կը տանան ոչ միայն Հայաստանի հրատարակութիւններէն, այլ եւ Մոսկուայէն, Լենինկրատէն եւ Միութեան այլ քաղաքներէն :

Արհեստագիտարանը ունի նաեւ ֆիզիքական կրթութեան դահլիճ եւ խաղերու ընդարձակ հրա–պարակ մը, բակին մէջ :

Մ· ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՊՈԼՍՈՑ Ս· ՓՐԿԻՉ Հիւանդանոցը Պոսթընի իր օժանդակէն ստացած է էլեկտրոքարտիոկրա – ֆիի արդիական գործիք մը : Այս մեքենային սո–վորական տիպարները 800 տոլար կ'արժէն, իսկ ղրկուածը 3000 տոլար կ'արժէ, ամէնէն կատա – րելագործուած տեսակէն ըլլալով : Ռէօնթկէնի նոր կազմածներէն եւս այս հրաշալի գործիքն ալ կա–րեւոր պակաս մը կը լրացնէ եւ բժիշկներուն ա – ռիթ պիտի տայ ընդլայնելու ախտաճանաչման կարելիութիւնները, ինչպէս կը գրէ հասատատու – թեան տեղեկատուն, «Սուրբ Փրկիչ» :

× Հիւանդանոցի առօրեայ կեանքը ներկա – յացնող գունաւոր չարժանկար մը պատրաստուած է դոր հոգաբարձու Պ· Հայկ Պահճէպանեան Ամե–րիկա տարած է յանձնելու Ամերիկայի Ս· Փրկիչի Օժանդակին : Հոն այս ժապաւէնը խօսուն պիտի գարձուի եւ ներկայացուի ամերիկահայերուն ո – րոնք այնքան առատաձեռնութեամբ կ'օգնեն :

× Ս· Փրկիչ հիւանդանոցը ստացած է նաեւ Ամերիկայի իր Օժանդակէն արդիական ջրհան մե–քենաներ : Վերջերս ջրհանին կիսափուլ չէնքը հիմ–նովին նորոգուած է եւ անոր մեքենաները սկսած են գործել :

× Հիւանդանոցին խոհանոցին արդիականա–ցումը կ'աւարտի մօտ օրէն : Բարերար Սարգիս Յովակիմեանի ծախքով հիմնովին նորոգուած է չէնքը եւ բերուած են արդիական կահաւորներ ու կազմածներ :

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ մէջ (Տիարպաքըր) տեղի է ունեցած թաղ· խորհուրդի ընտրութիւն, մաս – նակցութեամբ 300 տուն Հայերու : Հոգեւոր հո–վիւ Արամեան քհնյ· Մովսէսեանի նախագահու – թեամբ կազմուած է ընտրողական մարմինը : Մի ամն 14 տարիէ ի վեր կառչած կը մնայ հանրային հաստատութեանց, մերժելով որեւէ հաշուետուու–թիւն : Ցիշեալը ունեւորութեան տուրքի չրջանին ծախած է հանրապատական կալուածները, վճարե – լու համար իր ունեւորութեան տուրքը : Շնորհիւ Արամեան քհնյ·ի՝ Ս· Յարութիւն մատուռը վերած – ուած է եկեղեցիի : Վերջերս Պոլիս բնակող Հայրե–նակից մը 500 ոսկի արժէքով վարագոյր մը նուի–րած է մատուռին, որ ղրկուած է ուրարէ : Այս առթիւ կոչ կ'ընեն որ ուրար մը նուիրեն եւ նիւթական օժանդակութիւն բերեն բարեզարդելու համար զերեզմանատունը :

ՔԱՆԱՏԱՑԻ Հէմիլթըն քաղաքին մէջ «Հայկա–կան Սրահ»ի մը հիմը դրուած է Սեպտ· 9ին, Թամ Օսի կողմէ, որ խորհրդարանի անդամ է : Ներկայ եղած են քաղաքին բոլոր Հայերը : Շինութեան յանձնախումբի առենապետ Ճ· Հ· Մուրատեան չեշտած է Դաշնակցութեան Ակումբի սկզբունքնե–րը որոնց նուիրուած պիտի ըլլայ այս նոր չէնքը· — Քալիֆորնիոյ քաղաքացիական հատատարմու – թիւն Քանատայի հանդէսով եւ աշխատելի արատա – տահմանի Հայերու ազատութեան : Գնահատան – քով խօսած է չէնքը չինողներու եւ չինանիւթ հայ–թայթողներու մասին, որոնք առանց չահի, ծախ–քերը միայն ստացած են : Հիմնադրութեան արա – րողութեան առեն հիմնաքարին մէջ դրուած են կարգ մը վաւերագրեր, երեք տեղական թերթերէ մէկ մէկ օրինակ, Մակնա Քարթայի մէկ պատճէ–նը, Ս· Գիրք մը, քանատական մէկ տոլար, 1918ի Հայաստանի Հանրապետութեան դրամ մը, Հ· Ց· Դաշնակցութեան պաշտօնաթերթէն (Դրօշակ) օ – րինակ մը, եւ անունները «Էմփլթընի» Հ· Ց· Դ·, Հ· Երիտ· Դաշնակցութեան եւ Հայ Օգն· Միութեան հիմնադիր անդամներուն, եւ Քանա – տահայ Ազգ· Միութեան խորհուրդի տահմանա – դրութենէն օրինակ մը : Սերպ օրթոտոքս եկեղե–ցիի հովիւ վեր· Ճորճ Վուչիչ օրհնած է չէնքը : Հանդիսութենէն վերջ տեղի ունեցած է ընդունե–լութիւն մը եւ Հ· Օգն· Միութեան ընկերուհինե–րը ղովացուցիչներով հիւրասիրած են : Պերթ Պրաունլինկի ոչ – Հայերէ եղած հանդանակութե–նէն գոյացած է հարիւր տոլար : Իսկ Րօս խոստա–ցած է 500 տոլար եւ յոյս յայտնած է որ երբ չէնքին բացումը կատարուի Նոյեմբերին, չէնքը պարտքէ ազատ պիտի ըլլայ : Շէնքի յանձնախում–բին մէջ Մուրատեանի կ'օժանդակեն Պիլ Աբիկ – եան, Տիկին Վիքթորիա տը Ռօչ, Անդէ Սարու – խանեան, Տիկին Նօրա Քասմեան եւ Վահան Իլոյ–եան : Շէնքին նուէրներ եղած են Քիչնեչէն Խորէն Տէրտէրեանի կողմէ՝ Թաւրիզի դորգ մը, Հէմիլ–թընէն՝ Ճոն Սողեանի կողմէ՝ 500 տոլարնոց գորգ մը :

ԲԱՅՈՒՄԱՅ Է ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

(ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ)

ՄԱՐ·— Վենետիկի Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանի տեսչութիւնը անգամ մը եւս յիշե – ցնելով պատմական կրթարանին վերաբացումը , կը յայտարարէ·—

Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանը վեր – սկսելով իր դասախարակչական գործը՝ պիտի հասցնէ գործեալ ազգին համար բարձր մտաւո – րականներ, բանաստեղծներ, գրագէտներ ,արուես–տագէտներ՝ գեղարուեստի զանազան մարզերուն մէջ, ճարտարագէտներ, բժիշկներ եւն· :

Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանն է որ 1850 թուականէն սկսած մեր նոր հայ գրականու–թեան ստեղծիչը եղած է իր Պէշիկթաչլեաններով, Թէրզեաններով, Արփիարեաններով, Վարուժան – ներով : Հայ գեղարուեստը իր փայլը ստացած է Խոկար Շահինեաններով, Կարապետ Ադամեաններով, Ցակոբ Փափազեաններով, Ցարութիւն Ճէմճեան–ներով, Գուրգէն Ալէմշահներով եւն· :

Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը մեր ազ – գային իրականութեան մէջ ամենաբարձր միջնա – կարգ վարժարանն է, գետեղուած Վենետիկի պէս գեղարուեստական բացառիկ քաղաքին մէջ : Իր ունեցած առաւելութիւնները արդէն յայտնի են չատերուն : Հոն կը տրուի ազգային առողջ դաս – տիարակութիւն եւ եւրոպական բարձրագոյն կըր–թութիւն : Իտալական կառավարութիւնը առանձին հրովարտակով մը հռչակած է զայն հաւասարա – զօր Պետական վարժարաններու՝ որուն ուժով ա – շակերտները ներքին յանձնախումբի առջեւ քըն–նութիւն տալէ վերջ՝ կը ստանան վկայական մը, որ իրենց իրաւունք կուտայ եւրոպական համա – լսարանները մտնելու :

Կը հրաւիրուին հետեւաբար ֆրանսաբնակ բո–լոր հայ ծնողները օգտուիլ այս պատեհութենէն , զոր իրենց կը ներկայացնէ Վենետիկի Միխիթար – եան Միաբանութիւնը ի դին անհուն զոհողութիւն–ներու ,վստահ ըլլալով որ անոր երկարամեայ փոր–ձառութիւնը կրթական եւ հայրենասիրական մար–զին մէջ՝ լաւագոյն արդիւնքներ պիտի տայ հայ զաւակներու դաստիարակութեան եւ վայրկեան ա – պագայի մը պատրաստութեան համար :

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ·— 1.— *Կ'ընդունուին 11էն 14 տարեկան տղաքներ : Բացառութեամբ կ'ընդուն – ուին նաեւ 10 տարեկաններ՝ եթէ ծնողները կը փափաքին, պայմանաւ որ մանուկը տարիքին հա–մապատասխան աճում ունեցած ըլլայ : 2.—Ամսա–թոշակն է 12.000 ֆրանսական ֆրանք : 3.— Այս գումարը չի պարունակեր տղուն անհատական եւ դպրոցական դասագրքերու ծախքերը, ինչպէս նա–եւ համազգեստը :*

Մանրամասնութեանց համար դիմել· — Mr. Joseph Oulouhodjian, 37, rue Tapis - Vert, Marseille, Tél. Colbert 22-62 : Mr. Souren Exerjean, 40. La Canebière, Marseille. Tél. Colbert 30-88 :

ԾԱՆՕԹ·— *Արձանագրութիւնները կը չարու–նակուին տարուան ամբողջ ընթացքին :*

ՍՏԱՑԱՆՔ

BULLETIN MENSUEL du Centre d'Etudes Kurdes. No. 12 եւ 13. (Aout - Sept. 1950). Հասցէ·— 3 Rue Debrousse, Paris (16):

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԲ·

Փողը մատնեց· բարեկամներէն փոխարէն նա հաւաքում էր թշնամիներին : Ահա մի փողոցում երեւաց մի խումբ, որին առաջնորդում էր մի մեծ ճրագ : Նա գալիս էր դէպի այս կողմը :

Հրացաններ նորից ճարճատիւն հանեցին եւ մի քանի դնդակներ կրակէ ճանճերի նման տղա–մարդ թռան փողահարի գլխի վրայով : Միւնոյն ժամանակ նրա տրաքտոց աչքերը նշմարեցին, որ մի քանի տներից դուրս են քաշւում դինուորների դիակները :

Նրա ականջին հասան ծիծաղի ձայներ· կատա–ղութիւնը կայծեր ցայտեցրեց նրա աչքերից եւ նա, մօտենալով կտուրի ծայրին, ցատկեց, ընկաւ ինչ որ ցանկապատի նեղ արանքը : Սուրը դուրս թռաւ նրա ձեռքից· բայց նա չորոնեց նրան, այլ վազեց, անյայտացաւ խաւարի մէջ :

Այդ միջոցին վերեւից եկող խումբը մօտենում էր Բէկի տանը : Թէոսը առջեւից տանում էր ճրա–գը, որ երբեմն լուսաւորում էր Աննա Խաթունի աներկիւղ, լուրջ դէմքը :

Խումբը գնալով ստուարանում էր· այս ու այն կողմից նոր մարդիկ էին երեւան գալիս եւ սկսում էին պատմել թէ ինչպէս գործ կատարեցին : Կարճ ու երկար պատմութիւններ էին դրանք եւ ունէին միանման վերջաբան :Դժուար թէ հեչա կերպով, յամառ մաքառումից յետոյ, թէ առանց որեւէ մրցման — միեւնոյն էր, ոչ մի տեղ ոպանողի ձեռքը չէր հրաժարուել գործելուց ,

Աննա Խաթունը պարաք էր համարում խրա – խուսել ամէն մէկին՝ իր գոհութիւնը յայտնելով : Եւ երբեմն, երբ նա կանգ էր առնում որեւէ հե – տաքրքրական պատմութիւն լաւ լսելու համար, Թէոսը երեսը դարձնում էր դէպի խումբը, բարձ–բացնում էր ճրագը· այդ ժամանակ չողչողուն լոյ–սեր էին թափւում Աննա Խաթունի ձեռքում բըռ–նած մերկ սրի վրայ :

Նա հարկաւոր էր համարել պինուել, նա դեռ չէր հաւատում թէ այլեւս կռիւ չլինի : Գաղտնիք այլեւս չկար· եթէ կենդանի են մնացել Օսման – ցիները, նրանք արդէն դիտեն որ կեավուրները կո–տորած են անում· եւ եթէ կամենան դիմադրելու կամ պատժելու փորձ անել, կռիւը տեղի կ'ունե – նայ դրսում, բացարձակ : Ահա թէ ինչու էր նա վերցրել իր ամուսնու սուրը եւ չարունակ պա – հանջում էր, որ մարդիկ առանց դէնքի դուրս չգան տանից :

Նրան լսում էին ամէնքը· իրերի բերմունքով այդ կինը, ինքն ըստ ինքեան յանկարծ, հրամա – նատար էր դարձել : Խումբը կանգնեց Բէկի տան առաջ : Մութը, մեռելութիւնը կլանել էին այդ ա–հարկու օթեւանը· Ահմէտը լուռ ու անչարժ տա – րածուած էր արեան լճակի մէջ :

Լ՛ԱՕ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ, Պուքրէհլի մէջ, երեք Ռումանացիներ, այն ամբաստանու – թեամբ թէ լրտեսութիւն կատարած են ի նպաստ Ֆրանսական դեսպանատան : Ֆրանսացի ամբաս – տանեալներէն երկուքը եւս դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան : Ֆրանսուհի մը՝ 12, Ռումանուհի մը՝ 15 տարի բանտարկութեան :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Թուլուզի լեհական դեր – հիւպատոսը, Սգարցինիա : Ամբաստանուած է թէ լրտեսութիւն կը կատարէր սիրաբանելով Ֆրան – սայի ապահովութեան տեսչութեան պաշտօնեա – ներէն Փիէռ Տէպառի կնոջը հետ : Ձերբակալուած են նաեւ այս երկուքը : Երեքը միասին պիտի դատուին Պուատոյի ընդհանրական առեանին առ – ջեւ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ապահովութեան տեսչու – թիւնը աւլտուքի մը ձեռնարկեց կարմիրներու դէմ : Որոշուած է ձերբակալել 86 յայտնի հա – մայնավարներ, իբրեւ ամէնէն վտանգաւորները : Արդէն ձերբակալուած են տասը օտարականներ, որոնք պիտի արտաքսուին : Առաջին անդամ է որ այսքան ծանրակշիռ որոշում մը կը տրուի Ամե – րիկայի մէջ.— Գերագոյն Առեանը որոշեց վերա – քննել Մ. Նահանգներու 11 բոլշեւիկ վարիչնե – րուն դատը : Առնոք միաձայնութեամբ դատապար – տուած էին Օգոստոս 1ին, տասը հոգին՝ հինգ տարի, մէկը՝ երեք տարի բանտարկութեան :

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎի օրուան առթիւ ճառ մը խո – սելով, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն յայտարարեց.— «Եթէ համայնավա – րական նոր նախայարձակում մը կատարուի, ա – զատ աշխարհը պէտք է պատրաստ ըլլայ ընդդի – մանալու, իբրեւ մէկ մարդ» : Այս առթիւ հաս – տատեց թէ Քորէայի պատերազմին ամբողջ բեռը ինկաւ Մ. Նահանգներուն վրայ : «Սախալուած էինք այսպէս ընել, տեղի չտալու համար նախայար – ձակման առջեւ :

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՄԱՆ օրինագիծը, որ յետաձգ – ուած էր անցեալ Մայիսէն ի վեր, պիտի քննուի այս շաբթու, Ազգ. ժողովին մէջ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՆԱՐԴԵԱՆ ՇԻՓԵՐ

ՋՐՎԷԺ

(Ուսումնասիրութիւններ եւ դասախօսութիւններ երիտասարդութեան մասին)

Գրեց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին **400** ֆրանք :

Դիմել ՅԱՌԱՋի խմբագրութեան՝ Փարիզի մէջ : Պ. Յակոբ Մալաճեանի՝ Մարսիլիոյ մէջ : Պ. Ղազար Ղազարեանի՝ Լիոնի մէջ : Ուրիշ գա – ւառներու մէջ՝ Զ. Ո. Միութեան տղոց :

Մամուլի տակ է ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ (հէֆեաքներ) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Հանգուցեալ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ԹՈՒՄԱԼԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, վաղը հինգշաբթի առաւտ, Մարսէյլի Հայ կաթո – ղիկէ եկեղեցիին մէջ Ս. Պատարագ պիտի մա – տուցուի ու հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի : Հանգուցեալին յիշատակը յարգողնե – րէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶԻ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Ն. Ս. Օծութիւն Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի այցելութեան հետեւանքով, ստիպուած եղանք կրօնական Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը յե – տաձգել կարճ ժամանակով : Կրօն. Ընկ. Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր ամսոյ 29ին, ժամը 2ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 rue Jean Goujon, Paris (8) :

Այս առիթով պարտք կը համարենք կրօնա – կան Ընկ. անդամներուն լուրջ ուշադրութեան յանձնել հետեւեալ կէտերը.—

1.— Համաձայն կրօն. Ընկ. ծրագիրը կանո – նադրի 16րդ յօդուածի տրամադրութեան, ընդհ. ժողովի, հետեւաբար քուէարկութեան կրնան մասնակցիլ անոնք միայն, որոնք իրենց անդամա – վճարներն ըրած են, այսինքն վճարած են նոյնպէս 1949ի իրենց տարեվճարները : Կը յանձնարարենք ուրեմն որպէսզի ամէն անդամ իր վճարումները ընէ ժամանակին :

2.— Վարչական աշխատանքներու դիւրու – թեան եւ կրօն. Ընկ. դործերուն կանոնաւորու – թեան համար, կը յանձնարարենք չերմապէս բոլոր անդամներուն, որպէսզի եկեղեցւոյ դիւանատուն դիմեն եւ իրենց քարդերը առնան :

3.— Արուարձաններու անդամներուն. դիւրու – թիւն տալու համար եկեղեցւոյ դիւանապետը պի – տի այցելէ արուարձանները եւ տեղւոյն վրայ բաժնէ քարդերը : Այս այցելութեան թուականնե – րը թերթերով պիտի յայտարարուին, ուրեմն ան – դամները օգտուելու են այս պարագայէն եւ առա – նալու են իրենց քարդերը : (կնիք)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ին, Salle Rameau :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ :

Նախագահ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ՁԻՔԵԱՆ
կը խօսին՝

ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

եւ ընկերուհի ՕՏԻՖ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ.

Գեղարուեստական բաժին.— Տիկին Պ. ՎԱՐ – ԺԱՊԵՏԵԱՆ, Օրհոդներ՝ Մ. ՔԱՐԱԳՈՒՉԵԱՆ, Ա. ԹՈՒՔԼԵԱՆ, Մ. ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ, Ա. ՍՏԵ – ՓԱՆԵԱՆ (Սէնթ Էթիէն), Զ. ԳԱՍԵԱՆ (Վա – լանսէն), Ք. ԽՐԻՄԵԱՆ եւ դերասան ՀԱՑԿԱՍԱՐ :

Տրամախօսութիւն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի «ՈՒԽ – ՏԱԻՈՐ»Ը :

Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ կէս գիշեր, Ցոյներու սրահը (5 rue Bonnefoi), Place du Pont*ի մօտ :*

★

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ, մասնակցութեամբ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, ՀԱՑ. ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԵՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ :

29 Հոկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Théatre Municipal*ի չքեղ սրահին մէջ :*

Պատուոյ նախագահութեամբ՝
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԸՆԿ. HUSSELի
կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
կը խօսի ընկեր ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Le Dauphiné Libéré*ի խմբագիրը քաղաքացի* BERTHET *եւ ընկերվարական ներկա – յացուցիչները : Ներկայ կ'ըլլան պետական բարձր պաշտօնատարներ :*

Գեղարուեստական բաժին.— կենդանի պատ – կեր, Արաքս երդչախումբ, պար առանուհիներու կողմէ, մեներգ Տիկ. Թադէոսեանէ, Տիկին Ռըս – տիկեանէն եւ Տիկին Կարապետեանէն : Կը նուա – գէ երիտասարդ ջութակահար Պէպիրեան :

Սէնթ Էթիէնի մէջ

ՆՈԵՄԲԵՐ 12ին

Տէսիլի մէջ

28 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՄԷՋ

Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆ – Դի, ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ, ԴՊՐՈՑԻ ԿՐԹ. ՄԱՐՄՆԻ :

Բարձր հովանաւորութեամբ Վիէնի քաղաքա – պետ Cam. HUSSELի :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Dauphiné Libéré*ի խմբագիր* Cam. BERTHET, *եւ ընկերվարական ներկայացուցիչնե – րը : Գեղարուեստական խնամուած բաժին :*

Կը մասնակցի Վիէնի Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՍԱՆՈՒ – ՀԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԵՐԳ, ՄԵՆԵՐԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ :

Մուտք ազատ է : Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ առաւօտ :

ԱՑՆՁԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Դաշնակցութեան 60ամեակին առթիւ, Քրեմ – լին–Պիկէթրէն Պ. Անդրանիկ Սահակեան 500 ֆր. կը նուիրէ Այնճարի «Յառաջ» դպրոցին :

notre vin quotidien

2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՐԱՔՍԻ ՇԱՀԱՊԵԱՆ
Տօքթ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
(Նախկին դասախօս Պոլսոյ անասնաբուժական համալսարանին)
22 Հոկտ. 1950 Նշանուած Փարիզ

Հ. Ց. Դ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները, այս չո – րեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30ին, Le Cadet *սրճա – րանին վերնայարկը :*

Կը դասախօսէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Նիւթը՝ «Միհայէլ Վարանդեանի կեանքն ու գործը» : Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ չոլջանի ըն – կերները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կո – միտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր չրջաններուն ընկերները, Նոր Սերունդի անդամները եւ կապ. Խաչի անդամ – անդամու – հիները, այս հինգշաբթի ժամը 8ին Ահարոնեան Ակումբին մէջ :

Կը դասախօսէ ընկեր Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ար – տակարգ ժողովի կը հրաւիրէ փարիզեան չրջանի բոլոր կոմիտէները (միայն մարմիննները) այս հինգշաբթի ժամը 20.30ին, Sociétés Savantes*ի մէջ :*

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուր – բաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, ղպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais : *Պարտաւորիչ ներկայութիւն :*

ԱՆԻԼՒՆ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմի – տէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները, այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկերվարական – ներու սրահը :

Հ. Ց. Դ. ՍԵՒԱԿ խումբի ժողովը՝ չաբաթ օր ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին :— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8ին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.ի բոլոր մարզիկները կը հրաւիրուին ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ներկայ ըլլալ Իսի, Stade Jean Bouin*ի մեր դաշտին վրայ պաքէթի, վոլէ – պոլի եւ զանազան մար – զանքներու համար :*

ՊՈՒԼՄԷՆ նամակ ունի Մանուկ Եղնանեան :
Դիմել խմբագրատուն :

ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԼՊՈՑԵԱՆի վերթաթման առ – թիւ (Վալանս), իր հայրենակիցներէն Եղիկեան եւ Խրլեան ընտանիքները (Մարսէյլ – Ս. Ան) իւ – րենց յատկութիւնը կը յայտնեն գժբախտ երի – տասարդին պարագաներուն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Օննիկ Տեմճեան, Իսմիրցի, այժմ Յունաստան հաստատուած, կը փնտռէ եղ – բօր զաւակը՝ Փոլ Տեմճեան որ ինը տարեկանին Ֆրանսացի քոյրերու հետ Թունուզ մեկնած է : Իր վերջին հասցէն եղած է 10 rue P. Kellerman, Tunis : *Տեղեկացնել Աթէնք, «Ազատ Օր»ի խմբագրու – թեան,* 20a rue Vouli :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Վարժ կարողներ եւ բանուորներ : Լաւ վար – ձատրութիւն :

Դիմել Equipement Industriel, 82 Bld. Gabriel Peri, Sannois (S. et O.), Tél. Argenteuil 21-83 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մաքուր ԲՕՆՖԻՔՍԻՈՆ ԺԱՔԷԹ կարող Ա – ՓԻՍՔՕՐՆԵՐ : Դիմել Ets. VETTER (Terzibachian) 34 rue Tapis Vert, Marseille :

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՁԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ : Արագ եւ խնամուած աշխատանք :

Մէկ անդամուան չաճա – խորդը կը դառնայ ընդմիշտ չաճախորդ :

Դիմեցէք անդամ մը եւ դոհ պիտի մնաք :

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigale *եւ* St. Georges :

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամս. 800 ֆր. : Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. · C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 26 Octobre 1950 Հինգշաբթի 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6290–Նոր շրջան թիւ 1701

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ՃԱԿԱՏ

Կարելին կը փորձենք յատակօրէն պարզելու համար միջազգային կացութեան էլեւէջները։ Միշտ ղեկուչանալով «զգայացունց» մարդանքներէ։

Օրը օրին ամփոփուած լուրերը, միջազգային մամուլէն քաղուած տեսութիւնները — Օրուան Շարժումին հետ — եւ այս էջին վրայ կատարուած վերլուծումները կը ձգտին այդ նպատակին, — արթուն պահել հանրային կարծիքը։

Որ եւ է անցուդարձ արձանագրած առանց, միշտ ալ նկատի ունինք թէ կը պտնուինք Եւրոպայի ամէնէն բանուկ ծովուձաներուն վրայ։

Ըսել կ'ուզենք թէ միջոցներ չեն պակսիր «աչօք – բացօք» հետեւելու դէպքերուն։

Ոչ միայն լրագրական աղբիւրներ, այլեւ կուսակցական կապերը լայնօրէն կ'օգնեն, լուսաբանելու համար այս կամ այն հարցը։

Անշուշտ կան դիւանագիտական գաղտնիքներ որոնք անմատչելի կը մնան։ Գոնէ երկար տարիի համար։

Բանգիտութեան մարզանքները չեն որ պիտի առաջնորդեն մեզ, այլ դէպքերուն իմաստը հասկնալու ճիգը։

Ահա կը տեսնենք թէ «ինչ կ'անցնի կը դառնայ», երկու աշխարհամասերուն մէջ։

Միայն մէկ բառ — վերապինում — բաւական է բանալու ամէնէն միամիտին եւ բանգէտին աչքերը։

Վերապինում՝ կասեցնելու համար հեղեղ մը որ կը սպառնայ վեր ի վայր շրջել ամէն բան։

Ճակատ ճակատի, ուժ ուժի դէմ, յանուն ազատութեան եւ խաղաղութեան։

Այ է անցուդարձ իրականութիւնը։ Մնացեալը՝ հոդեչահ քարոզ։

Անշուշտ այս պատասխանատուութիւնը յանդին տրամաբանական վախճանի մը։

Վերապինումը — պինաբշա — կամ պիտի ծառայէ խաղաղութիւնը ամրապնդելու, ուժերու հաւասարակշռութեամբ։ Եւ կամ դուռ պիտի բանայ նոր փոթորիկներու։

Երկու պարագաներուն մէջ ալ, դէպքերու ընթացքը սերտ կապ ունի մեր ճակատագրին հետ։ Եւ՝ հայրենիքին եւ սրտաճմանի մէջ։

Ի՞նչ կը թելադրէ այս հեռանկարը։

Բացատրած, պարզած ենք եւ միշտ ալ պիտի յիշեցնենք.— Ամէն բանէ առաջ՝ լրջութիւն եւ արթնութիւն։ Առանց դաւանանքի խորութեան։

Լեռներ եւ ծովեր կը բաժնեն հայրենիքն ու տարագիր բազմութիւնները։ Անոնց իրական եւ իրաւական վիճակն ալ աննախընթաց երեւոյթ մը կը ներկայացնէ։

Առաջինը իր ճակատագիրը կապած է Մ. Մերձաւորեան հետ, — ճակատ մը որ ապարդիւ կը կարծուի Արեւմուտքի։

Երկրորդը, ցիրուցան՝ աշխարհի՝ բոլոր ծագերուն վրայ, հարկադրուած է յարմարելու հիւրընկալ երկիրներու քաղաքականութեան։

Այդ երկիրներուն վարչական կարգերը շատ տարբերութիւն չունին իրարմէ, եթէ չհաշուենք արբանեակ պետութիւնները։

Ուրեմն, տարբերան իմաստութիւնը կը թելադրէ մտածել եւ գործել իրրեւ մէկ ամբողջութիւն։ Ցանուն ինքնապաշտպանութեան։

Ընդդիմանալ այս հիմնական պահանջին՝ կը նշանակէ դուռ բանալ արկածախնդրութեանց։

Կը կարծենք թէ բաւական փորձառու ենք, ազգային վիճաբանութիւններէ խուսափելու համար։

Որ եւ է փոթորիկի առեն, ամէնէն առաջ փոքր ժողովուրդներն են որ կը տրորուին։ Մանաւանդ երբ ոչ տեսակէտ ունին, ոչ ալ ընդհանրական ուղեգիծ։

Արտաքին ճակատի հեռանկարը իրագիտակցութեան դաս մըն է, ներքինը զօրացնելու համար։

Ներքին ճակատը զօրացնելու համար, անհրաժեշտ է զանազանել հիմնականն ու երկրորդականը։ Տեսական – վարդապետականը եւ օրուան պահանջը։

Անհրաժեշտ է, մանաւանդ, վերջ տալ այդ դեհերիկ խուժանավարութեան, որ կը յամառի «Հայաստանասիրութիւն» քարոզել, ճեղքեր բանալով տարագիրը բազմութեանց միջեւ։

Կը կարծենք թէ ժամանակը եկած է, որպէսզի Երեւանը ինք սթափի, կարգի հրաւիրելով ինքնաղովը, կոչ փաստաբաններ։

Շ.

Ինչպէս ապահովել խաղաղութիւնը

ԹՐՈՒՄԸՆ ԿԸ ՄԵՐԺԻ
ՄԻԱԿՈՂՄԱՆԻ ՁԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆԸ

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան հիմնադրութեան 5րդ տարեդարձին առթիւ պաշտօնական հանդիսութիւններ տեղի ունեցան Նիւ Եորքի մէջ, ուր ժամանակ մը ի վեր կը գտնուի Կազմակերպութեան ընդհ. ժողովը։ Գլխաւոր հանդիսութիւնը կայացաւ մեծ ժողովասրահին մէջ, ի ներկայութեան 60 պետերու պատուիրակներուն։

Այս առթիւ, դարձեալ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ նախագահ Թրումըն եւ մասնաւորաբար ծանրացաւ զինաթափութեան հարցին վրայ։ Զինաթափութիւնը, ըսաւ ան, անմատչելի յոյս մըն է ցորչափ տեւապէս չի գտնուիր միջազգային հակակշռի տակ, իրենց յանձնառութեանց հաւատարիմ ազգերը յարձակումներու դէմ ապահովելու համար։ Ապահովութեան այս հարցը չորս տարիէ ի վեր պատակած է Արեւմուտքն ու Ռուսաստանը հիւլէական ռումբի եւ այլ զէնքերու կապակցութեամբ։ Մ. Նահանգները միշտ պիտի պահանջեն, որ Արեւմուտքի նման Ռուսիան ալ ենթարկուի զինաթափութեան դրութեան մը եւ այդ առթիւ ի գործ դրուելիք հակակշռին։ Նկատի առնելով որ այս հարցը անելի մը մատնուած է, նախագահ Թրումըն առաջարկեց կազմել զինաթափութեան նոր մարմին մը, շարունակելու համար կիսատ մնացած աշխատանքը, որ պէտք է կապուի բոլոր տեսակի զէնքերու կրճատման հետ։

— « Թէեւ Մ. Նահանգները, պատրաստ են զինաթափուելու, բայց միաժամանակ պիտի չբռնակեն զօրացնել իրենց զինուորական ուժը, ցորչափ անհրաժեշտ եւ ՄԱԿին օգնելու, յարձակումները զսպելու եւ խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Մենք կը մեղմենք մեր զինաթափութիւնը եւ թուղթի վրայ տրուած խոստումները։ Կը հաւատանք թէ պատերազմ կարելի է արգիլել այն պարագային միայն, երբ ՄԱԿը արթուն եւ ուժեղ կը մնայ։ Խաղաղասէր ազգերը վճռած են բացարձակապէս ապագային ալ ուժ գործածել յարձակողներու դէմ, որպէս միակ միջոց խաղաղութեան պահպանման »։

Այնուհետեւ Պ. Թրումըն յայտարարեց, թէ Քորէայի յաղթանակին չնորհիւ, ՄԱԿը աւելի քան երբեք ուժեղ է, խաղաղութեան պահպանումը ապահովելու համար։ Ողջունեց քաղաքական յանձնախումբը էչխընի ծրագիրը ընդունած ըլլալուն համար, ինչ որ կը լիազօրէ վեթոյէն փրկուած ընդհ. ժողովը զինեալ ուժեր չարժման դնելու ամէն անգամ որ Ապահովութեան Խորհուրդը անչարժութեան կը մատնուի։ Ի վերջոյ մաղթեց որ կարելի ըլլայ գտնել իրական զինաթափութեան ձեւ մը, որպէսզի այժմ զէնքերու վրայ ծախսուած գումարները յատկացուի տնտեսդի, դիզօրայքի, գործիքներու եւ ուրիշ խաղաղասիրական նպատակներու։

× Այս հանդիսութեան ընթացքին նախագահ Թրումըն սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Վիշինսկիի հետ։ Նախագահը ըսաւ անոր թէ վերջին խորհրդային ճառերու մէջ պատերազմի հրձիգներու մասին ոչ մէկ ակնարկութիւն լսեց։ Ասոր ի պատասխան Պ. Վիշինսկի յարեց. — «Այդ մասին պիտի անդրադառնամ աւելի վերջը »։

× ՄԱԿի 5րդ տարեդարձին առթիւ աշխարհի բոլոր կողմերը տեղի ունեցան պաշտօնական հանդիսութիւններ եւ պարզուեցաւ ՄԱԿի դրօշը։ Պերլինի մէջ, 400.000 հոգիի առջեւ խօսեցաւ զօր. Քլէյ եւ այս առթիւ զօրանջեց «Աշխարհի Ազատութեան Կռնչակը», որ նուիրուած է քաղաքապետարանին։ Զայնասփիւռը, աշխարհի ամէն կողմը եւ յատկապէս երկաթեայ վարագոյրի երկիրներուն վրայ տարածեց կռնչակի ղօղանջը։

× Պաշտօնական հանդիսութիւն մըն ալ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ։ Հանրապետութեան նախագահը ընդունեց ՄԱԿի պաշտօնատարները եւ Շայոյի պալատին առջեւ պարզուեցաւ ՄԱԿի դրօշը։ Մոսկուայի մէջ հանդիսութիւն տեղի չունեցաւ, բայց ՄԱԿի դրօշը պարզուեցաւ։

ՆՈՐԻՆ ՑԵՏԱՋՈՒԵՑԱԻ

Վերջին պահուն Փարիզի Հայոց Եկեղեցիէն կը հաղորդեն թէ կրօն. ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը, որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի, յետաձգուած է Նոյեմբեր 26ին, «ընտրական աշխատանքները լրացնելու համար»։

Եւրոպական բանակի ծրագիրը Ազգ. ժողովին մէջ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆ
ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԴԷՄ

Ազգային ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ սկան վիճաբանութիւնները Գերմանիոյ վերազինման հարցին չուրջ։ Վարչապետ Պ. Փլէվէն կարդաց կառավարական յայտարարութիւնը եւ վեց քաղաքական դէմքեր պարզեցին իրենց տեսակէտները։

Պ. Փլէվէն պարզեց եւրոպական բանակի կազմութեան ծրագիրը, որուն գլխաւոր կէտերը տուած էինք մեր երէկուան թիւով։ Ծրագիրը, սակայն, աւելի ընդարձակ է եւ կ'ընդգրկէ ոչ միայն բանակի մը կազմութիւնը այլեւ քաղաքական ու տնտեսական հիմնական պայմաններ։ Այսպէս, կը նախատեսուի միջազգային դերպատկան իշխանութեան մը, նախարարներէ բաղկացած ժողովի մը, միջազգային խորհրդարանի մը եւ գաղտնական տեսանի մը կազմութիւնը եւրոպական միացեալ բանակի մը կողքին, ինչպէս նաեւ ընդհանրական եկամտագոյգ մը՝ ապահովելու համար այդ բանակին ծախքերը։

— Գերմանիա, ըսաւ վարչապետը, չունի մակկիր Ատլանտեանի դաշինքին, բայց քանի որ իրաւունք ունի օգտուելու հաւաքական ապահովութեան դրութենէն, արդար էր որ մասնակցութիւնը բերէ արեւմտեան եւրոպայի պաշտպանութեան։ Կառավարութիւնը, 9 Մայիս 1950ին առաջարկեց Եւրոպայի բոլոր ժողովուրդներուն միացնել իրենց ածուխի եւ պողպատի արտադրութիւնները։ Կը յուսանք թէ մօտերս պիտի ստորագրուին այս առաջարկի առթիւ վեց երկիրներու միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը։ Ասկէ վերջն է որ Ֆրանսական կառավարութիւնը պիտի պահանջէ զոհացուցիչ լուծում մը գտնել Գերմանիոյ բերելիք աջակցութեան համար։ Այսուհանդերձ ամէն դրութիւն, որ ուշ կամ կանուխ պիտի յանգի գերմանական բանակի մը կազմութեան, անվստահութիւն եւ կասկած պիտի ներշնչէ։ Գերմանական զօրաբաժիններու եւ այնուհետեւ պերման ազգ. պաշտպանութեան նախարարութեան կազմութիւնը, ճակատագրական կերպով պիտի յանգէր ազգային բանակի մը վերակազմութեան եւ զերման պինապաշտութեան վերարծարծման։ Այդպիսի բան մը վտանգ մը պիտի ըլլար նոյն ինքն Գերմանիոյ համար։

Ֆրանսական ծրագրին միւս մանրամասնութիւններն ալ թուելէ վերջ, վարչապետը յայտնեց կառավարութեան համոզումը, թէ պատերազմը անխուսափելի չէ։ Եւ մաղթեց որ մեծ պետութիւնները նոր բանակցութեանց ձեռնարկեն նեղկայ լարուած կացութեան պատճառները քննելու համար։ Բայց որպէսզի այդ բանակցութիւնները արդիւնաւորուին, ոչ ոք պէտք է կասկածի, թէ արեւմտեան ժողովրդավար երկիրները անխախտորէն վճռած են պաշտպանել իրենց հողերը ամէն յարձակման դէմ եւ իրենց ապատ վարչաձեւերը՝ ամէն կարգի յեռաչրջումի դէմ։

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Վարչապետէն վերջ հետզհետէ խօսք առին հարցապնդողները։ Նախկին վարչապետ Պ. Փոլ Ռէյնօ ըսաւ. —

« Անհրաժեշտ են Արեւմտեան եւ խորհրդային ուժերուն մէջեւ գերմանական զօրաջոկիները։ Միթէ կ'ուզենք որ Ֆրանսացիները 3—4 տարի պինուորական ծառայութիւն ընեն եւ իրենց ամբողջ տնտեսութիւնը յատկացնեն պատերազմական արտադրութեանց։ Կ'ընդունիմ թէ Գերմանիոյ վերապինումը իր վտանգները ունի, բայց հարկ է նաեւ մէջոցներ ձեռք առնել խորհրդային արշաւանք մը արգիլելու համար։ Գերմանական ծառը տեսած տուեն չմոռնանք ռուսական անտառը։ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ ազգեւ պէտք է ա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՑՈՑ պատրիարքին ընտրութեան համար ծրագիր մը մշակած է կուսակալը։ Վերջին թղթակցին կ'իմանանք թէ կառավարութիւնը վաւերացուցած ըլլալով այդ ծրագիրը, անմիջապէս պիտի ձեռնարկուի պատրիարքին ընտրութեան։ Ի պատասխան հարցումի մը, կուսակալը յայտարարած է.— « Պատրիարքին ընտրութիւնը պիտի կատարուի «համաձայն երկրին օրէնքներուն եւ Լոզանի դաշնագրին տրամադրութեանց »։

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Կարատանէն հասած նամակէ մը յայտով կ'իմանանք մահը ընկեր ՄԵԼՔՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆի, Խարբերդի։ Ողբացեալ ընկերը կրած էր 1915ի տարագրութեան բոլոր պատուհասները կորսնցնելով ծնողքը։ Դաշնակցական՝ 1925էն ի վեր, Ֆրանսայի մէջ ալ ենթարկուեցաւ անլուր խոչտանգումներու, հայանուն հրէշներու ձեռքով, ապատագրութեան առաջին օրերուն, երբ կը սպաննուէր Լեւոն Գեղունին։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Մեր ցաւակցութիւնները այրի տիկին Աստուրեանի, զաւակներուն եւ ընկերներուն։

«ՄԵ՛Ր ԾԵՆՔԸ», ՄԵ՛Ր ՀՈՂԸ»...

Անոնք որ կրթական կեանքի պատասխանա – տուութիւնն ունին իրենց ուսերուն, չատ լաւ կը զգան ու ճանչնան մեր կարիքները։— « Թերու – թիւն »ները , եթէ կ՛ուզէք ։

Ամէն բանէ առաջ առողջապահիկ դպրոցական շէնքերու պակասը ։

Մեր վարժարաններու մեծագոյն մասը կը կազմեն «քարէ տուփ»եր ։ Շէնքեր՝ որոնց մէջ կարելի է պատսպարուիլ անձրեւէն ու ձիւնէն, բայց ոչ տաքնալ ։ Շէնքեր՝ որոնց մէջ չարուած նստարաններ՝ դասարանի մը պատրանքը կուտան սենեակներուն. եւ որոնք սակայն, խոնաւութեան լոյներ են առհասարակ ։ Աստիճանական քայքա – յումի «վարժոց»ներ՝ աշակերտին թէ ուսուցչին համար ։ Շէնքեր, վերջապէս, որոնք «կրթարան » դառնալու ոչ մէկ յարմարութիւն կը ներկայա – ցնեն ։ Ոչ պարտէզ, ոչ փոքրերու յատուկ խաղա – բան կամ մարզարան, ոչ սուսերոտ անկիւն մը՝ որ իրեն կանչէ աշակերտը եւ մղէ զայն դրքին էջերը դարձնելու հաճոյքով, սերտելու դասը՝ քանի մը դարձնելու համար ։ Ոչ տարրական բաժանում մը — չենքէն ներս — դասարաններու, սրահի, ճաշարանի, անօրէնութեան եւ ուսուցչական սենեակներու , եւայլն, եւայլն, որոնք պիտի նպաստէին ներքին կարգապահութեան եւ ընդհանուր մթնոլորտին ։ Պիտի համաձակինք ըսել, որ Հալէպի մէջ մտի վրայ կը հաշուուին տիպար շէնքերը նախակրթա – րանի ։ Անոնք լոյս չեն տար աշակերտին, այլ, ընդհանրապէս, լոյսը կ՛առնեն անոնց կեանքին, հոգիին ։

Նիւթական այս չօչափելի անպատեհութեանց կողքին, նաեւ խուսափուկ եւ անչօչափելի թերու – թիւններ ։ — Մեզմէ չատեր չեն իսկ անդրադա – նար առնոնց · բայց, պատասխանատուներու հա – մար զգալնիք չկայ ։ Մենք «տեսած – անցուցած» մարդիկ ենք, ու դիտենք թէ ինչ է տիպար վար – ժարանը, եւ ինչ յենակներու պէտք ունինք՝ անոնց զուտներէն ներս մտնելու համար ։ Եթէ մեր զգլխականութիւններու ճակատագիրը տարբեր եղած ըլլար, եթէ Հայը զէթ հնարաւորութիւնն ունենար հանապազօրեայ իր հացը բաժնելու հան – բային կարիքներու հետ, չատնոց զբաղմանուած կ՛ըլլար վէրքը :— Անշուշտ չենք ուզեր այս հար – ցին մէջ չքմեղանք յայտնել՝ եկող – մեկնող թա – զականութիւններու կամ ազգ · իշխանութեանց ա – նունով, որովհետեւ չենք կրնար հաչուիլ այն պնդումին հետ՝ թէ «անկարելի էր» քանի մը տա – րի առաջ ճար ու զբաղման խորհիլ ցաւին ։ Թող ներուի մեզի արձանագրել այստեղ, թէ կրթական մեր հոգերուն հանդէպ մարդիկ միշտ անտարբեր գտնուած են անցեալի մէջ, ու նոր է որ կենդա – նութեան նշան ցոյց կուտան ։

Ձենք ուզեր հին պատմութիւններ թերթա – տել, երբ այնքան յուսադրիչ ու միխթարական չարժում մը ծայր առած է կրթական մեր կեան – քին մէջ, եւ Ազգ · Իշխանութիւններէն մինչեւ Հո – գաբարձութիւններ, տենդագին փարած են բա – րեկործչական ձեռնարկներու ։ — Մեր չրջանը , բան մը ունի · «ճլաորիլ» ։ Այսինքն չարժիլ, «ձեւի պալ», «բանի մը նմանիլ» ։ Այդ ճլաորումն է որ ակսած է, եւ, կը հաւատանք՝ պիտի յանգի ամ – բողջական նուաճումներու ։

Աչքի առջեւ ունինք, սա պահուս, մասնակի այլ կենսական կարգադրութիւն մը ։ — Ազգ · Հայկազնեան երկսեռ վարժարաններու հոգաբաչ – ձութիւնը, Ազգ · Իշխանութեանց հետ համախոհ – հուրդ, փրկարար գործ մը տեսած է՝ Աղջկանց բաժնի չենքը լքելու եւ փոխադրուելու մանչերու ընդարձակ եւ օդասուն չենքը, որ կիսով սեփակա – նութիւնը դարձած է ազգին ։ Իսկ մանչերուն հա – մար՝ աղջկանց բաժնէն քիչ հեռու, պնուած տիպար չենք մը, առողջապահական բոլոր պայ – մաններով օժտուած ։ Կարելի է ըսել, ուրեմն, որ ազգը մէկուկէս վարժարանի տէր է այսօր, չնոր – հիւ գիտակից եւ իրենց պատասխանատուութեանց տէր մարմիններու ։

Հայկազնեանի Հոգաբարձութիւնը , միւս կող – մէ, գրական եւ օգտաչատ մտածումը ունեցած է սեփական ինքնաչարժ մը գնելու, միանգամընդ – միչտ ձերբազատուելու համար աչակերտութեան երթեւեկի մտահոգութենէն ։ 650է աւելի երկսեռ աչակերտութեան համար,— մասնաւորաբար Հա – լէպի նման քաղաքի մը մէջ, ինքնաչարժով եր – թեւեկը «փրկութիւն» մը պիտի ըլլայ, բազմա – թիւ տեսակէտներով ։ Ծնողք եւ ուսուցչութիւն չատ լաւ գիտեն, թէ ինչ անպատեհութիւններ կը կը զարմանուին այս կերպով, ու ձմրան ցեխին ու անձրեւին՝ ինչ տաղտուկներ կը խնայուին տան , վարժարանին թէ աչակերտին համար ։

Հայկազնեանի զոյգ չենքերու այս կարգա – դրութեամբ, ազգին անունով պիտի կարենանք այսուհետեւ ըսել՝ «ՄԵՐ վարժարանը», «ՄԵՐ դպրոցը», « ՄԵՐ չենքը» ։ Բայց որքան աւելի մեծ պիտի ըլլայ հրճուանքը Հալէպահայութեան, երբ այս բոլորին վրայ աւեւտնք նաեւ՝ թէ նոյն ազգ · իշխանութիւնը, արդիական ընդարձակ վարժա – պնդած է նորէն եւ մեր ունեցած պահեստին դի – մեմ» ։

Ինքնաչարժով, երեք օրուան պտոյտ մը կա – տաեցի ներքին գաւառներու մէջ ։ Փոչոտ ճամ – բարէ 900 քիլ · անցանք ։ Կանգ առինք Զոնկուլ – տաքի մէջ ։ Նաեւ Քարապուք, պղպեղի կեդրո – նի մէջ ։ Նաեւ Քարապուք, պղպեղի կեդրո – նը Անգարայէն դուրս ելանք սալարկուած ճամ – բայ մը, որ Թուրքիոյ միւս ճամբաներուն պէս , չար եւ չարաբնակուեցաւ ։ Շատ չանցած փոշիի եւ ցեխի մէջ ինկանք ։ Բոլորովին յանկարծակի էր ասիկա ։ Բոլորովին յանկարծակի էր քալաքէն գաւառ եւ նորէն դէպի հինը փոփոխու – թիւնը ։ Թուրքիա հողի եւ կլիմայի այլապանու – թիւն մը կը ներկայացնէ , կիւրոնի տաք գօտիէն մինչեւ Արարատի ալպեան բարձունքները ։

Գիւղացիները կ՛ապրին իրարու կուչին , բլլակողերու վրայ չինուած գիւղերու մէջ ,— հին ժամանակներէն մնացած վարժութիւն մըն է այս, ապաստանները դէմ պաչտպանուելու համար ։

Փայտը անբաւական ըլլալով, իբրեւ վառելա – նիւթ կը գործածեն չորցած թրիք ։ Հերկի կը ծա – ռայեն եղներ կամ գոմէչներ ։ Ցորենը կ՛աղան ա – նասուններով կամ ջուրով դարձող չաղացքներու մէջ ։ Ելեկտրական լոյս եւ հեռաձայն չեն կրնար ունենալ, որովհետեւ մեծ քաղաքները միայն օժ – տուած են ելեկտրական հոսանքով ։

Աղքատ ըլլալով հանդերձ, գիւղացիները ու – ժեղ մարդիկ են ։ Եւ, երեւոյթներէն դատելով, դժբախտ չեն ։ Մեր անցած ճամբաներուն վրայ բարեկամօրէն կ՛ողջունէին մեզ ։ Այրեր, կիներ եւ տղաներ մեր եռեւէն կուգային էչերու եւ ձիերու վրայ նստած ։ Անցանք մէկ երկու ուզտի կարա – ւաններու քովէն ։ Դաչտերու մէջ հովիւները կ՛ա – րածէին իրենց ոչխարի եւ այծի հօտերը, իրենց սպիտակ ու հնդկահաւերը ։

Կարելի չէ սակայն ընդհանրացնել այս պատ – կերը ։ Հազիւ թէ վարժուած այս աստուածաչէնա – կան չրջապատին, ամերիկեան մեքենաչարժ արօր – ները կը վերադարձնեն ձեղ 20րդ դարը ։ Անոնց վրայ նստած են միեւնոյն տիպարի գիւղացիները, որոնք եղներով կը հերկէին արաերը ։ Կամ չան – կարծ կը հանդիպիք պետական ագարակի մը ար – դիական չէնքերուն կամ հոգագործական մեքենա – ներուն ։ Եւ կամ կը մտնէք, ինչպէս մենք մտանք Զոնկուլտաքի մէջ, հանքածուխի կեդրոն մը ։

Այս է այսօրուան Թուրքիան ։ Անհաւասար զարգացման երկիր մը, յատկզգխմութեան ամէն մարդի մէջ, ամէնէն յետադիմական կէտէն մին – չեւ ամէնէն արդիականը ։

Ադի Թուրհան՝ ամերիկացի ուղևորի մը աչքով

Ամերիկացի մասնագէտ մը, որ Թուրքիա այ – ցելած էր վերջերս, հետեւեալ խորհրդածութիւն – ները կ՛ընէ ։—

Այնքան զբաղած ենք Արեւմտեան Եւրոպայով եւ Ծայր · Արեւելքով որ, Թուրքիան լաւ չենք կրնար դիտել ։ Թուրք պաչտօնատար մը դանդա – տեցաւ ինծի ։ — « Մենք աւելի բան գիտենք ձեր երկրի մասին, քան թէ դուք մեր մասին» ։

Ճիշդ է ։ Դեռ Նիւ Եորքէն ճամբայ չելած դրա – տուներու մէջ փնտռեցի գիրքեր եւ թերթեր, Թուրքիոյ մասին ունեցած տկար ծանօթութիւն – ներս զօրացնելու համար ։ Զարմանալի կերպով չատ քիչ բան գտայ ։ Կը թուի թէ մեր գրողները աւելի կը հետաքրքրուին Արաբներով, Հրեաներով կամ Մերձ · Արեւելքի նաւթի պայքարով, քան թէ Թուրքիայով ,որ ամբողջ այդ չրջանի ապագային բանալին է ։

Այս իրողութեան ուրիչ մէկ պատճառն ալ այն է, որ Թուրքիոյ հետ մեր մտերմութիւնը չատ նոր է ։ Առաջ, բարեկամութենէ աւելի կասկածա – մտութեամբ կը դիտէինք զայն ։ Թուրքիա Գեր – մանիոյ զինակիցն էր առաջին աչխարհամարտին ։ Չէզոք մնաց երկրորդին ։ Հեռուէն հեռու զմայ – լեցանք Քէմալ Աթաթիւրքի բարեչրջումներուն . բայց կասկածոտ մնացինք իր ծրագրի կարգ մը հակաժողովրդավար կէտերուն հանդէպ ։ Եւ, ինչ – պէս այլուր Մերձ · Արեւելքի մէջ, Մեծն Բրիտա – նիոյ ձգեցինք մեր փոխադարձ չահերու պաչտ – պանութիւնը այնտեղ ։

Վերջին պատերազմն ու համայնավար աչ – խարհակալութեան չարաճուն սպառնալիքը փո – խեցին այս բոլորը ։ Բրիտանական բեռին մեծ մա – սը մեր վրայ առինք Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ ։ Գերմանասիրական զգացումը տակաւին զո – րաւոր է այստեղ, բայց հաճելի է ըսել, թէ Թուր – քերը, մեծ մասով, Մ · Նահանգներու վրայ կը նային իբրեւ իրենց լաւագոյն բարեկամը ։ Երեք չաբաթ մնացի այս երկիրը եւ այդ ժամանակա – միջոցին, այս բարեկամութեան բազմաթիւ ապա – ցոյցերը տեսայ ։ Ցուսանք որ պիտի չթթուի ան, ինչպէս եղաւ քանի մը ուրիչ երկիրներու մէջ ։

... Թուրքիան հինի եւ արդիականի խառ – նուրդ մըն է, չաճախ չատ ակնաբաց ցուցադրու – թեամբ ։ Անգարան, Թուրքիոյ նոր կոչմէն ի վեր նմոյշն է ։ Երբ Քէմալ Աթաթիւրք, հին Օթման – պուլի բորբոսած աւանդութիւններէն եւ առեւ – տրականութենէն փախչելու նպատակով այս վայ – րը ընտրեց իբրեւ մայրաքաղաք, Անգարան 40 հա – զարնոց քաղաք մըն էր ։ Այսօր ունի 240 հազար եւ թիւը միչտ կ՛աւելնայ ։ Բարգաւաճ քաղաքի մը տեսքը ունի ան ։ Կառավարական չէնքերու պղտո – ման , տարածուն բնակարանային թաղամասերը, հանրային պարտէզներն ու արձանները արդիա – կանութեամբ կը չողան ։ Բայց ունի նաեւ իր հին ու ողորմելի կողմը, որ աչքի կը զարնէ Անգարայի հին քաղաքամասին մէջ, չրջապատուած՝ դարերու աւերակներուն վրայ հաստատուած պատերով ։ Այնտեղ խեղճ մարդիկ կ՛ապրին արդիական Ան – գարայի խառը համեմատող պայմաններու մէջ ։

Անգարայի վարի քաղաքամասին մէջ, ինքնա – չարժերու երթեւեկով վիժացող պղտոտային վրայ կը նայի Քէմալ Աթաթիւրքի հերոսական արձա – նը ։ Պողոտան եզերուած է արդիական խանութ – ներով եւ պաչտօնատուներով ։ Մէկ փողոց անդին կը գտնուին հոմէական բաղնիքի մը մարմարեայ աւերակները ։ Ցայնտօրէն, լողնալու համար չատ ջուր կար այդ հին ժամանակներուն ։ Հիմա ջուրը աւելի քիչ է ։ Անգարան չատ եւ չուտ մեծցած է եւ ջուրը չի բաւեր ։ Երբ վիլեր մը ամերիկացի բա – րեկամի մօտ ճաչի էի, զարմանքով տեսայ որ օ – չարակի լեցուն չիլեր կը փոխադրէր ։ — «Օչարակ չէ, ջուր է, բայց արեց բարեկամս, ջուրի ճնշումը

բանի մը չինուածքի համար՝ հող գնած է քաղա – քի ամէնէն օդասուն ու կեդրոն թաղերէն մէկուն մէջ ։ Վստահ ենք, որ տարիներու պիտի չկարօտի չինուածքը նաեւ այս վարժարանին, եթէ բնակա – նոն պայմաններու տակ չարունակուի մեր կեան – քը ։ Հայկազնեանը կոչուած է դառնալու Հալէպա – հայութեան ու օրուան ազգ · իշխանութեանց «քիր – ական», — եթէ կ՛ուզէք՝ «աչքին լոյսը», որով – հետեւ չոք կրնայ ժխտել՝ թէ մեր վաղուան սե – րունդներուն հանդէպ ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ունինք նախ, ակնկալութիւններ եւ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ունենալէ առաջ ։

Տիպար կրթարաններ՝ նաեւ հնարաւորութիւն կը ստեղծեն գրական ու լուրջ աչխատանքի վար – չական բարեկարգութեանց կողքին՝ նաեւ կրթա – կան եւ ուսումնական բարենորոգումներու ։ Վստահ ենք, թէ մեր կրթական կեանքի պատաս – խանատուները կը բաժնեն այս կարծիքը ։

(Խմբագրական ԱՐԵԻԵԼՔԻ)

ՀՕՒՈՒՈՂ ՅԱՐԵՒԱՆ ՑԵՂԵԿԱԳԻՐ

Մ · Նահանգներու խորհրդարանի գրադարանի հայկական հաւաքածոյի յանձնախումբը մեծ հա – ճոյքով կը տեղեկացնէ Ամերիկայի եւ արտասահ – մանի հայ ժողովուրդին թէ յաջողած է հաւաքել 300է աւելի գրքեր եւ հրատարակութիւններ իր եկու տարուան գործունէութեան միջոցին ։

Սոյն գրքերը եւ հրատարակութիւնները խոր – հրդարանի գրադարանին ներկայացուած են հայ – կական բաժինը ճոխացնելու համար ։

Յանձնախումբիս նպատակն է հաւաքել պահ – պանել հայերէն գրքեր, ձեռագիրներ եւ պարբե – րաթերթեր, ինչպէս եւ հայկ · մշակոյթի ու պատ – մութեան վերաբերեալ օտար գրքեր ։ Իր կազմու – թենէն ի վեր չանացած է հայ մամուլի միջոցաւ ի մասնակի նամակագրութեամբ՝ Ամերիկայի եւ արտասահմանի հայութեան ծանօթացնել իր նպա – տակը ։

Յանձնախումբիս անդամներն են Տք · Պար – ու Սանտրըս՝ առենապետ , Մ · Պօղոսեան՝ փոխ – առենապետ, Ռուբէն Կեավուռ՝ առենադպիր, Ա – ս Օտեան Գասպարեան՝ քարտուղար, Էֆրոնիա անուկեան գանձապահ, Խորէն Տէր Գասպար – ան, Կարապետ Մուրատեան, Էլէն Մուրատեան Տք · Արշակ Սարգիսեան խորհրդականներ ։

Յանձնախումբս մեծագոյն կը գնահատէ հայ սարակութեան ցոյց տուած ջերմ ընդունելու – իւնը հանդէպ այս ձեռնարկին եւ կը յուսայ թէ այ հայրենակիցներ պիտի չարունակեն իրենց ջակերութիւնը ընծայել յատկիկային։ Յանձ – խումբս չատ սիրով պիտի վճարէ ուղարկուած քերու թղթատարի ծախքը ։

Ի դէմս յանձնախումբին Տք · Պարգեւ Սահ – պս , ատենապետ ։

Հասցէ ։— Dr. Barkev Sanders, 4620 Morgan ive, Chevy Chase 15, Md. U. S. A. ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ կուսակցութիւնը օրկնքէ դուրս չակուեցաւ Աւստրալիոյ մէջ ։

Ա.Զ.Գ · Վիճակահանդէի ծախուած եւ չահած մասերէն, 347.134.590 ֆրանք չէ պանձուած չա – պներու կողմէ, 1933էն ի վեր ։

Ազի Զոհերը կ՛օգնէ մեղմացնելու՝ հիւլէական ռմբի մը պայթման ցնցումին ազդեցութիւնը ։ Ձեն օր քանի մը լիթր պարզ ազով խառնուած եր խմել (մէկ սուրճի դգալ ամէն մէկ լիթրին) յանձնարարէ ամերիկեան առողջապահական ասարկութիւնը ։

Թուրֆէն ալ ցած

ՄՄԲ.— Ընկեր Ն. Բեգլար (Նաւասարդեան), վերջերս Յունաստան գտնուած ատեն այցելած էր նաեւ տարաբախտ Միհրան Փափազեանի, կնոջը եւ զաւկին եւ բաւ[illegible]աստեղծ Մանուկ Մանուկեանի գերեզմանները :

Արդուիճով կ'արտատպենք իր նկարագրութիւնը՝ սպանուրթեան պարագաներու մասին.—

Այսպէս՝ 1944 Դեկտեմբեր 11ի գիշերը հայ « համայնավար » երիտասարդներ բախած են Միհրան Փափազեանի դուռը : Եւ խնդրած են Միհրանէն, որ ինք, իր տիկինը եւ որդին՝ աննման Սերգոն, ընկերանան [illegible]ենց մինչեւ ոստիկանատուն, ուր պարզ ձեւակերպութեան համար որոշ հարցումներու պիտի պատասխանէին :

Եւ ճամբան, նոյն ձեւով, իրենց հետ առած են նաեւ ոչ հեռուն բնակող ուսուցիչ ու բանաստեղծ Մանուկ Մանուկեանը :

Ապա ամայի տեղ մը մերկացուցած են իրենց զոհերը :

Եւ առաջ սպաննած են Սերգոն, ապա՝ Միհրանը, ապա՝ Տիկին Արշալոյսը, վերջապէս՝ Մանուկը :

Պատեցէք աչխարհը ամբողջ՝ դերագոյն պատիժի դատապարտուածը իրաւունք ունի դէթ վերջին խնդրանք մը ընելու :

Դաշնակցականի կին ըլլալու «ոճիր»ին համար դերագոյն «պատիժ»ի դատապարտուած նաեւ Տիկին Արշալոյսը վերջին խնդրանք մըն է ունեցած :

Խնդրած է համայնավար դատախազ զոհից – ներէն, որ նախ ինք սպաննեն : Ապրած ու ծունկի իջնելով պաղատած է անոնցմէ, որ իր ամուսինը, մանուանդ իր զաւակը, իր աննման Սերգոն իր աչքին առջեւ չսպաննեն : Նախ սպաննեն ինք եւ ապա՝ միւսները :

Համայնավար դատախազ – զոհիճները սպաննած են նախ Սերգոն, ապա Միհրանը եւ ապա ճչացող ու ցաւէն խելակորոյս տիկին Արշալոյսը..

Եւ կան չատեր, որոնց ականջները տակաւին կը լսեն 1944 Դեկտեմբեր 11ի գիշերուան լուրթիւնը պատռող կնոջ մը, մօր մը ողիդորմ ճիչերը :

Կան ականջներ, որոնք պահած են այդ ճայնը ...

Եւ այս ամբարդի, վայրագ ու անասնական ոճիրին հեղինակները եղած Թուրքեր են եղած, ոչ Միհրանին անձնական, հին որեւէ «գաղափար»ական» հակառակորդները եւ ոչ ալ մարդկի, որուն վճիռ մը արձակած դատարան[illegible] պաշտօն տասնձնած են այդ վճիռը գործադրելու..

Այս ոճիրին հեղինակները եղած են իմ «համայնավար» երիտասարդներ ...

Իսկ ոճիրը գործուած է, այն միակ պատճառով, որ Միհրանին ու իր կինը, Սերգոն ու Մանուկը Դաշնակցականներ էին...

Ոճիրը գործուած է, որպէսզի Հայեր ատելութեան, զգաստանան, հրաժարին Դաշնակցութենէն, պայքարին անոր դէմ, հաւատարիմ [illegible]ենթարկեն զայն ...

Ոճիրը գործուած է, որովհետեւ բոլշեւիկ կարծած է, թէ Դաշնակցութիւնը կարելի « սպաննել», Դաշնակցականներ սպաննելով ...

Այդպէս է կարծած եւ ամբարդի, վայրագ ... անասնական ձեւով, սպաննել տուած է չորս Հայեր, Միհրան, Արշալոյս, Սերգօ եւ Մանուկ ...

Եւ եղրակացուցած է բոլշեւիկը, թէ դէթ Յունաստանի, դէթ Աթէնքի Դաշնակցական կազմին հասցուցած է այնպիսի հարուած մը, որ զայն եւս — ինչպէս չորս նահատակները — դերեզման է առաջնորդած :

Այդպէս է կարծած ...

1950 Յունիս 24: Վեց տարի ետք :

Նոյն Յունաստանն է: Նոյն Աթէնքը: Նոյն Ֆիքսը:

Դաշնակցութեան 24րդ Շրջանային ժողովն է, որ կը դումարուի :

Եւ իբրեւ բացում ժողովին՝ 69 երիտասարդ–երիտասարդուհիներ եկած են երդուելու, թէ պիտի բալեն նոյն ճամբով :

Այն նոյն ճամբով, որ Միհրանն ու Արշալոյսը, Սերգոն ու Մանուկն էին ընտրած :

Եւ այս պահուս, այս պերազոյն վայրկեանին, երբ 69 երիտասարդներ, հալածական ու սուրբ եւ ազգոյնին եւ Դաշնակցութեան պինանչանին վրայ կը կատարեն հանդիսաւոր իրենց երդումը, ես կը զգամ, որ հոս, այս սրահին մէջ, ճիշդ մեր կողքին, ճիշդ մեզի պէս լուռ ու հպարտ, երջանիկ ու անպարտելի կանգնած են չորս հոգի· Միհրանն ու Արշալոյսը, Սերգոն ու Մանուկը :

Ե՞րբ պիտի հասկնան, որ Դաշնակցութիւնը Դաշնակցականներ սպաննելով չէ, որ պարտութեան կը մատնուի ...

Ե՞րբ պիտի հասկնան, որ հոն, ուր ամենամեծ թիւով Դաշնակցականներ սպաննեցին, ցկեանս բանտարկեցին կամ աքսորեցին, հոն՝ աւելի քան որեւէ այլ տեղ՝ Դաշնակցութիւնը կ'ապրի անմահ :

Ն. ԲԵԳԼԱՐ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՏԷՍԻՆ.— Հոկտեմբեր 22 կիրակի առաւօտ ժամը 8ին մեր նորընծայ կրասերները կը մեկնին U. S. Vaulxի կրասերներու խումբին դէմ կատարելու 2րդ ախոյենական մրցումը, խմբապետութեամբ Շահրիկ Օհանեանի: Պաշտօնական դատաւորը բացակայ ըլլալով, խաղը կը վարէ եղբ. Գէորգ Դաւիթեան: Մրցումը բաւականին կրակոտ անցաւ: Մեր փոքրիկները այս անգամ ալ տարին յաղթանակը անսահման ուրախութեան մէջ, յաղթելով հակառակորդին 3—2: Կէտեր չահեցան Սարգիսեան, Օհանեան եւ Ա. Ղազէրեան, որ [illegible] կը խաղային: Գաւով սաստնիներուն եւ պահեստին հանդիսատ որոշած են այս շաբթու :

× Ինչպէս յայտարարած էինք Coupe de Lyonnais 2րդ շրջանը վիճակուած էր C. S. St. Foiէի դէմ: Այս այն խումբն է զոր մեր դաշտին վրայ պարտութեան մատնեցինք (9—0) :

Զեռնարկին կը մասնակցին այս տարի 225 խումբեր: 71 մրցումներ տեղի պիտի ունենան 8 — 10 նշանաւոր խումբերու կարգին Մարգ. Դաշնակցութեան պաշտօնաթերթը «Champion » մեզ ալ նոյն շաբթին զրած է :

Յաւով կը յայտնեմ թէ մեր տղոց մէջ ազգային գիտակցութեան պակասը զգալի է: Միայն կաչիչ դնդակ զլորելը ազգային պարտականութիւն չէ: Ուրիշ արժանիքներ ալ կը փնտռուին, մանաւանդ որ օտար աչքեր մեզ կը դիտեն :

Անցեալ շաբաթ մեր ձախ ծայր յառաջապահը դաշտէն դուրս հանուելով, դատապարտուեցաւ երեք շաբթուան համար, իսկ կեդրոնի յառաջապահ Ժ. Սիմոնեան, վիրաւորուած ըլլալով, Գրիգոր – եան Սարգիս անձանօթ պատճառաւ կը բացակայէին: Այս երեքին տեղ ստիպուեցանք պահեստի երեք տղաքները դաշտ հանել, այն յոյսով թէ գոնէ հաւասար կուգանք :

Խաղը ճիշդ ժամը 2.30ին սկսաւ իրաւարար – րութեամբ Mr. Amoureuxի: Երկուստեք թոյլ խաղարկութիւն մը ունեցան, մերոնք չկրցան օգտագործել չատ մը առիթները: Վերջապէս Գորանեան ճարպիկ զարձուածքով մը յաջողեցաւ չահիլ կէտը: Երկրորդ կիսախաղին, ապարդիւն փորձերէ ետք, խաղը վերջացաւ ի նպաստ մեզի 1—0:

× Հոկտեմբեր 20ին մեր Ա. խումբը կը մեկնի Vienne խաղալու համար C. S. Vienneի խումբին դէմ որ մեր դասաւորման 4րդն է: Անչուշտ Վիճնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հին եղբայրները իրենց ներկայութեամբ պիտի քաջալերեն մեզ : — Լիտես

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»Ի

Պ. Վահէ, ի՞նչ կ'ուզես Փարիզի Վանեցինեըէն, որ միշտ կը քննադատես: Շատ կարելի է Փարիզի Վանեցիները 1915 Ապրիլ – Մայիսեան հերոսամարտին չեն մասնակցած, կամ եղածէն տեղեկութիւն չունին եւ կամ թէ իրենց եռանդութեամբ ակամայ լուռթիւն կը պահեն: Ան – չուշ օր մը զղաստութեան պիտի գան, մէկդի նետելով իրենց ճղճիմ հաշիւները, ծունկի գալու համար այն փառաւոր հերոսամարտը, որուն չնորհիւ ազատեցան հարիւր հազարաւոր Հայեր :

Երկու խօսք Փարիզի եւ չրջանի հայրենակիցներուս,— Սիրելի հայրենակիցներ, ձեր ներկայութեամբ տասնեակ հազարաւոր զոհեր ինկան կռուի դաշտին վրայ, եւ ամէն անգամ կը պատան մեր ականջներուն.— Ողջեր, եթէ կը պահաք տարին մէկ անգամ ծունկ այն պատմական պոյտարի տարեդարձը եւ հազարաւոր մեռելներու յիշատակը, դուք եկէք մտէք մեր տեղը եւ մենք դուրս ելլենք, ոչ թէ տարին մէկ անգամ, տասն անգամ ծունկ այդ պատմական թուականը : Ոչ հայրենակիցներ, ոչ, ներելի չէ մոռնալ այն հերոսամարտը որուն չնորհիւ պատեցիք արիւնաթաթախ դաշտերուն սիրտը, պանծալի դրօշը պարզելով Շամիրամայ բերդին վրայ : Մարսէյլի, Տէսինի, Վիէնի հայրենակիցները կ'ապրարաբեն թէ եթէ մինչեւ 1951 Ապրիլ 5 քով քովի միանալով չծունկնք հերոսամարտը, իրենք պիտի դան փակ ծունկ ծնկելու այն թուականը որ պատիւ կը բերէ ամբողջ հայութեան : — Յարութիւն Շահգսէ

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՇՈՂԱԿԱՆ, ընթերցարան նախակրթարանները Զ. եւ է. դասարաններուն համար: Կը պարունակէ հատընտիր կտորներ ժամանակակից գրողներէ, լուսանկարներով եւ կենսագրական տեղեկութիւններով, քերականական կանոններ եւն.: Հրատ. Բերիոյ Թեմի Ուսումն. Խորհուրդի: Հալէպ, 1950: Գին 400 ս. դ.:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԲ.

Դռները բաց էին· բայց եթէ պատերն էլ փլլինէին, ոչ ոք չէր հաւատայ թէ Իկը այդտեղ չ Շատ լաւ էին ճանչնում այդ մարդուն եւ գիտէ[illegible] որ եթէ նա մենակ ազատուած լինի, ոչինչ էր պիչերուայ ամբողջ զործը: Աննա Խաթունը հրամայեց առաջ գնալ: Նա ինքը ետ չէր մնում· բայց յանկարծ մի մութ անկիւնից դուրս վա Մանասը եւ, հասկանալով թէ ինչ են ուզում մ դիկ, կանչեց .

— Զուր է, ոչ ոք չկայ այդտեղ ...

Երկու տարուայ անջատումից յետոյ Աննա Խաթունը եւ Մանասը հանդիպեցին միմեանց Երկուսն էլ սրեր էին բռնած, երկուսն էլ ժպտին միմեանց նայելով: Մանասն չտատպեց աչքլոյս տալ· մարդակերներից մէկն էլ չէր ազատուել:

— Իսկ նա՞, որ ամենամեծ մարդակերն հարցրեց Մելիքի կինը:

Նա չկար, կորել էր :

Այդ իրողութիւնը սարի պէս ծանրացաւ լաների վրայ: Նա ազատուել է... Բայց ի՞նչպէս ո՞ւր է փախել: Մանասը պատմեց, որ նրա բերի մի մասը սենեակում է մնացել, իսկ ձիպահը, որ բռնուել էր յանկարծակի, ասում էր թէ ախոռից ձի չէ հանուած :

Փախուստը տեղի էր ունեցել հապճեպով· ոտով, կիսով չափ մերկ՝ նա հեռու չգնայ: Աննա Խաթունն այլեւս ժամանակ չկորցրեց· պէտք էր մանզալ, որոնել: Նա մարդիկ ուղարկեց գեաի ձորը, պատուիրելով պատռտել ամէն մի խոռոչ, ամէն մի քարի տակ: Իսկ Մանասը իր մարդկանց հետ վազեց դէպի հիւսիսային կողմը :

Որոնում էին դիւղի մէջ: Շտապով, վազէ – վազ խուզարկում էին ամէն մի ծակ, բայց էին անում հաւատոյների, ախոռների դռները: Քանիսներն էին յանկանում լինել առաջին գտնողը, ա – ոաջին հարուած իջեցնողը:

Դա մի կատաղի որս էր· չները դիտէին որ յաղթուած գազանը ծակ է մտել եւ կրկնապատկել էին իրանց եռանդը :

ԺԳ.

Կար մէկը, որի ճայնը այդ ժամին չէր լսում: Մելիքի տունը դատարկ էր, մութ: Բայց եթէ մի մարդ մօտենար ամբողջ չրջապարիսպին, կը լիչէր այն տեսարանը, որ տեղի ունէր քահանայի սպանութեան օրը :

Նոյն տեղում կանգնած էր Գայիանէն եւ նոյնպէս յափշտակուած նայում էր դիւղին : Բայց այս անգամ նրա աչքերը զգուանք եւ կատաղութիւն չէին թափում աչխարհի վրայ· դիչերային խաւն ի խուռն ազազակներից նա մի որոչ բան չէր հասկանում եւ նրա չքնաղ հայեացքը այժմ պատկերացնում էր երերուն յոյս, յաղթութեան եւ անյաղթողութեան մերթ խաղալ եւ մերթ անհանգիստ, մրրկայոյզ մրցութիւն :

Դարձեալ Մհերին կուչ էր եկել նրա մօտ: Հինաւուրց պատասը զգում էր, որ ներքեւում, մութի մէջ, կատարւում է ինչ որ զարհուրելի զործ եւ դողում էր սարսափից: Բայց հիմա էլ նրան էր յանձնուած Գայիանէն, եւ նա պարտաւոր էր աղջկայ նեցուկն ու թիկնապատը դառնալ:

Դուրս քաչելով սուրը պատեանից, Աննա Խաթունը յայտարարել էր, որ միայն ինքը կը զնայ արիւնոտ տները տեսնելու եւ, եթէ հարկաւոր է, կռուի գործը ղեկավարելու: Նա կամենում էր, որ Գայիանէն տանը մնայ :

— Չէ կարելի կոխ գնալ, չունենալով եւ – ւում պահեստի մարդիկ, ասաց նա: Սպասիր այստեղ: Առաջ ես, յետոյ դու, այսպէս է Աստուած կարգադրել այդ ժամից, երբ ես քո ծնողը դարձայ: Քեզ եմ թողնում իմ երեխաներին, քո հօր օջախը, եւ եթէ ես ընկնեմ, չտեսնելով մեր ուխտի կատարումը, չատ տրտմես: Կ'ասես քեռուդ, որ ես կատարեցի իմ տուած խօսքը: Բայց եթէ բոլորովին զուր էր այս ուխտը, եւ այս պիչերը պիտի աւելի ամրացնէ մեր թչուառութեան չղթաները, այն ժամանակ դու էլ քո տուած խօսքը կը կատարես: Զարժէ ապրել առանց ամօթի, լսո՞ւմ ես: Վաղը քո հարսանիքն է, եթէ Աստուած մեզ չպղճայ այս գիչեր ...

Երբեք նա այսքան կարուկ, անվեհեր չէր եղել: Պինդ սեղմելով աղջկան իր գրկի մէջ, նա չհամարձակուեց արտասունք կաթեցնել եւ թոյլ չտուեց, որ Գայիանէն էլ խօսէ :

ւելի լայն հորիզոն մը բանալ: Մէկուկէսէն երկու տարի պէտք պիտի ըլլայ Գերմանիան վերազինելու համար: Կարելի չէ՞ այս ժամանակամիջոցին ստեղծել Եւրոպայի քաղաքական ուժը»:

Պ. Ֆ. Պոնթ պարզեց համայնավարներու տե – սակէտը, մերժելով Գերմանիոյ վերազինումը, որեւէ ձեւի տակ: «Խորհրդային վտանգ գոյու – թիւն չունի, զերմանացի զօրավարներն են որ իրենց պարտութեան հետքերը սրբելու համար կ'ուզեն նոր պատերազմ մը հրահրել»:

Զօր. Օմըրան յայտարարեց, թէ միակ վտան – գը զերմանեւ խորհրդային զինակցութեան վերա – հաստատումն է: «Վտանգաւոր է Գերմանիոյ ոչ եւ է ձեւով վերազինումը, բայց նոյնքան մեծ է նաեւ ռուսական վտանգը:

Պ. Շամպրէօն (յառաջդիմական) ուզեց պիտանալ թէ կառավարութիւնը պիտի հակառակի՞ Գերմանիոյ վերազինման, եթէ իր առաջարկած եւրոպական մարմիններըը չստեղծուին:

Պ. Լուի Մառէնի համոզումով, զերմանացի զինուորը երբեք եւրոպացի զինուոր չի կրնար դառնալ: Այսօրուան խաղաղասիրական շարժումը պիտի ցնդի, անմիջապէս որ Գերմանիա բանակ մը ունենայ: Այսօր արդէն յաւելի ահարկու է ան անտեսապէս, բարոյապէս եւ ժողովրդապետու – թեան տեսակէտով, քան առաջին աշխարհամար – տէն վերջ: Գերմանական դիւանագիտութիւնը կը քալէ միշտ ուժի քովէն: Եւ Ռուսիա այսօր ուժեղ պետութիւն մըն է: Զենք պիտեր թէ ինչ պիտի ար – ժէ մեզի Գերմանիան, եթէ բանակ մը ունենայ: Այդ բանակը պէտք չէ տալ անոր:

Հարցապնդումները կը շարունակուին:

× Մեծն Բրիտանիոյ կառավարական շրջա – նակներն ու հանրային կարծիքը վերապահու – թեամբ կ'ընդունին Պ. Փլէվէնի յայտարարու – թիւնները:

Ուռչինկթընի համար անակնկալ մը չէր Ֆրան – սական ծրագիրը. ընդհակառակն հանրային կար – ծիքը նպաստաւոր է:— Գերմանիոյ մէջ կառա – վարական շրջանակները սպասողական դիրք մը ունին: Ընկերվարականներու պետը Տոքթ. Շու – մախըր յայտարարեց թէ Գերմանացիները երբեք պէտք չէ թնդանօթի մխ դառնան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒԼՈՒԶԻ ԼԵՀ ՀԻՒՊԱՏՈՍԻՆ ձերբակալու – թեան առթիւ, տեղական թերթերը կը գրեն թէ ապահովութեան պաշտօնեան, Տէպառ, յաջողած էր հրապուրել հիւպատոսին քարտուղարուհին, եւ ձեւը անցընել անոր գաղանի ցանկը: Իր կէնք իմանալով անհաւատարմութիւնը, իր կարգին կը բարեկամանայ հիւպատոսին հետ, եւ կը պատմէ թէ իր քարտուղարուհին մատնած է զինքը եւ իր գործակիցները: Բայց հետապնդուած ըլլալով, կը ձերբակալուի, եւ ամէն բան կը խոստովանի: Ներքին գործ. նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հիւպատոսարանի պաշտօնեաներէն Լուքովիչ, Ֆրանսայի պաշտպանութիւնը խնդրած է, փարիզ կանչուած ըլլալով լեհական դեսպանատան կողմէ: Թերթերը կը գրեն թէ որոշեր էին Լեհաստան ղըր – կել զինքը, սակայն վերջին պահուն փախեր է:

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց այն օրինագիծը որ 18 ամսուան կը բարձրացնէ զինուորութեան չըր – ջանը: Միայն համայնավար անդամները ընդդի – մացան:

ՀՆԴԿԱՋԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համա – ձայն, Ֆրանսացիները եւս առած են կարեւոր դիրք մը: Սակայն ծանրապէս վտանգուած է ու – րիշ դիրք մը: Ապստամբները կը չարունակեն ամբակոծել զանազան ամրութիւնները:— Ուռչինկ – թընէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն որ Ֆրանսա Ազգաժողովին յղէ Հնդկաչինի խըն – դիրը, որպէսզի կարելի ըլլայ սանձել համայնա – վարութեան ծաւալումը:

ՀԻՒՍ. ՔՈՐՀԱՑԻ զօրամասերը նոր յարձա – կողականի մը կը պատրաստուին, համաձայն հե – ռագրի մը: Չի կարծուիր որ երկար տեւէ այս փորձը: Ամերիկացիները 25.000 կը հաչուեն հիւա. Քորէացիներու փախստական ուժերը, իսկ 323000 հոգի՝ կորուստները: Հարաւ. Քորէացիները կը չարունակեն հետապնդել փախստականները:

ԿԵՍԱՐԻԱՆ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

Կը ծանուցանենք թէ պիտի կրնանք կեսարիոյ անմահական

ԱՊՈՒԽՏՆ ՈՒ ԵՐՇԻԿԸ

մասնաւոր խնամքով, մաքուր պատրաս – տուած, հայթայթել մեր յարգելի յաճախորդ – ներուն:

Ապսպրանքները կը յանձնուին երկու չաբա – թէն, փոխան կանխիկ վճարման:

Դիմել մասնաճառ ԳՐ. ԵՂԻԿԵԱՆի
1, Impasse Escalou — Հեռ. Garibaldi 90-42
St. Loup, Marseille

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՍԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ԻՆ, Salle Rameau:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ:

Նախագահ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԶԷՔԵԱՆ

Կը խօսին՝

ԸՆԿԵՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

եւ ընկերուհի ՕՏԼԹ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— ՏԻԿԻՆ Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ, Օրիորդներ՝ Մ. ՔՈՐԱԳՈՒՉԵԱՆ, Ա. ԹՈՒԹԼԵԱՆ, Մ. ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ, Ա. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ (Սէնթ Էթիէն), Զ. ԳԱՍԵԱՆ (Վա – լանսէն), Ք. ԽՐԻՄԵԱՆ եւ դերասան ՀԱՅԿԱՍԱՐ:

Տրամախօսութիւն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի «ՈՒԽՏԱՒՈՐ»Ը:

Հանդիսէն վերջ խնջոյք մինչեւ կէս գիշեր, Ցոյներու սրահը (5 rue Bonnefoi), Place du Pont-ի մօտ:

★

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ, մասնակցութեամբ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, Հ. Մ. Ը. Մ.Ի, ՀԱՑ. ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԵՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ:

29 Հոկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Théatre Municipal-ի չքեղ սրահին մէջ:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԸՆԿ. HUSSEL-Ի

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Ծօսք կ'առնեն Le Dauphiné Libéré-ի խմբագիրը քաղաքացի BERTHET եւ ընկերվարական ներկայացուցիչները: Ներկայ կ'ըլլան պետական բարձր պաշտօնատարներ:

Գեղարուեստական բաժին.— ԿԵՆԴԱՆի պատկեր, Արաքս երգչախումբ, պար սանուհիներու կողմէ, մեներգ Տիկ. Թադէոսեանէ, Տիկին Ռըպրիկեանէն եւ Տիկին Կարապետեանէն: Կր նուագէ երիտասարդ ջութակահար Պէպիբեան:

Տեհրանի մէջ

28 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՄԷՋ

Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, ՀԱՑ. ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ, ԴՊՐՈՑԻ ԿՐԹ. ՄԱՐՄՆԻ:

Բարձր հովանաւորութեամբ Վիէնի քաղաքա – պետ Cam. HUSSEL-ի:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ծօսք կ'առնեն Dauphiné Libéré-ի խմբագիրը Cam. BERTHET, եւ ընկերվարական ներկայացուցիչները: Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Կը մասնակցի Վիէնի Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԵՐԳ, ՄԵՆԵՐԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ:

Մուտք ազատ է: Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ առաւօտ:

ԱՑՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ընկեր Կարօ Արսլանեան (Փարիզ), տարա – բախտ ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ (Մարսէյլ) իր ցաւակցութիւնը յայտնելով հօրը, ընկեր Ս. Պօղոսեանի եւ պարագաներուն, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «ՅԱՌԱՋ» վարժարանին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Հերանոյշ Գրիգորեան, Պ. Պետրոս Գրիգորեան, Այրի Տիկ. Շերինեան եւ զաւակը, Տիկին Մարի Երանեան եւ զաւակը չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա – նոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, կամ ծաղկեպսա – կով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ԳՐԻ – ԳՈՐ ՔԱՋԱՆԵԱՆի (Գրիգորեան) մահուան առ – թիւ:

ՄԱՑՐ – ԵԿԵՂԵՑԻ – ՓՐԱՏՈ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր – եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրա – կի, Տօն Գիւտ Խաչի, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ մահուան 15ամեայ տարելիցին առթիւ մատնա – եր հանդիսաւոր Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի աղգային անման երգահանին յիշատակին: Կը պա – տարագէ եւ կը քարոզէ Ատրպատականի առջն. տեղապահ Տ. Կարապետ Խաչարիր Աւագ Քհնյ. Մանուկեան: Հայ հաւատացեալ ժողովուրդը եւ կրօն. Ընկերակցութեան անդամները կը հրաւիր – ուին ներկայ ըլլալ յատանքի այս արարողութեան, Մ. Պատարագի բաժմաձայն երգեցողութեամբ:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կո – միտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր չրջաններուն ընկերները, Նոր Սերունդի անդամները եւ կազ. Խաչի անդամ – անդամու – հիները, այս հինգշաբթի ժամը 8ին Ահարոնեան Ակումբին մէջ:

Կը դասախօսէ ընկեր Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— « Քրիստափոր» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ: Նիւթ՝ Հայ Ազատագրական շարժում: Դասախօս ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ: Կը հրաւիրուին համակիրները, Կ. Խաչու – հիները եւ Նոր Սերունդը:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն այս չաբաթ ժամը 8.30ին:

ՎԱՄԱԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն այս կիրակի երե – կոյ, ժամը 8ին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Ց. ՊԱ – ՊԻԿԵԱՆ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ար – տակարգ ժողովի կը հրաւիրէ փարիզեան չրջանի բոլոր կոմիտէները (միայն մարմինները) այս հինգշաբթի ժամը 20.30ին, Sociétés Savantes-ի մէջ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուր – բաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Հ. Ց. Դ. ՍԵՒԱԿ խումբի ժողովը՝ չաբաթ օր ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8ին:

ՇԱՎԻԼ.— Արշակեան խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, ընկեր Մկն Սէֆ բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Ներկայանալ անդամատոմսով:

ԱՐԵՒՄՈՒՏԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւա – քոյթը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, Բէժան սրճարանին վերնայարկը, մէթրօ Քատէի դիմա – յը: Մուտքը ազատ է:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Ֆու. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, ընկերուհի Վարդանուշ Հէքիմեանի բնակարանը: Շատ կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ ԴԵԿՏ. 18Լ.— ի պատիւ Պ. Օն – ՀԿ Պէրպէրեանի սարքուելիք թէյասեղանը, տեղի պիտի ունենայ George V-ի սրահներուն մէջ, Դեկտ. 18-ի երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 21ին: Մանրա – մասնութիւնները ի մօտոյ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.ի բոլոր մարզիկները կը հաւաքուին ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Նկայ ըլլալ Իսի, Stade Jean Bouin-ի մեր դաշտին պայպէքթի, վօլէ – պօլի եւ դանազան մար – զիքներու համար:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Վարժ կարողներ եւ բանուորներ: Լաւ վար – ձատրութիւն:

Դիմել Equipement Industriel, 82 Bld. Gabriel P. Sannois (S. et O.), Tél. Argenteuil 21-83:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

որ ծարաւանիս մէջ բացած ենք փոքրաքանակի ճաշարան, ուր ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կը ծախ – սուին քանակի գինով:

Եթէ չհեն իսկ կը պահանջէ՝ համոզուելու համար դիմել՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ
1, rue de Grand – Carme, Marseille
(à 50 mètres de la Porte d'Aix)

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս · 800 փր · Տար · 1600, արտ · 2500 փր ·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր · C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 27 Octobre 1950 Ուրբաթ 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6291–Նոր շրջան թիւ 1702

Խմբագիր՝ Շ · ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՋ-ՁԱԽ ԴԱՐՁԱՆ, ՏԱՃԿՑԱՆ

Ապագայ պատմագիրը երբ ուսումնասիրէ մեր ժամանակակից պատմութիւնը, լուրջ դժուարութեանց պիտի հանդիպի, բնորոշելու համար կարգ մը խմբակցութեանց հոգեկան եւ բարոյական թշուառութիւնը :

Ամէն պարագայի մէջ, պիտի հարկադրուի ախտաբանական քննութիւն մը կատարել :

Արդարեւ, ինչ որ կը տեսնենք մասնաւորապէս 1920էն ի վեր, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի ազատ ափերուն վրայ, կը կարօտի դիտական վերլուծման, իբրեւ ախտանշան :

Թերեւս չատ աւելի ծանր արատներ եւ արբանեակներ արձանագրուած են տարիներ առաջ :

Բայց, դժուար թէ արձանագրուած ըլլայ այսքան սանձակոտոր խուժանավարութիւն, անյատակ տգիտութեամբ եւ անբարոյականութեամբ :

Ո՞ր մէկ օրինակը յիշել :

Ահաւասիկ վեցաթերափ թղուկ մը, որ սեւ չուկան չիմթելով հրապարակագրութեան հետ, պարբերաբար կը բանայ իր ծուռ բերանը, դարչահոտութիւններ ցանելու Դաշնակցութեան դէմ :

Այս անգամ ալ մեր կուսակցութեան 60ամեակի ոճնակատարութիւնները են որ կը փախցնեն իր քունը :

Ըսելիք պիտի չունենայինք իր տգիտապատ մոլեռանդութեան մասին, եթէ պարկեշտօրէն պարզէր իր տեսակէտները :

Ան ուխտած է հայհոյներ արձակել օրն ի բուն, թուրքի մը կատաղութեամբ : Աչքերը չլմնած, չղլիքը բերնին, ձեռքերը աչ ու ձախ փարտելով :

Եթէ երեւանէն փախած չըլլար, ապահովաբար պիտի պատկուէր Սթալինեան մրցանակով, իբրեւ լաւրիատ քաղաքութեան, տգիտութեան եւ խարդախութեան :

Անշուշտ օր մը այդ փառքն ալ կը վայելէ, իբրեւ նոր Քալ Նազար, «որ մէկ զարկով չարդէ հազար » :

Ինչո՞ւ Անգարան ալ փառապակ մը չհասցնէ, ի վարձ իր թունդ հակաղաչնակցական, հակահայ խուժանավարութեան :

Իր ո՞ր մէկ յայտարարութիւնը չուր չի հոսեցներ Թուրքին չաղացքը :

Ո՞ր մէկ բառին չէք հանդիպած թուրք թերթերու մէջ .

— « ... Հայ ժողովուրդը ատելով կ'ատէ այդ կուսակցութիւնը եւ անէծքով կը յիշէ անոր անունը» :

— ... «Ոչ Դաշնակցութեան հասկցած ձեւով հայկական դատ գոյութիւն ունի, ոչ ալ այդ կուսակցութիւնը այլեւս որեւէ կապ ունի այդ խարցիւն հետ» : (25 Հոկտ.) :

Թշուառականը 60 տողի մէջ ամփոփելով վաթսուն տարուան կազմակերպութեան մը կեանքը եւ գործը, վերի վայր չրջելով պատմական ճշմարտութիւններ, տակաւրէն կը թխէ ու կը թխէ .

... «Դաշնակ դեկավարութիւնը կը զգուշանայ Թրքահայաստանի խօսքը ընել, չվշտացնե լու համար իր Անգարայի բարեկամները :

... « Ան կը պատրաստուի ամերիկեան զէնքերով եւ Անգարայի զինակցութեամբ յարձակարուիլ ! Սովետ · Հայաստանի վրայ» : (26 Հոկտ.) :

Ահա այսպէս, աչ – ձախ դառնալով, ի վերջոյ տաճկան :

Գիտնալով հանդերձ որ, 25 տարիէ ի վեր, միայն մէկ ուժ «Անգարայի դուռները քարչ կու գայ», այն ալ իրենց փառաբանած իշխանութիւնն է . իր հրէշային, հակայեղափոխական դինակցութեամբ :

Մոռնալով որ, մինչեւ այսօր ալ, Հ · Յ · Դաշնակցութիւնն է որ կը պայքարի նոյն այդ բանակալութեան հակահայ դաւերուն դէմ, պահանջելով Հայաստանի ներքին սահմաններուն վերահաստատումը : Հետապնդելով արեւմտեան Հայաստանի ազատագրումը :

Ո՞ւր էին այս թշուառականները, երբ իրենց հովանաւորները ձեռք ձեռքի կուտային Անգարայի «եղբայրներուն» հետ, պատռելու համար Սեւրի դաշնագիրը (1920 Նոյ · 29) :

Ո՞ւր էին, երբ երկու սիրակցող դինակիցները կը տրորէին հայու տեղաւորուած ժողովուրդ մը :

Շ ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԿԱՆԵՐԸ ՈՂՋ ԵՆ

Իմմիրցի մը, Մ · Ճ · (ռամկավար) կը դառնայ թէ «Ցառաջ» անիրաւութիւն գործեր է Զմիւռնիոյ երբեմնի առաջնորդին՝ հանդուցեալ Մաթէոս արք · Ինճէեանի դէմ, հրատարակելով Գ · Պոյաճեանի յօդուածաչարքը :

Հաւատամ մը իր իսկ չարագրութենէն .

— « Բովանդակ ողջախոհ Զմիւռնիացիներ չեն բաժներ այն ենթադրեալ կարծիքները, գորս? զրպարտական են եւ յատուկ գաղափարի մը կը ծառայեն, չեն դադրիր միանգամայն իրենց ցասումը յայտնելէ թերաթոյս ? տղու մը որ» եւն · :

Նամակագիրը այս առթիւ կը պատմէ թէ մեր աչխատակիցը 1918ին «հազիւ տասը տարեկան ըլլայ էր եւ անծանօթ տեղի ունեցած դէպքերուն» :

Կարծեմ ինքն ալ նոյն տարիքն ունէր, հետեւարար չի կրնար աւելի բան մը դիտնալ, երբ «քաջկորով, իմաստուն (իրաւաչէտ) եւ խորամանկ առաջնորդ» կ'անուանէ Ինճէեանը եւ կը ճգնի սրբացնել զայն :

Ինճէեանի մասին էջերով — եւ օրերով — բան գրուած է տարիներ առաջ, Պոլսոյ թէ Իմմիրի մէջ : Ի կենդանութեան :

Եթէ Փարիզի, Լիոնի, Կրընոպլի եւ ուրիչ քաղքներու մէջ կան Իմմիրցիներ որոնք «խոր զայրոյթով համակուած են այդ գրութիւնը կարդալով», կան ուրիշներ ալ, կենդանի վկաներ, որոնք չատ աւելին դիտեն քան «Վարպետ»ին եւ Պ · Ցակոր Մխայէլեանի պատմածները :

Լաւ կ'ըլլար որ «զայրացողները» մէկ առեղ էլլէին իրենց անուններով եւ հասցէներով, փոխանակ «խեղճ ու ողորմելի» վկայ մը ճարելու (նամակագրին բառերն են) :

Մենք ալ կը յուսանք թէ «ամպագայ անաչառ պատմութիւնը պիտի արձանագրէ ? այդ չրջանի դէպքերուն թաքուն ծալքերուն պատմագրութիւնը» :

Ուրեմն իրենց կը մնայ օր առաջ հրապարակ հանել այն հատորը որ պատրաստուած է եղեր « Իմմիրցի ծանօթ անձնաւորութեան մը կողմէ» :

Վ.Ա.Էէ

ԻՆՉՊԻՍ ՊԻՏԻ ԸՆՏՐՈՒԻ ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Պոլսոյ Հայոց պատրիարքին ընտրութեան պատրաստութեանց առթիւ, Արսլանեան արք · ի պաչտօնաթերթը, «Ժամանակ», տխուր տեղեկութիւններ կը հաղորդէ, խոչոր խորագիրներով (18 Հոկտեմբեր) .

— « Կուսակալութիւնը փոփոխութիւն ըրած է Հայոց Պատրիարքարանի կանոնագրութեան մէջ · — Կուսակալութեան պատրաստած կանոնագիրը Ազգ · Սահմանադրութիւնը չյարգեր», (գրէ՝ չի յարգեր Ազգ · Սահմանադրութիւնը) ;

Եւ կը սպասէ՛ որ «յարդելի կուսակալը ան կողմնակալ կեցուածքով մը մօտենայ · այս գործին եւ ապահովէ օրէնքին արդարացիները» :

300 ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԷՋ առաջին անգամ ըլլալով Անգլիոյ թագաւորը եւ թագուհին Դչ · օր այցելեցին երեսփ · ժողովի նոր չէնքը : Հին սրահը քանդուած էր 1942ին, գերմանական ռմբակոծութեանց հետեւանքով եւ նիստերը կը գումարուէին Լորտերու ժողովասրահին մէջ : Այս առթիւ կառավարութիւնը չնորհակալութիւն յայտնեց լորտերուն : 1642 Յունուար 4էն ի վեր, երբ Զարլզ (Կարոլոս) Ա · թագաւորը ժողովասրահ մտաւ ըմբոստ երեսփոխանները ձերբակալելու համար, թագաւորները իրաւունք չունին երեսփ · ժողով մտնելու : Այս անգամ օրէնքը խախտուած չի համարուիր, քանի որ ժողովասրահը տակաւին պաչտօնապէս չանձնուած չէ երեսփ · ժողովին :

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ ապստամբ ուժերը կը սպառնան կարեւոր գիրքի մը, Լաքէյոյի (Թոնքին) : Զօր · ժիւէն օդնական ուժ խնդրած է : Կառոյի կուսակցութիւնը կը սպասուին :

ՌՈՒՍ ՀԱՅԱՐԱՊԵՏ մը, ժուկով, կարս ա պատանած ըլլալով՝ ճամբայ հանուած էր դէպի Կարին, ինչպէս կը պատմէ «Սոն Փոստա» : Ճամբան կը տիպուին դիւղ մը գիշերել, բայց երբ տուտուն պահակները կ'արթննան, կը տեսնեն որ հազարապետին մարմինը դլխատուեր եւ գետինը փռուեր է : Գլուխն ալ անհետացած էր : Թուրք թերթերը ռուս գործակալներու կը վերագրեն այս ոճիրը :

Տագնապ մը կը նախատեսուի

ԵԹԷ ԱՄԵՐԻԿԱ ՄԵՐԺԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Գերմանիոյ վերազինման եւ ծրագրին չուրջ վիճաբանութիւնները չարունակուեցան առջի օր Ազգ · Ժողովին մէջ : Վարչապետ Պ · Փլէվէն պէտք էր պատասխանէր 25 երեսփոխաններու հարցապնդումներուն : Այսպէս որ ստիպուէ տալ մանրամասնութիւններ տալ, մտահոգութիւնները փարատելու համար :

— Ոմանք քննադատեցին թէ ծրագիրը չատ ընդարձակ է, բայց խնդրոյ առարկայ չէ բնաւ մեր եւ մեր դաչնակիցներու վերազինման համար որուելիք նախապատրաստութիւնը : Ուշչինկթընի մէջ մեղմէ խնդրուեցաւ ընդունիլ սկզբունք մը, զոր մերժեցինք բոլորովին մինակ : Հարցը այն է թէ Գերմանիա պէ՞տք է մասնակցի էլպայի վրայ մեր ուժերու կազմութեան : Ֆրանսական պատասխանը չատ բացորոշ է .— «Նախ պէտք է հանգրծուի — պողպատի համայնութիւնը ստորագրել, յետոյ նչանակել Եւրոպայի պաչտպանութեան նախարարը եւ վերջապէս սահմանել այդ բոլորին վերբերելիք քաղաքական խորհուրդը : Գերմանիա կրնայ նպաստել ապահովութեան դրութեան, որմէ պիտի օգտուի ան, եթէ անհրաժեչտ նախզգուչտիւնները ձեռք առնուին : Ուրախ եմ որ խորհրդարանն ու կառավարութիւնը համաձայն են մերժելու գերմանական բանակի մը եւ պատերազմական նախարարութեան մը կազմութիւնը : Մեր ծրագիրը ցնորական նկատողները պէտք է պիտանի .— Ցնորական է խորհիլ , թէ 50 միլիոնոց ժողովուրդ մը կրնայ չմասնակցիլ իր սեփական պաչտպանութեան եւ անտարբեր մնալ՝ իր հողին վրայ ուրիչներու կատարած գործողութիւններուն առջեւ : Մենք պատրաստ ենք վիճելու ծրագրի մանրամասնութեանց չուրջ, բայց եթէ անոր սկզբունքները մերժուին, մենք դարձեալ պիտի չընդունինք : Կրնանք սակայն հաւատալ, թէ Մ · Նահանդները պիտի հասկնան մեզ : Խորհրդարանին մէջ պիտի կռիւ մղեմ մեծամասնութեամբ մը դնդունիլ կառավարութեան նախաձեռնութիւնը, որ միջազգային ուժի մը ստեղծման ճամբան կը բանայ : Այդ ուժը օր մը ՄԱԿի տրամադրութեան տակ պիտի դրուի :

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ԵՒՐՈՊԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ԱՌԱՆՑ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ

Պ · Պոնթֆու (արտաքին յանձնախումբի նախագահը), 1918էն ասդին Գերմանիոյ եւ Դաչնակիցներու փոխ – յարաբերութեանց պատմականը ընելէ վերջ բաւ թէ պարտուած Գերմանիոյ հանդէպ միչտ մեղմ վերաբերում մը ցոյց տրուած է : Գերմանիա վերագտած ըլլալով իր քաղաքական դերիչխանութեան իրաւունքները, կը մնայ այժմ որ իրեն վերագարձուի նաեւ իր դինուորական ուժը, որպէսզի, ինչպէս ամերիկեան թերթ մը գրած էր, դառնայ երկրորդ աչխարհամարտի իրական յաղթականը : Ի · Միութիւնը, իր անհաչտութեամբ պատճառ դարձաւ որ Գերմանիա աճուրդի նիւթ դառնայ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ : Ի՞նչ է Գերմանիոյ նպատակը : Անիկա կ'ուզէ վերագտնել իր միութիւնը եւ երթեք պիտի չդոհանայ կրաւորական դերով մը : Եթէ զայն վերագինենք, մենք մեզ պիտի վտանգենք նոր պատերազմով մը Քէօնիկզպէրկի դրաւման համար : Այսուհանդերձ պէտք է հաւթենք ղժուարութիւնները : Գերմանիա պէտք է գտնէ իր դիրքը Եւրոպայի մէջ : Այն ատեն պիտի տեսնենք որ ան ալ պիտի միանայ Եւրոպայի նոր կազմակերպութեան : Խաղաղութեան պահպանման լաւագոյն միջոցը այդ է :

Փիէռ Քոթ, նախկին նախարար, հարցուց · — ա) Եւրոպայի քաղաքական դեմնի վրայ կազմակերպութենէն վե՞րջն է որ Ֆրանսա պիտի ընդունի գերման բանակներու կազմութիւնը, բ) Ի՞նչ պիտի պատահի, եթէ Մ · Բրիտանիա մերժէ դործակցիլ : Ցետոյ չեչտեց թէ պէտք է ընտրութիւն մը ընել գերմանական եւ ռուսական վտանգներու միջեւ : Իր կարծիքով ռուսական վտանգ չկայ , բայց կ'ըսէ նաեւ, թէ ոչինչ կ'արգիլէ զայն եւ բոպան աւելի սրբելու համար : Քաղաքական պատերազմը միջոց մըն է անոր համար :

Պ · Ժիւլ Մոք, Ազգ · պաչտպանութեան նախարարը, միջամտելով բաւ թէ Դաչնակիցներու 7 — 8 զօրաբաժինին դէմ Սովետները զօրաբաժին ունին Գերմանիոյ մէջ, իսկ կարմիր բանակը 175 զօրաբաժիններէ կը բաղկանայ :

Ժողովրդական կուսակցութեան (M. R. P.) վարիչներէն Քոսթ–Ֆլորէ, նախկին նախարար , յայտարարեց .— Եթէ Գերմանները չմասնակցին , Եւրոպայի պաչտպանութիւնը պիտի կազմակերպուի Հեգնոսի վրայ եւ այն ատեն մեր դէմ պիտի ունենանք Ռուսիոյ արբանեակ միացեալ Գերմանիա մը : Զպիտի կրնանք Գերմանիան վերագինել խուսափիլ :

Պ · Դանիէլ Մայէր (ընկերվարական) . — Չկրկնենք միեւնոյն սխալները, որոնք գերման զօրապաչտութիւնը վերստեղծեցին առաջին աչխարհամարտէն վերջ : Ընկերվարութեան գերագոյն նպատակն է ապգերու ընդհանուր կազմակերպութիւնը ապատութեան մէջ : Գոյութիւն պէտք չէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ · էջ)

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

(ՅՈՒՇ ՄԸ ՏԱԳՆԱՊԻ ՕՐԵՐԷՆ)

ՄՄԲ.— **1942**ին «Արածանի» հրատարակեց մեր աշխատակցին յուշերը՝ Կոմիտասի վերջին օրերու ողբերգութեան մասին: Հատուած մը.—

Պոլիս 1915: Ապրիլի առաւօտ մը կանուխ կը դանուէի Բանկալթիի մէկ դեղարանը՝ բարեկամ մը մօտ: Ներս մտաւ Բժ. Ս. Նազարեան՝ գլխաբաց եւ չփոթ :

— Տղաք, Կոմիտաս վարդապետը տարեր են այս գիշեր ...:

Շշմած իրարու նայեցանք: Ոչ մէկ նշանա – կութիւն կրցանք տալ եղածին :

Քիչ վերջ ուրիշներ եկան եւ սկսան թուել ուրիշ կալանաւորներու անունները, բոլորն ալ հանրածանօթ մտաւորականներ : Մեր զարմանքը վախի փոխուեցաւ :

Վայրկեան մը ուզեցի երթալ վաղապետին բնակարանը, տեղեկութիւն առնելու համար, սակայն ետ կեցայ, մտածելով որ կրնայ հակողու – թեան տակ ըլլալ :

Այդ միջոցին միտքս ինկան Մէհմէտ Էմին պէյը եւ Համտուլլահ Սուպհին, երկուքն ալ հիւանդներ վարդապետին: Առաջինը քանի մը ան – գամ տեսած էի վարդապետին մօտ, երբ եկած էր իր մէկ չափածոյ գրութիւնը եղանակաւորել տա – լու (Լ՛յ իմնէմ տիք, Ո՞վ ասեղս կարէ՛): Հան ծանօթացած էինք իրարու եւ այցետոմսը տուած էր ինծի, որպէսզի այցելեմ իրեն: Երկրորդը, Համտուլլահ Սուպհին, տակաւին ամիս մը առաջ, կարծեմ «Սապահ» թերթին մէջ գնահատական տողեր նուիրած էր վարդապետին, անոր Թիւրք Օճաղըի մէջ տուած երաժշտական մէկ դասախօ – սութեան առթիւ: Ուրեմն մտածեցի հեռաձայնել: Պատասխանեցին թէ Հ. Սուպհին հոն չէր, յետոյ Մէհմէտ Էմին պէյը կանչեցին: Անոր տեղեկա – գուցի վարդապետին ձերբակալութիւնը խնդրելով որ միջամտեն :

— « Էֆէնտիմ, ասիկա կառավարական գործ է չենք կրնար որեւէ միջամտութիւն կատարել, չեմ կարծեր որ ծանր պարագայ մը կենայ, թե – րեւս ազատ կ՛արձակեն», ըսաւ եւ գոցեց հեռա – խօսը :

Եւ յաջորդ օրն իսկ տարին վարդապետը իր նոյնքան արժէքաւոր ընկերներուն հետ, մինչեւ Անատոլուի խորը Զանկըրը :

Իր բնակարանը կը մնար Վանի Ալիւր գիւղացի սպասաւորի հսկողութեան տակ: Օրեր վերջ սկը – սանք այցելել հոն: Վարի ճաշարանն էր մեր ժա – մադրավայրը, վերի սենեակները փակուած էին:

Ժամանակ մը վերջ՝ լուր առինք թէ վարդա – պետը քանի մը ընկերներու հետ վերադարձած է աքսորավայրէն: Վաղեցի զայն իր մօտ, ողջա – գուրուեցանք, տեղեկութիւններ ուզեցի հոն մնա – ցածներու մասին: Զանազան հարցումներ ըրի, ո – րոնց գուարթօրէն կը պատասխանէր, սակայն վե – րապահ էր խօսած առեն: Վախը թափանցիկ կ՛ե – րեւար իր դէմքին վրայ :

— Վերարկուդ եւ փակեղդ գունատած են, վարդապետ :

— Հոգ չէ տղաս, կեանքն է կարեւորը :

Պատմեցի իրեն Մէհմէտ Էմինի եւ Հ. Սուպ – հիի պարագան :

— Անօրէններ՜ը, ըսաւ ու անցաւ :

Քանի մը օր եռքը սկսաւ իր սովորական աշ – խատանքը: Ձեռք առաւ Զուղայէ պատարագը մշակելու եւ մաքրելու համար :

... Վարդապետը վերսկսած էր իր սովորա – կան կեանքը: Կ՛աշխատէր, կը գրէր, կը նուա – գէր, կը սրբագրէր: Միայն ապրուստի մտահո – գութիւնը ունէր, թէեւ չէր ուզեր յայտնել ոչ ոքի:

Հարուստ չէր Կոմիտաս: Ոչ միայն հարուստ չէր, այլեւ եկամուտի աղբիւրներ ալ չունէր, քա – նի որ դադրած էին համերգներն ու դասերը: Կ՛ապրէր հաշիւով, թէեւ իր կենցաղին մէջ մեծ փոփոխութիւն մը չկար :

Մեծ հաճոյք էր իրեն համար չամիչով թէյ խմելը, — չաքարի չգոյութեան պատճառով — ի – րեն այցելող փոքրաթիւ բարեկամներու հետ :

Իր ծանօթներէն եւ բարեկամներէն անոնք որ Պոլիս կը գտնուէին, կը զգուշանային այցելութի – նէ: Այս զգուշութիւնը երկու կողմէն էր: Վար – դապետն ալ կը վախնար ոստիկանութեան ուշա – դրութիւնը հրաւիրելէ :

Այսպէս անցաւ 1915ը: Ցաջորդ 1916 տարին, վարդապետը սկսաւ նուազ աշխատիլ: Ցաճախ Ս. Գիրքով կը զբաղէր եւ հակումի երկար պահեր կ՛ունենար :

Այդ օրերուն իր մօտ գայի հայրենակից բա – րեկամի մը հետ: Քաղաքավարութեամբ ընդու – նեց մեզ՝ ինչպէս միշտ: Նորեկը զպղծականնե – րու կեանքէ դրուագներ պատմեց եւ միջոց մըն ալ խնդրեց վարդապետէն որ քանի մը կտոր նուագէ: Նուագած միջոցին տարօրինակ յուզումի մը մատ – նուեցաւ, թէեւ կ՛աշխատէր պաղարիւն երեւալ: Արդէն քանի մը օրէ ի վեր ունէր այդ վիճակը : Ես ուզեցի մեկնիլ, սակայն բարեկամս միտք չու – նէր, ուրեմն ստիպուած կեղծ միջոցի մը դիմե – լով, սպասաւորին հասկցուցի, որ հիւրին առջեւ վարդապետին յիշեցնէ, ժողովի մը ժամադրու – թիւնը: Այս ձեւով դուրս ելանք բոլորս մէկ: Վարդապետը գնաց ճաշելու իր մէկ բարեկամին՝ Սահեան Մելիքեանին տունը :

Մինչ այսպէս կ՛անցնէին օրերը, Կոմիտասին վիճակը տարբեր դոյն կ՛առնէր: Ես ամէն օր կը հանդիպէի բնակարանը գտնէ սպասաւորէն լուր առնելու համար իր մասին:

Օրէ օր աւելի չեչտուեցաւ իր մէկ լռակե – ցութիւնը եւ յուզուած վիճակը: Զէր ուզեր այ – ցելուներ ընդունիլ :

... Քիչ մը փոփոխութիւն մտցնելու համար իր կեանքին մէջ գինք հրաւիրեցին Պոլսոյ Գուրու – չէմկի գիւղը, իր ազգականին տունը, ուր սով – րութիւն ունէր յաճախ երթալու եւ գիշերելու: Տնեցիներուն հետ իր ծննդավայրին Կուտինայի (Քէօթահիա) մասին խօսակցութիւններ կ՛ունե – նար, կը կատակէր տան հայրիկին եւ մխիներուն հետ :

Այս անգամ սակայն իբր հիւանդ տարին գինք խնամելու: Քանի մը օր եռքը գիս ալ հրաւիրեցին: Գացի տեսայ վարդապետը, տխուր ու լուռ նըս – տած էր, չատ քիչ կը խօսէր, մենք էինք որ կը ստիպէինք խօսելու: Ճաշէն վերջ, ելանք վերի յարկը, ծովահայեաց սենեակը, սկսանք խմբովին երգել Ջուխակի ընկերակցութեամբ : Վարդապետը գինքն ալ մասնակցեցաւ մեզի՝ յուզուած վիճակով մը, վերջէն սկսաւ արտասուել: Խորտիկս ալ – ղուած դադրեցուցինք երգը :

Քնանալու ժամը հասաւ, ինծի առաջարկե – ցին, որ այդ գիշեր ես հսկեմ վարդապետին վրայ, իբրեւ քանի մը գիշեր կատարած էին այդ պար – տականութիւնը : Ընդունեցայ :

Կոմիտաս իր հին ձեւով պառկեցաւ գետինը՝ վերմակին կէսը տակն առած կէսը վրան :

Քիչ վերջ ելաւ նստաւ :

— Վարդապետ, անհանգի՞ստ էք, հարցուցի:

— Ոչ տղաս, երկնային ձայներ կ՛առնեմ, տես պատուհանէն լոյսեր կ՛երեւան, Աստուծոյ ձայնն է, չե՞ս լսեր :

— Հանգիստ ըրէք, վարդապետ, անձրեւն է որ կը զարնէ ապակիներուն, լոյսերն ալ նաւերու լապտերներն են, մի՛ վախնաք ...

... Քանի մը օր վերջ, գիւղէն Բանկալթի իր տունը վերադարձաւ, յետոյ հիւրընկալուեցաւ Հարենց ընտանիքին մօտ եւ, ուր քանի մը օր չատ հանդիստ կերպով աշխատելէ վերջ, կրկին հիւան – դացած եւ իր տունը դարձած էր :

Այդ միջոցին երբ այցելեցի իրեն, սպասա – ւորը չուզեց թողուլ որ վեր ելլեմ, ըսելով թէ, վարդապետը մարդ չընդունիր: Ես չատ կարե – ւորութիւն չտուի այս խօսքին, ուղղակի վեր ե – լայ, մտայ իր սենեակը, «բարեւ վարդապետ» ը – սելով :

Բարեւս առաւ բարկացած եւ քթին տակէն:

Շփոթած մնացի :

— Ի՞նչ կ՛ուզէք հարցուց:

— Ոչինչ վարդապետ, այցելութեան եկայ ըսի :

— Մարդ չեմ ուզեր, գնա՛:

— .....

— Գնա՛ կ՛ըսեմ, մինակ մնալ կ՛ուզեմ :

— Վարդապետ, ի՞նչ բանի համար վշտացած էք :

— Եղբայր, իմ տունս չէ՞ այս, ազատ չե՞մ ուզածիս պէս ապրելու: Մարդ չեմ ուզեր, չեմ ու – զեր, գացէ՛ք, ելէք դուրս:

Եւ երեսը դարձուց անդին: Ելայ դուրս եւ վարը սպասաւորին մօտ իջայ :

Այսպէս սկսաւ վարուիլ բոլոր այցելուներուն հետ: Եւ այս վիճակը տեւական դառնալ սկսաւ :

Մենք տակաւին լաւատես էինք իր մասին եւ կը կարծէինք թէ իրապէս բանի մը վշտացած է, կամ չատ ծանր մտատանջութիւն մը ունի :

Ժամանակ առ ժամանակ կրկին փորձ կ՛ընէ – ինք իր մօտ երթալու. սակայն տեսանք որ ալ կա – տակ չէր: Իրապէս հիւանդ էր վարդապետը, յուզուած եւ վախով կը դիտէր մեզ, կ՛աշխատէր ազատիլ մեր ներկայութենէն: Ոչ ոքի վրայ վըս – տահութիւն ունէր, միայն իր սպասաւորին հետ կը խօսէր կարճ – կտրուկ, իր տնային պէտքերու մասին :

ԿԱՐՕ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ԴԷՄ սկսած հետապնդում – ները կը շարունակուին Մ. Նահանգներուն մէջ : Վերջին լուրերու համաձայն, 86 «վտանգաւոր» օտարականներէն ձերբակալուած են 30 հոգի: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին Մեքսիկայի մը, Խորտաս Քասթիլլօ, 57 կարեկան, որ Մ. Նահանգները կը գտնուի 1919էն ի վեր, Լեհ մը, Ճոն Զիդոկ, 53 տարեկան, Ցոյն մը, ուրիչ քանի մը Լեհեր, Ռուսեր եւ Պուլկար մը: Բոլորն ալ պիտի արտաքսուին :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Կարմիր բանակը այսօր

« Կարմիր բանակը այսօր » — այս է անունը այն արժէքաւոր գրքին, զոր վերջերս հրատարա – կեց ամերիկեան բանակի սպաներէն պղտպիտ Լուիզ Էլի :

Հեղինակը, որ աշխատած է բանակի երկ – րորդ բիւրոյի մէջ եւ կարեւոր պաշտօններ վա – րած է վերջին պատերազմի ընթաց – քին, խորհրդային բանակի ուժերուն մասին իր տեղեկութիւնները քաղած է առաջնակարգ աղ – բիւրներէ, — կարմիր բանակէն դասալիք եւ ա – րեւմտեան երկիրները ապաստանած գինուորները եւ սպաները, Ռուսերու դէմ կռուած գերմանացի սպաներէն եւ կարմիր բանակի մարդոց հետ կապ – ուած դաշնակից սպաներու վկայութիւններէն :

Հեղինակին համաձայն, հսկայ կարմիր բա – նակը, որ մեծագոյնն է ամբողջ աշխարհի մէջ, կը բաղկանայ մօտաւորապէս 200 զօրաբաժիններէ : Ուրիշներ կը կարծեն թէ 170 — 180 զօրաբաժին – ներ ունի,— հին եւ նոր ձեւի հետեւակազօրք, մե – քենաշարժ զօրաբաժիններ, հրասայլային, հե – ծելազօրքի եւ հրետանիի զօրաբաժիններ, եւն. : Ընդհանուր առմամբ, խորհրդային զօրաբաժնի մը ուժը աւելի քիչ է արեւմտեան զօրաբաժիններու ուժէն: Մինչ ամերիկեան զօրաբաժին մը 18.000 գինուորներէ կը բաղկանայ, խորհրդային հետե – ւակ զօրաբաժինը ունի 11.000, իսկ մեքենաշարժն ալ 13.000 հոգի :

Սովետներու մօտ, հետեւակ զօրաբաժին մը ունի երեքական գումարտակով երեք գունդեր, թնդանօթաձիգ կիսաբաժին մը, զրահապատ գունդ մը եւ հակահրասայլային ու հետախուզա – կան մէկմէկ գումարտակ: Հին զօրաբաժին մը կը զանազանուի նորէն իր հրետանիով, որ այսօր ալ ձիաքարշ է: Գալով մեքենաշարժ զօրաբաժինին, տակիկա կը բաղկանայ երեք հետեւակ գունդերէ, ծանր ու միջակ հրասայլեր ունեցող երկու գունդերէ, երկու թնդանօթաձիգ եւ հրասանդային գունտերէ եւ մէկ հրթիռարձակ գումարտակէ :

Ինչ որ ալ ըլլայ միւս զէնքերուն ընծայուած կարեւորութիւնը, հետեւակազօրքն է որ կը նե – կայացնէ բանակին իրական ուժը: Ճակատամար – տի ընթացքին, հետեւակազօրքը, խիտ ուժերով եւ համեմատաբար նեղ ճակատամասերու վրայ կը կռուի այնպիսի եղանակով մը, որ առաւելագոյն հրետանիի կրակը թափի իր առջեւը: Պաշտպանո – ղական կռիւներու մէջ ալ ամուր կը կառչի գետ – նին, մանաւանդ երբ կը կռուի իր սեփական հո – ղին վրայ :

Շարժական պատերազմի մէջ է որ հետեւա – կազօրքին վերապահուած է նուազ կարեւոր դեր, որովհետեւ իրեն կը պակսի նախաձեռնութիւնը եւ քաղաքական կամքարներու տեւական ներկայու – թեան պատճառով կը վախնայ պատասխանատուու – թիւններէ :

Զրահապատ զէնքը չատ ուժեղ է: Ցատկապէս այդքի կը դարնեն միջին հրասայլը՝ T.34 եւ մանա – ւանդ՝ Սթալինի անունով կոչուած III, KV, IV ծանր հրասայլեր: Սովետները, միւս երկիրներուն հետ բաղդատելով, թուական գերակչռութիւն մը ունին այս զէնքի մէջ, որուն ուժը, յարաճուն ար – տադրութեանց չնորհիւ միչտ կ՛աւելնայ: Սակայն Սովետները զրահապատ վար կը մնան այս հրա – սայլերու անձնակազմերու որակին ու ճարտարու – թեան տեսակէտով :

Խորհրդային հրամանատարութիւնը հրասայ – լերը կը զործածէ միւս զէնքերու հետ միասին, մինչ Գերմանացիները, կը նկատէին գանոնք իբրեւ գլխաւոր զէնք: Ռուսերը ուշադրու նախատրու – թիւն մը ունին զրահապատ կառքերը խմբական յարձակումներու մղելու տեսակէտով :

Սովետները ունին 50 զրահապատ զօրաբա – ժիններ, իւրաքանչիւրը թեթեւ հրասայլերու եւ – րեք գունտերէ եւ ծանր հրասայլերու մէկ գունտէ բաղկացած, ընդամէնը 250 կառք, որոնց վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ անջատ մեքենաշարժ թըն – դանօթները: Այս թնդանօթները արտակարգ օրէն ուժեղ են եւ կրնան հեռուէն պաչտպանել յար – ձակող հետեւակազօրքը: Կարմիր բանակին ամէ – նէն յատկանչական եւ ամէնէն ահարկու զէնքերն են այս թնդանօթները :

« Թնդանօթը ճակատամարտի աստուածն է» , ըսած է Սթալին: Այս համոզումով ալ, հրետանին խորհրդային ուժերու հարիւրին 35 — 40ը կը ներկայացնէ: Թնդանօթաձիգ զօրաբաժին մը կը բաղկանայ երկու կիսաբաժիններէ (9—10.000 զին – ուորներով), որոնցմէ ամէն մէկը ունի թեթեւ թնդանօթներու 6 խումբեր եւ 4 ամբարձակ զօրա – մասեր, յարակից միջին ուժի թնդանօթներով եւ ամբարձակներով: Այլ խօսքով՝ 150 կտոր: Ուրիչ զօրաբաժիններ զինուած են բոլորովին միջին ու ծանր հրետանիով :

Կարմիր բանակին մէջ, թուական ուժը չա – ճախ կը փոխարինէ որակը: Հրետանիի մէջ նչա – նաձգութեան մեթոտները չատ հին են: Դիտելու եղանակն անգամ նուազ լաւ է քան դաշնակիցնե

Քորէական պատերազմին հետեւանքները

Եթէ ընդունինք որ Քորէայի պատերազմը մ–
բողջովին վերջացած է, արդէն իսկ Միացեալ Ն–
հանգներուն արժած է 17 միլիառ տոլար, իբր
ուղղակի ծախք եւ կամ իբրեւ հետեւանք վերա–
պինման քաղաքականութեան :

Միացեալ Նահանգներու բնակչութեան հա–
մար այդ գումարը կը ներկայացնէ մարդ գլուխ
40.000 ֆրանք :

Նոյնիսկ խաղաղութեան վերահաստատուած
չի նշանակեր թէ նոր ծախքեր պիտի չըլլան : Ո–
րովհետեւ մէկ կողմէ վերազինումը պիտի չարու–
նակուի, միւս կողմէ կառավարութիւնը արդէն
իսկ նախատեսած է մեծ վարկեր Քորէայի անմի–
ջական վերականգնումին համար, իբրեւ լաւա –
գոյն միջոց համայնավարութեան ճամբան կտրե–
լու :

Այդ պատճառով, յառաջիկայ Նոյեմբերի
ընտրութիւններէն ետք, նոր խորհրդարանը իբրեւ
առաջին գործ պիտի ունենայ յաւելուածական
վարկերու հարցը, ընթացք տալու համար Քորէա–
յի տնտեսութեան վերելքին :

Այս ամէնը անուշադրութեան կը նշանակէն նոր տուր–
քեր Մ. Նահանգներու ժողովուրդին համար :
Ընկերային բոլոր դասակարգերը ենթակայ պիտի
ըլլան տուրքերու յաւելման : Օրինակի համար ,
տնտեսը ընտանիք մը, երկու զաւակով, որ տա–
րեկան 100 տոլար (35.000 ֆրանք) տուրք կը վճա–
րէր (չուրջ 3000 տոլարի, այսինքն մէկ միլիոն
ֆրանքի եկամուտի մը վրայ), այսուհետեւ պիտի
վճարէ 120 տոլար (42.000 ֆրանք) :

Նոյն թիւով ընտանիք մը որուն տարեկան ե –
կամուտը տասը հազար տոլար է (երեքուկէս մի–
լիոն ֆրանք) կը վճարէր 1361 տոլար (475.000
ֆրանք), իսկ հիմա պիտի վճարէ 1592 տոլար
(557.000 ֆրանք) :

րու մօտ : Զինամթերքի ապառումը աւելի չատ է
եւ աւելի չատ թիւով մարդիկ եւ կառքեր կը
պրծածուին պարենաւորման համար : Թուսական
զօրաբաժին մը նուազ հարուստ է հակաօդանաւային
հրեանիի նիւթերու տեսակէտով, քան ամերիկ –
եան զօրաբաժին մը : Օդանաւերու դէմ պաշտպա–
նութեան համար, Ռուսերը կը զործածեն 37 մի–
լիմեթրնոց թնդանօթներ : Միեւնոյն դիտողու –
թիւնը կարելի է ընել հակահրաձգային պաշտ –
պանութեան միջոցներուն մասին :

Խորհրդային բանակի ուրիշ ինքնուրոյն դի –
ծերն են.— Զիաւորներու մեծ զօրամասերը, որոնք
կէս առ կէս Ռազմախներէ կը բաղկանան : Հեծելա–
զօրքի զօրաբաժին մը ունի 4500—5000 մարդիկ ,
որոնք խմբուած են երեք ձիաւոր գունտերու եւ
ձիաքարշ մէկ թնդանօթաձիգ գունտի մէջ : Իսկ
հեծելազօրքի բանակի մը մաս կը կազմեն հրա –
սայլերը, հրասանդներէ եւ այլ պէնքերէ բաղկա–
ցած երեք զօրաբաժիններ :

Այս պէնքերը, վերջին պատերազմի ընթացքին
ցոյց տուին, որ կրնան անակնկալներ պատճառել
թշնամիի թիկունքին վրայ, իրենց անկախ եւ ըն–
դարձակ գործողութիւններով :

Թ. Ա. Թ.

Իսկ երբ հարցը կը վերաբերի խոշոր գործեր
վարող մեծատունի մը որ տէր է 100.000 տոլար
(35 միլիոն ֆրանք) եկամուտի մը, պետական
պանձը պիտի առնէ 51.812 տոլար (18 միլիոն ֆր.)
փոխանակ 45643 տոլարի (16 միլիոն ֆրանք) :

Քորէայի պատերազմին հետեւանքը պիտի ըլ–
լայ ուրեմն ոչ միայն տուրքերուն յաւելումը, այլ
եւ կառավարութեան միջամտութեանց ընդլայ –
նումը, քանի որ նոր տուրքերը անհրաժեշտօրէն
տեղի պիտի տան հակակշռի եւ ստուգման իրա –
ւունքներուն ընդարձակման :

Քորէայի պատերազմին ուրիշ մէկ հետեւան–
քըն է այն մրցարշաւը որ կը կատարուի մէկ կողմէ
կառավարութեան — որ ամէն միջոցներով կ'ուզէ
առաջքը առնել նոր դրամահանութեան սպառնա–
լիքին — եւ միւս կողմէ հասարակութեան միջեւ
որ կը ջանայ կանխել կառավարական տնօրինու –
թիւնները :

Այդտեղ է որ կը նշմարուի դրամահանու –
թեան դէմ ձեռք առնուած միջոցներուն արդարա–
յումը : Բայց այդտեղ ալ կարելի չէ միջազգային
կացութեան հետեւանքներուն դէմ կանխիլ ա –
ռանց խորապէս փոփոխութեան ենթարկելու ա –
մերիկեան կենցաղին ամէնէն յատկանշական եւ –
բեւոյթներէն մէկը :

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՄԻՋԻՆ ԱՐեւԵԼՔԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՆԱւԹՈՒՂԻՆ

Մերձ. Արեւելքի մեծագոյն նաւթուղին (Փայփ
Լայն) բացումը տեղի պիտի ունենայ քանի մը շա–
բաթէն : Բացուելէն վերջ պիտի դառնայ Սուէզի
ջրանցքին համար վտանգաւոր մրցակից մը :

Նաւթուղին , Ապքուէքը (Սէուտի Արաբիոյ
մէջ) կը միացնէ Սիամնի կամ Սայտարի լիբա –
նանեան նաւահանգստին եւ պիտի ծառայէ Մի –
ջերկրական փոխադրելու Ապքուէքի մէջ արտա –
դրուող նաւթը :

Այս նաւթուղիէն ամէնէն առաջ պիտի կրնայ
օգտուիլ Իսրայէլը, որ մինչեւ հիմա, Սէուտի Ա–
րաբիայէն ստացած իր քարիւղը կը փոխադրէր
Սուէզի ջրանցքէն եւ չատ մեծ ժուռ կը բախէր՝ նաւերու երթեւեկին համար եղիպտական
իշխանութեանց ձեռք առած միջոցներուն հետե–
ւանքով : Այս պատճառով ալ Իսրայէլի համաշ
նաւթ փոխադրող նաւերը կը ստիպուէին չատ
ճամբորդել Բարեյուսոյ գլուխ – Ճիպրալթար
դիով, Հայֆայի նաւահանգիստը հասնելու հա –
մար : Այս անգամ, Իսրայէլ, ուղղակի Սիդոնէն
պիտի կրնայ բեռցնել իր նաւթը :

Ապքուէք – Սիդոն նաւթուղին որ մէկն է
Մերձաւոր Արեւելքի մէջ կառուցուած կամ ծրա –
գրուած հինգ նաւթուղիներէն , ունի 1700 քիլո –
մեթր երկարութիւն եւ կ'անցնի Իրաքէն եւ
Սուրիայէն : Տրամագիծը 73 սանթիմեթրէն քիչ մը
աւելի է եւ տարեկան կրնար 20 միլիոն թոն քա–
րիւղ հասեցնել : Նաւթի առաջին կաթիլը Սիդոնի
մէջ թափելու համար, պէտք պիտի ըլլայ 750 հա–
զար թոն հեղուկ լեցնել խողովակին մէջ :

Այս թիւերն իսկ ցոյց կուտան, թէ ինչ վնա–
սի պիտի ենթարկուի Սուէզի ջրանցքը, երբ դադ–
րի Սէուտի Արաբիոյ նաւթին ջրանցքի ճամբով
փոխադրութիւնը :

Հոսելիք նաւթը պիտի յատկացուի գլխաւորա–

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՑՈՒՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Ինչպէս նախատեսած էինք, մեր
Հ. Մ. Ը. Մ.ը կորսնցուց Մարսէյլի լիսէներու
ընտրեալ խումբին՝ S. M. U. C.ի հետ կատարուած
մրցումը, 2ի դէմ մէկ նշանակէտով, կորսնցուց
խաղ մը զոր կրնար շահիլ : Թէեւ Ֆրանսայի մար–
զիկները չատ աւելի արագաշարժ եւ դնդակի վար–
պետներ էին բայց մեր յառաջապահ մարզիկ –
ները իրենց կեդրոնի յառաջապահին կատար –
եալ դանդաղութեան հետեւանքով չկրցան իրենց
լաւագոյնը կատարել : Մեր պաշտպանողականն ալ
չկրցաւ իր լաւագոյն խաղարկութիւններէն մին
ցոյց տալ եւ Ֆրանսացիք օգտուելով առաջին կի–
սախաղին վերջաւորութենէն 4 վայրկեան առաջ
երկու նշանակէտ շահեցան :

Երկրորդ կիսախաղին մերոնք սթափեցան ,
բայց չատ ուշ, S. M. U. C. ոչ մէկ տարի կը տեղ–
ծէր : Միայն վերջաւորութեան մօտ էր որ Հ. Մ.
Ը. Մ.ի աչ ծայրը գեղեցիկ հարուածով մը նշանա–
կեց միակ կէտը :

Այս պարտութիւնը անուշադրութեան մատնել
չի կրնար մեր մարզիկներուն, ինչպէս եւ Փութպոլի
յանձնախումբին որպէսզի յառաջիկային ջանայ
աւելի արագաշարժ մարզիկի մը յանձնել կեդրոնի
յառաջապահի պաշտօնը :

Այս պարտութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը կորսնցնէ իր առաջնութիւնը եւ կ'ըլլայ երկրորդ ,
մէկ կէտի տարբերութեամբ : Մենք մեծ յոյսեր
ունինք այս տարի մեր աննման մարզիկներուն վը–
րայ եւ նոր յաղթութիւններ կը սպասենք :

× Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը կատարէ իր
4րդ ախոյենական մրցումը իր մարզադաշտին՝
Atlanticի վրայ, Port St. Louis du Rhône, գօրաւոր
խումբին դէմ : Այս խումբը անցեալ կիրակի հա –
ւասար արդիւնք մը ձեռք ձգեց S. M. U. C.ի դէմ
եւ Մարսէյլ կը հասնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի դէմ յաղ –
թանակ մը եւս չահելու համար : Մեր մարզիկները
պէտք է իրենց բոլոր ճիգը տրամադրեն լաւ ար –
դիւնք մը ձեռք ձգելու համար :

Կը խնդրուի Հ. Մ. Ը. Մ.ի բարեկամներէն որ
բնաւ չմիջամտեն գատաւորին առած որոշումնե–
րուն, եթէ նոյնիսկ անոնք հակառակ ըլլան Հ. Մ.
Ը. Մ.ի :

Վ. Շամլեան

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ երեք չաբաթէ ի
վեր յետաձգուած են այն բանակցութիւնները որ
կատարուէին Մ. Մխիթեան հետ, սահմանային
վէճերը կարգադրելու եւ առեւտրական դաշնագիր
մը կնքելու համար :

40.000 ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ համագումեան, հրացան եւ
տրճանակ ստացան, համաձայն վերակազմու –
թեան ծրագրի մը : Իրենց պարտականութիւնը
պիտի ըլլայ օգնել Հունոսի բրիտանական բանա –
կին :

բար բրիտանական զտարաններուն, ինչպէս նաեւ
եւրոպական ցամաքամասի պէտքերուն : Մաս մըն
ալ պիտի ղրկուի ամերիկեան զտարանները :

Նաւթուղին սեփականութիւնն է չորս ամե –
րիկեան ընկերութեանց :

Շինութիւնները վերջացած են երկու տար –
ուան ընթացքին եւ արժած են 200 միլիոն տոլար :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԳ.

Շտապով, առանց որեւէ տատանման, նա
հեռացաւ իր տանից· իսկ աղջիկը դնաց դիտելու
պարսպի գլխից :

Սկզբում մեծ էր Գայիանէի հաւատը, որ
վերջ ի վերջոյ յաղողութիւն կը լինի : Բայց երբ
անյայտութեամբ լցուած մութի մէջ կանչեց գին–
ուրական փողը, նա ցնցուեց ամբողջ մարմնով :
Զարհուրելի նշան· գինուորները հաւաքւում են...
Մեհրին ցած կը գլորուէր, եթէ Գայիանէն նրան
չբռնէր ...

Գրկելով պատաւի մէջքը, նա տուն դնաց :
Պէտք էր պատրաստուել... Առաջ նա հոդ տարաւ
իր դայեակի մասին, որ ահից չնչասպառ էր դա–
նում : Ջուր խմացրեց նրան, պառկեցրեց իր սեն–
եակում եւ հանգստացրեց, ասելով թէ այլեւս
վտանգ չկայ :

Մեհրին կարօտ էր այդ տեսակ խօսքերի,
թէեւ սուտ էլ լինէին : Եւ երբ նա լռեց, թաղուե –
լով վերմակի տակ, Գայիանէն անցաւ մօր սեն –
եակը :

Այժմ նա բոլորովին մենակ էր ամրոցում :
Ցովսէփը երեկոյեան էր վերցրել իր խէնջարը եւ
դնացել էր իր համար նշանակուած տեղը, մի ար–

քատ այրու տուն : Նաղլուն Մարթայի մօտ էր ,
ներքին յարկի սենեակում : Վերջին օրերը երե –
խան պառկած էր եւ Նաղլուն չէր հեռանում նրա
անկողնից· նոյն իսկ Բարեկենդանի աղմուկները
դուրս չհանեցին նրան այն անկիւնից, ուր հալ –
ւում էր փոքրիկը, չկարողանալով ասել թէ ինչ
է իր ցաւը :

Իսկ Նաղլուն միայն այդ էր ուզում իմանալ :
Այժմ նա այլեւս ժանիքներ էլ չէր ուզում ...

Եւ մենակութիւնը աւելի էր գրգռում Գայիա–
նէին : Ամէն ինչ լուռ էր եւ անշարժ, կարծես նրա
համար, որ յամառութեամբ պնդէ, թէ Գայիա –
նէն սխալուած չէ, թէ գործը չյաջողուեց : Տխուր
է մօր դատարկ սենեակը, կարծես լաց է լինում,
նոյն իսկ ճրագի բոցն էլ մի առանձին յուսահա–
տութեամբ է երերում· նա էլ, ուրեմն, գիտէ , որ
դրսում ամէն ինչ ձեռքից գնաց :

Ամէն ինչ... կայ, երեւի, մի անկիւն, մի ան–
ծանօթ տեղ, ուր այդ ժամէն թաղնուած է մի ա–
մեհի ուժ, եւ եթէ նա նա գայ, կարող է նորից
կերպարանափոխել կռիւը, կանգնեցնել խորտակ–
ուածներին եւ ջնջել բոլոր հրէշներին, որոնք չեն
թոյլ տալիս իրանց զոհերին դուրս գալ դանակի
տակից :

Կայ, երեւի... Բայց ի՞նչպէս կանչել նրան
ո՞ւր որոնել : Սիրտը թրթռում է անհանգիստ
կերպով, զգում է, որ միայն մի փոքրիկ խէնջար
է դրուած իր վրայ : Հիմա խօսքը պողպատին է
պատկանում :

Ժամանակ է... Թուում էր թէ դիշերը թռչում
է թեւ առած· թուում էր թէ վտուց անցել է մօր
դրած պայմանաժամը եւ գալիս է հարսանիքի օ–

րը, որի առաջին լոյսերը պիտի ընկնեն մօր դիա–
կի վրայ : Գնալ, թէ չէ ուշ կը լինի ...

Վերջին րոպէին խօսում է հայրական տունն :
Մայրը գնալիս պինդ դրկեց աղջկան· իսկ սա
ո՞ւմ հրաժեշտ տայ ...

Բռնկւում է՝ մի սիրելի բան համբուրելու ,
վերջին խօսք արտասանելու տենչանքը : Արիւնը
եռում է այդ մտքից, պատռում է երակները եւ
մի հրային հոսանք է տարածում ոսկորների մէջ :

Լուռ մի աղօթք երկու խօսքով, մի կարճ
խնդրուածք չշուկի, հառաչանքի ձեւով — որքան
անդիմադրելի է այդ կարօտը : Եւ նրա այրող աչ–
քերը որոնում են մի պատկեր, մի սրբապատ նշան :

Պատի ճակատից կախուած է մի չերտաւոր
մօրթի... Մելիք Հիւսէյինի քաջութեան մի նչա–
նըն է դա : Տարիներ առաջ Արաքսի դաշտային ա–
փերում նա մի մի վագր էր սպանել իր ձեռքով
եւ քերթելով նրա մորթին, կախել էր իր պատից :

Գայիանէն վազեց, իր չատագունուած դէմքը
դրեց ամէնի զաղանի մաղերի վրայ եւ մի ան –
դուսպ ջերմեռանդութեամբ հեծեծաց .

— Հայր, հայր...

Աղօթքը հանգստացնող էր : Հայրական տունն
այլեւս չէր կանչնեցնում նրան ...

Պատշգամբի վրայ ինչ որ թխկոց լսուեց :
Այծուտածի պէս ցնցուելով, Գայիանէն մի քանի
քայլ առաջ վազեց, բայց նոյն թափով եա ու եա
մղուեց :

ունենան ուրեմն ազգային բանակները, այլ պէտք է իրականացնել ընդհանուր զինաթափութիւնը : Եթէ պատերազմ մը պայթի, պիտի չկրնանք պահել էլպայի գիծը եւ կուբը պիտի մղուի Էլպայի եւ Հենոսի միջեւ : Պէտք է ջանալ որ գերմանական հարցը կարգադրուի փոխադարձ բանակցութիւններով Ֆ. Միութեան հետ :

✕ Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան պիչերը ուշ ատեն եւ ի վերջոյ քուէարկուեցաւ կառավարութեան ծրագիրը, 235ի դէմ 349 ձայնով : Համայնավարները այս առթիւ այլ բուռն ճառեր խօսեցան :

Եթէ պատերազմ ծագի...

Մ. Նահանգները յայտարարեցին Ատլանտեան զինուորական խորհուրդին առջեւ, թէ ամերիկեան բանակը պիտի պահուի առաջին գծին վրայ, եթէ պատերազմ մը պայթի Եւրոպայի մէջ : Այս նպատակով եւ իբրեւ Ատլանտեանի բանակին մաս, Մ. Նահանգները զօրամասեր պիտի պահեն Եւրոպայի մէջ :

Միւս կողմէ Պ. Էչիսըն յայտարարեց, թէ Մ. Նահանգները գոհացուցիչ կը գտնեն Ֆրանսական կառավարութեան նախաձեռնութիւնը Եւրոպայի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ զինեալ ուժերու կազմակերպութեան մասին : Ֆրանսական ծրագիրը չահեկան թելադրութիւններ կը պարունակէ եւ կ'արժէ զանոնք ուսումնասիրել :

— Պ. Մարշըլ կ'ուզէ զինել 2—5 գերմանական հեռաւոր զօրաբաժիններ մէկ տարուան ընթացքին : — Լուրի մը համաձայն, Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետ Տոքթ. Ատընաուըը կը նախատեսէ՝ մեծ մասով զրահապատ ուժերէ բաղկացած 10 զօրաբաժիններու կազմութիւնը, 200 հազար զինուորներով : Կը ծրագրուի մինչեւ ան-դամ պարտաւորիչ զինուորութեան վերահաստատումը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

110 ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ, 1100 տուներ կրակի մրուած էին Գերմաններուն կողմէ, 1940 Յունիս 28ին, հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ : Մէկոյ զինուորական ատեանը սկսաւ դատել գլխաւոր պատասխանատուն, հրամանատար Քոլտեից : Ուրիշ համբաստանեալներ ալ կը փնտուին :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒԺԸ, որ Աչխատանքի Դաշնակցութեան բաժնուեցաւ աւելի ապատ գործելու համար, իր Բ. ընդհ. ժողովը կը գումարէ երկու օրէ ի վեր : Կը մասնակցին աւելի քան հազար պատգամաւորներ : Մասնակցելու հրաւէր ուղղած էր նաեւ Աչխատանքի Դաշնակցութեան, որ մերժեց, ենթակայ ըլլալով համայնավարներու ազդեցութեան :

ՔՈՐԷՍՅԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Ազգաժողովին զօրքը յառաջ պիտի խաղայ մինչեւ Մանչուրիոյ սահմանագլուխը : Գերի մը պատմած է թէ 20.000 չինացի զինուորներ անցած են սահմանագլուխը :

16 ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ձկնորսանաւեր անցած են Պոլսոյ Նեղուցներէն, Հոկտեմբեր 17ին, Պալթիկ ծով երթալու համար : Թուրք թերթերը կը գրեն թէ նաւերը չափազանց դանդաղ կ'երթային, թէ իրականին մէջ մարտանաւեր էին եւ տպաները դիտակներով կը քննէին Թրքական ափերը :

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿԸ, Աչոտ Ալեւեան, որ Զուիցերիա զացած էր հեծելանիւով, Նիսէն Մէնթ Անն (Մարսէյլ) հասած եւ դիմաւորուած է Նոր Սերունդի անդամներուն կողմէ, որոնք զայն հիւրասիրած են ջերմօրէն : Երկու օր Մարսէյլ մնալէ վերջ ճամբան պիտի չարունակէ դէպի Լիոն, յետոյ Փարիզ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Համախարբերդցիական Միութեան կարտանի մասնաճիւղը իր ցուցակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Պ. Մելքոն Ասատուրեանի դառնադէտ մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Մարսէյլէն Արմենակ Պօյաճեան (Անգարացի) կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փրատոյ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգիստ, հանդուցեալ Օտապաչեան Թորոս Սինանեանի, Մեքօն Խիճ Պօյաճեանի, Տիկին Թորոս Թագուհի Սինանեանի, Սիմայ Պօյաճեանի եւ նորոգ հանդուցեալ իր երկու քոյրերուն Արտէմիս եւ Արմենուհի Պօյաճեանի, (18—22 տարեկան) յիշատակին :

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ (ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ)

Galerie Doucet, 95 Fg. St. Honoré (Place Beauvau) :
Հոկտ. 12էն 27 : Բաց է մինչեւ ժամը 6

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մաքուր ՔՕՆՖԻՔՒԻՈՆ ԺԱՔԷԹ կարող Ա-ՓԻՆՈՐՆԵՐ : Դիմել Ets. VETTER (Terzibachian) 34 rue Tapis Vert, Marseille :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ԻՆ, Salle Rameau :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ :

Նախագահ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԶԷՔԵԱՆ
կը խօսին՝
ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ ընկերուհի ՕՏԷՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— ՏԻԿԻՆ Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ, Օրիորդներ՝ Մ. ՔԱՐԱԳՈՒՉԵԱՆ, Ա. ԹՈՒՐԼԵԱՆ, Մ. ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ, Ա. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ (Սէնթ Էթիէն), Զ. ԳԱՍԵԱՆ (Վալանէն), Ք. ԽՐԻՄԵԱՆ եւ դերասան ՀԱՑԿԱՍԱՐ :

Տրամախօսութիւն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ «ՈՒԽՏԱՒՈՐ»Ը :

Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ կէս գիշեր, Ճոյներու սրահը (5 rue Bonnefoi), Place du Pontի մօտ :

★

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ, մասնակցութեամբ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, Հ. Մ. Ը. Մ-ի, ՀԱԸ ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ԵՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ :

29 Հոկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Théatre Municipalի չքեղ սրահին մէջ :

Պատուոյ նախագահութեամբ՝
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ընկ. HUSSELի
կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
կը խօսի ընկեր ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Le Dauphiné Libéréի խմբագիրը քաղաքացի BERTHET եւ ընկերվարական ներկայացուցիչները : Ներկայ կ'ըլլան պետական բարձր պաշտօնատարներ :

Գեղարուեստական բաժին.— կենդանի պատկեր, Արաքս երգչախումբ, պար սանուհիներու կողմէ, մեներգ Տիկ. Թադէոսեանէ, Տիկին Ռըս-տիկեանէն եւ Տիկին Կարապետեանէն : Կր նուագէ երիտասարդ ջութակահար Պէպիրեան :

Տէհիի մէջ

28 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՄԷՋ

Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, ՀԱԸ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ, ԴՊՐՈՑԻ ԿՐԹ. ՄԱՐՄՆԻ :

Բարձր հովանաւորութեամբ Վիէնի քաղաքապետ Cam. HUSSELի :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Dauphiné Libéréի խմբագիր Cam. BERTHET, եւ ընկերվարական ներկայացուցիչները : *Գեղարուեստական խնամուած բաժին :*

Կը մասնակցի Վիէնի Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ, ՀԱԱԳԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԵՐԳ, ՄԵՆԵՐԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ :

Մուտք ազատ է : Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ առաւօտ :

Սէն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 11ին, Շաբաթ իրիկուն :
Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն :

ՄԱՅՐ – ԵԿԵՂԵՑԻ – ՓՐԱՏՈ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր – եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Տօն Դիւտ Խաչի, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ մահուան 15ամեայ տարելիցին առթիւ մասնաւոր Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ազգային աննման երգահանին յիշատակին : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Ատրպատականի առջեւ. տեղապահ Տ. Կարապետ Խաչարիր Աւագ քհնյ. Մանուկեան : Հայ հաւատացեալ ժողովուրդը եւ Կրօն. Ընկերակցութեան անդամները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ յարգանքի այս արարողութեան, Ս. Պատարագի բազմաձայն երգեցողութեամբ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

ՊՈՄՈՆ., Խ. Թ.— Ձեր ուղած հասցէն չունինք :

ՄԱՐՍԷՅԼ, Կ. Ճ.— Կը վերջանայ 1951 ապրիլ մէկին :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ
NOTRE - DAME DE LA GARDEի ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Այս կիրակի, ժամը 9ին : Հայկական ծէսով պատարագ եւ հոգեհանգիստ, կաթողիկէ Հայոց առաջնորդին կողմէ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Օր. ՄԱՐԻ ՏՕՆԻԿԵԱՆ
Պ. ՍՐԱՊ ԽԱՉԻԿԵԱՆ
Նշանուած

Նքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Վաղինակ Ալթինեանի :

2 Հոկտ. 1950 *Ալֆորվիլ*

Օր. ԶԱՐՈՒՀԻ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
Նշանուած

15 Հոկտ. 1950 *Ալֆորվիլ*

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— « Բրխտափոր» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին Ազատագրական շարժումը : Դասախօս ընկ. Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ : Կը հրաւիրուին համակիրները, Կ. Խաչուհիները եւ Նոր Սերունդը :

✕

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն այս չաբաթ ժամը 8.30ին :

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին :

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն այս կիրակի երեկոյ, ժամը 8ին :

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Հ. Ց. Դ. ՍԵՒԱԿ խումբի ժողովը՝ չաբաթ օր ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՒԻԼ.— Արշութեան խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, ընկերուհի Վարդանուշ Հէքիմեանի բնակարանը : Շատ կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքչաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Ա.Հարոնեան Ակումբին մէջ, Rue des Convalescents : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Հ. Մ. Ը.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Ը.ի բոլոր մարզիկները կը հրաւիրուին ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ներկայ ըլլալ Իսի, Stade Jean Bouinի մեր դաչտին վրայ պասքէթի, վոլէ – պոլի եւ զանազան մարզանքներու համար :

Այս կիրակի ժամը 11.45ին, Porte d'Italie :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Վարժ կարողներ եւ բանուորներ : Լաւ վարձատրութիւն :

Դիմել Equipement Industriel, 82 Bld. Gabriel Peri, Sannois (S. et O.), Tél. Argenteuil 21-83 :

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՑՐՆ Է

ՁԱԾԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)

ՓԼԷՄԱՆ–ՓՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական fուսfուսովը :

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ :

Արտասահմանէն փարիզ հասած մեր հայրենակիցները մեծ գովեստով կը խօսին այս ճաշարանի մասին :

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան ուղագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը :

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանառութի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար :

Հեռ. **Tru. 85-47** : Հաղորդակցութիւն.— **Métro**-ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette : Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe **250 ֆր.**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

IARATCH Fondé en 1925

R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վիճակ 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.

Té GOB. 15-70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678-63

Saedi 28 Octobre 1950 Շաբաթ 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6292–Նոր շրջան թիւ 703

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՑԱԿԱՆ ՁԱՅՆ ՁՈՒՆԻ

Ո եւ է հոսանքի համար, քաղաքական ասպա – րէզը կը պահանջէ ոչ միայն ուժերու լարում, յա – րատեւ աշխատանք եւ հետապնդում, այլեւ դի – տումնութիւն : Պաշար : Միշտ նորոգուելու պայմանով :

Պիտի դիտնաս թէ ինչ կը խորհին եւ կը բա – նին բարեկամներդ ու թշնամիներդ : Մտանաւանդ հարեւաններդ :

Պիտի չզոհանաս, չքարանաս դոց եղած դի – տելիքներով :

Ոտքդ դեռնէն պիտի չկորնչի, լսելով այս կամ այն միջնաբերդէն արձակուած վճիռներ եւ պատ – գամներ :

Կարճ խօսքով, պիտի հետեւիս, ներկայ պիտի ըլլաս ամէն ուր որ դէպք մը կը պատահի մեր ճամբուն վրայ : Մեր դիմումն վերեւ : Ի նպաստ կամ ի վնաս :

Այն երբ՛ կ էր որ մարդիկ ժողովուրդ կը կա – ռավարէին կամ դատ կը վարէին չորս պատի մէջ, ամուր փակելով պատուհանները : Կամ հոգեչա – քարողներ խօսելով :

Ասպարէ՛զ նետուէ, եւ թող քու ձեռքերդ ալ մրոտին ուսումնասիրութեան, տքնութեան, դէպ – քերու վերլուծման եւ դործի կրակին մէջ :

Այն առեն չատ մը թիւրիմացութիւններ ալ կը պարզուին, եւ կրնաս գտնել չիտակ ճամբան, հանրօգուտ աշխատանքի նուիրուելու համար :

Այս է Դաշնակցութեան հիմնական ուղեգիծը, քաղաքական գործունէութեան ահաւոր լաբիւրին – թոսին մէջ :

Հայկական Դատ հետապնդած առեն ալ, անոր առաջին հոդը եղած է եթէ ոչ բարիք ապահովել, գոնէ չարիքներ կանխել, սահմանափակել :

Այսօր չատ աւելի ծանր կը կշռէ այդ մասնա – գիտութիւնը : Թէ՛ Փիզիքական գոյութեան եւ թէ քաղաքական աշխատանքի տեսակէտով :

Չի բաւեր օրն ի բուն բուրվառ ծխել, լսելով թէ մեր հայրենիքը հզօր ուժի մը պաշտպանու – թիւնը կը վայելէ :

Ահա նոյնքան եթէ ոչ աւելի հզօր ուժ մը 1947էն ի վեր կը սպառազինէ, կ՛արդիւացնէ եւ կը զօրացնէ մեր թշնամին : Ստանձնելով ամէն զո – հողութիւն՝ ապահովելու համար անոր հողային ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը :

Վայրկեան մը երեւակայեցէք մեր հայրենի – քին վիճակը, եթէ չարաչուք օր մը, դէմ դիմաց ելլեն այդ հսկայական ուժերը :

Ի՞նչ կը թելադրեն տարրական ողջմտութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը, այս ահաւոր հեռանկա – րին առջեւ :

Ի՞նչ պարտականութիւն կ՛ինայ ազատ ար – տասահմանի հայկական հոսանքներուն եւ ազդ. իշխանութեանց վրայ, որպէսզի ոտքի տակ չեր – թանք : Որպէսզի չարաչար չտուժենք ֆիզիքա – պէս, կամ իբրեւ քաղաքական արժէք :

Կան չոչորթներ որ կը կարծեն թէ կարելի է կանխել այս վտանգները, Սթալինը օրհնելով եւ Թրումընը անիծելով : Հայատառ ցնդաբանու – թիւններ տալով :

Իսկ տարագիր բազմութեանց ջախջախիչ մե – ծամասնութիւնը կ՛ըսէ եւ կը պահանջէ, առաջ – նորդութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան .

— Ուշադրութեամբ հետեւէ դէպքերու ըն – թացքին : Փոխանակ ծուռ նայելու եւ կռնակ դար – ձնելու ա՛յն ուժերուն որ վճռած են կասեցնել բոլ – շեւիկեան հեղեղը, աշխատէ լուսաբանել զանոնք, բացատրել մեր կացութիւնը, որպէսզի մեր մուխը չմարի, փոթորիկի մը պահուն :

Աշխատէ համոզել, նաեւ, որ ամերիկեան կամ ֆրանսական բանակներու հայ զինուորները չհար – կադրուին կռուիլ իրենց եղբայրներուն դէմ :

1939ին ալ կար այս ճգնաժամը, երբ զօր. Վէյկան կը պատրաստուէր կովկաս արշաւել, դաշ – նակից ուժերուն հետ խառնելով Թրքական զօրքը :

Տեղեկութիւն չունինք թէ այն առեն ի՛նչ կը բանէին այսօրուան անձնեղները : Բայց դիտենք որ Դաշնակցութիւնը ներկայ էր, կարելին փորձելու եւ չարը խափանելու համար :

Բարեբախտաբար տեղի չունեցաւ այդ ձեռ – նարկը : Եւ սակայն ծրագիրը կը մնայ միշտ ձեռ – քի տակ : Աւելի ընդարձակ եւ կատարելագոր – ծուած (այն առեն չէր ծնած հիւլէական ռումբը) :

Պարտաւո՞ր ենք մտածել նա՛եւ այս կարգի հոգերու վրայ ...

Շ.

Պոլսոյ պատրիարքը պիտի ընտրուի Նոյ. 9ին

ԿԻՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ՔՈՒԼԻՍԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Պոլսոյ կուսակալը, փրոֆ. Ֆահրէտտին Կէօ – էայ, հոկտեմբեր 19ին իր պաշտօնատուն հրաւի – րելով մամուլի ներկայացուցիչները, անձամբ կարդացած է պատրիարքական ընտրութեան հրա – հանդը : Ահաւասիկ մանրամասնութիւնները .—

Կուսակալութեան հաղորդուեցաւ այն որոշ – մնագիրը (զարբնամէ) որ կոչուած է լուծել Հա – յոց Պատրիարքի ընտրութեան հարցը, որ տարի – ներէ ի վեր վէճերու նիւթ եղած էր :

Այս տեսակէտով պատրաստուած է հրահանգ մը (թալիմաթնամէ) յենելով Թուրքիոյ հիմնական կազմակերպութեան օրէնքին (Անա Եասա), Լոզա – նի դաշնագրին տրամադրութեանց եւ ժողովրդա – պետական սկզբունքներուն :

Այս հրահանգին պատրաստութեան առեն նը – կատի առնուած են նաեւ 1927ի պատրիարքական ընտրութեան (Նարոյեան արք.ի) առեն գործա – դրուած կանոնները (ուսուլլէր), ինչպէս նաեւ արդի տեղապահին եւ ընդդիմադիրներու տեսա – կէտները ու գաղափարները :

Այս ընտրութեանց պիտի մասնակցին այր թէ կին 18 տարին լրացուցած բոլոր լուսաւորչական Հայերը (էմմէնի Կրեկօրիանոլը) :

Իւրաքանչիւր եկեղեցական թաղ պիտի նկատուի ընտրական չրջանակ մը :

Նկատելով որ Իսթանպուլի մէջ 32, իսկ Անա – տոլուի մէջ 5 հայ եկեղեցիներ գոյութիւն ունին, պիտի հաստատուին 37 ընտրական չրջանակներ :

Իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ երիցպատն եկեղե – ցականին նախագահութեամբ պիտի դումարուին 5044 Թիւ Վազքինեու օրէնքին համաձայն ընտ – րուած թաղ. խորհուրդներն ու անոնց պահեստի անդամները եւ պիտի ընտրեն ընտրական յանձ – նաժողովի երկու անդամները : Այս կերպով կազ – մուած ընտրական յանձնաժողովները նոտարին կամ անոր ներկայացուցչին առջեւ երկու հոդիի քուէ պիտի տան :

Իւրաքանչիւր ընտրական չրջանակի մէջ հա – մայնքին կողմէ ընտրուած 2 անձերը Հայոց պատ – րիարքարանը պիտի երթան եւ հոն երիցպատն ե – կեղեցականին նախագահութեամբ նիստ դումա – րելով թեկնածու պիտի ներկայացնեն հինդ ան – ձեր, որոնք կը լրացնեն պատրիարքական անհրա – ժեշտ պայմանները, ընտրելով նաեւ 14 անդամնե – րէ բաղկացեալ կրօնական ժողովը (րուհանի հէ – յէթ) :

Այս կրօնական մարմինը կառավարութեան պիտի հաղորդէ անունները երկու անձերու , ո – րոնք կը լրացնեն պատրիարքական պայմանները :

Կառավարութիւնը իրրեւ պատրիարք պիտի ընդունի ասոնցմէ մէկը :

Ընտրելի թեկնածուները պէտք է լրացնեն հե – տեւեալ պայմանները :

Ա.— Կառավարութեան վստահութիւնը դրա – ւած ըլլալ :

Բ.— Թրքահպատակ ըլլալ :

Գ.— Դատապարտութիւն կրած չըլլալ :

Դ.— 35 տարին լրացուցած ըլլալ :

Ընտրական յանձնաժողովներու ընտրութիւնը պիտի կատարուի 31 Հոկտեմբերի երեքշաբթի ա – ռաւօտ ժամը 10ին, իսկ պատրիարքական ընտրու – թիւնը 9 Նոյեմբերի հինդշաբթի առաւօտ ժա – մը 10ին :

Իւրաքանչիւր ընտրող կրնայ միակ ընտր. չըր – ջանակի մը մէջ միայն քուէ տալ : Մէկէ աւելի չրջանակներու մէջ քուէ տուողները խիստ պա – տիժներ պիտի կրեն :

Գաւառի հայութիւնը պիտի կարենայ մէկ կամ երկու պատուիրակ ընտրել եւ կամ Իսթան – պուլի մէջ իր կողմէ փոխանորդներ կարգել :

Ներկայ հրահանգը յատուկ է մխիթարեան մեկ անդամի» :

× Այս հրահանգը անմիջապէս հաղորդուած է Արսլանեան արք.ի եւ բոլոր թաղ. խորհուրդնե – րուն : Իսթանպուլի եւ Անգարայի անթեղներն ալ նոյնութեամբ հաղորդեցին պետական հրահանգին պատճէնը :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ կուսակցութեան Բ. քարտու – ղարին, Ժաք Տիւքլոյի դէմ կատարուած մահա – փորձին առթիւ, «իրենց եղբայրական համակրան – քը եւ բուռն զայրոյթը յայտնած են այն սպանիա – ցի, խորհրդային, պուլկար, հայ եւ Լուկոսլաւ քաղաքացիները որոնք արտաքսուած էին Ֆրան – սայէն, Փարիզի յետադիմական կառավարութեան կողմէ եւ սիրով ընդունուած դերման ժողովրդա – վար Հանրապետութեան կողմէ» : (Իւմանիթէ) :

Հինուորեւոյ շրջանը 18 ամիս

ԻՆՉՈՒ ԿԱՒԵԼՑՆԵՆ ՈՒԺԵՐԸ

Ազգ. ժողովի նոր նստաշրջանի օրակարգի կա – րեւորագոյն հարցերէն մէկն ալ զինուորութեան չրջանի 18 ամսուան բարձրացման հարցն է, ո – րուն չուրջ այնքան աղմուկ բարձրացուցին հա – մայնավարները : Այս հարցին վիճաբանութիւն – ները սկսան առջի օրուան նիստին մէջ, ու ամէ – նէն առաջ լուսեցաւ զեկուցաբերը եւ ապա ազգ. պաշտպանութեան նախարարը Պ. Թիւլ Մոք :

Այդ զեկուցման համաձայն, մինչեւ 1951ի վերջը, Ֆրանսական բանակը պիտի ունենայ 717 հազար հոգի, որոնց 357.000ը բուն իսկ Ֆրանսայի մէջ, իսկ մնացեալներէն 107 հազարը Հնդկաչինի, 43 հազարը այլ արտաքովային հոդերու վրայ, 60.000ը ոստիկան զինուորներ, 62 հազարը՝ նա – ւատորմի մէջ եւ 68 հազարն ալ օդանաւային ու – ժերու մէջ : Ֆրանսայի մէջ գտնուելիք ուժը 357 հազարի բարձրացնելու համար, սակայն, զէնքի տակ պէտք է ունենալ առ նուազն մէկուկէս զօրա – գունդ , քանի որ 1950ի զօրաղասը պիտի տայ 260 հազար զինուոր :

Պ. Թիւլ Մոք խօսք առնելով ըսաւ, թէ բոլոր դաշնակիցները ընդունած են որ արեւմտեան Եւ – րոպան պաշտպանութեան ամբոց մըն է, այդ պատճառով ալ կարեւոր թիւով ուժեր համախմբ – ուած են եւ պիտի համախմբուին այնտեղ : Այդ ամբոցի պաշտպանութիւնը պիտի կազմակերպուի մէկ կողմէ ամերիկեան, բրիտանական եւ ուրիշ դաշնակից ուժերով , իսկ միւս կողմէ Ֆրանսա – կան զօրաբաժիններով : Օգոստոս 5ի մեր յուշա – դրով ցոյց տուինք մեր պատրաստակամութիւնը , Եւրոպայի պաշտպանութեան մէջ մեզի լինկած կարեւոր բաժինը ստանձնելու համար : Կառավա – րութիւնը որոշած է տասնի բարձրացնել մեր զօ – րաբաժիններու թիւը 1951ին, 15ի՝ 1952ին եւ 20ի՝ 1953ին : Այս ուժերուն կէսը տեւականօրէն զէնքի տակ պիտի պահուին, իսկ միւս կէսն ալ, ի հար – կին եւ երեք օրուան մէջ կրնայ զօրաչարժի են – թարկուիլ : Մրգրի զործադրութեան մէջ ոգնողները պատրաստուելու վրայ են եւ պիտի կիրարկուին յառաջիկայ զարնան :

Նախարարը այնուհետեւ ծանրացաւ զէնքի եւ ռազմանիւթի տեղական ճարտարարուեստի զօ – րացման կարեւորութեան վրայ եւ թուեց զէնքի այն տեսակները, որոնց արտադրութեան պիտի ձեռնարկուի : Ու չարունակեց .

— « Զինուորութեան չրջանի բարձրացումը կը հիմնուի երեք կարեւոր պատճառներու վրայ.

1.— Կր մտնենք պակասաւոր զօրաղասերու չրջանին մէջ :

2.— Մէկ տարուան զինուորութիւնը իր ան – պատեհութիւնները ունի սահմաններու անմիջա – կան պաշտպանութեան տեսակէտով :

3.— 18 ամսուան ծառայութիւնը անհրաժեշտ է զինուորական վարչակազմ (քատր) ստեղծելու համար : Ցօժարակամ այլ ցաւով կը ստանձնենք այս ճիղը, որ պարտադրուած է մեզի՝ իրրեւ հե – տեւանք զինուորական մեծ ուժերու դոյութեան , երկաթեայ Վարագոյրէն անդին : Այնտեղ զինուո – րութեան չրջանը, ըստ զէնքի տեսակի, 2, 3 եւ 4 տարի է, մինչ որ կը թույլատրէ 4 միլիոն հոդի զէն – քի տակ ունենալ : Կառավարութիւնը ոչինչ պիտի խնայէ վերջ մը տալու համար միջազգային ա – նապահովութեան, բայց մինչ այդ որոշած է պա – հանջել ժողովուրդէն անհրաժեշտ ճիղը, երկիրը ամէն կարգի յարձակման դէմ ապահովելու հա – մար (ծափեր) :

Նախարարի ճառէն վերջ խօսք առին 15է ա – ւելի երեսփոխաններ : Համայնավար երեսփոխան Պ. Ժուանվիլ (զօրավար) յայտնեց թէ զինուորու – թեան չրջանի երկարացումը պիտի կազմալուծէ աղդային անտեսութիւնը : Իսկ նախկին նախարար Պ. Բութ – Ֆլորէ (M. R. P.) ըսաւ թէ ընդհակա – ռակն ատով պիտի դիւրանայ խաղաղութեան տըն – տեսութեան փոխանցումը պատերազմի անտեսու – թեան : Ընկերվարական ներկայացուցիչը յայտա – րարեց, թէ իր կուսակցութիւնը պիտի քուէարկէ օրինագիծը :

Երկկ սկսաւ օրինագծին քննութիւնը յօդուած առ յօդուած :

× Ազգ. ժողովին առջեւ իր յայտարարու – թիւնները ընելէն անմիջապէս վերջը, Պ. Թիւլ Մոք օդանաւ նստաւ եւ մեկնեցաւ Ուռչինկթըն, ուր այսօր կը սկսին Ատլանտեանի Խորհուրդին խոր – հրդակցութիւնները : Օրակարգին մաս կը կազմէ նաեւ Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը : Մեկնելէ առաջ, նախարարը վստահութիւն յայտնեց թէ համաձայնութիւն մը պիտի դոյանայ եւրոպական բանակի մը կազմութեան ծրագրի մասին, զոր խորհրդարանը քուէարկեց առջի օր, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ մը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կառոդայ Դ. Էջ)

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԿԸ ԾԱԽՍԷ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կրնայ աւելի ըլլալ կամ քիչ մը պակաս. այդ չէ կարեւորը. հարցը այն է, որ հարսանիքներու առթիւ եղած աւելորդ ծախսերը չոայլութիւն են մեզի պէս ժողովուրդի մը համար:

Տարեկան մէկ միլիոն տոլար: Դիւրին է թուանշանները չարել իրարու մօտ: Ինչի՞ կարելի չէր ընել այդ գումարով այս երկրին մէջ:

Կանխենք թիւրիմացութիւնները: Մեր խօսքը չի վերաբերիր ամուսնութիւններու առթիւ կատարուելիք անհրաժեշտ ծախքերուն, օժիտի պատրաստութիւն, տան կահաւորում, պակիի հանդիսաւոր արարողութիւն, եւայլն: Ասոնք ծիսական մը տարբական պարտականութիւնները կը նկատուին ու պէտք կը բերուին ըստ մարդկանց կարողութեան եւ հասկացողութեան:

Ամուսնութիւններու առթիւ աւելորդ ծախքեր ըսելով, մենք կը հասկնանք այն խնջոյքներն ու կերուխումները, որոնք տեղի կ'ունենան պատկի արարողութենէն յետոյ:

Քանի մը ամիսներու ընթացքին տարբեր քաղաքներու մէջ, բոլորովին պատահաբար ներկայ գտնուած եմ չարք մը հարսանիքներու ու ապա.. խնջոյքներու:

Առաջին մասը, պէտք է խոստովանիլ, որ կ'անցնի առհասարակ շատ յաջող: Պատկի արարողութիւնը զուտ հայկական է: Եկեղեցիին մուտքէն մինչեւ խորանը նոյն վեհութիւնն ու խորհրդաւորութիւնը կ'իշխէ: Պահ մը նոյնիսկ կը մոռնաս, թէ հայրենիքէն հազարաւոր մղոններով հեռու կը գտնուիս: Մեծ մասով աղջիկներէ կազմուած դպրաց դասը նեկայ է. երգեցողութիւնը կանոնաւոր է եւ տեղ տեղ նոյնիսկ սքանչելի: Քահանան, որ դուրսը քիչ մը պատուելիի երեւոյթ ունի, եկեղեցիին մէջ՝ ճոխ զգեստաւորում մով արդէն իսկական հայ քահանայ է դարձած: Ամէն կողմ լուսավառութիւն է, ծաղիկները, պատուոյ օրիորդներ ու պարոններ: Հարսն ու փեսան դանդաղ ու ճեմաքայլ կը յառաջանան դէպի խորան: Հարսնեւորները չունչերնին բռնած խոկալէս որ խորհրդաւոր ու հայկական պահ մը կ'ապրին: Արարողութիւնները կը սկսին, քահանան կը յարդէ պսակի խորհուրդին բոլոր մանրամասնութիւնները:

Կը վերջանայ գեղեցիկ հանդիսութիւնը, ու կը սպասեն, որ ահաւասիկ քահանան պիտի կենայ խորանին առջեւ ու հանդիսաւոր կերպով պիտի յայտարարէ ամուսնացողներուն նուէրները ազգային որեւէ հաստատութեան: Ջուր է սակայն, աւոր փոխարէն հարսնեւորները կը հրաւիրուին քաղաքի այսինչ առաջնակարգ պանդոկը ճաշ ուտելու: Կը մեկնինք դուն ալ իրենց հետ: Ճոխ սեղաններ, զգեստաւորուած ու նախարարի տեսքով ծառայողներ: Ուտելիք, խմելիք, ուզածիդ չափ, որ տեսակի որ կ'ուզես, կրնաս ճաշելու ատեն ուտել եւ խմել: Որո՞ւ հոգ, թէ հարսնեւորներուն կէսէն աւելին կամ սրտի տագնապ ունին եւ կամ յաջորդ օրը ծանր հարուած կրնան ունենալ: Պէտք է ուտել բոլոր հաւերը, սթէյքները, սէնտուիչները, քէյքերը, պաղպաղակները, վրան խոշոր գաւաթներով խմել տաք քոֆին, յետոյ վառել հատ սիկարը, ու մինչեւ կոկորդը լեցուած սամոքսով պարել ու ցատկոտել:

Սակայն պատկերը լրիւ չէ տակաւին. եթէ հետեւիք հարսանեկան այս կերուխումէն վերադարձողներուն, ճամբան՝ բարերուն մէջ խոկ պիտի լսէք քննադատութիւններն ու բամբասանքները: Ոմանք դժգոհ են հրամցուած խմելիքներէն եւ ուտելիքներէն: Կան որ անորոշ նեղուածութիւն մը ունին, կը պարզուի, որ իրենց սեղանը անյարմար տեղ էր ինկած, չէ՞ որ իրենցմէ նուազ « ծանօթ» մարդիկ աւելի կեդրոն սեղաններու չուրջ էին տեղաւորուած: Կայ նաեւ պատուոյ սեղանի խնդիրը: Կը պատահի, որ խնջոյքի սկիզբէն գայ բացած մեկնողներ գտնուին: Ասոնք կամ լաւ հիւրասիրուած չեն զգար իրենք զիրենք, եւ կամ այնտեղ կը տեսնեն մէկը, որ ըստ իրենց պէտք չէր հրաւիրուած ըլլար այդ ճաշկերոյթին: Ցեղա-գային ամխիներով աշխատանք պէտք է տարուի այդպիսիներուն սիրտը առնելու համար: Կան նաեւ մարդիկ, որ եղած ծախքը համապատասխան չեն գտներ հարսանիքի տէրերուն կարողութեան: Եթէ հարուստ են անոնք, ուրեմն կը քննադատուին, որ ժլատ գտնուած են, եթէ համեստ են վիճակով, կը քննադատուին թէ ինչու այդքան ծախսըրած են:

Ու այս՝ սկիզբն է երկանց. յաջորդ օրերուն «թէլէֆոն»ները պիտի բանին խնջոյքին աննկատ մնացած թերութիւնները խոշորացոյցի տակ դնելու համար:

Վերջապէս հարսանիքին մէջերը, որոնք նուաղագոյն հազարէն երկու հազար տոլար ծախսած են քանի մը հարիւր հոգի կշտացնելու համար, իրենց հրամցուած հաւերուն նման կը փետուին:

Անցեալ օր լաւատեղեակ ընկեր մը ստիպեցի, որ մօտաւոր հաշիւը հանէ եղած այս աւելորդ ծախքերուն: Դուրս եկաւ մէկ միլիոնի ահաւոր գումար մը:

Արդ, ասիկա ոճիր է, Ամերիկահայեր, ին-չեր կարելի չէ ընել այդ գումարով այս գաղութին համար: Այդ գումարներուն կէսին կէսը բաւական է տիպար ճեմարան մը պահելու համար Ամերիկայի մէջ:

Գիտեմ, պիտի գտնուին մարդիկ, որ ըսեն.— Հարսանիքի ալ կը ծախսեմ, ազգին ալ կուտամ:

Այսպէս պատասխանողի մը հարց տուինք, թէ որեւէ տեղ մխանուած հազարներ տրամադրո՞ծ է ազգին: Խոստովանեցաւ թէ չխուսն տոլարը չէ անցած իր մասնակցութիւնը որեւէ հանդանակութեան: (Անշուշտ բացառութիւններ միշտ ալ կան: Մեր խօսքը կը վերաբերի ընդհանրական ցաւին):

Ու յետոյ նաեւ հարցը այն է, որ խնջոյքներու համար եղած ծախքերը բանի մը տեղ չեն անցներ: Մարդիկ պարզապէս իրենց դրամով իրենց հայհոյել կուտան ու տագնապներու մէջ կ'իյնան: Մինչդեռ կրնային իրենց ընելիք ծախքին նոյնիսկ կէսը ազգային որեւէ հաստատութեան նուիրելով փառաւորուիլ ու միաժամանակ օգտակար նպաստակի ծառայել:

Աւելորդ է նոյնպէս փաստարկել, որ կերուխում սարքելով չատեր կ'ուզեն երկրի սովորութիւնները վերյիշել: Երկրի «տաւլ դուռնայ»ով հարսանիքները տարբեր խմաստ մը ունէին: Այն տեն անկեղծութիւն կար. մարդիկ ի սրտէ կ'ուրախանային: Իրարու հանդէպ բարիկամեցողութիւն կար, դիմացինին պակասութիւններուն տալ եւ մարդիկ ոչ թէ աչքերնին լայն կը բանային, այլ կը ջանային զոցել ու չտեսնել: Զէիր գտներ մէկը, որ ուրիշին դժբախտութիւնը ուզէր, բոլորն ալ երջանկութիւն կը ցանկային եւ մեծաւորին, եւ հեռաւորին: Վերջապէս տարբեր էր աշխարհը ու անյիշաչարութիւնը տիրապետող:

Ոչ, աւելորդ է առարկութիւնը: Ու արդէն բոլորն ալ կը զգան, բոլորն ալ դժգոհ են, բոլորն ալ կ'ուզեն, որ վերջ տրուի աւելորդ ու յոմպէտս այդ վատնումներուն:

Արդ, ո՞վ է որ պիտի քանդէ այս սովորութիւնը, ո՞վ պիտի տայ առաջին հարուածը: Ամերիկահայ ո՞ր գաղութն է, որ առաջին պոյֆոթը պիտի յայտարարէ ու մերժէ ներկայ գտնուիլ այդ սեղաններուն:

Ամերիկահայութիւնը իր ցաւերուն կարենալ հասնելու համար պէտք ունի խոշոր գումարներու: Մեր նպատակն էր աղբիւր մը մատնանշել: Դիւրին է այդ աղբիւրը հոսեցնել, եթէ կամեցողութեան մեր բրիչները բարձրանան:

Հ.

Մկրտիչ Աստուրեան

ՄԱՐՍԷԼ.— Կարտանի Մելքոնն ալ մեռաւ.. Ապրիլեան սերունդէն, համեստ, սեւ աշխատասէր, ածխահանքին եւ Մարսէյլի նաւահանգիստի մէջ: Տիպար Դաշնակցական: Մեծնոյն ատեն յամառ ընթերցասէր, մրցանիչ կտրելու աստիճան Միշտ ժպտուն եւ խմասուն, ամէնքէն սիրուած եւ յարգուած:

Ծնած է երեմնի չէնչող ու բարգաւաճ Խարբերդի Առոզիկ գիւղը: Մատաղ հասակէն կորսընդելով ծնողքը, մեծցած է Տօնապետեան դեր դաստանի մէջ, Քեռիին չունչին տակ: 1915ի տարագրութեան կը գառնայ, որբերուն որբը, հազիւ 8 — 10 տարեկան: Տատապանքը կը հասնի իր դաժանակեաին երբ իսլամական կրօնքը կը պարտադրուի բոլոր հասակակից եւ բախտակից մեքոններուն: Տոկալով կատարեալ համբերութեամբ, վերջապէս կը հասնի Սուրիա, ուրիշներու հետ, եւ յետոյ Մարսէյլ — Կարտան:

Երբեք պիտի չմոռնամ այն պահը, երբ Դաշնակցութեան չարքերը կը մտնէր իրեն յատուկ վճռականութեամբ: Ի պատասխան իրեն տրուած հարցին, կը յայտարարէր.— «Ընկերներ — եկած եմ զուլումի աշխարհէն, Հայու անխառն հատապտղով կը մտնեմ Հ. Ց. Դաշնակցութեան չարքերը, քալ դիտնալով, որ անոր մէջողով պիտի կարենամ ծառայել, ազգիս եւ հայրենիքիս »:

Եւ իրաւ, Մելքոնը քան եւ հինդ երկար տարիներ ծառայեց հաւատարմօրէն, առանց սա կարկելու եւ առանց յուցադրուելու:

1927 Փետրուարին հիմքը կը դրուէր Կարտանի Հ. Ց. Դաշնակցութեան տան: Կոմիտէն իր մէկ նիստին մէջ աշխատանքի բաժանում կատարեց 62 ընկերներու վրայ: Հիմքերը փորողը, քար պատրաստող, ջուր կրող (ջուրը՝ բաւական հեռու էր չինութեան վայրէն), չաղախ պատրաստող, եւն.: Այնպէս որ, այդ սառնաշունչ ձմրան չէնչը վեր ջացաւ, երկու ամիսէն: Մասնախումբին մէջ կը գտնուէր Մելքոնը, որ անտրտունջ կատարեց իր ընկերական պարտականութիւնը: Երբ ուրիշներու կողմէ, աշխատանքի զանցառութիւններ կ'ըլլային, կ'ըսէր.—Կոմիտէին խօսքը պատգամ է:

Կը կարդար բազմաթիւ թերթեր եւ գիրքեր, մանաւանդ «Հայրենիք» ամսագիրը, միշտ պաշար ամբարելով:

Իր մահով Հ. Ց. Դ. « Նիկոլ — Դուման» են-թակոմիտէն կը կորսնցնէ իր լաւագոյն ընկերներէն մէկը, որ ուրախութեան եւ զաղափարական-նութեան մարմնացումն էր: Հինդ զաւակներու հայր, նահապետական ընտանիքի մը բոլոր առանձնայատկութիւնները պահած էր իր տան մէջ: Զաւակները անդամ են կարտանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին:

Մինչ Լեւոն Գեղունին կը պնդակահարուէր, Մելքոնները ենթարկուեցան անլուր խոշտանգում-ներու եւ տառապանքներու, հայանուն հրէշներու ձեռքով: Ինքն ալ ահա զոհ կ'երթայ այդ սրիկա-ներուն:

Պատիւ, իր այրիին հինգ տարի չարունակ անտրտունջ տարաւ իր սիրեցեալ ամուսնոյն ցաւը:

Անհամար բազմութիւն մը կը մասնակցէր յուղարկաւորութեան:

Սիրելի Մելքոն, որբ էիր, մատաղ հասակէդ եւ որբ ալ թողուցիր, տարաբախտ այրիդ՝ հինգ սիրասուն ձագուկներով: Որբը՝ ե՞րբ ուրախացեր է: Հազիւ պիտի վայելէիր աշխատանքիդ արժանաւոր պտուղը, անողոք բախտը զգետնեց պաչ-թեւ հասակդ...

Թող այս քանի մը տողերը դառնան փունջ մը ծաղիկ, Խարբերդի արգաւանդ դաշտէն եւ սափոր մը ջուր Առոզիկի ջինջ աղբիւրէն:

ԸՆԿԵՐ ՄԸ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՃԱՌԱՋ»Ի

Ա.ՋԳԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

Օրուան հրատապ հարցերէն մէկն է « Հայը Հայ պահելու» խնդիրը:

Որքան խօսուի այդ մասին, քիչ է: Այնքան բարդ է հարցը, եւ միջոցները փնտռելու պահանջը այնքան հրամայական:

Ընտանեկան դաստիարակութիւն, հայերէն լեզու, եկեղեցի եւն., բոլորն ալ անվիճելի ան-հրաժեշտութիւններ են Ազապահպանումի հարցին մէջ: Այդ մասին չատ թեր ու դէմ կարծիքներ արտայայտուեցան եւ մաղթելի ալ է որ արտայայտուին դարձեալ:

Ես կ'ուզէի ուրիշ կողմէ մը մօտենալ հարցին:

Թերեւս յանդգնութիւն է պիտի ըսուի:

Նոր երիտասարդութիւն մը հասած է մեր չուրջ: Կը տեսնենք ամէն կողմ առողջ, աւելի կամ նուազ զարգացած, հայկական ու եւրոպական վերնեցկութեամբ օժտուած նորաճաչակ երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ: Ծաղիկի նման բուսած են ամէն կողմ: Բայց, ցիրուցան, իրարմէ հեռու, իրարմէ անտեղեակ: Ամուսնանալու տարիքի մէջ են: Պիտի նախընտրէին որ իրենց կեանքի ընկերը ըլլար Հայ, որուն հետ հաղորդակից ըլլային ազգային զգացումներով, հոգեկան ապրումներով ու զարգացման մակարդակով:

Հազուագիւտ բացառութիւնները յարգելով, գրեթէ անկարելի կը դառնան այդպիսի ամուսնութիւնները: Հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ օր մըն ալ յուսահատ կ'երթան օտարներու մէջ փնտռելու իրենց ազգակիցներուն մէջ չգտածը, այսինքն իրենց երազած ամուսինը կամ կինը:

Եւ երբ ընտանիքի մը զոյգերէն մէկը օտար է, արդէն իսկ քանակով կտրորակուած մեր ազգին համար ան կորսուած է անպայման:

Արձակուրդի օրերուն Ֆրանսայի մեծ ու պզտիկ քաղաքներէն մէկուն մէջ հանդիպեցայ ընտանիքի մը: Ազգային զգացումներ ունէին անոնք, եւ սակայն, իրենց աղջիկը ամուսնացած է օտար երիտասարդի մը հետ, կը խօսի միայն Ֆրանսերէն, ու երկու տարեկան մանկիկն ալ կը խօսի միայն Ֆրանսերէն: Ունին նաեւ քանի տարեկան համակրելի, զարգացած տղայ մը, որ նշանուած է նոյնպէս Ֆրանսուհիի մը հետ: Իմ հարցումիս, թէ ինչո՞ւ իրենց զաւակները չեն ամուսնացուցած Հայերու հետ ու անոնք այնքան հեռացած են իրենցմէ, պատասխանեցին թէ՝ իրենց չբնակած մէջ բնաւ յարմար երիտասարդներ չկային:

Եթէ դիւրութիւններ ստեղծուին երիտասարդները փոխադարձաբար ծանօթացնելու եւ տաք մթնոլորտ ստեղծելու, կրնան կազմուիլ տիպար հայ բնտանիքներ, որոնք թէ քանակով եւ թէ որակով պատուար պիտի ըլլան օտարացումի դէմ:

Ազգային ոեւէ կազմակերպութիւն պիտի չուզե՞ր այս հարցը խորացնել ու գործի լծուիլ լրջօրէն ... առանց քմծիծաղի: Ե. Պ.

Հ. Բ. Դ. «Շահրիկեան»ի խումբի

Ա. ՉԵՌՆԱՐԿԸ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նորակազմ Շահրիկեան խումբին առաջին ձեռնարկը պսակուեցաւ մեծ յաջողութեամբ :

Հանդէսը սկսաւ «Մշակ Բանուոր»ով : Մեծ , պզտիկ, բոլորը կ'ներգէին, սրահին պատերը հայացնելով :

Խումբին կողմէ խօսեցաւ այս տողերը գրողը, պարզելուվնոր սերունդին հաւատքը Դաշնակցութեան հանդէպ :

Օրուան նախագահը, Շ. Նարդունի իր բանախօսութեան նիւթը առաւ «Դպումի վաճառականները» խաղէն, ու զուարթ ոճով մը նախ դիտել տուաւ թէ այնքան ալ արհամարհելի բան մը չէ դպումը, որուն պատկերին վրայ կը ծիծաղինք: Եւ յիշեց Իպմիթի առաջնորդ Սուեփաննոս արքեպիսկոպոսը, որ դպում ըրկած էր Սուլթան Համիտ՝ սիրաշահելու համար զայն, — դպումով գնել չնորհ մը իր դժբախտ ժողովուրդին համար : Պատմութեան մէջ, ըսաւ, ուրիշ մը ուզած է ոսպով գնել այլապէս կարեւոր իրաւունքներ : Եւ յիշեց Աստուածաչունչէն՝ Ցակոբը որ պնակ մը ոսպով ուզած է խլել եսաւէն անդրանկութեան իրաւունքները :

Իսկ մե՛ր պատմութեան մէջ, ըսաւ հեզհեզ ոտքնալով եւ բորբոքելով, եղած են մարդիկ, որոնք պնակ մը ոսպի կամ պնակ մը ոսկիի փոխարէն ուզած են ծախել մեր պատմական իրաւունքները, բայց հայ ժողովուրդին եսաւը Հրէից ե - սաւը չէ : Հայոց եսաւը, որ կը կոչուի Հ. Բ. Դաշնակցութիւն, ոչ անդրանկութիւնը կը ծախէ, ոչ ալ թոյլ կուտայ որ ծախու հանուին մեր ժողովուրդին պատմական իրաւունքները եւ ազգային ցանկութիւնները :

Քաղաքականութիւնը ոչ դպումի վաճառականութիւն է, ոչ ոսպի վաճառականութիւն : Ժողովուրդի մը քաղաքականութիւնը վարողները պէտք է ըլլան ուխտի մը համար երդուեալներ, անխախտ եւ անսասան իրենց հաւատքին մէջ : Մեր Ցակոբները թող գիտնան թէ անվաճառելի են Հայոց մշակութային արժէքները, պատմական իրաւունքները եւ ազգային ցանկութիւնները :

Իսկ դո՛ւն, երիտասարդութիւն Հայոց, լաւ ճանչցիր եւ գնահատէ՛ մեր ազգային արժէքները, ու պնակ մը ոսկի փոխարէն օտար աղջկան մի՛ ծախեր քու ազգային ինքնութիւնդ եւ հպարտութիւնդ : Հպարտացի՛ր մեր ազգային արժէքներով եւ քու գեղային նկարագիրովդ , որքան բարձր են, վերացնց են, անվաճառելի են, եւ մի՛ փոխեր պնակ մը ոսպի հետ : Մի՛ տարուիր օտարին չքե - ղութիւններէն ու պերճանքներէն, սիրէ՛, սերտէ՛ քու պատմութիւնդ որ կրնայ խանդավառել քեզ, ճանչցի՛ր եւ մի՛ մոռնար երկիրդ, որ հերոսներ ծնաւ : Մի՛ մոռնար նաեւ Շահրիկեանի խօսքը, զո՛ւն Շահրիկեան խումբի երիտասարդ ընկեր, — 1913ին, երբ Ատափազարի կեդրոնական վար - ժարանէն դասարան մը Պոլիս գնաց՝ Թուրքիոյ մայրաքաղաքը տեսնելու, «Ազատամարտ»ի խմբագրատան մէջ՝ Շահրիկեան կ'ընդունի գանոնք հետեւեալ խօսքով.— «Ի՞նչ, դաւառէն հոս եկած էք այս բոզաքաղա՞քը տեսնելու, կորսուեցէ՛ք, դացէ՛ք հայկական գիւղերը, տեսէ՛ք , դիտեցէ՛ք հայ գիւղացին »:

Մի՛ ըսէք թէ մենք փոքր ժողովուրդ ենք, կորսուելու դատապարտուած : Անտառներուն մէջ առիւծներ կան, արջեր կան, հզօր գազաններ, բայց եւ այնպէս այնտեղ կ'ապրի այծեամը, որ չի հրաժարիր այծեամութենէ, կը մնայ այծեամ, ու չի ծախեր նաեւ իր ազատ կեանքը բուռ մը խոտի փոխարէն :

Հայ ժողովուրդին մէջ, ինչքան ալ դղում վաճառողներ ըլլան կամ պնակ մը ոսպով փոխանակութիւն կատարողներ, մի՛ մոռնաք, սիրելի երիտասարդներ, որ Հ. Բ. Դաշնակցութիւնը կը կոտրէ մեր արժէքները ծախու առնելու եկողներուն պնակները, ոսպով լեցուն ըլլան թէ ոսկիով :

Ալֆորվիլի քաղաքապետը, Պ. Bleuse , որ ներկայ էր, հաճոյքով խօսք առաւ եւ ըսաւ.—

« Կը սիրեմ կոչուիլ Ալֆորվիլի Հայոց քաղաքապետը» : Շեշտեց Ֆրանսացիներու եւ Հայերու միջեւ հաստատուած բարեկամութիւնն ու համակրութիւնը, եւ վերջացնելով յաջողութիւն մաղթեց :

Գեղարուեստական բաժինը սկսաւ Ա. Քիւրքեանի մեներգովը, որուն յաջորդեց Մ. Դ. Պետրոսեան, արտասանելով Ա. Իսահակեանի « Հայաստանին »ը : Ընկեր Յովհաննէս Ադամեան (Ջուլֆա) նուագեց մեծ յաջողութեամբ Կոմիտասի եւ «Pablo de Sarasate»ի «Airs Tziganes»ը, խիստ դժուար եւ զեղեցիկ կտոր մը : Վերջացուց «Brahmes»ի «Valse»ով : Ս. Մաչատուրեան արտասանեց «Բաղինի փառաբանութիւնը (Ռ. Զարդարեան), իսկ Ս. Անդրէասեան երգեց : Այսպէս վերջացաւ առաջին մասը :

Թէեւ «Դպումի վաճառականը» անծանօթ չէ մեզի, բայց եւ այնպէս, դերակատարները նորութիւն զարձուցած էին այս թատերախաղը : Բոլոր դերակատարներն ալ յաջող էին :

Այսպէս լրացաւ գեղարուեստական բաժինը , որուն չնորհիւ ապրեցանք անդամ մը եւս : «Շահրիկեան»խումբը գեղեցիկ ապագայ մը կը խոստանայ, որովհետեւ իր ուժը արդիւնքն է Դաշնակցութեան չունչին եւ դաստիարակութեան :

ՄԻՇԵԼ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՏԱՐԱԲԱՆՏ ԱՐՄԵՆԱԿԻ ՎԵՐԱԹԱՂՈՒՄԸ

ՎԱԼԱՆՍ, 23 Հոկտ.— Գերութեան մէջ մեռած ընկեր Արմենակ Թեպոյեանի վերաթաղումը տեղի ունեցաւ 21 Հոկտեմբեր չաբաթ ժամը 14ին, աւետարանական եկեղեցին : Կրօնական արարողութիւնը կատարեց Պատ. Աբրահամեան : Ներկայ էին Վալանսի քաղաքապետը, Ֆրանս. Ռազմիկ - ներու եւ Գերիներու Վալանսի մասնաճիւղին նախագահը, երկու տասնեակ դինուորներ , ոստիկաններ, տեղական թերթերու թղթակիցներ եւն : Ծաղկեպսակներ դրկած էին, Հ. Բ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէն, Ազգ. Միութիւնը, Ֆրանս. Գերիներու Միութիւնը , Խարբերդի եւ Հապուսէի Հայր. Միութիւնը, ընտանեկան պարագաները եւայլն :

Երբ դագաղը դիակառքը պիտի դրուէր, երկու չարքի վրայ դինուորները սուիններով բարեւի կեցան, մինչդեռ տէն քաղաքապետարանին եւ Ռազմիկներու Միութեան դրօշները կէս մը պարզուեցան : Դագաղը ծածկուած էր Ֆրանսական եռագոյնով :

Անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր յարակից փողոցները : Մօտաւորապէս հազար հոգի կը հետեւէին թափորին, մինչեւ դերեզմանատուն :

Այստեղ եւս հայ պատուելին աւանդական արարողութիւնը կատարեց : Առաջին դամբանականը խօսեցաւ Վալանսի հոգեւոր հովիւը, Պապիկեան քահանայ, որ մասնաւորապէս ըսաւ թէ մինչ թուրք բանակին հայ զինուորը կոտորելով կ'անարգէին եւ փոս մը կը նետէին, աղնուական Ֆրանսան հանդիսաւոր պատիւներով կը թաղէ իր բանակին հայ զինուորը :

Ռազմիկներու Միութեան նախագահը նկարագրելով ընկեր Արմենակի կեանքը զինուորութենէն մինչեւ գերութիւնը, պարզեց անոր հնազանդ, ուշիմ եւ յանդուգն յատկութիւնները (21e Régiment d'Infanterie) : Քաղաքապետն ալ խօսք առնելով, ջերմապէս գնահատեց ողբացեալ Արմենակը իբրեւ քաջ զինուոր եւ Mort pour la France : Հ. Բ. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ խօսեցաւ ընկեր Ե. Գասեան, խորապէս յուզուած : Ներկրեց Արմենակի գաղափարական դիրքը եւ անսահման հաւատքը Հայկ. Դատի մասին : Խօսեցաւ նաեւ մեր բարեկամուհին Տիկին Օտէթ Միքայէլեան (S. F. I. O.), յանուն Վալանսի մասնաճիւղին : Պ. Գասպար Սիմոնեան խօսելով յանուն Հապուսի գիւղական միութեան, իր կարդին ողբաց ցաւալի կորուստը երիտասարդ հայրենակիցին, որ իր եռին կը ձգէ տասը տարեկան կարօն : Արմենակի ծնողները կը հեծկլտար, մրմնջելով.— Քու աճիւնդ միասին Հայաստան պիտի տանինք :

Արարողութիւնը վերջացաւ « Հայր Մեր»ով :

Թղթակից

Գաղութէ գաղութ

ՏՈՐՈՒՆԻ.— Ռազիէ (Պարսկաստան) մէջ մեռած է ընկեր Մնացական Յովհաննէսեան : Ան ջերմօրէն նուիրուած էր Ռազիէի չրջանի հայրական կեանքին, սիրուած էր թէ Հայերէն, թէ Պարսիկներէն եւ թէ Ասորիներէն : Բնիկ Սալմաստցի էր, ծնած 1897ին : Տասնըհինգ տարի չարունակ իր մասնակցութիւնը բերած է հոգաբարձութեան եւ մշակութային միութեան : Քանի մը տարի առաջ Գեարղարադի վերիվայրումներուն տեն մեծ դեր ունեցաւ եւ Գեարղարադի եւ չըրչակայ գիւղերու բնակիչները Մնացականեանի կը պարտին իրենց ստացուածքներու պաչտպանութիւնը :

ՈՒՐՈՒԿՈՒԻՃ (Հարաւ. Ամերիկա) մայրաքաղքին՝ Մոնթեվիտէոյի մէջ կայ 5—6000 հոգի - նոց հայ գաղութ մը , ինչպէս կը գրէ մեր թղթակիցը : Ունին եկեղեցի, դպրոց, հոգեւոր հովիւ, երիտասարդական կազմակերպութիւն : Թէեւ տակաւին չունին սեփական ակումբ, սակայն հանդանակութիւն կը կատարեն ակումբ մը բանալու, որուն անունը պիտի դնեն «Վռամեան» : Արդէն հաւաքուած է կոկիկ դումար մը :

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՔԻՄՓԸ» (Մ. Նահանգներ, Նիւ Ինկլէնտի չրջանը) ընդարձակ դաչտավայր մըն է, որ ունի իր մէջ ծառաստաններ, չէնքեր եւ բանական մեծ լճակ մը : Մինչեւ հիմա «քեմփ»ին մէջ չինուած են մօտ քսան տնակներ եւ այլ չէնքեր, բոլորն ալ ներկայանալի, որոնք պատիւ կը բերեն Հայ երիտ. Դաչնակցութեան անդամներուն : Տրնակներուն յարակից կան ընդարձակ ճաչասրահ-հաւաքավայր : Շուտով պիտի չինուին լիճին ա - ւազափերը (փլաժ), չնորհիւ Տիկին Մրյմէթեանի 6000 տոլարի նուիրատուութեան : Հայ երիտասարդ ու երիտասարդուհի Դաչնակցական նուիրումով կ'աշխատին ձմեռը ձիւնին եւ ամառը տաքին, հողը կը փորեն, ճամբաները կը յարդարեն : Մեր հարիւրաւոր երիտասարդները երկիւղածութեամբ ամեռիկեան դրօշին հետ հայկական եռագոյնն ալ բարձրացնեն «Քեմփ»ին կեդրոնը գրած նուագ ձողին վրայ :

ՀԻՒԼԷՍԱԿԱՆ մասնաղէտ մը, իտալացի փոն - թեքորվօ, որ կը գործէ Անգլիոյ մէջ, անհետացած է խորհրդաւոր պարագաներու տակ : Կը կարծուի թէ Մոսկուա փախած է Ֆինլանտայի ճամբով : Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ քանի վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան այս առթիւ :

ՊԵԼՃԻՈՑ կառավարութիւնը հրամայեց առնուազն 5 առ հարիւր դեղչել ապրանքներու գինները, Դեկտ. 20էն առաջ :

ՄԷՔ ՖՐԱՆՔ հատուցում ստացաւ աշխարհահռչակ պարուհին, Քլէօ տը Մերոտ, որ դատ բացած էր Տիկին Սիմոն տը Պովուառի դէմ, հինգ միլիոն պահանջելով : Տիկինը «պերճադիմ» անուանած էր պարուհին, իր գրքին մէջ (Երկրորդ Սեռ) : Դատարանը որոշեց այդ ակնարկը ջնջել գրքին յաջորդ հրատարակութեանց մէջ :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (210)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԺԳ.

Շէմքում կանգնած էր մի սարսափելի մարդ : Բոպիկ, առանց վերնազգեստի, բայց զլխով, թուխ ու յուղուած, փայլեցնելով աչքերի սպիտակուցը, դինուորական փողը ձեռքում :

Բէկը ...

Նա չունչ էր առնում, չհաւատալով իր աչքերին :

Խռովելով կատաղութիւնից, յոյսը դրած Աւետարանոցին նեղ ու ոլորուն փողոցների վրայ, ամէն տեղից լսելով իրան որոնողների հայհոյանքները, նա փախչում էր, երբ յանկարծ մի սքանչելի հանդամութիւն զղաց : Հասել էր մի լուռ տեղ, ուր որոնող չկար : կանգ առաւ, զլուխը բարձրացրեց. Մելիքի աունն էր, զարձեալ խոնարհ ու հանդարտ, քնած այդ սարսափելի ժամին : Դէպի այնտեղ քալեցին նրա ոտները : Փախմին : Դէպի այնտեղ քալեցին նրա ոտները : Փախչէ՞լ, այն էլ այդ տան մօտից... Զզուելի վախկոտութիւն էր թողնել այնպիսի նշանածին եւ անտը կարող էր թողնել այնպիսի նշանածին եւ անտը կարող էր թողնել այնպիսի նշանածին եւ անհետանալ՝ իր զլուխն ազատելու համար :

Նա առաջ վազեց : Դռները բաց էին, ներսում կատարեալ մեռելութիւն ...

Ապահով անկիւն չէր ուզում նա այդ տնից : Հարիւրաւոր սրեր բարձրացան, նա իր մերկ ձեռքերով կը բռնէր նրանց բերանը. թող աչ ու ձախ հրացաններ դոռան, իր մսի մէջ նա կը սեղմէր չեկացած զնդակները, կ'անցնէր կրակի եւ արեան ծովերով, բայց կը հասնէր այն աղջկան, որ ուղում է իր կինը դառնալ : Եւ եթէ բոլոր ճանապարհները փակուեն նրա առաջ, եթէ կարելի չլինի դուրս տանել դրախտի դեղեցկուհուն, դո - նէ այնտեղ, կրակի եւ ծխի մէջ, արիւնաթաթախ, մահամերձ, բռնել նրան, սեղմել թեւի տակ. զոնէ ծծել վարդագոյն կտուցները, զոնէ մի հպաւորութիւն, դդալ փափուկ մարմնի տաքութիւնը, հոտոտել , խածնել... Ապա առիւծի նման միջից կէս անել նրան, որ ուրիշի ձեռքը չընկնէ, ու... մեռնել նրա դիակի կողքին :

Նա ոռնաց այդ տեղիքից եւ ներս վազեց : Ոչ ոք դուրս չեկաւ, չուն էլ չկար բակում :

Եւ ահա... միմեանց հանդիպ, մենակ, առանց որ եւ է արգելքի... Եւ հրաչք, միչտ հրաչք... Աղջիկը մոռացնել տուեց ամէն ինչ, փախստականը դիւթուած էր : Կատաղի էր նրա հարստնացուն, որքան կատաղի ... Ոչինչ էր այն օրը, երբ սպանուում էր քահանան : Մի վայրկեան եւս — եւ դեղեցկուհին կատարելապէս կը խեղ - թացնէր նրան իր չանթերով :

— Մեծ մարդպէ՛ս, դռռաց նա, վար դցեց փողը եւ, թեւերը տարածած, ներս վազեց ...

Գայլանչն ձեռքը տարաւ դէպի ծոցը, մի առպազ չարժում գործեց եւ փոքրիկ խանչարը պլպլդդաց նրա՝ աչ ձեռքում : Բէկի հիացմունքը դարհուրելի կատաղութեան փոխուեց :

Գերմանիան արդէն պատրաստ...

Գերմանական շրջանակներու մէջ խոր ապատ – րութիւն զործեցին չընդալից յայտարարութիւն– ները զրահապատ ուժերու նախկին զօրավար կոմս Ֆօն Շվէբրինին, որ վարչապետ Տոքթ. Ֆ. Ատըն– աուըրի պինուորական խորհրդականն է:

Լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, զօրավարը յայտարարեց թէ Գերմանիա կրնայ երեքուկէս միլիոն պինուոր հանել պատերազմի մը պարագա – յին: Իր կարծիքով, դաշնակիցները առայժմ Գեր– մանիային պիտի ուղեն տասը զօրաբաժիններ, 200.000 պինուորներով: Այս ուժը պիտի բաղկա – նայ մեծ մասով մեքենաչարժ եւ զրահապատ զօ – բամասերէ:

Վաղուան գերմանական բանակին պարտակա– նութիւնը պիտի ըլլայ, ըստ զօրավարին, դիմա – դրել էլպայէ վրայ թշնամիի առաջին հարուածին եւ ապա անմիջապէս անցնիլ հակայարձակողա – կանի, էլպայէն անդին դէպի արեւելք: Այս ծրա– գրի իրականացման համար ժամանակ պէտք չէ կորսնցնել: Պէտք չէ սպասել, որ Ամերիկա եւ Անգլիա համաձայնին Ֆրանսայի հետ գերմանա – կան մասնակցութեան մասին: Ընդհակառակն, այժմէն իսկ պէտք է զօրաշարժի ենթարկել զին – ուորական վարչակազմերը եւ կազմել սպայակոյ– տերը: Այս ճիզը դժուար չէ, որովհետեւ նախկին սպաներն ու ենթասպաները մեծ մասով անզործ են կամ ուրիշ զործերով զրաղած, ինչպէս ինքը զօր. Շվէբրինը, որ դեռ քանի մը ամիս առաջ դեղ կը ծախէր:

Գերմանական թերթի մը համաձայն, ամերիկ – եան մարզպանութիւնը կը բաժնէ այս տեսակէ – տը: Ամերիկացիներու կարծիքով չուտով պէտք է կազմել գերման ազգային բանակ մը, բուն իսկ գերման ժողովուրդի հաւանութեամբ:

⚔ Աալանտեանի դաշինքին անդամ ընդհ. սպայակոյտերու պետերը որոշեցին զօր. Այզըն– հաուըրին առաջարկել Եւրոպայի պաշտպանու – թեան ընդհ. հրամանատարութիւնը: « Երջանիկ եմ, բան է զօրավարը, որ այս պաշտօնը ինծի կը յանձնուի »:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՔՈՐԷԱՑԻ ԵՒ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

Վերջին լուրերու համաձայն, հարաւ. Քո – րէացիները Մանչուրիոյ սահմանապլուխը հասած են հինգշաբթի օր եւ կ'ըսեն թէ «Եալա գետին մէջ պիտի լուան իրենց սուրերը»:

Կ'ըսուի թէ 5000 կարմիր Զինացիներ անցած են սահմանագլուխը:

Ամերիկացիները 15.000 ծովային պինուորներ հանեցին արեւմտեան Քորէայի մէջ:

⚔ Հնդկաչինէն վերադառնալէ առաջ, զօր. Ժիւէն հաւաստեց թէ այժմ կրնան լաւագոյն պայ– մաններու մէջ դիմագրել ըմբոստներուն, որոնք յոյսերէն կը սպառնան Թոնքինի: Ապստամբներուն հրամանատարը ընդհ. զօրաշարժ յայտարարած է: կարմիրները կարեւոր դիրք մը զրաւած են Թոն– քինի ֆրանսական միջնաբերդին մօտ: Ֆրանսա – կան օդանաւերը եւ թնդանօթները անդադար կրակ կը տեղան:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման պայմանաժամը (Նո– յեմբեր 1—10) մինչեւ յունուար յետաձգուելու համար, ելմտական յանձնաժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց, սոխակոդութեան կարզով: Ինդիրը ըստ էութեան պիտի քննուի յառաջիկայ չաբթու:

ՋՄԵՌԸ ՍԿՍԱՒ Եւրոպայի մէջ: Երկու օրէ ի վեր, փարիզցիները կը դողան ցուրտէն, իսկ ձիւն տեղացած է չատ մը նահանգներու մէջ, Ալպեան– ներէն մինչեւ Պիրէնեան լեռները: Գերմանիոյ եւ Զուիցերիոյ մէջ ալ ձիւն տեղացած է:

ԱՆԳԼԻՈՑ Երեսփ. ժողովի նոր չէնքին բաց – ման առթիւ, թագաւորը ճառ մը խօսելով, փա – ռաբանեց ազատութեան զաղափարը: «Ազատու – թիւնը կորսուած է ուրիշ վայրերու մէջ, բայց ճշմարիտ ժողովրդապետութեան ձայնը տակաւին կը լսուի մեր բոլոր ժողովուրդներուն մէջ: Այն բոլոր կապերէն որ կը միացնեն մեր ժողովուրդ– ները, ոչ մէկը այնքան զօրաւոր է քան մեր հա – սարակաց նուիրումը ազատութեան եւ արդարու– թեան զաղափարներուն, որոնք իրենց զերագոյն արտայայտութիւնը կը զտնեն մեր խորհրդարա – նական դրութեան մէջ»:

ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ, արեւմտեան Գերմանիոյ բոլոր եկեղեցիներուն կոչնակները եւ ազատութեան զանգը հնչեցին Հոկտեմբեր 26ին: Երթեւեկը դադրեցաւ երկու վայրկեան: Մաս – նաւոր ազօթքներ կատարուեցան եկեղեցիներուն մէջ: Վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, ողբաց թէ «հարիւր հազարաւոր նախկին զինուորներ, աքսորական կիներ եւ մանուկներ տակաւին զերի կը մնան Ռուսիոյ մէջ»:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Լիոնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի աննախընթաց պարահան– դէսին, 18 Նոյեմբեր, չաբթի երեկոյ Վիլօզանի Պետական թատրոնի չքեղ սրահներուն մէջ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ԻՆ, Salle Rameau:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ:

Նախագահ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԶԷՔԵԱՆ
կը խօսին՝
Ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ ընկերուհի ՕՏԼՔ ՄԻՒՍՑԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— ՏԻԿԻՆ Պ. ՎԱՐ– ԺԱՊԵՏԵԱՆ, Օրիորդներ՝ Մ. ՔԱՐԱԳՈՒԶԵԱՆ, Ա. ԹՈՒԹԼԵԱՆ, Մ. ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ, Ա. ՍՏԵ– ՓԱՆԵԱՆ (Սկնթ էթիւդ), Զ. ԳԱՍԵԱՆ (Վա – լանէն), Ք. ԽՐԻՄԵԱՆ եւ դերասան ՀԱՅԿԱՍԱՐ:

Տրամախօսութիւն՝ Ա. Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆի «ՈՒԽ– ՏԱՒՈՐ»Ը:

Հանդիսէն վերջ ինկոյթ մինչեւ կէս գիշեր, Ցոյներու սրահը (5 rue Bonnefoi), Place du Pontի մօտ:

★

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ, մասնակցութեամբ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ, Հ. Մ. Ը. Մ.Ի, ՀԱՑ. ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԵՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ:

29 Հոկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Théatre Municipalի չքեղ սրահին մէջ:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԸՆԿ. HUSSELի
կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
կը խօսի ընկեր ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Ինօք կ'առնեն Le Dauphiné Libéréի խմբագիրը քաղաքացի BERTHET եւ ընկերվարական ներկայացուցիչները: Ներկայ կ'ըլլան պետական բարձր պաշտօնատարներ:

Տէհիլի մէջ

28 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՄԷՋ

Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆ– Դի, ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ, ԴՊՐՈՑԻ ԿՐԹ. ՄԱՐՄՆԻ:

Բարձր հովանաւորութեամբ Վիէնի քաղաքա– պետ Cam. HUSSELի:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ինօք կ'առնեն Dauphiné Libéréի խմբագիր Cam. BERTHET, եւ ընկերվարական ներկայացուցիչնե– րը: Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

«ՅԱՌԱՋ»ի
25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Տիկին Սո– նիա Սոնյի Զաֆարեանէ (Քլէրմոն Ֆէրան) **500** ֆրանք:

ԱՑՆՁԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Գ. Խանճեան 500 ֆրանք կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի վաղա – մեռիկ ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՄԱՅՐ – ԵԿԵՂԵՑԻ – ՓՐԱՏՈ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր – եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրա– կի, Տօն Գիւտ Խաչի, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ մահուան 15ամեայ տարելիցին առիթով մասնա – ւոր հանդիսաւոր Հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ապդային աննման երդահանին յիշատակին: կը պա– տարագէ եւ կը քարոզէ Ատրպատականի առջն. տեղապահ Տ. Կարապետ Խաչակիր Աւագ Քհնյ. Մանուկեան: Հայ հաւատացեալ ժողովուրդը եւ կրօն. Ընկերակցութեան անդամները կը հրաւիր– ուին ներկայ ըլլալ յարգանքի այս արարողու – թեան, Ս. Պատարագի բազմաձայն երգեցողու – թեամբ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ
NOTRE - DAME DE LA GARDEի ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Այս կիրակի, ժամը 9ին: Հայկական ծէսով պատարագ եւ Հոգեհանդիստ, կաթողիկէ Հայոց առաջնորդին կողմէ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կը փութամ հրապարակաւ իմ խորին շնորհակալութիւններս յայտնել Ֆ. Կա– պոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, եւ Զարսան – ճակցի իմ հայրենակիցներէս, Տէր եւ Տիկին Տա– տայեաններու որոնք հիւանդանոցդտնուած մի – ջոցիս ամէն նիւթական ու բարոյական աջակցու– թիւն ընծայեցին ինծի:— Զարսանճակցի Սարգիս Պաղտասարեան (Լէ Միլ):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— « Քրիստափոր» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այս չաբթի ժամը 8.30ին Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ: Նիւթ՝ Հայ Ազատա– գրական շարժումը: Դասախօս ընկ. Տ. ԹԱԴՈՑ – ԵԱՆ: կը հրաւիրուին համակիրները, կ. Խաչու – հինները եւ Նոր Սերունդը:

⚔

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն այս չաբթի ժամը 8.30ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն այս կիրակի երե– կոյ, ժամը 8ին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Ց. ՊԱ– ՊԻԿԵԱՆ:

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՍԵՒԱԿ խումբի ժողովը՝ չաբթի օր ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՇԱՎԻԼ.— Արշակեան խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբթի իրիկուն ժամը 21ին, ընկեր ՄԷՆ ՍԷի բնակարանը: Իոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Ներկայանալ անդամատեղրով:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Ա.Հարոնեան Ակումբին մէջ, Rue des Convalescents: կարեւոր օրակարգ: Իոլոր ընկերու– հիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի այցելութիւնը ղէպի Հ. Ց. Դ. թանգարանը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Սիրով կը հրա– ւիրուին փափաքողները:

Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի բոլոր մարզիկները կը հրաւիրուին ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ներկայ ըլլալ Իսի, Stade Jean Bouinի մեր դաշտին վրայ պասքէթի, վոլէ – պոլի եւ զանազան մար– զանքներու համար:

Այս կիրակի ժամը 11.45ին, Porte d'Italie:

ԿՈՒԶՈՒԻ ՀԱՄՑԷՆ Պ. Խաչիկ Տէյիրմէն – ճեանէ, որ իր տիկնոջ Արսենիկի եւ երկու զաւակ– ներուն հետ, պատերազմի ընթացքին զտնուած են Վիէննա, ապա անցած են Իտալիա եւ այժմ կը կարծուի թէ փարիզ կը բնակին: Նախապէս կը բը– նակէին Սելոնիկ: Գիտցողներէն կը խնդրուի ի – մացնել «Յառաջ»ի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն ընկեր Սարգիս Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Էֆխանեան (Փարիզ), իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակո – միտէին, Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին, Նոր Սե – րունդի Քրիստափոր խումբին, Հայ Աբրիներու Պո– մոնի մասնաճիւղին, Հայ Ռազմիկներու Բարեկա– մական Միութեան եւ բոլոր ընկերներուն ու բա – րեկամներուն որոն քանձամբ, զրաւոր, ծաղիկով եւ նուէրներով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց սիրելի զաւկին վաղամեռիկ՝

ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆի

զառնակսկիծ մահուան առթիւ:

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն.: Դիմել ՅԱՌԱՋի հասցէով:

Գին 1500 ֆրանք, կանխիկ: Փոստի ծախքը մէջը:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻԻ
ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
10 rue de l'Epée, LYON
ԿՐ ՏՐԱՄԱԴՐԷ
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈՒ ՄԸ– ԹԵՐՔ ՄԸ ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքներ, ինչպէս ՊԱՄԻԱ, ԵԱԼԱՆՃԻ ՏՕԼՄԱ՝ ՍԹԱՄ– ՊՈՒԼ, ՔԱՇՔԱՎԱԼ, ՃԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ, ՍԱԼԵՊ, ՄԱՀԼԷՊ, ՊՂՊԵՂ, ՇԻՐԱԿ ՕՂԻՆ: ԱՊՈՒԽՏ, ԵՐՇԻԿ, ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ, ՀԷԼՎԱ, ԹԱՀԻՆ, ԲԱՂ – ԼԱՎԱ, ԼՕՔՈՒՄ, ԳԱՏԱՅԻՓ, ճոյնիսկ ՃԻԹ եւ ՀԻՆԱՅ: Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ:
ՆԱԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ
Ինչպէս նաեւ տեղական անարատ մեղր մեծա– քանակ թէ փոքրաքանակ:
Սուրճի ամէն գնումի համար *թէքէ–փռիմներ* կը տրուին: հարիւր թիֆէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիմէօռի:
25.000 ֆր. հատուցում կուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցմսս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63
Dimanche 29 Octobre 1950 Կիրակի 29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6233–Նոր շրջան թիւ 1704

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ՄԵԶԻ ԱՒԱՋՆՈՒՐԴ

Ժամանակները մեզմէ կը պահանջեն ոչ մէկ այն արթնութիւն եւ չարժում, այլեւ ծրագրեալ աշխատանք: Ցարատեւ ճիգ՝ բոլոր ճակատներուն վրայ :

Քաղաքական հոգերուն հետ, մշակոյթի պահանջներն ալ կը բազմապատկուին հետզհետէ :

Կը գտնուինք այնպիսի միջավայրի մը մէջ, ուր միտքն ու ձեռքը նուաճումներ կը կատարեն արընթաց: Կը հոսին ու կը գործեն իբրեւ յոր – ձանք :

Եթէ չկարենանք հետեւիլ, իւրացնել պիտանին եւ խորացնել, թարմացնել մեր գիտելիքները, շուտ կը ցամքին մեր մշակոյթի վտակները :

«Զրվէժ» կոչեց իր նոր գիրքը՝ Նարդունին: Զրվէժ «միտքերու, զգայարաններու, պատմական ծանօթութիւններու, յորդառատ եւ հեղեղաձայն»:

Ահա քանեւեւինդ տարիէ ի վեր մեր աչքերուն առջեւ, մեր գլխուն վերեւ կը հոսին միջազգային գրականութեան եւ արուեստի, գիտութեան եւ աշխարհակալութեան ջրվէժները: Ազատ եւ անսպառ: Մատչելի բոլորին համար :

Անշուշտ ամէնուն տրուած չէ օգտուիլ այդ յորդահոսան աղբիւրներուն բարիքներէն:

Բայց, անոնք որ կոչում ունին եւ տրամադիր են հանրօգուտ ասպարէզի մը նուիրուելու, ինչո՞ւ կէս ճամբան պիտի մնային :

Մշակոյթի պաշարն ալ, երբ մէկէն միւսին կը վոխանցուի ընտանեկան ժառանգութեան մը պէս, ի վերջոյ կը վերածուի մեծ հայրիկին հարստանեկան յիշատակներուն:

Ինչպէս ամէն տեղ, մեր մէջ ալ «ջրվէժ»ները կը կազմուին աշխատանքով: Աչքի լոյս թափե – լով: «Լոյս ի լուսոյ»:

Կարելի՞ է դիմանալ եւ ճամբայ կտրել, թեւ տալ Հայկական Արտասահմանի մշակոյթին, առանց այս տարրական պայմաններուն :

Կարելի՞ է ապահովել տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութիւնը, երբ ծուռբերան դիմակատրներ եւ կամկաթ հետեւորդներ կը կազմալուծեն անոնց դիմադրական ճակատը: Անոնց կորովը եւ ինքնավստահութիւնը :

Ի վերջոյ նո՞ր պիտի սորվինք թէ՝ մեր դիտակից եւ յարատեւ ինքնագործունէութենէն, մեր պայծառատեսութենէն կախում ունի Հայկական Արտասահմանի զօրացումը կամ թուլացումը: Անոր մշակոյթին զարգացումը կամ անկումը :

Երեւանը ինքն ալ, որ իրաւունք չունի նոյնիսկ ուղղակի կապ հաստատելու տարագիր բազմութեանց հետ, երբեք չէ յաւակնած «ամենայն Հայոց առաջնորդ» հանդիսանալ: Ոչ մշակոյթի, ոչ ալ ուրիշ ճակատի վրայ :

Գիտենք թէ ան ինչպէս կ'ըմբռնէ իր կոչումը եւ մեր պարտականութիւնները:

Այս պարագան կամաւոր ըլլայ թէ հարկադրեալ, բան մը չի փոխեր անոդոք իրականութենէն :

Ուրեմն, մե՛նք պիտի անօրինենք մեր ճակատագիրը: Այսօր, վաղը եւ միւս օր :

Մե՛նք պիտի պահպանենք եւ ճոխացնենք տարագիր բազմութեանց մշակոյթը, միշտ ձգտելով նոր ակօսներ եւ վտակներ բանալ :

Աւելի քան երբեք նախանձախնդիր՝ ցամաքէ ցամաք փոխադրուած վաստակին, անշուշտ նոյն դուրգուրանքով պիտի հետեւինք հայրենիքի հարազատ ստեղծագործութեանց :

Ու պիտի պահանջենք որ եթէ տակաւին ի վիճակի չեն դուռները բանալու, գոնէ պատուհաններուն փեղկերը վերցնեն, որպէսզի կարենանք օգտուիլ, փոխադարձաբար :

Ատոր համար ալ՝ միշտ քայլ մը առաջ: Դէպի բարձունքները :

Քանի զօրացնենք մեր ինքնապաշտպանութեան դօտիները, լայն եւ խոր նուաճումներ կատարելով բոլոր ճակատներուն վրայ, այնքան դեպին չհաճ կ'ըլլանք ապագային համար:

Ի վերջոյ հայրենիքն է որ պիտի չհի օտարութեան մէջ կատարուած վաստակէն :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆԴ ԿԱՅՑԵՍ ...

Անգլիոյ երեսփ· ժողովի նոր չէնքին բացման առթիւ, թերթերը պատկերազարդ մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն բրիտանական աւանդութեանց մասին :

Մեծն Բրիտանիան ահարկու միապետ մը ունեցած է, Զարլզ Ա· (1629 - 1640):

Այս բռնակալը մինչեւ անգամ համարձակած էր խորհրդարան մտնել, ձերբակալելու համար ընդդիմադիրները :

Բայց առտու մը օձիքը ձեռք տալով, հրապարակ կը գլխատուի Հուայթհոլի պալատին առջեւ :

Այդ օրէն ի վեր, Մեծն Բրիտանիոյ թագաւորը իրաւունք չունի երեսփ· ժողովէն ներս մտնելու :

Ուրեմն, հինգշաբթի օր, երբ նոր չէնքին բացումը կը կատարուէր, Ճորճ Զ· իր գահաճառը խօսեցաւ Ուէսթմինսթըրի Աբբայարանէն :

Այսպէս, խորհրդարանը պահած կ'ըլլայ իր անկախութիւնը, թագաւորն ալ իր արժանապատուութիւնը :

Տեսակ մը «անդ կացցես»: Ոչ թէ լոյս չտեսնելու, այլ հետեւէն խակ չդպչելու համար սահմանադրական ազատութեանց լոյսին :

Այսպէս, Մեծն Բրիտանիան միապետական ըլլալով հանդերձ, անսահման ազատութիւններ կը վայելէ :

Իսկ անդին, «աշխարհի ամէնէն ժողովրդավար երկրին» մէջ միլիոնաւոր քաղաքացիներ իրենց մէջքերը ծռած եւ աչքեն անգամ վար իջեցուցած են, Սթալինը մինչեւ երկինք բարձրացնելու համար ...

Թերթերը ուրիշ աւանդութիւն մըն ալ նկարագրեն :

Երբ երեսփ· ժողովին ատենապետը եւ խոսնովանահայրը ներս կը մտնէին եւ այս վերջինը աղօթքներ կ'արտասանէր, բոլոր ներկաները ոտքի ելան, ձայնակցելով, բայց իրենց երեսները պատին դարձնելով :

Բարեպաշտներուն կ'ինայ լուծել այս աւանդութեան գաղտնիքը :

Ողբացեալ Կոմիտասն ալ երեսը պատին կը դարձնէր յիմարանոցին մէջ, երբ ճանչուոր դէմք մը տեսնէր: Բայց ան ուրի՛չ բան ըսել կ'ուզէր...

Վ.Ա.Հ.

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Անգարայի հրահանգին համաձայն, Պոլսոյ 32 թաղերէն եւ պաւառի հինգ եկեղեցիներէն ներկայացուցիչներ պիտի ընտրուին այս երեքշաբթի օր (31 Հոկտ·), ձեռնարկելու համար պատրիարքի ընտրութեան, որ պիտի կատարուի Նոյեմբեր 9ին :

Իրականին մէջ, նորընտիր Կրօն· ժողովն է որ պիտի ընտրէ պատրիարքը, երկու թեկնածուներ ներկայացնելով հինգ հոգիներոց ցանկի մը վրայ : Պոլսոյ կուսակալին կը մնայ պատրիարք հռչակել երկու թեկնածուներէն մէկը :

Թուրք թերթերն ալ մանաւորապէս կը չեշտեն այս պարագան :

Այսպէս, «կէճմէ փոսթասը» կը գրէ·— «Պատրաստուած կանոնագրին համաձայն, կուսակալութիւնն է որ պիտի որոշէ թէ երկու ընտրելիներէն ո՛րը արժանի է պատրիարքական աթոռին»:

Միլլիյէթ·— «Հայ հայրենակիցները կ'ըսեն թէ ընտրութիւնները յուզումնալից պիտի ըլլան եւ կատարեալ անակնկալով մը պիտի վերջանան »:

Մարմարա կը գրէ թէ Արսլանեան արք· իր երկու արքանեակները ղրկած է Անգարա, իր տեսակէտները արժեցնելու համար :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ յայտնեց չին համաձայնաւոր կառավարութեան, թէ ՄԱԿի առջեւ պիտի չպաշտպանէ իր գաղը, եթէ չինական ուժերը Թիպէթի վրայ քալեն :

ԳԵՐՄԱՆԱՅԻՆԵՐՈՒ համար հոգերանօրէն անընդունելի եւ անգործադրելի է Ֆրանսական ծրագիրը, յայտարարեց Արեւմտեան Գերմանիոյ դաւտական նախարարը, Պ· Տէլըը: «Առանց գեր – մանական հպարտութիւնը վիրաւորելու կարելի չէ պահանջել Գերմանացիներէն որ ստորադաս վիճակի մը մէջ մասնակցին այդ բանակին»:

Ինչպէս պիտի կազմակերպուի Եւրոպայի պաշտպանութիւնը

ԾՐԱՆՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Ատլանտեանի 12 դինակից պետութեանց ազգ· պաշտպանութեան նախարարներու ժողովը բացուեցաւ չաբաթ օր Ուոշինկթընի մէջ : Ժողովը բացառաբար պիտի զբաղի Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան վերաբերեալ զինուորական հարցերով եւ յատկապէս Գերմանիոյ վերազինման հարցով :

Ժողովի օրակարգին վրայ կը գտնուին երկու հիմնական առաջարկներ: Առաջինը՝ Մ· Նահանգներու առաջարկն է, որուն համաձայն, գերմանական ուժերը անմիջապէս պէտք է առնուին Ատլանտեանի հաւաքական ուժերու կազմակերպութեան մէջ: Երկրորդ առաջարկը պիտի ներկայացուի Ֆրանսայի կողմէ: Այս առաջարկին համաձայն պէտք է ստեղծել եւրոպական զինուորական կազմակերպութիւն մը, բայց առկէ առաջ պէտք է ստորագրել հանքածուխի եւ պողպատի արտադրութեանց միացման պայմանագիրը (Շումանի ծրագիրը), որ անտեսական գետնի վրայ կ'ամբողջացնէ եւրոպական բանակի մը կազմութեան ծրագիրը :

Չի կարծուիր սակայն, որ ազգ· պաշտպանութեան նախարարներու խորհուրդը զբաղի Ֆրանսական ծրագրի քաղաքական մասով: Պիտի քննուին միայն այս ծրագրին զինուորական – մաս – նագիտական տրամադրութիւնները, որոնց չուրջ մանրամասնութիւններ պիտի ուզուին Ֆրանսայի ներկայացուցիչէն : Պ· Ժիւլ Մոք պիտի պարզէ, թէ ինչ պայմաններու տակ հնարաւոր է եւրոպական բանակին մէջ մտցնել գերմանական զօրամասերը :

Ատլանտեանի դաշինքին խորհուրդը կը բաղկանայ 12 դաշնակից պետութեանց արտաքին նախարարներէն, որոնց պիտի վիճակի բնականաբար Ֆրանսական ծրագրին քաղաքական մասի քննութեան հոգը: Կը նախատեսուի թէ արտաքին նախարարներն ալ պիտի հաւաքուին մօտ աւուրներս այս հարցով զբաղելու համար:

Մինչ այդ Խորհուրդի զինուորական յանձնախումբը տուած է կարգ մը որոշումներ, որոնք պիտի ներկայացուին պաշտպանութեան նախարարներու ժողովին, վաւերացնելու համար: Որոշումները չեն տրուած միայն գերմանական հարցին չուրջ, զոր պիտի քննեն պաշտպանութեան նախարարները :

Տրուած են հետեւեալ որոշումները:

1.— Եւրոպայի մէջ պիտի ստեղծուի ընդհ· բանակատեղի մը որ գործածուած բառերու սկզբնատառերով պիտի կոչուի «Շէյփ» (SHAPE — Supreme Headquarters Allied Powers in Europe — Դաշնակից պետութեանց վերադոյն բանակատեղի Եւրոպայի մէջ :

2.— Ներկայիս Ֆոնթէնպլոյի մէջ գործող ընդհ· սպայակոյտը անմիջապէս պիտի առնուի SHAPEի մէջ, որ գործի պիտի ձեռնարկէ 1951ի սկիզբները :

3.— Բոլոր դաշնադիր պետութեանց եւ Մ· Նահանգներու մասնակցութեամբ Եւրոպական պաշտպանութեան բանակը պիտի բաղկանայ 70 զօրաբաժիններէ մինչեւ 1953ի վերջը, մէջն ըլլալով նաեւ Եւրոպա գտնուող ամերիկեան տասնեակ մը զօրաբաժինները :

4.— Զէնքի եւ ռազմամթերքի միօրինակութիւն պիտի հաստատուի, հիմ բռնելով ամերիկեան արտադրութիւնները, քանի որ գլխաւոր հայթայթիչները պիտի ըլլան Մ· Նահանգները :

5.— Եւրոպական միացեալ բանակի ընդհ· հրամանատար պիտի նշանակուի զօր· Այզընհաուը, որ, ինչպէս երէկ գրեցինք, սատնձնած է արդէն իրեն եղած առաջարկը :

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ Կ'ԱՃԱՊԱՐԵՆ

Ֆրանսայի ազգ· պաշտպանութեան նախարարը Պ· Ժիւլ Մոք Ուոշինկթընի հասաւ չաբաթ առաւօտ եւ ներկայ եղաւ ժողովի երէկուան նիստին: Իրպէկ չրջանակներ կը նախատեսեն, թէ Մ· Նահանգները եւ Մ· Բրիտանիա պիտի ընդգրկուին Ֆրանսական ծրագրին, վախնալով որ առանձին գործադրութիւնը եւ մանաւանդ Շումանի ծրագրին իրականացումը անպայման ժամանակով պիտի դանդաղեցնէ Եւրոպայի պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը: Եթէ Ֆրանսա յամառի իր տեսակէտներուն վրայ, վախ կայ որ մինչեւ 1951ի ամառը եւրոպական բանակը կազմելու արդէն իսկ պատրաստ ծրագիրը չհետաձգուի :

Մեծն Բրիտանիա զինուորական տեսակէտով անկարելի կը գտնէ Ֆրանսական ծրագրին իրականացումը: Լեզուական եւ սպառազինման դժուարութիւնները պիտի յապաղեցնեն գործը այնպիսի չրջանի մը մէջ, երբ անհրաժեշտ է արագօրէն չարժիլ : Անգլիացիները բաւական կր սեպեն մինչեւ հիմա եղած խօսակցութիւնները եւ կ'ըսեն թէ գործելու ժամանակը եկած է այլեւս : Այսուհանդերձ միջոցներ կը փնտռուին, վանդակոր տպնապ մը կանխելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՑԼՏ

(ԻՐ ՎԱՐԿԻՆ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ԱՌԹԻԻ)

Արուեստագէտ դրագէտներու ամէնէն ինքնատիպը եւ փոթորկայոյզը՝ Օսկար Ուայլտ, կը վակէր աչքերը յիսուն տարի առաջ, Փարիզի մէջ։

Ինիկ Իրլանտացի, ծնած էր 1854ին Տըպլինի մէջ եւ 25 տարեկանին հաստատուած Լոնտոն։

Մեծատաղանդ հեղինակ մը իբրեւ բանաս – տեղծ, թատերագիր եւ վիպասան, որ ժ֊։ դա – րու վերջին քառորդին մեծ աղմուկ հանեց իր շուրջ, չնորհիւ արուեստի մասին իր յայտնած ինքնատիպ եւ արտակարգ դաղափարներուն եւ խորհրդաժուքեանց։ Իրմով հրապարուեցան ոչ միայն մտաւորական Անգլիան, այլեւ Ֆրանսայի ականաւոր դրագէտներ, Անաթոլ Ֆրանս, Անդրէ տը Ռէնիէ, Մօռիս Պառէս եւ դեռ ուրիշներ։ Իսկ Անտուէ Ժիտ դիրք մը դրեց իր բարեկամ «Օսկար Ուայլտի» մասին։

Օսկար Ուայլտ իր չրջանին չփացած տղան՝ հաղուելու իր մասնաւոր ձեւը ունէր, հարուստ էր, կը սիրէր զուարճութիւնը եւ հաճոյքը, կ'արհամարհէր հանրային կարծիքը։ Արուեստի գործեր կ'արտադրէր եւ ողողուած էր փառքով։ Ինիտ արախօս՝ ընկերային ու ընտանեկան չրջանակնե – րու մէջ, փնտռուած պատմող մըն էր, որ կը կրկնէր թէ «պատմուքեան միջոցով միայն կրնամ յայտնել մտածումս»։

Օսկար Ուայլտեան դեղեցկագիտուքեան նը – մոյշ մըն է «Տորիըն Կրէյի կենդանագիրը» վէպը, գրուած 1890ին։ Այս գիրքը իր ժամանակին թէ յաջողուքիւն ունեցաւ, թէ քննադատուեցաւ իրբեւ անբարոյ։ Իսկ ինչ արհամարհանքով պա – տասխանած է թէ, «Այս գիրքը թերեւս ժահրոտ է, սակայն կատարեալ է»։

Բացի դեղեցիկ հէքեաթներէ ինչպէս «Եր – ջանիկ Իշխանը», որոնց մեծ մասը հայերէնի թարգմանուած է, Օսկար Ուայլտ գրած է թատե֊ րախաղեր, «Տիկին Ուինտըմիըրի հովահարը», «Անկարեւոր կին մը», «Իդէալ ամուսին մը» եւն.։ Իսկ «Սալոմէ»ն, որ հայերէնի թարգմանուած է Մանիկ Պէրպէրեանի կողմէ, գրած է ուղղակի Ֆրանսերէն։ Այս վերջին գործին Անգլիա մուտ – քը չէ արտօնուած, մինչ Սառա Պէռնար 1894ին կը ներկայացնէր զայն Փարիզի բեմին վրայ։

Օսկար Ուայլտ այն արուեստագէտներէն է, որոնց համաձայն արուեստը պէտք չէ որ ժողո֊ վրդական դառնայ։ « Հասարակուքիւնը կը պա – հանջէ արուեստէն որ ժողովրդական ըլլայ, դո – վարանէ ճաշակի իր պակասը, չոյէ, փայփայէ իր անհեթեթ ունայնամտուքիւնը, բայ միայն ինչ որ ըսուած է յաճախ, ցոյց տայ իրեն ինչ որ չատ անգամ տեսած է ինք ու յոգնած տեսնելէ» ։ «Ժո֊ ղովուրդը ինք պէտք է բարձրանայ արուեստին»։ «Երբ արուեստագէտը հաչուի կ'առնէ ինչ որ ու – րիշները կը պահանջեն, կը դադրի արուեստագէտ ըլլալէ եւ կը դառնայ մոայլ կամ զուարճալի ար – հեստաւոր մը»։ «Արուեստը կը սկսի հոն ուր կը վերջանայ նմանողուքիւնը»։

Ուայլտ կ'առաջէր հասարակ տեղիքը եւ կը պաչտէր դեղեցիկը։ « Արուեստը արուեստին հա – մար» վարդապետուքեան այս ջերմ չատագովին գործերուն մէջ սակայն կը նչմարուի միչտ ալ բարոյական հիմք մը, նպատակ մը, ինչպէս « Սալոմէ»ին մէջ։

Ինչպէս ըսինք, Օսկար Ուայլտ իր ժամանա – կաչրջանին կը համարուէր զրական արտակարգ երեւոյթ մը, թէեւ չատ անգամ աւանդապաչտ Անգ – լիան իր դէմ կ'ելլէր։ Եւ սակայն, իր փառքի ճա – ճանչներուն քովն ի վեր դառնօրէն ընթացաւ դա֊ թակղուքեան մը նուաստացումը որ իր կեանքը բաժնեց երկուքի ։

Այս էր պատճառը որ դառնօրէն կ'աղաղա – կէ, De Profundisի մէջ։— « Փառքի համբուէ մը վերջ ինկայ տեսակ մը յաւիտենական վատա – համբաւուքեան »։

Օր մը Օսկար Ուայլտ ծանօթացաւ Լօրտ Ալ֊ ֆրէտ Տըկլէսի հետ, 23 տարեկան երիտասարդ մը, որ ոտանաւորներ կը գրէր եւ մեւեռնոյն ատեն ուսանող էր Օքսֆորտի համալսարանին մէջ։ Այս երիտասարդը աներեւակայելի տիրապետուքիւն մը ունեցաւ Օսկար Ուայլտի վրայ, ուժեղ սէր մը ծնաւ անոր հանդէպ որ երբեք չէրեց դինք։ Տըկ – լէսի ուղղուած նամակի մը մէկ կը գրէ.— «Դուն կը կրէիր արուեստագէտի խառնուածքի տարեր – րը, Թաթոն վիճակի մէջ»։ Ուրիչ տեղ մը.— « Ան֊ բան ատեն որ իմ չուրջս էիր, կեանքս եղաւ սմուտ եւ ոչ ստեղծագործ»։

Օսկար Ուայլտի այս սերտ մտերմուքիւնը սակայն, չաղախուեցաւ մեղքով մը որ ընդվզեցուց Տոկլէսի աւանդապաչտ եւ խստաբարոյ հայրը՝ Քուինսպէրի մարքիզը։ Դատի յանձնուէ վերջ, տնցուտր դատուելով, 1895ին երկու տարուան ծանրով Բիտինկի բանտին մէջ տաժանակիր աչ – խատանքի դատապարտուեցաւ Օսկար Ուայլտ ։ Արձակուելէն վեց ամիս առաջ միայն, չնորհիւ իր բարեկամներուն, մանաւանդ Բասըրթ Բօսի , միջամտուքիւն, իրաւունք ունեցաւ թուղթ եւ գրիչ ստանալու։ Այդ միջոցին էր որ գրեց իր

Քրիստափոր Կարա Մուրզա

ՆՄԲ.— Կ'ամփոփենք «Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրի 1950 Յուլիսի թիւէն, զանց առնելով բննադատական մասը.—

Հայաստանի ՀՍՍՌ Գիտութեանց Ակադե – միայի Արուեստներու պատմութեան եւ տեսու – թեան բաժինը չափազանց կարեւոր գործի ձեռ – նարկած է, լոյս ընծայելով հանրամատչելի մե – նագրական աչխատութիւններ դասական եւ սո – վետական երգահաններու մասին ։ Այս կարգի աչ – խատութիւններ նպատակ ունին մէկ կողմէ ծա – նօթացնել մեր երաժչտական արուեստի պատմու – թիւնը, անոր զարգացման ընթացքը մինչեւ սո – վետական հայկական երաժչտութեան մեծ նուա – ճումները, միւս կողմէ, մեր երաժչտութեան անցեալի լաւագոյն գործիչներու կեանքը, գոր – ծունէութիւնն ու ստեղծագործութիւնը քննրոչե – լով, վեր հանել այն ինչ որ ուսանելի է սովետա – կան երիտասարդութեան համար։ Այս տեսակէ – տէն ողջունելի է Մ. Մուրատեանի «Քրիստափոր Կարա – Մուրզա» գիրքը ։

Կարա – Մուրզա անցեալ դարու վերջին քա – ոորդի հայ երաժչտութեան ամէնէն կարկառուն դէմքերէն մէկն է ։ Անով կը սկսի մեր երաժչտա – կան մչակոյթի նոր չրջանը։ Առաջինն էր որ հայ ժողովրդական երաժչտութիւնը համերդային խումբի վերածեց եւ ստեղծելով այդ երաժչտու – թեան համար նոր եւ լայն ունկնդիր, ընկերային եւ դեղարուեստական ներգործութեան նոր ուժ մը տուաւ։ Ան ժողովրդական երգը բազմաձայ – նեց, որով եւ հանդէս բերաւ նոր, դեղարուեստա օրէն աւելի կատարեալ ձեւով եւ աւելի հարուստ բովանդակութեամբ։ Իր ժամանակաչրջանի ազ – դային վերելքի պայմաններուն մէջ այդ վերելքին ընդառաջելով, հայկական երգի բազմաթիւ հա – մերգներով ան կը ձգտէր ունկնդիրի դիտակցու – թեան մէջ ժողովրդական երաժչտութեան ազդա – յին արուեստի բնոյթ տալ եւ այլ ազգերու ար – ուեստին հաւասար համարում ստեղծել։ Ասոր հե – տեւանքով Կարա – Մուրզայի համերդային լայն գործունէութիւնը, որ կ'ընդգրկէր Կովկասի ոչ միայն կեդրոնները, այլեւ հայաչատ բոլոր վայ – րերը, ժամանակին չատ կարեւոր դեր կատարեց հայ ժողովրդի ազգային ինքնագիտակցութեան բարձրացման մէջ, մեծ չափով նպաստեց անոր մչակութային զարգացման ։

Հանդէս դալով երաժչտական – ընկերային չափազանց բազմակողմանի գործունէութեամբ՝ Կարա – Մուրզան ցոյց տուաւ ազգային արուես – տին նուիրումի անդերազանցելի օրինակ եւ մին – չեւ կեանքի վերջը անդաւաճան կերպով ծառայեց հարազատ ժողովուրդի չահերուն։ Ինչպէս ճիչտ կը նչէ իր գրքի յառաջաբանին մէջ, Մուրատեան, Կարա Մուրզայի կեանքը չափազանց ուսանելի է մեր երիտասարդութեան համար ։

Ասկէ պարզ կը դառնայ Քրիստափոր Կարա – Մուրզային նուիրուած աչխատութեան այժմէու – թիւնը եւ լոյս ընծայելու անհրաժեչտութիւնը ։

Ձեռնարկելով այս աչխատութեան՝ հեղինակը նպատակ է ունեցած «վերականդնել Կարա Մուր – զայի իրական պատկերը, հանրամատչելի ձեւով պատմել անոր կեանքի եւ գործունէութեան մա – սին, ցրուել անոր չուրջ ստեղծուած թիւր կար – ծիքները, պարզաբանել անոր քաղաքական ու դե – դապետական հայեացքները եւ ճիչտ կերպով ար – ժեւորել անոր կատարած գործը» ։

Կարա – Մուրզան եւ մեր երաժչտութեան նչանաւոր գործը «De Profundis» նամակի ձեւով Տըկլէսի, ինչպէս եւ«The Ballad of Reading Gaol»ը։ (Այս վերջինը հայերէնի թարգմանուած է Եղ. Տարօնեանի կողմէ, Պէյրութ)։

«De Profundis»ի ձեռագիրը յանձնուած էր իր կատակատար բարեկամ Բօսին, որ Բրիտանական Թանգարանին տուաւ, 1960ին հրատարակուելու պայմանով։ Բայց արդէն 1905ին հրատարակուած էին հատուածներ եւ 1913էն ի վեր ծանօթ է գոր – ծին մէկ մասը ։

1897ին, բանտէն ելլելէ վերջ, անցաւ Ֆրան – սա, ընկճուած աղքատ։ Նախ Տիէփ, յետոյ մօտը Պէռնվալ սիւր Մէռ ծովափը ապրեցաւ, Սեբաս – տիէն Մէլմօթ կեղծանունով։ Փարիզ գալով բնա – կեցաւ Rue des Beaux Artsի Ալգաս պանդոկին պզտ – տիկ մէկ սենեակին մէջ (պանդոկին դռան վրայ մարմարեայ տախտակ մը կայ դրուած)։ Վերջերը ինքզինք յանձնած էր Օշինդրի (ապաչնա)։ Մե – ռաւ 1900 Նոյեմբեր 30ին։ Նախ թաղուեցաւ Պան – եէոյի գերեզմանատունը, իսկ 1910ին, իր բարե – կամ Բօսը փոխադրեց մարմինը Փէռ Լաչէզ։

Տըկլէսի մահով (1945) «De Profundis»ի երկ – րորդ մասը կարելի եղաւ տպագրել։ Օսկար Ուայլ – տի տղան՝ Վիվիըն Հոլէնտ հրատարակեց Անգ – լիոյ մէջ երեք ամիս առաջ ։

Ասկէ դատ այս վերջերս Ֆրանսերէն գիրք մը լոյս տեսաւ Փարիզի մէջ, «Oscar Wilde et le Clan Douglas» դրուած Քուինսպէրի մարքիզի կողմէ , որ Թոռն է Ուայլտի ոխերիմ թչնամի Քուինսպէ – րիին եւ եղբօրորդին Տըկլէսի։ Գիրքը ձօնուած է Օսկար Ուայլտի տղուն «Վիվիըն Հոլէնտի, ան – կեղծ բարեկամութեամբ»։ Կը պարունակէ նամակ – ները Տկրլէսի ինչպէս եւ Բօսին, Տըկլէսի հօր՝ Քուինսպէրիի նամակները իր տղուն, ոտանաւոր – ները Տըկլէսէն, եւն.։

Դառնութեան բաժակը ցմրուր քամելէ կէս դար վերջ, երկու ընտանիքներուն չատաւիղնե – րուն սիրալիր բարեկամութիւնը եւ հաչտութիւնը յետ մահու կը սրբէ անցեալը անոր որուն ար – ուեստի մասին յայտնած ամէն մէկ տողը դեղար – ուեստական վայելքով մը կը կարդացուի միչտ ալ։ «Անցեալը, ներկան եւ ապագան, կը դրէ Օս – կար Ուայլտ, բոպէ մըն են Աստուծոյ աչքին, ո – րուն նայուածքին տակ պէտք է ապրինք բոլորս»։

Մ. ՄԱՆՆԻԿ

*ՆՄԲ.— Ուայլտէն կարգ մը հատընտիր թարգմանութիւններ կատարուած են Պոլսոյ Ազ – դակ երիտասարդ շաբաթաթերթին մէջ **(1909)**, Միսաք Մեծարենցի կողմէ եւ մինչեւ այսօր ալ կ'արտատպուին թերթէ թերթ եւ գիրքէ գիրք (Դատաստանաւուն եւն.)։ Իսկ «**De Profuidis** » թարգմանած եւ տպած է Գ. Կաւվարենց ։*

ԼՋ ՄԸ ՈՒԱՃԼՏԷՆ

Իշխանն ու ծիծեռնակը

1.

Շատ դարեր առաջ, Անգլիոյ կայսրը դեղեցիկ տղայ մը ունէր, որուն ամէնքը «Երջանիկ Իշխան» կ'ըսէին :

Եւ իրաւ, իշխանը երջանիկ էր, որովհետեւ ամէնքը կը սիրէին զինք, ու անիկա կ'ապրէր անհոգ եւ անվիշտ :

Բայց, երջանկութիւնը երկար չտեւեց, կայսեր սիրասուն որդին, «Երջանիկ Իշխան» մեռաւ : Անոր մահը ցաւցուց բոլորին սիրտը :

Քաղաքապետութիւնը եւ ժողովուրդի ներկայացուցիչները որոշեցին արձան մը չինել «Երջանիկ Իշխան»ի յիշատակին արձան մը՝ որ զարդարուած ըլլար ոսկիով ու թանկագին քարերով :

Տարի մը չանցած՝ քաղաքի հրապարակին վրայ կանգնած էր «Երջանիկ Իշխան»ին արձանը, որուն թիկնոցը զարդարուած էր ոսկիէ տերեւներով սուղին երախակալը՝ թանկագին յակինթով, իսկ աչքերը՝ աննման սուտակներով, որ կը փայլէին աստղերու նման :

Իշխանը հրեշտակի պէս դեղեցիկ է, կ'ըսէին մանուկները, հիացած՝ նայելով անոր արձանին :

2.

Անցան շատ տարիներ :

Անգամ մը, աշնան, այդ քաղաքին վրայէն կը թռչէր, կ'անցնէր ծիծեռնակ մը : Անոր ընկերները վաղուց արդէն գացեր էին Եգիպտոս, իսկ ինք ուշացեր էր. անոր համար՝ կ'աճապարէր որ հասնի անոնց եռեւէն :

Թռչեր էր ամբողջ օրը, իրիկուան՝ մտածեց քնանալ, հանգստանալ : Քաղաքին հրապարակին վրայ տեսնելով «Երջանիկ Իշխան»ին արձանը կսլաւ եւ կանգ առաւ անոր ոտքերուն առջեւ :

— Ինչ հրաշալի տեղ — բացագանչեց ծիծեռնակը. որքան ազատ եւ արձակ է չուրջս. կը մնամ այստեղ ու կը հանդչիմ :

Զորս կողմը նայելով՝ տեսաւ իշխանին ոտքերուն վրայի ոսկիէ կապերը եւ մտածեց. «Հիանալի է, ես ոսկիէ ննջարան կ'ունենամ» :

Ծիծեռնակը դլուխը կոխեց թեւերուն տակ եւ կը պատրաստուէր քնանալու, յանկարծ դլխուն վրայ կաթիլ մը ինկաւ :

Զարմանալի բան,— մտածեց ծիծեռնակը՝ չուրջը դիտելով,— երկինքը պարզ է, աստղերը կը փայլին, բայց անձրեւ կուգայ :

Ծիծեռնակին վրայ ինկաւ երկրորդ կաթիլը :

— Ինչպէս կ'երեւի, արձանը անձրեւէն պահպարուած չէ. պէտք է տանիքի մը տակ երթալ՝ տեղ դտնել,— բսաւ ծիծեռնակը :

Թեւերը բացաւ եւ կ'ուզէր թռչիլ, բայց այդ րոպէին իր դլխուն վրայ ինկաւ երրորդ կաթիլը Դլուխը վեր վերցուց եւ տեսաւ Երջանիկ Իշխանը : Անոր աչքերէն կը հոսէին արցունքի կաթիլներ եւ այտերուն վրայէն կը դլորէին դետին : Լուսնի ճառագայթները կը լուսաւորէին անոր երեսը : Այնքան տխուր էր անիկա եւ այնքան դեղեցիկ՝ որ ծիծեռնակին սիրտը թնդաց կարեկցութենէն :

— Ո՞վ ես դուն, հարցուց ծիծեռնակը :

— Ես «Երջանիկ Իշխան»ն եմ :

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

ՏՈԿՈ՞Մ ԹԷ ...

Երջանի՛կ Թուրք : Բախտը իր մօտը միշտ պահակ կեցած է :

Դարերով կացին, դաշոյն մաչեցուցած է կեավուր կառավարելու համար :

Սերպեր, Ռումանացիներ, Յոյներ, Պուլկարներ, Ալպանացիներ, Արաբներ, Հայեր, եւ ուրիշ դանազան ժողովուրդներ, կրթած է եաթաղանով, աքսորով, կողոպուտով, տեղահանութիւնով :

Ամէն հայր, դաւակ կրթելու իր ձեւը ունի : Ամէն պետութիւն ալ, ժողովուրդ կառավարելու իր մասնագիտութիւնը :

Թուրքը, ժամանակ չունի բարակ -- մարակ մտածելու, երբ լու մը կ'ուզէ բռնել վերմակը կամ ամբողջ մահճակալը կ'այրէ կը վերջացնէ : Թէեւ մինչեւ առջի օր մահճակալի մասին ծանօթութիւն չունէր ...

Մխիթարեաններով ժողովուրդ հնճած է իբրեւ թէ, քանի մը «ըմբոստ»ներ պատժելու համար :

Հերովդէս անպայման Թուրք էր...

Այս կերպով իր երկիրը «յետադէմ» կեա – վուրներէ մաքրած է, եւ այսօր, « յառաջադէմ » Թուրք ժողովուրդին ութրապետութեան տակ կը « բարդաւաճի » ան ...

Ապերախտ դուրս եկան, սա նախկին կեավուր բայանները :

Բարեբախտաբար, Մենծ կեավուր ազդերը օդնութեան հասան եւ մեր Օսման էֆէյին մէջբը չոկեցին : Թեւ – թիկունք եղան իրեն : Մխիթարեցին եւ սիրտը առին :

Դրամ, դէն ու զրահ հասցուցին, որպէսզի, ուրիշ առթիւ, պէտք տեսած պարագային, եա – թաղանի կամ դաշոյնի պէս նախնական դործիքներով չսոխպուի չարչարուիլ ...

Այսօր, եւրոպական մեծ պետութիւններու հետ վէդ կը նետէ մեր աղան : Քուէ կուտայ, քուէ կ'առնէ : Իր հին մեղքերուն վրայէն սպունդ քաշուած, սրբացած, մաքրուած՝ եւ արդարութեան տեսանին դատաւոր նչանակուած է...

Բայց, սա Պուլկարը, կը տեսնէ՞ք : Կը վայլէ՞ ըրածը : Հաղարաւոր Թուրքեր, Պուլկարիայէն դուրս կը հանէ, եւ կը քչէ եղեր դէպի Թուրքիա : Անոնց կալուածներն ու դոյքերը յարքունիս դրաւելով :

Այս արհեւսր դարերէ ի վեր Թուրքերու մեծ նաչնորհը ըլլալով՝ Պուլկարները իրաւունք չունին դայն դործադրելու :

Այդ մենաչնորհը — ժողովուրդներ անճիտել, տեղահանել, աքսորել, միայն Թուրքերուն իրաւունքն է :

Եւ Պուլկարները, հաղարաւոր Թուրքեր տեղահանելով՝ մենաչնորհի միջազդային օրէնքը բըռնաբարած կ'ըլլան : Թուրքերու դէմ ապերախտութիւն դործած կ'ըլլան ...

Այս տեղահանուած Թուրքերու վիճակէն մենք միայն կը հասկանանք, փորձառութիւն ստացած ըլլալով բուն իսկ Թուրքիոյ մէջ :

Չէ՞ք կարծեր թէ այս կերպով Պուլկարները, նախկին իրենց վայելած «չնորհ»ներուն, փոքրիկ մէկ տոկոսն է որ կը վճարեն Թուրքերուն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

— Երջանի՞կ, բայց այնպէս դառն կ'արտասուես՝ որ թրջեցիր դէմ փոս արցունքներովդ ... պատմէ, խնդրեմ, ի՞նչ է լացիդ պատճառը :

3.

Եւ Երջանիկ Իշխանը այսպէս պատմեց .

— « Երբ ես դեռ մարդկային սիրտ ունէի եւ կ'ապրէի արքայական պալատի մէջ, դաղափար չունէի արցունքի մասին, հոդն ու վիշտը անծանօթ էին ինծի, որովհետեւ այդպիսի դդացումներ մուտք չեն դտներ պալատները : Ցորեկը կը խաղայի պարտէզը, իրիկուններըը կը պարէի չքեղ դահլիճներուն մէջ : Բարձր պատը կը բաժնէր հօրս պալատը քաղաքէն, եւ ես չէի դիտեր թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ պատին այն կողմը : Ես դիս շատ բախտաւոր կը դդայի, եւ կը կարծէի թէ՝ բոլորն ալ շատ բախտաւոր են, բոլորն ալ ինծի պէս գոհ են իրենց կեանքէն : Զիս կ'անուանէին « Երջանիկ Իշխան», եւ իրաւ ես երջանիկ էի...

« Եւ ահա, առանց դիտնալու թէ ինչ է վիշտ ու տանջանքը, ես մեռայ : Հիմա այստեղ, բար – ձունքէն կը նայիմ չուրջս եւ կը տեսնեմ մարդոց չքաւորութիւնն ու տանջանքները : Իմ սիրտս, որ հիմա պողպատէ է չինուած, այս պողպատէ սիրտս անդամ՝ չի կրնար արտասուել, տեսնելով այդ տանջանքները :

« Ահա նայէ այնտեղ, այն փոքր ու նեղ փողոցին, ուր չինուած է աղքատիկ տնակ մը : Լուսամուտին քով նստած է կին մը. անիկա ոսկեթելով կ'ասեղնադործէ պալատական տիկնոջ դգեստը : Նայէ անոր դունատ եւ յոդնած դէմքին. նայէ անոր ծակծկուած մատներուն. նայէ վերջապէս անոր մանկանը՝ որ հիւանդ պառկած է աքսիկ անկողնին մէջ : Անոր չրթունքները կ'այրին տաքութենէն. նարինջ մը կ'ուզէ մօրմէն, իսկ խեղճ մայրը չունի դատ ուրիչ բան չի կրնար տալ տանջուող մանկան :

« Սիրելի ծիծեռնակ, կը խնդրեմ բարի եղիր, կատուցովդ դուրս քաչէ իմ սուրիս վրայէն թան – կապին քարը եւ տար այդ թշուառ ընտանիքին : Ես ինքս կը տանէի, եթէ չարժիլ կարենայի :

— Ոչ, ես ժամանակ չունիմ, պատասխանեց ծիծեռնակը, իմ ընկերներս ինծի կը սպասեն Եդիպտոսի մէջ. անոնք հիմա կը թռչին Նեղոսի ափերը եւ կը վայելեն դեղեցիկ ծաղիկներուն բուրումը, հոս գուրս է, ես չեմ կրնար մնալ :

— Ծիծեռնակ, սիրելի ծիծեռնակ, կը խընդրեմ , միայն դիչեր մը, մէկ դիչեր մը կեցիր իմ քով : Ախ, եթէ դուն դդայիր թէ ինչպէսկը տանջուի այն փոքրիկը եւ որքան տխուր է անոր մայրը :

Ծիծեռնակը նայեցաւ Երջանիկ Իշխանին եւ րեսը, եւ տեսնելով անոր տխուր նայուածքը՝ խղճաց ու բսաւ.— Թէեւ հոս չատ գուրս է եւ ես մանուկները այնքան ալ չեմ սիրեր, որովհետեւ ինծի քար կը նետեն, բայց դիչեր մը կը մնամ եւ կը կատարեմ քու փափաքդ :

Ծիծեռնակը կոցահարեց թանկագին յակինթը եւ թռաւ դէպի աղքատիկ տունը : Հասնելով հոն, ներս թռաւ բաց օդանցքէն եւ նայեցաւ չուրջը :

Մանուկը, ջերմի մէջ, կը տաքար, այս ու այն կողմը կ'իյնար տանջանքէն, իսկ մայրը, կարը ձեռքին մէջ, յոդնութենէն ընկճուած, քնացեր էր նստած տեղը :

Ծիծեռնակը դրաւ թանկագին քարը անոր առջեւ, սեղանին վրայ, եւ սկսաւ պտոյտներ ընել մանկան անարին վերեւ : Պտոյտներ կ'ընէր եւ իր թեւերով կը հովանաւորէր մանկան հրատոչոր մարմինը :

— Օս, ինչ հով է, ինչ լաւ է, չչնչեց փոքրիկը եւ քնքացաւ քաղցր :

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՃԼՏ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ տարածութիւնը 15 անդամ աւելցած է, իսկ բնակչութիւնը 10 անդամ, 90 տարուան ընթացքին :

1860ին Պէյրութի տարածութիւնն էր 112 հէքթար, բնակչութեան թիւը՝ 20 հազար : 1912ին 330 հէքթար, 120 հազար բնակիչ : 1922ին՝ 550 հէքթար , 140 հազար բնակիչ : 1935ին՝ 1200 հէքթար եւ երեք հարիւր հազար բնակիչ : Մէկ բնակիչի կ'իյնայ 59 քառ. մեթր, մինչ արդիական քաղաքներու մէջ այս թիւը 200 է : Հետեւաբար քաղաքը պէտք է իր տարածութիւնը եռապատկէ :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի առաջին խումբի անդամներէն Յակոբ Վարժապետեան, 24 տարեկան, մօթօսիքլէթի արկածի զոհ դացած է, բախելով բեռնակառքի մը : Եղբայրն ալ, որ միասին էր, վիրաւորուած է :

ՊԵԼԺԻՈՑ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը արդիլեց համայնավար թերթերու մուտքը զօրանոցներու եւ պետական հաստատութեանց մէջ :— Երեսփ. ժողովին ընդդիմադիր անդամները խմբովին հեռացան եչ. օր, երբ կը քուէարկուէր 1950ի կրթական ելմտացոյցը : Պատճառը այն է որ կաթոլիկ դահլիճը որոշած է մխիթարեան նպաստը վճարել թէ պետական եւ թէ կաթոլիկ դպրոցներուն :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ մը ստեղծելու ձեռնարկած է Կոմինֆորմը, Մոսկուայի ներչնչումով, ինչպէս կը հաղորդեն Աթէնքի թերթերը : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , սովետական այս նոր հանրապետութեան մաս պիտի կազմեն պուլկարական, յունական եւ սերպական Մակեդոնիաները :

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ 1950ի ԹԻՒ 10 ԳՐԱՅՈՒԱԿԸ, որ կը պարունակէ աւելի քան 1400 արեւելագիտական (որոնց մէջ նաեւ հայագիտական) դրքեր, եւրոպական լեզուներով :

Librairie Orientale H. Semuelian, 51, rue Mr. le Prince, Paris (6):

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ
« Ճ Ա Ռ Ա Զ » Ը

Ազգ. ժողովը խուճարկց

18ԱՄՍԵԱՑ ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆՔԸ

ԲՈԼՈՐ ԲԱՑԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՋՆՋՈՒԻՆ

Ազգ. ժողովը երէկ կէս գիշերէն վերջ վաւերացուց՝ զինուորական ծառայութեան չրջանը 18 ամսուան բարձրացնող օրինագիծը, որ ամբողջ օրը, յօդուած առ յօդուած քննուեցաւ եւ որոչ փոփոխութիւններ կրեց: Օրինագծին դէմ քուէարկեցին միայն համայնավարները (185 ձայն) եւ թեր՝ մնացեալ բոլոր երեսփոխանները:

Նոր օրէնքի տրամադրութեանց համաձայն, բոլոր նորագիւրները, այսուհետեւ 18 ամիս պիտի ծառայեն բանակին մէջ:

Զինուորութենէն զերծ պիտի կացուցուին միայն ֆիզիքապէս անկարները: Բացառաբար զին-ուորական ծառայութեան պիտի չկանչուին այն ածխագործ բանուորները, որոնց զօրադասերը արդէն իսկ զէնքի տակ կը գտնուին: Կառավարութիւնը կրնայ, եթէ յարմար տեսնէ, ծառայութենէ արձակել որեւէ զօրադասի ամբողջութիւնը կամ մէկ մասը, ծառայութեան չրջանի ասար-տումէն երեք ամիս առաջ: Ընտանիքի նեցուկ նորագիւրները ծառայութիւնը պիտի ընեն իրենց ընտանիքներուն մօտիկ չրջանակներու մէջ: Կարելի չէ նորագիւրները ղրկել Անդրծովեան երկիրները, եթէ այնտեղ պատերազմական վիճակ կը տիրէ: Զօրակոչի չրջանը 26 եւ կէս տարի է,— անմիջականը՝ երեք տարի, պահեստիներու առաջին չարքը 16 տարի, երկրորդ չարքը 7 եւ կէս տարի: Ցետաձգում ստացածներէն ուսանողները 1 Ցու-նիս 1952էն վերջ պիտի զինուորագրուին իրենց տարիքի զօրադասերուն հետ միասին, եթէ զին-ուորական բարձրագոյն կրթութեան նախապատ-րաստական քննութիւնները յաջողութեամբ ան-ցուցած են:

Կառավարութիւնը պարտաւոր պիտի ըլլայ՝ զինուորութեան չրջանը նուազեցնող օրինագիծ մը ներկայացնել ապագային, եթէ եւրոպայի խոր-հուրդին չանդամակցող պետութիւնները կրճատեն իրենց քաղաքացիներու զինուորութեան չրջանը, 18 ամիսէն վար իջնեցնելով:

Եւ վերջապէս կառավարութիւնը խոստացաւ ելմտական նոր օրէնսդրութեան մէջ մտցնել որա-մադրութիւն մը, որ պիտի աւելցնէ աննեցուկ ըն-տանիքներուն յատկացուած նպաստի գումարները:

× *Նոր օրէնքի վիճաբանութեանց ընթացքին վարչապետ Պ. Փլէվէն յայտարարեց, թէ պատե-րազմէն ասդին նորագիւրներու մէկ երրորդը ծա-ռայութենէ զերծ կը կացուցուէր զանազան պատ-ճառներով: Ընտանեկան նեցուկի հանգամանքով՝ 56.000 հոգի եւ որպէս հանքագործ կամ արտա-սահման բնակելու պատճառով՝ 16.000: Եթէ այս ձեւը չարունակուի, ըսաւ վարչապետը, պէտք պիտի ըլլայ զինուորութեան չրջանը բարձրացնել երկու տարուան:*

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՔՈՐՏԱՑԻ ԵՒ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

Քորէացին հասած նոր լուրերը կը հաստատեն, թէ Մանչուրիոյ սահմանները հասած հարաւային Քորէացիները,առաջին անգամն ըլլալով բուռն դի-մադրութիւն մը ցուցած են: Մէկ զօրաբաժնի հա-նող հիւսիսային Քորէացիները, կասեցուցած են Հարաւցիներու յառաջխաղացումը: Կ'ըսուի թէ Հիւսիսցիներու դիմադրութեան կը մասնակցին նաեւ մանչուրիական սահմանը անցած 40.000 չի-նացի համայնավարներ: Թշնամին կասեցուցած է նաեւ բրիտանական ուժերու յառաջխաղացումը: Բռնուած են չինացի գերիները, որոնք կը պատմեն թէ մէկ զօրաբանակի հասնող չինական ուժ մը մտած է Քորէացին ներս եւ սկսած է կռիւներուն մասնակցիլ:

× *Զօր. Ժիւէն Փարիզ վերադարձաւ Հնդկա-չինէն եւ յայտարարեց, թէ անմիջական լուրջ վը-տանգ մը չսպառնար դաղթավայրին: Կայսր Պաո Տայ, սակայն յայտարարած է թէ ծանրակչիռ է զինուորական կացութիւնը: Ֆրանս. օդանաւա-յին ուժերը կը չարունակեն անխնայ ռմբակոծել Լաօքայի սպառնացող կարմիրները (Թոնքինի չը-ջան):*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ գրաւման գաչնա-կից խորհուրդը կը ծրագրէ վերջնել կարգ մը ճարտարարուեստական արտադրութեանց դէմ դրուած սեղմումները: Կ'ակնկալուի թէ ապատ պիտի ձգուին բաղադրական ձգախէժի եւ նաեթի, ինչպէս նաեւ կարգ մը քիմիական նիւթերու եւ անթելի կազմածներու արտադրութիւնները:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ բրիտանական չրջանէն անհե-տացած է ռմբակոծող հրթիռներու մասնագէտ մը, Տոքթ. Յիմբրման: Կը բնակէր Կէօթինկէն քա-ղաքը, որ խորհրդային գօտիէն 25 քիլմ. հեռու է: Կը կարծուի թէ առեւանգուած է Ռուսերու կողմէ, որոնց ձեռքէն փախած էր 1948ին:

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը կը քննէ 7 լատին – ամերիկեան երկիրներու կողմէ ներկա-յացուած առաջարկ մը, որ կը յանձնարարէ ապատ ձգել պետութիւնները վերսկսելու իրենց դիւանա-դիտական յարաբերութիւնները Սպանիոյ հետ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕԱՄԵԱԿԸ

Լիոնի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ին, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 15ին, Salle Rameau:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ:

Նախագահ՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ՉԻՔԵԱՆ կը խօսին՝

ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ընկերուհի ՕՏԻՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Հանդէսէն վերջ խնջոյք մինչեւ կէս գիչեր, Ցոյներու սրահը (5 rue Bonnefoi), Place du Pont*ի մօտ:*

★

Կրլնոպլի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

Սէնթ Էթիէնի մէջ

ՆՈԵՄԲԵՐ 12ԻՆ

Սէն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 11ին, Շաբաթ իրիկուն:

Մանրամասնութիւնները մօտ աւելնէն:

«ՑԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Ստեփան Սրապեանէ (Միլան) հազար ֆրանք, ջերմ շնորհաւորութիւններով:

ԱՃՆՇԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Ստեփան Սրապեան (Միլան) հազար ֆր. կը նուիրէ Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէն, Նոր Սերունդի Վարանդեան խումբը եւ կարասանի կազոյա Մաչէ մասնաճիւղը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն այրի Տիկին Մարիամ Աատուրեանին, զաւակներուն, ընկեր Կարապետ Տօնապետեանին, Ռուբէն Կարապետեանին ու պարագաներուն իրենց ամուսնոյն, հօր, մօրեղբօր, աներհօր, յաւէտ ողբաց-եալ ԸՆԿԵՐ ՄԵԼՔՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ: (Կարտան)

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մաքուր ԿՕՆՖԻԿՍԻՈՆ ԺԱՔԷԹ կարող Ա. – ՓԻԼՍԷՕՐՆԵՐ: Դիմել Ets. VETTER (Terzibachian) 34 rue Tapis Vert, Marseille:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան *ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈ-ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ*

Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՄՑԷՆ Պ. Խաչիկ Տէյիրմէնճեան, որ իր տիկնոջ Ազատենիկի եւ երկու զաւակներուն հետ, պատերազմի ընթացքին գտնուած են Վիէննա, ապա անցած են Իտալիա եւ այժմ կը կարծուի թէ Փարիզ կը բնակին: Նախապէս կը բնակէին Սէլանիկ: Գիտցողներէն կը խնդրուի ի – մացնել «Ցառաջ»ի:

ԿՈՉ ՄԻԹԱՐԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՑ.— Վենեսիկի Մուրատ Ռափայէլեան, Փարիզի Մուրատեան եւ առ հասարակ Միխիթարեան դպրոցներու Մարսէյլի չրջանին նախկին սաները կը հրաւիրուին իրենց հասցէները յայտնել դեղագործ Պ. ԱՐԱՄ ՇԵՒԻԿԵԱՆի, Pharmacie Centrale, Place des Capucines, Marseille:

Իրենց ստացած դաստիարակութեան արժա-նալու նախանձախնդրութեամբ՝ հրաւիրեալ-ները պէտք չէ որ անտարբեր մնան սոյն կոչին, եւ մի հաւաքուելու եւ ազգօգուտ կազմակերպութիւն մը հիմնելու հեռանկարով:

Նախաձեռնող Մարմին

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Լիոնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի աննախընթաց պարահանդէսին, 18 Նոյեմբեր, չաբաթ երեկոյ Վիլօսպանի Պետական Թատրոնի չքեղ սրահներուն մէջ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքչաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Ահարոնեան Ակումբին մէջ, Rue des Convalescents: *Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

ՊԱՆԵԼՕ ՓԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի այցելութիւնը դէպի Հ. Ց. Դ. Թանգարանը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Սիրով կը հրաւիրուին փափաքողները:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. 60ամեակի տօնակատարութեան յանձնախումբի դիւանը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս երեքչաբթի ժամը 8ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր յանձնախումբի անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր ցրուիչը հիւանդութեան պատճառով ստիպուած է մէկ ամիս դադրեցնել իր աչխատանքը: Կը խնդրուի երկուչաբթիէն սկսեալ ՑԱՌԱՋը ստանալու համար դիմել Rue de la Défense *Պ. Սարդիսի սրճարանը,* Café des Sports:

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն.: Դիմել ՑԱՌԱՋի հասցէով:

Գինն 1500 ֆրանք, կանխիկ: *Փոստի ծախքը մէջը:*

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. *ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵԻ ՆՈՒԷՐ:*

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակիէ:

Դերձակներու ի

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵՔԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ

թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière *Հեռ.* Tru. 12.05

notre vin quotidien

2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69
Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՁԱՓՈՒ ՎՐՁ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աչխատանք:

Մէկ անդամուան չաճախորդը կը դառնայ ընդմիչտ չաճախորդ:

Դիմեցէք անդամ մը եւ դուն պիտի մնաք:

Հեռաճայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigale *եւ* St. Georges:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 31 Octobre 1950 երեքշաբթի 31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6294—Նոր շրջան թիւ 1705

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԹԱՂԵՑԻՆ

Անոնք որ ուշադրութեամբ կարդացին Անգարայի հրահանգը՝ Պոլսոյ Հայոց պատրիարքի ընտրութեան մասին, անշուշտ կ'ըմբռնեն անոր իրական խմաստը :

Թրքական կառավարութիւնը պարզապէս նոր տապանաքար մը կը դնէ 1860ի ազգ· սահմանադրութեան վրայ, դրժելով տարիներէ ի վեր չոգալուած հաւաստիքները :

Այս պարագան այնքան բացորոշ է որ, պատրիարքարանի պաշտօնաթերթին անդամ ստիպուեցաւ թախանձագին կոչ մը ուղղել Պոլսոյ կուսակալին, որպէսզի «յարգէ օրէնքին տրամադրութիւնները »:

Կառավարութեան հրահանգը պաղ ջուր կը լեցնէ բոլոր հաւաստիքներուն վրայ, չափազանց թափանցիկ դիւանագիտութեամբ մը :

Աչքի փոշի են հրահանգին մէջ գործածուած բառերը.— Թուրքիոյ Հիմնական Օրէնք (սահմանադրութիւն), Լոզանի դաշնագիր եւ ժողովրդապետութեան սկզբունքներ :

Անգարան ամէն բան նախատեսած է, զուտ կրօնական պատեհանի մը մէջ ամփոփելու համար պատրիարքին ընտրութիւնը , յարակից մանրամասնութիւններով :

Եւ երբ կ'ըսէ թէ «ներկայ հրահանգը յատուկ է միայն մէկ անգամի», բաց դուռ կը ձգէ, նոր խաղեր սարքելու համար ապագային :

Ինչ որ «ընդհ· ժողով» կը կոչուի նոր հրահանգին մէջ, պարզ ծաղրանկար մըն է : Բուն բառով՝ խեղկատակութիւն :

Արդարեւ, ընդհ· ժողովը նիստ դումարելով Նոյեմբեր 9ին, պիտի ընտրէ 14 հոգիէ բաղկացած հայ Կրօն· ժողով մը: Ցետոյ պիտի պատրաստէ պատրիարքական թեկնածուներու ցանկ մը, բաղկացած՝ հինգ հոգիէ : Այնուհետեւ պիտի լուծուի, վերջացած ըլլալով իր պաշտօնը :

Դեռ ուրիշ վրան – բաց խաղ մը:

Համաձայն մշակուած հրահանգին, ընդհ· ժողովը պիտի ընտրէ 14 հոգիէ բաղկացած Կրօն· ժողով մը :

Նոյն օրն իսկ, այս ժողովը 5 հոգինոց ենթակոմիտէ մը պիտի ընտրէ, որ պիտի ներկայացնէ կուսակալութեան, իբրեւ պատրիարքական թեկնածուներ :

Կուսակալը այս երկուքէն մէկը պատրիարք պիտի հռչակէ, անունները կառավարութեան հաղորդելէ վերջ :

Ուրեմն, ոչ իսկ Ազգ· վարչութիւն մը կը նախատեսուի : (Նախկին Քաղաք· ժողով) :

Մինչդեռ, ըստ Ազգ· Սահմանադրութեան Կրօն· եւ Քաղաք· ժողովները խառն նիստ դումարելով, կ'ընտրեն երեք ընտրելիներ եւ ընդհ· ժողովին կը ներկայացնեն, վերջնական ընտրութիւնը կատարելու համար :

Կը տեսնէք որ վեր ի վայր չրջուած է նախկին կարգուսարքը :

Անգարայի հրահանգը ոչ իսկ Լոզանի դաշնագրին տրամադրութեանց կը համապատասխանէ :

Հրահանգին ամէնէն նշանակալից նորութիւնը կիներու մասնակցութիւնն է : Վարպետ փորձ մը, ապացուցանելու համար թէ նոր Թուրքիան իւրացուցած է արդիական կարգուսարքը :

Պոլսահայ մամուլին մէջ բուռն վիճաբանութեանց դուռ բացած է ուրիշ նորութիւն մը :

Հրահանգը պայման չի դներ որ պատրիարքական ընտրելին անպատճառ եպիսկոպոս ըլլայ : Կրնայ ըլլալ նաեւ վարդապետ կամ քահանայ ,

Ազգ· Սահմանադրութեան համաձայն, « եթէ ընտրելին վարդապետ ըլլայ, անմիջապէս էջմիածին կը ղրկուի, եպիսկոպոս ձեռնադրուելու համար » :

Այս կէտին մէջ ալ Անգարան իր ծածուկ հաշիւներն ունի :

Հրահանգին համաձայն, պատրիարքական ընտրելին անպատճառ Թրքահպատակ պիտի ըլլայ :

Արդ, հազիւ երկու – երեք եպիսկոպոսներ կան որ կը լրացնեն այդ պայմանը : Մնացեալները վարդապետներ եւ քահանաներ են, ենթակայ իր անմիջական ազդեցութեան : Տրամադրելի եպիսկոպոսներն ալ իր հաւատարիմներն են :

Անշուշտ երկու հաւանական թեկնածուներէն պիտի զատուին ան որ կրնայ նոր ճեղքեր բանալ եւ դիւրացնել պոլսահայ դադարին ներքին կազմալուծումը :

Շ·

Վարչապետին ճառը Լիոնի մէջ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Վարչապետ Պ· Փլէվէն նոր ճառ մըն ալ խօսեցաւ կիրակի օր Լիոնի մէջ, ուր գացած էր ներկայ գտնուելու համար իր փոքր կուսակցութեան՝ « Դիմադրութեան Ժողովրդական եւ Ընկերվարական Միութեան » (U. D. S. R.) 4րդ համաժողովի փակման նիստին : Ընտրական օրէնքի բարեփոխման չուրջ խօսելով վարչապետը ըսաւ, որ կարճ ժամանակի մէջ պէտք է որդեգրել ժողովրդավար տարրերու միութիւնը հնարաւոր դարձնող ընտրական օրէնք մը: Ապա անդրադարձաւ Հնդկաչինի դէպքերուն եւ յայտարարեց · — «Մինչեւ որ չտանամ զօր· Ժուէնի տեղակալը , ստիպուած եմ վերապահ ըլլալ Հնդկաչինի անցքերուն մասին: Զափազանցուած յոռետեսութենէ՝ եւ չափազանցուած լաւատեսութենէ պէտք է զգուշանանք : Առ այժմ մեր գլխաւոր մտահոգութիւնը պէտք է ըլլայ առաւելագոյն չափով մը զօրացնել Հնդկաչինի մեր օդանաւային ուժը, նկատի ունենալով որ կռուի ձեւերը փոխուած են այնտեղ »:

Վերազինման մասին ըսաւ, որ Ֆրանսա կը ընդունի վերցնել իրեն ինկած բաժինը այն ճիգերուն, զոր ի գործ պէտք է դնել հաւաքական ապահովութեան համար եւ կրնայ վերցնել՝ առանց վտանգելու իր անտեսական կառուցուածքն ու արտադրութեան նուազագոյն մակարդակը: «Պէտք չէ մոռնալ, որ վերազինման բեռը առանձինն չէ որ պիտի վերցնենք: Փոխադարձ աջակցութեան դաշինքին շնորհիւ մեր սահանալիք նեւթական օգնութիւնը մեծապէս պիտի դիւրացնէ մեր ճիգը »:

Վարչապետը այնուհետեւ ծանրացաւ Գերմանիոյ վերազինման հարցին վրայ եւ ըսաւ.— «Եւրոպական բանակ մը միայն կրնայ մեզ երաշխաւորել, որ դերմանական ուժեղ բանակի մը կազմութիւնը, օր մը, վրէժխնդրական պատերազմ մը պիտի չպայթեցնէ մեր դիմաց»:

Համաժողովի քուէարկած բանաձեւն ալ կը մերժէ դերմանական ինքնիշխան բանակի մը կազմութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԵՇՏՈՒԻ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետ Տոքթ· Ք· Ատընաուըր զինուորական խորհրդականը զօրավար կոմս Ֆօն Շվէրին հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն: Պատճառը՝ դերմանական անկախ բանակի մը կազմութեան մասին իր ըրած յայտարարութիւններն են, որոնք ծանր տպաւորութիւն գործած են միջազգային շրջանակներու վրայ :

Այս հրաժարականի օրն իսկ, Պ· Ատընաուըր յայտարարութիւններ ըրաւ Գերմանիոյ վերազինման մասին Ֆրանսայի բռնած դիրքին չուրջ , — «Դաշնակցային Հանրապետութիւնը , եւրոպական բանակի մը դերմանական զօրամասեր կրնայ տրամադրել այն պարագային, երբ կը վայելէ ուրիշ երկիրներու վայելած միեւնոյն իրաւունքները , ըսաւ վարչապետը: Առանց այս պայմանին, մենք, որեւէ ձեւով չենք կրնար մասնակցիլ Եւրոպայի պաշտպանութեան»: Ապա յաւ յայտնեց , որ դերմանական մասնակցութեանհամար պայման կը դրուի Շումանի տնտեսական ծրագրին իրականացումը: Այս տեսակ պայման մը չի նպաստեր ծրագրի իրականացման, ընդհակառակն կը նկատուի ճնշումի փորձ մը Ֆրանսայի կողմէ : «Բացարձակ ազատութեան մէջ միայն կը բաղձանք վերջ դնել մեր վաղեմի հակամարտութեանց Ֆրանսայի հետ, բայց երբ մենք վստահութիւն ցոյց կուտանք անոր հանդէպ, կը սպասենք որ ան եւս փոխադարձէ մեր այդ վստահութիւնը »:

⚔ Գերմանիոյ Ընկերվարական կուսակցութեան պետ, Տոքթ· Շումախըր եւս, Ֆրանք-Ֆուրթի մէջ նոր ճառ մը խօսելով յայտարարեց, թէ մոայլ ապագայ կը սպասէ Շումանի ծրագրին, եթէ առիկ կախում պիտի ունենայ Գերմանիոյ վերազինումը: Գերմանական մասնակցութեան համար անհրաժեշտ է միացնել անգլեւսաքսոն աշխարհի քաղաքական եւ զինուորական ճակատագրերին հետ, որպէսզի խորհրդային յարձակման մը պարագային պատերազմը մղուի Վիսթուլային անդին եւ ոչ թէ գերմանական հողերու վրայ :

ՍՊԱՆԻՈՑ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու հարցին չուրջ վիճաբանութիւնները կը չարունակուին ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին առջեւ: Քուէարկութեան պահուն Մ· Բրիտանիա եւ Ֆրանսա ձեռնպահ պիտի մնան :

Նոր դէպք Ծայր. Արեւելքի մէջ

ՉԻՆ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԱՐՇԱԻԵՑԻՆ ԹԻՊԼԷՔ ՈՒՐ ԿՌԻԻՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ ԱՐԴԷՆ

Հնդկական ազբիւրէ կը հաղորդեն թէ չին համայնավար ուժերը մտած են Թիպէթի արեւելեան կողմի լեռնային շրջանները: Կ'ըսուի թէ արշաւանքը սկսած է երեք օրէ ի վեր, բայց ուրիշ աղբիւրներու համաձայն, 2—3 չաբթուան պատմութիւն ունի ան: Գնդացիրներով եւ հրասանդներով զինուած չին զօրամասերը կը յառաջանան Լասայի կարաւանային ճանապարհին վրայէն եւ շրջապատած են Զամ Տօ կոչուող ամբացուած վայրը, որ Թիպէթի պաշտպանութեան բանալին կը նկատուի եւ ձայնասփիւռի կայանի մը կեդրոնն է: Հակառակ լաւ զինուած Թիպէթցիներու բուռն դիմադրութեան, չին կարմիրները յառաջացած են 200 քլմ· խորութեան մը վրայ եւ գրաւած են Ռիվոխէ քաղաքը: Ռազմական գործողութեանց շրջանները բնակիչները սկսած են դաղթել եւ հասնիլ Պենկալ: Թիպէթցիներու դիմադրութիւնը պիտի կրնայ երկարիլ եղանակի խոտութեան չնորհիւ միայն :

Զինական այս ոտնձգութեան առթիւ հնդիկ կառավարութիւնը ուրբաթ օր փեքինի կառավարութեան ուղղած էր ծանուցագիր մը, իր զարմանքն ու ցաւը յայտնելով այս արշաւանքին համար: Այս ծանուցագրին պատասխանը դեռ չէ ստացուած :

Դժուար է տակաւին ճշգրիտ գաղափար մը կազմել արշաւանքի տարողութեան մասին, նկատի ունենալով որ ռազմական այս նոր գործողութեանց շրջանակը աչխարհի ամէնէն մեկուսացած կէտերէն մէկն է եւ իրական տեղեկութիւն մը դոյութիւն չունի Զինաստանի եւ Թիպէթի միջեւ: Միւս կողմէ, Թիպէթի իրական դիրքը չատ բարդ ըլլալով, կարելի չէ նախատեսել, թէ արշաւանքը ինչ հետեւանքներ կրնայ ունենալ միջազգային պետնի վրայ :

Թիպէթ, տեսականօրէն, կը դտնուի Զինաստանի գերիշխանութեան տակ, բայց իրականին մէջ կը վայելէ ներքին ինքնավարութիւն : Զինական գերիշխանութիւնը պաշտօնապէս ճանչցուած է 1907ի անգլեւռուս եւ 1912ի անգլեւչին դաշնագիրներով: Երկիրը կը դտնուի «Լամա»ներու ազդեցութեան տակ, բայց կարգ մը կրօնա-պետներ, վերջերս համայնավար Զինաստանի կողմը հակած ըլլալով, պառակտում մը առաջ եկած է անոնց մէջեւ :

Մոսկուայի մամուլը կը խօսի արդէն Թիպէթի «ազատագրման» մասին չին համայնավարներու կողմէ՝ «անգլեւամերիկեան աչխարհակալներու դէնակիր Թիպէթցիներու ձեռքէն»: Թիպէթ, կը դրէ «Թրուա» թերթը, Զինաստանի անբաժանելի մէկ մասն է : «Ամերիկացի աչխարհակալները ժամանակէ մը ի վեր չահագրգռութիւն ցոյց կուտան այս երկրին հանդէպ, որովհետեւ կը նկատեն զայն Զինաստանի արեւմտեան դուռը եւ ռազմագիտական խարիսխ մը, ուրկէ կրնան նոր յարձակումներ կազմակերպել չին ժողովուրդին դէմ: Թիպէթցիները վճռակէս որոշած են միանալ իրենց եղբայր չին ժողովուրդին»:

ԿՌԻԻՆԵՐԸ ՔՈՐԷԱՑԻ ԵՒ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

Ամերիկեան ուժերը —27.000 հոգի — նոր ցամաքահանում մը կատարեցին Իվոնի վրայ , որ մանչուրիական սահմանէն 110 քլմ· հեռու է: Ցամաքահանման մասնակցեցան 50 նաւեր: Թշնամին ոչ մէկ դիմադրութիւն ցոյց տուաւ : Այս նոր ձեռնարկին նպատակն է աւելի չուտ մօտենալ մանչուրիական սահմաններուն : Ամերիկեան 24րդ հետեւակ զօրաբաժինը կը դտնուի մանչուրիական սահմանէն 60 քլմ· հեռու եւ յառաջխաղացումը կը չարունակուի, հակառակ հիւսիսային դիմադրութեան: Հարաւային Քորէացիներու յառաջխաղացումը այժմ աւելի պիտի դիւրանայ Իվոնի ցամաքահանման չնորհիւ :

× Թոնքինի արեւմտեան կողմը կացութիւնը աւելի ծանրացած է: Թէեւ հերքուեցաւ Լաօքայի պարպումը, բայց չդիտցուիր թէ որքան ժամանակ կարելի պիտի ըլլայ դիմադրել այնտեղ: Ամէն պարագայի տակ որոշուած է նոր ուժեր ղրկել , այդ ճակատամասի պաշտպանութիւնը զօրացնելու համար: Կարմիրները կը չարունակեն հարուածել ռազմաճակատի ուրիչ կէտերն ալ : Ուժեղ յարձակումներ գործուած են Հէնրքէնի ամրութեան եւ Պանֆիլէթի կայազօրքին վրայ, որ սպրդուած է նահանջել: Օդանաւային յարձակումներու չնորհիւ կարելի եղած է առ այժմ չէզոքացնել Փհոլուի հարաւային կողմէն սպառնացող վտանգը: Թոնքինի ծովածոցին մօտերն ալ կարմիրները սաստկացուցած են իրենց գործունէութիւնը եւ կը չանան կտրել Ֆրանսական հաղորդակցութեան դիծը Մոնքէյի հետ: — «Տիքսմուտա» ամերիկեան օդանաւակիր մարտանաւը չաբթի օր Սայկոն հասած է :

(Լուրերու շարունակութիւնը հետագայ Դ· Էջին)

ԼՋ ՄԸ ՈՒԱՑԼՏԷՆ

Իշխանն ու ծիծեռնակը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Վերադարձաւ ծիծեռնակը, պատմեց իր ըրածը երջանիկ իշխանին, եւ ինքն ալ անոյշ քնացաւ անոր ոտքերուն տակ :

5

Միւս օրը, ծիծեռնակը ամբողջ ցորեկը անունդ կը փնտռէր, եւ իրիկունը եկաւ Իշխանին քով :

— Ահա ես ճամբայ կ'իյնամ դէպի Եգիպտոս. մնաս բարով :

— Ախ, սիրելի ծիծեռնակ, ես կ'ուզէի խնդրել քեզմէ՝ որ դիչեր մըն ալ իմ քովս մնաս :

— Ոչ, ոչ, չեմ կրնար մնալ... ընկերներս չուտով կ'երթան Նեղոսի կզզիները, ուր տաք է, հիանալի ու գեղեցիկ: Անապատէն կուգան ա – ռիւծները ջուր խմելու, եւ անոնց աչքերը կը չո – ղան կանաչ գմրուխտի պէս...

— Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ, տես հոն, պար – տէզին մէջ կանգնած է աղքատիկ աղջիկ մը եւ կու լայ: Լուցկի ծախող է ան. իր սառած ձեռքերէն վար ինկաւ արդէն եւ բոլոր լուցկիները թափե – ցան առուն: Հիմա, եթէ առանց լուցկիի եւ ա – ռանց դրամի՝ տուն երթայ, հայրը պիտի ծեծէ զինք: Անոր կիսամերկ մարմինը կը դողայ ցուր – տէն, բայց կը վախնայ տուն երթալ: Հանէ, խնդրեմ, աչքերս եւ տար անոր տուր :

— Թող քու ըսածդ ըլլայ, ես գիչեր մըն ալ կը կենամ, բայց ի՞նչպէս հանեմ աչքերդ. չէ որ կը կուրնաս բոլորովին :

— Փոքրիկ ծիծեռնակս, կը խնդրեմ մի մեր – ժեր խնդրանքս. ազատէ փոքրիկ աղջիկը ծեծէ :

Ծիծեռնակը ցաւելով կատարեց Իշխանին ա – ղաչանքը, հանեց անոր երկու աչքերը եւ թռաւ, հասաւ աղջկան, ճարտարութեամբ ձգեց անոր ա – փին մէջ թանկագին քարը, ու դարձաւ ետ :

— Ինչ լաւ ուրտնք է. ինչ գեղեցիկ, ինչ փայ – լուն է,— բացականչեց փոքրիկը , եւ մոռնալով իր վիչտը՝ ուրախ ուրախ վազեց տուն :

Ծիծեռնակը վերադառնալով Իշխանին քով , ըսաւ .

— Հիմա, ուզեմ չուզեմ՝ պէտք է մնամ քու քովդ, որովհետեւ դուն բոլորովին կոյր ես :

— Ոչ, ոչ, բարի թռչնակս, չտապէ, թռիր Եգիպտոս, դուն կը սառիս հոս :

— Ոչ, ես միչտ քու քովդ պիտի մնամ, — ը – սաւ ծիծեռնակը եւ փարեցաւ Իշխանին ոտքերուն ու քնացաւ :

Այնուհետեւ, ծիծեռնակը, չարունակ նստած Իշխանին ուսին վրայ, կը պատմէր այն բոլոր բա – ները՝ որ տեսեր էր օտար երկիրներու մէջ :

Կը պատմէր եգիպտական վարդագոյն արա – գիլները, որոնք Նեղոսի մէջէն ձկնիկներ կ'որսան, ուղտերու կարաւանները, որոնք չարան – չարան կ'անցնին անապատէն՝ իրենց տէրերուն հետ. զարհուրելի օձերը, որոնք կը փաթթուին ամենա – բարձր արմաւենիներուն եւ իրենց զոյնով չեն զա – նազանուիր անոնց տերեւներէն :

Կը պատմէր նոյնպէս որ՝ Եգիպտոսի հին թա – գաւորները կամ փարաւոնները, իրենց համար , հսկայական բարձրութեամբ գերեզմանատուններ են չինել տուեր, որոնք բուրգ կը կոչուին. այդ բուրգերուն մէջ դրուած են փարաւոններուն դի – ակները, որոնք լեցուած են զանազան անուշահոտ խոտերով ու փաթթուած մետաքսէ լաթերով, ա – նոնց դիակները հազարաւոր տարիներ անեղծ մը – նացեր են այդ բուրգերուն մէջ:

— Բարի, սիրելի թռչնիկս,— ըսաւ Իշխանը, — քու պատմութիւններդ չատ հետաքրքիր են . բայց ինծի համար աւելի հետաքրքիր է իմանալ մարդոց ցաւերն ու չքաւորութիւնը: Թռիր, սիրե – լիս, անցիր ամբողջ քաղաքին վրայէն, նայիր ու – շադրութեամբ չորս կողմդ եւ ինչ որ տեսնես, ե – կուր պատմէ ինծի :

6

Ծիծեռնակը ուրախութեամբ կատարեց Իշ – խանին խնդիրքը, եւ թռաւ: Անցաւ քաղաքին վրայէն :

Տեսաւ փառաւոր, չքեղ տուներ՝ որոնց մէջ ուրախ ու անհոգ կ'ապրէին հարուստները. տեսաւ անոնց սեղաններուն վրայ ղրուած զանազան հա – մեղ կերակուրներ ու ըմպելիները, մինչդեռ ա – նոնց դուռներուն առջեւ կանգնած էին անօթի ու մերկ չքաւորներ, եւ կը սպասէին փշրանքներուն :

Ծիծեռնակը թռաւ, անցաւ նեղ ու կեղտոտ փողոցներէն, եւ հնոտի խրճիթներու ապակինե – րուն եռաւ տեսաւ դունատ ու նիհար դէմքով , անօթի ու հիւանդ մանկիկներ: Տեսաւ չատ չատ տխուր բաներ :

Ետ դարձաւ եւ պատմեց բոլորը :

Երջանիկ Իշխանը ինկաւ մտմտուքի մէջ, եւ ըսաւ .

— Ձիս ծածկերը են ոսկիէ թերթիկներով. ես չատ ուրախ կ'ըլլամ, եթէ դուն փրցնես այս թեր – թիկները եւ բաժնես բոլորը աղքատներուն ու թչ – ուառներուն :

Ծիծեռնակը կը փրցնէր թերթ թերթի եռեւէ ու կը տանէր, կը բաժնէր դժբախտներուն: Հետե – ւելով անոնց, տեսաւ որ նիհար ու դունատ մա – նուկները հետզհետէ. կը լեցուէին ու կը կար – մրէին. կը փայլէին անոնց տխուր երեսները ու – րախութենէն: Տեսաւ որ առողջացեր են հիւանդ – ները եւ կչտացեր են անօթիները :

7

Ձիւնը ծածկեց գետինը: Սկսաւ սաստիկ ցուր – տը: Սառոյցէ լիւղէները կախուեր էին տանիք – ներէն :

Ծիծեռնակը չատ կը մսէր, բայց չէր ուզեր թողուլ իր սիրելի Իշխանը: Արագ – արագ կը թափահարէր իր թեւերը՝ որ տաքնայ, բայց ի զուր. զգաց որ այլեւս չի կրնար ապրիլ եւ պիտի մեռնի :

Հաւաքեց վերջին ուժը, թափահարեց թեւե – րը, թռաւ երջանիկ Իշխանին ուսին վրայ, նստաւ եւ չչնչեց.— կեցիր բարով ...

—Երթաս բարով, սիրելիս. դուն ըրիր ամէն բան ինծի համար, հիմա կրնաս երթալ Եգիպտոս: Համբուրէ դիս վերջին անգամ. ես քեզ չատ սի – րեցի :

— Ես չեմ երթար Եգիպտոս, ես կ'երթամ մահուան աշխարհը,— մրմնջեց ծիծեռնակը, բայց դուն մի տխրիր, ես այլեւս չեմ մսիր. քունս կու – գայ, ես քնանալ կ'ուզեմ :

Ըսաւ թռչնիկը, եւ համբուրելով Իշխանը՝ մեռած ինկաւ անոր ոտքերուն առջեւ :

Այդ միջոցին, արձանին ներսէն ձայն մը լսուեցաւ, Երջանիկ Իշխանին պղպջաձէ սիրտն էր որ փշրուեցաւ վիչտէն :

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՑԼՏ

Ցուլեր ու փուլեր

Հարիւր տարի առաջ՝ աշխարհ եկաւ, լուսա – հոդի Սահակ Բ. Խապայեան, կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, նչանակելի դեր մը կատարած Հայկ. պատմութեան ամէնէն սեւ ու դժուարին մէկ չրջանին մէջ :

Առանց բնիկ Կիլիկեցի ըլլալու, հարազատ Սիսուանցիէ մը աւելի փարած իր նուիրական բարձր պաչտօնին, Լեւոն Մեծագործին երկիրը սիրած է աւելի քան իր բնագաւառը: Ճակատա – գիրը ուզած էր որ դառնայ մեր տառապակոծ հայրապետներէն մէկը :

Աղէտներ՝ իրարու կը յաջորդեն: Առաջնայի դէպքը (1909), ընդհանուր պատերազմ եւ աք – սոր (1915—18), Կիլիկիոյ պարպումը եւ Աթոռին հեռացումը (1920), իրարեւ մէյ մէկ հրեղէն հար – ուածներ կը չարչարեն Սիսի կրօնապետը :

Հազիւ քանի մը տարի անդորր ու աչխոյժ կեանք կը վարէ, ընտրութենէն վերջ եւ աքսորէ վերադարձին (1919) երջանիկ չրջան, ուր կը կազմուի հայկ. Կիլիկիա մը, յիչեցնելով նախորդ կաթողիկոսին նչանաւոր մէկ խօսքը.— « Պիտի չմեռնիմ մինչեւ որ այս մասերովս չօծեմ հայ թագաւոր մը»... : Իսկապէս Մկրտիչ կաթողիկոս Քէշիչեան իր աչքերը փակեց առանց իրակա – նութիւնը տեսնելու իր մեծագոյն տենչին: Իր յաջորդը, Սահակ Բ. իրմէ քիչ մը աւելի բախտա – ւորութիւն կը յուսար, սակայն վախճանը աւելի ողբերգական եղաւ քան սկզբնաւորութիւնը :

Խապայեան կաթողիկոս չունէր իր նախորդին դիւանագիտութիւնն ու յանդգնութիւնը , սակայն աւելի ուսեալ էր եւ համբերատար: Եղաւ չատ արժանաւոր հայրապետ մը: Քէշիչեան վիճա – սէր եւ ինքնագլուխ, կապերը խզած էր էջմիած – նի եւ կ. Պոլսոյ հետ: Կարեւոր հարցի մը առի – թով նա չվարանեցաւ հեռագրել Սուլթան Ապտիւլ Համիտին. « Ինձ՝ թագաւորներու թագաւորին պիտի դանգատիմ»: Եւ Ալիֆա Սուլթանը վախ – նալով հայ կրօնապետին բարոյական սպառնալի – քէն, տեղի տուաւ :

Խապայեան կաթողիկոս, աւելի հեռատես եւ հեզահամբոյր, կը խուսափէր որեւէ ցոյցէ եւ ձե – ւապաչտութենէ: Վենետիկի Մ. Ռափայէլեան վարժարանէն նոր Սիս վերադարձած, յաճախ կ'երթայր երեն այցելութեան :1908ի Զատիկին չէ – նորհաւորութեան համար, Սիսի կառավարիչ Մուսա Քեազիմ պէյին հետ միասին զայինք վանք: Սահակ կաթողիկոս մեզ ընդունեցաւ խաչաձեւ մեծ սրահին մէջ (զոր տեղացիք կը կոչեն Խաչ–Օտա) որ խսկապէս չորս սենեակներու քառաթեւ միա – ցումն է :

Խօսակցութեան առաջին նիւթը եղաւ հօրս ներբողը: (Հայրս այն առեն անդամ էր նահան – գային ժողովին (Մէճլիսի խտարէ) : Ցետոյ խօսե – ցանք վանքին կալուածներուն նորոգութեան եւ Թլան Ագարակին (Թիլն) եկամուտին մասին: Կառավարիչը խօսեցաւ Սիսի, Ադանայի եւ Խար – բերդի մասին, եւ գովեց Տիգրանակերտի նահան – գին իչխանական փարթամութիւնը: Թարգմանի դերը ես կը կատարէի :

Կառավարիչ Մուսա Քեազիմ պէյ, բնիկ Ա – պանացի, ծնած էրկիրի, (Արկիրօ Քասթրօ) , չատ լուսամիտ մարդ էր: Խոչոր Ֆրանսերէն պատմական գիրքէ մը անցքեր կը թարգմանէր թուրքերէնի եւ ինձ կը մատնանչէր Մեծն Տիգրա – նի յաղթանակները: Մուսա Քեազիմ փաչա (ինչ – պէս կը կոչէին տեղացիք), Սիսի մէջ եւ չրջանին մէջ բաւական չինութիւններ ըրաւ: Ցարգարեց նմանապէս Սիս – Հաճըն ճամբան :

Սահակ կաթողիկոսին հետ գործակցեցանք նաեւ Կիլիկիոյ գրաման չրջանին եւ ապա իրար դառնք Փարիզ (1920) :

Այն առեն Փարիզ կը գտնուէր նաեւ ողբացեալ Զաքարիա Պզտիկեանը :

Ուրիչ դժբախտութիւններու կարգին լուսա – հոդի Սահակ կաթողիկոս կրեց եկեղեցական պատ – մութեան մէջ աննախընթաց արկած մը :

Սիսի բաղմադարեան Մայրավանքին լքումը եւ քանդումը :

Հայութիւնը միշտ կը սնուցանէ այն անկորս – չելի հաւատքը թէ այդ լքումը՝ առժամեայ է :

ԳՐԻՄԻԹԻ.

Բորոտութիւնը

Հին դարերէն ի վեր բորը ամէնէն ահազդու հիւանդութիւնը համարուած է: Բան իսկ այն – քան կը սարսափեցնէ որ բժիչկները կ'առաջար – կեն կոչել զայն «Հանսէնի հիւանդութիւն»:

Ինըսուն երկու տարի առաջ Հանսէնի դիւտին համաձայն՝ բորը հետեւանքն է հիւծախտի նման միքրոպի մը: Այսօր իսկ դժուար է նախապատ – րաստ դարձած այս հաւատքը հանել մարդոց մըտ – քէն: Թէեւ ճիշդ է որ բորոտին երեւոյթը սարսա – փելի բան մը ունի :

Այս հիւանդութեամբ կը վարակուի մէկը որ բորոտի մը հազուստը կը հագնի կամ անոր ան – կողնին մէջ կը պառկի: Անվտանգ կարելի է դա – կողնին մէջ կը պառկի: Անվտանգ կարելի է դա – մանել բորոտ մը որոչ նախազգուչութիւններ ձեռք առնելով, եւ չատ մը մասնագէտներ կը հաստա – տեն թէ նուազ վտանգաւոր է բորոտ մը դարմանել քան հիւծախտաւոր մը:

Ամերիկայի մասնագէտ մը 15 միլիոն կը հա – չուէ բորոտներու թիւը: Հիւանդութիւնը աւերներ կը գործէ արեւադարձային եւ կէս – արեւադար – ձային երկիրներու մէջ, մասնաւորաբար Զինաս – տանի եւ Հնդկաստանի մէջ: Բորոտները չատ են թչուառութենէ տառապող երկիրներու մէջ: Սո – վը, աղտոտ եւ բազմամարդ բնակարանները կը դիւրացնեն այս հիւանդութեան ծաւալումը: Դժ – ուար է խուսափիլ վարակումէ, այն երկիրներուն մէջ որոնք զրկուած են առողջապահական եւ հան – րային սպասարկութեան տարրական պայմաննե – րէ, եւ անդամ մը որ վարակուին, հազարաւոր մարդիկ, կիներ եւ մանուկներ, վէրքերով ծած – կուած, կը ստիպուին թափառիլ անտառներուն մէջ եւ կը սպասեն մահուան, խոռոչի մը խորը, անանելով ողբալի անուղղով մը որ կ'իջեցնէն չը – ւանի մը ծայրովը: Մինչեւ այսօր ալ այս տխուր տեսարանը կը պարզուի հիւանդանոցներէ եւ դար – մանատուներէ զրկուած երկիրներու մէջ: Իսկ հոն ուր արդի բժչկութիւնը կը գործէ, բորը հետզհետէ կ'անհետանայ: Նախապէս մասնաւոր իւղ մը կը ներարկէին: Երկարատեւ դարմանում մըն էր որ չնչին արդիւնք կուտար: «Սիւլֆամի – թ»ով դարմանումը աւելի ազդու է, որու չնորհիւ բորը կը սկսի անհետանալ երկրագունդի եռեւէն:

Հ ն ուր բորը չատ չէ յառաջացած, կարելի է խափանել մէկ տարուան դարմանումէ վերջ: կր պատմուի թէ 24 տարեկան կին մը, «Սիւլֆօն»ի դարմանումով, առողջացաւ վեց ամսուան մէջ: Սիւլֆօնի չնորհիւ այլանդակուած դէմքը կը վե – րագտնէ իր նախկին ձեւը, ամէնէն յառաջացած կեղն (ulcère) անդամ կը դարմանէ, եւ իրենց տե – սողութիւնը վերստին կը գտնեն այն հիւանդները որոնք կուրութեան մը սկզբնաւորութեան ենթար – կուած են :

Այն չրջաններուն մէջ որ ամէնէն ծանր կեր – պով վարակուած են, դարմանումը կը կատարեն մասնաւոր կազմակերպութիւններ, ինչպէս «Պրի – թիչ Միչըն Թու Լէփրոս» , որոնց գործունէու – թիւնը մինչեւ 20 երկիրներու մէջ տարածուած է: Անոնց հիւանդանոցները 6500 բորոտ մանուկներ կը պատսպարեն եւ 775 առողջ մանուկներ: Ուրիչ կազմակերպութեանց ալ կ'օժանդակեն որոնք 7000 հիւանդ եւ 650 առողջ մանուկներու հոգը կը տանձնեն :

Այս կազմակերպութեանց վիճակագրութեանց համաձայն, երեք ամսուան դարմանումէ վերջ 14.138 բորոտի վրայ, անոնք կրցած են 1672 հի – ւանդի հիւանդութեան յառաջացումը արգիլել

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ

Աշխարհի յետամնաց չրջաններուն օգնելու ա-
մերիկեան ծրագիրը արդէն կը գործադրուի, չը-
նորհիւ Սեպտեմբեր 8ին քուէարկուած 34.5 մի-
լիոն տոլար վարկին: Այս գումարին կէս միլիոնը
յատկացուած է Պարսկաստանի, բարելաւելու
համար այդ երկրի տնտեսական եւ կրթական
կեանքը:

Նիքարակուալի ամերիկեան դեսպանը Պ.
Ուէյնիք, որ կը վարէ նաեւ այս ծրագիրը, յայ-
տարարեց թէ Պարսկաստանի մէջ գիւղացիներուն
պիտի ուսուցուի տարրական առողջապահութիւն,
պարարտացում հակութիւն եւ որոշ արհեստներ յատու-
կեդրոններու մէջ, որոնցմէ մէկը պիտի բացուի
երկու ամիսէն: Ուսանելէ վերջ գիւղացիները պի-
տի վերադառնան իրենց գիւղերը եւ իրենց կար-
ղին պիտի դառնան ուսուցիչներ: Ասկից պիտի
ըլլայ հիմնական ծրագիր մը եւ հաւանաբար ա-
մերիկեան այս աջակցութիւնը պիտի կրկնապատ-
կուի յառաջիկայ տարի: Կը սպասուի որ Պարս-
կաստանն ալ իր նպաստը բերէ այս աշխատան-
քին, առ այժմ մէկի դէմ չորրով: Մ. Նահանգներու
պիտի տրամադրեն նաեւ մասնագէտներ եւ այլ
բոլոր սարքաւորումները, որոնք չկան Պարսկաս-
տանի մէջ:

— Այս երկրին տնտեսական յառաջդիմութիւ-
նը, ըսաւ Պ. Ուէյնիք, յապաղած է՝ գիւղական
չրջաններու մէջ կրթական դիւրութեանց պակասին
եւ առողջապահական աննպաստ պայմաններու
պատճառով: Բժշկական գետնի վրայ՝ պատրաս-
տուած ուժերը չկան: Գիւղացիներէն չատ քիչերը
կրնան օգտուիլ արդիական սպասարկութիւննե-
րէն: Առողջապահական մեթոտները չատ նախ-
նական են եւ մաքուր ջուր դրեթէ չկայ գիւղական
չրջաններու մէջ: Աշխարհի որեւէ մէկ կէտէն ա-
ւելի Պարսկաստանի մէջ է որ ծաւալած են չատ
մը հիւանդութիւններ: Ճահճատենդի (մալարիա)
դէպերը տարեկան 3 — 5 միլիոն կը հաչուուին:

(385ին տեւութիւնը անհետացած) եւ 937ի պատ-
տուութիւն տալ:

Որով 2600 հոգի փրկուեցան կուրութենէ եւ
տեւութենէ: 3850ը կարեւոր յառաջդիմութիւն
ցոյց տուին: 12.394 հիւանդներէն որոնք հիւան-
դանոցէն դուրս՝ բայց միեւնոյն բորոտանոցին
մէջ էին, 518ը առողջացան, 3108ը որոշ յառաջդի-
մութիւն ցոյց տուին:

Տակաւին բարդ բորոտները չեն դարմանուիր,
սակայն մէկ երկու տարի դարմանումէ վերջ կը-
նան արձակել, ծանր կերպով չվարակուածները:

Բժշկական խնամքները առհասարակ սուղ են,
բորոտատունները չաճախ նպաստ կուտան բազ-
մանգամ հիւանդներուն: Իսկ օրինակելի գաղութ-
ներու մէջ, կը պայքարին վհատութեան դէմ, բո-
բոտները որոշ գործի դնելով, անոնց արհեստ կը
սորվեցնեն, որպէսզի ազատ արձակուելէն վերջ ի
գործ դնեն:

Բժշկութիւնը կ'աշխատի յետամնաց երկիր-
ներու մէջ լուծել բորի հարցը, եւ հմտակուրնէ
կ'աշխատի այս պատուհասը արմատէն ջնջել:

(UNESCO)

կը նշանակէ թէ բնակչութեան 25—35 առ հարիւ-
րը վարակուած է այս հիւանդութեամբ: Ճահճա-
տենդի հետ միասին նաեւ թրախտման, թոքախտը,
վեներական եւ աղիքի հիւանդութիւնները առող-
ջապահական լուրջ հարցեր են եւ կ'արգիլեն ար-
տադրական ուժի յաւելումը:

Միւս կողմէ Ֆ. Միութեան ճնշումը, այս
կամ այն ձեւով, տեւական դարձած է երկրորդ
աշխարհամարտէն ասդին: Մ. Նահանգներն եւ ու-
րիշ ժողովրդավարութիւններ կ'օգնեն Պարսկաս-
տանին, որպէսզի կարենայ դիմադրաւել այս ճըն-
շումը: Իսկ «Զորրորդ Կէտ»ի ծրագիրը նոր քայլ
մը պիտի ըլլայ այս քաղաքականութեան ճամ-
բուն վրայ:

× Պարսկաստանի ցոյց տրուելիք այս ա-
ջակցութեան համար մշակուած է եօթնամեայ ծը-
րագիր մը, UNESCOի կողմէ (ՄԱԿի կրթական,
գիտական եւ մշակութային կազմակերպութիւնը):
Ծրագրի գործադրութեան ձեռնարկելու համար
Գահիրէէն Պարսկաստան մեկնած է «Ունէսքոյ»ի
անդամներէն Պ. Քարլ Պորչ, որ հոն պիտի մնայ
մէկ տարի եւ զբաղի առաջադրուած աշխատան-
քով:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նոյեմբեր 7ին տեղի պիտի ունենան Մ. Նա-
հանգներու խորհրդարանական ընտրութիւնները,
—Ամբողջութեամբ պիտի ընտրուի երեսփ. ժո-
ղովը 435 անդամներով եւ պիտի փոխուի ծերա-
կոյտին մէկ երրորդը՝ 36 հոգի:

Արդէն իսկ մեծ թափ առած է ընտրական
պայքարը, որուն լծուած են Մ. Նահանգներու
զոյգ գլխաւոր կուսակցութիւնները — Դեմոկրա-
տըն ու Հանրապետականը: Կատարուելիք ընտրու-
թիւնները պիտի ճշդեն անդամ մը եւս ամերիկ-
եան արտաքին քաղաքականութիւնը համայնավար
նախայարձակման դէմ:

Ինչպէս ծանօթ է, նախագահ Թրումընի գե-
կավարութեան տակ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը,
1948ի ընտրութիւններէն ի վեր մեծամասնութիւն
ունի զոյգ խորհրդարաններուն մէջ ալ,— 170ի դէմ
260 երեսփ. ժողովին մէջ եւ 42ի դէմ 54 ծերա-
կոյտին մէջ: Անցեալի պատմութիւնը սակայն
ցոյց տուած է, որ այս ձեւի մասնակի կամ մի-
ջանկեալ ընտրութեանց մէջ, ընդդիմադիրները
միշտ ալ կրցած են տեւաբար աթոռներ շահիլ: Մասնակի
կամ միջանկեալ կը նկատուին այս ընտրութիւն-
ները, որովհետեւ չորս տարին անգամ մը, անոնց
հետ միաժամանակ տեղի կ'ունենան նաեւ նախա-
գահի ընտրութիւնը, ինչ որ աւելի չեշտ կուտայ
ընտրական պայքարին: Յաջորդ ընդհանուր ընտ-
րութիւնները տեղի պիտի ունենան 1952ի Նոյեմ-
բերին եւ այդ առթիւ, ինչպէս միշտ, աւելի մեծ
թիւով ընտրողներ պիտի մասնակցին:

Մ. Նահանգներու ժողովուրդը աւելի կարե-
ւորութիւն կուտայ նախագահի ընտրութեան քան
թէ խորհրդարանի ընտրութիւններուն: Միջնակ-
եալ ընտրութեանց մէջ, կառավարութեան կուսա-
կիցները ինքնավստահ կը դառնան եւ ապահով կը
զգան իրենք զիրենք երկու տարի առաջ կատար-
ուած նախագահական ընտրութեանց արդիւնքով,
այդ պատճառով ալ զանգուածօրէն չեն դիմեր
դէպի ընտրական կեդրոնները, ինչպէս կը դիմէն
ընդդիմադիրները, աւելի քուէ ապահովելու ա-
կնկալութեամբ:

Մինչեւ անցեալ Սեպտեմբերի կէսերը կը
թուէր թէ Հանրապետականները պիտի կրնան իշ-
խանութիւնը ձեռք անցընել Քորէայի զինուրա-
կան սկզբնական ձախողանքներուն չառաջ բերած
ժողովրդական դժգոհութեան չնորհիւ: Բայց,
պատերազմական անցքերու ընթացքը փոխուած
ըլլալով, այժմ Դեմոկրատները վստահ կը թուին
պահելու իրենց մեծամասնութիւնը մէկ խորհր-
դարանին, թերեւս եւ զոյգ խորհրդարաններու
մէջ: Այսուհանդերձ, ընդդիմադիրները պայքարի
ղենք զարձուցած են այն մեղադրանքը, թէ կա-
ռավարութիւնը, «Փըրլ Հարպըրի թիւ 2 աղէտը»
պատճառեց Ամերիկայի Քորէայի պատերազմին
մէջ (թիւ 1ը՝ Փըրլ Հարպըրի վրայ ճափոնի ա-
նակնկալ յարձակումն էր Բ. աշխարհամարտի ըն-
թացքին) եւ Ռուսիոյ հետ մեղմ վարուելու քա-
ղաքականութեամբ, համայնավարներուն չանձնեց
Ասիան եւ մանաւանդ Չինաստանը:

Ուրիշ մեղադրանք մըն է այն, թէ կառավա-
րութիւնը կը հանդուրժէ համայնավարներու գո-
յութեան, բուն իսկ իր ծոցին մէջ: Կարգ մը հան-
րապետական թեկնածուներ կը խոստանան մաք-
րագործել կառավարական պաշտօնատուները:

Այս մեղադրանքին դէմ կառավարութիւնը կը
յայտարարէ, թէ չատոնց մաքրագործուած են ար-
դէն պաշտօնատուներէն վնասակար նկատուած
տարրերը: Հակառակ այս հերքումներուն, սա-
կայն, կարգ մը հանրապետական ծերակուտա-
կաններ, ինչպէս Մէք Քարթին, տակաւին կը
պնդեն թէ մեղմ քաղաքականութեան կողմնակից
մարդիկ կը պաշտօնավարեն պետական պաշտօնա-
տուներու եւ մասնաւորապէս արտաքին նախարա-
րութեան մէջ:

Այս մեղադրանքին դէմ կառավարութիւնը կը
յայտարարէ, թէ չատոնց մաքրագործուած են ար-
դէն պաշտօնատուներէն վնասակար նկատուած
տարրերը: Հակառակ այս հերքումներուն, սա-
կայն, կարգ մը հանրապետական ծերակուտա-
կաններ, ինչպէս Մէք Քարթին, տակաւին կը
պնդեն թէ մեղմ քաղաքականութեան կողմնակից
մարդիկ կը պաշտօնավարեն պետական պաշտօնա-
տուներու եւ մասնաւորապէս արտաքին նախարա-
րութեան մէջ:

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՏԱՆ, 25 Հոկտ.— «Ցառաջ» արդէն հաղոր-
դած էր ընկեր Մելքոն Ասատուրեանի մահուան
պարագաները եւ կենսագրականը:

Ողբացեալ ընկերոջ ամենօրեայ գլխաւոր
անունդն էր մեր սիրելի «Ցառաջ»ը: Կը պաշտէր
զայն իբրեւ սրբութիւն եւ կը խոստովանէր թէ
ամէն ինչ անոր կը պարտի:

Ինչպէս գրուած էր, ընկեր Մելքոն իր առող-
ջութիւնը կորնչցուց իբրեւ հետեւանք կարտանի
եւ էքսի բանտերուն մէջ կրած տանջանքներուն
(մասնութիւն «Ազգ. ճակատ» կոչուած խառնիճա-
ղանճին, 1944ին): Մէկ ամիս առաջ, ընկեր Բժ.
Եր. Խաթանասեան քննելով զինքը, հաստատեց
թէ հիւանդութիւնը հետեւանք է ծանր յուզումի:

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ նախա-
դահութեամբ Բարդէն քհնյ. Ասլանեանի. Տեղա-
կան կազմի ընկերները դադարը ուսամբարձ ա-
ռաջնորդեցին բնակարանէն Հ. Ց. Դ. «Գեղանի»
տունը, որուն վրայ պարզուած էր եռագոյնը:

Արարողութենէն վերջ Բարդէն քահանայ, ոգ-
բացեալին երկար տարիներու մտերիմը, խօսեցաւ
չատ յուզիչ դամբանական մը: Այնքան ճչգրիտ
պատկերացուց հանգուցեալին կեանքն ու նկարա-
գիրը ու մահուան պատճառները, որ ներկայ հատա-
կութիւնը եւ ինքը կ'արտասուէին:

Ցետոյ խուռներամ թափորը առաջնորդուե-
ցաւ գերեզմանատուն: Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի
կողմէ ներկայ էին ընկերները Ց. Պալիկեան, Ա.
Պետիկեան, Ասատուր Քէօսէեան եւ Աբրահամ
Սարգիսեան: Դամբանականները խօսեցան, յանուն
տեղական կազմի ընկեր Հ. Աւետիսեան, Շրջ. կո-
միտէի կողմէ ընկեր Ա. Քէօսէեան, եւ բողոքա-
կան պատուելի Պ. Ցարութիւն Հէլվաճեան: Բո-
լորն ալ վեր հանեցին հանգուցեալին բարեմաս-
նութիւնները: Ընկեր Հ. Աւետիսեան որ մասնա-
կից եղած էր ընկերոջ բանտարկութեան եւ խոչ-
տանգումներուն, ըսաւ. — Հայանուն հրչնները
կրցան քանդել Փիլիքականդ, բայց չկրցան խոր-
տակել հաւատքդ, սիրելի Մելքոն: Քու յիչատա-
կըդ վառ պիտի պահենք մեր սրտերուն մէջ:

Վ.իրապեան

ՀՐԱՏԱՐՈՒՄ.— Ապագային թիւրիմացութիւն-
ներու տեղի չտալու համար, Տիկին Աբչալոյս
Խանտանեան կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ
հրաժարած է փարիզի եկեղեցւոյ թանգարանա-
պահի պաշտօնէն:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԳ.

Աղջիկը եւ սուբ... Նա այդպիսի բան չէր են-
թադրել, եւ կճրտացնելով ատամները, գոռաց:
Բայց հարուածը անսխալ էր, չեչտակի. նա պատ-
րաստուած էր վաղուց եւ իրեն յարձակուողի
կրծքին: Մի րոպէ պողպատն էր, որ բաժանում
էր երկուսին. այդ տարածութիւնը արագ կար-
ճանում էր:

Բացուեց Բէկի բերանը, խռպոտ, արեան մէջ
խեղդուող զոռոցներով հայհոյանքներ ժայթքեց:
Բարձրացան նրա թաթերը, ընկան աղջկայ ուսե-
րի վրայ եւ սկսեցին սարսափելի ուժով քաչել նը-
րանց դէպի առաջ, դէպի այն կուրծքը, որի մէջ
ցցուած սուրը աւելի եւ աւելի խոր էր գնում: Նա
ուզում էր պատռել, կտոր կտոր անել այդ որսը,
որին այժմ էին դիպչում իր ձեռքերը:

Աղջիկը նրա կրակոտ չունչը հասնում էր Գա-
յիանէի դէմքին, իսկ բացուած բերանի երկու
չարք սպիտակ ատամները պատրաստ էին ծուա-
տել նրա քնքոյշ միսը:

Գայիանէն պաչտպանւում էր: Վերջին ան-
գամ տասն եւ ութ տարիների ուժը թափելով
խէնջարի կոթի վրայ, նա իր մարմնի դիւրաթե-
քութիւնը մի տեղ հաւաքեց եւ սկսեց ետ քաչ-
ուել այդ սարսափելի դրկից, ուսերի վրայ ծան-
րացած չուխա թաթերից:

Մրցութիւնը կատաղի էր, բայց կարճատեւ: Գա-
յիանէին յաջողուեց երկու ձեռքով ետ մղել
վիրաւոր գազանին, բայց ինքն էլ մնաց մխուած
իր տեղը: Նրա գոհը ծանր կերպով տատանուելով,
դնաց մէջքի վրայ, սակայն ընկնելիս բռնեց սպան-
նողի փէչից ...

Նա բաց չէր թողնում նրան, ճիգ էր թափում,
որ քաչէ նրան, մօտեցնէ իր միակ զէնքին — ա-
տամներին: Բայց ի զուր: Գայիանէն կռացաւ,
կրծքից դուրս քաչեց խէնջարը: Լայն բացուած
վէրքից արիւնը հոսեց առուի նման: Բէկը մռըն-
չում էր ինչպէս վիչապ, խռռացնում էր:

Վերջին չունչի վրայ էլ նա չէր մոռանում, որ
իրան սպանողը մի աղջիկ է, մէկը այն թոյլ,
անլեզու արարածներից, որոնք հարիւրներով, հա-
զարներով հեծում են Օսմանցիների դրկում: Նա
սարսափելի ջանքեր էր գործ դնում, բայց դրանից
աւելի եւ աւելի թուլանում էր: Նրա բերանից էլ
արիւն գնաց. եւ սակայն բաց չթողեց իր բռնած
փէչը, կարծես ուզում էր որ իր նչանածը քարա-
ցած մնայ իր կողքում, նայէ, տեսնէ իր զարհու-
րելի աչքերը, իր արիւնն ու ատամները ...

Եւ Գայիանէն չարհամարհեց այդ վերջին ցան-
կութիւնը: Լուռ ու անչարժ, վառուած իր թափած
արեան ջերմութեամբ, գեղեցիկ սպանողը, որ —
պէս մի գիչերային յաւերժահարս, նայում էր իր
սարսափելի զոհին եւ նրա օրհասական ճիգերին
պատասխանում էր մի անող հեղնութեամբ, որ
մեղմ կերպով ետ էր տարել վարդագոյն շրթունք-
ները եւ սուր ճաուագայթների պէս ցայտում էր
հրաչալի աչքերից:

Ճրագը լուսաւորում էր կեանքն ու մահը: Կեանքը գեղեցիկ էր իրրեւ չառագունած արչա-
լոյս. նրա բռնած խէնջարի ծայրից դանդաղ կա-
թում էր արիւնը: Մարդկային վրէժը... Թաւալ-
ուղ գիակ, սարսափելի խռոցներ, որ վերջին ան-
գամ արձակում էին պատառոտած սրտի կատրնե-
րը, արեան ցայտեր, կրակ եւ գալարումն, իսկ
այդ բոլորի վրայ մի հրեչտակ, գեղեցիկ ան-
գութ ...

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ատլանտեանի պաշտպանութեան 12 նախարարներու Ուաշինկթընի ժողովը ողջունեցաւ Պ. Մարշըլի կողմէ, որ այս առթիւ բաւ թէ իրատես պէտք է ըլլալ՝ աշխարհի այսօրուան տագնապալի կացութիւնը դնահատելու համար, առանց նախապաշարմունքներու: Ընդունելէ վերջ թէ հիւսիսային Ատլանտեանի պետութեանց հաւաքական ուժերը բաւարար չեն ետ մղելու համար Սովետներու կողմէ յարձակում մը, Պ. Մարշըլ յայտարարեց թէ զինուորական ուժի այս անբաւարարութիւնը պէտք է դարմանել կարելի եղածին չափ չուտով: «Մեր զինուորական ծրագիրները պէտք է իրականութեան վերածենք արագ եւ ազդու եղանակով մը, բաւ ան. այս պէտք է ըլլայ առաջին նպատակը մեր այս համաժողովին, որուն վրայ կեդրոնացած է ամբողջ աշխարհի ուշադրութիւնը»: Եւ եզրակացուց ըսելով.— «Անցնելու վրայ եղող տարին, պատմութեան մէջ պէտք է արձանագրուի որպէս ժամանակաշրջան մը, երբ արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը յաղթահարեց համայնավարութենէն ունեցած իր վախը»:

Ժողովը, իր առաջին նիստին մէջ իսկ ընդունեց եւրոպական միացեալ բանակը միակ հրամանատարութեան մը տակ դնելու սկզբունքը եւ որոշեց ընդհ. հրամանատարի պաշտօնին հրաւիրել զօր. Այզընհաուըը:

Գերմանիոյ մասնակցութեան հարցը, որ օրակարգի ամէնէն փշոտն է, սկսաւ վիճաբանուիլ ժողովի երէկուան երկրորդ նիստին մէջ: Նախանշանները ցոյց կուտան, որ Պ. Մարշըլ անտեղի տալի պիտի մնայ Գերմանիան անմիջապէս զինելու տեսակէտին վրայ, ինչ որ պիտի դժուարացնէ Ֆրանսայի դիրքը համաժողովին մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇՈՒԷՅԻ ԿԻՒՍԹԱՎ Ե. թագաւորը մեռաւ կիրակի առաւօտ Սթոքհոլմի մէջ, 92 տարեկան հասակին: Կը գահակալէր 43 տարիներէ ի վեր: Թագաւորը կը վայելէր շուէտացի ժողովուրդի բոլոր խաւերուն սէրը, առանց բացառութեան, այնպէս որ մահը խոր սուգի մատնեց Շուէտացիները: Յաւակցական հեռագիրներ կը ստացուին աշխարհի բոլոր կողմերէն: Շուէյի նոր գահակալ Հրոչակուեցաւ իր զաւակը կարլոս Զ., որ 68 տարեկան է: Երէկ կէսօրէ վերջ կատարեց ան իր հանդիսաւոր երդումը: — Բրիտանական արքունիքը այս առթիւ երկու չաբթուան սուգ հռչակեց: — Դանիական արքունիքն ալ սուգ պիտի պահէ չորս չաբաթ: Այս պատճառով ալ յետաձգուեցաւ Ֆրէտէրիք Թագաւորին եւ Ինկրիտ Թագուհիին Ֆրանսա այցելութիւնը, որ պիտի կատարուէր Նոյեմբեր 7ին:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ, գտնուող ամերիկեան, բրիտանական եւ ֆրանսական ուժերը, միացեալ հրամանատարութեան մը տակ պիտի դրուին քանի մը ամիսէն: Ֆրանսական ուժերուն մէկ մասը պիտի տեղաւորուի ամերիկեան գրաւման շրջանին մէջ: Ֆրանսա որոշած է կրկնապատկել Գերմանիա գտնուող իր ուժերը, որոնք այժմ երեք զօրաբաժիններէ բաղկացած են:

ԱՄԷՆԱՑՆ ՍՐԲՈՑ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻԻ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ այդ մը Ահարոնեանի, Խաչատիկ եւ Անդրանիկի շէրիմներուն, Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս չորեքշաբթի: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները: Ժամադրավայր Métro Gambetta, ժամը 3.30ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տոքթ. Արթօ Արզարեան եւ ընտանիքը չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր ՀԱՅԿ ԱՐԳԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՆՈՒՇԻՐՆԵՐ.— Տէր եւ Տիկին Տամլամեան կը նուիրեն իրենց թոռնիկին Արխ - Լեւոն Տամլամեանի մկրտութեան առթիւ հազարական ֆրանք, կարմիր Խաչի, Կապոյտ Խաչի, Տիկնանց որբահանդ միութեան, եկեղեցւոյ կրթական մարմնին եւ Աղքատախնամի ընկերութեան: Ստանալ եկեղեցւոյ դիւանատունէն:

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Հայկուհի Աւետիսեան իր ամուսնոյն Պ. Միհրան Աւետիսեանի կսկծալի մահուան առթիւ, հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

Մոնչայէն Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Վարժապետեան, Պ. Միհրան Աւետիսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կապոյտ Խաչին եւ 500 ֆրանք ալ Սանուհիներու միութեան:

× Տիկին Երանուհի Վարժապետեան Մարսէյլէն, Օր. Իւղաբեր Խիկարեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Շիրինեան Պրօնէն, Պ. Միհրան Աւետիսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 500 ական ֆրանք կը նուիրեն Լիոնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՄԵԱԿԸ

Սէնթ Էթիէնի մէջ
ՆՈԵՄԲԵՐ 12ԻՆ
Սէն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 11ին, Շաբաթ իրիկուն:
Մանրամասնութիւնները մօտ առենէն:

Առնուվիլի մէջ

Հ. Ը. Դ. Վաթսունամեակը կը տօնուի Առնուվիլի մէջ, այս կիրակի:
Մանրամասնութիւնները մօտ առենէն:

«ՅԱՌԱՋ»ի
25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Լիոն, Պ. Պասմաճեան 500 ֆրանք, «Ցառաջ»ի տարածման փոնտին:

ԿՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅՑԸՆ Պ. Խաչիկ Տէյիրմէնճեանի, որ իր տիկնոջ Արսենիկի եւ երկու զաւակներուն հետ, պատերազմի ընթացքին գտնուած են Վիչիննա, ապա անցած են Իտալիա եւ այժմ կը կարծուի թէ Փարիզ կը բնակին: Նախապէս կը բնակէին Սէլանիկ: Գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել «Ցառաջ»ի:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Լիոնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի աննախընթաց պարահանդէսին, 18 Նոյեմբեր, չաբաթ երեկոյ Վիլօսպանի Պետական թատրոնի չքեղ սրահներուն մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի, ժամը 11.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ (15 Rue Jean Goujon), տեղի կ'ունենայ հոգեհանգիստ, ԴՆԴԱՊԵՏ ՆԻԿՈՂՈՍ ԹՈՒՐԽԱՆԵԱՆի (Կուբօ), իր մահուան 7րդ տարելիցին առթիւ, որի մասին կը յայտնեն իր կինը Աննա եւ իր դուստրը Սեդա Թուրխանեանները:

ՆՐԲԱՋԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31.62

Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մանակցութեամբ, չաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը:

Արհեստագիտական դասընթացք դիմայարդարուհի

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք մեր ընթերցողներուն թէ վարպետ - դիմայարդար Ս. ՇԱՀԱՆԹՈՒՆիի, ծանօթ՝ միջազգային շրջանակներու մէջ, Հոկտեմբեր 12էն ի վեր վերսկսած է իր արհեստագիտական դասընթացքը դիմայարդարութեան, շարժանկարի, թատրոնի եւ հեռատեսիլի (télévision):

Այս գիտական եւ գեղարուեստական դասաւանդութիւնը, խնամքով անզուգական Եւրոպայի մէջ, տեղի կ'ունենայ **Institut de Beauté Myriam Carange**ի մէջ, 57 Ave. F. D. Roosevelt (Rond - Point des Champs-Elysées) որ կը վարէ նաեւ գեղեցկացման արհեստագիտական դպրոց մը (Scins de Beauté), ճանչցուած կրթական նախարարութեան կողմէ:

Մանրամասնութիւններու համար դիմել **Myriam Carange**ի, **Tél. Ely. 49-07**:

Ամէն տեսակ դիմայարդարութենէ առաջ տիկինները եւ օրիորդները կրնան դիմել ՎԱՐՊԵՏ ԱՇՕ ՇԱՀԱՆԹՈՒՆիի:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **sac - viette**ներ այրերու համար:
ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻԻՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05-78**

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕՑԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր ցրուիչը հիւանդութեան պատճառով ստիպուած է մէկ ամիս դադրեցնել իր աշխատանքը: Կը խնդրուի երկուշաբթիէն սկսեալ ՑԱՌԱՋը ստանալու համար դիմել Rue de la Défense Պ. Սարպիսի սրճարանը, Café des Sports:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Ահարոնեան Ակումբին մէջ, Rue des Convalescents: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ը. Դ. 60ամեակի տօնակատարութեան յանձնախումբի դիւանը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս երեքշաբթի ժամը 8ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր յանձնախումբի անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆի ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ այս հինգշաբթի օրը, ժամը ճիշդ 5ին, Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆ, պիտի կատարէ, Սիթէ Իւնիվերսիթէէի Հայ Ուս. Տան մէջ, (57 Պուլվար Ժուռտան), իր հերթական դասախօսութիւնը: (Նիւթ «Հայ թատերագրութիւնը», չարունակութիւն եւ վերջ): Մուտքը ազատ է:

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն.: Դիմել ՑԱՌԱՋի հասցէով:

Գինն 1500 ֆրանք, կանխիկ: Փոստի ծախքը մէջը:

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փարիզի մօտակայ մէկ արուարձանին մէջ, երկու հոգիէ բաղկացած ընտանիքի մը քով ծառայելու համար հայ կին մը կը փնտուի, 35—50 տարեկան: Դիմել Թերթիս վարչութեան Ե. Ս. սկզբնատառերով:

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՇՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՊԱՀԱՍՏՈՒԻՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ
20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier
LYON

Սուրճի ամէն գնումի համար *թիքէ-փուռմ*ներ կը տրուին: Հարիւր թիքէ բերողը իրաւունք ունի շիշ մը ափէրէթիֆի կամ լիքէօռի:

25·000 ֆր. հասուցում կուտանք անոր որ հաստատէ թէ մեր սուրճը խառնուրդ է:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN